

3 2106 01961 2065

Henry Drummond,
Mary Park, SURREY.

1
—
6

THE
COMPLETE WORKS
OF
VENERABLE BEDE,

IN THE ORIGINAL LATIN,
COLLATED WITH THE MANUSCRIPTS, AND
VARIOUS PRINTED EDITIONS,

ACCOMPANIED BY
A NEW ENGLISH TRANSLATION
OF THE HISTORICAL WORKS,
AND
A LIFE OF THE AUTHOR.

BY THE REV. J. A. GILES, D.C.L.,
LATE FELLOW OF C.C.C., OXFORD.

VOL. V.
HOMILIES.

LONDON:
WHITTAKER AND CO., AVE MARIA LANE.
MDCCCXLIII.

P R E F A C E.

OF all the works ascribed to the Fathers of the Church, none are so likely to cause difficulty to an editor as the Homilies. For this class of compositions, like sermons in the present day, there was a general demand; and, as is evident from the Manuscripts still in existence, it was usual for copyists to make selections from different authors, so as to form a course of Homilies for the whole year. This is indeed the general character of the volumes of Homilies preserved in our public libraries. That Bede composed Homilies, is certain from his own list of his writings, wherein he enumerates '*Homiliarum Evangelii libri duo*;' and we may infer from this, that although he may have written others, yet those which he expressly published to the world were contained in two books, and treated of subjects selected from the four Gospels. In the Bâle and Cologne editions of his works there are nearly two hundred homilies ascribed

to Bede: but the great inequality not only in their length but also in their merit, the difference of style, the dullness of some of these contrasted with a certain liveliness of expression observable in others, have long since induced critics to look on the collection with suspicion, and scholars have made more than one attempt to discover some means of separating those which are genuine from the spurious. The celebrated Mabillon was the first to elucidate this subject. In the library of De Thou, now the Colbertine library, he discovered two Manuscripts of great antiquity, one of which contained forty-eight homilies of Bede, divided into two books, each consisting of twenty-four homilies; the other Manuscript, which was much older than the former, contained only thirty-eight homilies, in one continued series. At the end of Book I. of the first of these Manuscripts was this note, *Explicit Homiliarum liber primus, numero XXV.*; but, as we have before stated, there are actually only twenty-four homilies in each book. On comparing the two volumes, it appeared that they contained together forty-nine homilies, and the fact of their being in one of these MSS. divided into two books, with their great antiquity, induced Mabillon to believe that the articles therein contained were undoubted productions of Venerable Bede. Moreover, with the exception of ten, they are all found in the

folio editions of his works. At a later period this same subject was handled by Martene, who found two similar manuscripts, and from them published in his '*Thesaurus Anecdotorum*,' vol. v., eleven homilies which had not previously seen the light. Ten of these are the same which Mabillon discovered: with regard to the eleventh, Martene, probably because he had not Mabillon's authority to support him, expressed doubts of its genuineness. From Martene till the present time no further attempts had been made to elucidate this subject. The discoveries of Mabillon and Martene had confirmed the suspicion which before existed, that the great mass of homilies ascribed to Bede were undoubtedly spurious. But the data furnished by these discoveries did not appear to throw so much light upon the question as would enable the editor to see his way with sufficient clearness in preparing his new edition; and after examining several public libraries in his own country without success, he determined to visit the continental libraries of the greatest note, if haply anything might there be found to assist him in his researches. This resolution was no sooner adopted, than a fortunate circumstance at once put him in possession of all that he required. In the public library of Boulogne sur Mer, although little known to the scholars of our own country, are some valuable Manuscripts of the Fathers of the Church. Among these

is one of the earliest copies which exist of the Homilies of Venerable Bede. It is a large quarto of the eighth or ninth century, and formerly belonging to the monastery of St. Bertin at St. Omer: it is written in double columns on parchment, divided into two books, and contains fifty homilies, forty-nine of which are the same as those mentioned by Mabillon, and the fiftieth is one of those found in the folio editions of our author. This discovery appeared to clear up the whole subject. The obvious inference to be drawn from the concurrent testimony of these Manuscripts seemed to be, that Bede published two books of Homilies, each containing twenty-five, though from obvious reasons the order and even number of these would in lapse of time become deranged, and that, although more may in later Manuscripts be attributed to him, yet the authority of five of the most ancient copies ascribe to him that number only. This fortunate discovery enables the editor to put forth a collection of the Homilies of Venerable Bede, which has greater claims to be considered as genuine than any that have preceded. The volume contains the fifty found in the Boulogne Manuscript, forty-nine of which are those mentioned by Mabillon (and of these forty-nine, ten are given by Martene), and also the additional or eleventh Homily published by Martene. Besides these, which may, from the ar-

guments above-mentioned, be considered as undoubtedly genuine, will be found eight others, which are taken from the Bâle edition of the work, and which happened to have been collated and prepared for the press before the discovery of the Boulogne Manuscript. It was therefore not deemed necessary to reject them, though their genuineness rests on no such grounds as that of the others.

The Homilies in this volume have been printed without regard to order, but as best suited the convenience of the compositors; the contents of the several Manuscripts will be easily seen from the annexed Table of Contents. The first column shows their order in this edition; whilst the second and third give the order in which they occur in the Manuscripts of Boulogne and of Mabillon.

The various readings will be given in the Appendix to the sixth volume, in order to allow time for the complete collation of a valuable MS. in the Bibliothèque de l'Arsenal, Paris, which, though not earlier than the tenth century, contains exactly the same fifty Homilies found in the Boulogne MS., and in the same order.

The editor takes this opportunity of acknowledging the attentions which he received from Mons. Gerard, keeper of the public library at Boulogne, the value of which can be appreciated by those only who know

what difficulties environ the student in public libraries, when he has not the good fortune to secure the co-operation of those to whose charge they are committed.

J. A. GILES.

Paris, Sept. 20, 1843.

CONTENTS.

No.	Boul.	Mab.		Page
1	2,5	2,5	<i>Domin. 2 post Pasc. Læta Domini &c.</i>	1
2	2,6	2,6	<i>Domin. 3 post Pasc. Sicut ex l. Ev., fr. car., audiv.</i>	7
3	2,7	2,7	<i>Domin. 4 post Pasc. Potest movere</i>	15
4	2,1	2,1	<i>In Vig. Pasc. Vigiliis nobis</i>	23
5	2,3	2,2	<i>Feria 3 Pasc. Gloriam suæ</i>	31
6	2,4	2,3	<i>Feria 6 Pasc. Evang. lect., fr. car.</i>	39
7	—	—	<i>In litaniis maj. et min. Rogatus a</i>	46
8	2,10	2,10	<i>Domin. Exaudi. Ex multis</i>	57
9	2,11	2,11	<i>In fest. sancta Pentec. Quia sancti</i>	69
10	—	—	<i>Domin. 5 p. Trin. Stagnum Genes.</i>	81
11	—	—	<i>Domin. 7 p. Trin. In hac lectione</i>	85
12	—	—	<i>Domin. 13 p. Trin. Non oculi</i>	91
13	—	—	<i>Domin. 14 p. Trin. Leprosi non</i>	96
14	—	—	<i>Domin. 16 p. Trin. Naim civitas</i>	101
15	—	—	<i>Domin. 17 p. Trin. Hydropis morbus</i>	103
16	2,12	2,12	{ <i>In festo inven. S. Crucis. Sicut ex l. s. E., fr.</i> <i>car., audistis</i>	109
17	1,11	1,12	{ <i>Dom. 1 post Epiph. Aperta est nobis, fr. c., s.</i> <i>Evang.</i>	117
18	1,10	1,13	{ <i>Dom. 2 post Epiph. Quod Dominus noster a.</i> <i>S. ad nup.</i>	124
19	—	—	<i>Dom. 3 Quadrag. Dæmoniacus iste</i>	134
20	1,22	1,21	<i>Dom. 4 Quadrag. Qui signa et mir.</i>	142
21	1,24	1,23	<i>In Quadrag. Mediator Dei</i>	149
22	1,8	1,10	<i>In octavis Domini. Sanctam venerand.</i>	156
23	1,9	1,11	<i>In octav. Epiph. Lectio sancti Evang.</i>	163
24	1,14	1,15	<i>In purific. S. Mariæ. Solennitatem nobis</i>	172
25	2,12	2,17	<i>In nat. S. Benedicti. Audiens a Domino</i>	179
26	2,16	2,15	<i>In vigil. App. Petri et Pauli. Virtutem nobis</i> ...	185
27	2,15	2,16	<i>In nat. Petri et Pauli. Lectio sancti Evang.</i>	193
28	1,16	1,18	{ <i>In festo transfig. Dom. Quia Dominus ac Re-</i> <i>demptor</i>	200

No.	Boul.	Mat.		Page
29	2,18	2,20	<i>In nat. D. Joan. Bapt. Natalem, fr. car., b. Joan.</i>	209
30	2,21	2,22	<i>In nat. S. Matthæi. Legimus, Apostolo</i>	219
31	2,19	2,21	<i>In dedic. Ecclesiæ. Audivimus ex lectione Evang.</i>	228
32	2,14	2,14	<i>In nat. D. Joan. Bapt. Præcursoris Domini</i>	236
33	1,17	1,19	<i>Domin. 2 in Quadrag. In lectione sancti</i>	243
34	2,22	2,23	<i>In nat. S. Andreæ. Tanta ac talis est</i>	249
35	1,6	1,8	<i>In die D. Joan. Ap. et Evang. Lectio s. Ev., quæ</i>	258
36	1,7	1,9	<i>In nat. SS. Innocentium. De morte pretiosa</i>	266
37	1,13	1,14	<i>In Epiphania Dom. Joannes Baptista</i>	271
38	1,19	2,19	<i>Domin. 12 post Trinit. Surdus ille</i>	278
39	2,13	2,13	<i>In vig. S. Joan. Bapt. Venturus in carne</i>	284
40	2,24	1,2	<i>In solem. Deip. Virg. Mariæ. Lectio, quam</i>	295
41	2,17	2,18	<i>In nat. D. Jacobi Ap. Dominus Jesus</i>	307
42	2,20	—	<i>In dedic. Ecclesiæ. Quia propitia</i>	315
43	1,23	1,24	<i>Feria 2 post Palm. Moris esse prud.</i>	327
44	2,25	2,24	<i>In Galli Cantu Nat. Dom. Audivimus ex lec. ...</i>	334
45	1,4	1,6	<i>In Aurora Nat. Dom. Nato in Bethlehem</i>	345
46	1,5	1,7	<i>Ad summam Missam in Nat. Dom. Quia tempor.</i>	351
47	2,23	1,1	<i>In festo annunc. B. Mar. V. Exordium nostræ...</i>	360
48	1,1	1,3	<i>In feria 2 prim. Hebdom. advent. Dom. Adventum</i>	368
49	1,2	1,4	— Redemptoris nostri	374
50	1,3	1,5	<i>In vig. Nat. Dom. Nativitatem Domini</i>	382
51	1,15	1,17	<i>Post Theophan. Audivimus ex lectione</i>	388
52	1,18	1,20	<i>Domin. 3 Quadrag. Præsentem sancti Evang. ...</i>	398
53	1,20	1,22	<i>Feria 2 in Quadrag. Solet movere</i>	405
54	1,21	1,16	<i>In Quadrag. Duo pariter miracula</i>	414
55	2,2	2,4	<i>Infra octavas Pasc. Aperta nobis est</i>	424
56	2,8	2,8	<i>In litania majore. Dominus et Redemptor</i>	432
57	2,9	2,9	<i>In Ascensu Domini. Ascensurus in cœlum</i>	441
58	—	—	— Ingrediente Domino	452
59	1,25	1,25	<i>In Cæna Domini. Scripturus Evangel.</i>	458

BEDÆ VENERABILIS

HOMILIÆ.

HOMILIA I.

JOANNIS XVI. *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis : Modicum et jam non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me, quia vado ad patrem, &c.*

IÆTA Domini et salvatoris nostri promissa, fratres carissimi, læto cordis auditu percipere debemus, sedulaque intentione persistere, quatenus ad hæc contingere mereamur. Quid est enim, quod merito lætius audiatur, quam perveniri posse ad gaudium, quod nunquam possit auferri? Notandum autem quod tota lectionis hujus Evangelicæ series illis convenit, qui eam præsentem audierunt a Domino : pars autem illius etiam nobis, qui post passionem et resurrectionem Dominicam ad fidem venimus, aptissime congruit. Quod ergo ait :

Modicum et—ad patrem.] Ad illos specialiter pertinet, qui ejus discipulatu prædicantis in carne adhæsere, et post tristitiam passionis visa resurrectione et ascensione ejus lætificari meruerunt. Nam quia hæc illa, qua tradebatur nocte locutus est, modicum erat, id est, ejusdem

noctis et diei sequentis tempus, usque ad horam qua illum non videre inciperent. Tentus enim nocte illa a Judæis, et in crastinum crucifixus cum sero factum esset depositus est de cruce, et intra septa sepulcri ab humanis seclusus obtutibus. Et iterum modicum erat, usque dum illum viderent: resurrexit enim a mortuis die tertia, et apparuit eis in multis argumentis per dies quadraginta. Quare autem modicum esset et non viderent eum, et iterum modicum et viderent, annectit causam, dicens:

Quia vado ad patrem.] Ac si aperte dicat: Ideo post modicum a vestris aspectibus in monumenti claustris abscondor, et iterum post modicum destructo mortis imperio vobis intuendus appareo, quia tempus est ut expleta dispensatione assumptæ mortalitatis cum resurrectionis triumpho, jam revertar ad patrem. Potest et aliter intelligi quod ait:

Modicum et jam non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me.] Modicum quippe tempus futurum erat, quo eum non viderent, illud scilicet triduum, quo erat quieturus in monumento. Et iterum modicum erat futurum quo viderent eum, illi videlicet dies quadraginta, in quibus eis post passionem suam sæpius usque ad tempus ascensionis apparuit. Quod autem subjunxit,

Quia vado ad patrem.] Juxta hunc sensum, ad illud specialiter respicit quod præmisit, et iterum modicum, et videbitis me. Ac si aperte diceret: Propterea me resuscitatum a mortuis modico tempore videbitis, quia non semper in terra corporaliter mansurus, sed per humanitatem quam assumpsi, jam sum ascensurus in cælum. Hæc quidem verba Domini, ut diximus, illis specialiter qui ejus resurrectionem videre potuerunt conveniunt. Quod vero illis quærentibus exponendo subjungit,

Amen amen dico vobis, quia plorabitis et flebitis vos, mundus autem gaudebit. Vos autem contristabimini, sed

tristitia vestra vertetur in gaudium.] Et ipsorum, et totius ecclesiæ statui congruit. Plorabant quippe et flebant amatores Christi cum illum comprehendi ab hostibus, ligari, ad concilium duci, damnari, flagellari, derisui haberi, ad ultimum crucifigi, lanceari, et sepeliri viderent. Gaudebant mundi amatores, quos ob infimas cogitationes mundum vocat Dominus, cum morte turpissima condemnarent illum, qui gravis erat eis etiam ad videndum. Contristabantur discipuli posito in morte Domino, sed agnita ejus resurrectione, tristitia illorum versa est in gaudium: visa ascensionis potentia, jam majori gaudio sublevati laudabant et benedicebant Dominum, ut Lucas Evangelista testatur [Lucæ 24.]. Sed et cunctis fidelibus hic sermo Domini convenit, qui per lacrymas pressurasque præsentis ad gaudia eterna pervenire contendunt. Qui merito in præsentis plorant, flent, et tristes sunt, quia necdum valent videre quem diligunt. Quia quamdiu sunt in corpore, peregrinari se a sua patria et regno cognoscunt, quia per labores et certamina ad coronam sibi perveniendum esse non dubitant. Quorum tristitia vertetur in gaudium, cum finito agone vitæ hujus bravium vitæ perennis accipiunt, de quo dicitur in psalmo [Psalm. 125.]. Qui seminant in lacrymis, in gaudio metent. Flentibus autem et contristatis fidelibus, mundus gaudet, quia jure in præsentibus quaecunque gaudium habent, qui alterius vitæ, vel nulla esse gaudia sperant, vel se ad hæc pertingere posse desperant. Quod tamen specialiter de persecutoribus fidei Christianæ potest intelligi, quia cruciatis occisisque martyribus, ad tempus se prævaluisse gaudebant. Sed non post multum illis in occulto coronatis, ipsi pœnas perfidiæ suæ simul et homicidii subibant eternas. Quibus divina increpatione recte dicitur per prophetam [Esaïæ 63.]. Ecce servi mei lætabuntur, vos autem confundemini. Ecce servi mei exultabunt in lætitia, vos autem clamabitis præ dolore

cordis vestri, et præ contritione spiritus ululabitis. Sequitur:

Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora ejus.] Mulierem dicit sanctam ecclesiam, videlicet propter fecunditatem bonorum operum, et quia spirituales Deo filios gignere nunquam desinit. De qua et alibi dicitur [Matth. 13, et Lucæ 13.]: Simile est regnum cælorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ sata tria, donec fermentaretur totum. Mulier quippe fermentum accepit, cum ecclesia vim supernæ dilectionis et fidei Domino largiente consecuta est. Abscondit hoc in farinæ sata tria, donec fermentaretur totum, cum Asiæ, Europæ, et Africæ partibus verbum vitæ ministravit, donec omnes terrarum termini regni cælestis amore flagrarent. Ad hujus mulieris membra se pertinere signabat, qui, recedentibus quibusdam a castitate fidei, tristis aiebat [Gala. 4.]: Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Ad hujus se membra pertinere testantur, qui cælestibus desideriiis accensi, in conditoris sui laude proclamabant [Esaïæ 26.]. A timore tuo, Domine, concepimus et parturivimus, et peperimus spiritum. Hæc mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora ejus. Cum autem pepererit puerum, jam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum. Quia nimirum sancta ecclesia quamdiu in mundo spiritualium virtutum profectibus insistit, nunquam mundi tentationibus exerceri desistit: at cum devicto laborum certamine ad palmam pervenerit, jam non meminit pressuræ præcedentis propter gaudium perceptæ retributionis [Roma. 8.]: Non sunt enim condignæ passionibus hujus temporis ad superventuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.

Non meminit, inquit, pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum.] Sicut enim mulier nato in hunc mundum homine lætatur, ita ecclesia nato in vitam

futuram fidelium populo, digna exultatione repletur, pro qua ejus nativitate multum laborans et gemens, in præ-senti quasi parturiens dolet. Nec novum debet cuiquam videri si natus dicatur, qui ex hac vita migraverit. Quomodo enim consuete nasci dicitur, cum quis de utero matris procedens hanc in lucem egreditur, ita etiam rec-tissime potest natus appellari, qui solutus a vinculis car-nis ad lucem sublimatur eternam. Unde mos obtinuit ecclesiasticus, ut dies beatorum martyrum sive confes-sorum Christi, quibus de seculo transierunt, natales vo-citemus, eorumque solennia non funebria, sed natalitia dicantur. Sequitur, Dominus exponens ipse paradigma, quod de muliere proposuit :

Et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis: iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis.] Quod de ipsis quidem dis-cipulis facile intelligitur, quia tristitiam habuerunt passo ac sepulto Domino: sed peracta resurrectionis gloria, gavisi sunt viso Domino. Et gaudium eorum nemo tollit ab eis, quia et si postmodum persecutiones pro Christi nomine ac tormenta passi sunt, spe tamen resur-rectionis et visionis illius accensi, libenter quæque ad-versa ferebant: imo omne gaudium existimabant cum in-tentationes varias inciderent. Denique cæsi a principi-bus sacerdotum, ut scriptum est [Actu. 5.], Ibant gau-dentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. Gaudium eorum nemo tollit ab eis, quia talia patiendi pro Christo me-ruerunt regnare sine fine cum Christo. Sed et omnis ecclesia per hujus vitæ labores et angustias, ad eterna cælestium tendit præmia gaudiorum, attestante Apo-stolo [Actu. 14.]: Quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Quod autem ait,

Iterum videbo vos, et gaudebit cor vestrum.] Videbo vos dixit: eripiam vos ab adversariis, coronabo vos vic-tores, me vos decertantes semper vidisse probabo.

Quando enim non videret suos maxime pressuris circumventos, cum quibus se ipse omnibus diebus seculi manere promisit? Sed morientibus inter tormenta fidelibus, arbitrabantur eos tortores divino carere praesidio, dicentes [Matth. 27.]: Ubi est Deus eorum? Unde quidam ex his circumseptus ærumnis aiebat [Psalm. 78.]: Vide, Domine, afflictionem meam, quoniam erectus est inimicus meus. Quod est aperte dicere: quoniam inimicus insequens cervicem superbiae contra tuos humiles attollit, tuo nos auxilio, conditor omnipotens, subleva, te victis ac repulsis hostibus nostros semper agones vidisse, tibi hos placuisse comproba. Videt itaque electos post tristitiam Dominus, cum eorum patientiam damnato impugnatore remunerat. Potest et ita intelligi quod ait, Iterum autem videbo vos, quasi diceret: Iterum vobis videntibus appareo, quomodo dixit Abrahæ [Gen. 22.]: Nunc cognovi quod timeas Dominum, pro eo ut diceret: nunc cognoscere homines feci, quod timeas Deum, qui hactenus nesciebant, quod apud me semper habui certum. Si ergo, carissimi, salubri tristitia nunc afficimur, si juxta hortamenta Apostoli [Rom. 12.], spe gaudentes, in tribulatione existimus patientes, si nostra errata, si miserias proximorum debita lamentatione deflemus, videbit nos iterum Dominus, id est, videndum se nobis ostendet in futuro, qui quondam vos videre, idem fidei suæ nobis agnitionem largiri dignatus est. Videbit ut coronet, qui quondam vidit ut vocaret. Videbit et gaudebit cor nostrum, et gaudium nostrum nemo tollet a nobis, quia hæc est vera et unica merces eorum, qui secundum Deum contristantur de perpetua ejus visione gaudere. Quam profecto mercedem promisit ipse sublimiter cum ait [Matth. 5.]: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Quam desiderabat ardentem psalmista cum dicebat [Psalm. 41.]: Sitivit anima mea ad Deum vivum, quando veniam et apparebo ante faciem Dei. Quam se Apostolus cum

suis similibus accepturum esse gratulatur, qui certaminum suorum conscius confidenter protestatur, dicens [1 Cor. 13.]: Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Quam nos quoque et fideliter quærere, et veraciter apprehendere donec ipse certantium auxiliator, et vincentium remunerator Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti, Deus per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA II.

JOANNIS XVI. *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Vado ad eum qui me misit, et nemo ex vobis interrogat me, quo vadis? Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum, &c.*

SICUT ex lectione Evangelica, fratres carissimi, audivimus, Dominus ac redemptor noster, imminente suæ passionis articulo, discipulis et gloriam ascensionis, qua ipse post mortem et resurrectionem erat clarificandus, et adventum spiritus sancti, quo illi erant illustrandi, patefecit: quatenus instante hora passionis ejusdem, minus pro illius morte dolerent, quem post mortem ad cœlos sublevandum non dubitarent: minus de sua desolatione trepidarent, quos, abeunte licet Domino, spiritus sancti gratia consolandos esse sperarent.

Vado, inquit, ad eum qui me misit, et nemo ex vobis interrogat me, quo vadis? Ac si aperte dicat: Revertor ascendendo ad eum, qui me incarnari constituit, et tanta tamque manifesta erit ejusdem ascensionis claritas, ut nemini vestrum opus sit interrogare, quo vadam: videntibus cunctis, quia ad cœlos pergam. Bene autem cum de ascensione sua dixisset, Vado ad eum qui me

misit, addidit, Et nemo ex vobis interrogat me, quo vadis? Superius namque cum de sua passione protestaretur, dicens, Quo ego vado, vos non potestis venire, interrogavit eum Petrus, et ait: Domine, quo vadis? Responsumque est ei: quo ego vado, non potes me modo sequi, sequeris autem postea. Quia nimirum passionis mortisque ejus mysterium necdum intelligere, necdum poterant imitari: majestatem vero ascensionis statim ut videre cognoverunt, totisque animi votis ut sequi mererentur, optabant.

Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum.] Sciebat Dominus ipse, quid hæc sua verba in discipulorum cordibus agerent, quia videlicet tristitiam magis de abscessu, quo eos desereret, quam de ascensu quo patrem peteret, lætitiā generarent. Unde benigne consolando subjunxit:

Sed ego veritatem dico vobis, expedit vobis ut ego vadam.] Expedit ut forma servi vestris subtrahatur aspectibus, quatenus amor divinitatis arctius vestris infigatur mentibus. Expedit ut notam vobis formam cælo inferam, quatenus majori pro hoc desiderio illuc suspiratis, sicque suspensis ad superna cordibus vestris, ad accipienda jam spiritus sancti dona capaces fiatis.

Si enim non abiero, paracletus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos.] Non quia non poterat ipse in terra positus dare spiritum discipulis, hæc loquitur, cum aperte legatur, quia post resurrectionem apparens eis insufflavit et dixit eis [Joan. 20.]. Accipite spiritum sanctum. Sed quia ipso in terra posito, et corporaliter conversante cum eis, non valebant illi erigere mentem ad sitienda munera gratiæ cælestis: ascendente autem ipso ad cœlos, et illi pariter omne desiderium suum illo transferebant, juxta hoc quod alibi audierunt [Matth. 6.]. Ubi enim est thesaurus tuus, ibi et cor tuum erit. Ideoque capaces spiritus jam facti erant, non ultra de morte ejus contristati, sed de pro-

missionis ejus munere lætati, Luca attestante qui ait [Lucæ 24.] : Et factum est dum benediceret illis, recessit ab eis, et ferebatur in cælum. Et ipsi adorantes regressi sunt in Hierusalem cum gaudio magno, et erant semper in templo laudantes et benedicentes Deum. Patet autem, nec laboriosa expositione indiget, cur eundem spiritum paracletum, id est, consolatorem cognominet : quia nimirum corda discipulorum, quæ recessus ipsius mœsta reddidisset, hujus consolaretur et recrearet adventus. Sed et singulis quibusque fidelium vel de peccati perpetrations mœrentibus, vel communi hujus seculi afflictione laborantibus, dum spem veniæ et misericordiæ cœlestis inspirat, profecto ab angore tristitiæ mentem illustrando sublevat. Quia vero spiritus eidem menti, quam replet, non solum vim divinæ caritatis infundit interius, verum etiam carnali timore depulso, ad increpandam pravitatem malorum foris fiduciam præstat, recte subditur :

Et cum venerit ille, arguet mundum de peccato, et de justitia, et de judicio.] Claret namque, quod ipse filius Dei Dominus noster Jesus Christus, cum esset in mundo, arguebat mundum, id est, sectatores mundi, de peccato suæ incredulitatis : arguebat de justitia, quia videlicet justitiam fidelium nollent imitari : arguebat de judicio, videlicet quare diabolum, qui jam judicatus ac damnatus erat, sequerentur. Sed non sine causa spiritum cum venerit hoc idem dicit acturum, quia profecto per hujus inspirationem corroborandus erat animus discipulorum, ne mundum, qui contra se fremebat, arguere timerent. Exponens ergo sententiam suam Dominus, adjunxit :

De peccato quidem, quia non credit in me.] Peccatum incredulitatis quasi speciale posuit, quia sicut fides origo virtutum, ita solidamentum est vitiorum in incredulitate persistere, Domino terribiliter attestante, qui dicit [Joan. 3.] : Qui autem non credit jam judicatus est,

quia non credit in nomine unigeniti filii Dei. At contra justus ex fide vivit.

De justitia vero, quia ad patrem vado, et jam non videbitis me.] Justitia discipulorum Christi confessio erat, quod Dominum, quem verum hominem cernebant, verum quoque Dei filium esse crediderunt: et quem sibi corporaliter ablatum noverant, certo semper amore colebant. Justitia ceterorum fidelium, id est, eorum qui Dominum in carne non viderunt, hæc est, quod eum quem corporali intuitu nunquam viderunt, Deum et hominem verum corde credunt ac diligunt. De qua profecto justitia fidei arguuntur infideles, cur ipsi videlicet cum similiter verbum vitæ audierint, noluerunt credere ad justitiam. Neque enim nequitia malorum ex sua solum fortitudine, verum etiam ex comparatione rectorum, quam sit damnanda monstratur. Hinc etenim scriptum est [Sapient. 1.]: Probata autem virtus corripit insipientes. Arguit ergo mundum spiritus sanctus de peccato suo, quia non crediderit in Christum: arguit et de justitia credentium, quia exemplum eorum sequi noluerint, qui hunc ad patrem ascendisse, neque ultra corporaliter in terris conversaturum esse sciebant, nec tamen ab ejus dilectione poterant ulla ratione separari: hoc est enim quod ait, Quia ad patrem vado, et jam non videbitis me. Non videbitis me postquam ascendero, qualem nunc videre soletis, carne mortali et corruptibili circumdatum, sed in majestate ad judicium venientem, et peracto judicio in majore gloria sanctis apparentem. Sequitur:

De judicio autem, quia princeps mundi hujus judicatus est.] Principem mundi diabolum dicit, quia principatur eis, qui ordine perverso mundum potius quam mundi conditorem diligunt. Qui judicatus est a Domino, qui ait [Lucæ 10.]: Videbam Satanam sicut fulgur de cælo cadentem. Judicatus est ab eo, cum et ipse dæmonia ejiceret, et discipulis daret potestatem calcandi super

omnem virtutem inimici. Arguitur itaque mundus de judicio, quo diabolus est judicatus, quando homines ne Dei voluntati resistere præsumant, exemplo damnati propter superbiam terrentur archangeli. Arguit mundum spiritus sanctus de judicio, quo princeps mundi judicatus est, cum loquens in spiritu sancto Judas apostolus ad corrigendam hominum pravorum nequitiam pœnam superbientium commemorat angelorum dicens: Angelos vero, qui non servaverunt suum principatum, sed reliquerunt suum domicilium, in judicium magni diei vinculis eternis sub caligine reservavit. Sequitur:

Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. Cum autem venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.] Certum est quidem, quia veniente desuper spiritu apostoli majorem multo scientiam veritatis, quam carnales eatenus potuere consecuti sunt, majori desiderio certandi pro veritate succensi sunt. Non tamen putandum est in hac vita quempiam omnem veritatem posse comprehendere, cum hæc fidei nostræ merces in alia sit vita promissa, ipsa veritate dicente [Joan. 17.]: Hæc est autem vita eterna, ut cognoscant te solum verum Deum, et quem misisti Jesum Christum. Et alibi ad Judæos [Joan. 8.]: Si manseritis in verbo meo, vere discipuli mei eritis, et cognoscetis veritatem. Unde et Apostolus, qui ad tertium cælum raptus audivit arcana verba, quæ non licebat homini loqui, Ex parte, inquit [1 Cor. 13.], cognoscimus, et ex parte prophetamus. Intelligendum est ergo, quod ait de spiritu, Docebit vos omnem veritatem, quasi diceret: Diffundet in cordibus vestris caritatem, cujus magisterio intus edocti proficiatis de virtute in virtutem, dignique efficiamini pervenire ad vitam, in qua vobis eterna claritas summæ veritatis, et veræ sublimitatis, id est, contemplatio vestri conditoris appareat.

Non enim loquetur a semetipso, sed quæcunque audiet loquetur.] Non loquitur spiritus a semetipso, id est, sine

patris et filii communione, neque enim divisus ac a se partitus est spiritus, sed quæcunque audiet loquetur: audiet videlicet per unitatem substantiæ, et proprietatem scientiæ. Non loquitur a semetipso, quia non est a semetipso. Pater quippe solus, de alio non est. Nam et filius de patre natus est, et spiritus sanctus de patre procedit. Ab ipso autem audiet spiritus, a quo procedit, quia non est a seipso, sed ab illo, a quo procedit. A quo illi est essentia, ab illo utique et scientia. Ab illo igitur audientia, quod nihil est aliud quam scientia. Quod vero adjunxit :

Et quæ futura sunt annuntiabit vobis.] Constat innumeros fidelium per donum sancti spiritus prænosse, ac prædixisse ventura. Sed quia sunt nonnulli, qui spiritus gratia pleni infirmos curant, mortuos suscitant, dæmonibus imperant, multis virtutibus coruscant, ipsi angelicam in terris vitam gerunt, nec tamen quæ sibi sint ventura spiritus ejusdem revelatione cognoscunt. Potest hic Domini sermo etiam sic accipi, quia spiritus adveniens, quæ ventura sunt nobis annunciat, cum gaudia nobis patriæ cœlestis ad memoriam reducit, cum festa illa supernæ civitatis per donum nobis suæ aspirationis innotescit. Ventura nobis annunciat, cum nos a delectatione præsentium abstrahens, promissi in cœlis regni desiderii inflammat.

Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, et annuntiabit vobis.] Spiritus clarificavit Christum, quia per eum tanta caritas in cordibus discipulorum accensa est, ut abjecto timore carnali effectum resurrectionis ejus constantes prædicarent, a quo tempore passionis pavidī fugerunt. Unde scriptum est [Actu. 4.] : Et repleti sunt omnes spiritu sancto, et loquebantur verbum Dei cum fiducia. Spiritus clarificavit Christum, cum impleti gratia spirituali doctores sancti, tot et tanta miracula in nomine Christi fecerunt, quibus orbem totum ad fidem Christi converterent, tot ac tanta pro Christi nomine

passionum certamina pertulerunt, donec ipsa etiam superborum colla persecutorum suavissimo Christi jugo submitterent. Spiritus clarificat Christum, cum sua nos inspiratione ad diligendam ejus visionem accendit, cum illum patri in divinitate æqualem esse credendum fidelium cordibus intimat.

Quia de meo, inquit, accipiet, et annuntiabit vobis.] De patre accipit spiritus sanctus, unde accipit et filius, quia in hac trinitate de patre natus est filius, de patre procedit spiritus sanctus. Qui autem de nullo natus sit, de nullo procedat, pater est solus. Omnia quæcunque habet pater, mea sunt, propterea dixi, quia de meo accipiet et annuntiabit vobis. De his dixit, quæ ad ipsam patris divinitatem pertinent, in quibus illi est æqualis omnia, quæ habet pater habendo. Neque enim spiritus sanctus de creatura, quæ patri est subjecta et filio erat accepturus, quod ait, De meo accipiet, sed utique de patre de quo procedit spiritus, de quo natus est et filius. Sed quia donante Domino lectionem sancti Evangelii patrum vestigia sequentes exponendo transcurrimus, restat vestram fraternitatem, carissimi, mecum pariter admonere, ut ejus memoriam sollicita semper intentione servemus, ejus suavitatem et devoto pectore scrutemur, et casto sæpius ore rulinemus. Quid enim prodest ad audiendum Dei verbum convenire, et expleto auditu ad inania mox, et secularia colloquia vel acta converti? Reclamamus ergo juxta quod eadem admonet lectio, quia Dominus noster expleta passione rediit ad patrem, a quo missus est, nec patrem cum ad nos veniret, nec nos deserens cum rediret. Illuc ejus vestigia toto mentis nisu sectemur, et ut illo pervenire, et illius regni januam mereamur intrare, perpendamus magnopere, quibus actionum gressibus in terra degens incesserit. Qui enim dicit se in Christo manere, debet, sicut ipse ambulavit, et ipse ambulare. Certe ipse per agones passionum ad coronam pervenit gloriæ: merito ergo intimatur et nobis,

quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Unde et apostolus Petrus obsessus fervore tentationum quibusdam fratribus, consolans aiebat [1 Pet. 4.] : Nolite pavere, quasi novi aliquid contingat, sed communicantes Christi passionibus gaudete, ut et in revelatione gloriæ ejus gaudeatis exultantes. Revocemus ad mentem, quia gratiam spiritus discipulis, et se missurum esse promisit, et misit : et curemus omni vigilantia ne cogitationibus illecebrosis contristemus spiritum sanctum Dei, in quo signati sumus in diem redemptionis. Sic enim scriptum est [Sapient. 1.] : Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum, et auferet se a cogitationibus, quæ sunt sine intellectu, unde provide Psalmista, cum hujus spiritus accendi desiderio flagraret, prius cordis mundi hospitium, in quo hunc recipere posset, et sic demum tanti hospitis ingressum quærebat. Cor mundum, inquit [Psalm. 50.], crea in me, Deus, et spiritum rectum innova in visceribus meis. Prius quippe cor mundum in se creari, ac deinde spiritum rectum in suis visceribus precabatur innovari, quia utique sciebat spiritum rectum in corde polluto sedem habere non posse. Retineamus sedulo corde, quia idem spiritus arguit mundum de peccato, et de justitia, et de judicio. Caveamus ne ima quærendo ad mundum pertineamus, quia mundus transibit, et concupiscentia ejus. Quæ sursum sunt quæramus, quæ sursum sunt sapiamus, ubi Christus est in dextera Dei sedens. Conversationem nostram cum Apostolo habeamus in cælis, et ne de peccato incredulitatis arguamur, exerceamus operando quod credimus : fides enim sine operibus otiosa est. Ne ex comparatione justorum, quos imitari noluerimus acrius judicemur, solerti animo memoremus, quod de contemptoribus suæ gratiæ Dominus ait [Lucæ 11.], Regina Austri surget in judicio cum generatione ista : et condemnabit eam, quia venit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis, et ecce, plus quam Salomon hic. Ne

cum mundi principe damnemur, resistamus illi fortes in fide, et fugiet a nobis. Loquamur veritatem in corde nostro, nec faciamus dolum in lingua nostra, ut spiritus veritatis magis magisque diffundendo caritatem in cordibus nostris, ducat nos ad agnitionem omnis veritatis. Hujus spiritus gratiam in cunctis actibus nostris, carissimi, hujus precemur auxilium, dicamus singuli Domino, dicamus omnes: Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Sicque fit ut qui Apostolus superveniens ea, quæ ventura erant, annuntiavit, nostris quoque mentibus venturæ vitæ gaudia patefaciat, nos ad hæc inquirenda benignus incendat, cooperante ipso qui hunc et polliceri suis fidelibus, et dare consuevit Jesu Christo Domino nostro, qui vivit et regnat cum patre in unitate ejusdem spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA III.

JOANNIS XVI. *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Amen, amen dico vobis, si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis. Usque modo non petistis quicquam in nomine meo, &c.*

POTEST movere infirmos auditores quomodo in capite lectionis hujus Evangelicæ discipulis Salvator promittat. Amen, amen, dico vobis, Si quid, inquit, petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis: cum non solum nostri similes multa, quæ patrem in Christi nomine videntur petere, non accipiant, verum etiam ipse apostolus Paulus tertio Dominum rogaverit, ut a se angelus Satanæ, a quo tribulabatur, abscederet, nec impetrare potuerit. Sed hujus motio quæstionis antiqua jam patrum explanatione reserata est, qui veraciter intellexe-

runt illos solum in nomine Salvatoris petere, qui ea quæ ad salutem perpetuam pertinent petunt: ideoque Apostolorum non in nomine Salvatoris petisse aiunt, ut tentatione careret, quam ob custodiam humilitatis acceperat, quia si hac caruisset, salvus esse non posset, ipso affirmante cum ait [2 Cor. 12.]: Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ angelus Satanæ, qui me colaphizet. Quotiescunque ergo petentes non exaudimur, ideo fit, quia vel contra auxilium nostræ salutis petimus, ac propterea a misericorde patre beneficii gratia nobis, quod inepte petimus negatur, quod eidem apostolo Paulo contigisse probatur, cui ter petenti responsum est: Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur: vel utilia quidem, et quæ ad veram salutem respiciant petimus, sed ipsi male vivendo auditum a nobis iusti iudicis avertimus, incidentes in illud Salomonis [Proverb. 28.]: Qui avertit aurem suam ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis: vel dum pro peccantibus quibusdam, ut respiciamus oramus, et si salubriter petimus, atque ex nostro merito digni sumus auditu, ipsorum tamen perversitas ne impetremus obsistit. Fit etiam aliquando, ut salutaria prorsus et precibus sollicitis, et devotis quæramus actionibus, nec tamen statim obtineamus quæ petimus, sed in futurum petitionis nostræ differatur effectus, sicut cum genibus flexis quotidie rogamus patrem, dicentes: Adveniat regnum tuum, idem tamen regnum non mox oratione finita, sed tempore congruo sumus accepturi. Quod pia provisione nostri conditoris constat actitari, ut videlicet desideria nostræ devotionis dilatione crescant, et incremento quotidiano magis magisque provecta, tandem perfectius capiant gaudia quæ requirunt. Inter quæ notandum, quia cum pro peccantibus oramus, et si eorum salvationem impetrare nequimus, nequaquam tamen fructu precis nostræ privamur: quia etsi illi digni non sunt salvari, nos tamen amoris quem illis im-

pendimus, mercede donabimur, sicque in tali petitione implebitur nobis illa Domini promissio, qua ait :

Si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis.]

Intuendum enim, quia non ait simpliciter dabit, sed dabit, inquit, vobis : quia etsi non eis pro quibus petimus dabit, nobis tamen cum pro aliorum erratibus misericorditer intervenimus, premium nostræ benignitatis restituet. Sequitur :

Usque modo non petistis quicquam in nomine meo.]

Non petierunt eatenus in nomine Salvatoris, quia dum ipsum Salvatorem visibili præsentia complecterentur, minus ad invisibilia salutis dona mentis intuitum crexerant. Sed et nostra fragilitas patrem petens non in nomine Jesu, id est, Salvatoris petit, dum contra rationem suæ petit salutis, non ut apostolorum simplicitas corporali visu sui Salvatoris ab eternæ salutis petitione sit retardata, sed obstaculo propriæ cupiditatis ab intuitu Dominicæ voluntatis impedita. Quid autem principaliter petendum, ac sine ulla dubietate eis, qui fideliter in petendo perstiterunt, sit parandum a patre, Dominus subdendo manifestat, dicens :

Petite et accipietis ut gaudium vestrum sit plenum.]

Ordo quippe sensus est : Petite ut gaudium vestrum sit plenum, et accipietis. Plenum ergo gaudium beatitudinem perpetuæ pacis appellat. Nam ut taceamus de gaudio reproborum, quo sibi luctum mercantur eternum, habent sancti etiam in præsentī gaudium de spe cœlestium bonorum, cum pro Domino terrenis exercentur adversis : habent gaudium cum amore fraternitatis suadente, discunt gaudere cum gaudentibus, et flere cum flentibus. Sed non est plenum gaudium, quod fletu variante miscetur. Plenum quippe gaudium fit, ubi nemine flente cum solis datur gaudere gaudentibus. Ait itaque,

Petite et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum.]

Ac si patenter dicat : Non fluxa seculi gaudia, quæ et

mœrore semper mixta, et certo sunt fine obnoxia: sed illud singulare gaudium a patre petite, cujus plenitudo nullo cujuslibet inquietudinis attactu minuitur, eternitas nullo unquam termino dissolvitur. Si enim perstiteritis in petendo, procul dubio quæ petitis accipietis. De cujus plenitudine gaudii Petrus fidelibus scribit, dicens [1 Petr. 2.]: Credentes autem exultabitis lætitia inenarrabili et glorificata, reportantes finem fidei vestræ salutem animarum vestrarum. Petere autem hujusmodi gaudium est, non verbis tantummodo patriæ cœlestis introitum flagitare, sed et digna operatione pro ejus perceptione certare. Neque enim quippiam utilitatis affert bene orando superna quærere, qui non desistit perverse vivendo infimis implicari.

Hæc in proverbii locutus sum vobis. Venit hora, cum jam non in proverbii loquar vobis, sed palam de patre annuntiabo vobis.] Illam nimirum horam significat, qua eis peracta sua passione ac resurrectione spiritus sancti erat gratiam daturus. Tunc etenim spiritualiter intus instructi, spirituali dilectione succensi, quo perfectius omnia quæ de agnitione divinitatis mortalibus erant capienda, ceperant, eo ardentius sola quæ ad ejus visionem promerendam juvarent, petere ac desiderare curarent. Hoc est enim quod subjunxit:

Illo die in nomine meo petetis.] Possumus horam quam pollicetur in futura vita intelligere, in qua palam de patre annunciat, id est, palam patrem ostendet electis, quando sicut Apostolus ait [1 Cor. 13.], Videbimus eum facie ad faciem. De qua annunciatione dicit et Joannes [1 Joan. 3.]. Carissimi, nunc filii Dei sumus, et nondum apparuit quid erimus. Scimus enim quia cum apparuerit, similes ei erimus: videbimus enim eum sicuti est. Ubi veraciter in nomine Jesu petunt electi, dum pro nostra fragilitate intercedunt, quatenus ad suæ salvationis sortem pertingamus, a qua adhuc inter insidias hostium peregrinamur in terris, quam sanctorum peti-

tionem aptissime in die futura promisit, Illo, inquit, die in nomine meo petetis. In die etenim petunt, quia non in tenebris pressurarum, ut nostra in præsenti, sed in luce sempiternæ pacis, et gloriæ beatorum spirituum pro nobis intercessio funditur. Possunt autem idem spiritus electorum in illa cœlesti civitate positi, etiam pro seipsis in nomine salvatoris petere intelligi: quia videlicet tempus universalis iudicii et resurrectionis corporum, in quibus pro Domino certavere, venire desiderant. Unde et Joannes ait [Apoc. 6.]: Vidi sub altare Dei animas interfectorum propter verbum Dei, et propter testimonium quod habebant. Et clamabant voce magna, dicentes: Usque quo, Domine, sanctus et verus, non iudicas et vindicas sanguinem nostrum de his qui habitant in terra? Ubi continuo subinfertur: Et datæ sunt illis singulæ stolæ albæ, et dictum est illis ut requiescerent tempus adhuc modicum, donec implerentur conservi eorum, et fratres eorum. Singulas quippe stolas albas nunc habent animæ, cum sola sua felicitate fruuntur: binas tunc accipient cum impleto in fine numero fratrum, corporum quoque immortalium receptione lætantur.

• *Et non dico vobis, quia ego rogabo patrem de vobis.]* Quia enim Dominus noster Jesus Christus, et Deus et homo est, modo summa deitatis, modo humanitatis humilia loquendo designat. Quod enim dicit non rogaturum se patrem, de discipulis propter consubstantialem patri divinitatis suæ potentiam dicit, in qua non patrem ipse rogare, sed rogata cum patrem consuevit donare. Quod vero Petro ait [Lucæ 22.], Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, Et de illo Joannes [1 Joan. 2.], Advocatum, inquit, habemus apud patrem Jesum Christum justum: propter dispensationem dictum est assumptæ humanitatis, cujus cum triumphum patris ostendit oculis, pro nostra infirmitate propitius intervenit. Potest et ita non inconvenienter accipi quod ait,

Et non dico vobis, quia ego rogabo patrem de vobis, quia non de præsenti rogo, sed de futuro tempore posuit rogabo, quod sanctis in interna pace receptis non opus sit jam aliquid rogari de illis: quia nimirum tanta beatitudine donati sint, quæ amplior esse non potest.

Ipse enim pater amat vos, quia vos me amastis, et credidistis quia a Deo exivi.] Non ita intelligendum est, quasi amor et credulitas discipulorum præcesserit amorem quo illos pater amaret, meritumque humanum prius sit muneribus gratiæ cœlestis, cum apertissime dicat Apostolus [Rom. 11.], Aut quis prior dedit illi, et retribuetur ei? Quoniam ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia: sed ita potius, quia pater illos gratuito amore prævenit, atque ad amandum credendumque filium amando sustulerit, et quia ipsi agnitam filii dilectionem ac fidem pio et sollicito corde servaverint, maioribus eos donis paternæ dilectionis esse remuneratos. Non autem arbitrandum quia pater sine filio et spiritu sancto amare, vel amoris possit munera dare. Nec rursus æstimandum, quia filius sine patre et spiritu sancto valeat amari vel credi. Quod ergo ait, ipse enim pater amat vos, intelligendum est una cum filio et spiritu sancto amare, quos amore dignos judicat. Et quod adjunxit, quia vos me amastis, eadem ratione sentiendum est: quia quicumque filium recte amat, hunc cum patre et amborum spiritu amat, quia quorum inseparabilis est natura divinitatis, horum una eademque sunt dona virtutis.

Exivi a patre, et veni in mundum. Iterum relinquo mundum, et vado ad patrem.] Exivit a patre et venit in mundum, quia mundo visibilis apparuit in humanitate, qui erat invisibilis apud patrem in divinitate. Exivit a patre, quia non in ea forma qua æqualis est patri, sed in assumpta creatura minor apparuit. Et venit in mundum, quia in forma servi quam accepit, etiam mundi hujus amatoribus se videndum præbuit. Iterum reli-

quit mundum, et rediit ad patrem, quia ab aspectu amatorum mundi quod viderant abstulit, et se amatoribus suis æqualem patri esse credendum docuit. Reliquit mundum, et rediit ad patrem, quia humanitatem quam induit, per ascensionem ad invisibilia perduxit. Hæc quidem verba Domini mystica, et sicut ipse testatur, in proverbiiis sunt dicta: sed discipuli quibus dicebantur, adeo carnales adhuc erant, ut eorum profunditatem minime caperent, et non solum arcana dictorum, sed nec ipsam ignorantiam suam intelligerent, putantes simpliciter et dilucide prolata, quæ non intelligentibus proverbialia erant. Unde continuo responderunt:

Ecce nunc palam loqueris, et proverbium nullum dicis.] Palam igitur eum loqui autumabant, cujus mysteria dictorum necdum comprehendere valebant. Quod autem adjungitur,

Nunc scimus quia scis omnia, et non opus est tibi ut quis te interroget. In hoc credimus quia a Deo existi.] Aperte ostendunt, quia loquens ad eos Dominus de his maxime disputabat, quæ illos delectabat audire, et quæ illi interrogare volebant, hæc ipsa præveniens eis ultro proferebat. Unde merito illum scire omnia quasi Deum, et quasi Dei filium a Deo venisse credunt et confitentur. Apertum namque divinitatis indicium est, cogitationum nosse secreta, Salomone affirmante, qui Deo supplicans ait [1 Reg. 8.]: Tu enim solus nosti corda omnium filiorum hominum. Unde etiam Hieremias ait [Hiere. 11.]: Tu autem Domine Sabaoth, qui judicas juste, et probas renes, et cor. Neque hæc transeunter, aut negligenter commemoranda, sed solerter invigilandum est, fratres mei, ut non verba tantum, et opera nostra, sed ipsa quoque cordium secreta divinis aspectibus digna reddamus. Non in templo nostri pectoris odiorum flamma, non invidiæ rubigo resideat, non inde turpis, vel contumeliosi sermonis radix oriatur, non ibi meditatio facti nocentis innascatur: memores simus Dominicæ comminationis,

qua dicitur [Esaia 66.] : Ego enim opera, et cogitationes eorum venio ut congregem. Et expulsis vitiorum rudibus, talem cordis nostri paremus mansionem, cuius ipse dignetur inesse mansor, qui ejus inevitabilis inspector et iudex est. Sciendum autem, quia triplex est modus cogitationum nequam : unus earum, quæ deliberatione, et proposito peccandi mentem contaminant : alius earum, quæ delectatione quidem peccati mentem perturbant, nec tamen hanc ad peccandi consensum pertrahunt : tertius earum, quæ naturali motu mentem percurrentes, non tamen hanc ad perpetranda vitia illiciunt, quam a bonis quæ cogitare debuit, impediunt, veluti est cum phantasmata rerum, quæ aliquando supervacue gesta vel dicta novimus, ad memoriam reducimus : quarum crebra retractatio quasi importuna muscarum improbitas, cordis oculos circumvolare, ac spiritualem ejus aciem inquietare magis, quam excæcare consuevit. A cunctis autem his cogitationum nequam generibus castigari, monuit Salomon cum dicit [Prover. 4.] : Omni custodia serva cor tuum, quoniam ex ipso vita procedit. Cujus monita sequentes agamus solliciti, ut si quid consensu perpetrandi facinoris in animo deliquimus, cito hoc confessione, et dignis pœnitentiæ fructibus abstergamus. Si delectatione peccandi nos tentari senserimus, noxiam delectationem crebris precibus ac lacrymis, crebra amaritudinis perpetuæ recordatione pellamus : et si nos solos ad hanc propulsandam sufficere non posse viderimus, fratrum quæramus auxilia, ut quod nostris viribus nequivimus, illorum consilio et intercessionem sumamus. Multum enim valet deprecatio justi assidua : et sicut idem præmisit, oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus, et si in peccatis sit, dimittentur ei. Quia supervacuis cogitationibus ad integrum carere non valemus, has in quantum possumus, immisionem bonarum cogitationum, et maxime frequenti scripturarum meditatione fugemus, juxta exemplum psalm-

istae, qui dicit [Psalm. 118.]: Quomodo dilexi legem tuam, Domine, tota die meditatio mea est. Petamus supernam clementiam, quod est vere in nomine salvatoris petere, ut et cordis munditiam, et boni operis præstet efficaciam, et ante omnia illam sedula mente recolamus horam, illam citius venire optemus, in qua non jam per scripturas loquatur nobis Dominus, sed palam de patre annunciet nobis, cum quo vivit et regnat Deus in unitate spiritus sancti, per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA IV.

MATT. XXVIII. MAR. XVI. LUCÆ XXIV. JOAN. XX.

In illo tempore, Vespere autem sabbati quæ lucescit in prima sabbati, venit Maria Magdalena, et altera Maria videre sepulcrum. Et ecce terræ motus factus est magnus. Angelus enim Domini descendit de cælo, et accedens revolvit lapidem, et sedebat super eum, &c.

VIGILIAS nobis hujus sacratissimæ noctis, sicut ex lectione Evangelica audivimus, fratres carissimi, resurrectio Domini ac Salvatoris nostri dedicavit. Juste etenim hanc pro ejus amore vigiliis celebramus et hymnis, qui pro nostro amore in ea dormire in mortem, ac de morte voluit excitari: nam sicut Apostolus ait [Rom. 4.], Mortuus est propter delicta nostra, et resurrexit propter justificationem nostram. Quod ipso quoque statum temporis quo vel mortuus est in cruce, vel a mortuis resurrexit, ostendit. Circa horam quippe nonam, cum inclinata jam esset ad vesperam dies, et tepefactus a meridiano fervore radius solis, mysterium victoriosissimæ passionis consummavit, evidenter se insinuans propter auferenda

scelera, quibus a divina luce et dilectione in hujus mortem peregrinationis incidimus, crucis subisse patibulum. Surrexit mane prima sabbati, quæ nunc dies Dominica vocatur, manifeste docens se nos a morte animæ resuscitaturum: et in lucem perpetuæ felicitatis esse perducturum. Sed et aliud nobis memorabile mysterium tempore suæ passionis, sepulturæ et resurrectionis intimare curavit. Sexta quippe feria crucifixus est, sabbato quievit in sepulcro, Dominica resurrexit a mortuis, significans electis suis per sex hujus seculi ætates, inter pericula persecutionum bonis operibus insudandum. In alia autem vita quasi in sabbato perpetuo requiem animarum sperandam: porro in die judicii quasi in die dominica, corporum quoque immortalium receptionem esse celebrandam, in quibus deinceps animæ superno gaudio sine fine fruuntur. Quod autem in lectione Evangelica dictum est, quia sanctæ mulieres vespere sabbati, quæ lucescit in prima sabbati, venerint videre sepulcrum, ita intelligendum est: quia vespere quidem venire cœperint, sed lucescente mane in primam sabbati ad sepulcrum pervenerunt, id est, vespere aromata paraverunt, quibus corpus Domini ungere desiderabant, sed parata vespere aromata mane ad sepulcrum detulerint. quod Matthæus quidem brevitatis causa obscurius posuit, sed alii Evangelistæ quo ordine sit factum evidentius ostendunt. Sepulto namque sexta feria Domino, reversæ a monumento mulieres paraverunt aromata et unguenta quamdiu operari licebat, et sabbato quidem siluerunt secundum mandatum, sicut Lucas aperte designat. Cum autem transisset sabbatum, vespераque adveniente tempus operandi redisset, mox prompte ad devotionem emerunt, quæ minus paraverant aromata, sicut Marcus commemorat, ut venientes ungerent eum, et valde mane una sabbatorum veniunt ad monumentum. Quærendum autem, cur noctem Dominicæ resurrectionis Evangelista describens ait,

Vespere autem sabbati, quæ lucescit in prima sabbati.]

Cum consuetus ordo temporum habeat, vesperam magis tenebrescere in noctem, quam in diem lucescere. Sed mystice loquens Evangelista quantum dignitatis hæc sacratissima nox de gloria devictæ mortis accepit, insinuare studuit, dum ejus exordium quo devotæ Christo fœminæ in obsequium illius vigilare cœperunt, in sequentem jam diem lucescere perhibuit. Nam dominus auctor et ordinator temporum, qui in ultima noctis hujus parte surrexit, totam eam nimirum ejusdem resurrectionis luce festivam reddidit et coruscam. Siquidem ab exordio mundanæ creationis usque huc, ita temporum cursus distinguebatur, ut dies noctem præcederet, juxta ordinem videlicet primæ conditionis. Hac autem nocte per mysterium resurrectionis Domini temporum ordo mutatus est. Nam quia nocte resurrexit a mortuis, die vero sequenti ejusdem resurrectionis effectum discipulis ostendit, ac participato cum eis convivio, veritatem virtutis ejus mirantibus simul et gaudentibus astruxit: rectissime nox illa sequentis diei conjuncta est luci, ac si temporum ordo statutus est, ut dies noctem sequatur. Et quidem aptissime quondam diem sequebatur nox, quia homo a luce paradisi peccando lapsus, in hujus seculi tenebras ærurnasque decedit: aptissime nunc dies sequitur noctem, quando per fidem resurrectionis a peccati tenebris et umbra mortis ad lucem vitæ Christo largiente reducimur. Quapropter necesse est, fratres carissimi, ut quia noctem hanc præcipuam gratia Dominicæ resurrectionis illustratam cognovimus, ipsi quoque solícite curemus, ne qua ejus particula nostro in corde tenebrescat, sed tota lucescat in diem, et nunc videlicet nobis vigilias ejus digne devotione laudis agentibus, et completis quoque vigiliis sobria ac pura conscientia, diei Dominici paschalia festa expectantibus.

Venit, inquit, Maria Magdalena, et altera Maria videre sepulcrum.] Duæ unius nominis ejusdemque amo-

ris ac devotionis fœminæ, quæ Dominicum venerunt invisere sepulcrum, duas fidelium plebes, Judaicam scilicet et gentilem designant, quæ una atque indissimili studio passionem, resurrectionemque sui redemptoris quacunque ejus ecclesia per orbem diffusa est celebrare desiderant. Quod autem terræ motus resurgente Domino de sepulcro sicut etiam moriente in cruce factus est magnus, significat terrena prius corda et cœlesti spe dejecta per fidem passionis ac resurrectionis ejus concutienda ad pœnitentiam, ac saluberrimo pavore permota, ad vitam sublimanda perpetuam. Quod angelus advenit, obsequium servitutis suæ quod Domino debuit, exsolvit. Quia enim Christus Deus et homo est, inter acta humanitatis ejus semper angelorum ministeria Deo debita non desunt, sicut inquisita sancti Evangelii copiosissime probat historia. Revolvit autem lapidem, non ut egressuro Domino januam pandat, sed ut egressus ejus jam facti præstet hominibus indicium. Qui enim mortalis adhuc clauso virginis utero potuit nascendo mundum ingredi, ipse absque ulla dubietate jam factus immortalis, clauso licet sepulcro potuit resurgendo exire de mundo. Nec prætereundum quare testis Dominicæ resurrectionis angelus sedens apparuerit, cum is qui nativitatis ejus mundo gaudium evangelizabat, juxta pastores stetisse legatur. Stare quippe pugnantis est, sedere autem regnantis. Et recte stans apparuit angelus qui adventum Domini in mundo prædicabat: ut etiam stando signaret, quia is quem prædicabat, ad debellandum mundi principem veniret. Recte præco resurrectionis ejus sedisse memoratur, ut etiam sedendo figuraret eum superato mortis auctore, sedem regni jam conscendisse perpetui. De qua ipse paulo post discipulis apparens ait: Data est mihi omnis potestas in cœlo et in terra [Matt. 28.]. Et Evangelista Marcus [Marc. 16.]: Et Dominus quidem Jesus, inquit, postquam locutus est eis, assumptus est in cœlum,

et sedet a dextris Dei. Sedebat autem super lapidem revolutum, quo ostium monumenti claudebatur, ut claustra inferorum sua illum virtute dejecisse ac superasse doceret, quatenus omnes quos ibi suos invenisset ad paradisi lucem requiemque sublevaret, juxta illud propheticum [Zach.9.]: Tu quoque in sanguine testamenti eduxisti vinctos de lacu, in quo non est aqua.

Erat aspectus ejus sicut fulgur, et vestimenta ejus sicut nix.] Ut ipso quoque habitu et vultu significaret, quia is, cujus gloriam resurrectionis nunciabat, et terribilis ad damnandum reprobos, et benignus esset ac blandus ad consolandum electos. In fulgure etenim terror timoris, in nive autem blandimentum candoris exprimitur. In cujus indicium divinæ discretionis ipse quoque angelus apparet, et custodes sepulcri impios timore perterret, ac mortuorum instar terræ prosternit, et visitatrices ejusdem sepulcri piissimas benigna consolatione refovet, ac ne paveant confortat. Insuper etiam familiari affatu prior ipse, quia sciret eos Jesum quærere, dicit, et quia jam surrexit addit, mox etiam ipsas honorifico ac lætissimo subditas ministerio gaudium resurrectionis ejus evangelizare præcipit. Et quam felices fœminæ, quæ angelico doctæ oraculo triumphum resurrectionis mundo annunciare meruerunt, atque mortis, quam Eva serpentino seducta affatu contraxit, imperium prædicare dirutum. Quanto feliciores animæ virorum pariter et fœminarum, quotquot in die judicii percussis pavore ac digna ultione reprobis, ipsæ cœlesti gratia adjunctæ triumphare de morte, et gaudium beatæ resurrectionis intrare meruerunt. Currentibus autem eis evangelizare discipulis occurrit Jesus, easque salutat, ostendens se omnibus iter virtutum inchoantibus, ut ad salutem perpetuam pervenire queant, adjuvando occurrere.

Illæ autem accesserunt et tenuerunt pedes ejus.] Videamus, fratres, in Domino resurgente a mortuis veritatem nostræ carnis, videamus gloriam novæ incorruptio-

nis. Superius quippe lectum est, quia clauso surrexit monumento: nunc autem legitur, quia mulieres tenuerunt pedes ejus, et adoraverunt eum. Surrexit enim clauso ostio monumenti, et exiit, ut immortale jam factum doceret esse corpus, quod in monumento clausum fuerat mortuum. Tenendas mulieribus præbuit plantas, ut veram se habere carnem, quæ a mortalibus tangi posset intimaret.

Ite, inquit, nunciate fratribus meis, ut eant in Galilæam, ibi me videbunt.] O mira pietas salvatoris, mira benignitas! Quos ante passionem discipulos, et aliquando etiam servos vocare consueverat, hos post resurrectionem fratres appellat, ut et ejusdem se humanitatis, quam et ante habuerat, habitum resurgendo resumpsisse monstraret, et illos quoque ad promerendam sperandamque in sua carne coronam immortalitatis qua ipse jam præminebat, erigeret. Sane quod se in Galilæa videndum a discipulis prædixit, et sicut sequentia sancti Evangelii declarant, exhibuit etiam in hoc mystice, et veritatem suæ resurrectionis et nostræ profectum vitæ spiritualis insinuat. Galilæa quippe transmigratio facta interpretatur. Et bene in Galilæa videtur a discipulis, qui jam de morte ad vitam, de corruptione ad incorruptionem, de pœna transmigraverat ad gloriam, ut victoriam resurrectionis non solum ostensione corporis et exhortatione sermonis, sed nomine quoque loci in quo appareret et loqueretur commendaret. Sed et ipsi gaudio resurrectionis ejus ita solum tunc frui valemus, si nunc de corruptela vitiorum ad virtutum opera transmigrare satagimus. Unde curandum summopere est, fratres mei, ut quia resurrectionis Domini et salvatoris nostri tempus agnovimus, quia ejus solennia celebramus, continuis bonorum operum profectibus ad contemplandam ejus celsitudinem transmigremus: quia nostræ resurrectionis tempus ignoramus, quod tamen futurum nullo modo ambigimus, et omni quidem, et in hac præcipua

nocte sollicitas pro ejus expectatione vigilias agamus. Obsecremus misericordiam illius, qui susceptam pro nobis humiliter mortem mox sublimiter superavit, ut nostræ nos tempore resurrectionis de morte ad vitam transmigrare concedat. Rogemus eum qui pascha nostrum immolatus est Christus, ut et inchoata paschalis gaudii solennia nos digne peragere, et per hæc contingere ad gaudia præstet eterna. Inter hæc vero notandum, quod hujus sacratissimæ noctis ac redemptionis nostræ, quam colimus solennitas, jam olim est in antiquo Dei populo mystice designata. Cum enim idem populus diu fuisset Ægyptia servitute gravatus, nec eum dimittere vellent Ægyptii ad liberum sui conditoris exire servitium, tandem præcepit ei Dominus in celebratione paschæ immolare agnum, ejusque carnes hac nocte assare et edere, et ex ejus sanguine, qui esset effusus in limine, postem domorum suarum utrumque ac superliminare perungere, atque intus paratum ac vigilantem, horam suæ redemptionis expectare: quod dum faceret, ecce noctis hujus medio Dominus adveniens, percussis Ægyptiorum primogenitis, liberavit populum suum a pondere longæ servitutis, atque ad terram promissæ olim patriæ perduxit, jubens eum hanc noctem in memoriam suæ salvationis omnibus annis immolatione agni paschalis agere solennem. Quæ profecto redemptio populi illius spiritualis nostræ redemptionis, quæ resurgente a mortuis Domino hac nocte completa est, typum gessit, sicut etiam carnales ejusdem populi oppressores Ægyptii diriora nequitiae spiritualis arma designant, quibus subjectum sibi genus humanum impia damnatione premebat. Sed veniens agnus immaculatus dignatus est immolari pro nobis, dedit sanguinem suum nostræ salutis pretium, qui morte ad tempus suscepta, mortis imperium perpetuo damnavit, mirandoque ac desiderabili spectaculo agnus innocenter occisus, leonis qui occiderat vires potenter attrivit. Agnus qui tollit

peccata mundi, leonem qui intulit peccata mundo confregit: agnus, qui nos suæ carnis et sanguinis libamine ne pereamus reficit, leonem qui nos rugiens circuit, et quem de nobis perdat, inquit, interficit agnus, qui suæ mortis signum frontibus nostris ad decutienda tela mortiferi hostis imposuit. Nam et ideo sanguis agni legalis in limine superliminari, et utroque poste domorum in quibus edebatur jussus est poni, ut etiam quadripartita sanguinis distinctio quadrifidum Dominicæ passionis vexillum, quo nos signati liberamur exprimeret, dejecit adversarium nostræ libertatis et pacis, qui insidiatur nobis in occulto, sicut leo in cubili suo. Sicuti ergo nocte hac immolato agno in Ægypto, signatis ejus sanguine domibus fidelium, comestis ejus carnibus venit Dominus repente, et eos qui mysterii cælestis exortes manebant puniens, e contra populum quem sacramentis salutaribus imbutum vidit, redemit: ita nimirum Dominus ac redemptor noster cum suum pro nobis corpus et sanguinem hostiam patri obtulisset, subvertit potentiam diaboli, et satellitum ejus spirituum videlicet immundorum audaciam comminuit. Disjecit claustra inferni, electos qui ibidem quamvis in tranquillitatis sinu tenebantur eruit, et hac ipsa nocte resurgens a mortuis ad cælestis regni gaudia reduxit, impleta prophetia quæ dixit [Psal. 67.], Ascendens in altum captivam duxit captivitatem, nec justos solum quos apud inferos invenit, abstulit, verum etiam eis, quos in carne adhuc positos suos esse cognovit, necnon et nobis, quos in se credituros in fine temporum prævidit, remedium salutis morte sua ac resurrectione procuravit. Nobis etiam antequam crearemur spiritualem vitæ alimoniam qua recrearemur sacravit, signum victoriæ quo ab hostium insidiis muniremur paravit, vitæ perennis iter quod sequamur aperuit. Unde et ipsi merito nocte hac redemptionis nostræ memores vigiliis Deo dignis instamus et precibus lectionibusque divinis, quæ datæ nobis gratiæ munera narrant,

audiendis operam damus, novam adoptionis plebem spiritualis Ægypti Domino subtractam, uni vero Domino fonte regenerationis sacramus, missarum solennia celebramus, corpus sacrosanctum et pretiosum agni nostri sanguinem, quo a peccatis redempti sumus denuo Deo in profectum nostræ salutis immolamus. Et quia de resurrectionis Dominicæ simul et ereptionis nostræ mysteriis annua solennitate lætamur, studeamus, carissimi, hæc eadem mysteria interno mentis amore complecti, hæc vivendo semper tenere, hæc quasi munda animalia nunc oris locutione ruminanda, nunc cordis penetralibus retractanda servemus, et ante omnia talibus vitam ducere curemus actibus, quibus nostræ quoque resurrectionis eventum lætantes mereamur aspicere, ut cum tuba novissima totum genus humanum excitans ad tribunal justi judicis advocaverit, nos a sorte reproborum secerнат, signum ejusdem judicis nostri, quo sacramur, a pœna negligentium secernant vigiliæ quibus adventum ejus expectamus, eisque digna ultione mulctatis ipse nos ad mansionem supernæ pacis, quam ante secula promisit, inducat, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA V.

LUCÆ XXIV. JOANNIS XX. *In illo tempore, Stetit Jesus in medio discipulorum suorum, et dicit eis, Pax vobis, ego sum, nolite timere, &c.*

GLORIAM suæ resurrectionis Dominus et redemptor noster paulatim discipulis et per incrementum temporis ostendit, quia nimirum tanta erat virtus miraculi, ut hanc repente totam capere fragilia mortalium pectora non possent.

Consulens igitur ipse imbecillitati quærentium, primo venientibus ad monumentum et fœminis suo amore ferventibus et viris, revolutum lapidem, et ablato suo corpore linteamina, quibus involutum erat, sola posita monstravit: deinde curiosius inquirentibus fœminis, et de eo quod invenerant mente consternatis angelorum visionem ostendit, qui illum resurrexisse certa manifestatione patefacerent, ac sic præcurrente fama patratæ resurrectionis tandem ipse Dominus virtutum et rex gloriæ apparens, quanta potentia mortem quam ad horam gustaverat devicisset, aperuit. Et quidem quantum ex Evangelicæ serie lectionis invenimus, quinquies ipsa qua resurrexit die, visus est hominibus. Primo Mariæ Magdalenæ ad monumentum, quando ei desideranti pedes ejus amplecti dictum est [Joan. 20.]: Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum. Deinde duabus a monumento currentibus nunciare discipulis quæ ab angelis de perfecta ejus resurrectione didicerant, de quibus scriptum est: Quia accesserunt, et tenuerunt pedes ejus, et adoraverunt eum [Matth. 28.]. Apparuit ipso die advesperascente duobus euntibus in castellum Emaus, qui eum ad hospitium vocantes in panis fractione cognoverunt: apparuit et Petro [Lucæ 24.]. Quod si Evangelista quando vel ubi factum sit, minime designaverit, tamen quia factum sit non tacet, scribens quia cum præfati duo discipuli, cognito Domino in Emaus, statim redissent Hierusalem, invenerunt congregatos undecim, et eos qui cum ipsis erant, dicentes: Quia surrexit Dominus vere, et apparuit Simoni. Ac deinde subjungit: Et ipsi narrabant quæ gesta erant in via, et quomodo cognoverunt eum in fractione panis. Statimque annectit quintam ejus apparitionem, de qua modo cum legeretur audivimus, ita incipiens:

Dum hæc autem loquuntur, Jesus stetit in medio eorum, et dicit eis: Pax vobis, ego sum, nolite timere.] Ubi primo notandum, et diligenter memoriæ commendand-

dum est, quod de se loquentibus discipulis Dominus astare in medio, et præsentiam suæ visionis revelare dignatus est. Hoc est enim quod fidelibus cunctis alibi promisit, dicens [Matth. 18.] : Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Ad confirmandam namque fidei nostræ constantiam, quod semper agit præsentia divinæ pietatis, aliquando etiam præsentia voluit corporalis ostendere visionis. Nam et de nobis quamvis porro infra apostolorum pedes jacentibus hoc ipsum ejus misericordia fieri confidere debemus, ipsum videlicet esse in medio nostri, quotiescunque convenientes in nomine illius congregamur. Nomen quippe illius Jesus, id est, salvator est. Et cum de acquisitione perpetuæ salutis locuturi convenimus, constat nimirum, quia in nomine Jesu congregamur. Nec dubitare fas est de his quæ ipse amat conferentibus nobis eum esse præsentem, et tanto utique verius, quanto ea quæ ore proferimus, perfectiori corde retinemus. Deinde videndum, quod apparens salvator discipulis pacis statim eis gaudia mandat, id ipsum celebrata immortalitatis gloria iterans, quod ad passionem iturus mortis quasi pignus eis speciale salutis accurate commendaverat dicens [Joan. 14.] : Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. Cujus gratiam muneris eo quoque nato visi mox pastoribus angeli prædicabant laudantes Deum, et dicentes [Lucæ 2.] : Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis : quia nimirum tota redemptoris nostri in carne dispensatio, mundi est reconciliatio. Ad hoc quippe incarnatus, ad hoc passus, ad hoc est resuscitatus a mortuis, ut nos qui peccando iram Dei incidimus, ipse reconciliando ad Dei pacem reduceret. Unde recte et a propheta pater futuri seculi, princeps pacis nominatur [Esaïæ 9.]. Et Apostolus de eo scribens his qui ex gentibus crediderant, ait [Ephes. 2.] : Et veniens evangelizavit pacem vobis qui longe fuistis, et pacem his qui prope, quoniam per

ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu ad patrem. Apparente autem sibi Domino, conturbati et contritissimi discipuli, existimabant se spiritum videre. Agnoscentes quidem Dominum esse qui apparuit, sed putantes quia non in corporis eum, sed in spiritus sui substantia viderunt, id est, quia non corpus ipsius quod defunctum et sepultum noverant, jam resuscitatum a morte conspicerent, sed spiritum potius quem relicto corpore in manus patris commendaverat, præ oculis haberent. Sed hunc eorum errorem simul et pavorem, quo ad novam incognitamque visionem fuerant perculsi, benigna magister piissimus gratia consolationis et admonitionis abstergere curavit.

Quid, inquiens, turbati estis, et cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus meas et pedes, quia ego ipse sum.] Non autem sine causa manus suas potius ac pedes, quam vultum quem æque noverant, eos videre ac recognoscere jubet, sed ut visis clavorum signis quibus cruci erat affixus, non solum corpus esse quod videbant, sed ut ipsum Domini sui corpus quod crucifixum noverant, intelligere possent. Unde bene Joannes Dominicæ apparitionis memoriam faciens, latus quoque suum, quod a milite fuerat vulneratum, discipulis eum ostendisse perhibet: ut quo plura notissimæ passionis ac susceptæ mortis indicia cognoscerent, eo certiori patrata jam resurrectionis ac dirutæ mortis fide gauderent. Qui ut illos per omnia de fide resurrectionis certos redderet, non tantum oculis intuendum, sed attrectandum quoque manibus corpus quod immortale illis ostendebat, exhibuit dicens:—

Palpate et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere.] Quatenus gloriam resurrectionis prædicaturi, modum quoque nobis resuscitati corporis qualis esset sperandus absque omni valerent ambiguitate monstrare. Unde cum magna fiducia beatus Joannes apostolus auditores suos adsequenda fidei

et veritatis, quam didicit, arcana provocat dicens [1 Joan. 2.]: Quod fuit ab initio, quod audivimus et vidimus oculis nostris, quod perspeximus, et manus nostræ tentaverunt de verbo vitæ. Solent autem gentiles hoc in loco simplicitati fidei nostræ deceptionum laqueos tendere dicendo: qua temeritate confiditis, quia Christus quem colitis, vestra de pulvere corpora possit incorrupta reducere, qui nec suorum vulnerum, quæ in cruce suscepit, potuit cicatrices obducere, sed resuscitato ut dicitis suo corpore a mortuis, signa adhuc mortis inesse non celavit? Quibus respondemus, quia Christus cum omnipotens sit Deus, et nostra ut promisit corpora de corruptione ad incorruptionem, de morte ad vitam, de terræ pulvere cœlestem suscitavit ad gloriam, et suum quod moriendo exuerat corpus quale voluit revocavit ad vitam. Quod cum abolitis passionis indiciis ostendere discipulis posset, certe utique dispensationis gratia passionis in eo maluit indicia reservare. Primo videlicet ut discipuli qui hæc videbant, manifeste possent dignoscere non spiritum sine corpore, sed corpus esse spirituale quod videbant, certamque fidem peractæ resurrectionis ejus, certam spem futuræ omnium hominum resurrectionis mundo prædicarent. Deinde ut ipse Dominus et Deus noster Jesus Christus, qui in humilitate patrem interpellat pro nobis, ostensis vulnerum suorum cicatricibus, quantum pro humana salute laboraverit, ei perpetuo demonstret, miroque et ineffabili nobis ordine eum, qui nil unquam potest oblivisci, qui semper misereri paratus est, absque intermissione admoneat, quam congrue hominibus misereatur, quorum particeps naturæ, doloris et passionis ipse Dei filius effectus sit, pro quibus ipse confligens, mortis imperium moriendo prostravit. Tertio ut omnes electi perpetua beatitudine suscepti, videntes in Deo ac Domino suo signa passionis, nunquam illi gratias agere desistant, per cujus mortem se vivere cognoscunt, sicque fieri valeat quod voce totius ecclesiæ

cantat propheta in psalmis [Psalmi. 88.] : Misericordias Domini in æternum cantabo. Ad extremum ut etiam reprobi in iudicio signa ejusdem passionis aspiciant, sicut scriptum est [Joan. 19.] : Videbunt in quem transfixerunt, ac se justissime damnandos intelligant, non solum hi, qui ei impias intulere manus, sed et illi qui vel suscepta ejus mysteria pro nihilo contemnunt, vel sibi oblata nunquam suscipere curarunt, vel etiam majore impietate in eos, qui susceperant odiis ac persecutionibus extinguere aut corrumpere laborant. Non ergo fallit fides resurrectionis Christi, non decipit nos spes resurrectionis nostræ, quia Deus pater et Dominum suscitavit, et nos suscitabit per virtutem suam [Rom. 8.]. Et sicut alibi idem Apostolus ait : Quod si spiritus ejus, inquit, qui suscitavit Jesum a mortuis, habitat in vobis, qui suscitavit Jesum Christum a mortuis, vivificabit et mortalia corpora vestra per inhabitantem spiritum ejus in vobis [Rom. 8.]. Quod de electis specialiter dictum constat, quoniam quidem omnes resurgemus, non autem omnes immutabimur : sed soli qui nunc spiritus sancti inhabitatione reguntur, tunc in eternæ vitæ beatitudine majori ejusdem spiritus gratia sublevantur. Igitur Dominus ad confirmandam resurrectionis fidem se ipsum vivum discipulis præbuit, verba exhortationis attulit, vestigia passionis non solum intuenda, sed et palpanda demonstravit. Sed infirma adhuc eorum præcordia novitatem tantæ potentiæ capere nequeunt, magisque mirari præ gaudio quod videbant, quam credere quod docebantur incipiunt. Verum Dominus ne quid in eorum mente resideret ambigui, sumptis etiam epulis comedit coram eis, ut si visibus oculorum, si suorum tactibus non crederent digitorum, vel alimentorum carnalium perceptione carnem esse, quæ apparuit cognoscerent. Qua in re, fratres, cavenda est hæresis stulta Cerinthianorum, ne quis videlicet pueriliter desipiens æstimet vel mediatoris Dei et Domini nostri corpus ex-

citatum a mortuis, sustentaculo eguisse ciborum, vel nostra post resurrectionem corpora in vita et conversatione spiritali escis reficienda carnalibus, ubi divinæ contemplatio claritatis esurire et sitire, sicut et bonorum cæterorum penuriam pati nullatenus sinit. Unde ardentissimus vitæ illius amator de sua certus devotione, Deo spe lætabundus loquitur [Psalm. 16.]. Ego autem cum justitia apparebo in conspectu tuo, satiabor dum manifestabitur gloria tua. Et Philippus eodem fervens amore [Joan. 14.]: Domine, inquit, ostende nobis patrem, et sufficit nobis. Simpliciter itaque et pie sentiendum est resuscitatum a morte, et immortale jam factum corpus Dominicum, nullam quidem necessitatem, attamen facultatem habuisse vescendi: ideoque ubi oportunitas probandæ substantiæ naturalis exigebat cibis esse refectum, qui nimirum cibi nullum saginæ adjuvmentum, ut mortalium corporibus solent illi præbuerint, sed quomodo in ignem missa aqua, ita mox comesti spiritali ejus sint virtute assumpti. Sed et nostra post resurrectionem corpora cœlesti gloria prædita, credendum est ad quicquid voluerint agendum esse potentia, ad perveniendum ubicunque libuerit esse promptissima: sed quia tunc nulla manducandi necessitas vel utilitas aliunde potest incurrere, nullatenus immortale seculum cibis mortalibus esse fruiturum, ubi filiis resurrectionis non aliud esca et potus, quam vita et salus, gaudium, pax, et omnia bona quam illud nimirum sit, quod in psalmo canitur [Psalm. 83.]: Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te. Et iterum [Ibid.]: Videbitur Deus deorum in Sion. Unde et Apostolus illius seculi arcana scribens, ait [1 Cor. 15.]: Quando erit Deus omnia in omnibus. Expleta autem refectioe Dominus adhuc exhortationis monita subjunxit dicens:

Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos, cum adhuc

essem vobiscum.] Id est, cum mortali adhuc et passibili carne vestri essem similis.

Quoniam necesse est impleri omnia, quæ scripta sunt in lege Moysi et prophetis et psalmis de me.] Omnem magister veritatis tollit scrupulum simulationis, undique veritatis jura confirmat. Videtur, palpatur, reficitur, sermo exhortationis per singula præbetur, et ne solum ejus testimonium minus sufficere putaretur, etiam Moysi et prophetarum auctoritas, qui ejus incarnationem, passionem et resurrectionem suis præsignaverunt scriptis, ad medium producit. Ne vero ad intelligenda horum mystica dicta, tardi forte remanerent, sensum quoque illis quo hæc intelligere possent, aperuit: quo facto nil ultra priscae dubietatis in eorum mente residere permisit, nec tamen illis adhuc rationem passionis ac resurrectionis suæ reddere desistit. Nam sequitur:—

Et dixit illis: Quoniam sic scriptum est, et sic oportebat Christum pati, et resurgere a mortuis die tertia: et prædicari in nomine ejus pœnitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes.] Ideo autem Christum pati et resurgere oportebat a mortuis, quia impossibile erat mundum salvari nisi Deus homo veniret, qui in hominis habitu apparens, et homines quæ essent divina instrueret, et mortem ut homo suscipiens divina virtute revinceret, sicque in se credentes, et ad contemptum subeundæ mortis accenderet, et certitudine sperandæ resurrectionis ac vitæ perpetis animaret. Quo enim aptius exemplo poterant homines ad fidem participandæ gloriæ, et promerendæ vitæ immortalis erigi, quam cum ipsum Deum cognoscerent humanitatis ac mortalitatis suæ factum participem? Quo efficacius ordine ad toleranda pro sua salute adversa quæque provocarentur, quam cum auctorem suum didicissent pro eorum salute innumera ab impiis genera probrorum, et ipsam mortis subiisse sententiam? Qua ratione congruentius spem

resurrectionis acciperent, quam cum ejus se sacramentis ablutos et sanctificatos, ejus corpori adunatos esse meminissent, qui pro ipsis morte gustata, citius exemplum resurgendi a morte praeberet? Oportebat itaque pati Christum, et resurgere a mortuis die tertia, et praedicari, inquit, in nomine ejus poenitentiam, et remissionem in omnes gentes. Qui nimirum ordo erat necessarius, ut prius pro salute mundi sanguis funderetur Christi, postquam per ejus resurrectionem et ascensionem patefieret hominibus caelestis janua regni: et sic demum mitterentur, qui cunctis per orbem nationibus verbum vitae praedicarent, ac sacramenta fidei, quibus salvari atque ad gaudia supernae patriae possent attingere, ministrarent, cooperante ipso mediatore Dei et hominum, homine Jesu Christo, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA VI.

MATTH. XXVIII. *In illo tempore undecim discipuli abierunt in Galilaeam, in montem ubi constituerat illis Jesus. Et videntes eum adoraverunt, &c.*

EVANGELICA lectio, fratres carissimi, quam modo audivimus, et juxta literam gaudio plena refulget: quia triumphum redemptoris nostri, simul et redemptionis nostrae dona plano sermone describit. Et si hanc enucleatius pertractare velimus, gratiorem in litera fructum spiritualis sensus inditum esse comperimus. Sermo etenim Dei aromatatum more, quo subtilius quasi terendo et cernendo discutitur, eo majorem internae suae virtutis fragrantiam reddit. Planum namque est, et dulce ad audiendum piis, quod—

Discipuli abierunt in Galilaeam in montem ubi constituerat illis Jesus, et videntes eum adoraverunt.] Sed non

vacat mysterio, quod Dominus in Galilæa post resurrectionem, vel quod in monte discipulis apparuit. In monte etenim apparuit, ut significaret quia corpus, quod de communi humani generis terra nascendo suscepit, resurgendo jam super terrena omnia sublevatum cœlesti virtute induerit. In monte apparuit, ut admoneret fideles, si illic celsitudinem resurrectionis ejus cupiunt videre, hic ab infimis cupiditatibus ad superna studeant desideria transire. Nomen vero Galilææ quid mysterii salutaris contineat, crebra patrum expositione notissimum est. Sed non ab re est sæpius verbo repetere, quod semper necesse est animo retinere. Galilæa quippe transmigratio facta, vel revelatio dicitur. Utraque autem interpretatio nominis ad unum finem respicit. Siquidem supra legimus, dixisse angelum mulieribus: *Ite, dicite discipulis ejus quia surrexit, et ecce præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis.* Et nunc evangelista narrante cognovimus, quia

Abierunt discipuli in Galilæam, et videntes eum adoraverunt.] Quid est ergo, quod Dominus Jesus præcedit discipulos in Galilæam, ut videatur ab eis, sequuntur illi et videntes eum adorant: nisi quia surrexit Christus a mortuis, primitiæ dormientium [1 Cor. 15.]? Sequuntur autem hi qui sunt Christi, et ipsi in suo ordine ad vitam de morte transmigrant: ibique eum videntes adorant, quia in specie suæ divinitatis contemplantes sine fine collaudant. Cui visioni congruit illud, quod Galilæa etiam revelatio interpretatur. Tunc etenim revelata facie, sicut Apostolus testatur, gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur, quicunque modo revelamus ad eum viam nostram, ejusque vestigia fide sequimur non ficta.

Et videntes, inquit, eum adoraverunt: quidam autem dubitaverunt.] Si quærimus unde dubitaverint, qui videntes Dominum adoraverunt, nulla magis causa occurrit, quam ea cujus Lucas meminit [Lucæ 24.] cum ipso

resurrectionis suæ die discipulis eum apparuisse narraret, conturbati vero et conterriti existimabant se spiritum videre. Videntes ergo Dominum cognoscunt, et quia hunc Deum esse didicerant, dimissis in terram vultibus adorant. Sed inerat mentibus eorum non contemnenda dubietas, quia se non corpus in quo passus est resuscitatum : sed spiritum quem finita passione tradidit, solum videre putabant. Unde confestim magister pius et eos qui jam crediderunt, in fide confortat, et illos qui adhuc dubitaverunt, ad fidei gratiam convocat : omnibus scilicet intimans, ad quantam gloriæ magnificentiam assumpta pro hominibus et morti data humanitas resurgendo pervenerit.

Data est mihi, inquit, omnis potestas in cælo et in terra.] Non enim hoc de coeterna patri divinitate, sed de assumpta loquitur humanitate, quam suscipiendo minoratus est paulo minus ab angelis, et in qua resurgendo a mortuis, gloria et honore coronatus est [Psal. 8.], et constitutus super opera manuum patris, omniaque subiecta sub pedibus ejus. Interque omnia etiam mors ipsa, quæ ei ad tempus prævalere visa est, ejus pedibus substrata est. Quod ergo Psalmista de Domino resurgente a mortuis ait patri, Omnia subjecisti sub pedibus ejus, hoc est utique quod resurgens ipse Dominus ait discipulis :—

Data est mihi omnis potestas in cælo et in terra.] Et quidem etiam priusquam a morte resurgeret, noverant angelicæ in cælo virtutes jure subditas homini, quem a suo conditore specialiter assumptum esse videbant : sed cæci in terra homines dedignabantur ei subjici, quem communi secum mortalitate cognoverant indutum. Contemnebant ejus virtutem in miraculis intelligere divinam, cui infirmitatem in passionibus inesse cernebant humanam. Propter quod benigne mediator ipse Dei et hominum, etiam hominibus in terra notum fieri volens, quia data sit ei omnis potestas in cælo et in terra, quatenus et

ipsis cum angelis in cœlo vitam possent habere perennem, misit doctores qui cunctis per orbem nationibus verbum vitæ prædicarent.

[Matth. ult. Marc. 16.] *Euntes, inquit, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti, docentes eos servare omnia quæcunque mandavi vobis.*] Rectissimus autem ordo prædicandi et modernis quoque prædicatoribus ecclesiæ diligentissime sectandus, ut primo quidem doceatur auditor, deinde fidei sacramentis imbuatur, deinde servandis Domini mandatis ex tempore liberius instruatur. Quia neque indoctus quisque et ignarus Christianæ fidei, potest ejusdem fidei sacramentis ablui, neque lavacro baptismi a peccatis emundari sufficit, si non post baptismum studeat quisque bonis operibus insistere. Prius ergo docere gentes, id est, scientia veritatis instruere, ac sic baptizare præcipit, quia et [Hebr. 11.] sine fide impossibile est placere Deo: et [Joan. 3.] nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Ad extremum vero subjungit:—

Docentes eos servare omnia quæcunque mandavi vobis.] Quia sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita et fides sine operibus mortua est. Quanta autem merces piæ conversationis, quale pignus futuræ beatitudinis etiam in præsentī fidelibus maneat, subsequenter insinuat, dicens:—

Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi.] Libet autem conferre huic testimonio, quod Marcus ait [Marc. 16.]: Et Dominus quidem postquam locutus est eis assumptus est in cœlum, et sedet a dextris Dei. Quia enim ipse Deus et homo est, assumptus est in cœlum humanitate, quam de terra susceperat: manet cum sanctis in terra divinitate, qua terram pariter implet et cœlum: manet autem omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Ex quo intelligitur, quod usque ad finem seculi non sunt

defuturi in mundo, qui divina mansione et inhabitatione sint digni. Nec dubitandum eos post hujus seculi certamina manere cum Christo in regno, qui in seculo certantes Christum in sui cordis hospitio meruerunt habere mansorem. Notandum interea, quod præsens ubique divina majestas aliter electis suis, aliter adest reprobis. Adest enim reprobis potentia naturæ incomprehensibilis, qua omnia cognoscit novissima et antiqua, intelligit cogitationes a longe, et omnes vias singulorum prævidet. Adest electis gratia piæ protectionis [Psal. 138.], qua illos specialiter per præsentia dona vel flagella quasi filios pater erudit, atque ad possessionem futuræ hæreditatis erudiendo provehit. Adest electis, ut scriptum est [Psal. 34.]: Juxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde, et humiles spiritu salvabit. Adest reprobis, ut præmissum est [Ibidem.]: Vultus autem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum. Unde necesse est, ut semper in operibus nequam paveant mali, quorum etiam cogitationes singulæ conspectui districti judicis patent, semper in operatione justitiæ et in his, quæ propter justitiam patiuntur, gaudeant boni [Rom. 8.], quibus Deum diligentibus omnia cooperantur in bonum, et in quacunque tribulatione positis nunquam ejus pietas abest, cui canitur in psalmo [Psal. 9.]: Tibi enim derelictus est pauper, pupillo tu eris adjutor. Contere brachium peccatoris et maligni. Quam pietatis suæ præsentiam non tantum nobis verbo promisit, sed et evidentibus designavit indiciiis, cum post resurrectionem suam discipulis sæpius usque ad diem quo cælos petiit, apparuit, eorumque animos admonendo, increpando, spiritus sancti donum tribuendo roboravit. E quibus quidem apparitionibus decem solummodo in Evangelistarum scriptis invenimus, sed plures fuisse docet Apostolus, dicens [1 Cor. 15.]: Et resurrexit tertia die secundum Scripturas, et visus est Cephæ, et post hæc undecim. Deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul,

deinde visus est Jacobo, deinde Apostolis omnibus: novissime autem omnium tanquam abortivo, visus est et mihi. Quibus enim locis vel temporibus factæ sint visiones, quas commemorat, ignoramus: tantum scimus quia quod sibi novissime visum esse Dominum confirmat, post ascensionem ejus factum est [Act. 9.], vel quando illum de cœlo alloquens de persecutore doctorem ecclesiæ fecit: [1 Cor. 12.] vel quando in paradysum et tertium cœlum raptus audivit arcana verba, quæ non licebat homini loqui. Et sicut alibi dicit [Gal. 1.]: *Mysterium Evangelii*, quod ab homine non accepit, per revelationem Jesu Christi didicit. Decies vero visum, ut diximus, post resurrectionem Dominum Evangeliorum nobis et actuum apostolorum prodit historia, ubi ipso resurrectionis suæ die quinquies apparuisse legitur.

Primo quidem Mariæ Magdalænæ flenti ad monumentum: deinde eidem Mariæ, et alteri ejusdem nominis fœminæ regredientibus a monumento nunciare discipulis, quæ ibi compererant, occurrens apparuit: tertio Simoni Petro: quarto Cleophæ et socio ejus, cum quibus ipse gradiens in Emaus, ibidem in panis fractione cognitus est. Qui mox reversi Hierosolymam, invenerunt discipulos loquentes: Quia surrexit Dominus vere, et apparuit Simoni. Nam plenius alibi quando Simoni apparuerit, non legitur. Quinto apparuit eis in eodem loco januis clausis, ubi non erat Thomas. Sexto post dies octo, quando erat cum eis et Thomas. Septimo piscantibus ad mare Tiberiadis. Octavo in monte Galilææ, quod hodierna lectione audivimus. Nono recumbentibus illis undecim apparuit, die quo ascendit in cœlum. Decimo viderunt eum ipsa die non jam in terra positum, sed elevatum in aera, cœlosque petentem dicentibus sibi angelis: Sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. [Marc. 16. Joan. 20. Matth. 28. Lucæ 24. Joan. 20. Joan. 21. Matth. 28. Marc. 16. Act. 1. Marc. 16.]

Hac ergo frequentia corporalis suæ manifestationis ostendere voluit Dominus, ut diximus, in omni loco se bonorum desideriis divinitus esse præsentem [Marc. 16.]. Apparuit namque ad monumentum lugentibus [Joan. 20.] aderit et nobis absentiae ejus recordatione salubriter contristatis. Occurrit revertentibus a monumento, ut agnita resurrectionis gaudia prædicarent [Matth. 28.] : aderit et nobis, dum bona quæ novimus proximis fideliter annunciare gaudemus. Apparuit in fractione panis his, qui se peregrinum esse putantes ad hospitium vocaverunt [Lucæ 24.] : aderit et nobis cum peregrinis et pauperibus, quæcunque possumus, bona libenter impendimus. Aderit et nobis in fractione panis, cum sacramenta corporis ejus, videlicet panis vivi, casta ac simplici conscientia sumimus. Apparuit in abdito de sua resurrectione loquentibus [Joan. 20.] : adest et nobis, modo ejus dono idem agentibus. Aderit nobis semper cum ab externis operibus ad tempus vacantes, de ejus gratia locuturi convenimus [Joan. 1.]. Apparuit, cum foribus clausis intus Judæorum metu residerent [Joan. 20.]. Apparuit cum minorato eodem metu apertis eum gressibus in montis vertice quærerent [Actu. 1.]. Adfuit quondam confortaturus suo spiritu ecclesiam, cum ab infidelibus premeretur. Ad publicum venire ac dilatari prohiberetur. Adest eidem et nunc cum inclinato ad fidem culmine regali terror quievit persecutionis, et omnis mundi sublimitas apostolicis est subdita vestigiis. Apparuit piscantibus [Joan. 21.] : eisque apparens divinis adjuvit beneficiis, aderit et nobis, cum necessaria vitæ temporalis recta intentione curamus, justisque nostris laboribus subsidium suæ pietatis adjungit. Apparuit recumbentibus [Marc. 16.], aderit et nobis, cum juxta Apostoli monita, sive manducamus, sive bibimus, sive aliud quid agamus, omnia in gloriam Dei facimus [1 Cor. 10.]. Apparuit primo in Judæa [Actu. 1.], deinde in Galilæa, post hæc rursum in Judæa die quo ascendit in cœ-

lum. Aderat ecclesiæ, cum primo solius Judææ terminis clauderetur, adest modo, cum Judæis ob culpam perfidiæ derelictis transmigravit ad gentes. Aderit in futuro, cum ante finem seculi revertetur ad Judæam, et sicut Apostolus ait [Rom. 11.], Intrante gentium multitudine, sic omnis Israel salvus erit. Novissime illis apparuit ascendens in cælum [Actu. 1.]. Aderit et nobis, ut eum post mortem sequi mereamur ad cœlos, si ante mortem eum in Bethaniam unde ascendit, id est, in domum obedientiæ sequi curamus [Marc. 16.]. Ipse etenim cœlos ascensurus Bethaniam venit: quia sicut Apostolus ait [Philip. 2.], Factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod et Deus illum exaltavit. Venimus ibidem et nos, si quod ille monet agimus, quod promisit intendimus. Esto, ait, fidelis usque ad mortem, et dabo tibi coronam vitæ [Apocal. 2.]. Fitque ipsius gratia largiente, ut qui nobiscum usque ad vitæ hujus terminum manet, post hanc nos vitam ad videnda secum vitæ cœlestis præmia sublevet, in qua vivit et regnat cum patre, Deus in unitate spiritus sancti, per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA VII.

LUCE XI. MATTH. VII. *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Quis vestrum habebit amicum, et ibit ad illum media nocte, et dicet illi: Amice, commoda mihi tres panes, quoniam amicus meus venit de via ad me, et non habeo quod ponam ante illum, &c.*

ROGATUS a discipulis Salvator, non modo formam orationis, sed et instantiam frequentiamque tradit orandi.

Amicus ergo ad quem media nocte venit,

ipse Deus intelligitur, cui in media tribulatione supplicare, et tres panes i. e. intelligentiam Trinitatis, qua præsentis vitæ consolentur labores, efflagitare debemus. Amicus qui venit de via, ipse noster est animus: qui toties a nobis recedit, quoties ad appetenda terrena et temporalia foris vagatur. Redit ergo, cœlestique alimonia refici desiderat, cum in se reversus superna cœperit ac spiritualia meditari, de quo pulchre qui petierat adjungit, *non se habere quod ponat ante illum*: quoniam animæ post seculi tenebras Deum suspiranti, nil præter eum cogitare, nil loqui nihilque libet intueri, solum quod recognovit, summæ trinitatis gaudium contemplari, atque ad hoc plenius intuendum pervenire satagit. Quoniam voluptuose vivens, et illecebrosis desideriis succumbens terrenisque commodis ac temporalibus lucris inhians, si quam habuit mysteriorum Dei notitiam, perdidit et in se reversus, nec amissam valet recuperare, neque quam non habuit omnino adipisci nisi divina illustratione alimentis recreetur spiritualis intelligentiæ, quibus exhaustus et esuriens necesse est amici panibus salutaribus recreari et refici.

Et ille deintus respondens, dicat: Noli mihi molestus esse, jam ostium clausum est, et pueri mei mecum sunt in cubili, non possum surgere et dare tibi.] Ostium amici divini est intelligentia sermonis, quod sibi Apostolus [Colos. 4.] orat aperiri ad loquendum mysterium Christi: clausumque est tempore famis cum intelligentia verbi non datur. Et illi qui Evangelicam sapientiam tanquam panem erogantes, per orbem terræ prædicaverunt, pueri patrisfamilias, jam sunt in secreta quiete cum Domino, et tamen orando efficitur, ut accipiat desiderans intellectum ab ipso Deo, etiam si homo desit; per quem sapientia prædicetur.

Et ille si perseveraverit pulsans, dico vobis: etsi non dabit illi surgens, eo quod amicus ejus sit, propter improbitatem tamen ejus surget, et dabit illi quotquot habet

necessarios. Et ego dico vobis: Petite, et dabitur vobis; quærite, et invenietis; pulsate, et aperietur vobis.] Comparatio est a minore. Si ergo amicus homo surgit de lecto, et dat non amicitia, sed tædio compulsus, quanto magis dat Deus qui sine tædio largissime donat, quod petitur! Dominus etenim Salvator noster ad cœlestis regni gaudia nos pervenire desiderans, et nos eadem gaudia a se petere docuit, et nobis petentibus se hæc daturum esse promisit.

Petite, inquit, et dabitur vobis; quærite, et invenietis; pulsate, et aperietur vobis.] Quæ nobis sunt verba Domini nostri, fratres carissimi, magnopere ac toto ex corde pensanda: quia videlicet regnum cœlorum non otiosus et vacantibus, sed petentibus, quærentibus et pulsantibus dandum, inveniendum et aperiendum esse testatur. Petenda est ergo janua regni orando, quærenda recte vivendo, pulsanda perseverando. Non enim sufficit verbis tantummodo Dominum rogare, si non etiam quæserimus diligentius qualiter nobis sit vivendum, ut digni simus impetrare quæ poscimus, ipso attestante qui ait [Matth. 7.]: Non omnis qui dicit mihi, Domine, domine, intrabit in regnum cœlorum, sed qui facit voluntatem patris mei qui in cœlis est, ipse intrabit in regnum cœlorum. Neque aliquid prodest bona inchoasse, si non quisque studeat ea quæ bene inchoaverat, usque ad finem firmum perducere: quin imo melius erat non cognoscere viam justitiæ, quam post cognitionem retrorsum converti. Unde necesse est, fratres mei, ut petamus seduli, sine intermissione oremus, procidamus ante Deum, ploremus coram Domino qui fecit nos: et ut exaudiri mereamur, videamus solícite qualiter nos vivere velit, quid nos facere jusserit qui fecit nos. Quæramus Dominum et confirmemur, quæramus faciem ejus semper: et ut hunc invenire ac videre mereamur, mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus: quia non nisi casti corpore in die resurrectionis ad cœ-

los sublevari, non nisi mundi corde gloriam valent divinæ majestatis intueri. Pulseamus infatigabili desiderio eternæ beatitudinis aures pii conditoris, nec deficiamus a cœptis, priusquam illo aperiente de carcere mortis hujus mundi eripi, ac portam mereamur cœlestis patriæ ingredi. Nemo sibi blandiatur de innocentia, nullus suis fidens actibus, quasi qui misericordia justî judicis non egeat, a precibus cesset: quin potius etiam cum se aliquid boni quis egisse cognoverit, quia qua hoc distractione judicetur, ignorat, tremens cum Propheta clamet [Psal. 142.]: Ne intres in iudicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Et cum beato Job [Job 9.]: Si justificare me voluero, os meum condemnabit me. Si innocentem ostendero, prævum me comprobabit: memor semper illius Apostolici sermonis [1 Joan. 1.]: Quia si confiteamur peccata nostra, fidelis et justus est, ut remittat nobis peccata nostra, et emundet nos ab omni iniquitate. Si dixerimus quoniam non peccavimus, mendacem facimus Deum, et verbum ejus in nobis non est. Neque rursus quispiam considerata peccatorum suorum qualitate seu quantitate, a petenda venia mentem desperando revocet, neminem visa suorum putredo vulnerum, sui magnitudo languoris a salute quærenda retrahat. Præbeat magnam obtinendæ sanitatis fiduciam, quod ipse conditor noster, medicus nobis fieri, ipse ad nos venire in carne, ipse infirmitates nostras suscipere ut sanaret, dolores nostros ut auferret, portare dignatus est: ipse suum pro nobis sanguinem fudit, suam pro vita nostra mortem obtulit, ipse magnis peccantium admissis, magna pœnitentiæ remedia ostendit, dicens per præcursorem suum [Lucæ 3.]: Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructus dignos pœnitentia. Et paulo post inquit: Qui habet duas tunicas, det non habenti: et qui habet escas, similiter faciat. Ipse levioribus quotidianisque nostris erratibus, sine

quibus hæc vita transigi non potest, quotidiana confessionis et intercessionis mutuæ medicamenta concessit, dicens per apostolum Jacobum [Jacobi 1.] : Confite mini alterutrum peccata vestra, et orate pro invicem ut salvemini. Ipse rogari ut præstet, admonet, qui animos inopum ad se rogandum largus donator erigit.

Omnis, inquiens, qui petit, accipit ; et qui quærit, invenit ; et pulsanti aperietur.] Non ergo dubitandum quod petentes accipiemus, quærentes inveniemus, pulsantibus nobis aperietur, quia nimirum fallere non potuit veritas quæ ea promisit. Sed hoc est vigilantius intuendum, quia non omnes qui coram hominibus orare videntur, in conspectu eterni arbitri petere vel quærere, vel cœlestis regni aditum pulsare probantur. Neque enim Propheta diceret [Psal. 144.], Prope est Dominus omnibus invocantibus eum in veritate, si non aliquos Dominum invocare, sed non in veritate cognosceret. Invocant quippe Dominum in veritate, qui in hoc quod orando dicunt, vivendo non contradicunt. Invocant Dominum in veritate, qui suas ei preces oblaturi, primo jussa illius implere satagunt, qui dicturi ei in oratione [Matth. 6.] : Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris : illud ejus mandatum impleverunt quod dicit [Marci 11.], Et cum stabitis ad orandum, remittite si quid habetis adversus aliquem, ut et Pater vester qui in cœlis est, dimittat vobis peccata vestra. Unde et de talibus apte Propheta subjungit [Psal. 144.] : Voluntatem timentium se faciet, et orationes eorum exaudiet, et salvos faciet eos. Illi itaque in veritate Dominum invocant, qui eum timere comprobantur. Horum ipse cum clamaverint, orationes exaudiet, horum cum ad se suspiraverint, pia desideria perficit, hos cum de hac vita transierint, ad salutem sustollit eternam. At contra sunt qui Dominum, sed non in veritate invocant, quos redarguens Jacobus, ait [Jacobi 4.] : Petitis, et non accipitis, eo quod male petatis. Male namque petunt, qui

perseverantes in peccatis pro eisdem peccatis quæ ipsi minime dimittunt, ut sibi a Domino dimittantur, impudenter exorant, quales ipse per Esaïam reprobatur, dicens [Esaïæ 1.]: Et cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos a vobis. Et cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam: manus enim vestræ sanguine plenæ sunt. Quibus adhuc consulendo qua ratione possent impetrare quæ poscerent, ostendit cum subdidit: Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Male petunt, qui vocem Domini jubentis audire obtemperando contemnunt, et nihilo minus Dominum suam vocem supplicantes exaudire miserando deposcunt, quos ipse repellens in Evangelio loquitur [Lucae 6.]: Quid autem vocatis me Domine, domine, et non facitis quæ dico? De quibus et Salomon in Proverbiis [Proverb. 28.]: Qui declinat, inquit, aurem suam ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis. Male petunt et illi, qui non supernæ mercedis intuitum, sed ad exemplum Phariseorum humanæ gratia laudis, longis incubant precibus, de quibus ipse testis et judex terribiliter protestatur [Matth. 6.]: Quia receperunt mercedem suam. Male petunt et illi, qui terrena magis in oratione, quam cœlestia bona requirunt, quorum preces Apostolus in ipsa de qua loquimur sententia, specialiter reprehendit. Cum enim dixit [Jacobi 4.], Petitis, et non accipitis, eo quod male petatis, adjunxit continuo, Ut in concupiscentiis vestris insumatis, neque autem prohibentur cives patriæ cœlestis in terra peregrinantes, pro pace temporum, pro salute corporum, pro ubertate frugum, pro serenitate aurarum, pro cæteris hujus vitæ necessariis Dominum petere: si tamen hæc non nimie petantur, et si ob id solummodo petantur, ut abundantè viatico in præsentī, liberius ad futura dona tendatur. Sed quia sunt qui temporalem quietem et prosperitatem a suo creatore requirunt, non quidem ut eidem creatori devotioribus animis obediant, sed ut abundantius comes-

sationibus et ebrietatibus vacent, et securius ac licentius suis concupiscentiis, suæ carnis serviant illecebris, merito tales male petere dicuntur. Verum quia omnes hujusmodi petitores, eo quod male petant, accipere non merentur, studeamus nos dilectissimi et bene petere, et digni obtinendi quæ petimus existere. Quod ita fit, si et ea quæ Deus jussit orando quærimus, et quales ipse nos fieri docuit, tales ad orandum procedimus, et intenti in precibus donec impetremus, insistimus. Si autem scire cupimus quæ ipse nos petere velit, audiamus illud Evangelicum [Matth. 6.]: Quærite primum regnum Dei et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis. Regnum autem Dei et justitiam ejus quærere, est cœlestis patriæ dona desiderare, et quibus justitiæ meritis ad hæc perveniri debeat, indesinenter inquirere: ne si a via forte quæ illo ducit, aberremus, pervenire quo nitimur, minime queamus. Quod si verba Domini et Salvatoris nostri, quibus nos de exemplo terreni parentis ad rogandum Deum patrem hortatur, diligenter inspicimus, citius agnoscimus quæ sit maxime justitia, quæ iter nobis regni cœlestis aperiatur.

Quis, inquit, ex vobis patrem petit panem, numquid lapidem dabit illi? Aut piscem, numquid pro pisce serpentem dabit illi? Aut si petierit ovum, numquid porriget illi scorpionem?] Aperta etenim est comparatio hæc, et cunctis audientibus ad intelligendum facillima: quia si homo quilibet mortalis ac fragilis, et peccati adhuc carne gravatus, petentibus se filiis quos diligit, quæ habet bona, quamvis terrena et fragilia dare non deneget, multo magis pater cœlestis petitoribus suis suo timore et amore præditis, non defectiva in cœlis bona largitur. Sed juxta typicam intelligentiam panis dilectionem significat, quia sicut ille principalis est cibus, ita ut sine eo mensa inops esse videatur: ita hæc principalis est virtus, ita ut sine illa virtute reliquæ spirituales virtutes esse nequeant. Quia nimirum quicquid boni agitur,

in sola dilectione perficitur. Unde dicit Apostolus [1 Cor. 13.], Quia si linguis hominum loqueretur et angelorum, et si haberet prophetiam, et nosset mysteria omnia et omnem scientiam, et si haberet omnem fidem, ita ut montes transferret, et si distribueret omnes facultates suas in cibos pauperum, et si tradidisset corpus suum ita ut arderet, caritatem autem non haberet, nihil ei prodesset. Caritas autem vera est, qua et Dominum ex toto corde, tota anima, tota virtute, et proximum tanquam nosmet ipsos diligere præcipimur. Nec tantum proximis et amicis, verumetiam inimicis perfectus quisque beneficium dilectionis impendere debet, Domino dicente [Matth. 5.] : Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, et orate pro persequentibus et calumniantibus vos, ut sitis filii patris vestri qui in cœlis est. In pisce autem fides non ficta exprimitur. Quomodo enim piscis sub tegumento aquarum nascitur, vivit et alitur, sic et fides quæ in Deum est, quæ alterius vitæ gaudia per lamenta præsentia fletusque requirit, invisibiliter in corde gignitur, invisibili gratia spiritus per aquam baptismatis consecratur, invisibili auxilio divinæ protectionis ne deficiat, nutritur, invisibilium præmiorum intuitu quæque valet, bona operatur, memor illius Apostolici [2 Cor. 4.] : Quia quæ videntur, temporalia sunt : quæ autem non videntur, eterna sunt. Possumus et hoc dicere, quia piscis in eo fidei typum teneat, quod sicut ille crebris maris fluctibus tunditur, nec perimitur, ita fides firma quantislibet adversantis pressuris mundi impugnetur, inconvulsa persistat : imo etiam de certamine gloriosior existat, adjuvante illo qui missis ad prædicanda ejusdem fidei dona discipulis ait [Joan. 16.] : In mundo pressuram habebitis, sed confidite, quia ego vici mundum. Porro per ovum, spei nostræ certitudo figuratur : quia in ovo nondum fœtus cernitur, sed futuræ avis fœtus speratur. Et fideles quoque necdum in præsentī supernæ patriæ gloriam

quam credunt intuentur, sed futuram sperando præstolantur. Unde dicit Apostolus [Rom. 8.]: Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus. Hæc igitur sunt, fratres carissimi, bona quæ principaliter a Domino petere, hæc est justitia regni Dei quam ante omnia quærere debemus; fides videlicet, spes et caritas, quia sicut scriptum est [Psal. 31.]: Justus ex fide vivit. Sperantes autem in Domino, misericordia circumdabit, et Plenitudo legis est dilectio. Omnis enim lex in uno sermone impletur, Diliges enim proximum tuum sicut teipsum. Et iterum [Rom. 13.]: Dilectio proximi malum non operatur. Non est autem metuendum, ne si gratiam dilectionis a Domino pia devotione quæramus, si intimo ex corde dicamus, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie, ille cor nostrum rigore odiorum constringi permittat. Hunc etenim rigorem per duritiam lapidis insinuat cum dicit:

Quis autem ex vobis patrem petit panem, numquid lapidem dabit illi? Non est formidandum, ne si fortitudinem fidei contra hostis antiqui tentamenta prece-mur toto ex corde dicentes [Lucæ 17.], Domine, auge nobis fidem, ille nos infidelitatis sinat interire venenis. Jure enim nomine serpentis virus infidelitatis, quod per ipsum generi humano aspersum est, exprimitur cum dicitur,

Aut si piscem petit, numquid pro pisce serpentem dabit illi? Non est timendum, ne si spem cælestium bonorum, per quam præsentia, adversa simul et prospera contemnere possimus, a Domino postulemus, ille auditum avertat, ac nos desperatione futurorum retro respicere, id est, ea quæ reliquimus, patiatur labentis seculi commoda virulenta requirere. Recte namque immutatio boni propositi nociva, et concupiscentiæ carnalis repetitio veneno scorpionis, quod retro, id est, in cauda gestat, comparatur cum dicitur,

Aut si petierit orum, numquid porriget illi scorpio-

nem ?] Hæc itaque petamus a Domino, carissimi, ut scilicet alimentum nobis puræ caritatis, sinceræ fidei, certæ spei tribuat, ut duritiam odiorum, ut perfidiæ virus, ut aculeum nobis desperationis, qui ad caduca retrahere solet, auferat, et absque ulla dubietate quod petimus, accipiemus. Ait enim veridica voce Joannes Apostolus [1 Joan. 5.] : Quia quodcunque petierimus secundum voluntatem ejus, audit nos. Sed et ipse Dominus certam nobis fiduciam dat impetrandi quæ recte petimus, cum subjungit :

Si ergo vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis pater vester de cælo dabit spiritum bonum petentibus se ?] Malos autem vocat discipulos, qui utique quantum ad humanum spectat judicium, boni erant : quia nimirum nemo est qui in hac vita a cunctis valeat immunis esse delictis, Salomone attestante, qui ait [Eccles. 7.] : Quia non est homo justus in terra, qui faciat bonum et non peccet. Unde provide Dominus, qui gravibus peccantium reatibus graviora pœnitendi medicamenta demonstrat, ipse quotidianos electorum erratus, qui verbo maxime vel cogitatu contingunt, quotidianis orationum studiis docet debere curari, quos inter alia sic orare præcipit [Matth. 6.] : Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Vel certe malos appellat discipulos, quia in comparatione divinæ bonitatis omnis creatura mala esse probatur, dicente Domino [Marci 11.], Nemo bonus, nisi unus Deus, cum tamen participatione ejusdem divinæ bonitatis rationalis creatura bona fieri posse cognoscitur. Unde et Dominus pia promissione testatur, Quia pater de cælo dabit spiritum bonum petentibus se : ut profecto ostendat, quia qui ex seipsis mali sunt, per acceptam spiritus gratiam boni possunt effici. Spiritum bonum petentibus dandum a patre pollicetur, quia sive fidem, spem, caritatem, sive alia quælibet bona cœlestia desideramus adipisci, non aliter nobis hæc quam spiri-

tus sancti donum tribuuntur. Hinc est enim quod idem sanctus spiritus in Esaia [Esaia 11.], Spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis, spiritus timoris Domini, et in alio loco [2 Cor. 13.], Spiritus dilectionis et pacis, spiritus gratiæ et precum nominatur: quia nimirum quicquid boni veraciter habemus, quicquid boni agimus, hoc eodem spiritu largiente percipimus. Quod intelligens propheta cum cordis munditiam quæreret, dicens [Psal. 50.], Cor mundum crea in me Deus, continuo subjunxit: Et spiritum rectum innova in visceribus meis. Quia si non interiora nostra spiritus Domini rectus impleverit, cor in nobis mundum, unde sit non habet. Cum operis boni profectum concupiscens dixisset [Psal. 142.]: Domine, ad te confugi, doce me facere voluntatem tuam, statim quo hunc ordine consequi deberet, ostendit, cum subdidit, Spiritus tuus bonus deducet me in viam rectam. Cujus vestigiis juxta modulum nostrum, fratres dilectissimi, adhærentes, petamus Deum patrem, ut spiritus sui gratia nos in viam rectæ fidei, quæ per dilectionem operatur, inducat. Et ut optata mereamur obtinere, taliter vivere studeamus, ne tanto patre simus indigni, quin potius mysterium regenerationis, quo in baptismo filii Dei sumus effecti, illibato semper corpore pariter et mente servemus. Certum namque est, quia si summi patris mandata sectamur, remunerabit nos hæreditate sempiternæ benedictionis, quam nobis ante secula paravit, per Dominum nostrum Jesum Christum, qui cum eo vivit et regnat Deus in unitate spiritus sancti, per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA VIII.

JOANNIS XV. *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis:*

Cum venerit paracletus, quem ego mittam vobis a patre, spiritum veritatis, qui a patre procedit, ille testimonium perhibebit de me, &c.

IX multis sancti Evangelii locis invenimus, quia discipuli ante adventum spiritus sancti minus capaces erant ad intelligenda arcana divinæ sublimitatis, minus fortes ad toleranda adversa humanæ pravitatis, sed eis adveniente spiritu cum augmento divinæ cognitionis, data est etiam constantia vincendæ humanæ persecutionis. Unde illis Dominica promissione nunc dicitur :

Cum venerit paracletus, quem ego mittam vobis a patre, spiritum veritatis, qui a patre procedit, ille testimonium perhibebit de me. Et vos testimonium perhibebitis.] Notandum autem in primis, quod Dominus spiritum veritatis, et a se mittendum esse testatur, et eundem mox a patre procedere subjungit, non quia idem spiritus aliter a patre procedit, quam a filio mittitur, aut alio tempore a patre procedit, quam cum a filio mittitur, sed ideo filius eum a se mitti, et a patre dicit procedere, ut aliam patris, aliam esse suam personam designet, atque ut in eadem distinctione personarum unam esse operationem, ac voluntatem suam cum patris voluntate, et operatione denunciaret. Cum enim ejusdem spiritus gratia datur hominibus, mittitur profecto spiritus a patre, mittitur et a filio : procedit a patre, procedit et a filio : quia et ejus missio ipsa processio est, qua ex patre procedit et filio. Venit et sua sponte, quia sicut cœqualis est patri et filio, ita eandem habet voluntatem cum patre et filio communem. Spiritus enim ubi vult spirat [Joan. 3.]. Et sicut Apostolus enumeratis donis cœlestibus ait [1 Cor.

12.], Hæc autem omnia operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis prout vult. Adveniens autem spiritus testimonium perhibuit de Domino, quia discipulorum cordibus aspirans, omnia quæ de illo erant scienda mortalibus, clara illis luce revelavit: quod videlicet æqualis et consubstantialis erat patri ante secula, quod consubstantialis nobis factus est in fine seculorum, quod de virgine natus, sine peccato vixit in mundo, quod quando voluit, et qua voluit morte transivit de mundo, quod veraciter resurgendo mortem destruxit, quod veram, in qua passus et resurrexit, carnem ad cœlos ascendendo levavit, atque in paternæ gloriæ dextera constituit, quod omnia prophetarum scripta illi testimonium perhibent, quod confessio nominis ejus usque ad fines erat propaganda terrarum, cæteraque fidei illius mysteria spiritus sancti testimonio sunt rescata discipulis. Neque illis tantummodo, sed et omnibus, qui per verbum eorum credunt in Dominum, quicquid recte sapiunt, ejusdem spiritus est munere concessum. Ille ergo, inquit, testimonium perhibebit de me, et vos testimonium perhibebitis: quia quæ spiritu intus docente perceperunt, hæc abjecto timore pristino foris loquendo et aliis ministrabant. Ipse namque spiritus corda eorum et scientia veritatis illustravit, et ad docenda quæ nosset culmine virtutis erexit: unde recte apud Esaiam [Esaïæ 11.], spiritus idem fortitudinis et scientiæ nuncupatur. Est enim spiritus scientiæ, quia per ipsum quæ recte agere, vel etiam cogitare debeamus, agnoscimus: est et fortitudinis, quia etiam per ipsum, ut quæ bene novimus operemur, accipimus, ne adversitate aliqua a bonis, quæ cepimus repellamur.

Et vos, inquit, testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis.] Nam data spiritus gratia etiam hoc fiduciam discipulorum juvit, quod ab initio erant cum Domino, ideoque quæ apud illum viderunt et audierunt, absque ulla ambiguitate prædicare valebant. Unde bene

Petrus alium pro Juda ordinare volens Apostolum, non hunc neophytum, sed probatum ex tempore curavit eligere, dicens [Actu. 1.] : Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum congregati sunt in omni tempore, quo intravit et exivit inter nos Dominus Jesus, testem resurrectionis ejus nobiscum fieri unum ex istis. Hinc ipse gentibus Christum evangelizans, confidenter aiebat [Actu. 10.] : Hunc Deus suscitavit tertia die, et dedit eum manifestum fieri non omni populo, sed testibus præordinatis a Deo, nobis qui manducavimus et bibimus cum illo postquam resurrexit a mortuis. Sed quia crescentibus electorum meritis statim crescere solet antiqui hostis invidia, qua vel per seipsum latenter, vel per homines suæ malignitati subditos patenter, inchoata pietatis germina conatur obruere, recte Dominus promissa discipulis prædicandi fiducia persecutionem quoque eorum, qui eidem prædicationi resisterent, pariter exorturam ostendit cum subdidit :

Hæc locutus sum vobis, ut non scandalizemini. Absque synagogis facient vos.] Curavit namque pius magister futura discipulis pravorum bella prædicere, quo minus hæc eos venientia possent offendere, quia solent nimium levius ferri adversa, quæ possunt ante prænosci. Nam quæ imparato ac non prævidenti animo mala ingeruntur, gravius hunc sæpe ab integritatis suæ statu dejiciunt. Unde bene Salomon admonet dicens [Eccles. 2.] : Fili, accedens ad servitutem Dei, sta in justitia et timore Domini, et præpara animam tuam ad tentationem. Non solum vero discipulos Salvator a contribulium societate pellendos, sed ab eis etiam mortis pericula passuros fuisse præmonuit. Nam sequitur :

Sed venit hora, ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo.] Arbitrabantur autem obsequium se Deo præstare Judæi in eo, quod ministros novi testamenti odiis insequiebantur et mortibus : quia sicut illis testimonium perhibet Apostolus [Rom. 10.] ,

æmulationem Dei habent, sed non secundum scientiam. Et de seipso loquitur [Actu. 26.]: Et ego quidem existimaveram me adversus nomen Jesu Nazareni debere multa contraria agere, quod et feci Hierosolymis. Prædictis ergo pressuris adversantium repente quasi consolans discipulos adjunxit:

Sed venit hora, ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo.] Ac si aperte dicat: Bella quidem tribulationum a contribulibus vestris estis passuri, sed eo tolerabilius hæc suscipite, quo non tam odio vestri, quam divinæ legis æmulatione vobis ingerentur. Cujus memor admonitionis beatus martyr Stephanus flexis genibus pro his, qui se interficiebant pia voce supplicabat, dicens [Actu. 7.]: Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Arbitrabantur ergo legis æmulatores obsequium se præstare Deo, dum præconibus gratiæ neces inferrent: sed frustra legem quæ per famulum data est, defendunt, qui gratiam quam ipse filius offert, accipere renuunt. Incassum se Deo patri placere æstimant, qui Dei filium contemnere, imo etiam persequi ac blasphemare laborant. Unde recte subjungitur:

Et hæc facient vobis, quia non noverunt patrem, neque me.] Quia enim filius in patre, et pater est in filio, et qui videt filium, videt et patrem [Joan. 14.], patet profecto quod quicumque filii credulitati obstinata mente resistunt, nec patrem nosse probantur. Unde etiam idem Joannes veritatem divinæ unitatis insinuans, ait [1 Joan. 2.]: Omnis qui negat filium, nec patrem habet: qui confitetur filium, et patrem habet. Et iterum [1 Joan. 5.]: Et omnis qui diligit eum qui genuit, diligit eum qui natus est ex eo. Verum quia discipuli, qui patrem bene noverant, et filium, multa pro ejusdem scientiæ defensione ac propalatione fuerant passuri, provida Dominus admonitione subjungit:

Sed hæc locutus sum vobis, ut cum venerit hora eorum reminiscamini, quia ego dixi vobis.] Magnopere pensan-

dum est, quod ait, Ego dixi vobis, ego qui pro vestra vita ac salute moriturus sum, qui vos meo sanguine redempturus, qui vos in tribulatione semper adiuturus, qui eterna vobis præmia post tribulationem daturus sum. Magnum quippe certantibus levamen, magnam consolationis gratiam præstat, quando ille certamina eadem futura prædixisse reminiscitur, qui et milites suos ne vinci possent adjuvare, et ne incassum vincant immortalem post prælia solet rependere palmam. Qui enim hic horam persecutionis venturam præmonuit, ipse paulo post in eadem persecutione suum fidelibus auxilium pollicetur, dicens, In mundo pressuram habebitis, sed confidite, ego vici mundum; ipse alibi legitime certantibus coronam vitæ repromittit, dicens [Matth. 5.], Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Hæc de Evangelica lectione, fratres carissimi, breviter explanando transcurramus, nunc libet de ipsa quam colimus, quinquagesimæ solennitate subtilius aliquid loqui. Sicut enim imminentibus solenniis paschalibus quadragesimam jejuniorum observantia celebravimus, sic eisdem peractis, quinquagesimam non sine certi causa mysterii festa devotione agimus. Nam quia sancta ecclesia in quibusdam suis membris adhuc pro eterna requie laborat in terris, in quibusdam vero omni finito labore cum Christo jam regnat in cælis, in memoriam utriusque vitæ constituere patres nostri gemina hæc congruæ religionis solennia, quadragesimam videlicet afflictionis et jejuniorum, instante jam Dominicæ resurrectionis tempore, gaudiisque paschalibus, ut per eam nobis sæpius ad memoriam revocarent: quia per labores et continentiam, per vigiliis et orationes, et per cætera, quæ Apostolus commemorat [2 Cor. 6.], arma justitiæ, ad vitæ immortalis præmia debeamus attingere. Porro quinquagesimam ab ipso Dominicæ resurrectionis die inchoare, et gaudiis potius laudibusque divinis, quam jejuniis vo-

luerunt esse celebrem, quatenus annuis ejus festis dulcius admoneremur, desiderium nostrum ad obtinenda festa, quæ non sunt annua sed continua, non terrena sed cœlestia, semper accendere, fixumque tenere, quia non in tempore mortalitatis hujus, sed in eternitate futuræ incorruptionis vera nobis quærenda felicitas, vera est invenienda solennitas, ubi cessantibus cunctis languoribus tota in Dei visione ac laude vita geritur. Juxta hoc quod propheta corde pariter et carne in Deum vivum exultans, aiebat [Psalm. 83.]: Beati qui habitant in domo tua, Domine; in secula seculorum laudabunt te. Unde merito quinquagesimæ diebus in memoriam hujus nostræ quietissimæ ac felicissimæ actionis crebrius ac festivius Alleluia canere solemus. Alleluia namque Hebræus sermo est, et interpretatur Latine, Laudate Dominum. Denique in psalmis ubi nos canimus, Laudate Dominum, pro hoc verbo apud Hebræos semper Alleluia canitur: quod Evangelista Joannes in Apocalypsi sua [Apoc. 19.] cœlestium agmina virtutum cantantia se audisse perhibet. Sed et venerabilis pater Tobias ex visione angelica intelligens, qualis supernorum civium gloria, quanta ipsius Hierusalem cœlestis sit claritas, hæc mystica voce dicebat [Tob. 13.]: Ex lapide pretioso et mundo omnes plateæ ejus sternerentur, et per vicos ejus Alleluia cantabitur. Rectissime autem et pulcherrime generalis sanctæ ecclesiæ mos inolevit, ut hoc divinæ laudationis carmen, propter reverentiam primæ auctoritatis, a cunctis per orbem fidelibus Hebræa voce cantetur. Quod ideo fit, ut per talis consonantiam devotionis admoneatur ecclesia, quia et nunc in una fidei confessione, ac dilectione Christi consistere debeat, et ad illam in futuro patriam festinare, in qua nulla diversitas mentium, nulla est dissonantia linguarum. Nam quomodo in Hierosolymis quondam multitudinis credentium in Dominum erat cor unum et anima una: et erant illis omnia communia, ita in illa summæ

pacis visione multitudinis videntium Deum: erit cor unum et anima una, videlicet diligendi ac laudandi eum, cujus se gratia viderint esse salvatos: et ibi veraciter erunt omnibus omnia communia, quia sicut Apostolus ait [1 Cor. 15.], Erit Deus omnia in omnibus. In cujus typum temporis ac laudabundæ nostræ quietis ultimi eidem psalmi, qui specialiter in Domini laudem canuntur, Alleluia titulo prænotantur. Septima quippe dies sabbati, id est, requiei, per legem vocari et haberi præcepta est. Et apte liber psalmorum post tanta cœlestium præceptorum instituta, tot arcanorum spiritualium mysteria decantata, tantas saluberrimæ confessionis ac deprecationis humillimæ voces editas, semper Alleluia titulis finitur: quia quicquid in hac vita boni gerimus, quicquid in obsequium redemptoris nostri lingua exultante proferimus, quicquid pro eternæ patriæ desiderio cogitamus, cuncta hæc nimirum ea nobis mercede recompensantur, ut in requie sempiterna et audire vocem laudis ejus, et ipsi cum sanctis eum benedicere, gloriam regni ejus dicere, et potentiam virtutis ejus loqui mereamur. Idcirco autem plures magistri ecclesiæ decantationem Alleluia tempore quadragesimæ intermittendam esse sanxerunt, quamvis in ecclesia nunquam a divina laude cessatur, sed aliis verbis, quæ id ipsum perfecte significant, ejus quotidie dona canuntur, ut nova ejus repetitio majorem gratioremque paschalibus solenniis honorificentiam reddat et splendorem. Sed et hoc in eo mysterium maxime designare voluerunt, quod in hujus exilii peregrinatione, sicut ex parte novimus, et ex parte prophetamus, ita etiam ex parte Dominum laudamus, dicentes cum propheta [Psalm. 136.]: Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena? Cum vero nostram patriam, terram scilicet viventium, domumque regni cœlestis nobis olim a Domino repromissam intrare meruerimus, tunc ut illum et perfecte intueri, sic etiam perfecte valebimus laudare, juxta illud

Psalmistæ [Psalm. 28.] : Et in templo ejus omnes dicent gloriam. Unde et alibi dicit : Cœli enarrant gloriam Dei. Cœlos quippe cœlestis patriæ cives appellat. Et quidem terrigenæ gloriam Dei narrare possunt, non autem hanc enarrare nisi cœli cives sufficiunt, qui quo hanc vicinius vident, eo certius valent eloqui. Utramque sane hanc solennitatem, scilicet et quadragesimæ et quinquagesimæ, non quorumlibet hominum, sed ipsius Domini ac Salvatoris nostri prima nobis sanxit auctoritas : quadragesimam videlicet in eo, quod quadraginta diebus et quadraginta noctibus jejunavit in deserto, victaque tentatoris versutia, ministeriis fruebatur angelicis : ubi suo nos informavit exemplo, quia per macerationem carnis adversarii spiritualis machinas evitare, et ad angelorum debeamus pervenire consortium. Porro quinquagesimæ nobis gaudia in eo servanda monstravit, quod post resurrectionem seipsum discipulis vivum in multis argumentis per dies quadraginta præbuit, apparens eis, et loquens de regno Dei et convalescens, ut in eorum actibus legimus, quia illos suæ frequentia visitationis lætabundum hoc tempus habere fecit ac festivum. Sed et in cœlum ascendens nequaquam eis priscæ suæ præsentia dulcedinem abstulit, sed eandem potius promisso spiritus sancti charismate cumulavit. Denique cum promitteret eos spiritu sancto baptizandos post dies non multos, eisque benedicens ascenderet ac ferretur in cœlum, quadragesimo utique die suæ resurrectionis, mox illi adorantes regressi sunt in Hierusalem cum gaudio magno, et erant semper in templo laudantes et benedicentes Deum. Hoc quoque nobis gaudio, ac laude, et benedictione cœlesti, qua spiritus sancti præstolabantur adventum usque ad diem quinquagesimum, quem Græci Pentecosten appellant, solennitatis hujus lætitiā docuerunt esse protelandam. Inter hæc vero solertius intuendum, fratres carissimi, quod Dominus hac quadraginta dierum conversatione cum discipulis, non

solum futuri seculi gaudia, quæ cum illo sumus habituri præsignavit, verum etiam ineffabilem circa nos suæ pietatis ostendit affectum, qui deposita jam infirmitate corporis, imo jam finita, et per resurrectionis virtutem in cœlestem gloriam commutata, dignatur tamen adhuc discipulorum interesse convivio, ut eos socios habere possit in cœlo, ut præcepta, quibus ad regnum Dei perveniant, vivacius ipsa familiaritate commendet. Quid enim, fratres mei, quid sibi vult horum conjunctio verborum, qua dicitur, "Apparens eis et loquens de regno Dei, et convescens," nisi quia patenter ostenditur, quod ob hoc maxime convictui sociabatur eorum cum de regno Dei loqueretur, ut terrenas inter eos sumens epulas, quibus cœleste corpus suum monstrabat, arctius eos vinculis suæ caritatis obligaret, atque illius temporis memoria roboraret, de quo eis ante passionem suam promittendo prædixerat [Lucæ 22.]: Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi pater meus regnum, ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo. Merito ergo sacrosanctis diebus his nos quoque majoribus epulis atque hymnis cœlestibus vacamus, ob reverentiam nimirum Dominicæ resurrectionis, ob memoriam Domini cum discipulis simul comedentis, et ob spem futuræ nostræ quietis ac vitæ immortalis. Sed et genu in oratione minime juxta morem flectimus, quia pro certo genuum inflexio pœnitentiæ et luctus indicium est. Quod etiam in omnibus Dominicis diebus observandum propter ejusdem resurrectionis, vel Dominicæ vel nostra sacramenta patres instituerunt. De sacramento autem quinquagenarii vel quadragenarii numeri multipliciter a patribus disputatum est. Sed quia nos in longum duximus sermonem, breviter modo fraternitati vestræ dicere sat est, quod recte jejuniorum ceremoniæ quadragenario dierum numero observantur: ut scilicet per hoc insinuetur, quod toto hujus vitæ tempore pro eternæ vitæ perceptione laborare debeamus. Quater enim deni qua-

draginta sunt, et vita præsens congrue quaternario numero figuratur, vel quia quatuor annuis temporibus tota variatur, vel quia mundus ipse in quo vivimus, quatuor elementis subsistit, videlicet igne, aere, aqua et terra. Futuræ autem vitæ beatitudo denario numero non inconvenienter exprimitur. Hinc est enim quod Dominus operarios vineæ denario remuneratos esse perhibet. Operarii quippe vineæ cultores sunt sanctæ ecclesiæ. Denarius autem vitæ cœlestis perfectionem designat, in qua gloriam Dei, summi videlicet regis, speculantes, in eandem imaginem transformamur, non solum in eo quod regis imaginem habet et inscriptionem, verum etiam in eo quod decem obolis, qui perfectus est numerus, constat, unde et nomen accepit. Recte ergo quadragenario, hoc est, quater denario dierum numero, jejunium annue celebramus, ut per hoc specialius admoneatur, quia quam diu vivimus in mundo, pro cœlestium præmiorum adoptione semper laborare debeamus. Recte etiam quinquagenario dierum numero statum futuræ nostræ beatitudinis in imagine veneramur, jejunia videlicet relaxando, Alleluja canendo, stantes orando, quæ sunt aptissima perpetuæ quietis, resurrectionis, et laudis præsagia. Septies enim septem, quadraginta novem faciunt. Et quidem per septem sæpe requiem designari luce clarius est. Septem vero septies ducta, ejusdem requiei perfectionem insinuant, quæ nullo unquam fine clauditur, nulla labe maculatur, sed ubi dies judicii universalis ac resurrectionis advenerit, ampliori corporum receptorum gratia perficitur. Quod enim ad septem septimanas monas additur, id est, ipsa dies Dominica Pentecostes, qua spiritum sanctum accepit ecclesia primitiva, et ita quinquagenarius numerus perfecte completur, ipsum judicii et resurrectionis omnium tempus ostendit, quando sanctarum requies animarum, quæ nunc in illa vita geritur, etiam corporum immortalium receptione geminabitur, et ille Apostoli sermo adimple-

bitur [Rom. 8.]: Quod si spiritus ejus qui suscitavit Jesum a mortuis, habitat in vobis, qui suscitavit Jesum Christum a mortuis, convivificabit et mortalia corpora vestra, per inhabitantem spiritum ejus in vobis. Verum hoc quoque quod non statim peracta die quinquagesima genu ad adorandum curvamus, sed et illa adhuc septimana stantes Domino supplicamus, et quamvis intermissa repetentes jejunia, tamen Alleluja quotidie personamus, nemo absque discretionem apta et congrua ratione mysterii putet actitari. Quia enim spiritus sancti septiformis est gratia, jure solennitas adventus ejus per septem dies laude hymnorum debita, simul et missarum celebratione colitur. Quia enim tempore Pentecostes ecclesia toto orbe novos semper Deo populos per aquam regenerationis aggregare consuevit, merito salutem eorum congaudentes, quousque albis induuntur stolis, et nitorem purificatæ mentis splendore habitus præmonstrant, hymnum Deo devotæ laudis offerimus, juxta præceptum ipsius piissimi pastoris ac redemptoris nostri, quo ait [Lucæ 15.]: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam quæ perierat. Merito ergo nunc stantes oramus, ob significantiam videlicet liberationis eorundem, quia per donum spiritus sancti de morte animæ ad vitam resuscitari ac resurgere meruerunt: cujus donante gratia, etiam carnis immortalitate nos in novissimo die vestiendos, atque ad gaudia beatæ resurrectionis perducendos esse speramus, juxta hoc quod paulo ante Apostolo teste docuimus. Quod vero inter hæc jejuniorum castigatio repetitur, de ipsorum Apostolorum exemplo sumptum credere debemus, qui accepto spiritu, quo perfectius nova cœlestium bonorum suavitate fruebantur, eo altius mentem a memoria deliciarum abstulere terrestrium. Jam enim advenerat tempus illud, de quo Dominus prædixit, quia discipuli ipso secum conversante jejunare non possent, ablato autem eo jejunarent. Nam cum interrogarent eum discipuli Joannis, dicentes, Quare nos et

Pharisæi jejunamus frequenter, discipuli autem tui non jejunant? ait illis, Numquid possunt filii sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus? Venient autem dies, cum auferetur ab eis sponsus, et tunc jejunabunt. Quia ergo et ante passionem et post resurrectionem Domini-
cam propter ipsius Domini præsentiam lugere ac jejunare nequiverant, constat profecto quia post ablationem ejus spontaneis sese subdidere jejuniis. Namque ubi sancti spiritus sunt acceptione recreati, sicut a cæteris mundialibus illecebris, sic et ab epularum appetitu mentem prorsus averterant: animæ potius quam corporis alimonia gaudentes, et præ memoria patriæ cœlestis orationibus ac lacrymis insistentes salubribus. Denique Luca referente, cognovimus de illis tribus millibus viro-
rum, qui ipso die Pentecostes Petro prædicante crediderunt, quam parco victu contenti fuerint, quam sobriam, cœlestemque in terris egerint vitam. Erant, inquit [Actu. 2.], perseverantes in doctrina Apostolorum, et communicatione fractionis panis, et orationibus. Et paulo post: Quotidie quoque perdurantes unanimiter in templo, et frangentes circa domos panem, sumebant cibum cum exultatione et simplicitate cordis, collaudantes Deum, et cætera hujusmodi. Ad quorum nos exemplum, vitam, moresque solerter aptare necesse est, quia perfectum vitæ magisterium est, ecclesiæ primitivæ semper actus imitari: illamque ædificii spiritualis normam ad finem usque servare, quam ab ipsis Apostolis in fundamento fidei liquet esse propositam. Nec dubitandum, quia quorum nunc vestigia sequimur, ad eorum in futuro sumus præmia perventuri. Et quidem, fratres mei, pulcherrimam etiam in præsentī futuræ beatitudinis figuram gerimus, de qua modo aliquanta perstrinximus: sed ita nobis vivendum est, ut quæ exterius in imagine colimus, ante interni arbitri oculos veraci corde servemus. Perseveremus ergo et nos in doctrina sanctorum, ut videlicet discendo, et operibus exercendo quæ docent,

orationibus incumbamus assiduis, Dominici panis communionem digni satagamus existere, unanimiter in ecclesia horis persistamus canonicis, panem indigenti proximo, vel quicquid valemus piæ consolationis porrigamus, et ita cibum corpori indulgeamus, ut memoria vivi panis potius mentis intima lætificet, simplicitatem cordis in omnibus teneamus, quod est sola intentione supernæ retributionis bona operari: et quod præsentia festa maxime decet, hymnum divinæ laudis consona voce simul et mente personemus. Sic enim solummodo Deo nostro jucunda fit laudatio, si quod ore canimus, non impugnamus opere: si cum labiis Alleluja proferimus, a turpi et maligna cogitatione præcordia casta gestamus. Ea tamen ratione suavis erit ei laudatio nostra, si non in rebus caducis et infimis, sed delectemur in Domino. Quod ipse præstare dignetur, qui tanta nobis tamque præclara beneficiorum pignora per paschalia sacramenta prærogavit Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA IX.

JOANNIS XIV. *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Si diligitis me, mandata mea servate. Et ego rogabo patrem, et alium paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in eternum, spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere: quia non videt eum, nec scit eum, &c.*

UIA sancti spiritus hodie, fratres carissimi, celebramus adventum, debemus ipsi congruere solennitati quam colimus. Hoc etenim ordine tantum festivitatis hujus digne

gaudia celebramus, si nos quoque Domino opitulante aptos reddiderimus, ad quos spiritus sanctus advenire, et in quibus habitare dignetur. Ea autem solummodo ratione adventu et illustratione sancti spiritus apti existimus, si et corda nostra divino amore repleta, et corpora sint Dominicis mancipata præceptis. Unde in exordio lectionis hujus Evangelicæ discipulis Salvator ait:

Si diligitis me, mandata mea servate. Et ego rogabo patrem, et alium paracletum dabit vobis.] Paracletus quippe consolator interpretatur. Et spiritus sanctus recte paracletus vocatur, quia corda fidelium ne inter hujus seculi adversa deficiant, cœlestis vitæ desideriis sublevat ac reficit. Unde in Actibus Apostolorum crescente sancta ecclesia dicitur [Actu. 9.]: Et ædificabatur ambulans in timore Domini, et consolatione sancti spiritus replebatur. Quod ergo ait, Si diligitis me, mandata mea servate, Et ego rogabo patrem, et alium paracletum dabit vobis: in ipsis quidem discipulis, quos eum vere dilexisse, vere mandatis ejus obediisse non dubitatur, hodierna die completum est, quando illis in cœnaculo orantibus, repente spiritus sanctus in igneis linguis apparuit, eosque et in ore per diversitatem linguarum docuit, et in corde per amoris sui consolationem roboravit. Habebant autem et prius paracletum, ipsum videlicet Dominum secum in carne commorantem, cujus et miraculorum dulcedine, et ope prædicationis, ne infidelium persecutione scandalizari possent, erigi et confortari solebant. Verum quia ille post resurrectionem ascendens in cœlum eos corporaliter deseruit, quibus tamen divinæ præsentia majestatis nunquam abfuit, recte de hoc paracleto, id est, spiritu sancto subjunxit:

Ut maneat vobiscum in eternum.] In eternum namque manet cum sanctis, quos et in hac vita semper invisibiliter intus illustrat, et in futuro ad contemplandum perpetuo speciem suæ majestatis introducit. Sed et nos, fratres carissimi, si Christum perfecte diligimus, ita ut

ejusdem dilectionis veritatem mandatorum ejus observatione probemus, rogabit etiam pro nobis patrem, et alium paracletum dabit nobis pater. Rogabit patrem per humanitatem, qui dabit cum patre per divinitatem. Neque enim putandum est, quia ante passionem suam tantummodo pro ecclesia rogaverit, et non etiam nunc post ascensionem roget, cum dicat de illo Apostolus [Rom. 8.] : Qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis. Habemus autem et nos paracletum, Dominum nostrum Jesum Christum, quem etsi corporaliter videre nequimus, ea tamen quæ in corpore gessit et docuit, in Evangeliiis scripta tenemus. Et si his audiendis, legendis, invicem conferendis, corde et opere conservandis curam impendimus, constat nimirum quod ærumnas seculi facillime, quasi Domino nobiscum perpetuo commorante ac nos consolante, vincamus. Si ergo hunc paracletum diligimus, ejusque mandata servamus, rogabit patrem, et alium paracletum dabit nobis, id est, spiritus sui gratiam nostris cordibus clementer infundet, quæ nos inter adversa præsentis exilii, patriæ cœlestis expectatione lætificet, ita ut cum propheta possimus dicere [Psalm. 93.] : Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo paracleses, id est, consolationes tuæ, Domine, lætificaverunt animam meam. Alium ergo, inquit, paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in eternum. Et addidit :

Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere.] Mundum autem appellat homines mundi hujus amori deditos, sicut e contra sancti qui cœlesti desiderio flagent, cœli recte vocantur, dicente Psalmista [Psalm. 21.] : Et annuntiabunt cœli justitiam ejus populo qui nascetur, quod est dicere : Et annuntiabunt excelsi mente, voce, actione, doctores justitiam ejus populo, qui ad fidem veniendo nuper in illo nasci desiderat. Quisquis igitur consolationem foris in mundi rebus inquirat, hic divinæ consolationis munere intus reformari non

valet. Quisquis infimis delectationibus inhiat, non potest accipere spiritum veritatis. Fugit enim spiritus veritatis cor quod vanitati subditum cernit, solosque hos quos mandata veritatis per dilectionem operari conspicit, adventus sui luce reficit. Unde bene cum diceret, Quem mundus non potest accipere, mox addidit dicens :

Quia non vidit eum, nec scit eum. Vos autem cognoscetis eum, quia apud vos manebit, et in vobis erit.] Dominum namque Salvatorem, et infideles ante passionem in carne viderunt, sed quia Dei filius esset, quia paracletus a Deo missus in mundum, non nisi fideles scire potuerunt. Spiritum autem sanctum neque oculis videre infideles, neque animo valebant cognoscere, quia non indutus humanitate discipulis apparuit, sed ita ad eos venire, ita apud eos maluit manere, ut in ipsis eorum cordibus gratissimam sibi sedem consecraret. Hoc est enim quod ait, Vos autem cognoscetis eum, quia apud vos manebit, et in vobis erit. Qui autem invisibiliter in hac vita manet cum electis, invisibiliter utique eis gratiam suæ cognitionis exhibet.

Non relinquam vos orphanos, veniam ad vos.] Videbatur in fidelibus, quia moriens in cruce Dominus discipulos relinqueret orphanos : sed non reliquit orphanos, quibus et præbuit seipsum vivum post passionem suam in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis, et post dies decem assumptionis suæ, hoc est, hodierna die, spiritus sancti illos de cælo charismate donavit. Ubi ipsum Christum ad eos venisse nullus ambigit, qui inseparabilem sanctæ trinitatis naturam, virtutem et operationem esse cognovit. Quod ipsum latius exequens, quantum causa illorum de gente non sancta sit discreta denunciat.

Adhuc modicum, et mundus me jam non videt. Vos autem videtis me, quia ego vivo, et vos vivetis.] Nam quia hæc ad passionem iturus loquebatur, modicum erat usque ad tempus expletæ passionis, ex quo illum reprobi

nunquam videre valebant. Soli etenim justī qui morte illius erant contristati, gaudium resurrectionis ejus videre meruerunt. At qui visa morte ejus exultabant, nequaquam ipsi visa ejus resurrectione lætari, sed audita conturbari ac dolere prout decebat, habebant.

Vos autem videtis me, inquit, quia ego vivo, et vos vivetis.] “Ego vivo” præsens temporis verbo posuit, et “vos vivetis” futuri, quia nimirum in proximo esse cernebat: ideoque quasi præsensem nominabat horam, in qua ipse morte destructa in eternam resurgeret vitam: illorum vero vitam in futurum noverat esse differendam, quos et usque ad præfinitum mortis suæ tempus singulos pro ingressu vitæ perennis agonizari, et usque ad finem sæculi resurrectionem sui corporis expectare oportebat. Ait ergo: Adhuc modicum, et mundus me jam non videt: vos autem videtis me, quia ego vivo, et vos vivetis. Ac si aperte dicat: Adhuc modicum, et mundi amatores me mortalem ultra videre desistunt, resurgentem vero a mortuis cernere nequeunt: quia illam nesciunt vitam, cujus soli amatores gloriam inæ resurrectionis merentur intueri. Vos autem ideo me post hæc videre vultis, quia et ego vivo resuscitatus a mortuis, et vos digni estis meæ resurrectionis exemplo confortari, qui et ipsi ad perpetuam vitam, et beatæ resurrectionis estis gaudia venturi.

In illo die vos cognoscetis, quia ego in patre meo, et vos in me, et ego in vobis.] Noverant etiam tunc Apostoli Christum esse in patre per unitatem individuæ divinitatis, noverant se esse in Christo per susceptionem fidei et sacramentorum ejus, noverant in se esse Christum per dilectionem et observantiam mandatorum ejus. Dixit enim eis ipse: Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus. Hæc utique et tunc imbuti a Christo noverant Apostoli, et nunc apostolicis imbuta literis, novit omnis ecclesia Christi.

Sed in illo nimirum die quo veraciter vivere incipiunt, longe melius ea justi cognoscunt, hoc est, in die resurrectionis, quando eo perfectius cuncta quæ scienda sunt sciunt, quo ipsum scientiæ fontem vicinius sine fine conspiciunt. Quod etiam de quibusdam perfectioribus sanctis, et ante tempus resurrectionis fieri dubium non est, illis videlicet, qui fiducia bonorum operum dicere cum Apostolo valent [Philip. 1.]: Cupio dissolvi, et esse cum Christo: mihi enim vivere Christus est, et mori lucrum. Hæc quidem omnia Dominus quasi Apostolis specialiter dicere videtur, sed ne putaremus eum illis solummodo, et non etiam nobis, si illorum exempla sequeremur, beatitudinem divinæ cognitionis polliceri, generalem post hæc sententiam subintulit, et omnibus se diligentibus eadem suæ visionis et cognitionis præmia promittit, dicens:

Qui habet mandata mea, et servat ea, ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diligitur a patre meo: et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum.] Ubi omni intentione considerandum, quia Christum vere diligere, est non ipsam dilectionem labiis profiteri, sed mandata Christi, quæ discendo habemus, operando servare. Unde et Joannes admonens, ait [2 Joan. 3.]: Filioli mei, non diligamus verbo neque lingua, sed opere et veritate. Omni gaudio amplectendum est nobis, quia merces veræ nostræ dilectionis illa erit, qua esse major nulla poterit, nos scilicet a patre et filio diligi, nobis contemplandam perpetuo filii Dei gloriam revelari. Non autem dubitandum, quia quibus gloria filii revelabitur, eisdem quoque patris, et spiritus sancti liceat adesse conspectui: quia quorum una est divinitas, una utique et inseparabilis visio est. Hinc etenim dicit [Joan. 14.]: Qui me videt, videt et patrem. Et notandum, quia cum præsentis temporis verbo diceret, Qui autem diligit me, adjecit de futuro, diligitur a patre meo: et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum. Diligit namque etiam

nunc dilectores suos cum patre filius, sed nunc diligit ad hoc, ut recte vivant per fidem quæ per dilectionem operatur: tunc ad hoc diliget, ut perveniant ad visionem veritatis, quam per fidem gustaverant, et pro qua ad mortem usque certaverant. Non autem frustra cum additamento ait, Et manifestabo ei meipsum. Se enim cunctis hominibus, seipsum vero solis manifestabit electis. Nam et reprobi in iudicio Christum videbunt, sed sicut scriptum est [Joan. 19.], Videbunt in quem transfixerunt, soli autem regem in decore suo videbunt oculi iustorum. Beati enim mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Hæc de lectione Evangelica, fraternitati vestræ, carissimi, prout Dominus dedit, exponendo diximus. Videtur autem opportunum de solennitate adhuc hodierna breviter aliqua disserere. In primis autem sciendum est, quod hæc solennitas non Evangelicis tantum consecrata charismatibus, verum etiam jam olim legalibus præsignata est mysteriis, ac Domino iubente, per omnes annos sacris observata cæremoniis. Hodierna etenim die, ut novimus, positis in cœnaculo discipulis, factus est repente de cœlo sonus, et spiritus sanctus in visione ignis apparens, scientiam illis omnium linguarum tradidit. Facta autem hac voce, convenere viri religiosi, qui de diversis nationibus Hierosolymam paschalis festivitatis gratia confluerant, stupebantque mirantes, quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes magnalia Dei. Exponentibus autem discipulis quia spiritus sancti esset gratia, quam cernebant, olim quidem voce prophetarum promissa, tunc autem Christi munere missa, crediderunt ex eis tria millia virorum, et baptizati acceperunt etiam ipsi donum spiritus sancti. Hæc est diei hujus annua celebritas, hæc gratiæ cœlestis semper grata festivitas. Ob hujus memoriam fidelium cordibus arctius imprimendam pulcherrimus sanctæ ecclesiæ mos inolevit, ut annis singulis in ea baptismatis mysteria celebrentur, ablutisque fonte salutari credentibus, super-

venienti spiritu sancto templum venerabile paretur. Ac per hoc non solum veteris facti recordatio, verum etiam in novos adoptionis filios novus in ea spiritus sancti celebretur adventus. Attendat ergo caritas vestra, fratres mei, qualiter huic nostræ festivitati legalis festi typus et figura concinat. Liberati de Ægyptiaca servitute filii Israel, per immolationem agni paschalis exierunt in desertum, ut venirent ad terram repromissionis, perveneruntque ad montem Sinai: et descendens Dominus in igne super montem, comitante sonitu buccinæ, tonitruis ac fulgoribus, quinquagesimo die peracti Paschæ, legis decalogum eis aperta voce disposuit, atque in memoriam datæ legis statuit, eodem die per annos singulos sacrificium sibi novum de frugibus ejusdem anni, panes videlicet primitiarum duos ad altare deferri. Quæ autem sit agni paschalis immolatio, quæ Ægyptiacæ servitutis absolutio, cunctis legentibus liquet, quia videlicet Pascha nostrum immolatus est Christus, et ipse verus est agnus, qui abstulit peccata mundi, qui sui sanguinis pretio nos a peccatorum servitute redemit, suæ resurrectionis exemplo nobis spem vitæ et perpetuæ libertatis ostendit. Quinquagesimo vero die post occisionem agni data est lex, descendente Domino super montem in igne, et quinquagesima æque die post resurrectionem nostri redemptoris, quæ est hodie, data est gratia spiritus sancti discipulis in cœnaculo constitutis, quæ apparente foris igne visibili, invisibiliter eorum pectora luce scientiæ irradiavit, ac inextinguibili caritatis ardore succendit. Et hic autem altitudo cœnaculi, et ibi cacumen montis, sublimitatem præceptorum et donorum indicat cœlestium: et quia nemo infimis adhuc desideriis inhærens, vel divinis obtemperare mandatis, vel supernis possit dignus existere donis, sed hic in majoris signum perfectionis omnes qui accipiebant spiritum, in cœnaculo erant positi; illic ad designanda infirmorum corda auditorum, populus quidem omnis infra montem stabat, at pauci seni-

orum montis partem conscenderant. Solus autem Moyses in ipsum ejus verticem, ubi in igne et caligine divina majestas præfulgebat, ascendit: quia, nimirum, altiora et intima legis arcana perfectiones solum capere et servare noverunt, populus vero carnalis literæ superficie contentus, quasi exterius et infra positus verbi cœlestis astabant auditui: at nunc data latius gratia sancti spiritus, ad intelligenda sublimius simul et implenda perfectius sancti Evangelii dicta, fidelium corda sublevantur. Ibi inter flammæ ignium et micantia fulgura, fragor quoque tonitruorum, et clangor sonabat buccinæ: hic cum ignearum visione linguarum sonitus pariter de cœlo tanquam spiritus vehementis advenit. Sed cum in utraque datione, et legis videlicet et gratiæ, foris audiretur sonitus, hic tamen ampliori miraculo cum auditu sonitus adfuit virtus doni cœlestis, quæ intus sine sonitu discipulorum corda doceret. Ibi auditis legalibus edictis, respondet omnis populus una voce, dicentes [Exo. 19. et 24.]: Omnia verba quæ locutus est Dominus, et audiemus et faciemus. Hic accepta illustratione spiritus nascentis ecclesiæ, cœtus omnium nationum linguis Dei magnalia loquebatur, certe utique discretionis gratia: quia legis observatio uni tantum genti Judææ data sit, verbum vero evangelii cunctis per orbem gentibus prædicandum, cunctorum linguis populorum Christianæ fidei essent præconia dicenda, impleta prophetia quæ dicit [Psal. 112.]: A solis ortu usque ad occasum laudabile nomen Domini, excelsus super omnes gentes Dominus. Sed et hoc quod in venerationem acceptæ legis omnibus annis sacrificium novum Domino die Pentecostes offerri jussum est, in nostra quoque festivitate spiritualiter agi ex acceptæ gratiæ tempore nunquam desiit. Novum quippe in ea sacrificium offert ecclesia, cum sabbato incipientis sanctæ Pentecostes, novum adoptionis populum per baptismum Domino consecrat ritu vere decentissimo, sicut et supra monuimus, ut non

solum populis Christianis veteris facti memoria innove-
tur, sed et in novam renatorum sobolem, nova paracleti
a patre missio celebretur. Novum in ea sacrificium
Domino ipsi quoque Apostoli, mox accepto dono spi-
ritus obtulerunt, cum evangelizantes his qui conven-
erant, plurimos converterunt ad fidem, et hos fonte bap-
tismatis renatos, ac spiritus gratia sanctificatos vivas
utique novi testamenti primitias ad communionem Do-
minici altaris obtulerunt. Bene autem duo panes pri-
mitiarum de novis frugibus jubebantur offerri, quia ni-
mirum ecclesia de utroque populo, Judæorum scilicet
et gentium colligit, quos in novam sui redemptoris fa-
miliam consecret. Inter hæc vero solerter intuendum
est, quod non sine magno mysterio quinquagenarius
numerus in datione vel legis, vel gratiæ observatus est.
Nam quinquagesima die Paschæ, et illa in monte populo
data, et hæc discipulis in cœnaculo missa est. Sed hoc
nimirum numero perpetuitas futuræ quietis ostenditur,
in quo recte vel legis decalogus mandatur, vel spiritus
sancti gratia datur hominibus, ut aperte monstraretur,
quia quicumque divinæ legis jussa juvante spiritus gratia
perficiunt, ad veram profecto requiem tendunt. Quia
enim quinquagesimus annus in lege Jubilæus, id est,
dimittens sive mutatus appellari jussus est, in quo po-
pulus ab omni operatione quiesceret, omnium debita
laxarentur, servi liberi redirent, annus ipse majoribus
solenniis ac laudibus divinis eminentior cæteris existe-
ret, merito per hunc numerum illa summæ pacis tran-
quillitas indicatur: quando, sicut Apostolus ait [1 Cor.
15.], Canente novissima tuba mortui resurgent, et nos
immutabimur in gloriam: ubi cessantibus hujus seculi
laboribus et ærumnis, dimissis omnium culparum debi-
tis, in sola divinæ visionis contemplatione cunctus elec-
torum populus in eternum gaudebit, impleto illo desi-
derabili Domini ac salvatoris nostri mandato, Vacate
et videte, quoniam ego sum Deus. Ad quam profecto

vacationem et visionem incommutabilis veritatis, quia non nisi per observantiam præceptorum cœlestium ac spiritus sancti donum pertingitur, recte et legem decalogi, et ejusdem spiritus gratiam in eo dierum numero qui requiem designaret, dari decebat. Neque hoc prætereundum, quod ideo numerus quinquagenarius significationi internæ quietis aptatur, quia ex septem septimanis et monade perficitur. Sex quippe diebus in lege populus operari, septima quiescere: sex annis arare et metere, septimo jussus est cessare: quia et Dominus sex diebus mundi ornatum perfecit, septimo ab opere suo cessaverit. Quibus omnibus mystice admonemur, quod hi qui in hoc seculo, quod sex ætatibus constat, bonis operibus pro Domino instant, in sabbatum in futuro, id est, in requiem a Domino inducuntur eternam. Quod autem septem dies vel anni septies ducuntur, multiplicem ejusdem requiei abundantiam designant, in qua præmium illud sublime datur electis, de quo Apostolus ait [1 Cor. 2.], Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se. Cujus præmii cognitionem quia in cor hominis, id est, humana adhuc sapientis ascendere non posse testatur, aperit subsequenter unde hoc diligentibus Deum possit ostendi: Nobis autem, inquit, revelavit Deus per spiritum suum. Per spiritum ergo revelatur præmii magnitudo perennis, quia dum ipse corda quæ implet appetitu invisibilium inflamat, eadem bona invisibilia quam sint præclara, quam terrenis omnibus præferenda manifestat. Unde bene ejusdem spiritus gratia septiformis a propheta describitur, quia nimirum et per ejus inspirationem ad requiem pervenitur, et in ejus plena perceptione ac visione requies vera possidetur. Porro ipse dies vel annus quinquagesimus, qui septem septimanis superest, et majore præ cæteris erat solennitate venerabilis, tempus futuræ resurrectionis indicat, in quo illa requies qua nunc animæ fruuntur elec-

torum, corporum quoque receptorum gloria cumulabitur. Ubi sollicitius intuendum est, fratres mei, quia spiritus sanctus non solum in futuro perfectam, sed et in præsenti maximam justis quietem tribuit, cum eorum mentes cœlesti igne caritas accendit. Dicit namque Apostolus [Rom. 5.] : Spes autem non confundit, quia caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum, qui datus est nobis. Et hæc est vera, imo hæc est sola in hac vita requies animarum, divina dilectione repleri, spe supernæ retributionis prospera mundi simul et adversa contemnere, terrena a se desideria funditus extirpare, concupiscentiis renunciare secularibus, illatis pro Christo contumeliis et persecutionibus gaudere, et cum Apostolo dicere posse : Et gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei : non solum autem, sed et gloriamur in tribulationibus. Nam qui in rerum mundanarum delectationibus, et opulentia se requiescere posse confidit, fallitur : etenim et creberrimis ejusdem mundi perturbationibus, et ipso fine convincitur, quia super arenam fundamentum suæ quietis posuerit. At quicumque sancto afflatus spiritu, suavissimum illud Dominicæ dilectionis jugum super se levaverint, atque exemplo illius mites esse et humiles corde didicerint, nonnulla etiam in præsenti futuræ quietis imagine fruuntur, dum a conturbatione hominum secularium tota mente secreti, vultum sui conditoris semper reminisci gaudent, atque ad perfectam ejus contemplationem pertingere sitiunt, dicentes sibi cum apostolo Joanne [1 Joan. 3.] : Scimus quia cum apparuerit, similes ei erimus, videbimus enim eum sicuti est. Ad cujus præmium visionis si pervenire desideramus, oportet, fratres carissimi, ut hujus Evangelicæ lectionis perpetuo memores, a mundi nos illecebris immunes exhibeamus, quatenus ad percipiendam spiritus sancti gratiam, quam mundus non potest accipere, digni existere valeamus. Diligamus Christum, ejusque mandata quæ habemus incipiendo, servemus perseverando. Fit enim

justa mercede, ut illum diligendo diligere amplius mereamur a patre, sed et ipse majorem dilectionis suæ gratiam præstare dignabitur in futurum. Dat enim nunc diligendo nos, ut credentes speremus in eum: tunc autem ut videamus eum facie ad faciem; manifestabitque seipsum nobis, hoc est in claritate, quam habuit priusquam mundus esset apud patrem, cum quo vivit et regnat Deus in unitate spiritus sancti, per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA X.

LUCE 5. *In illo tempore, cum turbæ irruerent ad Jesum ut audirent verbum Dei, et ipse stabat secus stagnum Genesareth, &c.*

STAGNUM Genesareth idem dicunt esse, quod mare Galilææ, vel mare Tiberiadis: sed mare Galilææ ab adjacente provincia dictum, mare Tiberiadis a proxima civitate, quæ olim Chennereth vocata, sed ab Herode tetrarcha instaurata, in honorem Tiberii Cæsaris Tiberias est appellata. Porro Genesas a laci ipsius natura, qua crispantibus aquis de seipso sibi excitare auram perhibetur, Græco vocabulo, quasi generans sibi auram dicitur. Neque enim in stagni morem sternitur aqua, sed frequentibus auris spirantibus agitur, haustu dulcis et ad potandum habilis. Sed Hebrææ linguæ consuetudine omnis aquarum congregatio, sive dulcis, sive salsa, mare nuncupatur. Qui lacus interfluente Jordane centum quadraginta stadiis in longitudinem, et quadraginta extenditur in latitudinem. Quia ergo stagnum sive mare præsens seculum designat, Dominus secus mare stat postquam vitæ labentis mortalitatem devincens in ea, qua passus est carne, stabilitatem perpetuæ quietis adiit. Turbarum conventus ad eum,

gentium in fide concurrentium typus est, de quibus Esaïas: Et fluent, inquit, ad eum omnes gentes, et ibunt populi multi, et dicent: Venite et adscendamus ad montem Domini.

Et vidit duas naves stantes secus stagnum.] Duæ naves secus stagnum positæ circumcisionem et præputium figurant: quas bene Jesus vidisse perhibetur, quia in utroque populo novit Dominus qui sunt ejus, eorumque cor a fluctibus seculi hujus ad futuræ vitæ tranquillitatem quasi ad soliditatem litoris videndo, hoc est misericorditer visitando, provehit.

Piscatores autem descenderant, et lavabant retia.] Piscatores sunt ecclesiæ doctores, qui nos rete fidei comprehensos, et de profundo ad lumen elatos quasi pisces litori, sic terræ viventium advehunt. Quasi enim quædam retia piscantium sunt complexæ prædicantium dictiones, quæ eos quos ceperint in fide non amittant: unde et retia quasi retinentia sunt vocata. Sed hæc retia modo laxantur, in capturam modo lota plicantur: quia non omne tempus est habile doctrinæ, sed nunc exerenda lingua doctori, nunc suimet cura gerenda.

Ascendens autem in unam navem, quæ erat Simonis, rogavit eum ut a terra reduceret pusillum. Et sedens, docebat de navicula turbas.] Navis Simonis est ecclesia primitiva, de qua Paulus ait [Gala. 2.]: Qui enim operatus est Petro in apostolatum circumcisionis, operatus est et mihi inter gentes. Bene una dicta, quia multitudinis credentium erat cor unum et anima una. De qua docebat turbas, quia de auctoritate ecclesia docet usque hodie gentes.

Ut cessavit autem loqui, dixit ad Simonem: Duc in altum, et laxate retia vestra in capturam.] Quod primo rogavit Simonem navem a terra reducere pusillum, significat temperate utendum verbo ad turbas, ut nec terrena eis præcipiantur, nec sic a terrenis in profunda sacramentorum recedatur, ut ea penitus non intelligant,

vel prius in proximis regionibus gentibus prædicandum, ut quod dicit item Petro, Duc in altum, et laxate retia vestra in capturam, ad remotiores gentes quibus postea prædicatum est pertineat.

Et respondens Simon, dixit illi: Præceptor, per totam noctem laborantes, nihil cepimus, in verbo autem tuo laxabo rete.] Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laborant qui ædificant eam: nisi Dominus cor illustraverit auditorum, doctor in nocte laborat: nisi in verbo gratiæ supernæ laxata fuerint instrumenta disputationum, frustra vocis suæ prædicator jaculum mittit. Quia fides populorum non sapientia verbi compositi, sed divinæ vocationis munere provenit.

Et cum hoc fecissent, concluserunt piscium multitudinem copiosam. Rumpebatur autem rete eorum.] Præ multitudine piscium rete rumpebatur, quia nunc ad confessionem fidei etiam cum electis reprobi tanti intrant, qui ipsam quoque ecclesiam hæresibus scindant. Rumpitur autem rete, sed non labitur piscis, quia suos Dominus etiam inter persequentium scandala servat.

Et annuerunt sociis, qui erant in alia navi, ut venirent et adjuvarent eos.] Alia navis, ut prædiximus, est ecclesia de gentibus, quæ et ipsa non sufficiente una navicula piscibus impletur electis: quia novit Dominus qui sunt ejus, et apud ipsum certus est suorum numerus electorum. Dumque tot in Judæa credituros non invenit, quot ad fidem vitamque prædestinatos novit eternam, quasi aliæ navis receptacula piscibus quærens suis, corda quoque gentium fidei gratia replet. Et bene rupto rete socia navis advocatur, quoniam ante Judas proditor, ante Simon Magus pisces nequissimi capti sunt: ante Ananias et Saphira fidei rete subdole tentabant ingredi: ante, ut Joannes testatur, multi discipulorum ejus abierunt retro, et jam non cum illo amplius ambulabant: ac deinde Barnabas et Paulus ad gentium sunt apostolatuum segregati.

Et venerunt, et impleverunt ambas naviculas, ita ut pene mergerentur.] Harum impletio navium usque in finem seculi crescit: sed quod impletæ merguntur, hoc est, in subversione premuntur (non enim submersæ, sed tamen sunt periclitatæ) Apostolus exponit, dicens [2 Tim. 3.]: In novissimis diebus erunt tempora periculosa, et erunt homines seipsos amantes, &c. Nam mergi naves, est homines in seculum, ex quo elati per fidem fuerant, morum pravitate relabi. Qualem se et ipse Petrus adhuc in infirmitate positus, hoc loco demonstrat. Unde et sequitur:

Quod cum videret Simon Petrus, procidit ad genua Jesu, dicens: Exi a me, quia homo peccator sum, Domine.] Quia carnales quique in ecclesia regimen spiritualium, in quibus maxime Christi persona eminet, a se quodammodo repellunt. Non enim hoc voce linguæ dicunt bonis ministris Dei, ut eos a se repellant, sed voce morum et actuum suorum suadent a se recedere, ne per bonos regantur, et eo vehementius quo deferunt eis honorem, et tamen factis suis a se recedere admonent, ut honorificentiam eorum significaverit. Petrus cadens ad pedes Domini: mores autem in eo quod ait, *Exi a me, Domine, quia peccator homo sum.* Quod tamen quia non fecit Dominus (non enim recessit ab eis, sed eos subductis navibus ad litus perduxit), significat in bonis et spiritualibus viris non esse oportere hanc voluntatem, ut peccatis barbarum commoti, quo quasi securius tranquilliusque vivant, minus ecclesiasticum deserant.

Et ait ad Simonem Jesus: Noli timere.] Confortat Dominus timorem carnalium, animosque fragilium consolando erigit, ne quis vel de suæ conscientia culpæ tremens, vel de aliorum innocentia stupens, sanctitatis iter formidet aggredi. Quod autem sequitur,

Ex hoc jam homines eris capiens.] Ad ipsum Petrum specialiter pertinet. Exponit enim ei Dominus quid hæc captura piscium significet, quod videlicet ipse sicut

nunc per retia pisces, sic aliquando per verba sit capturus homines: totusque facti hujus ordo quid in ecclesia, cujus ipse typum tenet, quotidie geratur ostendat. Quod vero subjungitur,

Et subductis ad terram navibus, relictis omnibus secuti sunt eum.] Potest significare finem temporis quo ab hujusmodi seculo, qui Christo inhæserint, penitus recessuri sunt. Sciendum est autem hanc eandem non esse lectionem, qua Matthæus et Marcus binos de naviculis piscatores, primo Petrum et Andream, deinde filios Zebedæi a Domino narrant esse vocatos. Non enim eos Lucas nunc a Domino vocatos, sed tantum Petro fuisse prædictum, quod homines esset capturus, insinuat. Quod non ita dictum est, quasi jam pisces nunquam esset capturus: nam et post resurrectionem Domini legimus eos esse piscatos. Unde datur intelligi, eos ad capturam piscium ex more remeasse, ut postea fieret, quod Matthæus et Marcus narrant, quando eos binos vocavit. Tunc enim non subductis ad terram navibus tanquam cura redeundi, sed ita eum secuti sunt, tanquam vocantem ac jubentem ut sequerentur.

HOMILIA XI.

MAR. VIII. MATTH. XV. *In illo tempore, cum multa turba esset cum Jesu, nec haberent quod manducarent, convocatis discipulis ait illis: Misereor super turbam, quia ecce jam triduo sustinent me, nec habent quod manducent, &c.*

N hac lectione consideranda est in uno eodemque redemptore nostro distincta operatio divinitatis et humanitatis: atque error Eutychetis, qui unam tantum in Christo opera-

tionem dogmatizare præsumit, procul a Christianis finibus expellendus. Quis enim non videat hoc, quod super turbam miseretur Dominus, ne vel inedia vel viæ longioris labore deficiat, affectum esse et compassionem humanæ fragilitatis? Quod vero de septem panibus, et pisciculis paucis quatuor hominum millia saturavit, divinæ opus esse virtutis? Mystice autem hoc miraculo designatur, quod viam seculi præsentis aliter incolumes transire nequimus, nisi nos gratia redemptoris nostri alimento verbi sui reficiat. Hoc vero typice inter hanc refectionem et illam quinque panum ac duorum piscium distat, quod ibi litera veteris instrumenti spirituali gratia plena esse signata est: hic autem novi veritas ac gratia testamenti fidelibus ministranda monstrata est. Sane utraque refectio in monte celebrata est, ut aliorum Evangelistarum narratio declarat: quia utriusque scriptura testamenti recte intellecta altitudinem nobis cœlestium et præceptorum mandat et præmiorum: utraque altitudinem Christi, qui est mons domus Domini, in vertice montium consona voce prædicat. Qui enim ædificatam super se civitatem sive domum Domini, id est, ecclesiam in altum bonorum extollit operum, et cunctis manifestam gentibus exhibet, ipse hanc ab infimis delectationibus abstractam pane cœli reficit, atque ad appetitum supernæ suavitatis dato pignore cibi spiritualis accendit.

Misereor, inquit, super turbam: quia ecce jam triduo sustinent me, nec habent quod manducent. Et si dimisero eos jejunos in domum suam, deficient in via.] Quare triduo turba Dominum sustinuerit, Matthæus exponit plenius, qui ait [Matth. 15.]: Et ascendens in montem, sedebat ibi. Et accesserunt ad eum turbæ multæ, habentes secum mutos, cæcos, claudos, debiles, et alios multos, et projecerunt eos ad pedes ejus, et curavit eos. Turba ergo triduo Dominum propter sanationem infirmorum suorum sustinet, cum electi quinque fide sancti

trinitatis lucidi Domino pro suis suorumque peccatis, animæ videlicet languoribus, perseveranti instantia supplicant. Item turba triduo Dominum sustinet, quando multitudo fidelium peccata quæ perpetravit, per pœnitentiam declinans ad Dominum se in opere, in locutione, atque in cogitatione convertit. Quos dimittere jejunos in domum suam Dominus non vult, ne deficiant in via: quia videlicet conversi peccatores in præsentis vitæ via deficiunt, si in sua conscientia sine doctrinæ sanctæ pabulo dimittantur. Ne ergo lassentur in hujus peregrinationis itinere, pascendi sunt sacra admonitione. Valde autem pensanda est pia sententia, quæ processit ex ore veritatis, qua dicitur:

Quidam enim ex eis de longe venerunt.] Est enim qui nihil fraudis et nihil carnalis corruptionis expertus ad omnipotentis Dei servitium festinavit. Iste de longinquo non venit, quia per incorruptionem et innocentiam proximus fuit. Alius nulla impudicitia, nullis flagitiis inquinatus, solum autem conjugium expertus ad ministerium spirituale conversus est. Neque iste venit e longinquo, quia usus conjunctione concessa per illicita non erravit. Alii vero post carnis flagitia, alii post falsa testimonia, alii post facta furta, alii post illatas injurias et violentias, alii post perpetrata homicidia ad pœnitentiam redeunt, atque ad omnipotentis Dei servitium convertuntur: hi videlicet ad Dominum de longinquo veniunt. Quanto enim quisque plus in pravo opere erravit, tanto ab omnipotente Domino longius recessit. Dantur ergo alimenta eis etiam qui de longinquo veniunt, quia conversis peccatoribus doctrinæ sanctæ cibi præbendi sunt, ut in Deum vires reparent, quas in flagitiis amiserunt. Item Judæi quicumque in Christo crediderunt, de prope ad illum venerunt, quia legis et prophetarum erant literis edocti de illo. Credentes vero ex gentibus de longe utique venerunt ad Christum, quia

nullis paginarum sanctarum monumentis de ejus erant fide præmoniti.

Et interrogavit eos : Quot panes habetis ? Qui dixerunt, Septem.] Bene septem panes in mysterio novi testamenti ponuntur, in quo septiformis gratia spiritus sancti plenius fidelibus cunctis et credenda revelatur et credita datur. Neque hordeacei fuisse produntur, sicut illi quinque de quibus sunt quinque hominum millia satiata : ne iterum sicut in lege vitale animæ alimentum corporalibus sacramentis obtegeretur. Hordei enim medulla tenacissima palea tegitur.

Et præcepit turbæ discumbere super terram.] Supra in refectioe quinque panum turba super fœnum viride discumbebat, nunc ubi septem panibus reficienda est, supra terram discumbere præcipitur : quia per scripturam legis carnis desideria calcare et comprimere jubemur. Omnis enim caro fœnum, et omnis gloria ejus tanquam flos fœni. In novo autem testamento ipsam quoque terram, ac facultates temporales derelinquere præcipimur. Vel certe quia mons in quo turba Dominicis panibus reficiebatur, altitudinem, ut supra diximus, redemptoris nostri significat, ibi super fœnum, hic super terram reficitur. Ibi enim celsitudo Christi propter carnales homines, et Hierusalem terrenam carnali spe et desiderio tegitur : hic autem remota omni cupiditate carnali convivas novi testamenti spei permanentis firmamentum tanquam ipsius montis soliditas nullo fœno interposito, continebat.

Et accipiens septem panes, gratias agens, fregit, et dabat discipulis suis ut apponerent, et apposuerunt turbæ.] Dominus accipiens panes dabat discipulis, ut ipsi acceptos turbæ apponerent : quia spiritualis dona scientiæ tribuens Apostolis, per eorum ministerium voluit ecclesiæ suæ per orbem vitæ cibaria distribui. Quod autem fregit panes quos discipulis daret, apertionem designat

sacramentorum, quibus ad perpetuam salutem nutriendus erat mundus. Cum enim ait ipse Dominus [Lucæ 10.], Et nemo novit filium, nisi pater: neque patrem quis novit, nisi filius, et cui voluerit filius revelare, quid nisi panem vitæ nobis per se aperiendum demonstravit, ad cujus interiora cernenda per nos ipsos penetrare nequivimus? Cui contra propheta miserabilem quorundam famem deplorans, aiebat [Thre. 4.]: Parvuli petierunt panem, nec erat qui frangeret eis. Quod est aliis verbis dicere: Indocti quæsierunt pabulum verbi Dei, quo ad virtutem bonæ operationis convalescerent refici, nec erat, magistris deficientibus, qui eis scripturarum arcana patefaceret, eosque ad viam veritatis institueret. Acceptis autem ad frangendum panibus Dominus gratias agit, ut et ipse quantum de salute generis humani congaudeat, ostendat, et nos ad agendas semper Deo gratias informet, cum vel terreno pane carnem, vel animam cœlesti superna gratia largiente reficimus.

Et habebant pisciculos paucos, et ipsos benedixit, et jussit apponi.] Si in panibus septem scriptura novi testamenti designatur, in cujus lectione per gratiam sancti spiritus internas mentium epulas invenimus, quid in pisciculis quos benedicens pariter Dominus turbæ jussit apponi, nisi sanctos accipimus illius temporis, quo eadem est condita scriptura, vel quorum ipsa scriptura fidem, vitam et passiones continet? Qui de turbulentis hujus seculi fluctibus erepti, ac divina benedictione consecrati, refectionem nobis internam, ne in hujus mundi transeuntis excursu deficiamus, exemplo suæ vel vitæ præbuere vel mortis.

Et manducaverunt, et saturati sunt.] Manducant de panibus Domini ac piscibus, et saturantur, qui audientes verbum Dei, et exempla intuentes ad profectum vitæ correctionis per hæc excitari atque assurgere festinant. Quibus apte congruit illud Psalmistæ [Psalm. 21.],

Edent pauperes, et saturabuntur, et laudabunt Dominum, qui requirent eum, vivent corda eorum in seculum seculi. Quod est aperte dicere: Audient humiles verbum Dei, et facient, et ad laudem non suam, sed superni largitoris cuncta, quæ bene egerint referent. Unde merito ad vitam interioris hominis eternam, utpote pane vitæ saturati pervenient. Cui contra tardis auditoribus per prophetam exprobratur [Aggei 1.]: Manducastis, et non estis saturati. Manducant namque, et non saturantur, qui panem verbi Dei audiendo degustant, sed non faciendo quæ audiunt, nihil ex his internæ dulcedinis, quo cor ipsorum confirmetur, in ventrem memoriæ recipiunt.

Et sustulerunt quod superaverat de fragmentis septem sportas.] Quod turbis saturatis superat, Apostoli sustolunt, et septem sportas implent, quia sunt altiora perfectionis præcepta vel potius exhortamenta et consilia, quæ generalis fidelium multitudo nequit servando et implendo attingere. Quorum executio illos proprie respicit, qui majore sancti spiritus gratia pleni generalem populorum Dei conversationem mentis atque operis sublimitate transcendunt, qualibus dicitur [Matth. 19.]: Si vis perfectus esse, vade, et vende omnia quæ habes, et cætera. Unde bene sportæ, quibus Dominicorum sunt condita fragmenta ciborum, propter septiformem spiritus gratiam septem fuisse memorantur. Nam quia sportæ junco et palmarum foliis solent contexti, merito in sanctorum significatione ponuntur. Juncus quippe super aquas nasci consuevit, palma vero victricem ornat manum. Et junceis vasis recte comparantur electi, cum radicem cordis ne forte ab amore eternitatis arescat, in ipso vitæ fonte collocant. Assimilantur et eis quæ de palmarum sunt foliis contexta, cum indefectivam eternæ retributionis memoriam puro in corde retinent. Et bene turba, quamvis reliquias Dominici prandii non caperet,

manducasse tamen et saturata esse narratur: quia sunt nonnulli qui etsi omnia sua relinquere nequeunt, neque explere hoc quod de virginibus dicitur, Qui potest capere capiat, cæteraque hujusmodi: tamen esurientes et sitientes justitiam saturantur, cum audiendo mandata legis Dei ad vitam perveniunt eternam.

Erant autem qui manducaverunt quasi quatuor millia, et dimisit eos.] Bene quatuor millia, ut ipso etiam numero doceret Evangelicis se pastos esse cibariis, et statim ascendens navem cum discipulis suis, venit in partes Dalmanutha. Pro hoc in Matthæo legimus: Et dimissa turba, ascendit in naviculam et venit in fines Magdela. Non autem dubitandum est eundem locum esse sub utroque nomine: nam plerique codices non habent etiam secundum Marcum nisi Magedan.

HOMILIA XII.

LUCÆ X. MATT. XV. *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Beati oculi, qui vident quæ vos videtis, &c.*

NON oculi scribarum et pharisæorum, qui corpus tantum Domini videre, sed illi beati oculi, qui ejus possunt cognoscere sacramenta, de quibus dicitur [Lucæ 10.]: Et revelasti ea parvulis. Beati oculi parvulorum, quibus et se et patrem filius revelare dignatur.

Dico enim vobis, quod multi prophetæ et reges voluerunt videre quæ vos videtis, et non viderunt: et audire quæ auditis, et non audierunt.] Abraham exultavit ut videret diem Christi, et vidit et gavisus est: Esaias quoque et Micheas et multi alii prophetæ viderunt gloriam Domini, quæ et propterea videntes sunt annellati. Se'

hi omnes a longe aspicientes et salutantes, per speculum, et in ænigmate viderunt. Apostoli autem in præsentia habentes Dominum, convalescentesque ei, et quæcunque voluissent interrogando discentes, nequaquam per angelos, aut varias visionum species opus habebant doceri. Quos vero Lucas multos prophetas et reges dicit, Matthæus apertius prophetas et justos appellat. Ipsi enim sunt reges magni, quia tentationum suarum motibus non consentiendo succumbere, sed regendo præesse noverunt.

Et ecce quidam legis peritus surrexit tentans eum, et dicens: Magister, quid faciendo vitam eternam possidebo?] Legis peritus qui de vita eterna Dominum tentans interrogat, occasionem ut reor tentandi de ipsis Domini sermonibus sumpsit, ubi ait [Lucæ 10.]: Gaudete autem quod nomina vestra scripta sunt in cælis. Sed ipsa sua tentatione declarat, quam vera sit illa Domini confessio qua patri loquitur: Quod abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis.

At ille dixit ad eum: In lege quid scriptum est? quomodo legis? Ille respondens, dixit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex omnibus viribus tuis, et ex omni mente tua, et proximum tuum sicut teipsum.] Dum legis perito respondet, perfectum nobis Salvator iter vitæ cœlestis ostendit: cui primo de dilectione Dei et proximi legis scripta proponenti, dicit:

Recte respondisti: hoc fac, et vives.] Deinde post inductam parabolam respondentem illum fuisse proximum vulnerato, qui fecit misericordiam in illum, adjicit: Vade, et tu fac similiter: id est, tali misericordiæ studio proximum tuum necesse habentem, diligere et sustentare memento: apertissime declarans, solam esse dilectionem misericordiam, et ipsam non verbo tenus ostentatam, sed operis executione probatam, quæ perpetuam ducat ad vitam.

Ille autem volens justificare seipsum, dixit ad Jesum : Et quis est meus proximus ?] Quanta inanis gloriæ dementia : legis peritus ob vulgi favorem captandum, quo sapienter respondisse jactaretur, primum se legis fatetur ignorare mandatum, vere juxta Salvatoris sententiam, sapiens et prudens in lege : sed quia non humiliari cum parvulis Christi, sed seipsum justificare desiderat, beatos oculos columbarum innocentiae lacte lotarum, quibus Christi arcana videre posset, accipere recusans. Cui profecto Dominus ita responsum temperavit suum, ut omnem qui misericordiam faceret, cuilibet proximum doceret : et tamen hæc eadem parabola specialiter ipsum Dei filium, qui nobis per humanitatem proximus fieri dignatus est, designaret. Neque enim ita proximum, quem sicut nos diligere jubemur, super Christo interpretari debemus, ut moralia mutue fraternitatis instituta sub allegoriæ regulis extenuare, et auferre conemur.

Suspiciens autem Jesus, dixit : Homo quidam ab Hierosolymis descendebat in Hiericho.] Homo iste Adam intelligitur in genere humano : Hierusalem, civitas pacis illa cœlestis, a cujus beatitudine lapsus in hanc mortalem miseramque vitam devenit : quam bene Hiericho, quæ luna interpretatur, significat, variis videlicet defectuum laboribus erroribusque semper incertam.

Et incidit in latrones.] Latrones diabolum et angelos ejus intellige, in quos quia descendebat, incidit ; nam nisi prius intus intumesceret, foris tentatus tam facile non caderet. Vera est enim satis sententia, quæ dicit [Proverb. 16.] : Ante ruinam enim exaltatur cor.

Qui etiam despoliaverunt eum.] Gloria videlicet immortalitatis et innocentiae veste privarunt. Hæc est enim prima stola, qua juxta aliam parabolam luxuriosus filius per pœnitentiam rediens ornatur, et qua protoplasti amissa cognoverunt esse se nudos, tunicasque pelliceas naturæ mortalis induti sunt.

Et plagis impositis, abierunt semivivo relicto.] Plagæ peccata sunt, quibus naturæ humanæ integritatem violando, seminarium quoddam, ut ita dicam, angendæ mortis fessis indidere visceribus. Abierunt autem non ab insidiis aliquatenus cessando, sed earundem insidiarum fraudes occultando. Semivivum reliquerunt, quia beatitudinem vitæ immortalis exuere, sed non sensum rationis abolere valuerunt. Ex qua enim parte sapere et cognoscere Deum potest, vivus est homo: ex qua vero peccatis contabescit, et miseria deficit, mortuus idem lethiferoque est vulnere fœdatus.

Accidit autem ut sacerdos quidam descenderet eadem via, et viso illo præterivit. Similiter et Levita, cum esset secus locum et videret eum, transiit.] Sacerdos et Levita qui viso saucio transierunt, sacerdotium et ministerium veteris testamenti est, ubi per legis decreta mundi languentis vulnera monstrari tantum, non autem curari poterant: quia impossibile erat, ut Apostolus ait [Heb. 10.], sanguine vitulorum et agnorum et hircorum auferri peccata.

Samaritanus autem quidam iter faciens, venit secus eum: et videns eum, misericordia motus est.] Samaritanus qui interpretatur custos, Dominum significat, cui rectissime propheta, ne hos latrones posset incurrere, supplicat: Custodi me, inquiens, a laqueo quem statuerunt mihi, et a scandalis operantium iniquitatem. Qui propter nos homines, et propter nostram salutem descendens de cælo, vitæ præsentis iter arripuit, et venit secus eum qui vulneribus tabescebat inflictis: id est, in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo, compassionis nostræ susceptione finitimus, et misericordiæ factus est collatione vicinus.

Et appropians alligavit vulnera ejus, infundens oleum et vinum.] Peccata quæ in hominibus invenit, redarguendo cohibuit, spem veniæ pœnitentibus, terrorem pœnæ peccantibus incutiens. Alligat enim vulnera,

dum præcipit, Pœnitentiam agite : infundit oleum, dum addit, Appropinquabit enim regnum cœlorum : infundit et vinum, dum dicit, Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur, et in ignem mittetur.

Et imponens illum in jumentum suum, duxit in stabulum, et curam ejus egit.] Jumentum ejus est caro, in qua ad nos venire dignatus est : in quo saucium imposuit, quia peccata nostra ipse portavit in corpore suo super lignum : et juxta aliam parabolam inventam quæ erraverat ovem, humeris suis impositam reportavit ad gregem. Itaque imponi jumento, est in ipsam incarnationem Christi credere, ejusque mysteriis initiari, simul et ab hostium incursione tutari. Stabulum autem est ecclesia præsens, ubi reficiuntur viatores, de peregrinatione hac in eternam patriam redeunt. Et bene jumento impositum duxit in stabulum, quia nemo nisi baptizatus, nisi corpori Christi adunatus ecclesiam intrabit.

Et altera die protulit duos denarios, et dedit stabulario, et ait : Curam illius habe.] Altera dies est post Domini resurrectionem. Nam et ante quidem per Evangelii sui gratiam illuminaverat his qui in tenebris et in umbra mortis sedebant, sed potior resurrectione celebrata perpetuæ lucis splendor effulsit. Duo denarii sunt duo testamenta, in quibus eterni regis nomen et imago continetur. Finis enim legis Christus. Qui altera die prolati dantur stabulario, quia tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent scripturas. Altera die stabularius denarios, quorum pretio vulneratum curaret, accepit : quia spiritus sanctus adveniens docuit Apostolos omnem veritatem, qua gentibus erudiendis instare, atque Evangelium prædicare sufficerent.

Et quodcumque supererogaveris, ego cum rediero reddam tibi.] Supererogat stabularius quod in duobus denariis non accepit, cum dicit Apostolus [1 Cor. 7.] : De virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do. Itemque [1 Cor. 9.] : Et Dominus

ordinavit his qui Evangelium annunciant, de Evangelio vivere: sed non usi sumus hac potestate, ne quem virum gravaremus. Cui rediens quod promiserat debitor reddet, quia veniens in iudicio Dominus dicit [Matth. 25.]: Quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam. Intra in gaudium Domini tui.

Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi, qui incidit in latrones? At ille dixit: Qui fecit misericordiam in illum.] Juxta litteram manifesta est Domini sententia, nullum nobis amplius eo qui misereatur esse proximum, si Hierosolymitæ civi non sacerdos, non Levita ex eadem gente, imo in eadem urbe nati et nutriti, sed exteræ gentis accola, quia magis misertus est, factus est proximus. Sacratiore autem intellectu, quoniam nemo magis proximus quam qui vulnera nostra curavit, diligamus eum, quasi Dominum Deum nostrum: diligamus quasi proximum: nihil enim tam proximum, quam caput membris: diligamus etiam eum qui imitator est Christi. Hoc est enim quod sequitur.

Et ait illi Jesus: Vade et tu fac similiter.] Id est, ut vere te proximum sicut teipsum diligere manifestes, quicquid vales in ejus vel corporali vel spiritali necessitate sublevanda devotus operare.

HOMILIA XIII.

LUCÆ XVII. *In illo tempore, dum iret Jesus in Hierusalem, transibat per mediam Samariam. Et cum ingrederetur quoddam castellum, occurrerunt ei decem viri leprosi, &c.*

EPROSI non absurde intelligi possunt, qui scientiam veræ fidei non habentes varias doctrinas profitentur erroris. Non enim vel abscondunt imperitiam suam, sed pro summa

peritia proferunt in lucem, et jactantiam sermonis ostentant. Nulla porro falsa doctrina est, quæ non aliqua vera intermisceat. Vera ergo falsis inordinate permixta, in una disputatione vel narratione hominis, tanquam in unius corporis colore apparentia, significant lepram tanquam veris falsisque colorum locis humana corpora variantem atque maculantem. Hi autem tam vitandi sunt ecclesiæ, ut si fieri potest longius remoti, magno clamore Christum interpellent. Unde et apte subjungitur:

Qui steterunt a longe et levaverunt vocem, dicentes: Jesu præceptor, miserere nostri.] Et bene ut salventur, Jesum præceptorem nominant. Quia enim in ejus verbis se errasse significant, hunc salvandi humiliter præceptorem vocant: cumque ad cognitionem præceptoris redeunt, mox ad formam salutis recurrunt. Nam sequitur:

Quos ut vidit, dixit: Ite, ostendite vos sacerdotibus. Et factum est, dum irent mundati sunt.] Nullum Dominus eorum, quibus hæc corporalia beneficia præstitit, invenitur misisse ad sacerdotes nisi leprosos: quia videlicet sacerdotium Judæorum figura erat futuri sacerdotii regalis, quod est in ecclesia, quo consecrantur omnes pertinentes ad corpus Christi summi et veri principis sacerdotum. Et quisquis vel hæretica pravitate, vel superstitione gentili, vel Judaica perfidia, vel etiam schismate fraterno, quasi vario colore per Domini gratiam caruerit, necesse est ad ecclesiam veniat, coloremque fidei verum quem acceperit, ostendat. Cætera vero vitia tanquam valetudinis et quasi membrorum animæ atque sensuum, per seipsum interius in conscientia et intellectu Dominus sanat et corrigit. Denique et Paulus, voce Domini audita [Actu. 9.], Quid me persequeris? Et ego sum Jesus quem tu persequeris, ad Ananiam tamen missus est, ut illo sacerdotio quod in ecclesia constitutum est, sacramentum doctrinæ et fidei perci-

peret, et verus ejus approbaretur color: non quia non potest per seipsum Dominus omnia facere (nam quis alius hæc facit etiam in ecclesia?), sed ut ipsa societas congregatorum fidelium approbando in invicem atque communicando veræ fidei doctrinam, in omnibus quæ dicuntur verbis vel signantur sacramentis, tanquam unam speciem veri coloris obducatur. Cornelius etiam cum et eleemosynæ ejus acceptæ, et preces ejus auditæ illi ab angelo nunciarentur, propter doctrinæ tamen sacramentorumque unitatem ad Petrum jubetur mittere, tanquam illi et suis diceretur, *Ite, ostendite vos sacerdotibus*, nam et cum irent, mundati sunt. Jam enim ad eos venerat Petrus, sed tamen ipsi nondum accepto baptismatis sacramento, nondum spiritualiter ad sacerdotes pervenerant, et tamen infusione spiritus sancti, et admiratione linguarum eorum mundatio declarata est.

Unus autem ex illis, ut vidit quia mundatus est, regressus est cum magna voce magnificans Deum, et cecidit in faciem ante pedes ejus, gratias agens.] Unus iste qui magnificans Deum regressus est, unius ecclesiæ devotam Christo humilitatem significat: qui bene cadens ante pedes Domini gratias egit. Ille enim vere Deo gratias agit, qui repressis præsumptionis suæ cogitationibus, quam in semetipso infirmus sit humiliter videt, qui nihil sibi virtutis tribuit, quia bona quæ agit esse de misericordia conditoris agnoscit. Unde et recte subjungitur:

Et hic erat Samaritanus.] Samaritanus quippe interpretatur custos. Quo nomine ille populus aptissime significatur, qui gratias agendo ei a quo accepit, tribuit omne quod accepit, quodammodo cantans illud de psalmo [Psalm. 58.]: *Fortitudinem meam ad te custodiam, quia tu Deus susceptor meus es, Deus meus misericordia ejus præveniet me. Cadit autem in faciem, quia ex malis quæ se perpetrasse meminit, erubescit: ibi enim cadit homo ubi confunditur.* Unde et Paulus quæ-

quibusdam in facie jacentibus dicebat [Rom. 6.] : Quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis? At contra de ascensore equi, id est, de eo qui in hujus mundi gloria elatus est, dicitur : Ut cadat ascensor ejus retro. Rursumque de persecutoribus Domini scriptum est [Joan. 18.] : Abierunt retrorsum, et ceciderunt in terram. Quid est hoc, quod electi in faciem, et reprobi retrorsum cadunt, nisi quod omnis qui post se cadit, ibi procul dubio cadit ubi non videt : qui vero ante se ceciderit, ibi cecidit ubi videt? Iniqui ergo quia in invisibilibus cadunt, post se cadere dicuntur, quia ibi corruunt ubi, quid eos tunc sequatur, modo videre non possunt. Justi vero quia istis visibilibus semetipsos sponte dejiciunt, ut in invisibilibus erigantur, quasi in faciem cadunt, quia timore compuncti videntes humilantur.

Respondens autem Jesus dixit : Nonne decem mundati sunt, et novem ubi sunt ?] Unum si addatur ad novem, quædam effigies unitatis impletur : quo fit tanta complexio, ut ultra non progrediatur numerus, nisi rursus ad unum redeatur, et hæc per infinitatem numeri regula custodiatur. Novem itaque indigent uno, ut quadam unitatis forma coagulentur, et decem sint : unum autem non eis indiget, ut custodiat unitatem. Quamobrem ut unus ille qui gratias egit, unicæ ecclesiæ significatione approbatus atque laudatus est, ita illi novem qui gratias non egerunt reprobi effecti, a consortio unitatis exclusi sunt. Ideoque tales in novenario numero tanquam imperfecti remanebunt. Et merito eos Salvator quasi ignotos ubi sunt inquit : scire enim Deum eligere, nescire reprobare est.

Non est inventus qui rediret, et daret gloriam Deo, nisi hic alienigena.] Secundum corpus quidem facile est videre, posse hominem non habere lepram, et tamen animi esse non boni : secundum significationem autem hujus miraculi, conturbat considerantem, quomodo mun-

dus dici possit ingratus. Sed jam facile est etiam illud videre, fieri posse ut quisque in ecclesiæ societate doctrinam integram veramque assequatur, et omnia secundum catholicæ ecclesiæ regulam disserat, distinguat a creatore creaturam, eaque manifestetur varietate mendaciorum tanquam lepra caruisse, et tamen ingratus sit Deo et Domino mundatori suo: quia elatus superbia gratiarum agendarum pia humilitate non sternitur, similisque efficitur eis, de quibus dicit Apostolus [Rom. 1.]: Qui cum cognovissent Deum, non ut Deum magnificaverunt, aut gratias egerunt. Quod enim dicit eos Deum cognovisse, ostendit quidem a lepra fuisse mundatos, sed tamen statim accusat ingratos.

Et ait illi: Surge, vade, quia fides tua te salvum fecit.]
Qui devotus ante Dominum cecidit, surgere et ire præcipitur: quia qui infirmitatem suam subtiliter cognoscens humiliter jacet, per divini verbi consolationem surgere ad fortiora opera, et crescentibus quotidie meritis ad perfectiora passim proficere jubetur. Si autem fides salvum fecit eum quem ad agendas Salvatori et emundatori suo gratias inclinavit, ergo perfidia perdidit eos, qui de acceptis beneficiis Deo gloriam dare neglexerunt. Quapropter et hæc lectio superiori ea ratione conjungitur, quod ibi fidem per humilitatem augeri debere parabola data decernitur: hic autem manifestius ipsis rebus ostenditur, non fidei tantum agnitam rationem, sed executam manifestamque fidei operationem esse, quæ salvum faciat credentem, detque gloriam patri qui est in cælis, qui vivit et regnat Deus, Amen.

HOMILIA XIV.

LUCÆ VII. *In illo tempore, ibat Jesus in civitatem quæ vocatur Naim, et ibant cum illo discipuli ejus, et turba copiosa, &c.*

NAIM civitas est Galilææ in secundo milliario Tabor montis contra meridiem juxta Endor, qui est vicus grandis in quarto milliario ejusdem montis ad meridiem.

Et ibant cum illo discipuli ejus, et turba copiosa. Cum autem appropinquaret portæ civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suæ.] Defunctus hic qui extra portam civitatis multis est intuentibus elatus, significat hominem lethali criminum funere soporatum, eandemque insuper animæ mortem non cordis adhuc cubili tegentem, sed ad multorum notitiam per locutionis operisve indicium quasi per suæ civitatis ostia propalantem. Qui bene filius unicus matris suæ fuisse perhibetur, quia licet e multis collecta personis una sit perfecta et immaculata virgo mater ecclesia, singuli quique tamen fidelium universæ se ecclesiæ filios rectissime fatentur. Nam et electus quilibet, quando ad fidem imbuatur, filius est: quando alios imbuat, mater. An non materno erga parvulos agebat affectu, quæ ait [Gala. 4.]: Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis? Portam civitatis qua defunctus efferebatur, puto aliquem de sensibus esse corporeis. Qui enim seminat inter fratres discordias, qui iniquitatem in excelso loquitur, per oris portam extrahitur mortuus. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, per oculorum portam suæ mortis indicia profert. Qui fabulis ociosis, obscænisve carminibus, vel detractionibus aurem libenter aperit, hanc animæ suæ portam mortis efficit, cæterosque qui non servat sensus, mortis sibi ipse reddit aditus. Obsecro, Domine Jesu, cunctas meæ civitatis

portas justitiæ facias, ut ingressus in eas confitear nomini tuo, tuæque majestati cum ministris cœlestibus eam crebrius invisenti, non fœtor elati cadaveris occurrat, sed occupet salus muros illius, et portas ejus laudatio.

Et hæc vidua erat, et turba civitatis multa cum illa.] Viduam esse ecclesiam, omnis anima quæ sponsi dominique sui se morte redemptam meminerit, agnoscit. Divino autem nutu multa Dominum turba multa viduam comitabatur, ut viso tanto miraculo multi testes, multi Dei fierent laudatores.

Quam cum vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere.] Desiste, inquit, quasi mortuum flere, quem mox vivum resurgere videbis. Ubi mystice Novatiani dogma confunditur, qui de sua munditia superbe gloriatus, et humilem pœnitentium mundationem evacuare conatur, veramque matrem ecclesiam de natorum suorum spirituali extinctione plorantem, spe vitæ redonandæ negat consolari debere. Et pulchre Evangelista Dominum prius misericordia motum esse super matrem, ac sic filium suscitare testatur: ut in uno nobis exemplum imitandæ pietatis ostenderet, in altero fidem mirandæ potestatis astrueret.

Et accessit, et tetigit loculum. Hi autem qui portabant, steterunt.] Loculus in quo mortuus effertur, male secunda desperati peccatoris conscientia est. Qui vero sepeliendum portant, vel immunda desideria, quæ hominem rapiunt in interitum, vel lenocinia blandientium sunt venenata sociorum, quæ peccata nimirum dum favoribus extollunt, accumulunt, peccantesque contemptu quasi aggere terræ obruunt. De quibus alibi dicitur [Matth. 8.]: Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Mortuos quippe mortui sepeliunt, cum peccatores quique sui similes alios nocivo favore demulcent, congestaque pessimæ adulationis mole, ne qua aliquando spe resurgendi potiantur, opprimunt. Domino ergo loculum tangente funeris bajuli steterunt, quia superni for-

midine iudicii attacta conscientia, et carnalium sæpe affluentiam voluptatum, et injuste laudantium turbam coercens, ad seipsam revertitur, vocantique ad vitam festina respondet Salvatori. Unde recte sequitur:

Et ait illi: Adolescens, tibi dico, 'surge.' Et resedit qui erat mortuus, et cæpit loqui, et dedit illum matri suæ.] Residet quippe qui erat mortuus, cum interna compunctione reviviscit peccator: incipit loqui, cum reducis indicia vitæ cunctis qui peccatum luxerant, ostendit: redditur matri, cum per sacerdotalis decreta iudicii communioni sociatur ecclesiæ.

Accepit autem omnes timor, et magnificabant Deum, dicentes: Quia propheta magnus surrexit in nobis.] Quanto desperatior animæ mors ad vitam revocatur, tanto plures eodem corriguntur exemplo. Vide David prophetam, vide apostolum Petrum, quorum quo gradus celsior, eo casus gravior: quo autem gravior casus, eo pietas erigentis gratior: quo vero gratior in eis Domini pietas apparuit, eo certior cunctis pœnitentibus spes salutis apparuit, ut jure omnes qui audiunt dicant:

Quia Deus visitavit plebem suam.] Non tantummodo verbum suum semel incorporando, sed etiam nostra hoc, ut suscitari debeamus, semper in corda mittendo.

HOMILIA XV.

LUCÆ XIV. *In illo tempore, cum intraret Jesus in domum cujusdam principis Pharisæorum sabbato manducare panem, et ipsi observabant eum. Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum, &c.*

YDROPIS morbus ab aquoso humore vocabulum trahit: Græce enim ὕδωρ aqua vocatur. Est autem humor subcutaneus de vitio vesicæ natus, cum inflatione turgente, et an-

helitu foetido: propriumque est hydropici, quanto magis abundat humore inordinato, tanto amplius sitire. Et ideo recte comparatur ei quem fluxus carnalium voluptatum exuberans aggravat: comparatur diviti avaro, qui quanto est copiosior divitiis, quibus non bene utitur, tanto ardentius talia concupiscit.

Et respondens Jesus, dixit ad legis peritos et Pharisæos: Si licet sabbato curare? At illi tacuerunt.] Quod dicitur respondisse Jesus, ad hoc respicit quod præmissum est: Et ipsi observabant eum. Dominus enim novit cogitationes hominum, quam vanæ sunt. Sed merito interrogati tacent, qui contra se dictum quicquid dixerint vident. Nam si licet sabbato curare, quare Salvatorem an curet observant? si non licet, quare ipsi sabbato pecora curant?

Ipsæ vero apprehensum sanavit eum ac dimisit.] Pro-vida dispensatione Dominus ante legis peritos et Pharisæos hydropicum curat, et mox contra avaritiam disputat, ut videlicet per hujus ægritudinem corporis, in illis exprimeretur ægritudo cordis. Denique post multa disputationis ejus hortamenta, subjunctum est [Lucæ 16.]: Audiebant autem omnia hæc Pharisei, qui erant avari, et deridebant illum. Hydropicus quippe quo amplius biberit, amplius sitit. Et omnis avarus sitim multiplicat, qui cum ea quæ appetit adeptus fuerit, ad appetenda alia amplius anhelat.

Et respondens ad illos dixit: Cujus vestrum asinus aut bos in puteum cadit, et non continuo extrahet illum die sabbati?] Sic observatores sui Pharisæos convincit, ut eosdem etiam avaritiæ condemnet. Si vos, inquit, in sabbato asinum, aut bovem, aut aliud quodlibet animal in puteum decidens eripere festinatis, non animali, sed vestræ avaritiæ consulentes: quanto magis ego hominem, qui multo melior est pecore, debeo liberare? Congruenterque hydropicum animali, quod cecidit in puteum, comparavit: humore enim laborabat. Sicut et illam mu-

liorem quam decem et octo annis alligatam dixerat, et ab eadem alligatione solvebat, comparavit jumento quod solvitur, ut ad aquam ducatur [Lucæ 13.]. Et bene utroque loco bovem posuit et asinum, quia sive sapientes quosque et hebetes, sive ut supra dictum est, utrumque populum eos significare sentiamus, eum videlicet cujus cervicem jugum legis attrivit, atque eum quem quilibet seductor reperit, quasi brutum animal, et nulla ratione repugnans, quo voluit errore subtrahit, omnes Salvator adveniens, Satanæ vinculo adstrictos, omnes in imo concupiscentiæ puteo demersos invenit. Non est enim distinctio, omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei, justificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo Jesu.

Dicebat autem et ad invitatos parabolam, intendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos : Cum invitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco.] Aperta quidem ad literam est hæc admonitio Salvatoris, docens humilitatem non solum apud Deum, sed etiam apud homines esse laudabilem : sed quoniam hanc evangelista non frustra parabolam vocat, breviter intuendum quid etiam mystice signet. Nuptias appellari Christi et ecclesiæ conjunctionem, multis locis apparet. E quibus unum est [Marc. 2.] : Numquid possunt filii nuptiarum, quamdiu sponsus cum illis est, jejuna? Aliud [Matth. 22.] : Simile factum est regnum cælorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo, et misit servos suos vocare invitatos ad nuptias. Has ergo nuptias quisquis invitatus adierit, id est, ecclesiæ se membris fidei gratia conjunxerit, non discumbat in primo loco, hoc est, non se de meritis gloriando, quasi cæteris sublimior extollat. Et quidem studeat juxta alterius loci parabolam veste nuptiali vestiri, hoc est, virtutum fulgore coruscans apparere, sed et ipsarum habitum virtutum loco devotæ humilitatis adornet.

Ne forte honoratior te sit invitatus ab eo, et veniens is

qui te et illum vocavit, dicat tibi : Da huic locum, et tunc incipias cum rubore novissimum locum tenere.] Honoriore post invitato locum dat ille, qui de longæ suæ conversationis confidentia securior factus, cita illorum qui se in Christo secuti sunt, agilitate præitur. Et cum rubore novissimum locum tenet, quando de aliis meliora cognoscens, quicquid de sua operatione celsum sentiebat, humiliat dicens cum propheta [Psal. 87.] : Egens sum ego in laboribus a juventute mea, exaltatus autem humiliatus sum et confusus.

Sed cum vocatus fueris, vade, recumbe in novissimo loco.] Quanto magnus es, inquit, humilia te in omnibus. Et Psalmista gloriatur [Psal. 118.] : Humiliatus sum usquequaque, Domine, vivifica me secundum verbum tuum. Manifeste significans ita se a Domino posse vivificari, si de suis ipse virtutibus humilia sentiret.

Ut cum venerit qui te invitavit, dicat tibi : Amice, ascende superius.] Veniens Dominus quem humilem invenerit, amici nomine beatificans, superius ascendere præcipiet. Quicumque enim humiliaverit se sicut parvulus, hic est major in regno cælorum.

Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus.] Pulchre dicitur, Tunc erit gloria, ne nunc quærere incipias quod tibi servatur in fine : quia sicut Salomon ait [Prover. 20.], Hæreditas ad quam festinatur in principio, in novissimis benedictione carebit. Potest autem et in hac vita intelligi, qui in novissimo loco recumbens invenitur Domino veniente sublimatus : quia quotidie Dominus suas nuptias intrat, quotidie mores, sedes, habitus convivantium dijudicat, et superbos despiciens humilibus sæpe tanta sui spiritus munera præstat, ut eos merito simul discumbentium, hoc est, in fide quiescentium cœtus unanima admiratione glorificet, stupensque in auctoris sui laudationem prosiliat dicens [Psal. 138.] : Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, Deus, nimis confortatus est principatus eorum.

Quia omnis qui se exultat, humiliabitur: et qui se humiliat, exaltabitur.] Et ex hac conclusione manifeste claret, præcedentem Domini sermonem typice intelligendum. Neque enim mox omnis qui se coram hominibus exultat, humiliabitur, aut qui se in conspectu hominum humiliat, exaltabitur ab eis: sed e contrario nonnunquam qui se vel in apice dignitatis, vel in alia qualibet acquirenda gloria sublevat, usque in finem exaltari non cessat. Similiter et humilis quilibet ac verecundus in sua qua contentus est usque ad vitæ terminum mediocritate perseverat. Et ideo quia juxta veritatis sententiam, omnis qui se incaute de meritis allevat, humiliabitur a Domino: et qui provide se de benefactis humiliat, exaltabitur ab eo, in eundem procul dubio sensum præmissus sermo redemptoris, quo primos in nuptias accubitus quæri vetat, congruit.

Dicebat autem et ei, qui se invitaverat: Cum facis prandium aut cœnam, noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos divites.] Fratres, amicos, et divites, alterutrum convivia celebrare, non quasi scelus interdicit, sed sicut cætera necessitatis humanæ commercia, ubi et peccatores peccatoribus fœnerantur, ut recipiant æqualia, quæ ad promerenda vitæ cœlestis præmia nil valere ostendit, denique subjungit:

Ne forte et ipsi te reinvent, et fiat tibi retributio.] Non ait, et fiat tibi peccatum, sed et fiat, inquit, tibi retributio. Cui simile est quod alibi dicit [Lucæ 6.]: Et si benefeceritis iis qui vobis benefaciunt, quæ vobis est gratia? Neque hic dicit, peccatum est vobis, sed quæ vobis est gratia. Siquidem et peccatores hoc faciunt. Quamvis sunt quædam mutua fratrum, amicorum, cognatorum, vicinorumque divitum convivia, quæ non solum in præsentī retributionem, sed et damnationem percipiunt in futuro: denique ab Apostolo inter opera tenebrarum adnumerantur. Sicut in die, inquit

[Rom. 13.], honeste ambulemus, non in comessionibus et ebrietatibus. Comessiones quippe sunt luxuriosa convivia, quæ aut collatione hominum celebrantur, aut vicibus solent a contubernalibus exhiberi, ut neminem pudeat inhoneste aliquid dicere aut facere: quia in hoc convenitur, ut fæda illic gerantur copia vini, et incitetur libidinis diversa voluptas.

Sed cum facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos, cæcos, et beatus eris, quia non habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi in resurrectione justorum.] Resurrectionem justorum dicit, qui etsi omnes resurgant, eorum tamen quorum redditur merito quasi propria cognominatur, qui in hac se beatos non dubitant esse futuros. Ergo qui pauperes ad convivium vocat, in futuro præmium percipiet: qui amicos, fratres et divites vocat, recipit mercedem suam. Sed et si hoc propter Deum facit in exemplum filiorum beati Job, sicut cætera fraternæ dilectionis officia, ipse qui jussit, remunerat. Qui gulosos ac luxuriosos propter lasciviam invitat, pœna in futuro plectetur æterna.

Hæc cum audisset quidam de simul discumbentibus, dixit ei: Beatus qui manducabit panem in regno Dei.] Panis qui manducatur in regno Dei, non juxta Cerinthum corporalis intelligendus est cibus, sed ille utique, qui ait: Ego sum panis vivus, qui de cœlo descendi. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum: id est, Si quis meæ incarnationis sacramento perfecte incorporatus meæ divinæ majestatis visione frui mereatur, is perpetua vitæ immortalis beatitudine gaudebit. Sed quia nonnulli hunc panem fide tenus quasi ad horam percipiunt, dulcedinem vero ejus attingere veraciter gustando fastidiunt: subjecta parabola Dominus talium torporem cœlestibus epulis dignum non esse redarguit.

HOMILIA XVI.

JOAN. 3. *In illo tempore, erat homo ex Pharisæis, Nicodemus nomine, princeps Judæorum, &c.*

SICUT ex lectione sancti evangelii, fratres carissimi, audistis, princeps Judæorum venit ad Dominum nocte, cupiens secreta ejus allocutione plenius discere mysteria fidei, cujus aperta ostensione signorum aliquatenus jam rudimenta perceperat. Qui quoniam prudenter ea quæ ab illo fieri videbat, intelligere curavit, subtiliter ea quæ ab illo quærebat, investigare promeruit.

Rabbi, inquit, scimus, quia a Deo venisti magister. Nemo enim potest hæc signa facere quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo.] A Deo igitur Jesum venisse ad magisterium cœleste mundo adhibendum confessus est, Deum cum illo fuisse miraculis prodentibus intellexit, necdum tamen ipsum Deum esse cognovit. Sed quia quem magistrum noverat veritatis, studiose docendus adiit, merito ad agnitionem divinitatis ejus perfecte doctus subiit, merito utriusque nativitatis ejus, divinæ scilicet et humanæ, sed et passionis atque ascensionis ipsius arcana percepit: necnon etiam modum secundæ generationis, et ingressum regni cœlestis, aliaque perplura doctrinæ evangelicæ sacramenta Domino revelante didicit.

Respondit Jesus, et dixit ei: Amen amen dico tibi, nisi quis natus fuerit denuo, non potest videre regnum Dei.] Quæ sententia tanto apertius cunctis fidelibus lucet, quanto constat, quia sine hujus luce fideles esse nequeunt. Quis etenim sine lavacro regenerationis remissionem peccatorum consequi, et regnum valet intrare cœlorum? Sed Nicodemus qui nocte venit ad Dominum, necdum lucis mysteria capere noverat. Nam et nox in

qua venit, ipsam ejus qua premebatur ignorantiam designat. Necdum enim eorum numero sociatus erat, de quibus ait Apostolus [Ephes. 5.], Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino: sed inter eos potius remanebat, quibus loquitur Esaias [Esaiæ 60.], Surge, illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, et gloria Domini super te orta est.

Respondit Nicodemus: Quomodo potest homo nasci, cum sit senex? Numquid potest in ventrem matris suæ iterato introire et nasci?] Quia enim secundæ nativitatæ adhuc nescius perseverabat, de salute autem sua jam sollicitus extiterat, necessario de una quam noverat nativitate, an posset iterari, vel quo ordine regeneratio posset impleri, quærebat: ne hujus expers remanendo, vitæ cœlestis particeps esse nequiret. Notandum autem quia quod de carnali dixit, hoc etiam de spiritali est generatione sentiendum, nequaquam videlicet eam postquam semel expleta fuerit, posse repeti. Sive enim hæreticus, sive schismaticus, sive facinorosus quisque in confessione sanctæ trinitatis baptizet, non valet ille, qui ita baptizatus est, a bonis catholicis rebaptizari, ne confessio vel invocatio tanti nominis videatur annullari. Et quia Nicodemus ad primam Domini responsionem sollicitus, quomodo sit intelligenda diligenter inquit, meretur jam plenius discere, et quia secunda nativitas non carnalis, sed spiritalis sit, audire.

Respondit namque illi Jesus: Amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.] Cujus nativitatæ modum subsequenter exponens, prorsusque a carnali distinguens ait:

Quod natum est ex carne, caro est: et quod natum est ex spiritu, spiritus est.] Natura spiritus invisibilis, carnis visibilis est: atque ideo carnalis generatio visibiliter administratur visibilibus incrementis: qui in carne nascitur, per ætatum momenta proficit: spiritalis autem

regeneratio tota invisibiliter agitur. Nam videtur quidem baptizandus in fontem descendere, videtur aquis intingi, videtur de aquis ascendere: quid autem in illo lavacrum regenerationis egerit, minime potest videri. Sola hoc fidelium novit pietas, quia peccator in fontem descendit, sed purificatus ascendit: filius mortis descendit, sed filius resurrectionis ascendit: filius prævaricationis descendit, sed filius reconciliationis ascendit: filius iræ descendit, sed filius misericordiæ ascendit: filius diaboli descendit, sed filius Dei ascendit. Sola hæc ecclesia mater, quæ generat novit: cæterum oculis inspicientium videtur talis exire de fonte, qualis intravit, totumque ludus esse quod agitur. Unde in fine videntes gloriam sanctorum dicent gementes in tormentis: Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum, et in similitudinem proverbi [Sap. 5.]. Quomodo ergo computati sunt inter filios Dei? Et apostolus Joannes [1 Joan. 3.]: Carissimi, inquit, nunc filii Dei sumus, et nondum apparuit quid erimus. Quod ergo natum est ex spiritu, spiritus est: quia qui ex aqua et spiritu regeneratur, invisibiliter in novum hominem mutatur, et de carnali efficitur spiritualis. Qui ideo recte non solum spiritualis, sed etiam spiritus vocatur, quia sicut substantia spiritus invisibilis est nostris aspectibus: ita is qui per gratiam Dei renovatur invisibiliter, fit spiritualis et Dei filius, cum visibiliter omnibus caro et filius hominis appareat. Sequitur:

Non mireris quia dixi tibi, Oportet vos nasci denuo. Spiritus ubi vult, spirat, et vocem ejus audis: sed non scis unde veniat, aut quo vadat. Sic est omnis qui natus est ex spiritu.] Spiritus ubi vult, spirat, quia ipse habet in potestate illum, cujus cor gratia suæ visitationis illustret. Et vocem ejus audis, cum te præsentem loquitur is, qui spiritu sancto repletus est, sed non scis unde veniat, et quo vadat: quia etiamsi te præsentem quempiam spiritus ad horam impleverit, non potes videre quomodo in eum intraverit, vel quomodo redierit, qui natura est in-

visibilis. Sic est omnis qui natus est ex spiritu. Et ipse enim invisibiliter agente spiritu incipit esse quod non erat, ita ut infideles nesciant unde veniat, aut quo vadat: id est, quia a gratia regenerationis venit in adoptionem filiorum Dei, et vadit in perceptionem regni cœlestis. Quærente autem adhuc Nicodemo, quomodo possint fieri: subjungit Dominus dicens,

Tu es magister in Israel, et hæc ignoras?] Non quasi insultare volens ei qui magister vocetur, cum sit ignarus sacramentorum cœlestium: sed ad humilitatis illum viam provocans, sine qua janua cœlestis non potest inveniri.

Si terrena dixi vobis, et non creditis, quomodo, si dixero vobis cœlestia, credetis?] Terrena illis dixit, ut in superiori lectione invenimus, cum de passione ac resurrectione sui corporis, quod de terra assumpserat, loqueretur dicens [Joan. 2.]: Solvite templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud. Non tamen credebant verbo quod dixit, sed ne hoc quidem intelligere valebant, quia non de alio quidem quam de templo corporis sui diceret. Qui ergo terrena audientes non capiebant, quanto minus ad cœlestia, id est, divinæ generationis capienda mysteria sufficiunt! Addit autem adhuc Dominus et de cœlestibus sacramentis, et de terrenis instruere eum, quem videt sapienter ac diligenter his quæ audit intendere. Cœlestis namque est ascensio ejus ad vitam sempiternam, terrena vero exaltatio ejus ad mortem temporalem. Dicit ergo de cœlestibus:

Et nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit, filius hominis qui est in cælo.] Subjungit vero de terrenis:

Et sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis.] Merito autem quæritur, quomodo dicatur filius hominis vel descendisse de cælo, vel eo tempore quo hæc loquebatur in terra, jam fuisse in cælo. Nota est namque confessio fidei catholicæ, quia descendens de cælo filius Dei, filium hominis in utero virginali suscepit, eumque completa dispensatione pas-

sionis suæ resuscitavit a mortuis, et assumpsit in cœlum. Non ergo caro Christi descendit de cœlo, neque ante tempus ascensionis erat in cœlo. Et qua ratione dicitur, nemo ascendit in cœlum nisi qui descendit de cœlo filius hominis qui est in cœlo, nisi quia una Christi persona est in duabus existens naturis? Atque ideo filius hominis recte dicitur et descendisse de cœlo, et ante passionem fuisse in cœlo: quia quod in sua natura habere non potuit, hoc in filio Dei a quo assumptus est, habuit: sicut propter eandem unius Christi personam quæ ex duabus erat naturis, Apostolus ait [Act. 20.]: Vos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo. Neque enim Deus in sua substantia, sed in homine assumpto sanguinem quem pro ecclesia funderet, habuit. Hinc etiam Psalmista dicit [Psal. 46.]: Ascendit Deus in jubilatione. Quomodo enim Deus nisi in homine assumpto ascenderet, qui in suæ natura majestatis semper ubique præsens adest? Sed et hoc quærendum, quomodo dictum sit, Et nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo: cum omnes electi veraciter confidant ascensuros se in cœlum, promittente sibi Domino [Joan. 12.], Quia ubi ego sum, illic et minister meus erit. Cujus tamen nodum quæstionis apertissima ratio solvit, quia videlicet mediator Dei et hominum homo Christus Jesus electorum omnium caput est: itemque omnes electi ejusdem capitis membra sunt, dicente Apostolo [Ephes. 1.], Et ipsum dedit caput supra omnem ecclesiam: et rursum [1 Cor. 12.], Vos enim estis corpus Christi, et membra de membro. Nemo ergo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, filius hominis qui est in cœlo, quod est aperte dicere: Nemo ascendit in cœlum, nisi Christus in corpore suo, quod est ecclesia, qui in seipso quidem primum cernentibus apostolis eminentioribus nimirum membris suis ascendit, et exinde in electis suis quotidie ascendens se colligit in cœlum. Hinc est enim

quod ipsum corpus ejus inter adversa præsentis seculi deprehensum gloriatur et dicit [Psal. 26.], Nunc autem exaltavit caput meum super inimicos meos, ac si aperte dicat: Qui occisum a Judæis Christum, caput videlicet meum suscitavit a mortuis, ac frustratis omnibus inimicorum insidiis sublevavit in cælum, spero me etiam de præsentibus periculis eruens meo capiti jungat in regno. Quia ergo nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, quisquis in cælum ascendere desiderat, ei qui descendit de cælo, fidei dilectionisque unitate conjungat: aperte intelligens, quia nullo alio ordine, nisi per eum qui descendit de cælo, potest ascendere in cælum: unde alias ipse dicit [Joan. 14.]: Nemo venit ad patrem, nisi per me. Hæc ideo Nicodemo, et cunctis dicuntur catechumenis, ut discant ejus membris renascendo incorporari, per quem possint ascendere in regnum Dei. Et quia ascensio vel ingressus regni cælorum non potest fieri absque fide et sacramentis dominicæ passionis, recte subjungitur:

Et sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis: ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam eternam.] Magna magisterii cœlestis arte Dominus magistrum legis Moisaicæ ad spiritualem legis ejusdem sensum inducit, recordans historiæ veteris, et hanc in figuram suæ passionis atque humanæ salvationis factam edisserens. Narrat quippe liber Numerorum, quia pertæsus in eremo populus Israel itineris longi ac laboris, murmuraverint contra Dominum et Moysen, ideoque Dominus immiserit in illum ignitos serpentes: ad quorum plagas et mortes plurimorum, cum clamarent ad Moysen, et ille oraret pro eis, jussit eum Dominus facere serpentem æneum, et ponere pro signo: Qui percussus, inquit, aspexerit in eum, vivet: et ita factum est. Plagæ igitur serpentium ignitorum venena sunt et incentiva vitiorum, quæ animam quam tangunt, spirituali morte perimunt. Et bene murmurans contra Dominum populus serpen-

tium morsibus sternebatur, ut ex ordine flagelli exterioris agnosceret, quantam intus perniciem murmurando pateretur. Exaltatio autem serpentis ænei quem dum percussi aspicerent, sanabantur, passio nostri redemptoris est in cruce, in cujus solum fide regnum mortis et peccati superatur. Recte etenim per serpentes peccata quæ animam simul et corpus ad interitum trahunt, exprimuntur: non solum quia igniti, quia virulenti, quia ad perimendum sunt astuti, verum etiam quia per serpentem primi parentes nostri ad peccandum persuasi, ac de immortalibus sunt peccando mortales effecti. Recte per serpentem æneum Dominus ostenditur, quia venit in similitudine carnis peccati, quia sicut æneus serpens effigiem quidem ignitis serpentibus similem, sed nullum prorsus in suis membris habuit ardorem veneni nocentis, quin potius percussos a serpentibus sua exaltatione sanabat: sic nimirum, sic redemptor humani generis non carnem peccati, sed similitudinem induit carnis peccati, in qua mortem crucis patiundo credentes in se ab omni peccato, et ab ipsa etiam morte liberaret. Sicut ergo Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita, inquit, oportet exaltari filium hominis: quia sicut illi qui exaltatum pro signo serpentem æneum aspiciebant, sanabantur ad tempus a corporali morte et plaga, quam serpentium morsus intulerat: ita et qui mysterium dominicæ passionis credendo, confitendo, sinceriter imitando aspiciunt, salvantur in perpetuum ab omni morte, quam peccando in animo pariter et carne contraxerant, unde recte subjungitur: Ut omnis qui credit in ipso, non pereat, sed habeat vitam eternam. Cujus quidem verbi patet sensus, quia qui credit in Christum, non solum perditionem evadit pœnarum, sed et vitam percipit eternam. Et hoc inter figuram distat et veritatem, quia per illam vita protelabatur corporis, per hanc vita donatur sine fine mansura. Sed curandum solerter est, ut quod intellectus bene sentit, operatio condigna perficiat,

quatenus confessio rectæ nostræ fidei pie et sobrie conversando ad perceptionem promissæ nobis vitæ mereatur attingere. Verum quia hæc de filio hominis dicuntur qui exaltari in cruce, et mortem potuit pati, ne putaret Nicodemus filium tantum hominis esse eum, a quo vita esset expectanda perpetua, curavit ei Dominus etiam divinitatis suæ patefacere sacramentum, unumque et eundem filium Dei et filium hominis mundi ostendere salvatorem. Nam sequitur [Joan. 3.] : Sic enim dilexit Deus mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam eternam. Unde notandum est quod eadem de filio Dei unigenito replicat, quæ de filio hominis in cruce exaltato præmiserat, dicens : Ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam eternam. Quia profecto idem redemptor et conditor noster filius Dei ante secula existens, filius hominis factus est in fine seculorum, ut qui per divinitatis suæ potentiam nos creaverat, ad perfruentam vitæ beatitudinem perennis, ipse per fragilitatem humanitatis nostræ, nos restauraret, ad recipiendam quam perdidimus vitam, unde nobis satagendum est, fratres carissimi, ut divinis beneficiis vicem rependentes, diligamus toto corde, tota anima, tota virtute Deum patrem, qui nos tanto amore prior dilexit, ut proprio suo filio non parceret, sed pro nobis omnibus traderet illum. Diligamus ipsum filium, qui cum in forma Dei esset, nostræ libertatis et vitæ gratia formam servi accepit, factusque est obediens patri usque ad mortem, mortem autem crucis : et sicut de eo dicit Joannes Apostolus [Apoc. 1.], Qui dilexit nos, et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Diligamus sanctum ejusdem patris et filii spiritum, cujus gratia renati, cujus unctione signati sumus in die redemptionis, qui ubi vult spirat : et ubicunque spirat, continuo flammam ejusdem divinæ dilectionis accendit. Credamus ipsum patrem, et filium et spiritum sanctum unum esse Deum et Dominum

nostrum, ac debitis laudibus exaltemus nomen ejus in invicem, cui est gloria, imperium et potestas, in secula seculorum, Amen.

HOMILIA XVII.

LUCAE II. *In illo tempore cum factus esset Jesus annorum duodecim, ascendentibus illis Hierosolymam secundum consuetudinem diei festi, consummatisque diebus cum redirent, remansit puer Jesus in Hierusalem, &c.*

APERTA est nobis, fratres carissimi, sancti Evangelii lectio recitata, neque opus est ut in ea quid exponendo loquamur. Describit namque infantiam pueritiamque nostri redemptoris, qua nostræ particeps humanitatis dignatus est fieri: commemorat eternitatem divinæ majestatis, in qua patri mansit, ac manet semper æqualis: ut videlicet incarnationis ejus humilitate ad memoriam revocata, et ipsi contra omnium vulnera peccatorum medicamentum veræ humilitatis curemus exercere, pio semper animo recolentes quantum nos pro divino amore, quantum pro nostra salute oporteat humiliari, qui terra sumus et cinis, si tantum summa illa potestas pro nobis humiliari non respuit: ut ad suscipienda nostræ fragilitatis infirma descenderet. Item audita, credita et confessa divinitate Domini salvatoris, qua patri et spiritui sancto consubstantialis semper et coeternus perseverat, speremus nos per humanitatis ejus sacramenta quibus imbuti sumus, usque ad contemplandam divinitatis ejusdem gloriam posse pertingere, quam ipse suis fidelibus servis fidei pietate pollicetur, dicens [Joan. 14.]: Qui habet mandata mea, et servat ea, ille est qui diligit me: qui autem diligit me, diligetur a patre meo, et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum. Meipsum, in-

quit, manifestabo, id est, non qualem me omnes conspiciere, qualem etiam infideles videre possunt et crucifigere, sed qualem in decore suo regem seculorum soli videre possunt oculi mundi sanctorum, talem me ad rependendam vicem dilectionis his qui me diligunt, ostendam. Igitur speremus nos, ut diximus, per humanitatis ejus sacramenta ad videndam divinitatis speciem posse conscendere: si tamen eadem sacramenta digno justitiæ et sanctitatis et veritatis honore, ut accepimus, illibata servemus, si humanæ conversationis ejus exempla, si doctrinæ, quam per hominem nobis ministravit, humiliter dicta sequamur. Nam qui humilitatis ejus vestigia sequi dedignatur, qua temeritate sperat se ad intuenda claritatis ejus gaudia posse penetrare? Quod ergo Dominus per omnes annos cum parentibus in Pascha Hierosolymam venit, humanæ nimirum est humilitatis indicium. Hominis est namque ad offerenda Deo sacrificiorum spiritualium vota concurrere, et auctorem suum orationibus lacrymisque sibi conciliare profusus. Fecit ergo Dominus inter homines homo natus, quod faciendum hominibus per angelos imperaverat Deus. Servavit ipse legem quam dedit, ut nobis qui puri homines sumus, servandum per omnia quicquid Deus jubet, ostenderet [Psal. 26.]. Sequamur igitur iter humanæ conversationis ejus, si divinitatis gloriam delectamur intueri, si optamus habitare in domo ejus eterna, in cœlis omnibus diebus vitæ nostræ, si juvat videre voluntatem Domini, et protegi a templo sancto ejus. Et ne ulla in eternum malorum aura pulsemur, meminerimus præsentis ecclesiæ domum necessariis precum mundarum frequentare muneribus. Quod ipse duodenis in templo sedit in medio doctorum audiens et interrogans illos, humanæ est humilitatis indicium: imo etiam exitium discendæ humilitatis exemplum. Dei quippe virtus, Dei sapientia eterna quæ divinitus loquitur [Proverb. 8.]: Ego sapientia habito in consilio, et eruditus

intersum cogitationibus. Meum est consilium et æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo, per me reges regnant, et conditores legum justa decernunt. Beatus homo qui audit me, et qui vigilat ad fores meas quotidie, et observat ad postes ostii mei. Ipsa homine induta ad audiendos homines advenire dignata est, ut nimirum hominibus, quamvis summo ingenio præditis, necessariam discendi verbi formam prærogaret: ne si qui discipuli veritatis fieri refugerent, magistri efficerentur erroris. Et bene qui juvenis erat doctrinæ subiturus officium, puerulus adhuc seniores audit et interrogat, ut videlicet eorum provida dispensatione compescat audaciam, qui non solum indocti, sed etiam impubes ad docendum prorumpere magis, quam ad discendum volunt submitti. Sequamur iter ejus humanitatis, si nos mansio divinæ delectat visionis, memores semper illius præcepti [Proverb. 1, 8.]: Audi, fili mi, disciplinam patris tui, et ne dimittas legem matris tuæ, ut addatur gratia capiti tuo, et torques collo tuo. Per auditum quippe disciplinæ paternæ ac pro observantia maternæ legis gratia capiti nostro, et collo torques additur: quia quanto quis divinis intentus fuerit auscultare præceptis, quanto ea quæ didicerit in unitate matris ecclesiæ diligentius observare studuerit, tanto et nunc dignius ad honorem prædicandi, et in futuro sublimius ascendet ad beatitudinem cum Christo sine fine regnandi. Verum ne quis autemet Dominum salvatorem ob imperitiæ necessitatem adiiisse audissequæ et interrogasse magistros, videamus quid sequitur.

Stupebant autem omnes, qui eum audiebant super prudentia et responsis ejus, et videntes mirati sunt.] Qui enim idem verus homo et verus erat Deus, ad ostendendum quia homo erat, homines magistros humiliter audiebat, et ad comprobandum quia Deus erat, eisdem loquentibus sublimiter respondebat. Quod matri quærenti ac dicenti:

Fili, quid fecisti nobis sic? ecce pater tuus et ego dolentes quærebamus te (respondit) Et quid est quod me quærebatis? An nesciebatis quia in his quæ patris mei sunt, oportet me esse?] Divinæ majestatis indicium fuit, de qua alibi dicit: Omnia quæcunque habet pater, mea sunt: atque ideo rectissime templum non minus ad se, quam ad patrem pertinere testatur. Inventus quippe in templo dicit, quia in his quæ patris mei sunt, oportet me esse: quia nimirum quorum una est majestas et gloria, horum etiam una sedes ac domus est: nec solum materialis Dei domus, quæ ad adorandum eum temporaliter fieri solet, sed etiam domus intellectualis, quæ ad laudandum eum in eternum construitur, æque patri ac filio, imo etiam spiritui sancto constat esse communis. Denique idem Dei filius, qui de se ac patre dilectori suo promittit [Joan. 14.]: Veniemus ad eum, et mansionem apud eum faciemus, dicit de spiritu: Et ego rogabo patrem, et alium paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in eternum, spiritum veritatis, qui apud vos manebit, et in vobis erit. Quia videlicet ejusdem sanctæ trinitatis, cujus una atque indivisibilis natura divinitatis est, mansio in cordibus electorum dispar esse non potest. Ergo quod Dominus in templo sedens dicit, In his quæ patris mei sunt oportet me esse, declaratio est consempiternæ Deo patri potestatis et gloriæ. Quod autem rediens Nazareth erat subditus parentibus, humanæ est veritatis indicium, simulque humilitatis exemplum. In ea namque natura subditus erat hominibus, in qua minor est patre. Unde et ipse dicit: [Joan 14.] Vado ad patrem, quia pater major me est: in qua etiam minoratus est paulo minus ab angelis. In illa autem in qua ipse et pater unum sunt, in qua non ex tempore vadit ad patrem, sed semper in ipso est, omnia per ipsum facta sunt, et ipse est ante omnes. Cujus multum est miranda magnæ dispensatio pietatis, qui dum parentes suos mysterium divinæ suæ majestatis

necdum capere vidisset, exhibuit eis humanæ subjectionem humilitatis, ut per hanc eos paulatim ad agnitionem divinitatis institueret. Cum enim dixisset, Quid est quod me quærebatis? an nesciebatis, quia in his quæ patris mei sunt, oportet me esse? et ipsi non intellexerunt verbum, quod locutus est ad illos, sicut Evangelista consequenter insinuat:

Descendit cum eis, et venit Nazareth, et erat subditus illis.] Dicebat ergo arcanum suæ divinæ virtutis parentibus humanæ suæ fragilitatis, matri suæ scilicet veræ suæ carnis, et castissimo tutori castitatis illius, qui per id temporis, nec dum prolata luce Evangelica, ab omnibus pene qui eos nosse poterant, carnali conjunctione vir ejus, carnali administratione pater aestimabatur, simul et vocabatur ipsius Domini salvatoris. Dicebat, inquam his, Quia in iis, quæ patris mei sunt, oportet me esse. Qui cum arcem tanti mysterii ascendere intelligendo non possent, neque aliter eum in iis quæ vere patris ejus essent, manere decernerent, nisi ut comprehendere nossent, descendit ipse cum ipsis ad inferiora conversationis eorum, cœpitque manere in his, quæ illorum erant: et erat eis pia dispensatione subjectus, donec proficiente humilitatis magisterio, quantum omnibus creaturis esset præferendus, agnoscerent. Quid pro his nostra agat superbia, obsecro paucis attendamus. Certe cum ea, quæ non eternaliter novimus, sed juvante Domino ex tempore didicimus, arcana scripturarum, simpliciores quosque fratres loquentibus nobis intelligere non posse sentimus, statim extolli consuescimus: eisque despectis de nostra nos quasi singulari ac perplurima eruditione jactamus, quasi non sint perplures etiam nobis multo doctiores: et qui a doctioribus nolumus despici, ipsi indoctiores nobis despiciere, imo etiam irridere gaudemus: neque reminisci curamus, quia non eis qui vel mysteria fidei, vel sui præcepta conditoris tantum meditando percipiunt: sed his potius, qui ea quæ

discere potuerunt, operando exercent, regni cœlestis aditus patet. Insuper etiam scienti bonum facere, et non facienti, peccatum est illi. Et sicut Dominus ipse testatur [Lucæ 12.]. Omni cum multum datum est, multum requiritur ab eo. Ne nos ergo scientia inflet, sed caritas potius ædificet: sequamur exemplum apparentis in homine filii Dei, qui eis, quos se ad sublimia discenda sequi necdum valere conspexit, seipsum benigna humilitate subiecit, cujus exemplo imbutos eorum animos cœlesti gratia dignos, cœlestis arcani redderet esse capaces.

Et mater, inquit, ejus conservabat omnia verba hæc conferens in corde suo.] Omnia quæ de Domino, vel a Domino dicta sive acta cognoverat mater Virgo, diligentius in corde retinebat, solícite cuncta memoriæ commendabat, ut cum demum tempus prædicandæ sive scribendæ incarnationis ejus adveniret, sufficienter universa, prout essent gesta, posset explicare quærentibus. Imitemur et nos, fratres mei, piam Domini matrem, ipsi quoque omnia verba et facta Domini ac Salvatoris nostri fixo in corde conservando, horum meditatione diurna et nocturna importunos inanum nocentiumque cogitationum repellamus incursus: horum crebra collatione et nos et proximos nostros a fabulis supervacuis et male dulcoratis detractionum colloquiis castigare, atque ad divinæ frequentiam laudis accendere curemus. Si enim, fratres carissimi, in futuri beatitudine seculi habitare in domo Domini, ac perpetuo illum laudare desideramus, oportet nimirum et in hoc seculo, quod in futuro quæramus, solícite præmonstremus: frequentando videlicet ecclesiæ limina, et non solum in ea laudes Domini canendo, sed et in omni loco dominationis ejus ea, quæ ad laudem gloriamque conditoris nostri proficiant, verbis pariter ac factis ostendendo.

Et Jesus, inquit, proficiebat scientia, ætate et gratia apud Deum et homines.] Natura veræ humanitatis indi-

cat, in qua proficere ad tempus voluit, qui in divinitate idem est, et anni ejus non deficient. Juxta hominis quippe naturam proficiebat sapientia, non quidem ipse sapientior ex tempore existendo, qui a prima conceptionis hora spiritu sapientiæ plenus permanebat, sed eandem, qua plenus erat, sapientiam cæteris ex tempore paulatim demonstrando. Juxta hominis naturam proficiebat ætate, quia de infantia ad pueritiam, de pueritia ad juventutem, consueto hominibus crescendi ordine pervenit. Juxta hominis naturam proficiebat gratia, non ipse per accessum temporis accipiendo, quod non habebat, sed pandendo donum gratiæ quod habebat. Et bene cum dictum esset, quia Jesus proficiebat sapientia, ætate et gratia, adjunctum est, apud Deum et homines: quia quantum proficiente ætate hominibus sapientiæ et gratiæ, quæ sibi inerant, dona patefaciebat, tantum eos ad laudem Dei patris semper excitare curabat, peragens ipse quod cæteris agendum præcepit [Matth. 5.]: Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent patrem vestrum, qui in cælis est. Atque ideo non solum apud homines gratia et sapientia proficere dicitur, in quantum ipsi ejus sapientiam gratiamque potuere cognoscere, sed etiam apud Deum, in quantum ad ejus laudem gloriamque, sapientiam ac gratiam, quam in eo cognovere, retulerunt: cujus beneficiis ac muneribus eternis sit laus et gratiarum actio in omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XVIII.

JOANNIS II. *In illo tempore nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ, et erat mater Jesu ibi, &c.*

QUOD Dominus noster atque Salvator ad nuptias vocatus, non solum venire, sed et miraculum ibidem, quo convivas lætificaret, facere dignatus est, exceptis cœlestium sacramentorum figuris, etiam juxta literam recte fidem credentium confirmat. Porro Tatiani et Marciani, cæterorumque qui nuptiis detrahunt, perfidia quam sit damnabilis, insinuat. Si enim toro immaculato, et nuptiis debita castitate celebratis culpa inesset, nequaquam Dominus ad has venire, nequaquam eas signorum suorum initiis consecrare voluisset. Nunc autem, quia bona est castitas conjugalis, melior continentia virginalis, ad comprobendam omnium electionem graduum, discernendum tamen singulorum meritum, ex intemerato Mariæ virginis utero nasci dignatus est, a prophetico Annæ viduæ ore mox natus benedicitur, a nuptiarum celebratoribus jam juvenis invitatur, et hos suæ præsentia virtutis honorat. Sed nunc redeamus ad altiorem cœlestium lætitiarum figurarum. Miracula namque facturus in terra Dei filius venit ad nuptias, ut ipsum se esse diceret, de quo sub typo solis Psalmista præcinit [Psal. 18.]: Et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo, exultavit ut gigas ad currendam viam, a summo cœlo egressio ejus. Qui et ipse quodam loco de se suisque fidelibus ait [Matth. 9.]: Numquid possunt filii sponsi lugere quamdiu cum illis est sponsus? Venient autem dies, cum auferetur ab eis sponsus, et tunc jejunabunt. Quia nimirum incarnatio nostri Salvatoris ex quo patribus cœpit promitti, multis est sanctorum lacrymis et luctu

semper expectata donec veniret. Similiter ex quo post resurrectionem ascendit ad patrem, omnis sanctorum spes ad ejus pendet reditum. Solo autem quo cum hominibus conversatus est tempore, flere ac lugere nequiverunt: quia jam secum etiam corporaliter eum, quem spiritualiter dilexerunt, habebant. Sponsus ergo Christus, sponsa ejus est ecclesia, filii sponsi vel nuptiarum singuli quique fidelium ejus sunt: tempus nuptiarum est, tempus illud quando per incarnationis mysterium sanctam sibi ecclesiam sociavit. Non igitur casu, sed certi gratia mysterii, venit ad nuptias in terra carnali more celebratas, qui ad copulandam sibi spirituali amore ecclesiam de cœlo descendit ad terram: cujus quidem thalamus incorruptæ genitricis uterus fuit, in quo Deus humanæ naturæ conjunctus est, et ex quo ad sociandam sibi ecclesiam tanquam sponsus processit. Primus nuptiarum locus in Judæa extitit, in qua filius Dei homo fieri, et ecclesiam sui corporis participatione consecrare, sui que spiritus pignore in fide confirmare dignatus est: sed vocatis ad fidem gentibus, usque ad fines orbis terræ earundem nuptiarum votiva gaudia pervenerunt. Nec vacat a mysterio quod die tertia, post ea quæ superior Evangelii sermo descripserat, nuptiæ factæ referuntur: sed tertio tempore seculi Dominum ad aptandam sibi ecclesiam venisse designat. Primum quippe seculi tempus ante legem patriarcharum exemplo, secundum sub lege prophetarum scriptis, tertium sub gratia præconiis Evangelistarum, quasi tertii diei luce mundo refulsit, in quo Dominus et Salvator noster pro redemptione generis humani in carne natus apparuit. Sed et hoc quod in Cana Galilææ, id est, in zelo transmigrationis, perpetratae eadem nuptiæ factæ perhibentur, typice denunciat eos maxime gratia Christi dignos existere, qui zelo fervere piæ devotionis, et æmulari charismata majora, ac de vitiis ad virtutes, bona operando, de terrenis ad eterna norunt sperando et amando trans-

migrare. Discumbente autem ad nuptias Domino, vinum defecit, ut vino meliori per ipsum mirabili ordine facto, manifestaretur gloria latentis in homine Dei, et credentium in eum fides aucta proficeret. Quod si mysterium quærimus, apparente in carne Domino, meraca illa legalis sensus suavitas paulatim cœperat ob carnalem Phariseorum interpretationem, a prisca sua virtute deficere, qui mox ea quæ carnalia videbantur mandata ad spiritualem convertit doctrinam, cunctamque literæ legalis superficiem Evangelicæ cœlestis gratiæ virtute mutavit, quod est vinum fecisse de aqua. Sed primo studeamus indagare quid sit, cum deficiente vino diceret mater Jesu ad eum :

Vinum non habent. Respondit : Quid mihi et tibi est, mulier? nondum venit hora mea.] Neque enim matrem suam inhonoraret, qui nobis jubet honorare patrem et matrem : aut eam sibi esse matrem negaret, ex cujus carne virginea carnem suscipere non despexit, etiam Apostolo teste qui ait [Rom. 1.] : Qui factus est ei ex semine David secundum carnem. Quomodo ex semine David secundum carnem, si non ex corpore Mariæ secundum carnem, quæ ex semine David descendit? Sed in eo quod miraculum facturum ait, Quid mihi et tibi est, mulier? significat se divinitatis, qua miraculum erat patrandum, non principium temporaliter accepisse de matre, sed eternitatem semper habuisse de patre. Quid mihi et tibi, inquit, est, mulier? cum divinitas, quam ex patre semper habui, cum tua carne, ex qua carnem suscepi, communis non est. Nondum venit hora mea, ut fragilitatem sumptæ ex te humanitatis moriendo demonstrem : prius est ut potentiam eternæ deitatis virtutes operando patefaciam. Veniet autem hora, ut quid sibi et matri commune esset ostenderet, cum eam moriturus in cruce discipulo virgini virginem commendare curavit. Carnis namque infirma perpetuens, matrem, de qua hæc suscepit, pie cognitam, ei,

quem maxime diligebat, discipulo commendavit, quam divina facturus quasi incognitam se nosse dissimulat: quia hanc divinæ nativitatis auctorem non esse recognoscit.

Erant autem ibi lapideæ hydriæ sex positæ secundum purificationem Judæorum, capientes singulæ metretas binas vel ternas.] Hydriæ vocantur vasa aquarum receptui parata: Græce enim ὕδωρ aqua dicitur. Aqua autem scripturæ sacræ scientiam designat, quæ suos auditores et a peccatorum sorde abluere et divinæ cognitionis solet fonte potare. Vasa sex quibus continebatur aqua, corda devota sunt sanctorum, quorum perfectio vitæ et fidei exemplum recte vivendi ac credendi proposita est generi humano per sex seculi labentis ætates, id est, usque ad tempus Dominicæ passionis. Et bene lapidea sunt vasa: quia fortia sunt præcordia justorum, utpote illius fide et dilectione solidata lapidis, quem vidit Daniel præcisum de monte sine manibus, factumque in montem magnum, et implesse omnem terram: et de quo dicit Zacharias [Zach. 3.]. In lapide uno septem oculi sunt: id est, in Christo universitas scientiæ spiritualis inhabitat: cujus et Apostolus Petrus meminit ita dicens, [1 Petr. 2.] Ad quem accedentes lapidem vivum, et ipsi tanquam lapides vivi superædificamini. Bene secundum purificationem Judæorum tantum positæ sunt hydriæ: quia Judæorum tantum populo lex per Moysen data est. Nam gratia Evangelii et veritas non minus gentibus, quam Judæis per Jesum Christum facta est. Capientes, inquit, singulæ metretas binas et ternas, quia scripturæ sanctæ auctores et ministri prophetæ, modo de patre tantum loquuntur et filio, ut est illud: [Psal. 103.] Omnia in sapientia fecisti. Virtus enim Dei et sapientia Christus est: modo etiam spiritus sancti faciunt mentionem, juxta illud Psalmographi: [Psal. 32.] Verbo Domini cæli firmati sunt, et spiritu oris ejus omnis virtus eorum. Verbum Domini et spi-

ritum totam, quæ unus est Deus, intellige trinitatem. Sed quantum inter aquam et vinum, tantum distare inter sensum illum, quo scripturæ ante adventum Salvatoris intelligebantur, et eum quem veniens ipse revelavit Apostolis, eorumque discipulis perpetuo sequendum reliquit. Et quidem potuit Dominus vacuas implere hydrias vino, qui in exordio humanæ creationis cuncta creavit ex nihilo: sed maluit de aqua facere vinum, quo typice doceret, non se ad solvendum improbandumque, sed ad implendum potius legem prophetasque venisse: neque alia se per Evangelicam gratiam facere et docere, quam quæ legalis et prophetica scriptura eum facturum docturumque signaret. Videamus ergo, fratres, sex hydrias scripturarum aqua salutaris repletas, videamus eandem aquam in suavissimum vini odorem gustumque conversam. In prima ætate seculi Abel justum frater invidens occidit: et ob hoc ipse perpetua martyrii gloria beatus, etiam in Evangelicis et in Apostolicis literis justitiæ laudem accepit, et fratricida impius eternæ maledictionis pœnas luit. Quicumque his auditis metuunt cum impiis damnari, cupientes benedici cum piis, omnium odiorum et invidiæ fomitem abjiciunt, Deo placere per sacrificium justitiæ, modestiæ, innocentiae ac patientiæ curant, vas plenum aqua in scriptura inveniunt, unde salubriter abluti potatique gaudeant. Sed si intellexerint Cain homicidam Judæorum esse perfidiam, occisionem Abel passionem esse Salvatoris, terram quæ aperuit os suum, et suscepit ejus sanguinem de manu Cain, ecclesiam esse, quæ effusum a Judæis Christi sanguinem in mysterium suæ renovationis accepit, nimirum aquam in vinum mutatam reppererunt: quia sacræ dicta legis sacratius intelligunt. Secunda ætate seculi inchoante deletus est aquis diluvii mundus, ob magnitudinem peccatorum: sed solus Noe, propter justitiam est cum domo sua liberatus in arca. Hujus plagæ audita vastatione horribili, paucorumque libera-

tione mirabili, quisquis emendatius vivere cœperit, liberari desiderans cum electis, timens exterminari cum reprobis, hydriam profecto aquæ, qua mundaretur vel reficeretur, invenit. At vero cum altius respicere cœperit, et in arca ecclesiam, in Noe Christum, in aqua delente peccatores aquam baptismi, quæ peccata diluit, in hominibus vel in animalibus, quæ arca continebat, multifariam baptizatorum differentiam, in columba, quæ post diluvium ramum olivæ intulit in arcam, unctionem spiritus sancti qua baptizati imbuuntur, intellexerit, vinum profecto de aqua factum miratur: quia in veteris historia facti suam ablutionem, sanctificationem, justificationem prophetari contemplatur. Tertia ætate seculi Deus tentans obedientiam Abrahæ, filium unicum ejus quem diligit, in holocaustum sibi offerri præcepit. Non differt Abraham facere quod jubetur, sed pro filio immolatur aries: ipse tamen pro obedientiæ virtute eximia perpetuæ benedictionis hæreditate donatur. Ecce habes hydriam tertiam. Audiens enim quanta sit virtus obedientiæ, quanta mercede remuneretur, et ipse obedientiam discere atque habere satagis. Quod si immolationem filii unici dilecti passionem ejus intelligis, de quo dicit pater [Matth. 3.]: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: in qua quia divinitate impassibili permanente, sola humanitas mortem passa est et dolorem, quasi filius offertur: sed aries mactatur. Si intelligis benedictionem, quæ promissa est Abrahæ, in te de gentibus credendis munus esse completum, nimirum tibi de aqua vinum fecit: quia spiritualement sensum, cujus nova fragrantia inebriaris, aperuit. Quartæ ætatis initiis David pro salute regnum Israëliticæ gentis sortitur, humilis, innocens et mitis, exul pro illo, cujus injusta diu persecutione cruciabatur. Ecce hydria quarta fonte salutari repleta. Quisquis hæc audiens humilitati atque innocentiae studere, et superbiam cœperit atque invidiam suo de corde

repellere, quasi haustum aquæ limpidissimæ, quo reficiatur, invenit. At si in Saule Judæos persequentes, in David Christum et ecclesiam significari cognoverit, illorum ob perfidiam, et carnale simul imperium et spirituale destructum, Christi autem et ecclesiæ regnum semper esse mansurum, poculum utique vini de aqua factum sentiet: quia se suamque vitam et regnum, sed et ipsum regem ibi scriptum legere novit, ubi prius quasi de aliis veterem legebat historiam. Quinta ætate seculi populus peccans, captivante Nabuchodonosor, in Babyloniam transmigrat: sed post septuaginta annos pœnitens et correctus, in patriam per Jesum sacerdotem magnum reducitur: ubi domum Dei, quæ incensa est, et civitatem sanctam, quæ destructa est, reædificat. Hæc legens sive audiens quisque cum peccandi metum corripit, et ad pœnitendi remedium confugit, aqua hydrizæ purificantis ablutus est. Si vero intelligere didicerit Hierusalem et templum Dei ecclesiam Christi, Babylonem confusionem peccatorum, Nabuchodonosor diabolum, Jesum sacerdotem magnum, verum eternumque pontificem esse Jesum Christum, septuaginta annos bonorum plenitudinem operum, quæ per spiritus sancti dona largiuntur, videlicet propter decalogum et septiformem ejusdem spiritus gratiam, videritque hoc quotidie fieri, aliis nimirum a diabolo de ecclesia peccando raptis, aliis gratia spiritus sancti per Christum resipiscendo ac pœnitendo reconciliatis, vinum de aqua factum habet: quia ad se pertinere quæ scripta sunt intelligens, magno mox compunctionis ardore, quasi musto incalescens, quicquid sibi peccati captivantis inesse deprehenderit, per Christi gratiam liberari deposcit. Sexta inchoante seculi ætate Dominus in carne apprensus octava die nativitatis juxta legem circumcisis est, tricesima et tertia post hæc ad templum delatus, et legalia pro eo sunt munera oblata. Hæc intuentes ad literam, aperte discimus quanta nobis diligentia sunt

Evangelicæ fidei subeunda mysteria, quando ipse benedictionem gratiæ afferens, qui legem literæ dedit, veterum primo ceremoniarum ritu consecrari, quo cuncta divinitus consecrat, et sic nova gratiæ sacramenta suscipere simul et tradere curavit. Ecce hydia sexta ad abluenda peccati contagia, ad potanda vitæ gaudia muniorem cæteris afferens undam. Verum si in octavi diei circumcisione baptisma, quod in mysterium Dominicæ resurrectionis a peccatorum nos morte redemit, intelligens, in inductione in templum et oblatione hostiæ purificantis figuratum cognoscis, fideles quosque de baptisterio ad altare sanctum ingredi, ac Domini corporis et sanguinis victima singulari debere consecrari, vino quidem de aqua facto, et quidem meracissimo donatus es. Porro si circumcisionis diem ad generalem humani generis resurrectionem, quando mortalis propago cessabit, et mortalitas tota in immortalitatem mutabitur, interpretaris: et circumcisos induci in templum cum hostiis intellexeris, quando post resurrectionem universali expleto iudicio sancti jam incorruptibiles facti, ad contemplandam perpetuo speciem divinæ majestatis cum bonorum operum muneribus intrabunt: mirandum profecto, vinum de aqua fieri videbis, cujus conditori recte protestaris et dicas, Et poculum tuum inebrians quam præclarum est. Ergo Dominus vinum in gaudia nuptiarum non de nihilo facere voluit, sed hydrias sex impleri aqua præcipient, hanc mirabile convertit in vinum: quia sex mundi ætates sapientiæ salutaris largitate donavit, quam tamen ipse veniens sublimioris sensus virtute fecundavit. Nam quæ carnales carnaliter tantum sapiebant, ipse spiritualiter sentienda reseravit. Vultis audire fratres, qualiter de aqua fecerit vinum? Apparuit post resurrectionem suam duobus discipulis ambulantibus in viâ, ibatque cum illis, et incipiens a Moyse et omnibus prophetis, interpretabatur illis in omnibus scripturis, quæ de ipso erant. Vultis iterum audire

quomodo eodem sunt vino inebriati? Postmodum cognoscens quis esset, qui eis verbum vitæ propinabat, dicebant ad invicem: [Lucæ 24.] Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, cum loqueretur in via et aperiret nobis scripturas?

Dicit ergo Jesus ministris: Implete hydrias aqua. Et impleverunt eas usque ad summum.] Quid per ministros, qui hæc jubentur facere, nisi Christi signantur discipuli, qui impleverunt hydrias aqua? Non quidem ipsi præteritas mundi ætates legalibus, ac propheticis implendo scriptis: sed ipsi intelligendo prudenter, et aperiendo fideliter: quia scriptura, quæ a prophetis ministrata est, et salubris esset ad haustum sapientiæ cœlestis, et ad operum castigationem utilis. Impleverunt autem eas usque ad summum, quia recte intellexerunt nullum fuisse tempus seculi a sanctis alienum doctoribus, qui sive verbis, sive exemplis, sive etiam scripturis viam vitæ mortalibus panderent.

Et dicit eis: Ite, et haurite nunc, et ferte architriclino. Et tulerunt.] Architriclinus aliquis legis peritus illius temporis est, fortasse Nicodemus vel Gamaliel, vel discipulus tunc ejus Saulus, nunc autem magister totius ecclesiæ Paulus apostolus. Et dum talibus verbum Evangelii creditur, quod in litera legis et prophetiæ latebat occultum, vinum utique architriclino de aqua factum propinatur. Unde convenienter perhibetur, quod architriclinus vocato sponso dixerit:

Omnis homo primum bonum vinum ponit, et cum inebriati fuerint, tunc id quod deterius est. Tu autem servasti bonum vinum usque adhuc.] Quia doctorum est cognoscere distantiam legis et Evangelii, veritatis et umbræ, cunctisque veteribus institutis, cunctis regni terreni promissis, novam Evangelicæ fidei gratiam, et perpetua cœlestis patriæ dona proferre.

Hoc fecit initium signorum Jesus in Cana Galilææ, et manifestavit gloriam suam.] Manifestavit hoc signo,

quia ipse esset rex gloriæ, et ideo sponsus ecclesiæ, qui ut homo communis veniret ad nuptias, sed quasi Dominus cæli et terræ elementa prout voluisset, converteret. Pulcra autem rerum convenientia, qui initio signorum, quæ mortalis adhuc mortalibus erat ostensus, aquam convertit in vinum: ipse initio signorum quæ immortalis jam per resurrectionem effectus, immortalis vitæ studia sola sectantibus ostenderet, carnalem prius et quasi insipidam mentem eorum sapore scientiæ cælestis imbuit. Nam et primo consistens in terra, sui spiritus munere aperuit illis sensum, ut intelligerent scripturas: et postmodum misso eodem de cælis majorem superni amoris simul et sapientiæ spiritualis flagrantiam eorum cordibus infudit: data insuper omnium cognitione linguarum, quibus universo orbi eam, quam perceperant, vitæ gratiam propinare sufficerent. Has ergo Christi et ecclesiæ nuptias, fratres carissimi, quæ et tunc una in civitate figurabantur, et nunc universo celebrantur in orbe terrarum, tota mente diligamus, harum gaudiis cælestibus indefessa bonorum operum intentione jungamur. Has quia per fidem vocati intravimus mundo dilectionis habitu, celebrare curemus, nostræque actionis simul et cogitationis maculas ante diem extremi discriminis ipsi solícite examinando diluamus: ne forte tunc ingrediens rex, qui suo filio nuptias fecit, si viderit nos nuptialem caritatis vestem non habere, ejiciat nos, et ligatis a bene agendi facultate pedibus nostris ac manibus exteriores mittat in tenebras. Mundemus fide fortia cordium nostrorum vascula secundum purificationem præceptorum cælestium, impleamus hæc aqua scientiæ salutaris, sacræ lectioni crebrius attendendo. Rogemus Dominum ut ipsam, quam nobis scientiæ gratiam contulit (ne forte inflet) caritatis suæ fervore calefaciat, et ad superna quærenda sola ac sapientia convertat: quatenus spiritualiter inebriati, possimus et ipsi cum propheta cantare [Psal. 59.] :

Potasti nos vino compunctionis. Sicque fit, ut nobis quoque bene proficientibus, et nunc ex parte prout capere sufficimus, et in futuro perfecte Jesus manifestet gloriam suam: in qua vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XIX.

LUCÆ XI. MATT. IX. MAR. III. *In illo tempore erat Jesus ejiciens dæmonium, et illud erat mutum, &c.*

DÆMONIACUS iste apud Matthæum non solum mutus, sed et cæcus fuisse narratur, curatusque dicitur a Domino, ita ut loqueretur, et videret. Tria ergo signa simul in uno homine perpetrata sunt: cæcus videt, mutus loquitur, possessus a dæmone liberatur. Quod et tunc quidem carnaliter factum est, sed et quotidie completur in conversione credentium, ut expulso primum dæmone fidei lumen aspiciant, deinde ad laudes Dei tacentia prius ora laxentur.

Quidam autem ex eis dixerunt: In Beelzebub principe dæmoniorum ejicit dæmonia.] Non hoc aliqui de turba, sed Pharisei calumniabantur et scribæ, sicut alii Evangelistæ testantur. Turbis quippe, quæ minus eruditæ videbantur, Domini semper facta mirantibus, illi contra vel negare hæc, vel quæ negare nequiverant, sinistra interpretatione pervertere laborabant: quasi non hæc divinitatis, sed immundi spiritus opera fuissent, id est, Beelzebub, qui deus est Accaron. Nam Bel quidem ipse est Baal, Zebub autem musca vocatur. Nec juxta quædam mendosa exemplaria, vel *l* litera, vel *d*, in fine est nominis legenda, sed *b*. Beelzebub ergo Baal muscarum, id est, vir muscarum, sive habens muscas inter-

pretatur: ob sordes videlicet immolaticiï cruoris, ex cuius spurcissimo ritu vel nomine principem dæmoniorum cognominabant.

Et alii tentantes, signum de cœlo quærebant ab eo.] Vel in morem Helix ignem de sublimi venire cupiebant, vel in similitudinem Samuelis tempore æstivo mugire tonitrua, coruscare fulgura, imbres ruere: quasi non possent et illa calumniari, et dicere ex occultis et variis aëris passionibus accidisse. At tu qui calumniaris ea, quæ oculis vides, manu tenes, utilitate sentis, quid feceris de iis, quæ de cœlo venerint? Utique respondebis, et magos in Ægypto multa signa fecisse de cœlo.

Ipse autem, ut vidit cogitationes eorum, dixit eis: Omne regnum in seipsum divisum, desolabitur, et domus supra domum cadet.] Non ad dicta, sed ad cogitata respondit, ut vel sic compellerentur credere potentix ejus, qui cordis videbat occulta. Si autem omne regnum in seipso divisum desolabitur, ergo patris, et filii et spiritus sancti regnum non est divisum, quod sine ulla contradictione non aliquo impulsu desolandum, sed æterna est stabilitate mansurum. Si ergo sanctæ et individue trinitatis individuum, imo quia individuum manet regnum, desistant Arriani minorem patre filium, minorem filio sanctum dicere spiritum: quia quorum unum est regnum, horum est et una majestas.

Si autem et satanas in seipsum divisus est, quomodo stabit regnum ipsius, quia dicitis in Beelzebub ejicere me dæmonia?] Hoc dicens ex ipsorum confessione volebat intelligi, quod in eum non credendo in regno diaboli esse delegissent, quod utique adversum se divisum stare non posset. Eligant ergo Pharisei quod voluerint: si satanas satanam non potest ejicere, nihil contra Dominum quod dicerent, invenire potuerunt: si autem potest, multo magis sibi prospiciant, et recedant de regno ejus, quod adversum se divisum stare non potest. In quo

autem Dominus Christus ejiciat dæmones, ne dæmonum principem existiment, attendant quod sequitur :

Si ergo ego in Beelzebub ejicio dæmonia, filii vestri in quo ejiciunt ? Ideo ipsi judices vestri erunt.] Dixit hoc utique de discipulis suis illius populi filiis, qui certe discipuli Domini Jesu Christi bene sibi consci fuerant nihil se malarum artium a bono magistro didicisse, ut in principe dæmoniorum ejicerent dæmones. Ideo, inquit, ipsi judices erunt vestri, ipsi, inquit, ipsi ignobilia et contemptibilia hujus mundi, in quibus non artificiosa malignitas, sed sancta simplicitas meæ virtutis apparet, ipsi testes mei judices erunt vestri. Aliter, Filios Judæorum exorcistas gentis illius ex more significat, qui ad invocationem ejiciebant dæmones. Et coarctat eos interrogatione prudenti, ut confiteantur spiritus sancti esse opus. Quod si expulsio, inquit, dæmonum in filiis vestris, Deo, non dæmonibus deputatur, quare in me idem opus non eandem habeat causam ? Ergo ipsi vestri judices erunt, non potestate, sed comparatione, dum illi expulsionem dæmonum Deo assignant, vos Beelzebub principi dæmoniorum.

Porro si in digito Dei ejicio dæmonia, profecto pervenit in vos regnum Dei.] Iste est digitus, quem confitentur et magi, qui contra Moysen et Aaron signa faciebant, dicentes [Exod. 8.] : Digitus Dei est iste, quo et tabulæ lapideæ scriptæ sunt in monte Sina. Si igitur manus et brachium Dei filius est, et digitus spiritus sanctus, patris et filii et spiritus sancti una substantia est. Non te scandalizet membrorum inæqualitas, cum ædificet unitas corporis. Aliter, Digitus Dei vocatur spiritus sanctus propter partitionem donorum, quæ in eo dantur unicuique propria, sive hominum sive angelorum. In nullis enim membris nostris magis apparet partitio quam in digitis. Quod autem dixit, Pervenit in vos regnum Dei : regnum Dei nunc dicit, quo damnan-

tur impii, et a fidelibus de peccatis suis pœnitentiam nunc agentibus secernuntur.

Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quæ possidet.] Fortem diabolum, atrium vero illius mundum, qui in maligno positus est, appellat, in quo usque ad Salvatoris adventum male pacato potiebatur imperio: quia in cordibus infidelium sine ulla contradictione quiescebat. Unde et alibi princeps mundi vocatur, dicente Domino [Joan 14.]: Venit enim princeps mundi, et in me nihil inveniet. Et iterum [Joan. 12.]: Nunc princeps mundi ejicietur foras, de qua hic ejectione subjungitur:

Si autem fortior illo superveniens vicerit eum, universa arma eis auferet, in quibus confidebat, et spolia ejus distribuet.] De seipso quippe loquitur, quod non concordii fallax operatione quemadmodum calumniabantur, sed fortiori potentia victor homines a dæmonio liberaret. Arma in quibus male fortis ille confidebat, astutiæ dolique sunt nequitia spiritualis: spolia vero ejus ipsi homines sunt ab eo decepti. Quæ victor Christus distribuit, quod est insigne triumphantis, quia captivam ducens captivitatem, dedit dona hominibus, quosdam quidem Apostolos, alios Evangelistas, hos prophetas, illos pastores ordinans et doctores.

Qui non est mecum, adversum me est: et qui non coligit mecum, dispergit.] Non putet quisquam de hæreticis hoc dictum et schismaticis, quanquam et ita ex superfluo possit intelligi, sed ex consequentibus textuque sermonis ad diabolum refertur, eo quod non possint opera Salvatoris Beelzebub operibus comparari. Ille cupit animas hominum tenere captivas, Dominus liberare: ille prædicat idola, hic unius Dei notitiam: ille trahit ad vitia, hic ad virtutem revocat. Quomodo ergo possunt habere concordiam inter se, quorum opera divisa sunt?

Cum immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca inaquosa.] Quamvis simpliciter intelligi possit, Dominum hæc ad distinctionem suorum et satanæ operum adjunxisse, quod scilicet ipse semper polluta mundare, satanas vero mundata gravioribus festinet at-taminare sordibus, tamen et de hæretico quolibet vel schismatico, vel etiam malo catholico potest non incon-venienter intelligi. De quo tempore baptismatis spiritus immundus, qui in eo prius habitaverat, ad confessionem catholicæ fidei, abrenunciationemque mundanæ conver-sationis ejiciatur, locaque inaquosa peragret, id est, corda fidelium, quæ a mollitie fluxæ cogitationis expurgata sunt, callidus insidiator exploret, si quos ibi forte suæ nequitiae gressus figere possit : sed bene dicitur,

Quærens requiem, et non inveniens.] Quia castas men-tes effugiens, in solo (diabolus corde pravorum gratam sibi potest invenire quietem : unde de illo Dominus [Job 4.] : Sub umbra, inquit, dormit in secreto calami et locis hu-mentibus. In umbra videlicet tenebrosas conscientias, in calamo, qui foris nitidus, intus est vacuus, simula-trices, in locis humentibus lascivas mollesque mentes insinuans.

Dicit : Revertar in domum meam unde exivi.] Timen-dus est iste versiculus, non exponendus, ne culpa, quam in nobis extinctam credebamus, per incuriam nos va-cantes opprimat.

Et cum venerit, invenit scopis mundatam.] Hoc est, gratia baptismatis a peccatorum labe castigatam, sed nulla boni operis industria cumulatam. Unde bene Matthæus hanc domum vacantem, scopis mundatam atque ornatam dicit inventam. Mundatam videlicet a vitiis pristinis per baptismum : vacantem a bonis actibus per negligentiam : ornatam simulatis virtutibus per hy-pocrisin.

Et tunc vadit et assumit septem alios spiritus secum

nequiores se, et ingressi habitant ibi.] Per septem malos spiritus universa vitia designat. Quemcunque enim post baptismum sive pravitas hæretica, seu mundana cupiditas arripuerit, mox omnium prosternit in ima vitiorum. Unde recte nequiores tunc eum spiritus dicuntur ingressi, quia non solum habebit illa septem vitia, quæ septem spiritualibus sunt contraria virtutibus, sed et per hypocrisin ipsas se virtutes habere simulabit.

Et sunt novissima hominis illius pejora prioribus.] Melius quippe erat ei viam veritatis non cognoscere, quam post agnitionem retrorsum converti. Quod in Juda traditore, vel Simone mago, cæterisque talibus specialiter legimus impletum. Quo autem generaliter hæc parabola tendat, ipse secundum Matthæum Salvator exposuit, ubi ea terminata mox subdidit, dicens [Matth. 9.]: Sic erit et generationi huic pessimæ: id est, quidem de uno specialiter geri solere narravi, hoc in tota generaliter hujus populi gente geri non desinit. Immundus quippe spiritus exivit a Judæis, quando acceperunt legem, et ambulavit per loca arida quærens sibi requiem: expulsus videlicet a Judæis ambulavit per gentium solitudines. Quæ cum postea Domino credidissent, ille non invento loco in nationibus dixit: Revertar ad domum meam, unde exivi: habebō Judæos, quos ante dimisi. Et veniens invenit vacantem, et scopis mundatam. Vacabat enim templum Judæorum, et Christum hospitem non habebat dicentem, Dimittetur vobis domus vestra deserta. Quia igitur Dei et angelorum præsidia non habebant, et ornati erant superfluis observationibus Pharisæorum, revertitur ad eos diabolus, et septenario sibi numero dæmonum addito, habitat pristinam domum, et fiunt posteriora illius populi pejora prioribus. Multo enim nunc majore dæmonum numero possidentur blasphemantes in synagogis suis Christum Jesum, quam in Ægypto possessi fuerant ante legis notitiam: quia aliud est venturum non credere, aliud eum

non suscepisse, qui venerit. Septenarium autem numerum adjunctum diabolo, vel propter sabbatum intellige, vel propter numerum spiritus sancti, ut quomodo in Esaia super virgam de radice Jesse, et florem, qui de radice conscendit, septem spiritus virtutum descendisse narrantur, ita et e contrario vitiorum numerus in diabolo consecratus sit.

Factum est autem cum hæc diceret, extollens vocem quædam mulier de turba, dixit illi: Beatus venter qui te portavit, et ubera quæ suxisti.] Magnæ devotionis et fidei hæc mulier ostenditur, quæ scribis et Phariseis Dominum tentantibus simul et blasphemantibus, tanta ejus incarnationem præ omnibus sinceritate cognoscit, tanta fiducia confitetur, ut et præsentium procerum calumniam, et futurorum confundat hæreticorum perfidiam. Nam sicut tunc Judæi sancti spiritus opera blasphemando verum consubstantialemque patri Dei filium negabant, sic hæretici postea negando Mariam semper virginem, sancti spiritus operante virtute nascituro ex humanis membris unigenito Deo carnis suæ materiam ministrasse, sed verum consubstantialemque matri filium hominis fateri non debere dixerunt. Sed si caro verbi Dei secundum carnem nascentis a carne virginis matris pronuntiatur extranea, sine causa venter qui eam portasset, ubera quæ lactassent, beatificantur. Qua enim consequentia ejus lacte credatur nutritus, cujus semine negatur esse conceptus? cum ex unius ejusdemque fontis origine secundum physicos uterque liquor emanare probetur. Nisi forte putanda est virgo sementivam suæ carnis materiam nutriendo in carne Dei filio suggerere potuisse, incarnando autem quasi majori et inusitato miraculo minime potuisse. Sed huic opinioni obstat Apostolus dicens, [Gal. 4.] Quia misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege. Neque enim audiendi sunt, qui legendum putant, natum ex muliere, factum sub lege, sed factum ex muliere: quia

conceptus in utero virginali, carnem non de nihilo, non aliunde, sed materna traxit ex carne. Alioquin nec vere filius hominis diceretur, qui originem non haberet ex homine. Et nos igitur his contra Eutychen dictis extollamus vocem cum ecclesia catholica, cujus hæc mulier typum gessit, extollamus et mentem de medio turbare, dicamusque Salvatori: Beatus venter qui te portavit, et ubera quæ suxisti. Vere enim beata parens, quæ, sicut quidam [*Sedulius*] ait,

Enixa puerpera regem,
Qui cælum terramque tenet per secula, cujus
Nomen, et eterno complectens omnia gyro,
Imperium sine fine manet: quæ ventre beato
Gaudia matris habens cum virginitatis honore,
Nec primam similem visa est, nec habere sequentem.

At ille dixit: Quin imo, beati qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud.] Pulchre Salvator attestationi mulieris annuit, non eam tantummodo, quæ verbum Dei corporaliter generare meruerat, sed et omnes qui idem verbum spiritualiter auditu fidei concipere, et boni operis custodia vel in suo vel in proximorum corde parere, et quasi alere studuerint, asseverans esse beatos. Et quia eadem Dei genitrix et inde quidem beata, quia verbi incarnandi ministra est facta temporalis: sed inde multo beatior, quia ejusdem semper amandi custos manebat. Qua sententia sapientes Judæorum clam percutit, qui verbum Dei non audire et custodire, sed negare et blasphemare quærebant.

HOMILIA XX.

JOAN. VI. LUCÆ IX. MARC. VI. MATT. XIX. *In illo tempore abiit Jesus trans mare Galilææ, quod est Tiberiadis. Et sequebatur eum multitudo magna, quia viderant signa quæ faciebat super his, qui infirmabantur, &c.*

QUI signa et miracula Domini ac Salvatoris recte, cum legunt vel audiunt, accipiunt, non tam in his quid foris stupeant attendunt, quam quid horum exemplo intus agere, quid in his mysticum perpendere debeant inspiciunt. Ecce enim appropinquante Pascha, die festo Judæorum, sequentem se multitudinem Dominus verbo salutis pariter et ope curationis erigebat. Nam sicut alius Evangelista scribit, loquebatur illis de regno Dei, et eos qui cura indigebant sanabat, eademque doctrina et sanatione completa, paucis de cibariis abundantissime refecit. Et nos ergo, fratres carissimi, hujus exemplo facti propinquante Pascha die festo nostræ redemptionis, adjuncta fratrum caterva Dominum toto corde sequamur, quoque actionum itinere ingressus sit diligentissime contemplemur, ut vestigia ejus sequi mereamur. Qui enim dicit, se in Christo manere, debet sicut ille ambulavit et ipse ambulare. Quicquid in nobis imperitiæ nocentis inesse deprehenderimus, crebra verbi illius auditione tergamus: et quicquid vitii tentantis morbi, videlicet spiritualis, nos interius vastare senserimus, solitæ pietatis illius munere postulamus emundari. Sed etsi ei unitos nos cœlestis vitæ dulcedine conspexerimus, ejus gratiam flagitemus: ut necessariae nos compunctionis et cæterarum virtutum spiritualium donis satiare dignetur, quatenus tempore sacrosanctæ resurrectionis illius interius exteriusque decenter ornati sacramenta nostræ salutis puro corpore simul et corde sumamus. Verum quia breviter ista

prælibavimus, libet diligentius totam sacræ seriem lectionis intueri, et quicquid in ea mysticum indagare valeamus, vestræ pandere caritati.

Abiit Jesus trans mare Galilææ, quod est Tiberiadis.]

Primo dicendum juxta historiam, quia mare Galilææ, quod multis pro diversitate circumjacentium regionum vocabulis distinguitur, illis tantum in locis Tiberiadis vocatur, ubi Tiberiadem civitatem aquis, ut aiunt, calidis salubrem ab occidente præmonstrat habitationem. Siquidem interfluente Jordane, duodeviginti passuum millibus in longum, et quinque extenditur in latum. Mystice autem mare turbida ac tumentia hujus seculi volumina significat, in quibus pravi quilibet injuste delectati, quasi profundis dediti pisces mentem ad superna gaudia non intendunt. Unde bene idem mare Galilææ, id est, rota cognominatur: quia nimirum amor labentis seculi quasi in vertiginem corda mittit, quæ ad perennis vitæ desideria erigi non permittit. De quibus Psalmista [Psal. 11.], In circuitu, inquit, impii ambulant. Sed abeuntem trans mare Galilææ Jesum multitudo maxima sequebatur, quæ doctrinæ sanationis et refec-tionis ab eo cœlestis summa munera perciperet, quia priusquam Dominus in carne appareret, sola illum gens Judæa sequebatur, credendo: postquam vero per incarnationis suæ dispensationem fluctus vitæ corruptibilis adiit, calcavit et transiit, maxima mox eum multitudo credentium secuta est nationum, spiritualiter instrui, sanari ac satiari desiderans, et cum Psalmista deprecans [Psal. 1, 2.], Domine, ad te confugi, doce me facere voluntatem tuam. Et miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum: sana me, Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea. Et iterum de percipiendis ab eo vitæ perpetuæ alimentis confisa [Psal. 23.], Dominus, inquit, pascit me, et nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocavit. Quod autem subiens in montem Jesus ibi sedebat cum discipulis suis, sed veniente ad eum multitudine

descendit, atque hæc in inferioribus refecit, quæ in superioribus paulo ante curaverat, nequaquam frustra factum credamus, sed ad significandum mystice, quia doctrinam et charismata sua Dominus juxta percipientium capacitatem distribuit, infirmis quidem adhuc mentibus ac parvulis spiritu simpliciora credens sacramenta, celsioribus autem quibusque et perfectioribus sensu secretiora suæ majestatis arcana reserans, arctiora devotæ conversationis itinera suggerens, et altiora præmiorum cœlestium dona promittens. Denique cuidam sciscitanti, quid faciens vitam eternam possideret, quasi inferius adhuc posito communia suæ dona largitatis impendit dicens: Non occides, non mœchaberis, non furtum facies, non falsum testimonium dices, honora patrem tuum et matrem. Cui postmodum majora quærenti, et velut ad montem virtutum ascendere cupienti, Si vis, inquit, perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cœlo, et veni sequere me. Cujus discretionem moderaminis non solum per se Dominus in carne docens exhibuit, verum nunc quoque per verbi sui ministros exhibere non cessat. Unde de eisdem sub unius boni servi persona testatur, quia dare debeant conservis in tempore tritici mensuram, id est, pro captu audientium opportune et mensurate verbi dapes suggerere. Quod vero appropinquante Pascha Dominus turbas docet, sanat et reficit, possumus ita mystice interpretari, quia Pascha transitus dicitur, et quoscunque Dominus interna munerum suorum suavitate recuperat, ad salubrem profecto transitum præparat, ut carnis videlicet concupiscentias mentis sublimitate transcendant, infirma mundi desideria prospera pariter et adversa cœlesti spe et amore conculcent: etsi necdum anima vel carne ad superna valeant pertingere, quia hoc nimirum in futuro promittitur, quicquid tamen carnales quasi altum complecti conspiciunt, comparatione eternorum quasi nihilum despiciant: juxta exemplum illius qui vi-

dens imperium superexaltatum et elevatum super cedros Libani, transiit temporalia contemplando, et quasi non esse videbat, quem cito tollendum prævidebat. Quod sublevasse oculos Jesus, et venientem ad se multitudinem vidisse perhibetur, divinæ pietatis indicium est: quia videlicet cunctis ad se venire quærentibus gratia misericordiæ cœlestis occurrere consuevit. Et ne quærendo errare possint, lucem sui spiritus aperire quærentibus solitus est. Nam quod oculi Jesu dona spiritus ejus mystice designent, testatur in Apocalypsi Joannes, qui figurate loquens de illo [Apoc. 5.], Et vidi, inquit, agnum stantem tanquam occisum, habentem cornua septem, et oculos septem, qui sunt septem spiritus Dei missi in omnem terram. Quod tentans Philippum Dominus, Unde, inquit, ememus panes ut manducent hi? provida utique dispensatione facit, non ut ipse quæ non noverat discat, sed ut Philippus tarditatem suæ fidei, quam in magistro sciente ipse nesciebat, tentatus agnoscat, et miraculo facto castiget. Neque enim dubitare debuerat præsentem rerum creatorem, qui educit panem de terra, et vino lætificat cor hominis, paucorum denariorum panes sufficere turbarum millibus non paucis, ut unusquisque sufficienter acciperet, et jam saturatus abiret. Quinque autem panes, quibus multitudinem populi saturavit, quinque sunt libri Moysi, quibus spirituali intellectu patefactis, et abundantiore jam sensu multiplicatis auditorum fidelium quotidie corda reficit. Qui bene hordeacei fuisse referuntur, propter nimirum austeriora legis edicta, et tegumenta literæ grossioris, quæ interiorem spiritualis sensus quasi medullam celabant. Duo autem pisces quos addidit, psalmistarum non inconvenienter et prophetarum scripta significant, quorum unum canendo, alterum colloquendo suis auditoribus futura Christi et ecclesiæ sacramenta narrabant. Et bene per aquatilia animantia figurantur illius ævi præcones, in quo populus fidelium sine aquis baptismi

vivere nullatenus posset. Puer qui quinque panes et duos pisces habuit, nec tamen eos esurientibus turbis distribuit, sed Domino distribuendos obtulit, populus est Judæorum literalis sensu puerilis, qui scripturarum dicta clausa secum tenuit, quæ tamen Dominus in carne apparens accepit, et quid intus haberent utilitatis ac dulcedinis ostendit, quam multiplici spiritus gratia, quæ pauca ac despecta videbantur, exuberarent, patefecit, et hæc per Apostolos suos Apostolorumque successores cunctis nationibus ministrando porrexit. Unde bene alii referunt Evangelistæ, quia panes et pisces Dominus discipulis, discipuli autem ministraverunt turbis. Cum enim mysterium humanæ salutis initium cœpisset enarrari per Dominum ab eis qui audierunt, in nobis confirmatum est. Quinque siquidem panes et duos pisces fregit et distribuit discipulis suis, quando aperuit illis sensum, ut intelligerent omnia, quæ scripta essent in lege Moysi et prophetis et Psalmis de ipso. Discipuli apposuerunt turbis, quando profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis. Fœnum in quo discumbens turba reficitur, concupiscentia carnis intelligitur, quam calcare et premere debet omnis, qui spiritualibus alimentis satiari desiderat. Omnis enim caro fœnum, et omnis gloria ejus tanquam flos fœni. Discumbat ergo super fœnum ut florem fœni conterat, id est, castiget corpus suum, et servituti subjiciat, voluptates carnis edomet, luxuriæ fluxa restringat quisquis panis vivi cupit suavitate refici: quisquis supernæ gratiæ dapibus renovari amat, ne infima vetustate deficiat, caveat. Quinque millia viri qui manducaverunt, perfectionem eorum qui verbo vitæ reficiuntur, insinuant. Virorum quippe nomine solent in Scripturis perfectiores quique figurari, quos fœminea mollietis nulla corrumpit, quales cupit eos esse, quibus dicit Apostolus [1 Cor. 16.], Vigilate, state in fide, viriliter agite et confortamini. Millenarius autem numerus,

ultra quem nulla nostra computatio succrescit, plenitudinem rerum de quibus agitur, indicare consuevit: quinario vero numero quinque notissimi corporis nostri sensus exprimuntur, visus videlicet, auditus, olfactus, gustus et tactus. In quibus singulis quicumque agere et confortari satagunt, sobrie et pie et juste vivendo, ut cœlestis sapientiæ mereantur dulcedine recreari, hi nimirum quinque millibus virorum, quos Dominus mysticis dapibus satiavit, figurantur. Nec prætereundum quod refecturus multitudinem gratias egit. Egit quippe gratias, ut et nos doceret de perceptis cœlestibus muneribus gratias semper agere, et ipse quantum de nostris profectibus gratuletur, de nostra spiritali refectione gaudeat intimaret. Vultis enim nosse, fratres, quantum nostræ congaudeat saluti? Narrat Evangelista Lucas dedisse eum discipulis potestatem calcandi supra omnem virtutem inimici, eorumque nomina scripta esse indicasse in cœlis, et statim infert, In ipsa hora exultavit in spiritu sancto, et dixit: Confiteor tibi, pater, Domine cœli et terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis. Claret ergo quia saluti ac vitæ fidelium congratuletur, qui patrem gratias agendo collaudat, quod ea quæ superbientibus abscondit, humilibus spiritu secreta revelaverit. Quod autem saturata multitudine jussit discipulos colligere, quæ superaverant fragmenta ne perirent, hoc signat profecto, quia pleraque sunt arcana divinorum eloquiorum, quæ vulgi sensus non capit: nonnulla quæ per se quidem minus docti assequi nequeunt, sed a doctioribus exposita mox intelligere queunt. Hæc ergo necesse est, ut qui valent diligentius scrutando colligant, et ad eruditionem minorum suorum dicto vel scripto faciant pervenire: ne alimenta verbi illorum desidia pereant, plebibusque tollantur, qui hæc Domino donante interpretando colligere norunt. Collegerunt, inquit, et impleverunt duodecim cophinos fragmentorum. Quia duodenario numero solet

perfectionis cujuslibet summa figurari, recte per duodecim cophinos fragmentorum plenos omnis spiritualium doctorum chorus exprimitur, qui obscura Scripturarum, quæ per se turbæ nequeunt, et meditando colligere, et meditata et mandata literis suo pariter et turbarum usus conservare jubentur. Hoc ipsi facere Apostoli et Evangelistæ, non pauca legis et prophetarum dicta mystica suis interpretatione addita inserendo opusculis. Hoc sequaces eorum ecclesiæ toto orbe magistri, etiam integros nonnulli utriusque testamenti libros diligentiori explanatione discutiendo: qui quamvis hominibus despecti, cœlestis tamen gratiæ sunt pane fœcundi. Nam servilia cophinis solent opera fieri. Unde de populo, qui in luto quondam ac lateribus serviebant in Ægypto, dicit Psalmista [Psal. 80.]: Manus ejus in cophino servierunt. Illi ergo homines cum vidissent, quod fecerat signum, dicebant: Quia hic est vere propheta, qui venturus est in mundum. Recte quidem dicebant Dominum prophetam magnum, magnæ salutis præconem jam mundo futurum. Nam et ipse prophetam se vocare dignatur, ubi ait [Lucæ 13.]: Quia non capit perire prophetam extra Hierusalem. Sed necdum plena fide proficiebant, qui hunc etiam Dominum dicere nesciebant. Ergo illi videntes signum, quod fecerat Jesus, dicebant: Quia hic est vere propheta, qui venturus est in mundum. Nos certiori cognitione veritatis et fidei videntes mundum, quem fecit Jesus, et signa quibus illum replevit, dicamus: Quia hic est vere mediator Dei et hominum, qui implet mundum divinitate, et mundus per ipsum factus est, qui in propria venit, genus humanum quærere et salvare, quod perierat, ac recreare mundum, quem fecerat, qui cum suis fidelibus per præsentiam divinitatis est in mundo omnibus diebus usque ad consummationem seculi, qui in consummatione seculi per humanitatem venturus est in mundum, ut reddat singulis secundum opera eorum: impios quidem et pec-

catores eternum projiciens in ignem, justos autem in vitam introducens eternam, in qua vivit cum patre in unitate spiritus sancti, Deus per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XXI.

MATTH. XXI. MARC. XI. LUCÆ XIX. JOAN. XII. *In illo tempore cum appropinquasset Jesus Hierosolymis, et venisset Bethphage ad montem Oliveti, tunc misit duos de discipulis suis dicens eis: Ille in castellum, quod contra vos est, et statim invenietis asinam alligatam et pullum cum ea, solvite et adducite mihi, &c.*

MEDIATOR Dei et hominum, homo Christus Jesus, qui pro humani generis salute passurus de cœlo descenderat ad terras, appropinquante hora passionis, appropinquare voluit loco passionis, ut etiam per hoc claresceret, quia non invitus, sed sponte pateretur. In asino venire, et a turbis rex appellari et laudari voluit, ut etiam per hoc eruditus quisque agnosceret ipsum esse Christum, quem sic illo venturum prophetia olim præmissa signaverat. Ante quinque dies paschæ venire voluit, sicut ex Joannis Evangelio didicimus, ut etiam per hoc ostenderet se esse agnum immaculatum, qui peccata tolleret mundi. Agnus quippe paschalis cujus immolatione populus Israel est ab Ægyptia servitute liberatus, ante quinque dies paschæ, id est, quarta decima luna, ad vesperam jussus est immolari: significans eum qui nos suo sanguine redempturus ante quinque dies paschæ, id est, hodierno die magno præcedentium sequentiumque populorum gaudio ac laudatione deductus, venit in templum Dei, et erat quotidie docens in eo. Quinta demum peracta die, ubi veteris paschæ sacra-

menta hactenus observata consummavit, ac nova deinceps observanda discipulis sacramenta contradidit, egressus in montem Oliveti, tentus est a Judæis, et mane crucifixus, ipsa nos die a dæmoniaca dominatione redemit, qua antiquus ille Hebræorum populus immolatione agni jugum Ægyptiæ servitutis abjecit. Ergo Dominus instar agni paschalis ante quinque dies, quam pati inciperet, locum passionis adiit, ut se insinuaret esse illum, de quo prædixit Esaias [Esaiæ 53.]: Sicut ovis ad occisionem ducetur, et quasi agnus coram tondente se obmutescet, et non aperiet os suum. Et paulo superius: Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, et livore ejus sanati sumus. Sed invidorum corda principum in cunctis, quæ provide gessit, eum persequi, quam in eum credere maluerunt, et multum miseri vitæ auctorem morti potius dare, quam per eum ipsi vivificari studebant. Verum nos perfidorum cæcitate declinata eorum magis exempla, qui fideliter Dominum laudavere, sequamur, et iter ejus mysticum mystica, ut decet, interpretatione scrutemur. Asina et pullus ejus, quibus sedens Hierosolymam venit, utriusque populi, Judæi videlicet et gentilis, simplicia corda designant, quibus ille præsidens quæque a noxia libertate suo frenans imperio ad visionem supernæ pacis perducit. Hierosolyma etenim visio pacis interpretatur. Et bene cum ad montem Oliveti venisset Dominus, discipulos qui hæc animalia adducerent, misit: quia non nostris ad eum meritis, sed sola ipsius gratiæ largiente, pervenimus, Joanne attestante, qui ait [1 Joan. 4.]: Et in hoc caritas est, non quasi nos dileximus Deum, sed quia ipse prior dilexit nos. Mons namque Oliveti celsitudinem Dominicæ dilectionis, qua nos misericorditer illustrare ac salvare dignatus est, insinuat: non solum quia olei natura lucis ministra est, et laborum dolorumque solamen, verum etiam quia cunctis quibus immisceatur, solet excellere liquoribus. Et Apostolus de caritate locuturus [1 Corinth. 12.], Adhuc, inquit, excellentio-

rem vobis viam demonstro. Ad montem igitur Oliveti veniens Dominus, asinos sibi quibus Hierosolymam petat, præcepit exhiberi, figurate significans hoc, quod alibi dicit aperte [Joan. 3.], Quia sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in ipsum non pereat, sed habeat vitam eternam. Duos ad exhibenda sibi jumenta misit discipulos, ut significaret in utrumque populum, circumcisionis videlicet et præputii, prædicatores esse destinandos. Vel certe duos misit, ut eosdem prædicatores doctrina simul et operatione perfectos esse moneret: ne vel erroris verba indocti veritati miscerent, vel ea quæ recte docuissent, perverse vivendo negarent.

Invenietis, inquit, asinam alligatam et pullum cum ea, solvite et adducite mihi.] Pullum quoque alligatum fuisse alii Evangelistæ testantur. Uterque enim populus funibus peccatorum erat circumplexus, et solutione divina opus habebat; iste lege quam acceperat male utendo, ille nunquam accipiendo peccaverat. Unde bene dicit Apostolus [Rom. 3.], Quia non est distinctio: omnes enim peccaverunt et egent gloria Dei, justificati per gratiam ipsius gratis. Et pulcre alii tres Evangelistæ, qui gentibus scripserunt, pullum solummodo Domino adductum memorant. Matthæus autem Evangelista, qui ex Hebræis et Hebræo sermone scripsit Evangelium, etiam asinæ facit mentionem, provida utraque dispensatione, ut quorum salutem scribendo quæsierunt, hos salvandos a Domino mystice docerent esse figuratos.

Et si quis vobis, inquit, aliquid dixerit, dicite quia Dominus his opus habet, et confestim dimittet eos.] Et doctoribus præcipitur, ut si quis eis obstiterit adversitas, si quis prohibuerit peccatores a laqueis diaboli solvi, et per confessionem fidei Domino adduci, non tamen prædicando desistant, sed constanter insinuent, quia Dominus ad ædificandam ecclesiam talibus opus habet. Quamvis enim sævus sit persecutor et immanis, non potest

eorum obsistere salvationi, quos novit Dominus, quia sint ejus quos ad vitam præordinavit eternam. Adhibetur autem huic facto prophetæ testimonium, ut appareat Dominum quidem in omnibus, quæ de ipso erant scripta complexse, sed invidia cæcatos scribas et Pharisæos ea, quæ ipsi legebant, intelligere nequivisse.

Dicite filiæ Sion, Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam et pullum filium subjugalis.] Filia Sion ecclesia est fidelium, pertinens ad supernam Hierusalem, quæ est mater omnium nostrum, cujus portio tunc non minima erat in populo Israel regem habens mansuetum: quia non terrena immitibus, sed mansuetis cœlestia regna dare consuevit dicens [Matth. 11.]: Discite a me, quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris. De quibus Psalmista [Psal. 36.]: Mansueti, inquit, possidebunt terram, et delectabuntur in multitudine pacis. Rex vero mansuetus mansuetis, id est, humilibus corde, terram pacis tribuit, quos in terra belli et tribulationum quondam rex impius, id est, diabolus, superbiæ vulnere stravit. Sedens, inquit [Esaïæ 66.], super asinam et pullum filium subjugalis, quia requiescit in corde humilium et quietorum et trementium verba ejus, sive eorum qui in synagoga jugum legis trahere noverunt: seu illorum qui gentili diu libertate effrenes, ejusdem synagogæ instantia ad fidei et veritatis sunt gratiam conversi.

Adducentes autem usinam et pullum discipuli, imposuerunt super eos vestimenta sua, et Dominum desuper sedere fecerunt.] Vestimenta discipulorum opera sunt justitiæ, Psalmista teste, qui ait [Psal. 131.]: Sacerdotes tui induantur justitiam. Asinos quos nudos inveniunt discipuli, suis sternunt vestimentis, et ita desuper Dominum imponunt, cum prædicatores sancti quoslibet a sanctitatis habitu vacuos inveniunt, hosque virtutum suarum exemplis ad suscipiendam fidem et dilectionem sui conditoris imbuunt. Non enim nudam Dominus asinam,

non nudum voluit ascendere pullum, quia sive Judæus sive gentilis, nisi sanctorum fuerit dictis ornatus et actis, non potest Dominum habere rectorem, sed regnat potius peccatum in mortali ejus corpore ad obediendum concupiscentiis ejus.

Plurima autem turba straverunt vestimenta sua in via.] Plurima hæc turba innumerabilem martyrum designat exercitum, qui corpora sua, animarum videlicet tegumenta, pro Domino dabant, quo sequentibus electis planiorem recte vivendi callem facerent: ne qui videlicet dubitarent ibi pedem bonæ actionis ponere in pace, ubi non paucos viderent in bello præcessisse martyrii.

Alii autem cædebant ramos de arboribus, et sternebant in via.] Rami arborum, dicta sunt patrum præcedentium exempla. Et quisquis in exemplum recte credendi sive operandi quid prophetæ, quid Apostoli, quidve cæteri sancti dixerunt seu fecerunt, pandit: ramos profecto de arboribus cædit, quibus iter asini Dominum portantis complanet: quia sententias de sanctorum libris excerpit, per quas simplicium Christi corda ne in via veritatis errent, ædificet.

Turbæ autem, quæ præcedebant et quæ sequebantur, clamabant dicentes: Hosanna filio David.] Una eademque confessionis et laudationis voce Dominum, qui præiabant et qui sequuntur exaltant: quia una nimirum fides est eorum, qui ante incarnationem Dominicam, et qui postea fuere probati, quamvis sacramenta habuerint pro temporum ratione disparia, Petro attestante, qui ait [Act. 15.]: Sed per gratiam Domini Jesu credimus salvari, quemadmodum et illi. Quod autem aiunt, Hosanna filio David, hoc est, quod in psalmo legitur [Psal. 3.]: Domini est salus, et super populum tuum benedictio tua, hoc est, quod in magnæ devotione laudis in Apocalypsi sanctorum chorus resonat [Apoc. 7.]: Salus Deo nostro, qui sedit super thronum, et agno.

Benedictus qui venit in nomine Domini.] In nomine

Domini, in nomine Dei patris significat, quod ipse alibi Judæis non credentibus dicit [Joan. 5.] : Ego veni in nomine patris mei, et non recepistis me : alius veniet in nomine suo, illum recipietis. Venit enim Christus in nomine Dei patris, quia in omnibus quæ gessit et dixit, patrem glorificare et glorificandum hominibus prædicare curavit. Veniet Antichristus in nomine suo, qui cum sit homo omnium nequissimus et diabolo comite plenus, non dedignabitur se filium Dei cognominari : adversatur enim et extollitur super omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur. Assumunt autem versiculum laudis turbæ de psalmo centesimodecimo septimo, quem de Domino cantatum nemo qui dubitet. Unde pulcre de ipso in eodem psalmo præmittitur : Lapidem quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli : quia videlicet Christus, quem reprobaverunt Judæi ædificantes suarum decreta traditionum, factus est in munimentum utriusque populi credentis, Judæi scilicet et gentilis. Quod enim in psalmo lapis angularis vocatur Christus, hoc est utique quod in Evangelio præcedentium sequentiumque collaudatur voce turbarum. Quod autem in eisdem laudis prosequutione subjungitur, Hosanna, id est, salus sive salvifica in altissimis, perspicue docet adventum Domini in carne, non solum humani generis in terra, sed et angelorum in cœlis esse salutem : quia dum nos redempti ad superna perducimur, eorum profecto numerus, qui satana cadente erat minoratus impletur. Hic enim Paulus ait [Ephes. 1.], instaurari omnia in Christo, quæ in cœlis et quæ in terra sunt in ipso. Recte igitur Hosanna in altissimis in ejus laudem canitur, cujus tota incarnationis dispensatio pro implenda gloria patriæ cœlestis aderat. Proinde necesse est, fratres mei, ut ad promissam nobis patriam tota mentis devotione tendamus, semper recordantes, quia etsi angusta est via qua ingredimur, beata est mansio ad quam festinamus. Felicius quippe est per asperum iter ad regnum, quam

per amœnum planumque ad supplicium duci. Felicius est continentia carnis temporali gaudium perenne mereri, quam pro lascivia parvi temporis eternam lucrare vindictam. Ecce jejunium quadragesimale Domino auxiliante jam plurima ex parte complevimus, testis est unicuique conscientia sua: quia quanto districtius se sanctis his diebus Domino mancipasse meminit, tanto amplius gaudens sanctum Dominicæ resurrectionis tempus expectat. At si quem forte adhuc conscientia minus perfecte castigata accusat, nulli dubium quin pavidus ac tremens tantæ solennitatis præstolatur adventum. Nec tamen hic talis de salute diffidat, ne aliqua suorum numerositate vel enormitate scelerum confusus, barathrum desperatione incidat, juxta illud Salomonis [Proverb. 18.]: Impius cum venerit in profundum malorum, contemnet: sed sollicite perpendat, quia si tempus annuæ festivitatis, qua de auctoris nostri resurrectione lætamur, tanto vel gaudio castos, vel impuros metu et confusione afficitur, multo magis in tempore districti examinis, quando generalis omnium resurrectio celebratur, et jam audita judicis sententia, hos conscientia munda excusans lætificat, illos noxia accusans in perpetuum damnat. Quicumque ergo, fratres dilectissimi, continentia carnis armis accincti ab initio jam quadragesimali cum tentatore superbo certare cœperunt, videant caute ne cœpta deserant, priusquam hoste prostrato ministeriis donentur angelicis. Qui vero hactenus armatura virtutum se non induit, vel hodie incipiat, hodie cum turbis illis fidelibus fidei opera assumat, imploret pietatem ejus, qui in nomine patris adveniens benedictionem mundo attulit, Hosanna in altissimis proclamans, salvari se superna in patria flagitet. Sternat vestimenta sua in via, id est, membra sui corporis humiliet in præsentī, ut exaltet Deus in futuro, memor illius Davidici, quia exultabunt ossa humiliata. Ramos de arboribus cædat, et sibi sternat in via: id est, sanctorum scripta sedulus ad

memoriam revocet, quibus stantes ne cadant roborant, lapsos ne diutius jaceant hortantur, resurgentes ut virtutibus exerceantur instruunt, exercitatos virtutibus præmia in cœlis ut sperent, erigunt: sicque gressus suæ actionis, ne in lapidem offensionis et petram scandali offendant, præmuniat, ac sic etiam ipse cum cæteris fidelibus redemptoris sui vestigia sequatur, passionisque ac resurrectionis ejus mysteria digna mentis puritate veneretur, qui electis omnibus membris videlicet suis in remedium vulnerum simul et cœlestium gaudiorum pignus dare dignatus est Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XXII.

LUCÆ II. *In illo tempore cum consummati essent dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum est nomen ejus Jesus, &c.*

SANCTAM venerandamque præsentis festi memoriam, paucis quidem verbis Evangelista comprehendit, sed non pauca cœlestis mysterii virtute gravidam reliquit. Exposita namque nativitate Dominica, cujus gaudia mox angeli dignis laudibus extulerunt, pastores devota visitatione celebrarunt, omnes qui tunc audiere, mirati sunt, nos quoque pro modulo nostro, prout potuimus, Christo Domino largiente, congruis missarum hymnorumque solenniis exegimus, subjunxit atque ait:

Et postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum est nomen ejus Jesus, quod vocatum est ab angelo, priusquam in utero conciperetur.]
 Hæc sunt festivitatis hodiernæ gaudia veneranda, hæc

sacræ solennitas diei, hæc illa supernæ pietatis munera sacrosancta, quæ fidelium cordibus commendans Apostolus ait [Gala. 4.] : Quia, ubi venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus. Magna namque dispensatione pietatis ad redemptionem generis humani Deus pater non angelum, non archangelum, sed filium suum unigenitum mittere dignatus est. Quem quia in divinitatis suæ specie videre nequimus, magna rursum dilectionis arte providit, ut hunc factum ex muliere, hoc est, ex maternæ carnis substantia, sine virili admixtione conceptum, ad humanos verum hominem proferret aspectus : qui in divina virtute ac substantia manens, per omnia quod erat, veram naturæ mortalis infirmitatem quam non habebat, indueret. Et ut nobis necessariam obediendi virtutem præcipuo commendaret exemplo, factum sub lege, filium suum misit Deus in mundum : non quia ipse legi quicquam debeat, qui unus magister noster, unus est legislator et iudex, sed ut eos qui sub lege positi, legis onera portare nequiverant, sua compassione juvaret, ac de servili conditione, qui sub lege erant, ereptos in adoptionem filiorum, quæ per gratiam est, sua largitate reduceret. Suscepit ergo circumcisionem lege decretam in carne, qui absque omni prorsus labe pollutionis apparuit in carne, et qui in similitudine carnis peccati, non autem in carne peccati advenit, remedium quo caro peccati consueverat mundari non respuit : sicut etiam unda baptismatis, qua novæ gratiæ populos a peccatorum sorde lavari voluit, ipse non necessitatis, sed exempli causa subiit. Scire etenim debet vestra fraternitas, quia idem salutiferæ curationis auxilium circumcisio in lege contra originalis peccati vulnus agebat, quod nunc baptismus agere revelatæ gratiæ tempore consuevit, excepto quod regni cœlestis januam necdum intrare poterant, donec adveniens benedictionem daret,

qui legem dedit, ut videri posset Deus deorum in Sion, tantum in sinu Abrahæ post mortem beata requie consolati supernæ pacis ingressum spe felici expectabant. Qui enim nunc per Evangelium suum terribiliter ac salubriter clamat [Joan. 3.], Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu, non potest introire in regnum Dei: ipse dudum per legem suam clamabat [Gen. 17.], Masculus cujus præputii caro circumcisa non fuerit, peribit anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecit, id est, quia pactum vitæ in paradiso hominibus mandatum Adam prævaricante transgressus est, in quo omnes peccaverunt: peribit de cœtu sanctorum, si non ei fuerit remedio salutari subventum. Utraque ergo purificatio, et circumcisionis videlicet in lege, et in Evangelio baptismatis, tollendæ prævaricationis primæ gratia posita est. Et ne cui seculi labentis ætati superni respectus munera deessent, illi quoque qui a mundi exordio usque ad tempora datæ circumcisionis vel post datam circumcisionem, de aliis nationibus Deo placuerunt, vel hostiarum oblationibus, vel certe sola fidei virtute suas suorumque animas creatori commendantes, a primi reatus vinculis absolvere curabant. Sine fide enim impossibile est placere Deo: et sicut alias scriptum est [Abac. 2.], Justus autem ex fide vivit. Sed veniens in carne Dei filius, qui solam carnis naturam, nullam autem peccati contagionem contraxit de Adam, et quia spiritus sancti virtute de virgine conceptus et natus, nullo eguit munere gratiæ renascentis: utrumque genus purificationis subire dignatus est, et circumciscus videlicet a parentibus octava die nativitatis, et tricesimo ætatis anno baptizatus a Joanne, imo etiam tertium salutaris hostiæ munus ipse templi Dominus pro se non respuit offerri. Cujus die dehinc tricesima tertia, Domino opitulante, vestra caritas auditura simul est et celebratura mysterium. Cuncta, inquam, et legalis et Evangelicæ purificationis genera, qui nullo indiguit, Dominus suscipere

non despexit, et consummandæ jam legis decreta suo tempore doceret esse saluberrima, et advenientis Evangelii cunctis fidelibus ostenderet æque subeunda remedia. Sed et hoc quod eodem die suæ circumcisionis nomen ut Jesus vocaretur, accepit, ad imitationem priscæ fecit observationis: quam ex eo credimus sumptam, quod Abraham patriarcha, qui primus circumcisionis sacramentum in testimonium suæ magnæ fidei et divinæ ad eum promissionis accepit, eodem die suæ suorumque circumcisionis etiam nominis amplificatione simul cum sua conjuge benedici promeruit, ut qui eatenus Abram pater excelsus dictus est, deinde Abraham, id est, pater multarum gentium vocaretur: quia patrem, inquit, multarum gentium constitui te. Quæ fidelissima promissio tam late per orbem jam patet impleta, ut etiam nos ipsi de gentibus ad fidei illius devotionem vocati, ipsum nos patrem spiritualiter habere gaudeamus, dicente etiam nobis Apostolo [Galat. 3.]: Si autem vos Christi, ergo semen Abraham estis, secundum promissionem hæredes. Et Sarai, inquit, uxorem tuam, non vocabis Sarai, sed Saram, id est, non principem meam, sed principem: videlicet aperte docens, ut eam quæ tantæ fidei particeps et socia facta est, non proprie principem suæ domus, sed absolute principem, id est, omnium recte credentium fœminarum vocaret, et intelligeret esse parentem. Unde beatus Apostolus Petrus credentes de gentibus fœminas ad humilitatis, castitatis et modestiæ virtutem provocans, ejusdem matris nostræ Saræ debita cum laude meminit. Sicut Sara, inquit [1 Pet. 3.], obediebat Abraham, dominum eum vocans, cujus estis filiæ beneficientes, et non timentes ullam perturbationem. Hæc dilectionem vestram, fratres, admonere curavimus, ut singuli vestrum meminerint, etiam seipsos percepta fide Christi cum patriarchis nominis excelsi meruisse consortium, si percepta in Christo purificatione, baptismi salutaris derivatum a nomine Christi, gaudeant mutuasse cogno-

men, et hoc usque ad finem firmum intemeratumque servare contendant, gaudentes in se illud Esaiaë vaticinium esse completum [Esa. 65.], Et servos suos vocabit nomine alio, hoc est nomine Christiano, quo nunc omnes servi Christi se delectantur insigniri. Neque enim nomen aliud sub cœlo datum est hominibus, in quo oporteat eos salvos fieri. Unde propheta consequenter adjungit [Act. 4.]: In quo benedicendus super terram, benedicetur in Domino, amen. Dicit et alias de eodem, multiplicandam etiam de gentibus ecclesiam alloquens [Esa. 62.]: Videbunt gentes justum tuum, et cuncti reges inclytum tuum, et vocabitur tibi nomen novum, quod os Domini locutum est. Quare autem puer qui natus est nobis, et filius qui datus est nobis, Jesu, id est, Salvatoris nomen acceperit, non expositione ut a nobis possit intelligi, sed sollicita ac vigili eget intentione, ut etiam nos possimus ejusdem nominis participatione salvari. Legimus quippe angelo interpretante [Matth. 1.]: Quia ipse salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Et indubitanter credimus ac speramus, qui a peccatis salvat, ipse etiam a corruptionibus, quæ ob peccata contigerunt, et ab ipsa morte salvare non omitit, Psalmista testante, qui ait [Psalm. 103.]: Qui propitius fit omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes languores tuos. Dimissis quippe omnibus iniquitatibus nostris ad integrum omnes languores nostri sanabuntur, cum resurrectionis apparente gloria novissima inimica destructa fuerit mors. Et hæc est vera et plenaria nostra circumcisio, cum in die judicii cunctis simul animæ carnisque corruptionibus exuti, mox peracto judicio ad videndam perpetuo creatoris faciem, aulam regni cœlestis ingredimur, typice designans parvulos circumcisos ad templum Domini Hierosolymam cum laudibus hostiarum munus acceptabile deferri. Vera enim circumcissione purgatus templum Domini cum muneribus ingreditur, qui gloria resurrectionis ab omni labe mortalitatis

excoctus, cum bonorum fructibus operum supernæ civitatis gaudia sempiterna subit. Disrupisti, inquit [Psal. 115.], vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Vota mea Domino reddam in atriis domus Domini, in conspectu omnis populi ejus, in medio tui Hierusalem. Quod desideratissimum tempus cœlestis introitus illa dies octava, qua circumcisio celebratur, indicat. Sex etenim sunt hujus seculi ætates notissimis temporum distinctæ articulis, in quibus pro Deo laboribus insistere, et pro adipiscenda requie sempiterna ad tempus operari necesse est. Septima est ætas non in hac, sed in alia vita quiescentium usque ad tempus resurrectionis animarum. Octava autem ætas, ipsa est dies resurrectionis sine ullo temporis fine beata, quando vera omnimodo circumcisionis gloria coruscante, non ultra corpus, quod corrumpitur, adgravat animam: non terrena inhabitatio deprimat sensum multa cogitantem, sed corpus jam corruptibile lætificat animam, et sublevat cœlestis inhabitatio totum hominem visioni sui conditoris inhærentem. Cujus eterni diei beatitudinem Propheta in illo, cujus supra meminimus, Psalmo consequenter exponit, animam suam ipse et omnes interioris sui hominis affectus ad benedicendum Dominum, recordandasque omnes ejus retributiones excitans: Qui redimit de interitu, inquit, vitam tuam, qui satiat in bonis desiderium tuum, qui coronat te in miseratione et misericordia, renovabitur sicut aquilæ juvenus tua. Et ideo necesse est, fratres carissimi, ut qui ad hujus pulcherrimæ renovationis, quasi summæ circumcisionis, desideramus præmia pertingere, curemus interim primitivæ circumcisionis et renovationis, quæ quotidiano virtutum exercitio fit, subire remedia. Deponamus secundum pristinam conversationem veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris, renovemur spiritu mentis nostræ, et induamus novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia et sancti-

tate veritatis. Neque audientes circumcisionem in uno corporis nostri membro nos castigare, sufficere credamus: sed sicut idem alibi monet Apostolus [2 Cor. 7.], Mundemus nos ab omni labe et inquinamento carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei: relegamus Acta Apostolorum, videamus beatissimum protomartyrem Stephanum Judæis se cum Domino persequentibus terribiliter intonantem: Duri cervice, et incircumcisi cordibus et auribus, vos semper spiritui sancto restitistis. Si ergo incircumcisi cordibus et auribus sunt, qui spiritus sancti monitis resistunt, est utique cordium et aurium circumcisio. Et si est cordium et aurium, est et omnium exterioris interiorisque hominis nostri sensuum. Qui enim viderit mulierem ad concupiscendam eam, qui habuerit oculos sublimes, hujus incircumcisis est visus: quibus voce veritatis dicitur [Joan. 8.], Qui est ex Deo, verbum Dei audit. Propterea nos non auditis, quia ex Deo non estis. Incircumcisi sunt auribus, incircumcisi lingua et manibus sunt, quorum os locutum est vanitatem, et dextera eorum dextera iniquitatis: qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem sunt in cordibus eorum, et dextera eorum repleta est muneribus. Incircumcisi sunt gustu, quos propheta redarguit, dicens [Esaïæ 5.]: Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, et viri fortes ad miscendam ebrietatem. Incircumcisi olfactu et tactu, qui unguento et variis odoribus sunt delibuti: qui sequuntur amplexus meretricis, aspergentes cubile suum myrrha, et aloe et cinnamomo. Incircumcisi gressibus, de quibus Psalmista commemorat [Psal. 11.]: Contritio et infelicitas in viis eorum, et viam pacis non cognoverunt. At qui omni custodia servant suum cor, qui averunt oculos suos ne videant vanitatem, qui sepiunt aures suas spinis, ne audiant linguam nequam, qui gustant et vident, quam suavis est Dominus, quam beati viri qui sperant in eo, qui custodiunt vias suas ut non delin-

quant in lingua sua, qui donec superest halitus in eis, et spiritus Dei in naribus eorum, non loquuntur labiis iniquitatem, nec lingua eorum meditatur mendacium, qui levant manus suas ad mandata Dei quæ diligunt, qui ab omni via mala prohibent pedes suos ut custodiant verbum Dei, isti omnes suos sensus petra spiritualis exercitii se ostendunt habere circumcisos. Petri-
nis quippe cultris circumcisionem fieri legimus: petra autem erat Christus, cujus fide, spe et caritate, non solum in baptismo, sed in omni prorsus actione devota purificantur corda bonorum. Quæ et ipsa quotidiana nostra circumcisio, id est, continua cordis mundatio, semper octavæ dici sacramentum celebrare non desistit, quia nos in exemplum Dominicæ resurrectionis, quæ octava die, id est, post septimam sabbati facta est sanctificare consuevit, ut quomodo surrexit Christus a mortuis per gloriam patris, ita et nos in novitate vitæ ambulemus, præstante Deo, qui vivit et regnat in secula seculorum, Amen.

HOMILIA XXIII.

MATTH. III. MARCI I. LUCÆ III. JOANNIS I. *In illo tempore venit Jesus a Galilæa in Jordanem ad Joannem, ut baptizaretur ab eo, &c.*

IECTIO sancti Evangelii, quam modo, fratres, audivimus, magnum nobis et in domino et in servo dat perfectæ humilitatis exemplum. In domino quidem, quia cum sit dominus non solum ab homine servo baptizari, sed etiam ipse ad hunc baptizandus venire dignatus est. In servo autem, quia cum sciret præcursorem se ac baptistam Salvatoris sui esse destinatum, memor tamen propriæ fragilitatis injunctum sibi humiliter excusavit officium, dicens: Ego

a te debeo baptizari, et tu venis ad me? Sed quia omnis qui se exultat, humiliabitur, et qui se humiliat, exaltabitur, et Dominus qui in forma hominis propter homines instruendos humilis apparuit, mox a Deo patre quantum super homines, imo etiam quantum super angelos, et super omne quod creatum est, emineret, apparuit voce lapsa ad eum huiusmodi a magnifica gloria: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Et fidelissimus atque humillimus servus ille Joannes, qui baptizari a Domino, quam Dominum baptizare magis adoptavit, et ipsum baptizare Dominum, et apertis suæ mentis oculis descendentem super eum spiritum præ cæteris mortalibus videre promeruit. Verum quia breviter ista prælibavimus, latius jam cuncta exposituri ipsum sacræ lectionis videamus exordium.

Tunc venit, inquit, Jesus a Galilea in Jordanem ad Joannem, ut baptizaretur ab eo.] Venit filius Dei baptizari ab homine, non anxia necessitate abluendi alicujus sui peccati qui peccatum non fecit ullum, nec inventus est dolus in ore ejus: sed pia dispensatione abluendi omnis nostri contagionem peccati, qui in multis offendimus omnes, et si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est. Venit baptizari in aquis ipsarum conditor aquarum, ut nobis qui in iniquitatibus concepti, et in delictis sumus generati, secundæ nativitatis, quæ per aquam et spiritum celebratur, appetendum insinaret mysterium. Dignatus est lavari aquis Jordanicis, qui erat mundus a sordibus cunctis, ut ad diluendas nostrorum sordes scelerum omnium fluentia sanctificaret aquarum. Sed quia humillimam Domini dispensationem ex lectione Evangelica cognovimus, etiam servi humillimam obeditionem sollicita intentione videamus. Sequitur:

Joannes autem prohibebat eum, dicens: Ego a te debeo baptizari, et tu venis ad me?] Expavit illum ad se venisse ut baptizaretur aqua, cui nulla inerat quæ bap-

tismo tergeretur culpa, imo qui per sui gratiam spiritus cunctam credentibus mundi tolleret culpam. Unde recte intelligitur quod hic dicit Joannes, Ego a te debeo baptizari, hoc esse quod apud Evangelistam Joannem illo ad se veniente dixisse narratur [Joan. 1.] : Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Ab illo enim debemus omnes baptizari, qui ad hoc venit in mundum, ut peccata tolleret mundi. Ab illo debuit ipse Joannes baptizari, id est, a peccati originalis contagione mundari, qui quamvis nullus inter natos mulierum major, tamen quasi natus ex muliere culpæ nævo non carebat. Ideoque cum cæteris mulierum natis ab eo qui natus ex virgine Deus in carne apparuit, opus habebat ablui. Quoniam ergo scriptum est [Job 15.], Quid est homo ut immaculatus sit, et ut mundus appareat natus ex muliere ? jure timuit homo quamvis sanctus, natus tamen ex muliere, et ob id a culpæ macula non immunis baptizare Dominum, quem ex virgine natum noverat, nullam prorsus habere maculam culpæ. Sed quia vera humilitas ipsa est, quam obedientia comes non deserit, quod prius officium expavit, humiliter implevit. Nam sequitur :

Respondens autem Jesus dixit ei : Sine modo, sic enim decet nos adimplere omnem justitiam : tunc dimisit eum.] Id est, tunc demum dimisit, tunc consensit, tunc passus est eum a se baptizari, cum tali ordine cognovisset omnem justitiam debere compleri. Sine modo, inquit, sine me modo, ut jussi, a te baptizari in aqua, et tu postmodum a me quod quæris, baptizaberis in spiritu. Sic enim decet nos prærogare exemplum implendæ omnis justitiæ, ut videlicet discant fideles neminem posse hominem absque unda baptismatis perfecte justum existere, et esse omnibus quamvis innocenter et juste viventibus necessarium vivificæ regenerationis officium, cum me qui spiritus sancti opere conceptus et natus, cognoverint secundæ nativitatis subiisse, vel potius mihi conse-

crasse lavacrum. At nulla personarum majorum contempta ab humilibus meis in remissionem peccatorum baptizari, cum meminerit Dominum, qui in spiritu sancto baptizans peccata dimittere solet, suum baptizandum in aqua submisisse servi manibus caput. Sequitur :

Baptizatus autem Jesus, confestim ascendit de aqua : et ecce aperti sunt ei cœli, et vidit spiritum Dei descendentem sicut columbam, et venientem super se.] Et hoc ad impletionem omnis justitiæ pertinet, quod baptizato Domino aperti sunt ei cœli, et spiritus descendit super eum : ut hinc nimirum fides nostra confirmetur, per mysterium sacri baptismatis, aperiri nobis introitum patriæ cœlestis, et sancti spiritus gratia ministrari. Numquid enim credi decet, Domino tunc primum cœlestia patuisse secreta, cum recta fides habeat non minus tempore, quo cum hominibus conversatus est, quam et post et antea in sinu patris mansisse, et sedem tenuisse cœlestem ? Aut a tricesimo ætatis suæ anno, quando baptizatus est, spiritus sancti dona percepit, qui prima conceptione spiritu sancto plenus semper extitit ? Nobis ergo, fratres carissimi, nobis sunt hæc celebrata mysteria. Quia enim nobis Dominus sacrosancto sui corporis intinctu baptismi lavacrum dedicavit, nobis quoque post acceptum baptismum cœli aditum patere, et spiritum sanctum dari monstravit. Et congrua multum distantia, quia primus Adam ab immundo spiritu deceptus per serpentem, gaudia regni cœlestis amisit : secundus Adam a spiritu sancto per columbam glorificatus ejusdem regni limina reseravit, flammamque vibrantem, qua ingressum paradisi expulso Adam primo Cherub custos interclusit. Secundus Adam hodierna die per aquam lavacri nascentis extingui debere monstravit, ut unde ille cum sua conjuge ab hoste victus exiit, ibi iste cum sanctorum ecclesia, sponsa videlicet sua, de hoste victor rediret, imo potiora redemptis a peccato vitæ immortalis munera pater futuri seculi princeps pacis donaret, quæ præ-

sentis nostri seculi pater princeps discordiæ venumdatus sub peccato sua cum stirpe perdidit: quia nimirum vita illa beatissima, quam deseruit Adam, quamvis incomparabili luce et pace sublimis ab omnium curarum stimulantium nube serena crebra Dei et angelorum fuerit visione et allocutione glorificata, in terræ tamen hujus erat locis constituta terrenis, quamvis nullo labore quæsitis alenda fructibus: at hæc quam Christus tribuit in cœlorum est arce vita perennis non crebra, sed continua divinæ contemplationis luce relecta. Prima hominis vita beata ita fuit immortalis, ut posset in ea homo non mori, si se a peccati seductione cautus servaret: secunda vero ita fiet immortalis, ut non possit in ea homo mori, nec ulla peccati pulsantis seductione tentari. Bene autem spiritus reconciliator in columba, quæ multum simplex est avis, apparuit, ut et suæ videlicet naturæ simplicitatem per hujus speciem animalis ostenderet. Spiritus enim sanctus disciplinæ effugiet fictum, et eum in quem descendit, mansuetum mitemque ac misericordiæ supernæ præconem ministrumque doceret mundo esse futurum: simul et omnes qui sua gratia essent renovandi, simplices ac mundi corde admoneret ingredi, juxta quod scriptum est [Sapient. 1.]: Sentite de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis quærite illum. Quoniam in malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Hinc est quod Simon, qui in felle amaritudinis et obligatione iniquitatis permanere consensit, partem sortemque in hoc spiritu habere nequivit. Illo enim spiritu plenus erat, qui in serpente hominibus apparendo, quia ipse malitiæ et insidiarum peste infectus esset, corda diligenter edocuit. Sed descendente super Dominum spiritu, videamus quid sequitur:

Et ecce vox de cœlis dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.] Filius Dei baptizatur in homine, spiritus Dei descendit in columba, pater Deus

in voce sanctæ et individuæ trinitatis in baptismi declaratur mysterium. Et recte, ut qui sacramentorum suorum dispensatoribus erat præcepturus, docere omnes gentes, et baptizare eos in nomine patris, et filii, et spiritus sancti, primus ipse suo in baptismo totam personaliter panderet adesse trinitatem. Quod autem vox paterna, hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ad comparationem terreni hominis dicit, in quo peccante quodammodo sibi displicuisse Deus conditor insinuat, cum ait [Genes. 6.] : Pœnitet me hominem fecisse in terra. Pœnitentia quidem in Deum nulla cadit, sed nostro more loquens, qui compungi pœnitentia solemus, quando contra votum nostra opera verti videmus. Pœnitere se dixit hominem fecisse in terra, quem a rectitudine suæ facturæ peccando degenerare conspexit. In filio autem suo unigenito sibi singulariter complacuit, quia hunc hominem quem induerat, a peccato immunem servare cognovit. Et in hac quoque voce patris, sicut et in cæteris baptizati Domini mysteriis, omnis justitiæ declaratur impletio. Coeternus enim et consubstantialis patri filius, descendente super eum spiritu, qui sit hominibus intimatur, ut per hoc discant homines per gratiam se baptismatis accepto spiritu sancto de filiis diaboli in Dei filios posse transferri, sicut Apostolus edocet, fidelibus ita loquens [Rom. 8.] : Accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba pater. Et Evangelista Joannes : Quotquot, inquit [Joan. 1.], receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus. His de baptismo nostri Salvatoris, fratres carissimi, prout ipse donavit, commemoratis, ad nosipsos revertamur, et quia humilitatem obedientiamque baptistæ simul et baptizati audivimus, per humilem obedientiam baptisma quod suscepimus, servare curemus, mundantes nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei. Humiliter ergo ejus subeunda et servanda myste-

ria eis, qui necdum in his sunt initiati suadeamus, et quotquot per gradum sacerdotalem ad dispensanda illorum sumus sacramenta promoti, humiliter injunctum nobis impleamus officium. Studeamus omnes solliciti, ut januam patriæ cœlestis, quæ nobis est divinis patefacta mysteriis, humanis ipsi nobis non intercludamus illecebris. Neque enim frustra Dominum apud Evangelistam Lucam post baptismum orasse, et sic cœlo aperto spiritum ac vocem patris venisse commemoratur, qui etiam tribus consonantibus Evangelistis baptizatus, mox jejunium quadraginta dierum solitarius exercuit: sed nos profecto docuit, nosque suo informavit exemplo, ut post acceptam in baptismo remissionem peccatorum, vigiliis, jejuniis, orationibus, cæterisque spiritus fructibus operam demus, ne nobis torpentibus minusque sollicitis immundus spiritus, qui de corde nostro expulsus in baptismo fuerat, redeat, nosque spiritualibus divitiis vacuos inveniens, septemplici peste deprimat, et sint novissima nostra pejora prioribus. Caveamus seduli, ne ignem nobis ipsi, qui vitæ iter ocludat, nostrorum crebro accendamus fomitem vitiorum. Flammeus namque gladius qualiscunque ille est, qui paradisi ostia servat, singulis quibuscunque fidelium fonte baptismatis extinctus est, et ut redire possit homo ablatus, infidelibus autem manet semper immobilis. Sed et falsis fidelibus vocatis quidem, sed non electis, dum post baptismum se criminibus implicare non metuunt, quasi post extinctionem idem ignis reaccenditur: ne mereantur intrare regnum, quod ficto corde ac duplici requirunt, serpentino potius dente fraudulentum, quam simplici oculo columbini, quem in ecclesia sua multum se diligere Dominus ostendit, qui in amoris Cantico ait [Cantic. 1.]: Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra oculi tui columbarum. Unde quia nobis ad discendam Deo placitam simplicitatem columbæ forma proponitur, diligentius ejus naturam videamus, ut per singula innocentiae ejus

exempla, vitæ nobis emendationis instituta sumamus. Hæc a malitia fellis prorsus aliena est. Et nos igitur a malitiæ felle alienemur, omnisque amaritudo, et ira, et indignatio tollatur a nobis cum omni malitia. Ita nulum ore vel unguibus lædit, nec minimas quidem musculas, vel vermiculos, quibus minores pene omnes aviculæ se suosque pullos nutriunt, inquit. Videamus nos ne dentes nostri sint arma et sagittæ, ne mordentes et comedentes invicem, consumamur ab invicem. Contineamus manus a rapinis: qui furabatur, jam non furetur. Magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti. Nam et columba sæpe alienos quasi suos fertur alere pullos. Ipsa terræ fructibus et semine pascitur. Audiamus Apostolum [Rom. 14.]: Bonum est non manducare carnem, et non bibere vinum. Et Apostolus Petrus: Ministrare, inquit [2 Petr. 1.], in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis. Gemitum pro cantu habet. Miseri simus, et lugeamus et ploremus coram Domino, qui fecit nos. Risus noster in luctum convertatur, et gaudium in mœrorem. Beati enim lugentes, quoniam ipsi consolabuntur. Super aquas sedere consuevit, ut venturi raptum accipitris prævisa in aquis umbra declinet. Et nos mundi simus, ac mundati scripturarum fluentis, seduli assidere curemus, quarum speculis edocti dignoscere et præcavere valeamus insidias hostis antiqui. Tales quippe amat ecclesia, sponsa videlicet Christi, quæ in amoris sui laudibus cantat: Oculi ejus sicut columbæ, quæ lacte sunt lotæ, et resident juxta fluentia plenissima. Nidificare solet in foraminibus petrae, in caverna maceræ. Petra Christus est, cujus in cruce clavis manus, latus est lancea perforatum, unde continuo sanguis et aqua, nostræ videlicet sanctificationis et ablutionis mys-

terium, exivit. Maceria ejus est virtus coadunata sanctorum, caverna in ea sinus paternae dilectionis, quo teneriores fidelium animos dum ad fidei, spei et dilectionis perfectionem nutriendos suscipiunt, quasi nidificantibus columbis in se locum pandunt. Hæc ergo fortiorum auxilia, qui adhuc pusilli in fide sumus, humiliter subeamus, his Dominicæ passionis sacramentis semper sanctificari curemus. Talem namque omnium nostrum conversationem Dominus quærit, talibus intentam studiis uniuscujusque nostrum vitam videre desiderat, talium voce suas laudes decantari ac prædicari gratulatur. Surge, inquit [Cantic. 2.], amica mea, speciosa mea, et veni, columba mea, in foraminibus petræ, in caverna maceriæ. Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis. Hæc de natura columbæ septem virtutis exempla commemorasse sufficiat. Et recte fortasse, quia spiritus sancti, qui in columba descendit, septiformis est gratia. Verum ex omnibus, quæ de ejus natura moraliter interpretanda humana potest comperire solertia, restat unum quod de ejus actu mystico sacra narrat historia. Cum enim Dominus in figuram futuri baptismatis originalis mundi scelera diluvii aquis ablueret, transacta mundatione scire volens Noe, qualiter se facies haberet terræ, emisit corvum, qui ad arcam redire contempsit: significans eos, qui abluti licet unda baptismatis, nigrimum tamen veteris habitum hominis emendatius vivendo deponere negligunt: et ne sancti spiritus unctione renovari mereantur, statim ab intima catholicæ pacis et quietis unitate, exteriora, id est, seculi desideria sequendo desciscunt. Emisit post eum columbam: at illa venit ad eum vespere, portans ramum olivæ virentibus foliis, in ore suo. Animadvertitis credo, fratres, et me loquentem vestro intellectu prævenitis, ramum olivæ virentibus foliis gratiam esse spiritus sancti vitæ verbis abundantem: de cujus plenitudine super Christum requiescente, psalmus ait [Psal. 44.], Unxit te Deus, Deus

tuus, oleo lætitiæ, præ consortibus tuis. De cujus dono consortibus Christi dato loquitur Joannes [1 Joan. 2.] : Vos unctionem habetis a sancto, et nostis omnia. Et pulcherrima comparatione umbra veritatis concinit. Ratum olivæ columba corporalis ablutam diluvii aquis detulit in arcam, spiritus sanctus in specie columbæ corporalis baptizatum aqua Jordanis descendit in Dominum. Nos quoque Christi et ecclesiæ membra, quos non solum homines, qui erant in arca cum Noe, sed et animantia quæ arca continebat, et ipsa quoque ligna, ex quibus eadem facta est arca, figurant post acceptum undæ regenerationis lavacrum : per unctionem sacri chrismatis gratia spiritus sancti signamur, quam conservare in nobis intemeratam dignetur ipse, qui dedit Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat in eternum, Amen.

HOMILIA XXIV.

LUCÆ 2. In illo tempore, postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ secundum legem Moysi, tulerunt Jesum.

SOLENNITATEM nobis hodiernæ celebritatis, quam quadragésimo Dominicæ natiuitatis die debitis veneramur officiis, maxime ejusdem Domini salvatoris nostri, simul et intemeratæ genitricis ejus humilitate dedicatam sacra Evangelii lectio designat : exponens eos qui legi nihil debuerant, implendis se legalibus per omnia subdidisse decretis. Sicut enim modo cum Evangelium legeretur, audivimus, Postquam impleti sunt dies purgationis ejus (videlicet matris illius) secundum legem Moysi, tulerunt illum in Hierusalem, ut sisterent eum Domino : sicut scriptum est in lege Domini. Quia omne masculinum

adaperiens vulvam, sanctum Domino vocabitur. Præcepit namque lex, ut mulier quæ suscepto semine peperisset filium, immunda esset septem diebus, et in die octavo circumcideret puerum, nomenque aptaret: deinde etiam alios triginta tres dies ab ingressu templi ac viri toro abstineret, donec quadragesimo nativitatis die filium cum hostiis ad templum Domini deferret: primogenitum autem omnis masculini sexus sanctum Domino vocari, atque ideo munda quæque offerri Deo, immunda autem mundis mutari, vel occidi, et primogenitum hominis quinque siclis argenti debere redimi. Si autem fœminam peperisset mulier, immunda fieri iussa est quatuordecim diebus, et sexaginta sex aliis diebus a templi ingressu suspendi, donec octogesimo nativitatis die, quæ dies purgationis ejus vocabatur, illa se suamque sobolem hostiis sanctificatura veniret, ac sic demum ad torum viri libera redire deberet. Intueamur, fratres carissimi, diligentius verba legis quæ proposuimus, et videbimus apertissime, quam beatissima Dei genitrix, et perpetua virgo Maria, simul cum filio quem genuit, ab omni fuerit legis subjectione liberrima. Cum enim dicat lex, mulierem quæ suscepto semine peperisset, immundam decerni, et per longa tempora simul cum prole quam genuisset, oblatiis victimis debere mundari: patet profecto, quia illam quæ sine virilis susceptione seminis virgo peperit, una cum filio qui natus est ei, neque immundam describat, neque per hostias salutare doceat esse mundandam. Sed sicut Dominus ac Salvator noster, qui divinitatis legem dedit, apparens in homine, fieri voluit sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus: ita etiam beata genitrix illius, quæ singulari privilegio supra legem fuit, pro ostendendo tamen humilitatis exemplo, legalibus subdi non refugit institutis: juxta illud viri Sapientis [Eccles. 3.], Quanto magnus es, tanto humilia te in omnibus.

Et ut darent, inquit, hostiam secundum quod dictum

est in lege Domini, Par turturum, aut duos pullos columbarum.] Hostia hæc pauperum erat. Præcepit quippe Dominus in lege, ut qui posset, agnum pro filio vel filia, simul et turturē sive columbam offerret : qui vero non sufficeret ad offerendum agnum, duos jam turtures, vel duos columbæ pullos offerret. Ergo Dominus nostræ per omnia memor salutis, non solum homo fieri, cum Deus esset, sed etiam cum dives esset, pauper fieri dignatus est pro nobis : ut nos sua paupertate, simul et humanitate divitiarum, et divinitatis suæ donaret esse participes. Sed libet paulisper intueri, cur hæ maxime volucres in hostiam Domini jubentur offerri. Nam et Abraham patriarcha tanto ante legem tempore has in holocaustum Domino legitur obtulisse, et in plerisque legis ceremoniis, qui mundandus esset, per has jubebatur mundari. Columba ergo simplicitatem, turtur indicat castitatem : quia et columba simplicitatis, et castitatis amator est turtur : ita ut si conjugem casu perdidit, non aliam ultra quærere curet. Unde in laudibus ecclesiæ loquitur Dominus [Cantic. 1.] : Pulcræ sunt genæ tuæ, sicut turturis. Et iterum : Ecce tu pulcra es, amica mea, ecce tu pulcra, oculi tui columbarum. Genas quippe ut turturis habet, qui ab omni impudiciæ peste castum se custodit, et immunem : oculos habet columbarum, qui nulli nocere desiderans, etiam inimicos simplici amore contuetur. Sed utraque avis memorata, quia gemitum pro cantu edere solet, sanctorum in hoc seculo designat ploratum, de quo Dominus memorat, dicens [Joan. 16.] : Amen, amen, dico vobis, quia plorabitis et flebitis vos, mundus autem gaudebit : vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Et rursus [Matth. 5.] : Beati lugentes, quoniam ipsi consolabuntur. Merito ergo turtur et columba Domino offeruntur in hostiam : quia nimirum simplex et pudica fidelium conversatio gratum est illi sacrificium justitiæ : quia qui laborat in gemitu suo, qui lacrymis

stratum suum singulas per noctes abluit, acceptissimam Deo victimam mactat. Cum vero utraque avis ista propter consuetudinem gemendi præsentis sanctorum luctus et desideria superna designet, hoc tamen differunt, quod turtur solivagus, columba autem gregatim gemere consuevit: et ob id ista secretas orationum lacrymas, illa publicos ecclesiæ conventus insinuat. Bene autem puer Jesus primo circumciditur, ac sic interpositis diebus Hierosolymam cum hostia defertur: quia et ipse jam juvenis prius omnem carnis corruptionem moriendo aut resurgendo calcavit, ac deinde interpositis diebus cum ipsa carne jam immortalis, quam pro nostra salute hostiam Deo fecerat, ad gaudia supernæ civitatis ascendit. Et unusquisque nostrum prius aqua baptismi a peccatis omnibus, quasi vera circumcisione purgatur, ac sic proficiente gratia novæ lucis, ad altare sanctum salutari hostia Domini corporis et sanguinis consecrandus ingreditur. Nam et ipsa singulariter simplex et casta nostri Salvatoris humanitas, quæ oblata est Deo patri pro nobis, non incongrue per immolationem columbæ sive turturis potest figuraliter exprimi. Sed et omnis in fine mundi ecclesia primo communi resurrectione cunctam terrenæ labem mortalitatis et corruptionis exuet, ac deinceps in regnum cœlestis Hierusalem bonorum victimis operum Domino commendata transfertur. Quod autem Simeon et Anna, propectæ videlicet ætatis vir et fœmina, devotis confessionum officiis Dominum, quem corpore parvum vident, sed magnum divinitate intelligunt, excipiunt: illam profecto populi Judæorum synagogam figurate denunciant, quæ longa incarnationis ejus expectatione fatigata, promptissime illum mox, ut advenit, et piarum ulnis actionum, et fidei non fictæ vocibus exaltare ac magnificare studuit, acclamans illi, et dicens [Psal. 24.]: Dirige me in veritate tua, et doce me, quia tu es Deus salvator meus, et te

sustinui tota die. Sed et hoc dicendum, quia merito uterque sexus ei gratulabundus occurrerit, qui utriusque redemptor apparebat. Magno sane metu, fratres mei, audienda sunt verba, quibus idem Simeon de Domino prophetans matrem ejus alloquitur :

Ecce positus est hic in ruinam et resurrectionem multorum in Israel, et in signum cui contradicetur. Et tuam ipsius animam pertransibit gladius, ut revelentur ex multis cordibus cogitationes.] Desideranter namque multum auditur, quod positus dicitur Dominus in resurrectionem multorum : quia sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur : quia et ipse dicit [Joan. 11.], Ego sum resurrectio et vita, qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet : et omnis qui vivit, et credit in me, non morietur in eternum. Sed non minus terribiliter sonat, quod præmittitur, Ecce positus est hic in ruinam. Infelix namque satis est, qui agnita resurrectionis gloria deterius cadit, qui visa luce veritatis gravioribus peccatorum nebulis obcæcatur. Unde curandum nobis summopere est, ut recta quæ cognovimus, operando semper exercere meminerimus, ne de nobis dicatur illud Apostoli Petri [2 Petr. 2.] : Quia melius erat eis viam veritatis non agnoscere, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo, quod traditum est illis sancto mandato.

Et in signum, inquit, cui contradicetur.] Signo dominicæ crucis multi sæpe Judæorum exterius, multi contradixere gentilium : multi, quod est gravius, falsi fratres hoc interius professionis superficie sequuntur, sed se veritate prævæ actionis nimium persequuntur, dicentes se nosse Deum, factis autem negantes.

Et tuam ipsius animam pertransibit gladius.] Gladium appellat affectum Dominicæ passionis et mortis in cruce, qui Mariæ animam pertransivit : quia non sine acerbo dolore potuit crucifixum morientemque videre, quem

licet resurrecturum a morte quasi Deum nullatenus ambigebat, tamen quasi sua e carne procreatum mori pavida dolebat.

Ut revelentur ex multis cordibus cogitationes.] Ante incarnationem Dominicam velatæ erant cogitationes multorum, nec late patebat, quis eternorum amore flagraret, quis cœlestibus bonis temporalia mente præferret: sed nato cœli rege in terra confestim pius quisque gaudebat, Herodes autem turbatus est, et omnis Hierosolyma cum illo. Prædicante et miracula faciente, omnes turbæ et timebant, et glorificabant Deum Israel: Pharisei autem et scribæ dicta ac facta ejus salutaria rabido ore carpebant. Passo in cruce impii lætitia stulta, pii tristitia justa replebantur: sed resurgente a mortuis, et ascendente in cœlum horum lætitia mœrore, illorum est mœstitia gaudio mutata perenni: sicque juxta prophetiam beati Simeonis apparente in carne Domino, revelatæ sunt ex multis cordibus cogitationes. Non hæc autem disparium revelatio cogitationum tunc solum acta in Judæa, sed nunc etiam apud nos credenda est actitari. Et nunc enim Domino apparente revelantur ex multis cordibus cogitationes, cum lecto vel prædicato verbo salutis, alii audientium libenter auscultant, gaudentes perficere actu, quæ auditu didicerint: alii fastidientes quæ audiunt, non hæc agendo patrare, sed his potius insultando nituntur contraire. Unde oportet, fratres, ut quoties verbum doctrinæ cœlestis aliquid contrarium a duris auditoribus pati senserimus, imitemur tristitiam cordis eorum, qui passim in carne Dei verbum digno dolore compassionis tenebant: quoties vero idem verbum in auditorum fidelium mente per dilectionem resurgere, atque ad gloriam conditoris nostri per bona opera proficere viderimus, gaudeamus cum eis, qui Christum resurrexisse a mortuis, atque ad cœlos ascendere votis aspexere felicibus. Sane quoniam castas, simplices et gemebundas aves Domino offerri con-

suevisse cognovimus, quibus nostra sobrietas, simplicitas et compunctio cordis auctori nostro semper offerenda signat, oportet intueri diligentius: quia non frustra duo turtures, aut duo pulli columbæ, et unus ex his pro peccato, alter in holocaustum offerri debere præcipitur. Duo sunt namque genera compunctionis, quibus semetipsos Domino fideles in ara cordis immolant: quia nimirum, sicut ex patrum dictis accepimus, Deum sitiens anima prius timore compungitur, postea amore. Prius enim sese in lacrymis afficit: quia dum malorum suorum recolit, pro his perpeti supplicia eterna pertimescit, quod est unum turturem sive pullum columbæ pro peccatis offerre: at dum longa mœroris anxietate fuerit formido consumpta, quædam jam de præsumptione veniæ securitas nascitur, et in amorem cœlestium gaudiorum animus inflammatur. Et qui prius flebat, ne duceretur ad supplicium, postmodum flere amarissime incipit: quia differtur a regno, quod est de altero turture sive pullo columbino holocaustum facere; holocaustum namque totum incensum dicitur. Et holocaustum se ipse Domino facit, qui spretis omnibus terrenis, solo supernæ beatitudinis desiderio æstuarè, solam hanc per luctum ac lacrymas quærere dulce habet. Contemplatur etenim mens, qui sint illi angelorum chori, quæ ipsa societas beatorum spirituum, quæ majestas eternæ visionis Dei, et amplius plangit, quia a bonis perennibus deest, quam flebat prius, cum mala eterna metuebat. Utramque autem nostræ compunctionis hostiam grater accipere dignetur, qui et pro peccato lugentibus, atque afflictis clementer errata dimittit: et pro ingressu vitæ cœlestis tota mentis intentione ferventes eternæ suæ visionis luce reficit Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti, Deus per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XXV.

MATTH. XIX. LUC. XVIII. MARG. X. *In illo tempore dixit Simon Petrus ad Jesum: Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te. Quid ergo erit nobis? &c.*

AUDIENS a Domino Petrus, quia dives difficile intraret in regnum cœlorum, sciensque secum suis condiscipulis ad integrum mundi fallentis sprevisse delicias, voluit agnoscere quid vel ipsi, vel cæteri, mundi contemptores pro majore mentis virtute majoris præmii sperare deberent. Et respondens Domino ait:

Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te.] Ubi solerter intuendum, quod non solum se omnia reliquisse, sed et Dominum sequi gloriatur: quia stultum profecto est, juxta Platonem et Diogenem, et quosdam alios philosophos, vitæ quidem hujus divitias calcare, et non hæc pro eterna adipiscenda vita, sed pro inani agere mortaliū laude captanda: stultum præsentēs labores ultro, absque spe futuræ subire quietis et pacis. Perfectus autem ille est, qui abiens vendit omnia quæ habet, et dat pauperibus, ac veniens sequitur Christum. Habebit enim thesaurum non deficientem in cœlis. Unde bene interrogante Petro, dixit talibus Jesus:

Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel.] In hac quippe vita pro ejus nomine laborantes, in alia præmium sperare docuit: id est, in regeneratione, cum videlicet in vitam immortalem fuerimus resurgendo regenerati, qui in vitam caducam mortaliter eramus geniti. Et justa prorsus retributio, ut qui hic pro Christo humanæ gloriam celsitudinis neglexerunt, illic a Christo judices glorificati singulariter cum eo humanæ conversationis assideant: et quia sequendis ejus

vestigiiis nulla ratione poterant avelli. Nemo autem putet duodecim tantum Apostolos, quia pro Juda prævaricante Matthias electus est, tunc esse judicatu-
ros: sicut nec duodecim solæ sunt tribus Israel judicandæ. Alioquin tribus Levi, quæ tertiadecima est, injudicata recedit: et Paulus qui tertiusdecimus est Apostolus, quia pro Juda prævaricante Matthias electus est, judicandi sorte privabitur, cum ipse dicat [1 Cor. 6.]: Nescitis quoniam angelos judicabimus, quanto magis secularia? Sciendum namque est, omnis qui ad exemplum Apostolorum sua reliquerunt omnia, et secuti sunt Christum, judices cum eo venturos, sicut etiam omne mortalium genus esse judicandum. Quia enim duodenario sæpe numero solet in Scripturis universitas designari, per duodecim sedes Apostolorum omnium numerositas judicantium, et per duodecim tribus Israel universitas eorum, qui judicandi sunt, ostenditur. Unde notandum, quod duo sunt ordines electorum in judicio futuri: unus judicantium cum Domino, de quibus hoc loco memorat, qui reliquerunt omnia, et secuti sunt illum: alius judicatorum a Domino qui non quidem omnia sua pariter reliquerunt, sed de his tamen quæ habebant, quotidianas dare eleemosynas Christi pauperibus curabant. Unde et audituri sunt in judicio [Matth. 25.]: Venite, benedicti patris mei, possidete præparatum vobis regnum a constitutione mundi. Esurivi enim, et dedistis mihi manducare: sitivi, et dedistis mihi bibere, et cætera, quorum et in superioribus hujus lectionis Dominus meminit, cum principè quodam interrogante, quid boni faciendo vitam possideret eternam: Si vis, inquit [Matth. 19.], ad vitam ingredi, serva mandata. Non homicidium facies, non furtum, non falsum testimonium dices: vel honora patrem et matrem, et diliges proximum tuum sicut teipsum. Ergo qui mandata Domini servat, ad vitam ingreditur eternam: qui autem non solum mandata servat, verum etiam consilium Domini, quod pro

contemnendis divitiis mundi a luxibus tribuit, sequitur, non tantum vitam ipse percipiet, sed etiam de vita aliorum cum Domino judicabit: atque ita fit, ut in iudicio, ut diximus, duo sint ordines bonorum. Sed et reprobos duos ibi futuros ordines Domino narrante comperimus: unum eorum qui fidei Christianæ mysteriis initiati, opera fidei exercere contemnunt, quibus in iudicio testatur [Matth. 25.]: Discedite a me maledicti in ignem eternum, qui præparatus est diabolo et angelis ejus. Esurivi enim, et non dedistis mihi manducare, et cætera. Alterum eorum, qui fidem et mysteria Christi vel nunquam suscepere, vel susceptam per apostasiam deseruere, de quibus dicit [Joan. 3.]: Qui autem non credit, jam judicatus est, quia non credit in nomine unigeniti filii Dei. Qui quoniam nec verbo tenus Christum colere voluerunt, nec verba saltem ejus quibus coarguantur iudicio, merentur audire: sed ad hoc tantum veniunt in iudicium, ut cum eis qui judicantur peccatoribus, in damnationem mittantur eternam. Verum his cum timore et pavore debite paulisper commemoratis, ad lætissima potius Domini et salvatoris nostri promissa convertamus auditum. Videamus quæ tantæ gratiæ pietatis, non eternæ tantummodo vitæ præmia suis sequacibus, sed et præsentis munera pollicetur eximia.

Et omnis, inquit, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum; centuplum accipiet et vitam eternam possidebit. Qui enim terrenis affectibus sive possessionibus pro Christi discipulatu renunciaverit, quo plus in ejus amorem profecerit, eo plures inveniet, qui se interno suscipere affectu, et suis gaudeant sustentare substantiis: ejus nimirum professionibus vitæque consortes, qui se pro Christo pauperem factum in suis domibus agrisque recipere, et majorem prorsus quam uxor, parens, frater, aut filius carnalis devotione caritatis refovere delectentur. Centuplum namque quod ait, non

numerum amantium in Christo, et servientium pro Christo fidelibus, sed universitatem perfectionemque qua per caritatem invicem serviunt, ostenditur. Cujus rei et in nobis ipsis, fratres carissimi, sæpe exemplum sumsimus, cum alicubi pro rerum necessitate digredientes cuncta nobis monasteriorum habitacula, quasi propria, patere cognovimus, cunctos in nostrum obsequium sincerissima devotione pronos aspeximus, et maxime in beatæ memoriæ patre nostro beato Benedicto, cujus hodie venerandam assumptionis diem debita solennitate recolimus, totum lectionis hujus tenorem videmus perfectissime compleri. Derelictis enim omnibus secutus est Christum, quando spretis eis quæ in monasterio regali acquisierat vel acquirere valebat, cum esset nobilis natu, ad beatorum apostolorum limina peregrinaturus advolavit: ut quia rudis adhuc in gente Anglorum fides et ecclesiarum institutio florebat, ibi potius perfectam vivendi formam sumeret, ubi per summos Christi apostolos totius ecclesiæ caput eminentissimum. Ibi ergo eruditus in Christo, illis in partibus attonsus, ibi est monasterialibus imbutus institutis: ibidem totum vitæ suæ erat exacturus, si non apostolica Domini papæ prohibuisset auctoritas, qui eum propter ducendum in Britanniam sanctæ recordationis archiepiscopum Theodorum in patriam redire præcepit. Nec longo post tempore etiam reges seculi, cognito virtutum ejus studio, locum eis construendi monasterii non ab aliqua minorum personarum ablatum, sed de suis propriis donatum dare curabant. Quem ille acceptum mox perfectissime juxta regularem disciplinam interius exteriusque instituit, non pro suo captu decreta nobis statuens, sed antiquorum statuta certissima monasteriorum, quæ in peregrinatione didicerat, sibi suisque observanda proponens. Nec cuilibet vestrum, fratres, grave debet videri, si nota loquamur, sed delectabile potius æstimare, quia vera loquimur, quando patris nostri spiritualia

gesta narramus, cui manifesto miraculo Dominus, quod fidelibus suis promisit, adimplevit: quia omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet in hoc tempore, et in seculo futuro vitam eternam. Reliquit quippe cognatos, quando patriam deseruit: accepit vero centuplum, quia non solum a cunctis in hac terra pro virtutum industria merita veneratione habitus est, sed et in Gallia atque Italia, Romæ atque in maris insulis, ab omnibus qui eum nosse potuerunt dilectus, adeo ut ipse papa apostolicus ad profectum monasterii hujus quod illum nuper fundasse gaudebat, Joannem illi abbatem atque archicantorem Romanæ ecclesiæ, sicut caritas vestra bene meminit, in Britanniam a Roma deducendum præstaret, per quem idem monasterium morem canendi ac ministrandi canonicum juxta ritum sanctæ Romanæ atque apostolicæ ecclesiæ perciperet. Reliquit domos et agros quos habuerat, pro Christo, de quo agrum semper virentis paradisi, et domum non manufactam, sed eternam in cœlis se accipere sperabat. Reliquit uxorem et filios, non quidem uxorem acceptam, et filios ex ea carne natos, sed uxorem prorsus accipere, ex qua filios habere posset, castitatis amore contempsit, malens ad illa centum quadraginta quatuor millia electorum pertinere, qui cantant canticum novum ante sedem Dei et agni, quod nemo potest dicere nisi illi [Apoc. 14.]: Hi enim sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati, et sequuntur agnum quocunque abierit. Et accepit centuplum, quando non in his solummodo, sed et in transmarinis eum partibus plurimi in domos suas recipere viantem, suorum fructibus agrorum reficere desiderabant, quando matronæ perplures illi, quando viri Deo devoti pro animi constantis excellentia, non minori quam conjugibus aut parentibus propriis, dilectionis instantia serviebant. Accepit centuplum domus et agros, quando loca hæc in qui-

bus monasteria construeret, adeptus est. Uxorem si dimisisset pro Christo et hoc centuplum acciperet, quia nimirum centuplum majus esset tunc meritum caritatis inter continentes propter fructum spiritus, quam inter lascivientes quondam propter desiderium carnis. Filios, quos carnaliter habere despexit, centuplum accipere meruit spirituales. Centenarius quippe numerus, ut sæpe dictum est, perfectionem figurate significat. Nos namque sumus filii ejus, quos in hanc monachicæ devotionis domum pius provisor induxit: nos sumus filii ejus, si iter virtutum ejus imitando tenemus; nos sumus filii ejus, si non a semita regulari, quam docuit, torpendo deflectimus. Meminimus namque, fratres, qui illum nosse potuimus, dicere crebro auditu, quos post obitum illius in nostræ fraternitatis consortium pietas superna congregavit, quia quamdiu sospes erat corpore, pro gloria sanctæ Dei ecclesiæ, et maxime pro hujus monasterii pace, honore et quiete semper laborare perstabat: toties mari transiit, nunquam, ut est consuetudinis quibusdam, vacuus et inutilis rediit, sed nunc librorum copiam sanctorum, nunc reliquiarum beatorum martyrum Christi, munus venerabile detulit, nunc architectos ecclesiæ fabricandæ, nunc vitrifactores ad fenestras ejus decorandas ac muniendas, nunc cantandi, et in ecclesia per totum annum ministrandi secum magistros adduxit, nunc epistolam privilegii a Domino papa missam, qua nostra libertas ab omni extrinseca incursione tutaretur, apportavit, nunc picturas sanctarum historiarum, quæ non ad ornatum solummodo ecclesiæ, verum etiam ad instructionem intuentium proponerentur, advenxit, videlicet ut qui literarum lectione non possent opera Domini et Salvatoris nostri, per ipsarum contuitum discerent imaginum. Qui in his et in hujusmodi rebus ideo tam plura laborare studuit, ne nobis sic laborandi remaneret necessitas: ideo toties transmarina loca adiit, ut nos omnibus scientiæ salutaris dapibus abun-

dantes, intra monasterii claustra quiescere, et cum secura libertate Christo servire queamus. Qui etiam cum corporis infirmitate corriperetur premereturque acerbis, semper inter Deo debitas gratiarum actiones de monasteriorum quas didicerat, docueratque regulis servandis, semper de ecclesiasticis observationibus, quas per omnes civitates, et maxime Romæ viderat, semper de locis sanctis, quæ se lustrasse juvenem meminit, loqui et iterare delectabile habebat. Sic longis virtutum studiis exercitatus, longo insuper animo semper infirmitatis martyrio excoctus, post centupla gratiæ præsentis munera ad vitam transivit eternam. Unde necesse est, fratres carissimi, ut tanquam boni filii, et tanto parente digni, exempla ac præcepta illius in omnibus servare curemus, neque ulla nos a vestigiis tanti ductoris sequendis animæ vel carnis illecebra revocet: quatenus et ipsi qui carnales affectus substantiamque reliquimus terrenam, qui uxores ducere, ac filios carnaliter procreare angelicæ conversationis amore fastidivimus, augescente spiritualium virtutum merito, et in præsentī centuplum accipere de societate sanctorum, et in seculo venturo vitam possidere mereamur eternam, præstante gratia redemptoris nostri, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti, Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XXVI.

JOAN. XXI. *In illo tempore dixit Jesus Petro: Simon Joannis, diligis me plus his? &c.*

VIRTUTEM nobis perfectæ dilectionis præsens sancti Evangelii lectio commendat. Perfecta etenim dilectio est, qua Deum ex toto corde, tota anima, tota virtute, proximum

autem tanquam nosmetipsos diligere jubemur. Et neutra harum dilectio sine altera valet esse perfecta: quia nec Deus vere sine proximo, nec sine Deo vere potest proximus amari. Unde Dominus toties interrogato Petro, an se diligeret, et illo respondente, quod eum ipso teste diligeret, adjungebat per singula, ita concludens: Pasce oves meas, sive agnos meos. Ac si aperte diceret: Hæc sola et vera est probatio integri in Deum amoris, si erga fratres studueris curam solliciti exercere laboris. Nam quicumque fratri opus pietatis quod valet, impendere negligit, minus justo se conditorum diligere ostendit, cujus mandatum in sustentanda proximi necessitate contemnit. Quæ profecto caritas, quoniam sine divinæ gratia inspirationis minime possit haberi, tacite quodammodo Dominus insinuat, qui Petrum de illa interrogans, Simonem eum Joannis, quod nusquam alias, cognominat. Simon, inquit, Joannis, diligis me plus his? Ubi quamvis simpliciter mentio facta terreni parentis ejus possit intelligi, non tamen ab re est, si quis nomine Joannis donum supernæ generationis mystice indicatum velit accipere, de quo Apostolus Joannes admonendo testatur [1 Joan. 4.]: Carissimi, diligamus invicem, quoniam caritas ex Deo est: et omnis qui diligit, ex Deo natus est, et cognoscit Deum. Simon namque obediens: Ioannes dicitur Dei gratia. Et propterea recte primus Apostolorum, cum de amore suo requiritur, Simon Joannis, id est, obediens Dei gratiæ vocatur, ut liquido cunctis ostendatur, hoc quod majore præ cæteris obedientia Domini jussis obsequitur, quod ardentiori illum caritate amplectitur, non humani meriti, sed muneris esse divini. Unde et Apostolus Paulus eadem gratia confortatus aiebat [Rom. v.], Quia caritas Dei diffusa est in cordibus nostris, per spiritum sanctum qui datus est nobis. Qui ergo cæteris flagrantius Dominum amare probatur, filius Joannis cognominatur: quia nimirum virtus ejusdem amoris

non nisi per gratiam spiritus percipitur. Qui tamen ipse (notandum) quam caute et circumspecte testimonium reddat suo amatori, cum Domino sciscitante an se plus aliis diligeret, non est ausus respondere, Tu scis quia amo te plus his: sed temperata ac simplici voce, Etiam, inquit, Domine, tu scis quia amo te. Quod est aperte dicere: Scio quidem, quia ipse te, ut tu melius nosti, integro corde diligo: quantum vero te alii diligant, mihi quidem ignotum, sed tibi omnia sunt nota. Cujus cautela responsionis nostræ profecto est institutio locutionis simul et cogitationis, ut videlicet ejus exemplo discamus minus de nostræ conscientiæ puritate præsumere, minus temere de fraternæ conscientiæ occultis judicare, in dubiis maxime rebus, et quæ qua intentione vel necessitate gerantur, inspicere nequimus. Nam de apertis fratrum erratibus, non solum potestatem, sed et præceptum judicandi ut corrigantur habemus, dicente Domino [Matth. 18.]: Si peccaverit frater tuus, increpa illum: et si pœnitentiam egerit, dimitte illi. Ambigua autem eorum gesta, et quæ in quamlibet partem interpretari possunt, divino potius examine reservare jubemur. Dicit namque Apostolus [1 Cor. 4.]: Nolite ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus, qui et illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium. Siquidem et ipse Petrus idcirco se in hac Dominica interrogatione cautius respondendo cohibebat, quia meminit se pridem imminente ejus passione plus sibi constantiæ tribuisse, quam haberet: spondendo videlicet se esse paratum, et in carcerem et in mortem ire cum illo, qui necdum erat idoneus instante periculo saltem confiteri, quia nosset illum, vel quia fuisset aliquando cum illo. Instructus ergo periculo priore cautius loqui cum Domino, quem bene didicerat humanæ conscientiæ statum melius nosse, quam ipsa se conscientia ullatenus nosse sufficeret. De fraterni quidem cordis occultis nil prorsus audet definire: de sui autem

amoris integritate non suimet solius, sed et ipsius qui interrogabat, Domini testimonium pandit etiam inquis: Domine tu scis, quia amo te. O quam felix, et pura conscientia, quæ conditori suo, cujus nuda oculis et aperta omnia novit, dicere non metuit, Domine, tu scis, quia amo te! Quam casta et sancta anima, quæ et suam cogitationem Domino patere non dubitat, et se nil aliud quam ea quæ Dominus approbat, cogitare non ignorat! Unde bene in Apocalypsi sanctorum corda phialis aureis comparantur, dicente Joanne [Apoc. 4.]: Et habebant singuli citharas, et phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes sanctorum. Citharas quippe aureas habent electi, quia omnis eorum sermo, omne quod de illorum actibus ad notitiam proximorum fama vulgante personuerit, puræ dilectionis luce rutilum apparet. Phialas quoque habent aureas, quæ sunt vasa patula amplitudine diffusa, quia corda sua quo verius solo ejusdem dilectionis sentiunt igne splendescere, eo latius hæc divinis gaudent pandere conspectibus. Unde recte subjungitur: Plenas odoramentorum, quæ sunt orationes sanctorum. Phialæ namque aureæ odoramentorum plenitudine redundant, cum fulgida caritate justorum præcordia, virtutum quoque spiritualium opinione proximis innotescunt. Et pulcre ipse qui hæc videbat Joannes interpretando subdidit, Quæ sunt orationes sanctorum. Odoramenta etenim phialarum sunt orationes sanctorum: quia quicquid boni operantur aut dicunt, qui simplici intentione Deo deserviunt, totum hoc profecto vicem pro eis orationis adimplet, quando devotionem mentis eorum divinis commendat aspectibus. Neque aliter vero apostolicum illud præceptum quo ait [1 Tim. 5.], Sine intermissione orate, perficere valeamus, nisi omnes actus, sermones, cogitatus, ipsa etiam silentia nostra ita Domino donante dirigamus, ut singula hæc cum timoris illius respectu temperentur, cuncta perpetuæ nostræ

saluti proficua reddantur. Provida autem pietate Dominus, tertio Petrum an se diligat, interrogat, ut ipsa trina confessione vincula quæ illum ter negando ligaverant, absolvat: et quoties territus ejus passione, quod eum nosset, negaverat, toties ejus resurrectione recreatus, quod illum toto amet corde testetur. Provida dispensatione tertio confitenti amorem, tertio æque pasceñas suas oves commendat: quia decebat, ut quoties in pastoris fide titubaverat, toties cum renovata fide pastoris membra quoque ejusdem pastoris jubeatur curare. Quod enim hic dicit ei, *Pasce oves meas*, hoc est utique quod ei ante passionem apertius dixerat [Lucæ 22.]: *Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos. Pascere ergo oves Christi est credentes Christo, ne a fide deficiant, confirmare, et ut in fide magis magisque proficiant, instanter operam dare. Quamvis solertius intuendum, quod eadem pastio gregis Dominici non uniformi, sed multimoda est sollicitudine gerenda. Nam et terrena subsidia necesse est, ut subditis rector ne desint diligenter prævideat, et exempla virtutis simul cum verbo prædicationis eisdem sollicitus impendat: et si quos aut spiritualibus, aut etiam communibus eorum commodis adversantes deprehenderit, horum violentiæ quantum valet obsistat: ipsos quoque cum forte erraverint subjectos, juxta Psalmistæ vocem [Psalm. 140.], Corripiat justus in misericordia et increpet, neque oleo noxiæ consensionis eorum corda demulceat. Et hoc enim ad pii pastoris officium pertinet. Nam qui subditorum errata corrigere, et vulnera in eis peccatorum in quantum sufficit curare neglexerit, inter pastores oviliū Christi qua fronte se annumerare præsumit? Sed et hoc pastori est fixo corde tenendum, ut eos quibus præest, non quasi suos proprios, sed ut Domini sui gregem tractare meminerit, juxta illud quod Petro dicitur [Joan. 21.]: *Si diligis me, pasce oves meas. Meas,**

inquit, non tuas. Meas tibi oves commendatas scito, et has quasi meas regere, si me perfecte amas, recole: ut meam videlicet in eis gloriam, meum dominium, mea lucra, non tua propria quæras. Sunt enim qui oves Christi non amore Christi, sed suæ vel gloriæ, vel dominationis, vel quæstus gratia pascunt. Quorum multitudinem dolens Apostolus Paulus, ait Philippensibus [Philip. 2.]: Spero autem in Domino Jesu Timotheum me cito mittere ad vos, ut et ego bono animo sim, cognitis quæ circa vos sunt. Neminem enim habeo tam unanimem, qui sincera affectione pro vobis sollicitus sit. Omnes enim quæ sua sunt quærunt, non quæ Jesu Christi. Unde Dominus in Evangelio tales non pastores, sed mercenarios potius vocat dicens [Joan. 10.], Quia lupo veniente mercenarius fugit, quia mercenarius est, et non pertinet ad eum de ovibus. Veri autem pastoris, et cui sincera est cura de ovibus evidens ac speciale indicium est, cum quisquis non solum commodis omnibus vitæ temporalis carere, sed ipsam quoque vitam pro grege Christi ponere in promptu habet. Unde nunc ipse postquam pascendas oves suas Petro, hoc est, plebes docendas gubernandasque, commisit, subsequenter addidit, dicens [Joan. 21.]: Amen, amen dico tibi, cum esses junior, cingebas te, et ambulabas ubi volebas: cum autem senueris, extendes manus tuas, et alius te cinget, et ducet quo tu non vis. In extensione etenim manuum positionem membrorum ejus, qua cruci erat aptandus, insinuat: in cinctione alterius, impositionem vinculorum quibus a persecutione arcendus erat, exprimit: in ductu quo nollet, ipsam mortis ac passionis acerbiterat indicat, quam corporalis ejus infirmitas horrebat, cujus animi firmitas spiritualis etiam adversa pro Domino lætabatur cuncta sufferre. Neque enim voluntatem suam, sed voluntatem quærebat ejus qui misit eum Christi. Præmissa igitur Dominus ovium suarum pastione, adjungit mox eidem primo pastorum etiam

passionis suæ triumphum, Extendes, inquires, manus tuas, et alius te cinget et ducet quo non vis. Ac si patienter dicat: Quanta me caritate diligas, hinc liquido probabis, cum pro parvulorum meorum vita usque ad mortem certando perveneris: et ut illi in corpore possint pariter et mente salvari, ipse tormenta corporis omnia, quæ adversarium infligere libet forti mentis constantia toleraveris. Quod ipse quoque Evangelista subsequenter insinuat cum ait:

Hoc autem dixit, significans qua morte clarificaturus esset Deum.] Clarificavit quippe Petrus morte sua Deum, quando hoc indicio cunctis quantum Deus esset colendus, amandusque monstravit, dum ipse data optione mallet crucis subire tormentum, quam a cœlestis verbi prædicatione cessare. Qui notandum, quod non solum morte, sed et vita sua et passionibus quæ mortem præcesserant, Deum clarificavit. Clarificavit namque vita Deum, qui per omnia quæ gessit non suam propriam, sed conditoris sui voluntatem laudesque quærebat. Clarificavit et passionibus quem a propositis superni amoris obsequiis nulla persequentium valuit revocare pressura. Verum quia cum memoria beati Petri etiam coapostoli ejus Pauli hodie natalitia celebramus, videamus, fratres carissimi, utrum et ipse vel vita, vel passionibus, vel morte clarificaverit Deum. Clarificavit utique et ipse. Testatur enim Lucas Evangelista, qui librum actuum Apostolorum maxima ex parte, agones ipsius et labores pro Christo describendo complevit: testatur hoc et ipse qui opus scriptorum suorum quod quatuordecim epistolis conclusit, solo, ut ita dixerim, Christi odore respersit. Quicquid enim ibi legeris, aut fidei arcana revelat, aut bonorum operum fructus ostendit, aut cœlestis regni gaudia promittit, aut quod ipse tribulationum hic prædicans sustinuerit pandit, aut quod inter tribulationes divinæ consolationis acceperit, refert; aut generali exhortatione, quod omnibus qui pie volunt vivere in

Christo, persecutiones deesse non possunt, insinuat. Testatur quantum vita sua Deum clarificaverit, cum in vinculis positus, et appropinquans passioni, Timotheo per epistolam exemplum sui operis proponit, dicens [2 Tim. 4.] : Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. Monstravit quali morte clarificaturus esset Deum cum præmisit, Ego enim jam immolor, et tempus resolutionis meæ instat. O quam preciosa in conspectu Domini mors sancti illius, qui apertissime noverat, qui libera voce prædixerat, se occidi pro Domino, non aliud esse quam gratissimam Deo, mundissimamque hostiam offerri. Clarificavit ergo et Paulus Deum, clarificaverunt et cæteri apostoli, quia et ipsi puro corde Christum diligebant, ipsi sincera intentione oves Christi curabant. Quod enim Petro dictum est, Pasce oves meas, omnibus utique dictum est. Hoc namque erant cæteri Apostoli quod fuit Petrus, sed primatus Petro datur, ut unitas ecclesiæ commendetur. Pastores sunt omnes, sed grex unus ostenditur, qui et ab Apostolis omnibus tunc unanimi consensione pascebatur, et deinceps a successoribus eorum communi cura pascitur : quorum plurimi conditorem suum morte, omnes autem vita sua clarificare probantur. Non solum autem maxima illa ecclesiæ luminaria, sed et reliqua electorum turba, vel vivendo, vel moriendo Deum suo quique tempore clarificat. Quorum vestigia nos quoque, fratres mei, nostro tempore sequi oportet, et vitæ videlicet nostræ ordinem ad exempla bonorum dirigendo, et in proposita vitæ rectitudine ad mortem usque persistendo, ut socii conversationis eorum existentes, socii etiam remunerationis mereamur effici. Hoc autem ita perficiemus, si juxta hujus sacratissimæ lectionis tenorem, et redemptorem nostrum debito affectu complectimur, et erga proximorum salutem fraterna sollicitudine vigilamus, ipso opitulante qui hæc et nos facere jubet, et se facta remunerare pollicetur, Jesu Christo domino

nostro, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XXVII.

MATT. XVI. MARCI VIII. LUCÆ IX. *In illo tempore venit Jesus in partes Cæsareæ Philippi, et interrogavit discipulos suos, dicens: Quem dicunt homines esse filium hominis? &c.*

LECTIO sancti Evangelii, quam modo, fratres, audistis, tanto intentius cogitanda, ac sine oblivione est jugiter retinenda, quanto constat quia magnam nobis fidei perfectionem commendat, magnum ejusdem perfectæ fidei contra omnia tentamenta robur æque demonstrat. Si enim scire volumus, quomodo in Christum credi oporteat, quid lucidius eo quod ait ad eum Petrus, Tu es Christus filius Dei vivi. Rursus, si audire delectat quantum hæc fides valeat, quid apertius eo quod ait Dominus de ecclesia quæ super eum ædificanda erat, Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam? Sed hæc suis in locis plenius exponentur. Nunc autem revertentes ad explanandam ex ordine lectionem Dominicam, primo videamus de loco in quo habita memoratur.

Venit, inquit, Jesus in partes Cæsareæ Philippi.] Philippus, ut Lucas testatur [Lucæ 3.], erat tetrarcha Ituriæ et Traconitidis regionis. Hic ergo statuens civitatem in loco ubi Jordanis ad radices oritur Libani montis, et est terminus Judææ contra septentrionem, appellavit eam Cæsaream Philippi, in memoriam videlicet sui nominis, pariterque honorem Tiberii Cæsaris, sub quo ipse regnabat.

In cujus partes veniens Jesus, interrogabat discipulos

suos, dicens : Quem dicunt homines esse filium hominis ? Non autem quasi nesciens sententiam de se, vel discipulorum, vel extraneorum inquit : sed ideo discipulos quid de se sentiant, interrogat, ut confessionem rectæ fidei illorum digna mercede remuneret. Nam sicut interrogatis generaliter omnibus Petrus respondit unus pro omnibus, ita quod Petro Dominus respondit, in Petro omnibus respondit. Ideo quid alii de se sentiant inquit, ut expositis primo sententiis errantium, discipuli probarentur veritatem suæ confessionis non de opinione vulgata, sed de ipso percepisse Dominicæ revelationis arcano. Quem, inquit, dicunt homines esse filium hominis ? Pulcre homines appellat eos, qui de filio hominis tantum loqui noverant, quia divinitatis ejus arcana nesciebant. Nam qui divinitatis ejus mysteria capere norunt, merito supra homines esse dicuntur, Apostolo attestante, qui ait [1 Cor. 2. et Esa. 64.] : Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se. Qui cum hæc de hominibus, hoc est, humana solum sapientibus corde, aure et oculo præmitteret, mox de se ac de suis similibus, qui generalem humanitatis scientiam transcenderant, adjecit [Ibidem] : Nobis autem revelavit Deus per spiritum suum. Cui simile est, quod hic Dominus cum interrogasset discipulos, quem eum dicerent homines esse, et illi diversas diversorum opinionum præmisissent, dicit illis :

Vos autem quem me esse dicitis ? Quasi ab hominum generalitate illos sequestrans, et deos ac Dei filios per adoptionem factos insinuans, juxta illud Psalmistæ [Psal. 81.], Ego dixi, dii estis, et filii excelsi omnes.

Respondens Simon Petrus, dixit : Tu es Christus filius Dei vivi. Deum vivum appellat ad distinctionem falsorum deorum, quos vario delusa errore gentilitas, vel de mortuis sibi hominibus instituit, vel majore dementia de insensibili materia quos adoraret, creavit, de qualibus

canitur in Psalmo [Psal. 115.] : Simulacra gentium, argentum et aurum, opera manuum hominum. Os habent et non loquentur, &c. Notet autem dilectio vestra, quam miranda distinctione sit factum, ut cum de utraque ejusdem Domini et salvatoris nostri natura ab ipso Domino, et a fidei ejus discipulo esset proferenda sententia, Dominus ipse humilitatem assumptæ humanitatis profiteatur, discipulus excellentiam divinæ eternitatis ostendit. Dominus de se quod minus est, discipulus de Domino intimat quod majus est. Dominus de se quod factus est propter nos, discipulus declarat de Domino, quia ipse est qui fecit nos. Sic et in Evangelio Dominus multo crebrius se filium hominis, quam filium Dei appellare consuevit ut nos admoneat dispensationis quam pro nobis suscepit. Sed nos necesse est tanto humiliter divinitatis ejus alta venerari, quanto illum meminimus pro nostra exaltatione ad humanitatis infima descendisse. Si enim inter sacramenta incarnationis ejus quibus redempti sumus, potentiam divinitatis qua creati sumus, pia semper mente recolimus, fit ut ipsi quoque cum Petro supernæ beatitudinis mercede donemur. Nam confitente illo Christum filium Dei vivi, videamus quid sequitur :

Respondens autem Jesus, dixit : Beatus es, Simon Bar Jona.] Constat ergo, quia post veram Christi confessionem, vera beatitudinis præmia restant. Sed intueamur attente, quale quantumve sit nomen illud, quo perfectum sui nominis confessorem glorificat : ut hujus etiam nos veraciter eum confitendo mereamur esse consortes. Beatus es, inquit, Simon Bar Jona. Bar Jona Syriace, Latine dicitur filius columbæ. Filius autem columbæ recte vocatur apostolus Petrus : quia videlicet columba multum simplex est animal, et ipse prudenti ac pia simplicitate Dominum sequebatur, memor illius præcepti, quod cum suis condiscipulis ab eodem magistro simplicitatis ac veritatis accepit [Matth. 10.] : Estote pru-

dentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ. Vel certe, quia spiritus sanctus super Dominum in columbæ specie descendit, recte filius columbæ nuncupatur, qui spirituali gratia plenus extitisse monstratur. Et justa laude dilectorem confessoremque suum Dominus remunerat, cum eum sancti spiritus filium esse testatur a quo ipse filius Dei vivi asseveratur: quamvis hoc ipsum multum dissimiliter fieri, nullus fidelium dubitat. Dominus enim Christus filius Dei per naturam; Petrus, sicut et cæteri electi, filius est sancti spiritus per gratiam. Christus filius Dei vivi, quia de ipso natus est; Petrus filius spiritus sancti, quia de ipso renatus est. Christus filius Dei ante tempora, ipse est enim Dei virtus et Dei sapientia quæ dicit [Proverb. 8.]: Dominus possedit me ab initio viarum suarum, antequam quicquam faceret a principio. Petrus filius spiritus sancti ex eo tempore, quo ab ipso illuminatus gratiam divinæ cognitionis accepit. Et quia una voluntas, eadem est operatio sanctæ trinitatis, recte cum dixisset, Beatus es, Simon Bar Jona, id est, filius gratiæ spiritualis, protinus adjunxit:

Quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed pater meus qui in cælis est.] Pater quippe filio columbæ revelavit: quia una est gratia patris et spiritus sancti, eadem quoque et filii, quod facillimis sacræ Scripturæ probabitur exemplis. Dicit namque de patre Apostolus [Gal. 4.]: Misit Deus spiritum filii sui in corda nostra. Dicit ipse filius de spiritu sancto [Joan. 15.]: Cum autem venerit paracletus, quem ego mittam vobis a patre. Dicit de spiritu sancto Apostolus [1 Cor. 12.]: Hæc autem omnia operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis prout vult. Pater ergo mittit spiritum, filius mittit spiritum: spiritus ipse ubi vult, spirat: quia profecto ut diximus, una est voluntas et operatio patris, et filii, et spiritus sancti. Et propterea convenienter dicitur, quia pater qui in cælis est, revelaverit filio columbæ mysterium fidei, quod ei caro et sanguis reve-

lare nequibat. Caro autem et sanguis recte intelliguntur homines sapientia carnis inflati, columbinæ simplicitatis nescii, ideoque a sapientia spiritus omnimodis aversi. De quibus supra dictum est, quia Christum non intelligentes, alii Joannem Baptistam, alii autem Heliam, alii vero Jeremiam, aut unum ex prophetis esse dicerent: de qualibus dicit Apostolus [1 Cor. 2.]: Carnalis autem homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei. Sequitur:

Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.] Petrus qui Simon antea dicebatur, ob fortitudinem fidei, et confessionis suæ constantiam, a Domino Petri nomen accepit: quia videlicet illi firma ac tenaci mente adhæsit: de quo scriptum est [1 Cor. 10.], Petra autem erat Christus. Et supra hanc petram: id est, super Dominum salvatorem, qui fidei suo cognitori, amatori, confessori participium sui nominis donavit, ut videlicet a petra Petrus vocaretur: supra quam ædificatur ecclesia, quia non nisi per fidem et dilectionem Christi, per susceptionem sacramentorum Christi, per observantiam mandatorum Christi, ad sortem electorum et eternam pertingitur vitam, Apostolo attestante qui ait [2 Cor. 3.]: Fundamentum enim aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Jesus.

Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam.] Portæ inferi doctrinæ sunt nequam, quæ seducendo imprudentes ad inferos trahunt. Portæ quoque inferi et tormenta et blandimenta sunt persecutorum, quæ infirmos quosque deterrendo vel emolliendo a stabilitate fidei introitum eis eternæ mortis aperiunt. Sed et prava fidelium opera ineptaque colloquia portæ utique sunt inferi, in quantum suis vel fautoribus vel sequacibus iter perditionis ostendunt. Nam et fides si non habeat opera, mortua est in semetipsa: et [1 Cor. 15.], Corrumpunt bonos mores colloquia mala. Multæ sunt

itaque portæ inferi, sed harum nulla ecclesia quæ supra petram fundata est, prævalet: quia qui fidem Christi intimo cordis amore perceperit, omne quicquid exterius periculi tentantis ingruerit, facillime contemnit. At quicumque credentium fidem vel opere vel negatione depravatus prodiderit, non hic supra petram Domino cooperante domum suæ professionis ædificasse, sed juxta alterius loci parabolam [Matth. 7.], super arenam sine fundamento posuisse credendus est: hoc est, non simplici ac vera intentione Christum sequi, sed terrenam quamlibet fragilemque ob causam habitum prætendisse Christiani. Sequitur:

Et tibi dabo claves regni cælorum.] Qui regem cælorum majori præ cæteris devotione confessus est, merito præ cæteris ipse collatis clavibus regni cælestis donatus est, ut constaret omnibus quia absque ea confessione et fide regnum cælorum nullus posset intrare. Claves autem regni cælorum ipsam discernendi scientiam potentiamque nominat, qua dignos recipere in regnum, indignos secludere deberet a regno. Unde manifeste subjungit:

Et quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis: et quodcunque solveris super terram, erit solutum et in cælis.] Quæ solvendi atque ligandi potestas, quamvis soli Petro videatur a Domino data, absque ulla tamen dubietate noscendum est, quia et cæteris Apostolis datur ipso teste qui post passionis resurrectionisque suæ triumphum, apparens eis insufflavit, et dixit eis [Joan. 20.]: Accipite spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: et quorum retinueritis, retenta sunt. Necnon etiam nunc in episcopis ac presbyteris omni ecclesiæ officium idem committitur, ut videlicet agnitis peccantium causis, quoscunque humiles ac vere pœnitentes aspexerit, hos jam a timore perpetuæ mortis miserans absolvat: quos vero in peccatis qui egerint persistere cognoverit, illos perennibus suppliciis

obligandos insinuet. Unde alias dominus de correpto semel et iterum, ac tertio, sed non pœnitente fratre præcipit, dicens [Matth. 18.] : Si autem ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Et ne leve quisquam putaret ecclesiæ judicio condemnari, mox terribiliter adjunxit : Amen dico vobis, quæcunque ligaveritis super terram, erunt ligata et in cœlo : et quæcunque solveritis super terram, erunt soluta et in cœlo. Omni igitur electorum ecclesiæ juxta modum culparum vel pœnitentiæ ligandi ac solvendi datur auctoritas. Sed ideo beatus Petrus qui Christum vera fide confessus, vero est amore secutus, specialiter claves regni cœlorum et principatum judiciaræ potestatis accepit, ut omnes per orbem credentes intelligant, quia quicumque ab unitate fidei vel societatis illius quolibet modo semetipsos segregant, tales nec vinculis peccatorum absolvi, nec januam possint regni cœlestis ingredi. Unde nos necesse est tota intentione, fratres carissimi, et fidei quam docuit, sacramenta discere, et congruentia fidei opera demonstrare. Necesse est omni vigilantia multiplices subtilesque portarum inferi cavere insidias, quatenus juxta Psalmistæ vocem, de his adjuvante Domino eripi, atque ad annunciandas ejus laudes, portas filiæ Sion, hoc est gaudia supernæ civitatis mereamur intrare. Nec sufficere nobis ad salutem arbitremur, si turbis negligentium, vel quorumlibet indoctorum fide vel actibus adæquamur, quibus in literis sacris unica est credendi pariter et vivendi regula præscripta : sed quotiescunque nobis errantium ingeruntur exempla, nos confestim avertentes oculos mentis nostræ ne videant vanitatem, magis quid veritas ipsa decernit, sedulo corde scrutemur : sequentes exemplum beati Petri, qui spretis errantium sectis, veræ fidei arcanum quod cognoverat, indubia oris confessione protulit, insuperabili cordis cura servavit. Nam de fiducia confessionis hoc loco cognovimus, de virtute autem unicæ in Christum dilec-

tionis ipse alibi testatur [Joan. 6.] : Qui cum discederent ab eo quidam discipulorum ejus, diceretque ille ad duodecim, Numquid et vos vultis abire? Respondit ei Petrus, dicens: Domine, ad quem ibimus? Verba vitæ eternæ habes, et nos cognovimus, et credimus quia tu es Christus filius Dei. Hujus ergo, fratres mei, pro modulo nostro exemplum si imitari satagimus, et nos cum illo beati et appellari et esse valebimus: nobis quoque Simonis, hoc est, obedientis Christo, nomen congruet, nosque propter simplicitatem fidei non fictæ, acceptamque a Domino gratiam, virtutum filii columbæ vocabimur, congaudensque ipse spiritualibus animæ nostræ profectibus dicet [Cant. 4.] : Quam pulcra es, amica mea! quam pulcra es, oculi tui columbarum! Sicque fit, ut nobis supra petram fidei, aurum, argentum, lapides preciosos, hoc est perfecta virtutum opera construentibus, nil tribulationum ignis detrimenti adferat, nulli tentationum turbines prævaleant: quin potius adversitatibus probati, accipiamus coronam vitæ quam ipse nobis ante secula promisit, qui vivit et regnat Deus cum patre in unitate spiritus sancti, per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XXVIII.

MATTH. XVII. MARCI IX. LUCÆ IX. *In illo tempore, assumpsit Jesus Petrum et Jacobum, et Joannem fratrem ejus, et duxit illos in montem excelsum deorsum, et transfiguratus est ante eos, &c.*

QUIA Dominus ac redemptor noster electos suos per hujus vitæ labores ad illam, quæ laborem nescit, vitam futuræ beatitudinis introducere disposuit, modo per Evangelium suum sudores certaminum temporalium, modo eternorum de-

scribit palmam præmiorum : ut auditis videlicet agnum necessitatibus meminerint sibi requiem in hac vita nequaquam esse petendam : audita rursum dulcedine futuræ retributionis levius ferant mala transeuntia, quæ bonis speraverint remuneranda perpetuis. Cum enim suas suorumque passiones paulo superius commemorasset, confestim ea quæ modo cum legeretur, audivimus, adjunxit dicens :

Filius enim hominis venturus est, in gloria patris sui cum angelis suis, et tunc reddet unicuique secundum opera ejus.] Ubi aptissime diem extremi designat examinis, quando in potestate magna et majestate veniet judicaturus de mundo, qui quondam in humilitate et abiectione venerat judicandus a mundo, quando cum judiciaria distictione quæret operum perfectionem ab eis quibus misericordiæ largitate prærogaverit suorum gratiam munerum, quando reddens singulis secundum opera eorum, electos in regnum patris sui perducet, reprobos autem cum diabolo in ignem rejiciet sempiternum. Et pulcre dicitur, quia filius hominis venturus est in gloria patris sui. Filius quippe hominis in gloria Dei patris venturus est, quia qui in hominis natura minor est patre, ipse in divinitate unius ejusdemque est gloriæ cum patre verus homo, per omnia verus existens et Deus. Merito autem lætificat pios, merito terret contumaces, quod sequitur. Et tunc reddet unicuique secundum opera ejus : quia qui nunc bona operantes pressuris malorum affliguntur iniquis, lætanti nimirum animo tempus expectant illud, quando per judicem justum non solum ab injustorum liberentur injuriis, sed et justitiæ ac patientiæ suæ mercedem percipiant. Qui vero male viventes patientiam judicis negligentiam putant, juste sero pœnitentes eternæ damnationis sententia feriuntur. Concinit huic Evangelicæ sententiæ quod ait Psalmista [Psalm. 100.], Misericordiam et judicium cantabo tibi, Domine. Primo quippe misericor-

diam, ac deinde iudicium se cantare perhibet: quia nimirum Dominus, quod primo suo adventu depositum nobis benigne contulit, hoc in secundo districtus exigit. Sed perversus quisque qui misericordiam largientis contemnit, jure iudicium discutientis Domini pertimescit. At qui gratiam misericordiæ grate se meminit suscepisse, gaudens utique iudicii discrimen expectat: ideoque libera modulatione suo iudici misericordiam et iudicium cantat. Verum quia incertum est omnibus tempus universalis iudicii, incerta singulis sui exitus hora, et poterat longa videri præsens afflictio nescientibus quando requies promissa veniret, voluit pius magister aliquibus discipulorum suorum adhuc in terra degentibus eternæ repositionis gaudia præmonstrare: quatenus et ipsi qui vidissent, et omnes qui audire possint, levius adversa præsentia tolerarent, reducto sæpius ad mentem futuræ retributionis munere quod expectarent. Unde sequitur:

Amen dico vobis, sunt quidam de hic stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant filium hominis venientem in regno suo.] Venientem quippe in regno suo viderunt discipuli, quia in ea claritate viderunt fulgentem in monte, in qua peracto iudicio ab omnibus sanctis in regno suo videbitur. Sed quod mortales adhuc et corporales discipulorum oculi sufferre nequiverunt, tunc per resurrectionem jam facta incorruptibilis potenter tueri sufficiet omnis ecclesia sanctorum, de qua scriptum est [Esaïæ 33.]: Regem in decore suo videbunt oculi ejus.

Et post sex dies assumpsit Jesus Petrum et Jacobum, et Joannem fratrem ejus, et ducit illos in montem excelsum.] Ostensurus gloriam suam discipulis, in montem eos ducit excelsum: ut doceat omnes qui hanc videre desiderant, non in infimis jacere voluptatibus, non illecebris servire carnalibus, non cupiditatibus adhærescere terrenis, sed eternorum amore ad superna semper erigi:

angelicæ munditiæ, pietatis, pacis, dilectionis, et justitiæ vitam, quantum mortalibus possibile est, semper imitari debere juxta eum qui dixit [Philip. 3.], Nostra autem conversatio in cœlis est, unde etiam Salvatorem expectamus Jesum Christum Dominum nostrum. Ostensurus gloriam suæ majestatis, in montem discipulos ducit, ut discant ipsi, discant omnes qui hanc videre sitiunt, non eam sibi in hujus seculi profundo, sed in regno supernæ beatitudinis esse quærendam. Et bene cum diceret, quia ducit illos in montem excelsum, addidit seorsum: quia justis et nunc cum pravorum vicinia premuntur, animo tamen sunt toto atque intentione fidei separati ab illis, et in futuro funditus seorsum abducuntur ab eis, cum abscondet eos in abscondito vultus sui a conturbatione hominum, proteget eos in tabernaculo suo a contradictione linguarum. Quod autem post dies sex ex quo promisit discipulis, claritatem suæ visionis ostendit, significat sanctos in die judicii regnum percepturos, quod eis promisit, qui non mentitur Deus ante tempora secularia. Tempora quippe secularia sex ætatibus constant, quibus completis audient ipso dicente [Matth. 25.]: Venite, benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Possunt dies sex promissæ Dominicæ visionis et gloriæ bonorum perfectione operum designari, sine quibus ad contemplandam conditoris sui majestatem quisque aliquid agere valet, pervenire non valet. Quia enim Dominus sex diebus rerum creaturam formavit, septima requievit ab operibus suis, recte per sex dies opera bona quibus ad requiem pervenire debeamus, exprimuntur. Et quia qui Deum videre, qui ad gloriam beatæ resurrectionis pertingere concupiscit, debet agere bona quæ novit, recte post dies sex gloriam sui regni, quam spopondit discipulis Salvator, ostendit. Sequitur:

Et transfiguratus est ante eos, et resplenduit facies ejus sicut sol: vestimenta autem ejus facta sunt alba si-

cut nix.] Transfiguratus est ante discipulos Dominus, et sui corporis gloriam, qua per resurrectionem erat illustrandus, significat: et electorum omnium quantæ claritatis post resurrectionem sint corpora futura, manifestat. Nam et de his alibi dicit [Matth. 13.]: Tunc justi fulgebunt sicut sol in regno patris eorum, et hic in exemplum futuræ clarificationis ipsius resplenduit facies ejus sicut sol. Non quia Domini et sanctorum ejus æqualis possit esse claritas et gloria, cum et de iisdem sanctis dicat Apostolus [1 Cor. 15.], Stella autem a stella differt in claritate, sic et resurrectio mortuorum: sed quia nihil sole clarius videre novimus, non solum Domini, sed et sanctorum in resurrectionis gloria solis aspectui comparatur, quia clarius sole aliquid unde exemplum daretur hominibus, minime potuit inveniri. Hanc autem glorificam Dominici corporis majestatem, hanc sanctorum corporum claritatem nullus in judicio reproborum videre putandus est. Tantum videbunt in quem transfixerunt, et plangent se super eum omnes tribus terræ. At cum peracto judicio sublati fuerint impii, ne videant gloriam Dei, tunc justi ad contemplandam perpetuo gloriam regni ejus, et ipsi pro modulo suo incorruptionis luce transfigurati intrabunt: unde dicit Apostolus [Philip. 3.], Qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ. Si autem quærit aliquis quid vestimenta Domini, quæ facta sunt alba sicut nix, typice designant, possumus recte intelligere sanctorum ejus ecclesiam per hæc esse monstratam, de quibus Esaïas ait [Esaïæ 49.], Omnibus his velut ornameto vestieris: et Apostolus [Galat. 3.], Quotquot enim, inquit, in Christo baptizati estis, Christum induistis. Qui in tempore resurrectionis omni labe iniquitatis simul et ab omni mortalitatis obscuritate castificantur. Unde pulcre de vestimentis Domini dicit Evangelista Marcus [Marc. 9.], Quia facta sunt splendida candidaque nimis velut nix,

qualia fullo super terram non potest candida facere : quia quod omnibus patet, nemo est qui sine corruptione ac dolore vivere possit super terram. Quod omnibus sapientibus patet, licet hæretici contradicant. Nemo est qui sine attactu alicujus peccati vivere possit super terram. Sed quod fullo, id est, doctor animarum sive mundator aliquis sui corporis eximius super terram non potest, Dominus faciet in cœlo emundans ecclesiam videlicet suam ab omnibus inquinamentis carnis et spiritus, insuper et eterna carnis ac spiritus beatitudine ac luce reficiens. Sequitur :

Et ecce apparuit illis Moyses et Helias cum eo loquentes.] Quales apparuerint, et quid locuti sunt cum eo, Lucas manifestius scribit, dicens [Lucæ 9.] : Erant autem Moyses et Helias visi in majestate, et dicebant excessum ejus, quem completurus erat in Hierusalem. Moyses ergo et Helias qui locuti sunt cum Domino in monte, et passionem ejus ac resurrectionem dicebant, oracula legis et prophetiæ designant, quæ in Domino completa et nunc doctis quibusque patent, et electis omnibus in futuro manifestius patebunt. Qui bene visi in majestate dicuntur, quia tunc apertius videbitur, quando veritatis dignitate omnis divinatorum eloquiorum, non solum sensus, sed et sermo fuerit prolatus : quamvis in Moyse et Helia omnes, qui cum Domino regnaturi sunt, recte intelligi possunt. In Moyse quidem qui mortuus ac sepultus est, hi qui in judicio resuscitandi a morte : in Helia vero qui necdum mortis debitum solvit, hi qui in adventu judicis vivi inveniendi sunt in carne. Qui utrique pariter in uno eodemque momento rapti in nubibus obviam Domino in aere mox peracto judicio ad vitam inducuntur eternam. Quibus apte convenit, quod Moyses et Helias in majestate fuisse visi perhibentur : per excellentiam namque majestatis insigne muneris quo sunt coronandi, monstratur. Bene convenit et hoc quod excessum ejus, quem com-

pleturus erat in Hierusalem, dixisse memorantur: quia nimirum unica laudis materia fidelibus suis fit passio redemptoris: qui quanto magis meruerint ejus se gratia esse redemptos, tanto suæ reparationis memoriam devoto semper in pectore versant, devota confessione testantur. Verum quia cum amplius quisque vitæ cœlestis dulcedinem degustat, eo amplius fastidit omnia, quæ placebant in infimis, merito Petrus visa Domini et sanctorum ejus majestate, repente cuncta quæ noverat terrena obliviscitur, solis iis quæ vidit perpetuo delectatur adhærere, dicens:

Domine, bonum est nos hic esse, si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moysi unum, et Heliae unum.] Et quidem beatus Petrus, sicut alius Evangelista testatur [Lucæ 9.], nesciebat quid diceret, in eo quod cœlesti conversatione tabernacula facienda putavit. In illa namque cœlestis vitæ gloria domus necessaria non erit, ubi divinæ contemplationis luce omnia pacificante, aura adversitatis alicujus timenda nulla remanebit, testante Apostolo Joanne, qui ejusdem supernæ civitatis claritatem describens, inter alia dicit [Apoc. 21.]: Et templum non vidi in ea, Dominus enim omnipotens templum illius est et agnus. Sed bene noverat quid diceret, cum, cum ait: Domine, bonum est nobis hic esse, quia re vera solum hominis bonum intrare in gaudium Domini sui, et huic contemplando in eternum adsistere. Unde merito nihil unquam veri boni habuisse putandus est, cui reatu suo exigente contingit nunquam sui faciem videre creatoris. Quod si beatus Petrus glorificatam Christi humanitatem contemplatus tanto afficitur gaudio, ut nullatenus ab ejus intuitu velit secerni, quid putamus, fratres carissimi, esse beatitudinis, qui divinitatis ejus altitudinem videre meruerunt? Et si cum duobus tantum sanctis, Moyse videlicet et Helia, transfiguratam in monte hominis Christi speciem videre bonum maximum duxit, quis sermo explicare, quis sensus valet

comprehendere, quanta sint gaudia justorum cum accesserint ad Sion montem, et ad civitatem Dei viventis Hierusalem, et multorum millium angelorum frequentiam, ipsumque civitatis ejusdem artificem et conditorem Deum non per speculum et in ænigmate sicut nunc, sed facie ad faciem conspexerint? De qua visione dicit ipse Petrus, loquens de Domino fidelibus [1 Petr. 1.]: In quem nunc quoque non videntes credetis, quem cum videritis, exultabitis lætitia inenarrabili et glorificata. Sequitur:

Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida obumbravit eos, et ecce vox de nube dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite.] Quia tabernacula facere quærebant, oblectu lucidæ nubis admonentur in illa vitæ cœlestis habitatione domos non esse necessarias, ubi omnia Dominus eterna suæ lucis obumbratione protegit. Qui enim populum per deserta gradientem, nec per diem sol, nec luna ureret per noctem, quadraginta annos expandit nubem in protectionem eorum, quanto magis inhabitantes in tabernaculo regni cœlestis in secula, sanctarum velamento proteget alarum? Scimus enim docente Apostolo [2 Cor. 5.], Quia si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam eternam in cœlis. Quia vero resplendentem filii hominis faciem cernere desiderabant, adfuit pater in voce, docens eundem esse filium suum dilectum, in quo sibi bene complacuisse: ut discerent ab humanitatis ejus gloria quam videbant, ad divinitatis qua æqualis est illi contemplandam suspirare præsentiam. Quod autem ait vox paterna de filio, In quo mihi bene complacui, hoc est quod ejus filius alibi testatur [Joan. 8.]: Et qui me misit, mecum est: et non reliquit me solum, quia ego quæ placida sunt ei, facio semper. Et quod adjunxit, Ipsum audite, admonuit eum esse de quo Moyses idem populum cui legem dedit, præmonebat [Deut. 18.]. Quia prophetam vobis suscitabit Dominus Deus vester

de fratribus vestris tanquam me ipsum, audietis juxta omnia quæcunque locutus fuerit vobis. Neque enim Moysen et Heliam, id est, legem et prophetas audiri vetat, sed omnibus his auditionem filii, qui legem aut prophetas venit adimplere, præferendam insinuat, cunctisque veteris instrumenti typis et ænigmatibus lucem Evangelicæ veritatis anteponendam intimat. Et quidem pia dispensatione fides discipulorum, ne crucifixo Domino titubet, solidatur, dum imminente crucis articulo et humanitas ejus, qualiter per resurrectionem sit sublimanda cœlesti luce monstratur: et quia coeternus sit in divinitate patri filius, cœlesti ejusdem patris voce probatur, quatenus adveniente hora passionis minus morientem dolerent, quem post mortem mox glorificandum in homine, in divinitate autem semper a Deo patre glorificatum meminissent. Verum discipuli quasi carnales adhuc substantiæ fragilis, audita Dei voce timentes in faciem ceciderunt. Dominus autem quasi pius per omnia magister, verbo simul eos et tactu consolatur et erigit.

Et descendantibus, inquit, illis de monte præcepit Jesus, dicens: Nemini dixeritis visionem, donec filius hominis a mortuis resurgat.] Visionem ostensæ suæ majestatis ad tempus taceri præcepit, ne si palam vulgaretur in populos, aut dispensationem passionis illius iidem populi principibus repugnando impedirent, et sic humanæ salutis effectus, qui per sanguinem ejus erat futurus, retardaretur; aut certe hi qui eandem visionem audientes credidissent, viso crucis opprobrio scandalizarentur. Opportunius autem completa passione, resurrectione, et ascensione ejus in cœlum, repletis spiritu sancto Apostolis prædicata est, quatenus omnes qui sacramentis ejus initiari voluissent, non solum effectum resurrectionis credere, sed etiam modum ejusdem resurrectionis ab his qui videbant, potuissent ediscere, nec non et eternitatem divinæ nativitatis, quam a patre audierant, cunc-

tis pariter credendam amandamque prædicarent. Exposita igitur lectione Dominicæ transfigurationis, ad nostram, fratres carissimi, conscientiam revertamur, et si Domini gloriam videre delectat, transitis carnalibus desideriis subeamus in montem virtutum. Si ad vestimenta Domini candidissima pertinere volumus, munde-
mus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, perfectiores sanctificationem in timore Dei. Si vocem Dei patris audire, si consubstantialis ejus filii majestatem desideramus intueri, studeamus solliciti perversa et inutilia mortalium verba declinare, studeamus a supervacuis seculi fallentis oculos avertere spectaculis, quatenus resurrectionis nostræ gloria coruscante, et ipsi quidem quæ modo nequimus, magnalia nostri conditoris videre simul et dicere mereamur, præstanti ipso qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti Deus, &c. Amen.

HOMILIA XXIX.

MATTH. XIV. MARCI VI. LUCÆ IX. *In illo tempore audivit Herodes tetrarcha famam Jesu, et ait pueris suis: Hic est Joannes Baptista, &c.*

NATALEM, fratres carissimi, beati Joannis diem celebrantes oportet, ut non solum constantiam passionis illius pia devotione recolamus, sed et eorum a quibus passus est, militiam nobis in arma vertamus salutis. Tunc etenim scripturis sanctis utiliter animum intendimus, cum non solum in eis virtutes ac præmia justorum, verumetiam vitia, vindictamque reproborum ad incitamentum nobis bene agendi proponimus. Hoc siquidem et ipsius Domini docemur exemplo, qui ut humanæ superbiæ cervicem frangat, ac sublime nobis humilitatis jugum

imponat, non suæ tantum humilitatis formam quam sequamur, insinuat dicens [Matth. 11.], Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde: sed etiam angelicæ superbie dejectionem, quam caveamus ad memoriam nobis revocat, dicens [Lucæ 10.], Videbam Satanam quasi fulgur de cœlo cadentem: quatenus non solo nos suæ divinæ bonitatis, sed et dæmoniacæ pravitatis exemplo ad observantiam summæ virtutis accendat.

Audivit ergo Herodes tetrarcha famam Jesu, et ait pueris suis: Hic est Joannes Baptista, ipse surrexit a mortuis, et ideo virtutes operantur in eo.] Qui bene intellexit mortuum posse hominem resuscitari ad vitam, bene de resurrectionis gloria sensit, qui justos post resurrectionem majoris potentiæ quos mortalis fragilitas capit, futuros esse perspexit: sed misere desipuit, qui quod de homine puro sponte credere potuit, hoc de Deo homine credere tot miraculis attestantibus, tantis prædicatorum præconiis consonantibus, nulla ratione consensit. Quare hoc, fratres carissimi, nisi ut nos aperte intelligamus, non incredibile resurrectionis miraculum, sed pravorum animos a credendi gratia peccatis obstantibus esse præpeditos, majoresque illi gratias referamus, qui nostris cordibus ablato erroris velamine, lucem veritatis aperire dignatus est.

Herodes enim tenuit Joannem, et alligavit eum, et posuit in carcerem, propter Herodiadem uxorem fratris sui. Dicebat enim illi Joannes: Non licet tibi habere eam.] Impletum videmus in Joanne, quod de illo angelus Zachariæ priusquam nasceretur, prædixit: quia præcederet ante Dominum in spiritu et virtute Heliae. Ambo namque continenter viventes, ambo habitu inculti, ambo in solitudine degentes, ambo præcones veritatis, ambo regis et reginæ persecutionem propter justitiam perpessi sunt: ille Achab et Jezabel, iste Herodis et Herodiadis. Ille ne ab impiis occideretur, igneo curru est raptus in cœlum: iste ne ab impiis vinceretur, perfecto martyrii

certamine spiritu cœlestia regna petivit, angelorum utique subvectus auxilio, de quibus scriptum est [Psal. 68.]: Currus Dei decem millia multiplex millia lætantium, Dominus in illis. Et iterum [Ibid. 103.]: Qui facit angelos suos spiritus, et ministros suos ignem urentem. Sed quærit forte aliquis, quis sit iste Herodes, quive frater ejus, quæ etiam Herodias, de quibus sermo iste. Herodes iste qui et Joannem decollavit, et in passionem redemptoris nostri Pilato assensum præbuit, filius est Herodis illius, sub quo Dominus natus est: qui cum post nativitatem Dominicam paucò tempore regnaret, sicut Evangelica testatur historia, Archelaus ejus filius successit in regnum: quo cum vix decem annis potiretur, accusantibus insolentiam ejus Judæis [Matth. 2.], pulsus est regno ab Augusto, ac perpetuo damnatus exilio. Deinde Augustus, ut regni Judaici minueret potentiam, divisa in quatuor partes provincia, quatuor fratres Archelai eidem regendæ præfecit, qui singuli a principatu quartæ partis Græco sermone sunt tetrarchæ vocati. E quibus Philippus Herodiadem, filiam Arethæ regis Arabum, accepit uxorem, quam idem Aretha postmodum ablatam ab eo dedit Herodi, eo quod ipse esset majoris potestatis et famæ, factumque est adulterium publicum. Sicut perfidis causa est pereundi, ita fidelissimo præconi nostræ redemptionis materia triumphandi, qui prohibendo regis injusti scelera, morte quidem injusta meruit plecti, sed post mortis gustum a rege justitiæ cui testimonium perhibebat, justam vitæ perennis coronam accepit. Dicebat ergo illi Joannes:

Non licet tibi habere eam. Et volens, inquit, illum occidere, timuit populum, quia sicut prophetam eum habebant. Non populus tantum, sed ipse etiam Herodes Joannem sicut prophetam habebat, teste Evangelista Marco, qui dicit [Marc. 6.]: Herodes enim metuebat Joannem, sciens eum virum justum et sanctum, et cus-

todiebat eum. Et audito eo multa faciebat, et libenter eum audiebat. Sed vicit amor mulieris, eumque in illum quem sanctum esse noverat et justum, manus mittere coegit. Qui quoniam noluit cohibere luxuriam, ad homicidii reatum prolapsus est, minusque illi peccatum majoris erat causa peccati: cui districto Dei judicio contigit, ut propter appetitum adulteræ quam detestandam sciebat, sanguinem funderet prophetæ, quem Deo acceptum esse cognoverat. Hæc namque est illa divini dispensatio examinis, de qua dicitur [Apoc. 22.]: Qui nocet, noceat adhuc: et qui in sordibus est, sordescat adhuc. At contra quod sequitur, Et sanctus sanctificetur adhuc, ad beati Joannis personam convenienter aptatur, qui sanctus existens sanctificabatur adhuc, dum per officium evangelizandi ad martyrii palmam pervenit.

Die autem natalis Herodis saltavit filia Herodiadis in medio, et placuit Herodi. Unde cum juramento pollicitus est ei dare quodcunque postulasset ab eo.] Tria pariter impiorum scelera audivimus: celebrationem natalis infaustam, saltationem puellæ lascivam, juramentum regis temerarium, quibus singulis oportet nos, ne talia geramus, instrui. Non enim festis diem nostri natalis in memoriam revocare, non ullum tempus illecebris indulgere carnalibus, sed diem potius exitus nostri debemus lacrymis, precibus, crebrisque prævenire jejuniis, hinc etenim vir sapiens admonet, dicens [Eccles. 7.]: In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in eternum non peccabis. Sed nec membra nostra quæ jam Domino consecrata sunt, lusibus atque ineptis dare motibus decet. Dicit namque Apostolus [1 Cor. 6.]: Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi? Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Absit. Unde et alibi obsecrat per misericordiam Dei, ut exhibeamus corpora nostra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem. Quantum vero temeritatem

jurandi vitare debeamus, et ipse in Evangelio Dominus [Matth. 5.], et Jacobus in epistola sua docet, dicens [Jacob. 5.] : Ante omnia autem, fratres mei, nolite jurare neque per cælum, neque per terram, neque aliud quodcunque juramentum. Sit autem sermo vester, est est, non non, ut non sub judicio decidatis, illo videlicet judicio sub quo decedit Herodes, ut vel pejerare, vel ob perjurium cavendum aliud necesse haberet patrare flagitium. At si aliquid incautius forte nos jurasse contigerit, quod observatum scilicet pejorem vergat in exitum, libere illud consilio salubriore mutandum noverimus, ac magis instante necessitate pejerandum nobis, quam pro vitando perjurio in aliud crimen gravius esse divertendum [1 Reg. 25.] : Denique juravit David per Dominum, occidere Nabal virum stultum et impium, atque omnia quæ ad illum pertinent demoliri : sed ad primam intercessionem Abigail fœminæ prudentis, mox remisit minas, revocavit ensem in vaginam, neque aliquid culpæ se tali perjurio contraxisse doluit. Juravit Herodes dare saltatrici quodcunque postulasset ab eo, et ne perjurus diceretur a convivis, ipsum convivium sanguine polluit, dum prophetæ mortem saltationis præmium fecit. Non solum in jurando, sed in omni quod agimus, hæc est moderatio solertius observanda, ut si talem forte lapsum versuti hostis inciderimus insidiis, ex quo sine aliquo peccati contagio surgere non possimus, illum potius evadendi aditum petamus, in quo minus periculi nos perpressuros esse cernimus : juxta exemplum eorum qui hostilibus clausi muris, dum evadere desiderant, sed portarum omnium accessum sibi interdictum considerant : ibi necesse est desiliendi locum eligant, ubi muro existente breviori minimum periculi cadentes incurrant. Sequitur :

At illa præmonita a matre sua, Da mihi, inquit, hic in disco caput Joannis Baptistæ : et contristatus est rex.] Tristitia regis non absolutio est, sed confessio sceleris.

Hæc etenim est superni justitia judicii, ut plerumque reprobi et agnoscant se, et fateantur errasse, certamque erroris sui pœnitundinem gerant, nec tamen ab errore quiescant, quatenus eadem confessione ac pœnitentia contra se ipsi testimonium dent: quia non nescii delinquant, dum a peccato quod culpant, prohibere detrecant, coque justius pereant, quo foveam perditionis quam prævidere valuerant, declinare neglexerant. Talis quippe est tristitia Herodis, qualis pœnitentia Pharaonis et Judæ: quorum quisque facinora sua postquam accusante conscientia invitus prodidit, vecors augmentavit. Itaque Herodes caput Joannis petitus, tristitiam quidem prætendebat in vultu, qua se ipse damnaret, ostendendo cunctis liquide, quia insontem et sanctum noverat, quem erat neci daturus. Verum si diligentius cor nefandum inspicimus, lætabatur occulte, quod ea petebantur quæ et antea facere, si excusabiliter posset, disponebat. Qui si caput Herodiadis peteretur, nulli dubium, quoniam illud dare veraciter tristis abnueret.

Propter juramentum autem, et eos qui pariter recumbant, jussit dari: misitque, et decollavit Joannem in carcere, et allatum est caput ejus in disco.] Indignum quidem natali suo rex spectaculum præbuit, qui convocatis ad epulas principibus, tribunis ac ducibus gentis, spectandum in disco caput occisi protulit. Indignique convivæ, an potius invitatori suo condigni, e quibus nullus inventus est, qui hominem inter festa discumbentium puniri, qui ab adulteris justum, qui judicem a reis capite plecti vetaret: præsertim cum rex assumpta specie mœstitiæ, coactum se hoc facere protestaretur, essetque opportunum quod hortatu convivantium a promisso scelere revocari deberet, si non illum hæc de industria præstruxisse cognoscerent, imo ipsos quoque par ejusdem sceleris amor irretiret. Sed dignam supernis aspectibus virtutem sui certaminis beatus præcursor Dominicæ nativitatis, prædicationis et mortis ostendit, qui ut

Scriptura ait [Sap. 3.], Et si coram hominibus tormenta passus est, spes illius immortalitate plena est. Cujus diem natalis merito festa celebritate repetimus, quem ipse propria passione nobis solennem reddidit, quem roseo sanguinis sui fulgore decoravit: merito memoriam illius cum spirituali gaudio veneramur, qui testimonium quod Domino perhibuit, martyrio signaculo conclusit. Neque enim dubitandum est, quia beatus Joannes pro redemptoris nostri, quem præcurrebat, testimonio, carcerem et vincula sustinuit, pro ipso et animam posuit: cui non est dictum a persecutore ut Christum negaret, sed ut veritatem reticeret, et tamen pro Christo occubuit. Quia enim Christus ipse ait [Joan. 14.], Ego sum veritas, ideo utique pro Christo, quia pro veritate sanguinem fudit: et cui nascituro, prædicaturo, baptizatur, prius nascendo, prædicando ac baptizando testimonium perhibebat, hunc etiam passurum prior ipse patiendo signavit. Quorum tamen passionēs diverso ordine consummari, certa supernæ provisionis dispensatione gestum est: ut videlicet redemptor noster extra portam civitatis cuncto assistente populo, sublevaretur in crucem: præcursor vero ejus collectis in domum convivii magistratibus atque optimatibus plebis, misso tantum spiculatore, in abdito carceris capite truncaretur. Et quidem congruum videbatur, ut mysterium Domini-cæ crucis crucifixus præfiguraret Joannes: sed quia idem Joannes testimonium Domino perhibens aiebat [Joan. 3.], Illum oportet crescere, me autem minui: hoc est, illum quem prophetam magnum esse miramini, Christum Dominum, ac Deum verum oportet intelligi: me autem quem Christum esse arbitramini, non Christum, sed esse prophetam Christi patebit, disparem utriusque qualitatem, dispar modus passionis insinuat, non in carnificum potestate constitutus, sed cœlesti ratione provius. Quia enim iterum dicit idem Joannes [Ibidem], Qui est de terra, de terra est, et de terra loquitur: qui

autem de cœlo venit, super omnes est, præfatam minorationem ejus qui de terra est, decollatio illa in carcere et in obscuro patrata capitis ablatio designat. Porro crementum ejus qui de cœlo venit, et supra omnes est, illa in cruce exaltatio quæ sub divo et omni spectante populo facta est, aperte denunciat. Exaltatus quippe in cruce, caput erectum ad cœlos tenuit, manus super terras ad aquilonem tetendit, et austrum, ut et cœli se esse Dominum, et universam terram, omnesque potestates aëreas suæ ditioni subditas, ipso etiam corporis situ figuraret. Infima crucis ipsius terræ abdita penetrabant, ut inferorum regnum passione illius transfixum ac destructum esse signaretur. Regem hunc esse credendum scripto in cruce titulo, astantes Hebræi, Græci et Romani legebant, ut videlicet ejus imperium apparet per omnes gentes esse dilatandum. Quæ cuncta Apostolus breviter una sententia complectitur, dicens : Factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod et Deus illum exaltavit, et donavit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium, et inferorum : et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei patris. Decollato autem Joanne, et allato capite ejus in disco, sequitur :

Et datum est puellæ, et detulit matri suæ. Et accedentes discipuli ejus, tulerunt corpus ejus, et sepelierunt illud.] Et hoc ad minorationem præcursoris Domini pertinet, quod corpus ejus sepulturæ absque capite datur. Namque ut in ecclesiasticis invenimus historiis [Joseph. Ant. 18, 10. Eus. 1, 13.], corpus ejus in civitate Samaria, quæ nunc Sebaste vocatur, caput autem in Hierosolymis humatum est : decollatus vero est in castello quodam Arabiæ, quod Macherunta nominant. In quibus videlicet historiis hoc quoque reperimus, quod caput ejus sanctissimum longo post decollationem tempore, ab ipso revelatum sit duobus monachis orientali-

bus, qui orationis gratia venerant Hierosolymam, atque inde in Edessam Phœniciæ civitatem perlatum, debito fidelium sit honore frequentatum. At vero ossa ejus, tempore procedente, de Samaria Hierosolymam translata, ac mox Alexandriam missa, nunc ibidem in ecclesia quæ nominis ipsius est honore consecrata, servantur. Quod divina providentia constat actum, ut scilicet per plura loca deportatis beati martyris reliquiis plura virtutum signa fierent, pluresque per memoriam doctrinæ et vitæ illius ad fidem ac dilectionem ejus quem prædicabat, confluerent. Inter hæc sane considerandum est, et attentius memoriæ commendandum, quomodo omnipotens Deus electos, dilectosque suos famulos quos ad vitam, regnumque prædestinavit eternum in tantum in hac vita pravorum patitur persecutione conteri, tot ac tantis pœnarum mortiumque generibus consumi, quatenus perspectis perfectorum virorum passionibus, minus de his quæ nobis forte adversa contigerint, doleamus, ac potius discamus omne gaudium existimare, cum in tentationes varias inciderimus: memoria retinentes, quia quem diligit Dominus, castigat: flagellat autem omnem filium quem recipit. Nam etsi principali sententia constat, quia in multis offendimus omnes, quis tamen nostrum dicere audeat, beatum Joannem in actu, vel dicto, vel habitu, vel victu peccasse? cujus austeritatem indumenti, cujus parsimoniam alimenti Evangelica laudat historia, cujus omne quod loquitur, aut veritati testimonium reddit, aut eos qui contradicunt, redarguit: cujus opera justitiæ etiam qui non amabant, venerationi habebant? Quis in eis præcordiis peccato poterat esse locus, quæ et ante nativitatem spiritus sancti consecravit adventus? Quando saltem humanæ conversationis intuitu valuit a virtutis via vel ad modicum deflecti, qui totam ab ineunte pueritia vitam solitarius peregit? Et tamen talis ac tantus vir præsentis vitæ terminum post longam vinculorum afflictionem sanguinis effusionem suscepit.

Ille qui libertatem supernæ pacis evangelizabat, ab impiis in vincula conjicitur: clauditur obscuritate carceris, qui venit testimonium perhibere de lumine: quique ab ipsa luce, quæ Christus est, lucerna ardens et lucens appellari meruit, quo in natis mulierum major nemo est, ad petitionem mulierum turpissimarum capite plectitur: et ipse proprio cruore baptizatur, cui redemptorem mundi baptizare, cui vocem patris super illum audire, cui spiritus sancti gratiam in eum descendentis videre donatum est. Sed non erat grave, imo leve ac desiderabile erat talibus tormenta pro veritate temporalia perpeti, quæ perpetuis noverant remuneranda gaudiis. Optabile habebat mortem quæ naturæ necessitate inevitabilis imminebat, confesso Christi nomine cum palma vitæ perennis excipere. Unde bene dicit Apostolus [Philip. 1.]: Quia nobis donatum est a Christo, non solum ut in eo credatis, sed etiam ut pro illo patiamini. Qui ideo donum esse dicit Christi, ut pro illo patiantur electi, quia sicut idem dicit [Rom. 8.], Non sunt condignæ passionēs hujus temporis ad superventuram gloriam quæ revelabitur in nobis. Cum ergo tam eximios regni cœlestis hæredes tanta in hujus exilio mortalitatis pati viderimus, quid nobis inter hæc, fratres carissimi, restat agendum, nisi ut tanto magis humiliemur in conspectu pii conditoris et redemptoris nostri, quanto nos patenter animadvertimus eos, nec vitæ imitatione sequi posse, nec mortis? Itaque juxta vocem primi pastoris, humiliemur sub potenti manu Dei, ut nos exaltet in tempore visitationis: humiliemur cum Joanne, jejunemus, et obsecrationes faciamus assiduas: exultemus minui coram hominibus, exerceamur et deficiat paulisper spiritus noster utique, id est, carnalis et superbus, qui solebat inflari, ut bonæ actionis profectibus ante illum crescere, et cum illo exaltari valeamus, qui de cœlo ad terras venire dignatus est, ut nos qui de terra sumus, sublevaret ad cœlos Jesus Christus Dominus noster, qui

vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti Deus,
per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XXX.

MATT. IX. MARC. II. LUCÆ V. *In illo tempore cum transiret Jesus, vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine, et ait illi, Sequere me. Et surgens secutus est eum, &c.*

IEGIMUS, Apostolo dicente, Quia omnes peccaverunt et egent gloria Dei, justificati gratis per gratiam ipsius. Qui et iterum inæstimabilem ejusdem gratiæ magnitudinem commendans, ait [Rom. 5.]: Ubi autem abundavit peccatum, superabundavit et gratia: quia nimirum quanto graviores Dominus in electis suis peccatorum languorem curavit, tanto ampliores cunctis gratiæ medentis potentiam monstravit. Unde et ex lectione Evangelica audivimus, quia sedentem in telonio Matthæum, ac temporalibus curis intentum, repente miseratus Dominus vocavit, et de publicano justum, de telonario discipulum fecit: quem etiam proficientibus ejusdem gratiæ incrementis, de communi discipulorum numero ad apostolatus gradum promovit, nec solum prædicandi, verum etiam scribendi Evangelium illi ministerium commisit: ut qui curam terrestrium omiserat negotiorum, cœlestium talentorum dispensator esse inciperet. Quod ob id utique providentia superna fieri disposuit, ut nullum enormitas peccatorum suorum, nullum numerositas scelerum, a speranda venia revocaret, cum hunc tantis mundi nexibus absolutum, tam cœlestem factum conspiceret, ut communicato cum angelicis spiritibus vocabulo, Evangelista nominaretur et esset.

Vidit, inquit, Jesus hominem sedentem in telonio Matthæum nomine, et ait illi, Sequere me.] Vidit autem non tam corporei intuitus, quam internæ miserationis aspectibus, quibus et Petrum negantem ut reatum suum cognoscere ac deslere posset, respicere dignatus est: quibus populum suum Ægyptia servitute depressum, ut eriperet aspexit, dicens ad Moysen [Exod. 3.]: Videns vidi afflictionem populi mei, qui est in Ægypto, et gemitum ejus audiui, et descendi liberare eum. Vidit ergo hominem et miseratus est eum, qui humanis tantum studiis deditus, necdum angelico nomine dignus extiterat. Vidit sedentem in telonio, pertinaci videlicet animo temporalibus lucris inhiantem, Matthæum, inquit, nomine. Matthæus Hebraice, Latine dicitur donatus: quod perfecto nomen illi apte congruit, qui tantum gratiæ supernæ munus accepit. Nec prætereundum est, quod idem Matthæus erat binomius: nam et Levi vocabatur, quod etiam nomen eidem gratiæ, qua donatus est, testimonium perhibet. Interpretatur enim additus, sive assumptus: significans quia assumptus est per electionem a Domino, et additus ad numerum gradus apostolici. Hoc autem illum nomine Marcus et Lucas in hac electione magis appellare voluerunt, ne consortem operis Evangelici, de prisca conversatione palam notabilem redderent. At vero ubi ad describendum duodecim Apostolorum catalogum pervenerunt, tacito Levi vocabulo, Matthæum illum aperte nuncupaverunt. Porro ipse Matthæus, juxta hoc quod scriptum est, justus prior accusator est sui, venit amicus ejus et investigavit eum, vulgato se nomine vocat, cum de telonio vocatum narrat. Sed et in decalogo Apostolorum cum additamento se publicanum cognominat. Thomas, inquit, et Matthæus publicanus, quatenus majorem per hoc publicanis et peccatoribus adipiscendæ salutis confidentiam præbeat. Quam docendi formulam Paulus quoque secutus, ait [1 Tim. 1.]: Quia Christus Jesus venit in

hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum, ut in me primo ostenderet Christus Jesus omnem patientiam, ad exemplum eorum qui credituri sunt illi in vitam eternam. Vidit ergo Jesus publicanum, et quia miserando atque eligendo vidit, ait illi, Sequere me. Sequere autem dixit imitare. Sequere dixit non tam incessu pedum, quam executione morum. Qui enim dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulavit, et ipse ambulare: quod est non ambire terrena, non caduca lucra sectari, fugere honores, contemptum mundi omnem pro cœlesti gloria libenter amplecti, cunctis prodesse, amare, injurias nulli inferre, at sibi illatas patienter sufferre, sed et inferentibus a Domino veniam postulare, nonnunquam suam, sed conditoris semper gloriam quærere, quotquot valet secum ad amorem supernorum erigere. Hæc est hujusmodi gerere, Christi est vestigia sequi.

Et surgens, inquit, secutus est eum.] Non est mirandum, quod publicanus ad primam jubentis Domini vocem, terrena quæ curabat lucra reliquerit, opibusque neglectis illius comitatu, quem nil divitiarum habere cernebat, adhæserit. Ipse enim Dominus, qui eum foris verbo vocavit, intus invisibili instinctu ut sequeretur edocuit, infundens menti illius lumen gratiæ spiritualis, qua intelligeret, quia is a temporalibus vocabat in terris, incorruptibiles in cœlis dare thesauros valeret. Surgens, inquit, secutus est eum. Surrexit, ut sequeretur: dimisit caduca quæ gerebat, ut consequeretur eterna, ad quæ illum veritas invitabat: quale est illud [Ephe. 5.], Surge qui dormis, et exsurge a mortuis, et illuminabit te Christus.

Et factum est discumbente eo in domo, ecce publicani et peccatores venientes discumbebant cum Jesu et discipulis ejus.] Unius publicani conversio multis exemplum pœnitentiæ ac indulgentiæ publicanis et peccato-

ribus tribuit. Non enim dubitandum, quia publicani ac peccatores esse desierant, qui cum Jesu et discipulis ejus discumbebant: nec si in peccatis perseverare decernerent, ei qui sine peccato est, convesci auderent. Publicani quippe vocantur, qui vel publice sceleribus fœdantur, vel publicis implicantur negotiis, quæ sine peccato aut vix, aut nullatenus valent administrari. Et pulcro satis præsgio, qui Apostolus et doctor gentium erat futurus, in prima sua conversione peccantium post se gregem trahit ad salutem: officiumque evangelizandi, quod proficiente merito virtutum erat expleturus, a primis jam fidei suæ rudimentis incipit. Neque enim solum, qui fratrem verbo erudit, sed etiam qui exemplo ad meliora convertit, ministerium gerit doctoris. Denique iidem publicani non tunc solummodo cum Domino discumbebant, verum et deinceps abjectis secularibus negotiis, ad imitationem Matthæi illum sequi gaudebant, teste Evangelista Marco, qui dicit [Marc. 2.]: Multi publicani et peccatores discumbebant cum Jesu et discipulis ejus. Erant enim multi, qui et sequebantur eum. Notandum autem quod Lucas hæc referens dicit, quia Dominus in domo ejusdem Matthæi cum publicanis discubuerit, et quia ipse convivium illi magnum paraverit. Qui quidem Matthæus, quantum ad generale judicium respicit, congruam beneficiis cœlestibus vicem rependit: ut a quo perennia bona sperabat, illi sua temporalia commodaret: cumque corporalibus epulis reficeret, quo ipse donante gustum spiritualis acceperat suavitatis. Porro si altiore intellectu, quæ gesta sunt indagare cupimus, non tantum in domo sua terrestri convivium Domino corporale exhibuit, sed multo gratius illi convivium in domo pectoris sui per fidem ac dilectionem paravit, ipso attestante qui ait [Apoc. 3.]: Ecce ego sto ad ostium, et pulso. Si quis audierit vocem meam, et aperuerit januam, intrabo ad illum, et cœnabo cum illo, et ipse mecum. Stat quippe ad ostium

Dominus et pulsat, cum memoriam suæ voluntatis vel per os docentis hominis, vel per suam intus inspirationem nostro cordi infundit. Audita autem voce ejus, janua ut recipiatur aperimus, quando illius sive secretis sive apertis admonitionibus libenter assensum præbemus, et his perficiendis quæ facienda cognovimus, operam damus. Intrat vero, ut et ille nobiscum, et nos cum illo cœnemus: quia in cordibus electorum per amoris sui gratiam inhabitat, ut et ea semper luce suæ præsentiae reficiat, quatenus ad superna desideria magis magisque proficiant, et studiis eorum cœlestibus quasi gratissimis dapibus ipse pascatur. Sequitur:

Et videntes pharisæi, dicebant discipulis ejus: Quare cum peccatoribus et publicanis manducat magister vester ?] Duplici errore tenebantur pharisæi, cum magistro veritatis de susceptione peccatorum detrahebant: quia et se justos arbitrabantur, qui superbiæ fastu a justitia longe discesserant: et eos criminabantur injustos, qui resipiscendo a peccatis non parum jam justitiæ propinquabant. Invidia namque fraternæ salutis obcæcati recolebant: quia publicanus erat Matthæus, publicani et peccatores erant multi alii, qui cum Domino discumbebant: sed meminisse nolebant, quia idem Matthæus, sicut Lucas scribit, relictis omnibus quæ gerebat, secutus est eum. Sed et alii publicani ac peccatores eo animo cum illo discumbebant, quod illi deinceps adhærere disponebant. Errabant ergo pharisæi, qui nec aliena, nec sua saltem corda noverant. Sed qui novit occulta cordis, qui venit quærere et salvum facere quod perierat, et eos quos jam pœnitentes susceperat, amplius in fide confortat: et eos quos adhuc superbos tolerat et impios, ad humilitatis gratiam ac pietatis provocat; nam sequitur:

Non est opus valentibus medico, sed male habentibus.]
In eo etenim quod male habentibus medicum se advenisse testatur, auget spem obtinendæ sanitatis et vitæ

eis, qui de peccatorum suorum languore turbati, Salvatoris ac vivificatoris magisterium jam sequi cœperant. In eo autem quod valentibus non opus esse medico dicit, illorum temeritatem redarguit, qui de sua justitia præsumentes, gratiæ cœlestis auxilium quærere detrecabant. Quis namque justus esse poterit, ut divina opitulatione non egeat, cum ille, quo in natis mulierum major nemo est, de se Joannes apertissime dicat [Joan. 3.]: Non potest homo a se accipere quicquam, nisi ei datum fuerit de cœlo? Dum vero subjungit,

Euntes autem discite quid est, Misericordiam volo, et non sacrificium.] Iisdem pharisæis de falsa justitia tumentibus, etiam consilium correctionis ostendit. Admonet namque eos, ut per opera misericordiæ sibimet ipsis supernæ misericordiæ præsidia conquirant, et non contemptis pauperum necessitatibus, per oblationem se sacrificiorum Dominum placare confidant. Proposuit autem eis testimonium de propheta, et hoc illos euntes discere jussit: euntes videlicet a temeritate stultæ vituperationis, ad diligentiores Scripturæ sanctæ meditationem: ut qui eum peccatores susipientem contra Scripturarum decreta facere calumniabantur, ipsi se potius intelligerent, quæ essent Dei præcepta nescisse, vel agnita non fecisse. Qui enim quotidianis in templo oblationibus instantes, nulla delinquentibus compassione miserabantur, patet profecto quia contra sermonem propheticum sacrificium potius, quam misericordiam quærebant. At vero Dominus qui, sicut scriptum est, pertransivit benefaciendo et sanando omnes oppressos a diabolo, et quoties templum intravit, magis verbo languentes curare, crudire nescios, contumaces redarguere, vel etiam foras deturbare, quam victimas studuit offerre: liquet utique quia voluntatis divinæ, quam propheta monebat, jussa perfecit, misericordiæ scilicet opus exequendo, et non sacrificium celebrando. Qui etiam reprehensoribus suis quare cum publicanis et peccatoribus

manducaret, rationem reddere non desepxit, ut vel sic eos a supervacua murmuratione cohiberet, atque ad sequenda suæ pietatis dona provocaret. Non enim, inquit, veni vocare justos, sed peccatores. Idcirco igitur peccatorum convivia frequentabat, ut insidiatores suos docendo cœlestes invitaret ad epulas. Sed movet forte aliquem, quomodo Dominus dixerit non se venisse ad justos, sed magis ad peccatores vocandos, cum cunctis legentibus constet, quod etiam illos quos secundum Mosaicæ legis instituta justos invenit, ad Evangelicæ perfectionis culmen plurimos vocavit. Si enim solos peccatores, et non etiam justos vocaret, nequaquam Nathanael discipulatus illius consors existeret, quem ad se primo venientem tanta laude dignum putavit, ut diceret [Joan. 1.]: Ecce vere Israelita, in quo dolus non est. Si non justos vocaret, Petrum et Andream in apostolatus arce non haberet, qui quanto amore justitiæ flagraverint, docuerunt cum ad testimonium præcursoris continuo Dominum videre et audire gavisii sunt. Quomodo ergo non venit vocare justos, sed peccatores, nisi quia, sicut Lucas hæc referens apertius dicit [Lucæ 5.], Non veni vocare justos, sed peccatores in pœnitentiam? Omnes namque electos ad regnum cœleste Dominus vocat, sed illos solum ad pœnitentiam vocat, quos peccatis gravioribus involutos invenit. Quos vero justitiæ operibus deditos reperit, non eos ad pœnitentiam præteritæ conversationis, sed ad profectum magis vitæ perfectioris invitat. Vocat peccatores, ut per pœnitentiam corrigantur: vocat justos, ut magis magisqueificentur. Quamvis et ita recte possit intelligi quod ait, Non veni vocare justos, sed peccatores: quia non illos vocaverit, qui suam justitiam volentes constituere, justitiæ Dei non sunt subjecti, sed eos potius qui fragilitatis suæ conscii non erubescunt profiteri, quia in multis offendimus omnes. Si quos autem et de illis qui fallaciter sunt justii, correctos vocat ad veniam, etiam in illis implebi-

tur ejus sermo, quia non venerit vocare justos, sed peccatores, id est, non elatos, sed humiles: non de sua justitia inflatos, sed ei qui justificat impium devota mente substratos. Nam et tales ubi convertuntur, nequaquam se justos, sed peccatores necesse est, sincero corde testentur. Libet autem meminisse, fratres carissimi, ad quantam Dominus arcem justitiæ Matthæum, quem de publicanis actibus elegit, ut spem remissionis peccatoribus ampliaret, advexerit. Qualis namque sit factus, ipse apostolorum numerus cui insertus est, docet: docet et ipsa gens Æthiopum, quam de finibus terræ ultimis ad sanctæ ecclesiæ societatem prædicando convertit, ablutamque fonte baptismatis, de fusca formosam reddidit, quia vitiorum nigredinem exuit, ac virtutum decoravit ornatu: docet ipsum Evangelium, in quo scribendo novi testamenti consecravit exordium, cui speciali privilegio donatum est, ut Dominicæ incarnationis mysteria, quæ cuncti a seculo prophetæ futura præcinebant, ipse primus omnium jam facta descripserit, et credentibus legenda transmiserit. Quod videlicet Evangelium ad ædificandam fidem ecclesiæ primitivæ, quæ ex Hebræorum maxime populo collecta est, Hebræo sermone composuit. Dilatata autem per orbem ecclesia, et Græcis ac barbaris in ejusdem fidei unitatem confluentibus, curaverunt præsules fidelium, ut idem etiam Græcum, Latinumque transferretur eloquium: quomodo etiam Marci, Lucæ, et Joannis Evangelia, quæ deinceps Græca lingua ediderunt, mox in Latinum transfudere sermonem, quatenus hæc omnes per orbem nationes legere et intelligere possent. Testatur et Ezechiel propheta, quantum idem Matthæus inter præcipua sanctæ ecclesiæ membra effulserit, dum sub figura quatuor animalium admirabiles omnium Evangelistarum virtutes, quas cœlesti visione didicerat, plenissimo sermone describit. Sed et Joannes Apostolus, qui erat unus ex eis, et ipse visione doctus spirituali, inter prima ecclesiæ sacra-

cramenta eorundem Evangelistarum facit mentionem. Tantæ quippe erant dignitatis illi, qui redemptoris nostri facta et dicta scribendo memoriæ tradiderunt, ut non solum prophetico, sed et apostolico essent testimonio commendandi. Tantæ erant dignitatis, ut utriusque testamenti Scriptura eis merito testimonium daret, eorumque gloriam cœli cives non ante exortum tantummodo eorum, verum etiam post inchoatum vel expletum sanctissimi munus operis, hominibus ad memoriam referret, et quanti apud Deum habeantur, ostenderent. Multa ergo de illis Ezechiel, multa eximius ipsorum commemoravit Joannes: sed nos in præsentī, quia sermo claudendus est, unum Joannis testimonium commemorare sufficiat: Et cum darent, inquit [Apoc. 4.], quatuor animalia gloriam et honorem, et benedictionem sedenti super thronum, viventi in secula seculorum, procidebant viginti quatuor seniores ante sedentem in throno, et adorabant viventem in secula seculorum, et mittebant coronas suas ante thronum. Oportet namque, ut quoties regis eterni magnificentiam in sanctis Evangeliorum libris prædicari cognoverimus, procidamus humiles ante illius misericordiam, et devotis precibus imploremus, et quicquid boni operis habere possumus, non nostris hoc meritis, sed ejus gratiæ semper tribuamus, qui sedens in throno patris una cum spiritu sancto, vivit et regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XXXI.

JOAN. X. *In illo tempore facta sunt encænia in Hierosolymis, et hyems erat, et ambulabat Jesus in templo, in porticu Salomonis, &c.*

AUDIVIMUS ex lectione Evangelica, fratres carissimi, quia facta sunt encænia in Hierosolymis. Encænia autem vocabantur solennia dedicationis templi, quæ populus Dei ex antiqua patrum traditione per annos singulos celebrare consueverat. Quorum vestigia nos hodie juxta morem Christiani orbis sequentes, annuam dedicationis ecclesiæ nostræ diem divinis laudibus et vigiliis studuimus agere solennem. Et hanc nos festivitatem eo majore devotione celebrare oportet, quo eam redemptori nostro gratissimam esse cognovimus, adeo ut in illa ipse templum ingredi, et sermonem facere ad populum, ac divinitatis suæ sacramenta pandere dignatus sit.

Facta sunt, inquit, encænia in Hierosolymis, et hyems erat, et ambulabat Jesus in templo, in porticu Salomonis.] Si ergo voluit in templo ambulare, in quo caro et sanguis brutorum animalium offerebatur, multo magis nostram orationis domum, ubi carnis ipsius ac sanguinis sacramenta celebrantur, visitare gaudebit. Si perambulare non despexit porticum, in qua rex quondam mortalis ac terrenus, quamvis potentissimus et sapientissimus, adorandum stare solebat, quanto magis penetralia cordium nostrorum invisere atque illustrare desiderat, si tamen ea porticum esse Salomonis, hoc est, si ea timorem suum quod est initium sapientiæ habere perspexerit! Neque enim putandum est, quia domus solummodo, ad quam ad orandum, vel ad mysteria celebranda convenimus, templum sit Domini, et non ipsi qui in nomine Domini convenimus, multo amplius tem-

plum ejus et appellemur, et simus, cum manifeste dicat Apostolus [2 Cor. 6.], Vos enim estis templum Dei vivi: sicut dicit Deus [Levit. 26.], Inhabitabo in eis, et inter illos ambulabo. Si ergo templum Dei sumus, curemus solerter, et bonis actibus satagamus, ut in eodem suo templo sæpius ipse et venire, et mansionem facere dignetur. Caveamus hyemis exemplum, ne videlicet corda nostra Dominus adveniens a caritatis ardore torpentia reperiatur, et ideo ea citius aversatus relinquat. Quid enim pertinuit ad Evangelistam hyemis tempus commemorare, nisi quia duritiam perfidiæ Judæorum per asperitatem aurarum voluit designare brumalium: et quia plurimis eorum quos tunc in templo invenit, congruebat sermo quem dixit [Matth. 24.]: Quoniam abundavit iniquitas, refrigescet caritas multorum? Sicut etiam subsequenter aperte denunciatur, dicens:

Circumdederunt ergo eum Judæi, et dicebant: Quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus, dic nobis palam.] Non enim hæc veritatem fidei quærendo, sed illi quem interrogabant insidiando, et calumniam struendo dicebant. Christum namque, quem fides orthodoxa verum Deum, verum confitetur et hominem, illi purum tantummodo hominem futurum, non autem et Deum esse credebant: memores videlicet, quia de humanitate illius juravit Dominus David de fructu ventris ejus sedere super sedem suam: sed obliti quod ipse de divinitate sua per eundem David cecinit dicens [Psal. 2.], Dominus dixit ad me, Filius meus es tu. Credebant ergo Christum de stirpe David nasciturum, et regem cæteris omnibus excellentiorem esse venturum: qua etiam dementia posteri eorum usque in præsens tempus, et donec Antichristum pro Christo suscipiant, errare non cessant. Et si se Dominus Jesus Christum esse responderet, cogitabant eum tradere potestati præsidis puniendum, quasi contra Augustum repugnans, illicitum sibi usurparet imperium. Sed ipse

nostræ saluti consulens, propter quos hæc scribenda erant, ita responsum temperavit suum, ut et calumniatorum ora concluderet: et quia Christus est, fidelibus aperta voce proderet. Illi enim de homine Christo quærebant, ipse autem divinitatis suæ qua æqualis est patri, palam mysteria narrat. Circumdemus ergo et nos eum, carissimi, non sicut Judæi insidiis appetendo, sed ut fidelissima domus ejus placidam illi in nobis sedem parando, de quibus merito dicatur [Psal. 45.]: Sanctificavit tabernaculum suum altissimus, Deus in medio ejus non commovebitur. Petamus eum non ut illi insaniendo, quousque animam nostram tollis, Si tu es Christus, dic nobis palam (quid enim vesanius, quam ut magistrum veritatis ideo sibi animam tolleret, quærent, quia non eis incredulis et contradicentibus aperte suæ majestatis arcana reseravit) sed ut Scriptura admonet, sentiendo de illo in bonitate et simplicitate cordis quærendo illum: quoniam invenitur ab his qui non tentant eum, apparet autem illis qui fidem habent in illum. Dicamus ei supplices, quia tu es Christus, te filium unigenitum Dei patri et spiritui sancto coeternum esse, et consubstantialem in divinitate nostræ substantiæ participem, ex tempore factum esse cognovimus: da ut quod interim pia fide veneramur, plena in futuro visione speculemur. Hæc est etenim unica animæ nostræ salus et vita, tuum perpetuum vultum, tuam cernere lucem. Nec dubitandum, quia rogantes exaudiet nos, quando quod ipse præcepit, rogamus: quod dare ipse desiderat, intenta mente poscimus. Quomodo enim pie supplicantibus famulis negare credendus est bona, quæ etiam rebellibus ultra quam petebant, aperire non renuit? Qui cum illum an homo, an Christus esset, interrogarent, ipse non hominem tantum, sed etiam Deum Christum, et Dei filium se esse non tacuit. Respondit enim eis, dicens:

Loquor vobis, et non creditis. Opera quæ ego facio

in nomine patris mei, hæc testimonium perhibent de me. Sed vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis.] Qui ergo se in nomine patris opera sua facere testatur, profecto quia filius Dei sit, credendus insinuat. Sed illi duplici reatu tenentur obnoxii, qui nec verbis quæ locutus est, nec factis, quibus veritatem verborum astruebat, ad fidem poterant invitari. Meritoque ex ovibus ejus non esse dicuntur, quia non ovina simplicitate pastorem bonum sequi, sed ferina potius rabie satagebant persequi. Verum, quia sunt nonnulli, qui fidem verbo tenus servant, et habitu ovium beluina corda prætexunt, subsequenter ipse pastor, quæ ovium suarum vita, quæ sit merces, edocet:

Oves meæ vocem meam audiunt, et ego agnosco eas, et sequuntur me, et ego vitam eternam do eis, et non peribunt in eternum.] Quicumque ergo eternum declinare interitum, ac vitam desiderat videre perpetuam, vocem Christi necesse est non solum audiendo et credendo, sed et bene vivendo sequatur. Quod autem se oves suas cognoscere dicit, eligere utique, et ad regnum cœleste prædestinare significat. Unde Salomon ait [Proverb. 4.]: Vias quæ a dextris sunt, novit Dominus. Et e contrario de reprobis Apostolus [1 Cor. 14.]: Qui autem ignorat, inquit, ignorabitur. Pulchre autem de his, qui audirent vocem ejus, et sequerentur, ait [Sapient. 3.]: Et ego vitam eternam do eis, et non peribunt in eternum. Visi sunt namque martyres oculis insipientium mori, visi sunt perire, cum mortalem vitam diversis pœnarum generibus subacti amitterent: sed non peribant in eternum, non videbant mortem in eternum: qui mox soluti carcere carnis, debita suo certamini præmia sortiuntur: de quibus adhuc aperte subditur:

Non rapiet eas quisquam de manu mea.] Nitebantur quippe persecutores impii rapere pios Christi confessores de manu ejus, quando vel eos ad negandam fidem tormentis cogeant, ut animas eorum alienas redderent a

Christo, vel a morientibus victi nihilominus exanima eorum corpora aut in aquas dissolvenda, aut in ignem comburenda jactabant, ut quasi Christo resuscitandi ea facultatem tollerent. Sed nemo rapiebat eas de manu ejus, cui sicut ipse alibi ait [Matth. 11.], Omnia mihi tradita sunt a patre, quia et certantes ut vincant adjuvat, et victores ut perpetuo regnent coronat, et eisdem etiam carnem in qua certaverunt, immortalem suo tempore reddet. Quibus verbis eorum quoque temeritatem, qui sibi laqueos mortis parabant redarguit: manifeste insinuans, quia stultissime de ejus perditione dolis agerent, qui vitam dare posset immortalem, cui nemo raperet aliquem de his quos suos esse ante secula prænoscet. Sed ne hæc loquendo suam videretur gloriam quærere, totam suam potentiam ad patris gloriam refert, cum subjungit.

Pater meus quod dedit mihi, majus omnibus est.] Majus autem omnibus quod mediatori Dei et hominum homini Jesu Christo pater dedit, hoc est, ut sit unigenitus ejus filius in nullo gignenti, vel natura dissimilis, vel virtute inferior, vel tempore posterior. Quam videlicet æqualitatem ipse Dominus in divinitate habuit, priusquam mundus esset apud patrem, nec in humanitate ex tempore incarnationis accepit.

Et nemo potest rapere de manu patris mei.] Supra de ovibus suis dicit, Non rapiet eas quisquam de manu mea: et nunc subjungit, Et nemo potest rapere de manu patris mei: aperte dans intelligi, unam atque indissimilem esse manum, hoc est, virtutem suam et patris, atque ideo Christum se fore credendum, qui non sicut cæteri sanctificatus per gratiam ex tempore, sed verus semper extiterit Dei filius. Quod etiam sequenti sententia luce clarius aperit, dicens:

Ego et pater unum sumus.] Unum, inquit, sumus, una nobis substantia, una divinitas, una eternitas, perfecta æqualitas, dissimilitudo nulla. Quibus profecto verbis

non præsentem solummodo Judæorum quæstionem, quia an ipse esset Christus interrogabant, explicavit; sed etiam hæreticorum perfidiam, quam futuram prævidit, quantum sit execranda monstravit. Fotinus enim dicit, Christus homo est tantum, Deus non est. At cum ipse dicat, Ego et pater unum sumus; manifeste patet, quia unum cum Deo patre substantialiter homo purus esse non potest. Et quia Christus idem quod pater est, cavenda hæresis Fotini, qui hunc credi Deum prohibet. Arrius autem, Christus inquit, factus a Deo, non ex Deo natus est: et ideo minor patre credendus est. Cui contradicens ipse, Ego, inquit, et pater unum sumus. Quis enim non facile viderit, quia nulla creatura unum cum illo qui omnia creavit naturaliter existere possit? Et quia naturaliter Christus unum cum patre est, damnanda est Arrii pervicacia, qui illum creaturam affirmat. Porro Sabellius, Non sunt, inquit, duæ personæ patris et filii confitendæ, sed ipse pater quando vult pater est, quando vult filius est, quando vult spiritus sanctus est, ipse tamen unus est. Quem memorata sententia filius ipse condemnat. Constat enim, quia ego et pater de una persona dici non potuit, sumus de uno, dici non congruit. Quapropter etiam Sabellii errore cum cæteris abjecto, sequenda nobis est apostolica beati Petri fides, qua Dominum confessus, ait [Matth. 16.]: Tu es Christus, filius Dei vivi. Hæc de lectione Evangelica prout Dominus donavit, explanando transcurrimus: sed libet adhuc de encæniorum solennitate, quam et tunc Hierosolymitæ, et nos hodie celebramus, fraternitati vestræ latius disserere. Hoc autem in primis notandum est, quod encænien, quæ in lectione Evangelica facta cognovimus, non ad primam dedicationem templi, sed ad ultimam pertinent, quod ex eo facile colligitur, quia hyeme facta referuntur. Prima siquidem ejus dedicatio a Salomone, tempore autumnii; media a Zorobabel, et a Jesu sacerdote, tempore veris; ultima a Juda Machabæo, tem-

pore hyemis est facta, quando specialiter constitutum esse legitur, ut eadem dedicatio per omnes annos in memoriam solennibus revocaretur officiis, juxta quod ad tempus Dominicæ incarnationis observatum fuisse, modo cum legeretur Evangelium, audivimus. Hæc autem fuit causa secundæ et tertiæ dedicationis, quia Salomon quidem templi opus, quod Domino Deo condidit, septem annis perfecit: octavo autem anno, hoc est, decima die mensis septimi, qui a nobis October appellatur, in magna regni gloria dedicavit: quæ videlicet dies et antea per legem erat statuta solennis, ita ut in ea tabernaculum omne per singulos annos majoribus hostiis expiari deberet. Denique Zacharias pater beati Joannis Baptistæ, eisdem expiationibus ad altare deserviens, adveniente angelo de Dominicæ mysterio nativitatæ, gaudioque humanæ salvationis instruitur. Sed templum hoc post annos quadringentos triginta incenderunt Chaldæi, et Hierosolymorum urbe destructa, populum Israel in Babyloniam adduxere captivum: qui post annos septuaginta regnantibus Persis in patriam remissus, rursusque ædificatum est templum per annos quadraginta sex, et tertia die mensis duodecimi, quem nos Martium vocamus, opus ad finem usque perductum. Cui videlicet tunc operi præfuerunt duces plebis strenuissimi, ut diximus, Zorobabel de regio genere, et Jesus sacerdos magnus; sed et prophetæ Aggæus et Zacharias adjuvantes eos, atque adversus insidias hostium opus impediendum cor populi roborantes. Inde post annos fere trecentos et quinquaginta sex, rex Græcorum nefandissimus Antiochus, fraude capta Hierusalem, templum idem sordibus idolorum profanavit, auferebat inde et confringens altare Domini aureum, mensam propositionis, candelabrum luminis, et cætera templi vasa aurea, quæ invenire potuit; sed et in templo Jovis simulacrum statuens, populumque tormentis ad sacrificandum idolis cogens. Qua persecutione multi de populo

pro divinæ legis custodia trucidati sunt, inter quos et mater illa septem filiorum merito famosa nobilissimam pro Domino cum sobole martyrii meruit coronam. Sed Judas Machabæus cum de genere esset sacerdotali, collecto exercitu justorum adversus Antiochi duces arma arripiens, eosque de Judæa expellens, persecutioni gravissimæ finem imposuit, ac templum ab idolorum imaginibus emundans, nova rursus altaria, et cætera vasa vel ornamenta faciens, atque in templo imponens, dedicavit ea simul cum templo quod purificavit, et renovavit vicesima quinta die mensis noni, qui apud nos vocatur December, et ad hyemem pertinere nulli dubium constat: statuitque decretum, ut prædiximus, annis singulis diem encæniorum, id est, innovationis dedicationis templi festa devotione celebrari. Quæ profecto omnia sicut Apostolus docet [1 Cor. 10.], in figura facta sunt nostri, et propter nos utique scripta, ideoque nobis solertius spirituali ratione discutienda. Salomon quippe rex, qui interpretatur pacificus, ipsum redemptorem nostrum typice designat, de quo Esaias ait: Multiplicabitur ejus imperium, et pacis non erit finis. Templum quod ædificavit, catholica ejus ecclesia est, quam de universis per orbem credentibus, quasi de vivis lapidibus in unam suæ fidei et caritatis compaginem aggregat. Quod autem septem annis ædificatum est, templum significat: quia per totum hujus seculi tempus, quod septem diebus evolvitur, sanctæ structura ecclesiæ crescere nunquam desinit. Quod autem octavo anno dedicatum est, et celeberrima illa ac maxima solennitas a Salomone rege cunctis filiis Israel tempore completæ dedicationis exhibita insinuat mystice, quia perfecto in fine mundi numero electorum diu desideratæ immortalitatis est futura festivitas: et peracto universalis resurrectionis miraculo, mox omnes qui ad pacifici regis verissimi Salomonis regnum pertinent, eterna cum Deo gaudia patriæ cælestis intrabunt.

HOMILIA XXXII.

LUCÆ I. *In illo tempore, Elizabeth impletum est tempus pariendi, et peperit filium. Et audierunt vicini et cognati ejus, quia magnificavit Dominus misericordiam suam cum illa, et congratulabantur ei, &c.*

RÆCURSORIS Domini nativitas sicut sacratissima lectionis Evangelicæ prodit historia, multa miraculorum sublimitate refulget: quia nimirum decebat, ut ille quo major inter natos mulierum nemo surrexit, majore præ cæteris sanctis in ipso mox ortu virtutum jubare claresceret. Senes ac diu infœcundi parentes dono nobilissimæ prolis exultant, ipsi patri quem incredulitas mutum reddiderat, ad salutandum novæ præconem gratiæ os et lingua reseratur. Nec solum facultas Deum benedicendi restituitur, sed de eo etiam prophetandi virtus augetur. Excitati fama facti omnes vicini admiratione ac metu percelluntur, omnium qui audire, circumquaque ad adventum novi prophetæ corda præparantur. Unde merito sancta per orbem ecclesia, quæ tot beatorum martyrum victorias, quibus ingressum regni cœlestis meruere frequentat, hujus tantummodo post Dominum etiam nativitatis diem celebrare consuevit. Quod nullatenus sine Evangelica auctoritate in consuetudinem venisse credendum est: sed attentius animo recondendum, quia sicut nato Domino pastoribus apparens angelus ait [Lucæ 2.], Ecce evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus: ita etiam angelus nasciturum Zachariæ prædicans Joannem, Et erit, inquit, gaudium tibi et exultatio, et multi in nativitate ejus gaudebunt. Erit enim magnus coram Domino. Jure igitur utriusque nativitas festa devotione celebratur, sed in illius tanquam in Chri-

sti Domini, tanquam in Salvatoris mundi, tanquam in filii Dei omnipotentis, tanquam in solis justitiæ nativitate, omni populo gaudium evangelizatur. In hujus autem tanquam in præcursoris Domini, in servi Dei eximii, in lucernæ ardentis et lucentis exortu multi gavisuri memorantur. Iste magnus coram Domino esse narratur: de illo propheta testatur [Psal. 47.], Quoniam magnus Dominus et laudabilis nimis, et magnitudinis ejus non erit finis. Iste, peccatorum consortia declinans, ab omni quod inebriari potest abstinencebat: ille inter peccatores conversatus peccati omnis immunis permansit. Hic adhuc ex utero matris spiritu sancto repletus est, in illo habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, quam dono sui spiritus sedem sibi uteri virginalis in quo carnem susciperet, ipse consecravit. Iste multos filiorum Israel ad Dominum suo tempore prædicando convertit: ille multos quotidie de universis per orbem nationibus ad suam fidem et caritatem interius illustrando convertere non desistit. Hic in spiritu et virtute Helix præcessit ante illum, ut plebem ejus aqua baptizans ad suscipiendum eum, ubi appareret, doceret esse perfectam: huic successit ille in spiritu et virtute Dei patris, ut plebem suam spiritu sancto et igni baptizans ad videndam faciem patris sui donaret esse perfectam. Joanne nato congratulabantur vicini et cognati genetrici illius, quia magnificavit Dominus misericordiam suam cum illa: Domino autem nato congratulabantur ecclesiæ, quia venit tempus miserandi ejus, spiritus angelici qui sunt vicini ejus et cognati, cives videlicet ejusdem patriæ cœlestis, quam et ipsa expectat qui hymnum gloriæ Deo canendo quid illa per orbem esset actura, priores ipsi de cœlis admonebant. Recte igitur nativitas celebratur illius, qui talis potentia magnitudinis Dominicis propinquabat operibus. Recte ortus illius solennitas colitur, cujus tanta est vitæ sublimitas, ut quicquid illo sublimius est, hoc jam hominis naturam transcendere

dubium non sit. Siquidem Dominus cum majorem eo neminem in natis mulierum esse dixisset, mox subdidit dicens, Qui autem minor est in regno cœlorum, major est illo: seipsum videlicet insinuans, qui humana natiuitate posterior Joanne, sed cœlestis regni esset apice præstantior. Nec vacat a mysterio, quod Joannis natiuitas cum dies decrescere, Domini autem cum dies crescere inchoant, facta memoratur. Hujus etenim secretum distantiae revelat ipse Joannes, qui cum præ magnitudine virtutum Christus crederetur a turbis, Dominus autem præ infirmitate carnis a quibusdam non Christus, sed esse propheta putaretur, Illum, inquit, oportet crescere, me autem minui. Crevit quippe Dominus, quia per totum orbem fidelibus quod Christus esset, qui propheta credebatur, innotuit. Decreuit ac minoratus est Joannes, quia qui Christus æstimabatur, quod non Christus ipse, sed præco Christi esset apparuit. Ideoque jure nato Joanne lux diurna minorari incipit, cujus fama divinitatis desitura, et baptismus in brevi erat finem accepturus. Jure etiam nascente Domino abbreviata dies ad incrementum luminis redit: quia ille nimirum apparuit, qui lucem suæ cognitionis, quam prius solet Judæa, et hoc ex parte habebat, cunctis gentibus aperiret, suæ calorem dilectionis in totam mundi latitudinem diffunderet. Notandum autem, quod hæc eadem beati Joannis natiuitas nonnullam habet similitudinem adventus Dominici, et gratiæ quam prædicare veniebat. Nam et congruum valde est, ut cui omnes prophetæ priores et patriarchæ, vel nascendo, vel moriendo, vel vivendo, vel prædicando testimonium perhibuerunt, hunc multo amplius præcursor suus, qui plus quam propheta extitit, non tantum in vita et passione, sed in ipsa quoque sua natiuitate designet. Quid est enim quod veteranis parentibus natus est Joannes, nisi quia illius mox secuta natiuitas signabatur, qui spiritualia Novi Testamenti proferens arcana, carnalem legis et

sacerdotii veteris observantiam jam terminandam esse doceret? Quod enim antiquatur et senescit, prope interitum est. Quid quod muto patre, principe videlicet tunc sacerdotum, ortus est præcursor Domini, nisi quia ipso apparente Domino, lingua jam sacerdotii veteris magna ex parte a doctrina sensus spiritualis obmutuerat, solam literæ custodiam curantibus ac docentibus scribis et legisperitis, imo et ipsam literam plerisque in locis per suas traditiones corrumpentibus, juxta quod eis Dominus in Evangelio sæpius impropere probatur? Et quid quod diu sterili genitrice nascitur, nisi quia lex, quæ auxilio sacerdotalis officii spirituales Deo sobolem gignere jussa est, neminem ad perfectum adduxit, quia nimirum suis cultoribus regni cœlestis januas aperire non potuit? Sed factus sub lege auctor ipse legis sterilitatis opprobrium legi abstulit, qui hanc spiritualiter intelligendam monstravit, et supernæ beatitudinis gratiam, quæ in Evangelio nunc apertissime lucet, in ea jam olim præfiguratam, et quasi conceptam fuisse docuit.

Et factum est, inquit, in die octavo, venerunt circumcidere puerum, et vocabant eum nomine patris ejus Zachariam. Et respondens mater ejus dixit, Nequaquam, sed vocabitur Joannes.] Joannes interpretatur Domini gratia, sive in quo est gratia. Quo nomine et totam Evangelicæ dispensationis gratiam quam prædicat, et ipsum specialiter Dominum signat, per quem eadem gratia mundo donata est. Qui vero natum puerum patris Zachariæ nomine magis, quam Joannem vocandum esse decernebant, eos profecto figurant, qui Domino nova gratiæ munera declarante, cuperent eum potius consueta sacerdotii veteris edicta prædicare. Unde bene Zacharias memor Domini interpretatur, quia videlicet memoriam antiquæ observationis, quæ utique a Domino data est, figurate denunciat. Contendebant ergo de nomine nati prophetæ hi qui convenerant, et Zachariam

hunc vocari satagebant: at contra mater verbis, et pater scriptis, quia Joannes magis appellandus est, astruebant. Quia fuere nonnulli cœlestium sacramentorum minus periti, qui in primordiis Evangelii coruscantis carnalia adhuc legalis sacerdotii statuta simul observanda esse decernerent, quos profecto ipsa legis doctrina de suscipienda gratia Christi, quasi Elizabeth de nomine Joannis viva voce confirmat dicendo per legislatorem [Deut. 18.], Prophetam vobis suscitabit Deus vester de fratribus vestris; tanquam meipsum audietis, juxta omnia quæcunque locutus fuerit vobis. Ipsum quoque legale sacerdotium tacitis ceremoniarum suarum typis, quasi mutis literarum figuris, Zacharias eidem gratiæ nascenti testimonium perhibet, quia nihil prorsus in omnibus sacerdotii veteris observationibus actum vel dictum esse credendum est, quod non Evangelii gratiam, si recte intelligatur, expresserit. Quod autem declarato postmodum et confirmato nomine Joannis apertum est os Zachariæ, et loquebatur benedicens Deum; patet utique quia manifesta per Apostolos gratia Novi Testamenti, multa etiam turba sacerdotum obediebat fidei, relictaque taciturnitate nociva, ad confitenda, laudanda et prædicanda sui dona redemptoris se devota submittebat. Et quidem in die circumcisionis Joannis, quando et nomen accepit.

Factus est timor super omnes vicinos eorum, et super omnia montana Judææ divulgabantur omnia verba hæc.] Porro in tempore Dominicæ resurrectionis, ubi misso desuper spiritu gloria nominis ejus per Apostolos mundo innotuit, timor continuo saluberrimus non solum Judæorum, qui erant vicini vel situ videlicet loci, vel scientia legis, sed et exterarum usque ad fines terræ gentium corda concussit. Nec tantum montana cuncta Judææ, verum etiam omnia mundani regni, mundanæque sapientiæ culmina virtutis ejus fama transcendit: ita ut relicta ubique cultura ac vita priori ad percipienda fidei

illius sacramenta confluerent. Recte etenim circumcisionis dies Dominicæ resurrectionis imaginem præfert, quia et hæc octava die, hoc est post sabbatum facta est : et sicut illa a reatu perpetuæ mortis absolvere solebat, ita ista perfectam vitæ immortalis novitatem et in auctore nostro exhibuit, et in nobis sperandam monstravit. Quod vero inter hæc Zacharias impletur spiritu sancto, ac de redemptore nostro simul et nostra redemptione prophetat, significat mystice, quia multi de stirpe sacerdotali, qui a confessione Christi diutius ora continuerant, postmodum per susceptionem fidei illius spiritus sancti virtute replendi, dono prophetiæ sublimandi, et magisterii pastoralis officio populis essent præferendi. Quamvis eadem acceptione spiritus et prophetia Zachariæ hoc quoque convenienter figurari credendum est, quia tunc instaret tempus quo fidelibus panderetur omnes legalis sacerdotii ritus et ceremonias spirituali intus scientia et propheticis exuberare mysteriis, quæ mediatoris Dei et hominum hominis Jesu Christi vel dispensatione temporariæ vel eternæ divinitati testimonium ferrent, juxta quod ipse Judæorum duritiam increpans, dicit [Joan. 5.] : Si crederetis Moysi, crederetis forsitan et mihi. De me enim ille scripsit. Quid autem prophetans, et benedicens Deum Zacharias dixerit, audiamus.

Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit et fecit redemptionem plebis suæ.] In quibus profecto verbis notandum, quia beatus Zacharias quod inchoatum et proxime futurum in spiritu præviderat, prophetico more quasi jam factum esse narrabat. Visitavit enim nos apparens in carne Dominus, quasi longius a se recedentes, quos in peccatis positos quærere et justificare curavit. Visitavit quasi medicus ægrotos, qui ut inveteratum superbiæ nostræ languorem sanaret, novum nobis suæ humilitatis exemplum adhibuit. Fecit redemptionem plebis suæ, qui nos venundatos sub peccato, et antiqui hostis servitio addictos, dato sui sanguinis pretio libe-

ravit. Unde benigne nos hortatur Apostolus, dicens [1 Cor. 6.] : Empti estis pretio magno, glorificate et portate Deum in corpore vestro. Plebis autem suæ dicit, non utique quam veniens plebem suam reperit, sed quam visitando et redimendo suam fecit. Vultis etenim audire, fratres mei, qualem invenerit eam, qualem reddiderit. Finis cantici hujus, quod ob notitiam simul et prolixitatem sui totum caritati vestræ recensere et explanare longum duximus, aperte denunciatur, dicens :

Visitavit nos oriens ex alto, illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.] Invenit ergo nos sedentes in tenebris et in umbra mortis, hoc est, longa peccatorum et ignorantiae cæcitate depressos, atque hostis antiqui fraude deceptos, obsessosque erroribus. Ipse etenim recte mors et mendacium, sicut e contra Dominus veritas vocatur, et vita. Attulit autem nobis veram cognitionis suæ lucem, exclusisque errorum tenebris certum nobis iter patriæ cœlestis aperuit : direxit gressus operum nostrorum, quatenus per viam veritatis, quam monstravit incedere, atque ad mansionem perpetuæ pacis possimus intrare, quam promisit. Hæc igitur dona, fratres carissimi, supernæ bonitatis, hæc eternorum donorum promissa habentes, benedicamus et nos Dominum in omni tempore, quia visitavit et fecit redemptionem plebis suæ. Semper laus ejus in ore nostro versetur, semper ejus et memoriam retineamus, et in invicem annunciemus virtutes, qui de tenebris nos vocavit in admirabile lumen suum. Ejus continue flagitemus auxilium, ut lucem scientiæ quam contulit in nobis, ipse conservet, atque ad perfectum usque diem perducatur. Et ut digni simus exaudiri precantes, abjiciamus ipsi opera tenebrarum, et induamus nos arma lucis. Sic etenim supplicantes concite quæ desideramus accipimus, quia nimirum verba devotæ orationis adjuvat manus piæ operationis. Et quia beati

præcursoris hodie natalitia celebramus, oportet ut quem salutis eternæ præconem suscepimus, hunc etiam nostræ orationis adiutorem quæramus. Ipsum itaque intercedendo rogemus impetrare, ut ad eum cui testimonium perhibuit, lucem, vitam et veritatem pervenire mereamur, Jesum Christum Dominum nostrum, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti, per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XXXIII.

MATT. XV. LUCÆ XIX. MARCI VII. *In illo tempore egressus Jesus secessit in partes Tyri et Sidonis. Et ecce mulier Cananæa a finibus illis egressa, clamavit, dicens ei: Miserere mei, Domine, fili David: filia mea male a dæmonio vexatur, &c.*

IN lectione sancti Evangelii, quæ modo lecta est, fratres carissimi, audivimus magnam mulieris fidem, patientiam, constantiam et humilitatem. Cujus magis est admiranda mentis devotio, qua ipsa quidem utpote gentilis a divinorum eloquiorum funditus erat segregata doctrinis, nec tamen illis quæ eadem eloquia prædicant, sit privata virtutibus. Habebat namque magnam fidei perfectionem, quæ pietatem Salvatoris implorans ait:

Miserere mei, Domine, fili David.] Cum enim eundem Dominum filium David appellat, profecto patet, quia verum hunc hominem, verum credit et Deum. Cum pro filia rogans, non illam secum adducit, non Dominum ad eam venire precatur, constat apertissime quod eum verbo salutem posse dare confidit, cujus præsentiam corporis nullam requirit. Sed in hoc quod eum post multas la-

crymas tandem prostrata adorat, dicens : Domine, adjuva me, nequaquam se de ejus divina majestate ambiguam docet, cujus adorandam ut Dei didicit esse potentiam. Habet patientiæ virtutem non exiguam, quæ Domino ad primam petitionem ejus non respondente verbum, nequaquam a precibus cessat ; sed ampliori instantia auxilium, quod cœperat, pietatis ejus implorat. Respondere autem ei differt Dominus, non quia misericors medicus miserorum preces despicit, de quo veracissime scriptum est [Psal. 9.], Desiderium pauperum exaudivit Dominus, sed ut perseverantiam mulieris nobis semper imitabilem demonstret, quæ quo magis contempta videbatur a Domino, eo ardentius cœptis instabat precibus. Respondere differt, ut discipulorum quoque suorum misericordes animos (qui quasi homines ad clamorem mulieris publice eos persequentis erubescabant) ad postulandum simul cum ea provocaret. Nam ipse temperamentum misericordiæ suæ noverat, qui omnia in mensura, et numero et pondere disposuit. Respondere distulit, ne daretur occasio Judæis calumniandi, quod gentiles in docendo vel sanando prætulit, ideo ipsi fidem ejus suscipere juste recusaverint. Et hoc est quod ait :

Non sum missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israel.] Quia per se ipse solus docebat Judæos, qui per suos discipulos etiam gentibus ad fidei gratiam vocavit, de quibus alibi dicit [Joan. 10.] : Et alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili, et illas oportet me adducere, et vocem meam audient, et fiet unum ovile, et unus pastor. Hinc est quod unam per se in corpore gentilem sanaturus puellam, non hoc, antequam probata omnibus incomparabili fide matris perficit. Habet autem eadem mater etiam constantiæ et humilitatis insigne præcipuum, quæ canibus comparata a Domino, nec sic quidem ab instantia precandi desistit, vel a sperando pietatis munere mentem revocat : sed susceptam libenter complexata contumeliam, non solum canibus se similem non

negat, sed et catellis seipsa æquiparandam adjungit, prudentique argumento Domini sententiam confirmat, nec cœptæ a se tamen petitionis improbitate quiescit. Confirmat namque sententiam Domini, cui dicenti,

Non est bonum sumere panem filiorum, et mittere canibus, respondit: Etiam, Domine.] Id est, veraciter ut asseris, ita est: quia non est bonum, sumere salutem plebis Israel cœlitus destinatam, et dare eam gentibus: sed cum addit,

Nam et catelli edunt de micis quæ cadunt de mensa dominorum suorum.] Prudentissime demonstrat, quantam humilitatem, quantam intus gerat pectoris constantiam, quæ indigna quidem sit integris Domini doctrinis, quibus Judæi utebantur epulis refici, sed quantulacunque ei a Domino foret impartita gratia, hanc sibi ad salutem proficere posse putaverit. Unde recte a pio Salvatore, qui preces illius non superba dedignatione, sed dispensatione provida ad tempus distulit, audire meruit:

O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis.] Magnam quippe satis habebat fidem, quæ nec prophetarum antiqua, nec recentia ipsius Domini miracula, præcepta vel promissa cognoscens, insuper a Domino toties contempta perseverat in precibus: et quem fama tantum vulgante didicerat salvatorem, rogando pulsare non omittit. Propter quod et magnum suæ postulationis consequitur effectum, cum Domino dicente, Fiat tibi sicut vis, sanata est filia ejus ex illa hora. Merito autem hæc mulier, natura quidem gentilis, sed corde constans et credula, congregatæ de gentibus ecclesiæ fidem devotionemque significat, quem expulsi de Judæa prædicatores sancti, verbo simul et mysteriis gratiæ cœlestis imbuerunt. Relegamus namque superiorem sancti Evangelii lectionem, et inveniemus, quia venientes ab Hierosolymis scribæ et pharisæi, gravissimis Dominum et discipulos ejus perfidiæ suæ pulsavere tumultibus, quos ipse mox digna invective coërcitos reliquit.

Et egressus inde, secessit in partes Tyri et Sidonis. Ubi manifeste præfiguratur, quod post passionem resurrectionemque suam Dominus in prædicatoribus suis, Judæorum perfida corda relicturus, et in partes gentium exterarum esset secessurus. Tyrus quippe et Sidon, quæ civitates fuere gentilium, monimenta doctrinæ ac vitæ gentilis, in quibus stulti confidunt, indicant. Unde bene mulier, quæ Dominum credula precatur, a finibus illis egressa perhibetur; quia nisi priscæ conversationis habitacula vana reliquisset, ad Christi ecclesiam nunquam veniret: nisi antiqui dogmata anathematizasset erroris, nequaquam novam fidei gratiam suscipere posset. Unde beatus Paulus cum in Iudaismo profecisset, postea vocatus in ecclesia Dei profecit ultra coætaneos suos. Filia dæmoniosa, pro qua postulat, anima quælibet est in ecclesia, malignorum spirituum magis deceptionibus, quam conditoris sui mancipata præceptis: pro qua necesse est mater ecclesia Dominum sollicite interpellat, ut quam ipsa foris monendo, obsecrando, increpando corrigere non valet, ille interius aspirando corrigit, atque ab eorum tenebris conversam, ad agnitionem veræ lucis exerceat. Verumetiam si ad primas rogantis ecclesiæ lacrymas Dominus respondere, id est, postulatam errantibus sospitatem mentis dare distulerit, nec sic quidem a petendo, quærendo, pulsando desistendum est, neque impetrandi subeunda est desperatio: sed tanta potius perseverandum instantia, tam obstinato frequentandus clamore Salvator, tantum etiam sanctorum ejus inter lætancias appetenda suffragia, donec et ipsi de cœlis Domino pro audienda supplicent ecclesia. Sicque fit, ut si mentem ab intentione proposita non mutaverit, nequaquam fructu petitionis fraudetur: sed sive pro sua fragilitate quis, seu pro aliis intervenerit, desiderato potiatur effectu. Nam etsi quis nostrum conscientiam habet avaritiæ, elationis, vanæ gloriæ, indignationis, iracundiæ vel invidiæ, cæterorum-

ve vitiorum sorde pollutam, filiam profecto habet male a dæmonio vexatam, pro cujus sanatione supplex ad Dominum currat: quia nimirum de corde cogitationem progenitam diabolica tolerat arte dementatam: cujus emendationem a pio conditore crebris, imo continuis debeat flagitare lamentis et precibus. Si quis bona quæ gessit, forte perjurii, furti, blasphemix, detractionis, rixæ, vel etiam corporalis immunditiæ, cæterorumve hujusmodi peste fœdavit, filiam habet immundi spiritus furiis agitatum: quia videlicet actionem, quam bene laborando ediderat, jam diaboli fraudibus serviendo stulte disperdidit. Ideoque necesse est, ut cum reatum suum cognoverit, mox ad preces lacrymasque confugiat, sanctorum crebris intercessionibus auxilia quærat, qui pro ejus salute rogantes Domino dicant [Psal. 85.]: Precamur, Domine miserator et misericors, patiens et multæ miserationis, dimitte eam, quia clamat post nos: dimitte reatum, et dona gratiam, nostrum intimo affectu quærit pronus suffragium. Necesse est debita submissus humilitate, non jam se ovium Israeliticarum, id est, mundarum consortio dignum judicet animarum, sed potius eum comparandum, et cœlestibus indignum arbitretur esse muneribus. Nec tamen desperando a precandi quiescat instantia, sed indubitata mente de largitoris summi bonitate confidat: quia qui de latrone confessorum, de persecutore Apostolum, de publicano Evangelistam, de lapidibus potuit facere filios Abrahæ, ipse etiam canem impudentissimum convertere Israeliticam possit in ovem: cui merito donatæ castitatis etiam vitæ eternæ pascua largiatur, id est, peccatorem conversum a via sua mala justum facere dignetur, quem merito bonæ actionis ad regnum cœleste perducatur. Vidensque Dominus tantum fidei nostræ ardorem, tam pertinacem orandi perseverantiam, tandem miserebitur, et nobis quoque sicut volumus fieri, concedet: ut videlicet expulsis vitiosarum tumultibus cogitationum, dimissis pec-

catorum nexibus, et pura nobis serenitas mentis, et perfectio boni redintegretur operis. Notandum interea, quod hæc orandi pertinacia ita solum meretur esse fructifera, si quod ore precamur, hoc etiam mente meditetur, neque alio clamore labiorum, quam cogitationum scindatur intuitus. Sunt enim, qui intrantes ecclesiam multis psalmodiam vel orationem sermonibus perlegant, sed alibi corde intendentes, nec ipsi quid dicant recolunt: ore quidem orantes, sed mente foris vagantes, omni se orationis fructu privant: putantes a Deo precem exaudiri, quam nec ipsi, qui fundunt, audiunt: quod antiqui hostis instinctu fieri, nemo est qui animadvertere nequeat. Sciens enim utilitatem orandi, et invidens hominibus gratiam impetrandi, immittit hominibus multimoda cogitationum levium, et aliquando etiam turpium nocentiumque phantasmata, quibus orationem impediat, adeo ut nonnunquam tales tantosque discurrentium cogitationum fluctus prostrati in oratione toleremus, quales nec in lecto resupini jacentes tolerare noverimus. Unde necesse est, fratres carissimi, ut agnitam diaboli curemus superare malitiam; et ipsi videlicet animum ab hujusmodi nebulis, quas hostis aspergere gaudet, in quantum possumus servando, et pii defensoris perpetuum flagitando præsidium, qui potens est quamvis indignis peccatoribus et pure orandi et perfecte impetrandi concedere gratiam. Multum autem juvat orationis puritas, si in omni loco vel tempore nos ab actibus temperemus illicitis; si semper ab otiosis sermocinationibus auditum pariter castigemus et linguam; si in lege Dei ambulare, et testimonia ejus assuescamus toto corde scrutari. Quæcunque enim sæpius agere, loqui vel audire solemus, eadem necesse est sæpius ad animum quasi solitam propriamque recurrant ad sedem; et sicut volutabra suæ palustria, columbæ limpidi solent frequentare fluentia, ita cogitationes impuræ mentem immundam perturbant, castam spirituales sanc-

tificant. Sane si ad exemplum Cananææ mulieris, in orando perstamus, fixique manemus, aderit gratia conditoris nostri, quæ cuncta in nobis errata corrigat, immunda sanctificet, turbulenta serenet. Fidelis namque et justus est, ut remittat nobis peccata nostra, et mundet nos ab omni iniquitate, si ad illum sedula mentis voce clamemus, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XXXIV.

JOANNIS I. *In illo tempore stabat Joannes, et ex discipulis ejus duo: et respiciens Jesum ambulantiem, dicit: Ecce agnus Dei: et audierunt eum duo discipuli loquentes, et secuti sunt Jesum. Conversus autem Jesus, et videns eos sequentes se, dixit eis: Quid queritis? qui dixerunt ei: Rabbi, quod dicitur interpretatum, Magister, ubi habitas? &c.*

TANTA ac talis est divinæ Scripturæ sublimitas, ut non solum verba, quæ a sanctis vel ab ipso Domino dicta referuntur, sed etiam circumstantia rerum, quæ simpliciter posita videntur, spiritualibus sit plena mysteriis. Ecce enim narrante Evangelista, fratres carissimi, audivimus, quia stabat Joannes, et discipuli ejus duo, et respiciens Jesum ambulantiem, dicit: Ecce agnus Dei, statimque cognovimus, imo jam notum ad memoriam revocavimus, quare Jesum præcursor suus agnum Dei vocaverit: quia videlicet eum præ cæteris mortalibus singulariter innocentem, hoc est, ab omni peccato mundum novit: quia nos sanguine suo redempturum (quia dona sui velletis sponte largiturum, ex quo vestem nobis nuptialem facere possimus, id est, exempla vivendi nobis relictu-

rum) prævidit, quibus in dilectione calefieri deberemus. Hoc est ergo testimonium præcursoris Domini, quia facile patet fidelibus cum amoris intimi fomitem audientium cordibus infundit. Sed non est putandum, quia sine certi ratione mysterii hoc relaturus Evangelista præmiserit, stetisse Joannem cum discipulis, Jesum vero ambulasse, et illo utique ambulasse, ubi sequentibus se discipulis Joannis mansionem, in qua habitabat ostenderet, cæteraque hujusmodi, quæ sequentia lectionis Evangelicæ commemorant, si enucleatius discutiantur, inveniemus cœlestibus redundare mysteriis. Stabat enim Joannes, et respexit Jesum, quia in magno jam culmine perfectionis animi gressum fixerat, unde jure celsitudinem divinæ majestatis mereretur intueri. Stabat, quia illam virtutum arcem conscenderat, a qua nullis temptationum posset improbitatibus dejici. Stabant cum illo et discipuli, quia magisterium ejus corde sequebantur immobili.

Et respiciens, inquit, Jesum ambulans, dicit: Ecce agnus Dei.] Ambulatio Jesu dispensationem incarnationis, qua ad nos venire, ac nobis exempla vivendi præbere dignatus est, insinuat; sicut mansio ejus eternitatem divinitatis, in qua semper est patri æqualis, aptissime designat. Respiciens ergo Jesum ambulans Joannes dicit: Ecce agnus Dei, quia videns eum inter homines conversantem, profectumque illis vitæ cœlestis et factis demonstrantem, et verbis aperte pronunciabat, quia non ipse ut putabant, sed ille esset, qui ad redemptionem generis humani a Deo patre missus esset in mundum, ille qui formam innocentiae et patientiae in se credentibus esset daturus, de quo in carne venturo præcinnens propheta dicebat [Esaïæ 53.]: Sicut ovis ad occisionem ducetur, et sicut agnus coram tondente se sine voce, sic obmutescet. Et iterum: Ipse autem vulneratus est propter peccata nostra, et livore ejus sanati sumus.

Et audierunt eum duo discipuli loquentem, et secuti

sunt Jesum.] Testimonium perhibente Joanne, quia Jesus esset agnus Dei, secuti sunt illum duo discipuli, magis desiderantes ab ipso Jesu, quam a præcursore illius verbum gratiæ percipere, quo et ipsi mererentur in agnorum Dei sorte computari. Bene autem duo discipuli sunt inventi, qui Dominum primi sequerentur, ut etiam mystice designarent, omnes qui illum perfecte sequerentur, gemina dilectione devotos esse debere, hoc est, et ejusdem sui redemptoris et fratrum simul amore flagentes.

Conversus autem Jesus, et videns eos sequentes se, dicit eis: Quid quæritis?] Non potuit ignorare Dominus, quid sequentes se discipuli Joannis quærerent: sed in eo quod ad illos se sequentes convertitur, quod ipse prior quid quærerent, interrogat, quod dat eis fiduciam quæque vellent rogandi; manifeste innotuit, quantum bonis nostris studiis delectetur, quam libenter iter veritatis inchoantibus ipse auxilium laturus occurrat.

Qui dixerunt ei: Rabbi, quod dicitur interpretatum, magister, ubi habitas?] Nolebant transitorie magisterio veritatis perfrui, sed mansionem potius, in qua habitaret, inquirebant; quatenus et tunc liberior in secreto verbis illius imbui, et exinde sæpius eum possent visitare plenius instruendi. Unde et ipse, quia illos bene petentes, quærentes, pulsantes vidit, libens eis secretarium sui reseravit arcani, eosque introducens veritatis Evangelicæ rudimentis, quæ desiderabant, illustravit. Nam sequitur:

Dicit eis: Venite, et videte. (Statimque subjungitur) Venerunt et viderunt ubi maneret, et apud eum manserunt die illo.] Quod si altiore sensu libet inspicere, quid nobis agendum, insinuent discipuli in eo quod ad Dominum quidem ambulantes venerunt: sed locum continuo, ubi habitaret, inquirebant, admonent utique nos, ut quoties incarnationis ejus transitum ad mentem reducimus, sollicito semper eum corde rogemus, ut habita-

tionem nobis eternæ suæ mansionis, quæ est apud patrem, ostendere dignetur, dicentes cum Moyse [Exod. 33.] : Domine, ostende nobis gloriam tuam. Quia autem ipse discipulos venire, et ubi maneret, videre præcipit, virtutum profecto studium, quibus ad eterna gaudia perveniamus, subeundum nobis ostendit. Venire etenim post Jesum, est ut mansionem ejus videre possimus, bonis operibus quæ ipse præmonstravit, insistere, horumque quotidianis profectibus ad celsitudinem divinæ visionis attingere.

Venerunt, inquit, et viderunt ubi maneret, et apud eum manserunt die illo : hora autem erat quasi decima.] Quia lex in decem præceptis data est, solet in denario numero perfectio legis indicari. Bene ergo decima hora venerunt discipuli, ut mansionem Jesu viderent : quia nimirum necesse est, ut qui Deum videre desiderat, Dei se mandatis humiliter subdat : quique luce divinæ contemplationis postmodum frui appetit, prius adjuvante Domino decalogum legis per opera lucis, quasi decem horas diei sole illustrante compleat. Et illi quidem die illo manentes apud Dominum, felicissima veritatis speculatione vesperam expectabant. At vero omnes electi post operum bonorum perfectionem, post impleta legis Dei præcepta, perpetuum et nulli fini obnoxium diem sunt cum illo acturi : illum videlicet quem videre desiderans propheta cantabat, Quia melior est dies una in atriis tuis super millia.

Erat autem Andreas, frater Simonis Petri, unus ex duobus qui audierant ab Joanne, et secuti fuerant eum. Invenit hic primum fratrem suum Simonem, et dicit ei : Invenimus Messiam, quod est interpretatum, Christus. Et adduxit eum ad Jesum.] Andreas Dominum quem invenit, etiam fratri Simoni sequendum evangelizat : quia hoc est vere Dominum invenire, vera illius dilectione fervere, fraternæ quoque salutis curam gerere. Ille enim perfecte conditoris sui ducatum sequitur, qui etiam

proximi, quantum valet, habere comitatum nititur. Invenimus, inquit, Messiam, quod est interpretatum, Christus. Messias idem est, quod Christus: sed Messias Hebræo sermone, Christus dicitur Græco: Latine autem unctus interpretatur. Unde et chrisma Græce, Latine unctio dicitur. Christus autem, id est, unctus appellatur Dominus, quia sicut Petrus ait [Act. 10.]: Unxit eum Deus spiritu sancto et virtute. Unde etiam Psalmista in ejus laude loquitur [Psal. 44.]: Unxit te Deus, Deus tuus, oleo lætitiæ præ consortibus tuis. Consortes autem ejus nos vocat, qui ad accipiendam spiritus sancti gratiam in baptismo etiam chrismate visibili perungimur, et a Christi nomine Christiani vocamur. Sed ille præ consortibus unctus est, cui sicut Joannes Baptista testatur, non ad mensuram dat Deus spiritum, sed omnia dedit in manu ejus. Nam de consortibus ejusdem unctionis dicit Apostolus [Ephes. 4.]: Unicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. Vocabantur autem Christi, et sacerdotes in lege et reges, in figuram nimirum ejusdem viri regis, et pontificis magni, Domini ac Salvatoris, in cujus typo etiam materiali linebantur oleo. Non solum autem illi, sed et nostri temporis fideles, ut a Christo Christiani, ita etiam ab ipsa sacri chrismatis unctione, et ab ipsa spiritus sancti gratia, qua consecrantur, Christi recte nuncupantur, propheta teste qui ait [Abac. 3.]: Existi in salutem populi tui, ut salvos facias Christos tuos. Exiit quippe in salutem populi sui, ut salvos faciat Christos suos, qui propter nos homines, et propter nostram salutem descendit de cœlis, et incarnatus est, ut spirituali gratia perunctos ac sanatos sui sancti nominis donaret esse participes. Sequitur:

Intuitus autem eum Jesus, dixit: Tu es Simon filius Joanna.] Intuitus est Simonem Jesus, non exterioribus solum oculis, sed et interno divinitatis intuitu, juxta illud beati Samuelis [1 Reg. 16.]: Homo videt in facie,

Deus autem intuetur cor. Vidit cordis ejus simplicitatem, vidit animi sublimitatem, cujus merito cunctæ esset præferendus ecclesiæ. Vidit, quia vocante Andrea fervente ad se amore pervolaverit: ideoque venientem mox familiari affatur eloquio, Tu es, inquires, Simon filius Joanna. Nec magnum est Domino vocabulum cujuslibet hominis vel patris ejus dicere, qui omnium sanctorum nomina scripta tenet in cælo: sed positurus discipulo nomen meriti sublimioris, ditaturus vocabulo, quod totius ecclesiæ præsuli congrueret, primo voluit ostendere, quia quod a parentibus acceperat nomen, etiam ipsum significatione virtutis non careret. Simon ergo obediens, Joanna dicitur Domini gratia. Tu es Simon filius Joanna, tu es obediens filius gratiæ Dei. Et merito ille obedientis nomine censetur, qui et prius invitante Andrea mox Dominum videre curavit; et postmodum cum ipse Dominus eum ad discipulatum vocaret, statim cum eodem Andrea, quem pariter vocavit, relictis retibus quorum usu vivebat, eum sequi non distulit. Unde et Andreæ quoque nomen veram mentis ejus imaginem præfert. Andreas namque Græce, Latine dicitur virilis. Et illi libenter Dominum vel ad prædicationem Joannis, vel ad ipsius Domini jussionem sequendo ad eorum se sortem pertinere docet, qui temporalia quæ possident, fortiter eternorum amore contemnunt: qui credentes videre bona Domini in terra viventium, donec hæc percipiant, expectare Dominum cum Psalmista, et viriliter agere, ac cor suum confortare contendunt. Quod autem Simon filius fuit Joanna, i. e. gratiæ Dei, aperte demonstrat: quia quicquid devotæ obeditionis Domino impendit, quicquid merito obedientiæ præmii perennis a Domino recepit, totum hoc nimirum præveniente se gratia supernæ pietatis, ut habere posset, accepit. Ecce audistis, fratres carissimi, quare primus Apostolorum prius Simon dictus quo mysterio filius sit Joanna: restat perscrutari, quid ar-

cani contineat nomen, quo eum denuo Salvator appellavit.

Tu, inquit, vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus.] Neque vero Petri vocabulo, quasi Hebræo vel Syro, aliam interpretationem quærere oportet: sed pro certo nosce, quia idem Græce et Latine Petrus, quod Syriace Cephas significat, et in utraque lingua nomen a petra derivatum est. Vocatur autem Petrus ob firmitatem fidei: vocatur Petrus ob invincibile robur mentis: vocatur Petrus, quia illi solidissimæ petræ, de qua Apostolus ait [1 Cor. 10.], Petra autem erat Christus, unica devotione adhæsit. Hinc est enim, quod eadem petra, videlicet Christus, cum interrogaret discipulos suos, quem eum dicerent esse, ac Petrus responderet, dicens [Matth. 16.], Tu es Christus, filius Dei vivi, continuo puram ejus confessionem juxta utriusque nominis significantiam digna remuneratione donavit: sed et ipsa Petri appellatio quid in se sacramenti gestaret, aperuit. Primo namque ait de Simone: Beatus es, Simon Barjona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed pater meus, qui in cœlis est: ac deinde subjunxit de Petro, Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Tu es, inquit, Petrus, et super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: tu es Petrus, et super hanc petram, a qua tu nomen accepisti, hoc est, super meipsum ædificabo ecclesiam meam: super hanc fidei perfectionem, quam tu confessus es, ædificabo ecclesiam meam, a cujus societate confessionis quisque devia-verit, quamvis sibi magna videatur agere, ad ædificium ecclesiæ meæ non pertinet. Petrus igitur a firma petra, videlicet Christo, quem ardentem amavit, nomen accepit. Christus etenim vocatur petra, quia inexpugnabile ad se confugientibus præsidium tribuit: quoniam sperantes in se ab antiqui hostis insidiis munitos reddit et tutos. Nec prætereundum est, quod ob hoc quoque Dominus petra vocatur, quia spiritualium nobis charismatum flu-

enta ministrat, quia sacrosancta nos sui sanguinis communione purificat. Quod facilius intelligitur, et jucundius forte retinebitur, si ad memoriam revocetur, quæ sit juxta historiam petra, de qua Apostolus mystice, quia Christum significaret, exponit [1 Cor. 10.]. Liberatus namque Ægyptia servitute populus, per mare rubrum venit in desertum, in quo per annos XL, donec ad terram repromissionis veniret, iter agebat. Qui quodam tempore fame ac siti fatigatus, in eremo clamavit ad Moysen. At Dominus, orante Moyse, sicut scriptum est, pluit illis manna, manducare panem cœli dedit eis. Rursus quoque præcepit Moysi, ut percuteret virga petram. Quod dum faceret, exiit aqua, et bibit populus. Unde dicit in Psalmis [Psal. 77.]: Quoniam percussit petram, et fluxerunt aquæ. Nos ergo, fratres carissimi, nos sumus populus Dei, quia Ægyptiæ servitutis jugum per mare rubrum liberati evasimus: quia per aquam baptismi remissionem peccatorum, quæ nos premebant, accepimus: nos qui inter ærumnas vitæ præsentis, quasi in siccitate eremi promissum nobis patriæ cœlestis expectamus ingressum: in qua videlicet eremo siti periclitamur, et fame spirituali deficimus, si non redemptoris nostri nos dona confirmet, si non incarnationis ejus sacramenta renovet. Ipse est enim manna, quæ nos victu cœlesti, ne in hujus seculi itinere deficiamus, recreat: ipse petra, quæ spiritualibus nos donis inebriat, quæ ligno crucis percussa, poculum nobis vitæ suo de latere manavit. Unde dicit in Evangelio [Joan. 6.]: Ego sum panis vitæ. Qui venit ad me, non esuriet; et qui credit in me, non sitiet unquam. Et congruenti satis figurarum ordine primo populus per mare salvatus est, ac sic ad cibum mannæ atque ad petram mystici potus pervenit: quia primum quidem aqua nos regenerationis abluit, ac deinde ad participationem sacri altaris, ubi redemptoris nostri carni ac sanguini communicemus, transmittit. Hæc de mysterio petræ spiritualis, a qua

et primus pastor ecclesiæ nomen accepit, et in qua totius sanctæ ecclesiæ fabrica immobilis et inconcussa persistit, et per quam ipsa ecclesia nascitur ac nutritur, latius exponendo dicere libuit: quia solent arctius multo et aliquando dulcius inhærere cordibus audientium ea quæ figurarum antiquitate præmissa, sic demum nova spiritualiter explanatione dilucidantur, quam quæ sine ullis figurarum exemplis simplici tantum narratione credenda vel agenda monentur. Curemus autem, fratres carissimi, ut hujus petræ præsidio semper adhærentes nulla labentium rerum contrarietate terrente, nulla blandiente serenitate, a fidei firmitate divellamur. Neglectis deliciis temporalibus, sola nos in præsentī redemptoris nostri dona cœlestia delectent, sola inter ærumnas seculi spes visionis illius consoletur. Recolamus seduli egregium David prophetæ et regis exemplum, qui cum in tantis regni affluentis, honoribus ac divitiis nullum animæ suæ solatium posset invenire, tandem ad superna desideria erecto mentis intuitu memor fuit Dei, et delectatus est. Utque ad eandem ejus visionem pervenire mereamur, obstacula vitiorum, quæ hanc impedire solent, satagamus a nostro et corpore et mente excludere. Neque enim ad eum nisi rectis operum gressibus pervenitur, neque facies ejus munda nisi a mundis corde videtur. Beati autem mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Quod ipse nobis præstare dignetur, qui promittere dignatus est Jesus Christus Deus et Dominus noster, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XXXV.

JOANNIS XXI. *In illo tempore dixit Jesus Petro, Sequere me. Conversus Petrus, vidit illum discipulum, quem diligebat Jesus, sequentem, qui et recubuit in cæna super pectus ejus, et dixit, Domine, quis est qui tradet te? &c.*

LECTIO sancti Evangelii, quæ nobis lecta est, fratres mei, tanto majori a nobis intentione debet per singula verba pensari, quanta magna gratiæ supernæ dulcedine tota redundat. Commendat enim nobis beatissimus Evangelista et Apostolus Joannes privilegium amoris præcipui, quo cæteris amplius meruit honorari a Domino: commendat testimonium evangelicæ descriptionis, quod veritate divina subnixum nullus fidelium dubitare permittitur: commendat placidam suæ carnis absolutionem, quam Domino specialiter se visitante percepit. Sed ut perfectæ lectionis hujus principia considerare valeamus, libet superiora parumper attendere. Apparuit Dominus post resurrectionem discipulis septem, inter quos erat Petrus et Joannes, quibus frustra in piscando tota nocte laborantibus, et stans in litore copiosa rete eorum piscium multitudine implevit, moxque egressos ad terram invitavit ad prandium, et inter prandendum tertio Petrum an se amaret, interrogavit; ac tertio amorem confitenti, quia ter eum negaverat, ei tertio pascendas suas oves commisit: ac deinde quia per earundem ovium, id est, animarum fidelium cura pastoralis usque ad martyrium crucis esset perventurus, intimavit dicens: Amen amen dico tibi, cum esses junior, cingebas te, et ambulabas ubi volebas: cum autem senueris, extends manus tuas, et alius te cinget, et ducet quo non vis. In manuum namque extensione designavit, quod per mortem crucis martyrio coronandus: in cinctione alterius, quod

vinciendus a persecutore: in ductu quo non vellet, quod tormenta passionis contra voluntatem esset passurus humanæ fragilitatis. Sed ne gravis forte videretur Petro prædicta a Domino passio crucis, hanc suo confestim lenire curavit exemplo, ut cruciatum martyrii eo lenius ferret, quo se meminisset similem suo redemptori mortis excipere sententiam. Postquam enim significavit ei, qua morte clarificaturus esset Deum, protinus adjungit, quod in hujus capite lectionis audivimus.

Et dicit ei, Sequere me.] Ac si aperte dicat: Quia ipse prius pro tua redemptione crucis supplicium subire non timui, cur tu pro mei confessione nominis crucem pati formides? Qui eo gloriosiore martyrii palma clarificaberis, quod in hac promerenda magistri iter sequeris. Jam vero ab Evangelista non subditur, quid post hæc dicta Dominus et discipuli fecerint: sed ex eo tamen innuitur, quod subjungit, Conversus Petrus vidit illum discipulum, quem diligebat Jesus, sequentem. Patet namque, quia cum dixisset Petro, Sequere me, id est, crucem patiendo imitare, surrexit de loco convivii, et abire jam cœpit. Secutus est autem eum Petrus etiam incessu pedum, cupiens implere quod audit, Sequere me. Secutus est et ille discipulus quem diligebat Jesus. Neque enim arcendum se a consecratu Christi putabat, qui non minori se gratia dilectionis a Christo complexum noverat. Neque incredibile est ideo utrumque discipulum corporali gressu vestigia Domini secutum, quia necdum intellexerat quid significaverit in eo, quod Petrum se sequi præcepit. Notum autem novi vestræ fraternitati, qui sit ille discipulus, quem diligebat Jesus: Joannes videlicet ipse, cujus hodie natalitia festa celebramus, qui hoc scripsit Evangelium, atque ideo suam personam maluit indiciis rerum accidentium, quam proprio designare vocabulo. Diligebat autem eum Jesus non exceptis cæteris singulariter solum, sed præ cæteris quos diligebat familiarius unum, quem specialis prærogativa

castitatis ampliori dilectione fecerat dignum. Omnes quippe se diligere probat, quibus ante passionem loquitur [Joan. 15.] : Sicut dilexit me pater, et ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. Sed hunc præ omnibus diligit, qui virgo electus ab ipso, virgo in ævum permansit. Tradunt namque historiæ, quod eum de nuptiis volentem nubere, vocaverit; et propterea quem a carnali voluptate retraxerit, potiore sui amoris dulcedine donavit. Denique huic moriturus in cruce matrem suam commendavit, ut virginem virgo servaret, et ipso post mortem ac resurrectionem in cælos ascendente, non deesset ejus genitrici filius, cujus casta vita castis ejus tueretur obsequiis. Ponit et aliud suæ personæ beatus Joannes indicium, subjungens : Qui et recubuit in cæna super pectus ejus, et dixit, Domine, quis est qui tradet te? Hoc quomodo gestum sit, superiora hujus Evangelii loca plenius ostendunt : quia videlicet in cæna, quam ultimam ante passionem cum discipulis Salvator habuit, in qua eorum pedes lavit, eisque corporis ac sanguinis sui tradidit mysteria celebranda, discipulus ille quem diligebat supra pectus ejus recubuerit. Et cum dixisset eis, Amen amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me, respondit ille discipulus, innuente Petro ut interrogaret et diceret ei, Domine, quis est? Ait Dominus, Ille est, cui ego intinctum panem porrexero. Quod autem discipulus ille supra pectus magistri recubuit, non præsentis solummodo dilectionis, sed et futuri erat signum mysterii. Figurabatur etenim jam tunc Evangelium, quod idem discipulus erat scripturus, uberius atque altius cæteris sacræ scripturæ paginis arcana divinæ majestatis esse comprehensurum. Quia enim in pectore Jesu sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi, merito supra pectus ejus recubat, quem majore cæteris sapientiæ et scientiæ singularis munere donat. Cæteros quippe Evangelistas novimus plura de miraculis nostri Salvatoris, pauciora de divinitate locu-

tos: Joannes autem perpauca de humanis scribens actibus, potius se exponendis divinæ naturæ indidit arcanis, patenter insinuans quanta de pectore Jesu fluentia doctrinæ cœlestis, quæ nobis ructaret hauserit. Sequitur:

Hunc ergo cum vidisset Petrus, dicit Jesu, Domine, hic autem quid?] Quia se beatus Petrus audierat per passionem crucis clarificaturum esse Deum, voluit etiam de fratre et discipulo cognoscere, qua esset ipse morte perpetuam transiturus ad vitam.

Dicit ei Jesus, Sic eum volo manere donec veniam; quid ad te? Tu me sequere.] Non, inquit, eum per passionem martyrii volo consummari, sed absque violentia persecutoris diem expectare novissimum, quando ipse veniens eum in eternæ beatitudinis mansionem recipiam. Et quid hoc ad te? Tu tantum crucis patibulum subeundo mea te vestigia sequi debere memento. Et quidem hanc Domini responsionem fratres tunc temporis ita tractabant, quasi Joannes nunquam esset moriturus. Quod non ita esse intelligendum ipse Joannes admonere curavit, qui cum præmisisset exisse sermonem istum inter fratres, quia discipulus ille non moritur, solerter adjecit atque ait: Et non dixit ei Jesus, quia non moritur, sed sic eum volo manere donec veniam; quid ad te? Non ergo putandum, quia discipulus ille non sit mortuus in carne, quia nec Dominus hoc de illo futurum prædixit, et Psalmista ait [Psal. 88.], Quis est homo qui vivit, et non videbit mortem? sed ita potius intelligendum, quod cæteris Christi discipulis per passionem consummatis ipse in pace ecclesiæ adventum vocationis expectaverit. Et hoc est quod ait Dominus: Sic eum volo manere donec veniam, non quia et ipse multos antea labores pro Domino, pressurasque malorum toleraverit, sed quia ultimum in pace senium finierit, utpote ecclesiis Christi per Asiam quam regebat, jam longe lateque fundatis. Nam et in Actibus Apo-

stolorum cum cæteris Apostolis flagellatus invenitur, quando ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. Et a Domitiano Cæsare in ferventis olei dolium missus, in ecclesiastica narratur historia, ex quo tamen divina se protegente gratia tam intactus exierit, quam fuerat a corruptione concupiscentiæ carnalis extraneus. Nec multo post ab eodem principe propter insuperabilem evangelizandi constantiam in Patmos insulam exilio relegatur, ubi humano licet destitutus solatio, divinæ tamen visionis et allocutionis meruit crebra consolatione revelari: denique ibidem Apocalypsim, quam ei Dominus de statu ecclesiæ præsentī vel futuro revelavit, manu sua conscribit. Unde constat promissionem sic manendi donec veniret Dominus, non eo pertinere, quod sine labore certaminis victurus in mundo, sed illo potius quam sine dolore passionis transiturus esset e mundo. Sicut enim in patrum literis invenimus, cum longo confectus senio, sciret imminere diem recessus sui, convocatis discipulis suis post monita exhortationum ac missarum celebrationem, ultimum eis valedixit: deinde descendens in defossum sepulturæ suæ locum, facta oratione appositus est ad patres suos, tam liber a dolore mortis, quam a corruptione carnis invenitur alienus. Atque ita completa est veridica Salvatoris sententia, quia sic eum voluerit manere donec ipse veniret. Possumus autem mystice in his quæ Petro et Joanni a Domino prædicta atque in eis sunt gesta, duas ecclesiæ vitas, quibus in præsentī exercetur, activam scilicet et contemplativam, designatas accipere, quarum activa communis populo Dei via vivendi est. Ad contemplativam vero perpauci, et in hoc sublimiores quique post resurrectionem piæ actionis ascendunt. Activa quippe vita est studiosum Christi famulum justis insistere laboribus, et prius quidem seipsum ab hoc seculo immaculatum custodire, mentem, manum, linguam, ac membra

corporis cætera ab omni inqlnamento culpæ tentantis continere, ac divinis perpetuo subjugare servitiis. Deinde etiam proximi necessitatibus juxta vires occurrere, esurienti cibum, potum sitienti, argenti vestitum ministrando, egenos vagosque in domum recipiendo, infirmum visitando, mortuum sepeliendo, eripiendo inopem de manu fortioris ejus, egenum et pauperem a rapientibus eum; sed et erranti viam veritatis ostendendo, ac cæteris se mancipando fraternæ dilectionis obsequiis, insuper et usque ad mortem pro justitia certando. Contemplativa autem vita est, cum longo quis bonæ actionis exercitio edoctus, diutinæ orationis dulcedine instructus, crebra lacrymarum compunctione assuefactus, a cunctis mundi negotiis vacare, et in sola dilectione oculum mentis intendere didicerit, gaudiumque perpetuæ beatitudinis quod in futuro percepturus est, vita etiam in præsentî cœperit ardenter desiderando prægustare, et aliquando etiam in quantum mortalibus fas est, in excessu mentis speculando sublimiter evolare. Hæc autem vita divinæ speculationis illos maxime recipit, qui post longa monasticæ rudimenta virtutis secreti ab hominibus degere norunt, eo liberiores ad cœlestia meditanda animum habentes, quo a terrenis separantur tumultibus. Namque activa non solis in cœnobio monachis, sed et cuncto, ut diximus, populo Dei generaliter ingredienda proponitur. Et quidem utrumque Apostolum, et Petrum videlicet et Joannem, quamvis inter homines positum, pro excellentis culmine gratiæ constet in utraque vita fuisse perfectum: attamen una vita per Petrum, alia designatur per Joannem. In eo etenim, quod ait Petro Dominus, *Extendes manus tuas*, et alius *te cinget et ducet quo non vis*, perfectionem exprimit activæ conversationis, quæ tentationum solet igne probari. Unde alibi de ea dicit apertius: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam*. Cui recte subjungit, *dicens: Sequere me, quia nimirum juxta*

eiusdem Petri vocem Christus passus est pro nobis, relinquens nobis exemplum, ut sequamur vestigia ejus. Quod autem dicit de Joanne, Sic cum volo manere donec venio, statum contemplativæ virtutis insinuat, quæ non per mortem finienda ut activa, sed per mortem est perfectius Domino veniente complenda. Activus namque labor cum morte deficit, mercedem post mortem accepturus eternam. Quis enim in illa vita panem esurienti dat, ubi nemo esurit? quis aquam sitiienti, ubi nemo sitit? quis mortuum sepelit, ubi terra viventium est? quis cætera opera misericordiæ exercet, ubi nullus miser invenitur? Actionis ergo ibi labor nullus, sed solus præteritæ actionis perpetuus remanet fructus. Speculativa autem felicitas, quæ hic inchoatur, illic sine fine perficitur, quando et supernorum civium et ipsius Domini præsentia non per speculum et in ænigmate, sicut nunc, sed facie ad faciem videbitur. Unde recte de ea sub typo discipuli quem diligebat, quemque supra pectus suum fecit discumbere, dicit Dominus: Sic eum volo manere donec venio. Ac si aperte dicat: Nolo gustum speculativæ suavitatis, quam maxime in sanctis meis diligo, sperantibus in protectione alarum mearum, inebriatis ab ubertate domus meæ, sicut laboriosæ usum actionis lethi conditione finiri, sed post mortem sublimius me apparente, atque in meæ conspectum majestatis illos perducente perfici. Sequitur:

Hic est discipulus ille, qui testimonium perhibet de his, et scripsit hæc. Et scimus quia verum est testimonium ejus.] Jam manifeste beatus Joannes suam personam designat ex officio, quam designare vitat ex vocabulo. Non autem prætereunter intuendum, quod dicitur, Qui testimonium perhibet de his, et scripsit hæc. Perhibuit quippe testimonium verbo Dei prædicando, perhibuit scribendo, perhibuit denuo eadem quæ scripserat docendo: perhibet etiam nunc Evangelium, quod descripsit ecclesiis legendum, pandendo. Siquidem a

tempore Dominicæ passionis, resurrectionis, et ascensionis in cælum usque ad ultima Domitiani principis tempora, per annos circiter sexaginta quinque, absque ullo scribendi adminiculo verbum Dei prædicabat. At ubi a Domitiano, qui secundus post Neronem Christianorum persecutor extitit, in exilium missus est, irrum-pentes in ecclesiam hæretici, quasi in destituta pastore ovilia lupi Marcion, et Cerinthus, et Hebion, cæterique Antichristi, qui Christum fuisse ante Mariam negabant, simplicitatem fidei evangelicæ perversa maculavere doctrina. Sed dum ipse post occisionem Domitiani permit-tente pio principe Nerva rediret Ephesum, compulsus est ab omnibus pene tunc Asiæ episcopis, et multarum ecclesiarum legationibus de coeterna patri divinitate Christi altius facere sermonem, eo quod in trium Evan-gelistarum scriptis, Matthæi videlicet, Marci et Lucæ de humanitate ejus ac de his quæ per hominem gessit, sufficiens sibi viderentur habere testimonium. Quod ille se non aliter facturum respondit, nisi indicto jejunio omnes in commune Dominum precarentur, ut ille digna scribere posset. Et hoc patrato instructus revelatione, ac sancti spiritus gratia inebriatus omnes hæreticorum tenebras patefactæ subito veritatis luce dispulit. In principio, inquires, erat verbum, et verbum erat apud Deum, et Deus erat verbum. Similemque initiis totum sui sermonis circum faciens, Dominum nostrum Jesum Christum sicut verum hominem, vere ex homine temporaliter factum, ita etiam verum Deum, vere ex Deo patre eternaliter natum, vere cum patre, et cum spiritu sancto semper existentem clarissima assertionem perdocuit, imo omnia divinæ veritatis et veræ divinitatis, quantum alteri mortalium nulli licuit, arcana reseravit. Et hoc virgini privilegium recte servabatur, ut ad scrutanda verbi incorruptibilis sacramenta incorrupto ipse non solum corde, sed et corpore proderet. De cujus dictorum veritate, quam sit nemini ambigendum, ipse

quoque curavit ostendere, qui cum dixisset, Hic est discipulus, qui testimonium perhibet de his, et scripsit hæc, continuo subjecit, et ait: Et scimus quia verum est testimonium ejus. Quia ergo et nos cum cæteris fidelibus scimus verum esse testimonium ejus, curemus per omnia recta fide intelligendo, recta operatione exercendo quæ docuit, ad dona sempiterna quæ promisit, pervenire, per Dominum nostrum Jesum Christum, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XXXVI.

MATTH. II. *In illo tempore angelus Domini apparuit in somnis Joseph, dicens: Surge, et accipe puerum et matrem ejus, et fuge in Ægyptum, et esto ibi usque dum dicam tibi, &c.*

DE morte pretiosa martyrum Christi innocentium sacra nobis est, fratres carissimi, Evangelii lectio recitata, in qua tamen omnium Christi martyrum pretiosa mors est designata. Quod enim parvuli occisi sunt, significat per humilitatis meritum ad martyrii perveniendum gloriam, et quia nisi conversus fuerit quis, et effectus ut parvulus, non possit animam dare pro Christo. Quod in Bethleem et in omnibus finibus ejus occisi sunt, ostendit non solum in Judæa, unde ecclesiæ cœpit origo, sed et in omnibus ejusdem ecclesiæ finibus quacunque per orbem diffusa est, persecutionem sævituram perfidorum, et piorum patientiam esse coronandam. Qui a bimatu occisi sunt, doctrina et operatione perfectos indicant: qui vero infra, simplices vel idiotas fidei, tamen non fictæ constantia fortes æque denunciant. Quod illi

quidem occisi sunt, sed Christus qui quærebatur vivens evasit, insinuat corpora quidem ab impiis posse perimi, sed Christum pro quo persecutio tota sævit, nullatenus eis vel viventibus vel occisis posse auferri, sed eos veraciter contestari, quia sive vivimus, Domino vivimus; sive morimur, Domino morimur. Sive enim vivimus sive morimur, Domini sumus. Quod juxta vaticinium Hieremiæ [Hier. 31.] vox in rama, id est, in excelso audita est ploratus et ululatus, manifeste denunciat luctum sanctæ ecclesiæ, quæ de injusta membrorum suorum nece gemit, non ut hostes garriunt in vacuum cedere, sed usque ad solium ascendere superni judicis: et sicut protomartyris Abel, ita etiam sanguinem cæterorum martyrum de terra clamare ad Dominum, juxta illud viri sapientis [Eccles. 35.]: Non despicias preces pupilli, nec viduam, si effundat loquelam gemitus. Nonne lacrymæ viduæ ad maxillam descendunt, et exclamatio ejus super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt usque ad cælum, et Dominus exauditor non delectabitur in illis. Quod Rachel plorasse dicitur filios suos, nec voluisse consolari, quia non sunt: significat ecclesiam plorare quidem sanctorum de hoc seculo ablationem, sed non ita velle consolari, ut qui seculum morte vicerunt, rursus ad seculi certamina secum toleranda redeant: quia nimirum non sunt ultra revocandi in mundum, de cujus ærumnis semel evaserunt coronandi ad Christum. Rachel namque, quæ ovis aut videns Deum dicitur, ecclesiam figurate demonstrat, cujus tota intentio ut videre Deum mereatur, invigilat. Et ipsa est ovis centesima, quam pastor bonus relictis in cælo nonaginta novem ovibus angelicarum virtutum, abiit quærere in terra, inventamque suis humeris imposuit, et sic reportavit ad gregem. Quæritur autem juxta literam, quomodo Rachel plorasse dicitur filios suos, cum tribus Juda quæ Bethleem tenebat, non de Rachel, sed de sorore ejus Lia fuerat orta. Ubi tamen facilis patet responsio, quia non

tantum in Bethleem, verum etiam in omnibus finibus ejus pueri sunt omnes trucidati. Tribus autem Benjamin, quæ de Rachel orta est, proxima fuit tribui Judæ. Unde merito credi debet, quod plaga crudelissimæ necis non paucos etiam Benjaminæ stirpis pueros involverit, quos progenies Rachel elata in excelsum voce ploraverit. Potest et aliter intelligi, quia Rachel juxta Bethleem sepulta est, sicut titulus monumenti ejus manens usque hodie testatur, ad occidentem civitatis ultra viam, quæ ducit Hebron: quod ea quæ in loco eodem agebantur, ipsa egisse prophetico locutionis modo recte dicatur, cujus corpore et nomine locus ipse fuerat insignis. Quod Dominus ipse ne occideretur ab Herode sublatuſ est a parentibus in Ægyptum, significat electos sæpius malorum improbitate suis effugandos sedibus, vel etiam exilio damnandos. Ubi simul exemplum datur fidelibus, ne dubitent rabiem persequentium, ubi opportunum fuerit declinare fugiendo, cum hoc Deum ac Dominum suum fecisse meminerint. Si quidem ipse qui erat suis præceptorus, Cum vos persecuti fuerint in civitate ista, fugite in aliam, prius fecit quod præcepit fugiendo hominem, quasi homo in terra, quem magis paulo ante monstravit stella de cœlo. Quod occisis pro Domino pueris Herodes non longe post obiit, et Joseph monente angelo Dominum cum matre ad terram Israel reduxit; significat omnes persecutiones, quæ contra ecclesiam erant movendæ, ipsorum persecutorum morte vindicandas, eisdemque multatis persecutoribus pacem ecclesiæ denuo reddendam, et sanctos qui latuerant, ad sua loca fuisse reversuros. Herodes quoque in diabolo fremit, et auferri sibi iniquitatis suæ regnum in his, qui ad Christum transeunt, ingemiscit. Unde si parvulos interficiat, Jesum sibi videtur occidere. Quod utique sine cessatione molitur, dum primordiis renatorum spiritum sanctum arripere, et quandam teneræ fidei infantiam tentat extinguere. Possumus quoque odium Herodis

quo perdere Jesum voluit super persecutionibus, quæ Apostolorum sunt temporibus factæ, in Judæa specialiter accipere, quando invalescente invidia prædicatores verbi sunt pene omnes expulsi de provincia, et in gentibus prædicaturi sunt longe lateque dispersi. Sicque factum est ut gentilitas quæ per Ægyptum figuratur, peccatis ante tenebrosa lumen verbi perciperet. Hoc est enim puerum Jesum et matrem ejus per Joseph in Ægyptum transferri, fidem scilicet Dominicæ incarnationis et ecclesiæ societatem per doctores sanctos gentibus committi. Quod erant in Ægypto usque ad obitum Herodis indicat figurate fidem Christi in gentibus mansuram, donec plenitudo gentium introeat, et sic omnis Israel salvus fiat. Obitus quippe Herodis terminum intentionis malitiøsæ, qua nunc contra ecclesiam Judæ sævit, insinuat. Occisio parvulorum, mortem humilium spiritu, quos fugato a se Christo Judæi peremere, designat. Quod autem defuncto Herode redit ad terram Israel, finem seculi denunciat, quando Enoch et Helia prædicantibus Judæi sopita modernæ invidiæ flamma fidem veritatis accipient. Et bene cum Judæam deserit, fugere, et hoc in nocte dicitur: cum vero revertitur in illam non solum fugæ, sed nec noctis fit mentio: quia nimirum quos ob peccatorum tenebras olim persecutores reliquit, ipsos ob lucem fidei tandem se quærentes revisit. Quod damnato licet Herode Joseph timore Archelai filii ejus in Judæam, ubi metropolim habebat, ire formidans, monente angelo in Nazareth Galilææ secedit, ultima præsentis ecclesiæ tempora designat, quando pro ea quæ nunc est, universali gentis illius cæcitate, qua Christianos in quantum valet persequi non desistit, acrior in quibusdam Antichristi persecutio consurget. Et quidem plurimis ad prædicationem Enoch et Helix a perfidia conversis, sed cæteris ad instinctum Antichristi tota intentione contra fidem dimicantibus. Pars igitur Judææ in qua regnabat Archelaus, perfidos Antichristi

sequaces ostendit. Porro Nazareth Galilææ, quo Dominus transfertur, partem gentis ejusdem, quæ tunc temporis fidem Christi est susceptura, designat. Unde bene Galilæa perpetrata transmigratio, Nazareth flos aut virgultum ejus interpretatur: quia nimirum sancta ecclesia, quo ardentiori desiderio ab his, quæ in terris videt, ad cœlestia promerenda transmigrat, eo majore spiritualium abundat flore atque germine virtutum. Unde oportet, fratres carissimi, quia primitias martyrum hodierna festivitate veneramur, de eterna, quæ in cœlis est, martyrum festivitate sedulo cogitemus, eorumque vestigia in quantum possumus sequendo, et ipsi ejusdem festivitatis supernæ participes existere curemus, testante Apostolo: quia si socii passionum fuerimus, simul et consolationum erimus. Nec tam de morte eorum lugeamus, quam de justa palmæ perceptione lætemur. Si quidem singulos eorum cum per tormenta pellerentur, ex hac vita Rachel gemeunda, id est, sancta ecclesia quæ gemit, luctu lacrymisque prosecuta est: sed jam hinc expulsos superna Hierusalem, quæ est mater omnium nostrum, mox in aliam vitam obviis lætitiæ ministris exceperit, atque in gaudium Domini sui perpetuo coronandos introduxit. Unde dicit Joannes [Apoc. 7.]: Stabant ante thronum, et in conspectu agni amicti stolis albis, et palmæ in manibus eorum. Stant enim modo ante thronum Dei coronati, qui quondam ante thronos judicum terrenorum jacebant pœnis attriti. Stant in conspectu agni nulla ratione illic a contemplanda ejus gloria separandi, a cujus hic amore nec supplicio poterant separari. Stolis fulgent albis, et palmas in manibus habent: quia præmia in operibus habent, dum corpora quæ pro Domino ignibus et bestiis dilacerata, flagris absumi, per præcipitia dissolvi, ungulis abradi, omnimodo pœnarum genere passi sunt dissipari, per resurrectionem glorificata recipiunt. Et clamabant, inquit, voce magna dicentes [Ibidem]: Salus Deo nostro, qui sedet

super thronum, et agno. Magna voce salutem Deo decantant, qui magna gratiarum actione recolunt, non sua se virtute, sed ipso auxiliante tribulationum impugnantium superasse certamina. Dicit iterum eorum et præteritos agones et coronas describens perpetuas [Ibidem]: Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna, et laverunt stolas suas, et dealbaverunt eas in sanguine agni. Stolas quippe martyres in sanguine agni laverunt, dum membra sua, quæ oculis insipientium visa sunt pœnarum squalore fœdari, sic potius fuso pro Christo sanguine ab omnibus mundavere contagiis: insuper et beata immortalitatis luce digna reddidere, quod est lotas etiam dealbasse stolas in sanguine agni. Ideo sunt, inquit, ante thronum Dei, et serviunt ei die ac nocte in templo ejus. Non est laboriosa, sed amabilis et optanda servitus, in Dei laudibus perpetuo adsistere: dies quippe et nox non vicissitudinem temporis proprie, sed perpetuitatem tropice significant. Nox enim non erit illic, sed dies una melior in atriis Christi super millia, in qua non plorat Rachel filios suos, sed absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum: dantque vocem lætitiæ et salutis eternæ in tabernaculis justorum ei, qui vivit et regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XXXVII.

JOAN. I. MATTH. III. MARCI I. LUCE III. *In illo tempore vidit Joannes Jesum venientem ad se, et ait, Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi, &c.*

OANNES Baptista, et præcursor Domini Salvatoris, quem diu venturum populis verbo prædicaverat, ipsum jam venientem ad se, sicut ex lectione sancti Evangelii, fratres,

modo cum legeretur, audistis, mox digito demonstravit, dicens :

Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.] Ecce agnus Dei, ecce innocens et ab omni peccato immunis, utpote qui os quidem de ossibus Adam, et caro de carne Adam, sed nullam de carne peccatrice traxit maculam culpæ. Ecce qui tollit peccata mundi, ecce qui justus inter peccatores, mitis inter impios, hoc est, quasi agnus inter lupos apparens, etiam peccatores et impios justificandi habet potestatem. Quomodo autem peccata mundi tollat, quo ordine justificet impios, Apostolus Petrus ostendit, qui ait [1 Pet. 1.] : Non corruptibilibus argento vel auro redempti estis de vana vestra conversatione paternæ traditionis, sed pretioso sanguine quasi agni incontaminati et immaculati Jesu Christi. Et in Apocalypsi [Apoc. 1.] Joannes Apostolus, cujus est hoc Evangelium : Qui dilexit nos, inquit, et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Non solum autem lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo, quando sanguinem suum dedit in cruce pro nobis, vel quando unusquisque nostrum mysterio sacrosanctæ passionis illius baptismo aquæ ablutus est, verum etiam quotidie tollit peccata mundi. Lavat itaque nos a peccatis nostris quotidie in sanguine suo, cum ejusdem beatæ passionis ad altare memoria replicatur, cum panis et vini creatura in sacramentum carnis et sanguinis ejus ineffabili spiritus sanctificatione transfertur : sicque corpus et sanguis illius non infidelium manibus ad perniciem ipsorum funditur et occiditur, sed fidelium ore suam sumitur in salutem. Hujus recte figuram agnus in lege paschalis ostendit, qui semel populum de Ægyptia servitute liberans, in memoriam ejusdem liberationis, per omnes annos immolatione sua populum eundem sanctificare solebat, donec veniret ipse, cui talis hostia testimonium dabat, oblatusque patri pro nobis in hostiam odoremque suavitatis, mysterium suæ passionis oblato

agno in creaturam panis vinique transferret, sacerdos factus in eternum, secundum ordinem Melchisedech. Sequitur :

Joannes testimonium perhibens de Domino, Hic est, inquit, de quo dixi : Post me venit vir, qui ante me factus est, quia prior me erat.] Post me venit vir, post me natus est in mundo, post me prædicare incipiet mundo qui ante me factus est, qui me potentia majestatis tantum, quantum sol luciferum, licet post apparens, antecellit, quia prior me erat, quia in principio erat verbum, et verbum erat apud Deum, et Deus erat verbum. Post me venit vir, tempus humanæ nativitatis, quo Joanne posterior est, intellige. Qui ante me factus est, primatum regiæ potestatis, quo etiam angelis præsidet, intueri. Quia prior me erat, eternitatem divinæ majestatis, qua patri est æqualis, intellige. Post me venit vir, qui ante me factus est, quia prior me erat. Post me venit humanitate, qui ideo me præcellit dignitate, quia prior me erat divinitate.

Et ego nesciebam eum, inquit.] Certum est, quia sciebat Dominum Joannes, cui testimonium perhibere missus est, quem judicem omnium venturum prædicabat, dicens [Matth. 3.] : Cujus ventilabrum in manu sua, et permundabit aream suam : a quo spiritum sanctum dari debere testabatur, Ipse vos baptizabit, inquit, spiritu sancto, a quo seipsum ablui desiderabat, dicens : Ego a te debeo baptizari, et tu venis ad me ? Quomodo ergo dicit, Et ego nesciebam eum, nisi quia eum quem antea noverat, perfectius jam cum baptizaretur agnovit ? Quem mundi Salvatorem et judicem noverat, hujus potentiam majestatis altius spiritu sancto super eum descendente agnovit. Neque enim dubitandum est, quia beatus Joannes cum spiritum sanctum licet corporali specie videre, cum vocem patris licet corporaliter sonantem meruisset audire, multum ex hoc visu et auditu profecerit, multum de divinæ potestatis excellentia revelatis oculis mentis scientiæ cœlestis acceperit a Deo,

ut ad comparisonem intelligentiæ qua tunc illustrari cœperit, eatenus illum quantus esset omnimodis sibi videretur ignorasse. Qui testimonium, in quod missus est, Domino diligenter perhibens, adjungit :

Sed ut manifestaretur in Israel, propterea veni ego in aqua baptizans.] Quod est aperte dicere : Non ideo veni in aqua baptizans, quia peccata mundi baptizando tollere possum, sed ut eum baptizando ac prædicando manifestarem populo Israel, qui in spiritu sancto baptizans ad tollenda peccata non solum Israel, sed totius mundi, si ei credere voluerint, idoneus est. Propterea veni ego in aqua baptizans, ut sic baptizando illi viam præpararem, qui baptizaret in remissionem peccatorum.

Et testimonium perhibuit Joannes, dicens : Quia vidi spiritum descendentem quasi columbam de cælo, et mansit super eum.] Bene in columbæ specie descendit super Dominum spiritus, ut discant fideles non aliter ejus spiritu se posse impleri, nisi simplices fuerint, nisi veram cum fratribus habuerint pacem, quam significant oscula columbarum. Habent autem oscula et corvi, sed laniant, quod columba omnino non facit : significantes eos qui loquuntur pacem cum proximo suo, mali autem sunt in cordibus eorum. Columbæ autem natura, quæ a laniatu innocens est, illis innocentibus aptissime congruit, qui pacem sequuntur cum omnibus et sanctimoniam, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Atque ideo spiritus in columba descendendo non suam tantummodo, vel ejus in quem descendit, innocentiam simplicitatemque designat, sed eorum æque qui sentiunt de illo in bonitate, et in simplicitate cordis quærunt illum. Quorum unanimem pietatem ac mansuetudinem spirituali gratia donatam, Dominus ipse laudans loquitur [Cantic. 6.] : Una est columba mea, una matri suæ, electa genitrici suæ. Matrem quippe ac genitricem ecclesiæ spiritus gratiam vocat, qua inspirante percepit, ut ipsa quoque possit columba recte nuncupari. Denique

Hebræo sermone, quo scriptura sancta est edita, spiritus genere fœminino appellatur. Propter quod convenienter ecclesia una Christi columba, et hæc matri ac genitrici suæ electa nominatur: quia nimirum quod in unitate fidei Christianæ multis de gentibus congregatur, quod columbina ad invicem pace lætatur, quod electionis sorte beatur, non suo habet merito, sed dono accepit gratiæ spiritualis.

Et ego, inquit, nesciebam eum.] Subaudis tam subtiliter quam spiritum in eum descendentem, cognovi.

Sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris spiritum descendentem, et manentem super eum, hic est qui baptizat in spiritu sancto.] Baptizat Dominus in spiritu sancto per spiritus sancti gratiam peccata dimittendo. Sive enim ipse aqua aliquos discipulorum suorum primus baptizaverit, per quos ad cæteros fideles baptismi rivus proflueret, eosdem etiam spiritu baptizabat peccata illis relaxando, et spiritus dona ministrando, sive fideles ejus invocato nomine ipsius aqua baptizent electos, et crismate sacro perungant, eosdem nihilominus ipse spiritu sancto baptizat: quia nemo præter ipsum peccatorum nexus solvere, aut spiritus sancti valet dona tribuere. Unde Evangelista Joannes cum dixisset, Audierunt pharisæi quia Jesus plures discipulos facit et baptizat quam Joannes, protinus adjunxit, Quamquam Jesus non baptizaret, sed discipuli ejus: aperte dicens, quia etsi discipuli Jesu in nomine ejus aqua baptizant, ipse tamen magis baptizare intelligendus est, qui peccata dimittit. Baptizat quoque Dominus in spiritu sancto, cum per afflationem ejusdem spiritus corda fidelium suorum fervore sui sive fraternæ caritatis accendit. Caritas enim, inquit, Dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum, qui datus est nobis. Baptizat in spiritu sancto, cum cuilibet electorum dat manifestationem spiritus ad utilitatem virtutes operando. De quo baptismate ascensurus in cælum,

dixit discipulis [Act. 1.] : Vos autem baptizabimini in spiritu sancto non post multos hos dies. Sed diligentius intuendum est, quia cum dixisset, Super quem videris spiritum descendantem, addidit, Et manentem super eum : in sanctos enim ejus spiritus descendit. Verum quia quamdiu sunt in corpore, peccato carere nequeunt, quia cœlestium contemplationi semper oculum mentis intendere non sufficiunt, sed sæpius hunc ad terrenæ curam conversationis inflectunt, in eorum proculdubio cordibus spiritus aliquando venit, aliquando recedit. Unde dictum est [Joan. 3.] : Spiritus ubi vult spirat, et vocem ejus audis, sed non scis unde veniat, aut quo vadat. Venit quippe ad sanctos, vadit a sanctis spiritus, ut quem semper habere idonei non sunt, ejus per tempora redeuntis crebra luce reficiantur. In solo autem mediatore Dei et hominum homine Jesu Christo spiritus perpetuo veraciter manet, in quo nec sordidæ cogitationis maculam quam refugeret, ullam invenit. Mansit autem totus in illo non ex eo solum tempore, quo hunc Joannes super eum vidit descendantem, sed ex quo homo fieri incipiens ejus ministerio et opere conceptus est. Unde etiam potestatem dandi hominibus spiritum non minus habet ipse, quam pater, ipso attestante, qui ait [Joan. 14.] : Paracletus autem spiritus sanctus, quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia. Et in alio loco quod ipse hunc mittat, ostendit, dicens [Joan. 16.] : Si enim non abiero, paracletus non veniet ad vos : si autem abiero, mittam eum ad vos. Quia nimirum una est in divinitate substantia, inseparabilis operatio patris, et filii, et ejusdem spiritus sancti. Nam et de ipso spiritu, quod sua sponte veniat ubi velit, sua potestate operetur quæ velit, testatur filius ubi ait, quod et supra memoravi : Spiritus ubi vult spirat. Hæc autem omnia, inquit Apostolus [1 Cor. 12.], operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis prout vult. Idcirco autem super eum, in quo semper

manebat, baptizatum spiritus descendere ostenditur, ut et Baptista ipse celsius jam quem prædicaret, agnosceret, et credentibus daret indicium nequaquam se nisi baptizatos aqua, spiritus ejusdem posse baptismum mereri. Quærendum interea quomodo speciale filii Dei agnoscendi signum fuerit, quod super eum descenderit et manserit spiritus, cum etiam discipulis ipse promittat, dicens [Joan. 14.] : Et ego rogabo patrem, et alium paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in eternum, spiritum veritatis. Et paulo post : Quia apud vos manebit, et in vobis erit. Si enim apud servos Dei electos manet, et in illis erit spiritus, quid magni est filio Dei, quod in ipso manere spiritus astruatur? Notandumque quod semper in Domino manserit spiritus sanctus, in sanctis autem hominibus, quamdiu mortale corpus gestaverint, partim maneat in eternum, partim rediturus secedat. Manet quippe apud eos, ut bonis insistant actibus, voluntariam paupertatem diligant, mansuetudinem consequantur, pro eterno desiderio lugeant, esuriant et sitiant justitiam, misericordiam, munditiam cordis, et tranquillitatem pacis amplectantur : sed et pro observatione justitiæ persecutionem pati non vereantur, eleemosynis, orationibus et jejuniis, cæterisque spiritus fructibus insistere desiderent. Recedit autem ad tempus, ne semper infirmos curandi, mortuos suscitandi, dæmones ejiciendi, vel etiam prophetandi habeant facultatem. Manet semper, ut possint habere virtutem qua mirabiliter ipsi vivant ; venit ad tempus, ut etiam aliis per miraculorum signa quales sint intus, effulgeant.

Et ego vidi, inquit, et testimonium perhibui, quia hic est filius Dei. Supra dixerat, Post me venit vir, qui ante me factus est : nunc testimonium perhibet, Quia hic est filius Dei, utriusque naturæ veritatem, humanæ videlicet et divinæ, in una eademque Christi persona manifeste designans. Erubescat Manichæus audiens, Venit vir : conticescat Fotinus audiens, Hic est filius

Dei. Audiant mansueti et lætentur, quia venit vir post Joannem fortior Joanne, qui baptizat in spiritu sancto, et quia hic est filius Dei. Quia enim per superbiam recessimus homines a Deo, filius Dei per misericordiam factus est homo, ut idem ipse et per divinitatem patri, et per humanitatem congrueret nobis: per humanitatem similem nobis pro nobis cum hoste configere, per divinitatem patri consubstantialem ad imaginem nos Dei et similitudinem, quam peccando amisimus, posset digne recreare: per mortem nostræ fragilitatis destruere eum, qui habebat mortis imperium, et per impassibilem suæ divinitatis potentiam reconciliaret nos Deo patri, cum quo vivit et regnat Deus in unitate spiritus sancti, per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XXXVIII.

MARCI VII. *In illo tempore, exiens Jesus de finibus Tyri, venit per Sidonem ad mare Galilææ inter medios fines Decapoleos, &c.*

SURDUS ille et mutus, quem mirabiliter curatum a Domino modo cum evangelium legeretur, audivimus, genus designat humanum, in his qui ab errore diabolicæ deceptionis divina merentur gratia liberari. Obsurduit namque homo ab audiendo vitæ verbo, postquam mortifera serpentis verba contra Deum tumidus audivit: mutus a laude conditoris effectus est, ex quo cum seductore colloquium habere præsumpsit. Et merito clausit aures ab audienda inter angelos laude creatoris, quas ad audiendam ejusdem creatoris vituperationem sermonibus hostis incautus aperuit. Merito clausit os a prædicanda cum angelis laude creatoris, quod velut ad meliorandum

ejusdem opus creatoris, cibi vetiti prævaricatione superbus implevit. Et heu miser generis humani defectus, quod in radice vitiosum germinavit, vitiosius multo dilatari cœpit in propagine ramorum, ita ut veniente in carne Domino, exceptis paucis de Judæa fidelibus, totus pene mundus ab agnitione et confessione veritatis surdus erraret et mutus! Sed ubi abundavit peccatum, superabundavit et gratia. Venit namque Dominus ad mare Galilææ, ubi noverat ægrotare quem sanaret. Venit suæ gratia pietatis ad tumentia, turbida, et instabilia gentium corda, in quibus noverat esse qui ad suam gratiam pertinerent. Et bene inter medios fines Decapoleos ad mare Galilææ, ubi ægrotum sanaret, venisse perhibetur, quia relicto ob perfidiam populo, qui decalogi mandata acceperat, exteris venit ad gentes, ut sicut Joannes ait [Joann. 11.], Filios Dei qui erant dispersi, congregaret in unum.

Et adducunt, inquit, ei surdum et mutum, et deprecantur eum, ut imponat illi manum.] Quia ipse surdus salvatorem agnoscere, mutus rogare nequibat, adducunt eum amici, et pro ejus salute Domino supplicant. Sic nimirum, sic in spiritali necesse est curatione geratur, ut si quis humana industria ad auditum confessionemque veritatis converti non potest, divinæ pietatis offeratur aspectibus, atque ad sanandum eum supernæ manus flagitetur auxilium. Nec tardat cœlestis misericordia medici, si intenta precantum non hæsitat, nec deficit oratio; unde statim subinfertur:

Quia apprehendens ægrotum Jesus de turba seorsum, misit digitos suos in auriculas ejus, et expuens tetigit linguam ejus.] Digitos quippe surdo in auriculas mittit ut audiat, cum per dona gratiæ spiritalis diu non credentes ad auditum sui verbi convertit. Expuens, linguam muti, ut loqui valeat, tangit, cum per ministerium prædicationis rationem fidei, quam confiteri debeat, præstat. Per digitos namque Domini spiritus sancti dona

significari et ipse docet dicens [Lucæ 11. Matth. 12.], Si ego in digito Dei ejicio dæmonia: quod alius evangelista manifestius ponit, Si ego in spiritu Dei ejicio dæmones: et Psalmista ubi ait [Psal. 8.], Quoniam videbo cœlos opera digitorum tuorum, id est, videbo sanctos non suæ merito virtutis, sed tui munere spiritus a terrenis suspensos, et cœlesti factos conversatione sublimes. Sputum quoque capitis et oris Domini verbum est Evangelii, quod ex invisibili divinitatis arcano sump-tum, visibiliter mundo ut sanari posset, ministrare dignatus est. Notandum sane quod Dominus priusquam auriculas linguamque sanandi tangeret ægroti, apprehendens eum seorsum duxit e turba. Prima namque salutis spes est, quemlibet assuetos vitiorum tumultus turbasque deserere, et sic ad suscipienda sanitatis munera humiliter caput inclinare. Neque ullatenus salvari posse putandus est, quamdiu quis inordinatis moribus adhærere, supervacuis verbis delectari, turbulentis cogitationibus non timet devastari. At qui miserante et adjuvante jam Domino turbidam priscae conversationis vitam mutavit, qui inspirationem divinæ gratiæ corde concepit, qui verbo doctrinæ cœlestis confessionem veræ didicit fidei, restat ut confestim optata sanitatis gaudia consequatur. Unde bene postquam de turba segregat infirmum Dominus, postquam mittit digitos in auriculas, postquam sputo tangit linguam illius, continuo subinfertur:

Suspiciens in cœlum ingemuit, et ait illi, Ephpheta, quod est adaperire: et statim apertæ sunt aures ejus, et solutum est vinculum linguæ ejus.] Et recte sanaturus ægrotum Dominus suspicit in cœlum et ingemuit, ut ubi nobis speranda salus, et qua compunctionis vel lacrymarum sit devotione quærenda, ac petenda significet. Suspiciens in cœlum ingemuit, quia nos quos ad cœlestia possidenda creavit, longe in terrestria dejectos esse doluit. Suspiciens in cœlum ingemuit, ut nobis

qui a cœlestibus gaudiis per terrena oblectamenta discessimus, ad hæc per gemitus et suspiria insinuaret esse redeundum. Quod autem ait Ephpheta, id est, adaperire, propter aures dicit sanandas, quas surditas diutina clauserat, sed ad audiendum jam tactus patefecit ipsius; unde credo mos increbuerit ecclesiæ, ut sacerdotes illius his, quos percipiendis baptismi sacramentis præparant, prius inter cætera consecrationis exordia de saliva oris sui nares tangant et aures, dicentes Ephpheta: per salivam quidem oris sui, gustum quo initiandi sunt supernæ sapientiæ designantes: per tactum vero narium, ut abjectis delectationibus noxiis, solum Christi semper amplectantur odorem, de quo dicit Apostolus [2 Cor. 2.]: Christi bonus odor sumus Deo in omni loco, et ut meminerint se juxta exemplum beati Job, Donec superest halitus in eis, et spiritus Dei in naribus eorum, non loqui iniquitatem labiis, nec lingua mendacium meditari debere. Porro per tactum aurium, ut relicto auditu linguæ nequam, audiant verbi Christi et faciant ea, similes viro prudenti, qui ædificavit domum suam supra petram. Et unusquisque nostrum, fratres carissimi, qui baptismum Christi rite suscepit, hoc ordine consecratus est. Omnes quidem qui salutare lavacrum vel proximo hoc paschæ tempore, vel aliquando alias rite suscepturi sunt, ipso sunt ordine consecrandi. Unde multum necesse est, ut quod Dominus in nobis propitius abluere et sanctificare dignatus est, ipsi passim contaminare, et pro nihilo profanare timeamus. Sed etsi qui in cœnum nequitiae sordidantis incidimus, festinemus rursum lacrymarum et pœnitentiæ fonte mundari. Renovemus aurium puritatem, quam nobis auditu fidei divinitus constat fuisse collatam, caventes illud Apostoli, quod quibusdam exprobrans, ait [2 Tim. 4.]: Et a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur. Cohibeamus linguam a malo, quæ confessione fidei sanctificata est; timeamus in ipsa, in qua benedici-

significari et ipse docet dicens [Lucae 11. Matth. 12.], Si ego in digito Dei ejicio dæmonia: quod alius evangelista manifestius ponit, Si ego in spiritu Dei ejicio dæmones: et Psalmista ubi ait [Psal. 8.], Quoniam videbo cælos opera digitorum tuorum, id est, videbo sanctos non suæ merito virtutis, sed tui munere spiritus a terrenis suspensos, et cælesti factos conversatione sublimes. Sputum quoque capitis et oris Domini verbum est Evangelii, quod ex invisibili divinitatis arcano sump-tum, visibiliter mundo ut sanari posset, ministrare dignatus est. Notandum sane quod Dominus priusquam aurículas linguamque sanandi tangeret ægroti, apprehendens eum seorsum duxit e turba. Prima namque salutis spes est, quemlibet assuetos vitiorum tumultus turbasque deserere, et sic ad suscipienda sanitatis munera humiliter caput inclinare. Neque ullatenus salvari posse putandus est, quamdiu quis inordinatis moribus adhærere, supervacuis verbis delectari, turbulentis cogitationibus non timet devastari. At qui miserante et adjuvante jam Domino turbidam priscæ conversationis vitam mutavit, qui inspirationem divinæ gratiæ corde concepit, qui verbo doctrinæ cælestis confessionem veræ didicit fidei, restat ut confestim optata sanitatis gaudia consequatur. Unde bene postquam de turba segregat infirmum Dominus, postquam mittit digitos in aurículas, postquam sputo tangit linguam illius, continuo subinfertur:

Suspiciens in cælum ingemuit, et ait illi, Ephpheta, quod est adaperire: et statim apertæ sunt aures ejus, et solutum est vinculum linguæ ejus.] Et recte sanaturus ægrotum Dominus suspicit in cælum et ingemuit, ut ubi nobis speranda salus, et qua compunctionis vel lacrymarum sit devotione quærenda, ac petenda significet. Suspiciens in cælum ingemuit, quia nos quos ad cælestia possidenda creavit, longe in terrestria dejectos esse doluit. Suspiciens in cælum ingemuit, ut nobis

qui a cœlestibus gaudiis per terrena oblectamenta discessimus, ad hæc per gemitus et suspiria insinuaret esse redeundum. Quod autem ait Ephpheta, id est, adaperire, propter aures dicit sanandas, quas surditas diutina clauserat, sed ad audiendum jam tactus patefecit ipsius; unde credo mos increbuerit ecclesiæ, ut sacerdotes illius his, quos percipiendis baptismi sacramentis præparant, prius inter cætera consecrationis exordia de saliva oris sui nares tangant et aures, dicentes Ephpheta: per salivam quidem oris sui, gustum quo initiandi sunt supernæ sapientiæ designantes: per tactum vero narium, ut abjectis delectationibus noxiis, solum Christi semper amplectantur odorem, de quo dicit Apostolus [2 Cor. 2.]: Christi bonus odor sumus Deo in omni loco, et ut meminerint se juxta exemplum beati Job, Donec superest halitus in eis, et spiritus Dei in naribus eorum, non loqui iniquitatem labiis, nec lingua mendacium meditari debere. Porro per tactum aurium, ut relicto auditu linguæ nequam, audiant verbi Christi et faciant ea, similes viro prudenti, qui ædificavit domum suam supra petram. Et unusquisque nostrum, fratres carissimi, qui baptismum Christi rite suscepit, hoc ordine consecratus est. Omnes quidem qui salutare lavacrum vel proximo hoc paschæ tempore, vel aliquando alias rite suscepturi sunt, ipso sunt ordine consecrandi. Unde multum necesse est, ut quod Dominus in nobis propitius abluere et sanctificare dignatus est, ipsi passim contaminare, et pro nihilo profanare timeamus. Sed etsi qui in cœnum nequitiae sordidantis incidimus, festinemus rursum lacrymarum et pœnitentiæ fonte mundari. Renovemus aurium puritatem, quam nobis auditu fidei divinitus constat fuisse collatam, caventes illud Apostoli, quod quibusdam exprobrans, ait [2 Tim. 4.]: Et a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur. Cohibeamus linguam a malo, quæ confessione fidei sanctificata est; timeamus in ipsa, in qua benedici-

mus Deum, et patrem, maledicere homines, qui ad imaginem Dei facti sunt. Qui enim putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam, hujus vana est religio. Ecce enim dicitur, quia apertæ sunt aures ejus, et solutum est vinculum linguæ ejus, et loquebatur recte. Qui ergo recte loqui baptismatis nostri tempore didicimus, corde credendo ad justitiam, ore autem confessionem faciendo ad salutem, curandum summopere est, ne post baptismum ad injusta et noxia verba declinemus. Si enim ipso judice attestante, omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii, quid putamus fieri de illis, qui non solum otiosa, sed et criminosa loquuntur, qui impuditiæ, jactantiæ, blasphemiarum, et quod maxime miseros libet detractionum sermonibus servire non timent, qui proferunt mendacia, testes fallaces, qui seminant inter fratres discordias? Non solum autem a malis aures linguamque satis est castigare loquelis, si non etiam juxta Psalmistam inclinemus aurem nostram in verba oris Dei, si non os nostrum loquatur sapientiam, et meditatio cordis nostri prudentiam. Sed et cunctos simul interioris exteriorisque hominis nostri sensus, quia cuncti in baptismo abluti sunt, oportet mundos ac bonis operibus servemus semper ornatos. Curato autem surdo et muto, videamus quid sequitur:

Et præcepit, inquit, illis, ne cui dicerent. Quanto autem eis præcipiebat, tanto magis plus prædicabant, et eo amplius admirabantur, dicentes: Bene omnia fecit, et surdos fecit audire, et mutos loqui.] Quare, fratres carissimi, hæc acta credamus? Numquid nam æstimandum est, quod unigenitus Dei filius signum faciens, et abscondi hoc voluerit, et contra voluntatem illius sit patefactum in turbas, nec potuerit silentio signum tegere si vellet, quod potuit facere cum voluit? An forte nobis exemplum dare voluit, ut virtutum opera facientes, vitium jactantiæ per omnia gloriamque vitemus humanam,

ne bona nostra actio, per inanem vulgi favorem supernæ retributionis munere privetur? Et tamen sciamus opera nostra, si digna imitatione sunt, nullatenus posse celari, sed ad utilitatem fraternæ correctionis ipso dispensante patefieri, qui dicit [Matth. 5.]: Non potest civitas abscondi super montem posita. Et alibi [Lucæ 12.]: Quoniam quæ in tenebris dixistis, in lumine dicentur. Et revera ita omnimode, ita intelligenda est Dominici dispensatio præcepti. Quod non ita tamen dictum quis æstimet, quasi bona facientes fraternos cavere debeamus aspectus, cum Dominus dicat [Matth. 5.], Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona: sed ut per opera quæ fratribus ostendimus, non laudem ab illis, sed profectum quæramus, hoc est enim quod sequitur: Et glorificent patrem vestrum, qui in cœlis est. Nam qui ea intentione bona ostentant opera, ut ipsi solum laudentur, non autem ut laudantes in bono proficiant, neque ut pater qui in cœlis est glorificetur, tales sunt nimirum illa terribili increpatione plectendi, qua dicitur: Amen, amen, dico vobis, receperunt mercedem suam. Sed et hoc dicendum, quia si illi virtutes Dominicas tacere nequeunt, qui tacendi præceptum acceperunt, multo amplius sit nobis divinæ gratiæ præconiis semper insistendum, qui quotidianis invicem nos verbi cœlestis alimoniis reficere præcipimur, dicente Apostolo Joanne [Apoc. 22.]: Qui audit dicat, veni, id est, qui gratiam supernæ aspirationis mente concepit, qui verbum exhortationis, quo utiliter proximum confortare valeat, didicit, nequaquam bonum quod novit silentio abscondat, sed ipsum protinus fratribus aperiendo communicet. Si enim ea quæ novimus benigne proximis dicere bona non negligimus, aderit ille in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi, et quod nunc ex parte cognovimus, ad perfectum nobis lumen veritatis intimare dignabitur Jesus Christus, Dominus noster, unigenitus patris, qui cum eo vivit et

regnat in unitate spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XXXIX.

LUCÆ I. *Fuit in diebus Herodis regis Judææ sacerdos quidam, nomine Zacharias, &c.*

VENTURUS in carne Dominus et Redemptor noster multos dispensationis suæ testes præmisit et nuncios, qui diversis temporibus diversis Israeliticæ plebis tribubus orti, non diversa fide, sed uno eodemque per omnia sensu, ejusdem incarnationis mysterium prophetando præcinerent. Horum ultimus et quasi limes quidam legis et Evangelii, figuræ et veritatis Joannes apparuit, Domino attestante qui ait [Matth. 11.] : Lex et prophetæ usque ad Joannem, ex eo regnum Dei evangelizatur. Unde etiam plusquam propheta dictus est, quia quem cæteri a longe prophetando solum prædixerant, ille et primo venturum prophetando signavit, et mox venientem ostendendo monstravit. Qui certe gratia dispensationis non solum justis, sed et de pontificali stirpe ortis parentibus natus asseritur.

Fuit enim sacerdos, sicut ex lectione evangelica audimus, nomine Zacharias, de vice Abia, et uxor illi de filiabus Aaron, et nomen ejus Elizabeth. Erant autem justis ambo ante Dominum. Justis quippe parentibus est genitus, ut eo confidentius justitiæ præcepta populis daret, quo hæc ipse non quasi novitia didicisset, sed velut hæreditario jure a progenitoribus accepta servaret. De sacerdotali prosapia ortus est, ut eo potentius imitationem sacerdotii præconaretur, quo ipsum ad sacerdotale genus pertinere claresceret. Redemptor

etenim noster in carne apparens, sicut rex nobis fieri dignatus est regnum cœleste tribuendo, ita etiam pontifex factus est semetipsum pro nobis offerendo Deo hostiam in odorem suavitatis. Unde scriptum est [Psal. 109.] : Juravit Dominus et non pœnitebit eum, tu es sacerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech [Gen. 14.]. Melchisedech quippe, ut legimus, sacerdos Dei summi, longe legalis sacerdotii tempora præcessit, offerens Deo panem et vinum. Et ideo Redemptor noster sacerdos esse dicitur secundum ordinem Melchisedech, quia ablatis victimis legalibus, idem sacrificii genus in mysterium sui corporis et sanguinis in Novo Testamento offerendo instituit. Quis ergo congruentius translationem legalis, ut substitutionem evangelici sacerdotii, quam summi juxta legem sacerdotis filius prophetaret? Qui cum et ipse summus sacerdos secundum legem existere videretur posse, maluit docente intrinsecus incommutabili ratione veritatis novi sacerdotis præco, quam successor et hæres existere veteris. Maluit doctus in spiritu vocatis in desertum populis Novi Testamenti sacramenta prædicare, quam ad se venientibus in templum, gloriosissimo illo tunc temporis sacerdotii veteris officio præesse. Prætulit longam solitudinis sitim et esuriem continuis hostiarum solenniis, pilis camelorum et cinctui zonæ pellicæ, auro textas pontificum postposuit stolas. Ut quid enim hæc, fratres mei, nisi ut is qui merito justitiæ perfectioris auctoritatem sibi prædicandi asciverat, ipse etiam neglecto ordine paterni pontificatus ostenderet, quia non dubie melioris pontificatus præco et præcursor existeret? Si vero fraternitatem vestram audire delectat, quis sit Abia, de cujus vice Zacharias genus duxisse perhibetur, hic temporibus David regis summus erat sacerdos. Siquidem jubente Domino per Moysen, primo unus in lege pontifex Aaron est constitutus, post cujus mortem Eleazar filius ejus sacerdotium suscepit. Et

hoc quoque mortuo, Phinees filius ejus sacerdotii successor extitit, et sic usque ad tempora David per annos circiter quadringentos septuaginta, unus post unum extitere pontificatus hæredes. At vero David cum magno fervens studio religionis templum Domino condere desiderasset, Dominus autem magis hoc per filium ejus Salomonem vellet impleri, nihilominus ipse David omnia quæ ad futuram ejusdem templi constructionem vel reverentiam pertinerent, sollicitus præparare curavit. Unde etiam cantores statuit, qui tempore sacrificii quotidie psalmos cum melodia resonarent, atque animos populi circumstantis ad memoriam amoremque cœlestium, non solum sublimitate verborum quæ dicebantur, sed etiam suavitate sonorum qua dicebantur, erigerent. Volensque ut crescente cultu et magnificentia templi, decus quoque ministerii illius et ministrantium cresceret cœtus, convocavit omnem progeniem filiorum Aaron, et eos videlicet qui de Eleazar, et illos qui de Ithamar stirpe descenderant, divisitque hos in partes vigintiquatuor, ac de his singulis singulos pontifices eligens, cæteros qui in partibus erant sacerdotii minoris, qui nunc presbyteratus vocatur, officio fungi præcepit, ea videlicet provisione, ut dum quilibet pontificum vita decederet, quicumque in ejus parte optimus putaretur, ei in pontificatu succederet. Quas videlicet partes taliter ordinavit, ut singuli pontifices cum subjectis sibi sacerdotibus, per octonos dies, hoc est a sabbato usque ad sabbatum, ministrarent. Et cum omnes gradu sacerdotali essent æquales, unus tantum in eis qui dignior videretur, speciali reverentia ac potestate præeminens, summi sacerdotis nomen haberet. Qui autem ordo partium earundem servari deberet, missa coram David rege et principibus familiarum sacerdotalium, et Levitarum sorte quærebat. In quarum distributione sortium, Abia, de cujus vice et genere Zacharias oritur, octavo loco positus invenitur. Et recte præco Novi Testa-

menti, in quo gloria resurrectionis mundo declaratur, loco octavæ sortis nascitur: quia et Dominus noster una sabbati, quæ est a die conditionis octava, resurrexit a mortuis, et nobis post sex hujus seculi ætates, ac septimam quietis animarum, quæ est in alia vita, octava jam ætas perpetuæ resurrectionis in fine promittitur.

Erant autem justi ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini sine querela.] Sæpe contingit, ut hi qui jam perfecti hominum æstimatione judicantur, adhuc in oculis interni arbitri, minus aliquid perfectionis habeant: et rursus evenire solet, ut nonnulli quibusdam virtutum operibus immoderatus studendo, dum sine scientia Deo placere appetunt, proximorum oculos offendant. A qua utraque reprehensione parentes beati Joannis immunes esse declarantur, de quibus cum dictum esset, *Erant autem justi ambo, continuo subnectitur, Ante Deum: et cum adjunctum esset, Incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini, mox infertur, Sine querela.* Ac si aperte dicatur, Adeo se in actibus pariter et cogitationibus suis circumspecte agebant, ut et divinis obtutibus in occulto, et humano foris judicio placerent, juxta illud Apostoli [2 Cor. 8.]: *Providemus enim bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus.*

Et non erat illis filius, eo quod esset Elizabeth sterilis, et ambo processissent in diebus suis.] Divinitus est procuratum, ut sterili matre et utroque parente provectionis ætatis Joannes nasceretur, quatenus etiam ipso ortus ejus miraculo patesceret, virum magnæ virtutis futurum esse qui nascebatur, ubi desinente omni lascivia concupiscentiæ carnalis constaret: quia nulla in conceptione causa voluptatis, sed sola cogitata sit spiritualis gratia prolis. Sic Isaac filius promissionis, qui in figuram Redemptoris nostri factus est obediens patri usque ad mortem, de veteranis parentibus et sterili diu matre natus est: sic Jacob et Joseph patriarchæ, sic Samson

fortissimus ducum, et prophetarum eximius Samuel steriles diu corpore, sed fœcundas semper virtutibus habuere genitrices, ut miraculo nativitatis, natorum dignitas nosceretur, et probarentur sublimes in vita futuri, qui in ipso vitæ exortu conditionis humanæ jura transcenderent; quod vero sequitur,

Factum est autem, cum sacerdotio fungeretur Zacharias in ordine vicis ante Deum, secundum consuetudinem sacerdotii, sorte exiit ut incensum poneret, ingressus in templum Domini.] Claret quidem omnibus, quia jam redeunte ex ordine septimana vicis suæ, quæ ei de vice Abia contigerat, templum ministraturus intravit: sed forte aliquibus obscurum est, quia scriptura tacere videtur, quo hæc sint anni tempore gesta. Quibus intimandum, quia nec hoc scriptura prætermisit, sed ex eo quod addidit, latenter innuit,

Et omnis, inquit, multitudo erat populi orans foris hora incensi.] Una etenim tantummodo per annum solennitas erat, in qua pontifice ad orandum sancta sanctorum intrante, nullum prorsus hominum intra fores templi remanere liceret, sed omnes tempore oblationis exterius juberentur orare. Hæc autem erat statuta solennitas septimo a Pascha mense, decima die mensis, quæ dies propitiationis sive expiationis vocabatur: quia videlicet oblati in altari holocausti victimis, sanguis in sancta sanctorum ad expiandum inferebatur. Nec solum sanguis ibi aspergebatur, sed et thymiama adolebatur, quod in præsentī lectione Zacharias fecisse memoratur. Dicit ergo de hac solennitate Dominus Moysi [Levit. 16.]: Mense septimo, decima die mensis affligetis animas vestras, nullumque facietis opus. Expiabit autem pontifex sanctuarium, et tabernaculum testimonii, atque altare, sacerdotes quoque et universum populum: critque hoc vobis legitimum sempiternum, ut oretis pro filiis Israel, et pro cunctis peccatis eorum semel in anno. Et paulo superius, cum ritum

eiusdem expiationis doceret, ait inter alia [Ibidem.] : Nullus hominum sit in tabernaculo, quando pontifex ingreditur sanctuarium, ut roget pro se, et pro domo sua, et pro universo cœtu Israel, donec egrediatur. Longum est de singulis hujus diei cerimoniis scripturæ testimonia ponere, longius multo singula sufficienter, quomodo nunc spiritualiter in ecclesia agantur, exponere. Unde hoc maxime libet vestræ fraternitatis auribus intimare, quam convenienter electum sit tempus, in quo præcursoris Domini nativitas, et virtus futura nunciaretur. Septimus quippe mensis, et decima hujus dies sacratissimo huic oraculo dedicatur, quia nimirum ille nasciturus prædicabatur, qui consummationem observantiæ legalis, et evangelicæ gratiæ prædicaret initium : quia ortus monstrabatur illius, qui primus omnium et venire, et jam adesse ostenderet Dominum salvatorem, de quo scriptum est [Rom. 10.] : Finis enim legis Christus ad justitiam omni credenti. Nam et septenario propter sabbatum, et denario numero propter decalogum, legis adimpletio recte figuratur. Dies hæc propitiationis erat et expiationis, in qua populus omnis ab operibus vacare, et per orationes atque abstinentiam affligi et castigari præceptus est. Quod beati Joannis et vitæ et prædicationi multum congruit, qui et ipse a mundanis vacans operibus, cœlestibus solum studiis ac desideriis animum dabat, et convenientes ad se turbas a malis operibus abstinere, ac per pœnitentiam fidemque expiari, et Christo consecrari docebat : quia tempus jam divinæ propitiationis instaret, in quo cunctis pie quærentibus regni cœlestis pateret ingressus. Quod autem hac die pontifex sanctuarium et tabernaculum testimonii, atque altare, sacerdotes quoque et universum populum expiare jussus est, Joannes ipse quis sit iste pontifex, quæ hæc expiatio manifestat, cum illo veniente ad baptismum suum loquitur, dicens [Joan. 1.] : Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Quæ videlicet expiatio semel in anno

celebrari statuta est, quia sicut Apostolus ait [Hebr. 9.], Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata, secundo sine peccato apparebit expectantibus se in salutem. Quod autem pontifice ad rogandum ingrediente sanctuarium, nemini hominum in tabernaculo esse licebat donec exiret, infirmitatem sanctæ ecclesiæ designat, quæ pro fide ejus pati necdum erat idonea. Quod in ipsis patefactum est apostolis, qui inchoata eadem passione illius, omnes relicto eo fugerunt. Egrediebatur autem expleta expiatione pontifex, ut et aliis tabernaculum intrandi facultas daretur: quia perfecto suæ sacrificio passionis, apparuit discipulis Christus: et data spiritus sancti gratia, ad offerendas Deo hostias non solum devotione operis et orationis, sed et proprii sanguinis, eorum quoque corda roboravit. Hæc de observantia festivitatis legalis latius exposuimus, ut agnosceret caritas vestra, quam congruenter in ea nova gratiæ præconia sumpserint exordium, in qua tam multipliciter opus ejusdem gratiæ et totius mundi redemptio significabatur.

Apparuit autem oranti Zachariæ angelus, stans a dextris altaris incensi.] Quo notandum quod non solum virtute sermonum quos protulit, verum etiam statu temporis, et loci situ in quo apparuit, gratiæ quam evangelizare venerat, testimonium perhibet. Tempore quippe oblationis sacerdotii apparuit, ut verum se eternumque pontificem, veram pro mundi salute hostiam venturam prædicare signaret. Stabat juxta altare incensi, ut novi testamenti præconem se venisse doceret. Duo namque altaria erant in templo, quæ duo testamenta signant in ecclesia. Primum altare holocausti ære coopertum, et ante fores templi ad offerendas victimas et sacrificia positum, quod carnales veteris testamenti cultores significat. Deinde altare incensi auro tectum, prope ostium sancti sanctorum, ad adolenda thymiamata erat statutum, quod interiorem perfectioremque novi testamenti

et cultorum illius gratiam designat. Stabat etiam a dextris ejusdem altaris, ut non terrena et infima, sed gaudia cœlestis et sempiternæ beatitudinis, quæ per dextram solent figurari, hominibus se promittere monstraret: illis maxime qui per cordis sui munditiam ipsi altare aureum effici, qui prope ingressum regni cœlestis sedula cogitatione assistere, qui aromata orationum per ignem amoris Deo incendere, qui dicere possunt cum Propheta [Psal. 140.], *Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo*, quod autem ait Zachariæ:

Quia exaudita est deprecatio tua, et uxor tua Elizabeth pariet tibi filium.] Non est arbitrandum, quod pontifex qui pro populo oraturus intraverat, mutato repente animo pro privatis negotiis cœperit rogare, maxime pro liberis, a quorum generatione in tantum homo senex ac decrepitis spem totam averterat, ut neque angelo promittente crederet nasci sibi filium posse. Sed hoc certissime sciendum, quia pro populi salvatione rogabat, quem et maximo peccatorum languore vexatum, et insuper alienigenæ regis dominio pressum noverat. Unde angelico oraculo et se exauditum cognovit a Domino, et quo ordine salus quam quærebat esset adventura didicit: quia videlicet nasceretur sibi filius, qui propheta et doctor eximius existens, eundem populum ad viam veritatis, spemque promerendæ salutis converteret, et mox sequeretur ipse salvator, qui ei regni cœlestis dona præstaret.

Et vocabis, inquit, nomen ejus Joannes, et erit tibi gaudium et exultatio, et multi in nativitate ejus gaudebunt.] Magnæ laudis est et virtutis indicium, quoties in scripturis hominibus a Deo nomen imponitur vel mutatur. Bene autem præcursor redemptoris nostri Joannes vocari jubetur, Joannes quippe Domini gratia, sive in quo est gratia dicitur: quia et ipse specialem præ cæteris sanctis ejusdem præcursionis gratiam accepit, et inauditam eatenus mundo cœlestis ingressus gratiam prædi-

care advenit. Qui ergo et gratia plenus extitit, et cæteris Dei gratiam evangelizavit, recte præconium gratiæ ipso etiam suo nomine signavit. Meritoque in ejus nativitate multis exultandum prædicitur, per quem suæ regenerationis mundo auctor ostenditur.

Erit enim magnus coram Domino.] Notandum quod idem laudis præconium Joanni ab angelo, quod ab Evangelista parentibus fertur illius. Et illi enim justi ante Deum, et hic coram Domino magnus esse perhibetur. Quam magnus autem coram Domino fuerit, ipse qui solus virtutem magnitudinis ejus et donavit et novit, Dominus insinuat, dicens [Matth. 11.]: Non surrexit inter natos mulierum major Joanne Baptista. Sed et angelus multifariam ejus coram Domino magnitudinem subsequenter exposuit,

Et vinum, inquit, et sicera non bibet, et spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ, et multos filiorum Israel convertet ad Dominum Deum ipsorum.] Siquidem in eo quod illum a vino et sicera, id est, ab omni quod inebriare potest, continentiam habiturum asseruit, patenter indicavit, quia ab omnibus vitiis et mundi illecebris, quæ statum mentis solent avertere, futurus esset immunis; in eo autem quod illum adhuc ex utero matris spiritu sancto replendum esse memoravit, profecto quia natus in mundum, cunctis virtutum fructibus esset clarificandus ostendit. Quid enim viventi et conversanti inter homines poterat deesse virtutis, qui etsi ut homo in iniquitatibus conceptus est, contra morem tamen humanæ conditionis non in delictis eum prævaricationis, sed in gratia remissionis mater sua peperit? Neque enim dubitandum est, quia spiritus sanctus qui eum replevit, etiam a peccatis omnibus absolvit. Constat quippe veridica patrum sententia, quia lege non stringitur spiritus sancti donum. Et propterea qui Cornelium et domum ejus ante perceptionem baptismi sua gratia consecravit, ipse utique Joannem non

solum ante circumcisionem, sed et ante nativitatem ejusdem gratiæ munere perfudit, ita ut officium suæ præcursionis Domino adhuc in utero positus, quia loquendo nondum poterat, jam gratulando præberet, quando sicut sequentia sancti Evangelii testantur, intrante beata Dei genitrice, et salutante Elizabeth, exultavit in gaudio infans in utero ejus. Sed et in eo quod illum multos filiorum Israel ad Dominum Deum ipsorum conversurum asseverat, manifeste angelus quam magnus coram Domino esset futurus indicat, quem optimo genere conversandi vitam peracturum esse declarat. Quæ enim inter homines sublimior, et Deo gratior esse conversatio potest, quam eorum qui se castigant a vitiis, qui virtutum studiis animum subjugant, insuper etiam alios quotidiano exercitio ad auctoris sui gratiam student convertere, et crebra animarum fidelium acquisitione gaudium semper patriæ cœlestis augere?

Et ipse præcedet ante illum in spiritu et virtute Heliae.] Joannes in spiritu et virtute Heliae Dominum præcedere dicitur, quia sicut Helias in magna virtute spiritus secundum ejus adventum præveniet, ita Joannes non minore spiritus potentia præditus prævenit primum. Sicut ille præcursor futurus est judicis, ita iste præcursor factus est redemptoris. Nec solum adventus ordine, sed doctrinæ quoque similitudine Joannes in spiritu et virtute Heliae Dominum præcessit. Nam sicut de Joanne angelus subjungit,

Ut convertat corda patrum in filios, et incredibiles ad prudentiam justorum.] Ita et Dominus per prophetam non disparem de Heliae prædicatione sententiam protulit, dicens [Malach. 4.] Ecce ego mittam vobis Heliam prophetam, antequam veniat dies Domini magnus et horribilis, ut convertat corda patrum ad filios, et cor filiorum ad patres eorum. Unum igitur atque idem utriusque opus est, fidem scilicet atque intellectum, quem habuere patres, filiorum mentibus prædicando

infundere. Nam patres et iusti appellantur veteres sancti, de quibus salvator ait discipulis: Multi prophetae et iusti cupierunt videre quae vos videtis, et non viderunt. Filii vero et incredibiles illius aevi homines, quo vel Helias praedicaturus est, vel Joannes praedicabat, vocantur. Convertit autem Joannes corda patrum in filios, quia sapientiam quam habuerunt patres Christum credentes ac desiderantes in carne venire, transfudit in filios docendo eos credere et gaudere, Christum in carne venisse. Convertit incredibiles ad prudentiam iustorum, quia eos quos sine fide Christi invenit de operibus legis frustra gloriantes, docuit credere in Christum, ejusque se gratiae tota intentione submittere, ac praecedentium iustorum imitari prudentiam, qui et legem perficere diligentissime studebant, et nihilominus in gratia Domini Jesu, non autem in operum suorum iustitia, salutem sperare didicerant. Hinc namque unus ex eis dicit, Justus autem ex fide vivit; unde et aperte subiungitur:

Parare Domino plebem perfectam.] Haec etenim pulcherrima Dominicae plebis perfectio est, quam et Joannes suo tempore praedicando parabat, et nunc Dominus ipse donando per orbem latius adimplet, cum nos evangelicis et verbis instituti et imbuti mysteriis eandem fidem ac dilectionem habere discimus, quam legalibus praeceptis edocti patres habuisse probantur. Hoc perfectissimum sanctae ecclesiae decus est, cum ad eadem quae illos intrasse constat, supernae pacis gaudia suspiramus: atque ut haec etiam nos intrare mereamur, coelestem in terris exercere vitam contendimus, cum eorum exemplo nulla quae facimus vel percipimus bona, nostris meritis adscribimus, sed ad auctoris nostri per omnia gratiam respicimus. De quo illorum quoque testimoniis edocemur, quia ipse est Deus, ipse fecit nos et non ipsi nos, non solum scilicet ut homines simus, verum etiam ut sancti et beati homines simus. Cujus dona

gratiæ si puro semper et infatigabili corde sectamur, ipse juxta eorundem patrum promissa propitius fit omnibus iniquitatibus nostris, ipse satiat in bonis desiderium nostrum, ipse non in operibus justitiæ, quæ ex nobis habere potuimus, sed in miseratione et misericordia quam ipse donavit, nos in vitam coronat eternam, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti Deus, &c.

HOMILIA XL.

LUCE 1. *In illo tempore, exsurgens Maria abiit in montana cum festinatione in civitatem Juda, et intravit in domum Zachariæ, et salutavit Elizabeth, &c.*

LECTIO, quam audivimus, sancti Evangelii, et redemptionis nostræ nobis semper veneranda primordia prædicat, et salutaria semper imitandæ humilitatis remedia commendat.

Nam quia peste superbiæ attactum genus humanum perierat, decebat ut medicamentum humilitatis quo sanaretur, prima mox incipientis salutis tempora prætenderent. Et quia per temeritatem seductæ mulieris mors in mundum introierat, congruum fuit ut in indicium vitæ revertentis mulieres se devotæ humilitatis invicem ac pietatis prævenirent obsequiis. Prior ergo nobis beata Dei genitrix ad sublimitatem patriæ cœlestis iter ostendit humilitatis, non minus religionis, quam castitatis exemplo venerabilis. Siquidem gloria virginei et intemerati corporis qualis sit vita supernæ civitatis, ad quam suspiramus, insinuat, ubi neque nubent neque nubentur, sed sunt sicut angeli Dei in cœlis, ac virtutem mentis eximiam, qua ad hanc pertingere debeamus, indicat. Namque sicut præcedente sancti Evangelii lec-

tione cognovimus, postquam angelica visione et allocutione meruit sublimari, postquam se cœlesti onustandam partu didicit, nequaquam se de donis cœlestibus quasi a se hæc essent extulit: sed ut magis magisque donis esset apta divinis, in custodia humilitatis gressum mentis fixit, ita evangelizanti sibi archangelo respondens: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Ut vero ex hodierna lectione audivimus, eandem, quam angelo exhibuerat humilitatem, hominibus quoque curavit exhibere, et quod majoris est virtutis, hoc etiam minoribus. Quis enim nesciat virginem Deo consecratam, muliere Deo dedita gradum habere potiolem? Quis dubitet matrem regis eterni jure matri militis præferendam? Attamen ipsa, memor scripturæ præcipientis [Eccles. 3.], Quanto magnus es, te in omnibus humilia: mox, ut angelus qui loquebatur ei ad cœlestia rediit, surgit ac montana conscendit, gestansque in utero Deum, servorum Dei habitacula petit, ac requirit alloquia. Et apte post visionem angeli in montana subiit, quæ gustata suavitate supernorum civium humilitatis gressibus ad virtutum alta se transtulit. Intrat ergo domum Zachariæ atque Elizabeth, quam servum ac præcursores Domini parituram noverat, salutat, non quasi dubia de oraculo quod acceperat, sed ut congratulatura de dono, quod conservam accepisse didicerat: non ut verbum angeli mulieris attestatione probaret, sed ut mulieri provectæ ætatis virgo juvencula ministerium sedula impenderet.

Ut autem salutationem Mariæ Elizabeth audivit, exultavit infans in utero ejus, et repleta est spiritu sancto Elizabeth.] Aperiente os ad salutandum beata Maria, repleta est mox spiritu sancto Elizabeth, repletus est et Joannes: atque uno eodemque spiritu ambo edocti, illa salutantem quæ esset agnovit, et ut matrem Domini sui debita cum benedictione venerata est, ille ipsum Dominum esse, qui in utero virginis portaretur, intellexit: et

quia lingua necdum valuit, animo exultante salutavit, officiumque suæ præcursionis quam devote, quam libenter juvenis esset impleturus, et antequam nasceretur adveniente Domino quibus valebat indicii intimavit. Aderat namque tempus quo impleretur angeli sermo quem dixerat [Lucæ 1.], quia spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ.

Repleta est ergo spiritu sancto Elizabeth, et exclamavit voce magna.] Recte voce magna, quia magna Dei dona cognovit: recte voce magna, quia illum quem ubique præsentem noverat, etiam corporaliter adesse sentiebat. Magna etenim voce non tam clamosa, quam devota intelligendum est. Neque enim modicæ vocis devotione Dominum laudare valebat, quæ spiritu sancto plena flagrabat: quæ et illum in utero gestabat, quo in natis mulierum major nemo esset: et eum advenisse gaudebat, qui conceptus ex carne matris virginis filius altissimi vocaretur, et esset.

Exclamavit autem, et dixit: Benedicta tu inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui.] Non solum benedicta inter mulieres, sed inter mulieres benedictas majori benedictione specialiter insignis. Benedictus fructus ventris tui. Nec ipse generali sanctorum more benedictus, sed sicut Apostolus ait [Rom. 9.], Quorum patres, et ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula. De hujus ortu fructus Psalmista mystico sermone testatur, dicens [Psalm. 84.]: Etenim Dominus dabit benignitatem, et terra nostra dabit fructum suum. Dedit quippe Dominus benignitatem, quia genus humanum a reatu prævaricationis per unigenitum suum liberare disposuit: dedit benignitatem, qui ejus ingressui virginalis uteri templum spiritus sancti gratia consecravit. Et terra nostra dedit fructum suum, quia eadem virgo quæ de terra corpus habuerat, filium genuit divinitate quidem Deo patri coæqualem, sed sibi carnis veritate consubstantiali. De

hoc et Esaias humanæ redemptionis tempus intuens, ait [Esaïæ 4.] : In illa die erit germen Domini in magnificentia et gloria, et fructus terræ sublimis. Germen namque Domini fuit in magnificentia et gloria, cum sempiternus Dei filius in carne temporaliter apparens, magnitudine virtutum cœlestium mundo clarus effulsit. Fructus quoque terræ sublimis effectus est, quando carnem quam de nostra natura Deus mortalem susceperat, virtute resurrectionis immortalem jam redditam ad cœlos sublevavit. Recte ergo dicitur, Benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui. Benedicta est enim incomparabiliter, quæ et divini germinis suscepit gloriam, et coronam integritatis servavit. Benedicta tu inter mulieres, per cujus partum virgineum a natis mulierum maledictio primæ matris exclusa est. Benedictus fructus ventris illius, per quem et semen incorruptionis, et supernæ hæreditatis, quam perdidimus in Adam, fructum recepimus. Et vere ac singulariter benedictus, qui non nostro more postquam natus est, gratiam a Domino benedictionis percepit, sed ipse ad salvandum mundum benedictus qui venit in nomine Domini.

Et unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me ?]
O quanta in prophetissæ mente humilitas, quam verus sermo Domini quem dixit [Esaïæ 66.], Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem et quietum et trementem verba mea ? Matrem quidem Domini, quæ ad se venerat, mox ut vidit, esse cognovit : sed nihil in se talis meriti reperiens, quo digna fieret a tanta hospite visitari, Unde hoc mihi, inquit, ut mater Domini mei veniat ad me ? quia nimirum ipse spiritus, qui ei prophetiæ donum contulit, munus pariter humilitatis præstitit. Prophetico repleta spiritu genitricem ad se adventasse Salvatoris intellexit, sed humilitatis spiritu circumspecta minus dignam se ejus adventu deprehendit.

Ecce enim ut facta est vox salvationis tuæ in auribus meis, exultavit in gaudio infans in utero meo.] Intellexit Elizabeth eodem quo impleta erat spiritu revelante, quid illa exultatio sui significasset infantis, hoc est illius venisse matrem, cujus ipse præcursor ac demonstrator esset futurus. Et quam miranda, quam cita sancti spiritus operatio! Nulla quippe in discendo mora est, ubi spiritus sanctus doctor adest. In uno eodemque momento cum voce salutantis gaudium nascitur infantis, quia dum vox ad aures pervenit corporales, virtus spiritualis cor intravit audientis, nec solum genitricem, sed et sobolem amore Domini advenientis accendit. Unde mox eadem præcursoris Domini genitrix ea, quæ in occulto cognoverat, his qui simul aderant et audiebant palam evangelizare curavit. Nam subdit :

Et beata quæ credidit, quoniam perficientur in ea, quæ dicta sunt ei a Domino.] Nam et hoc quoque per spiritum didicit Elizabeth, quæ angelus ad Mariam verba protulerit, quod illa mox evangelizanti crediderit, quod hæc divina operante potentia absque ulla essent dubietate complenda. Mirumque in modum idem spiritus eam cum replevit, præsentium simul præteritorum et futurorum scientia instruxit. De præsentibus namque se edoctam monstravit, cum beatam Mariam matrem Domini sui vocans, quia redemptorem humani generis in utero gestaret indicavit. Unde etiam fructum ventris ejus singulariter benedictum esse professa est. Præteritorum se notitiam accepisse signavit, quæ et verba angeli ad Mariam, et consensum Mariæ credentis sibi innotuisse prodidit. Sed et futurorum scientiam sibi non negatam intimavit, cum perficienda a Domino, quæ ei dicta essent aperuit. Quis autem, fratres mei, dicere, quis æstimare sufficiat, quæ tunc gratia spiritus Dei genitricem repleverit, cum tanta in matre præcursoris lux doni cœlestis emicuit? Verum audiamus verba quæ dixit, si forte ex his valeamus aliquantulum dignoscere

quid intus habuerit. Audita ergo responsione Elizabeth, qua eam beatam inter mulieres prædicavit, matrem Domini sui cognominavit, fide fortem laudavit, ad cujus ingressum seipsam cum filio spiritu sancto repletam esse signavit, non amplius tacere potuit dona quæ perceperat, sed quæ semper animo gerebat, ubi aptum tempus invenit, etiam devota oris professione patefecit. Namque ut virginalem decebat pudorem, acceptum divinitus oraculum aliquamdiu silentio tegebat, arcanum mysterii cœlestis in sui pectoris abdito venerabatur occultum, expectabat reverenter donec ipse donorum distributor quid sibi doni specialis tribuisset, quid secreti revelasset, quandocunque vellet ostenderet. At postquam eadem quæ sibi erant charismata præstita per alios spiritu revelante esse patefacta cernebat, mox ipsa etiam thesaurum cœli quem in corde servabat, aperuit. Ait ergo :

Magnificat anima mea Dominum. Et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo.] Quibus profecto verbis primo dona sibi specialiter concessa confitetur, deinde generalia Dei beneficia quibus generi humano in eternum consulere non desistit, enumerat. Ejus autem anima Dominum magnificat, qui omnes interioris hominis sui affectus divinis laudibus ac servitiis mancipat, qui observantia præceptorum Dei semper ejus potentiam majestatis se cogitare demonstrat. Ejus spiritus in Deo salutari suo exultat, quem nihil in terrenis libet, nulla caducarum rerum affluentia emollit, nulla adversitas frangit, sed sola illius a quo salus speratur eterna, sui conditoris memoria delectat. Quæ cum omnibus perfectis verba recte conveniant, maxime tamen ea beatam Dei genitricem proferre decebat, quæ meriti privilegio singularis spirituali ipsius dilectione flagrabat, cujus corporali conceptione gaudebat. Quæ jure in Jesu, id est, in salutari suo speciali præ cæteris sanctis gaudio potuit exultare, quia quem perpetuum salutis auctorem noverat, hunc ipsum temporali ortu de carne sua nasciturum esse

sciebat, quatenus in una eademque persona veraciter suus et filius esset et Dominus. Quæ sequentibus quoque verbis, quam vilia de seipsa senserit edocet, et quod omne quicquid boni meriti habuit, hoc superna gratia largiente perceperit, dicens :

Quia respexit humilitatem ancillæ suæ : ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.] Humilem, quippe Christi ancillam suo iudicio se fuisse demonstrat, sed respectu se gratiæ cœlestis repente sublimatam pronunciat, atque in tantum glorificatam, ut sua beatitudo præcipua merito cunctarum gentium voce miretur. Addidit etiam adhuc divinæ pietatis munera, quæ mirabiliter accepit, digna gratiarum actione collaudans.

Quia fecit mihi magna qui potens est, et sanctum nomen ejus.] Nil igitur suis meritis tribuit, quæ totam magnitudinem ad illius donum refert, qui essentialiter potens et magnus existens, fideles suos de parvis atque infirmis fortes facere consuevit, et magnos. Bene autem addidit, Et sanctum nomen ejus, ut admoneret audientes, imo omnes ad quos ejus verba pervenirent, instrueret ad fidem, et invocationem ejusdem nominis advolare, quatenus et ipsi sanctitatis eternæ, ac salutis veræ possent esse participes, juxta illud propheticum [Johel. 2.], Et erit omnis quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit. Ipsum enim est nomen, de quo supra ait, Et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo. Unde adhuc apertius addit,

Et misericordia ejus a progenie in progenies, timentibus eum.] Progenies autem et progenies vel utriusque populi, Judæi videlicet et gentilis appellat, vel certe omnium per orbem nationum, quas in Christo credituras esse prævidebat : quia sicut Petrus ait [Actu. 10.], Non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente qui timet eum, et operatur justitiam, acceptus est illi. Concinit autem his beatæ Mariæ verbis ipsius Domini sermo, quo non tantum matrem, quæ se corporaliter meruit

generare, sed et omnes qui sua præcepta servarent, pronuntiavit esse beatos. Cum enim docente illo populum quodam loco, et miracula faciente, omnes sapientiam ejus ac virtutes mirarentur, extollens vocem quædam mulier de turba, dixit illi [Lucæ 11.]: Beatus venter qui te portavit, et ubera quæ suxisti. At ille testimonium veritatis prolatum libenter accipiens, continuo respondit: Beati qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud, ut ipsa quoque mulier, imo universi qui audiebant, se beatos fore confiderent, si divinis vellent obtemperare mandatis. Ac si aperte dicat: Quamvis singulare præ-
 vilegium beatitudinis habeat, quæ filium Dei incarnatum virgo in utero gestare, parere, ac nutrire digna extitit, præcipuum tamen in eadem vita perpetuæ beatitudinis locum et ipsi sunt habituri, qui ejus fidem ac dilectionem casto in corde concipiunt, qui sedula in mente præceptorum ejus memoriam portant, qui hanc et in mente proximorum solerti exhortatione nutrire satagunt. Verum quia venerabilis Dei genitrix misericordiam ejus omnibus per orbem, qui eum timerent affuturam esse perdocuit, restat ut etiam superbi et contemnentes monita veritatis, quid mereantur, insinuet.

Fecit, inquit, potentiam in brachio suo, dispersit superbos mente cordis sui.] In brachio suo, in ditione propriæ virtutis significat. Non enim alieno ad operandum indiget auxilio, cui sicut scriptum est, subest cum voluerit posse. Quod ad distinctionem nostræ bonæ operationis dicit, qui non in nostræ juribus libertatis, sed in Deo facimus virtutem, et sicut alias scriptum est [Psal. 43.], Et brachium eorum non salvavit eos, sed dextra tua, et brachium tuum, et illuminatio vultus tui. Dispersit autem superbos mente cordis sui, quia initium omnis peccati superbia, ob cujus meritum Dominus genus humanum a stabili habitatione patriæ cœlestis ejiciens, in hujus peregrinationem exilii longe lateque

dispult: sed et his qui in peccatis perdurare non timent, graviores futuræ dispersionis vindictam reservavit.

Deposuit potentes de sede.] Eosdem potentes appellat, quos ante dixerat superbos. Qui ideo nimirum superbi vocantur, quia supra mensuram se suæ conditionis extollunt; potentes autem, non quia vere potentes sunt, sed quia confidentes in virtute sua, conditoris adiutorium quærere detrectant. Illi autem vere potentes sunt, qui dicere cum Apostolo norunt [Philip. 4.]: Omnia possumus in eo qui nos confortat. De qualibus scriptum est [Job. 36.], Deus potentes non abjicit, cum et ipse sit potens. Deposuit ergo potentes de sede, et exaltavit humiles, quia omnis qui se exaltat, humiliabitur; et qui se humiliat, exaltabitur. Quamvis etiam ita recte possit intelligi, quod nonnunquam illi ipsi, qui merito suæ elationis a Domino fuerant dejecti, denuo miserante illo ad humilitatis gratiam redeant, sicque merito devotæ humilitatis erigantur ad gloriam. Denique Saulus ad superbiam de sede doctrinæ legalis depositus est, sed mox ob humilitatis subjectionem ad evangelizandam Christi fidem levatus.

Esurientes implevit bonis, et divites dimisit inanes.] Qui eterna perfecte nunc esuriunt, atque ad hæc appetenda infatigabili operum justorum instantia certare non desistunt, satiabuntur utique cum sui redemptoris gloria, quam desiderabant, apparuerit. At quicumque cœlestibus divitiis terrenas præponere gaudent, hi nimirum tempore ultimæ discretionis inanes totius beatitudinis dimittuntur a Domino, ideoque cum diabolo perennis miseræ pœna plectuntur. Quod etiam in hac vita ex parte non minima videmus impleri, ut et humiles videlicet supernæ bonitatis alimoniis repleantur, virtutumque cœlestium largitate ditescant: et qui vel de terrenis divitiis gloriantes superbiunt, vel de opibus se bonorum operum quasi hæc per se habeant, extollunt,

intus a lumine veritatis inanescunt. Singulis autem his versiculis, quos de diverso superborum atque humilium statu beata Maria protulit, adjungendum est quod præmisit, A progenie in progenies: quia nimirum per omne labentis seculi tempus creator justus ac misericors et superbis resistere, et humilibus dare gratiam consuevit. Unde bene post generalem divinæ pietatis et justitiæ commemorationem, ad specialem novæ incarnationis dispensationem, qua mundum redimere dignatus est, confessionis suæ verba convertit, dicens:

Suscepit Israel puerum suum, memorari misericordiæ suæ.] Israel quippe vir videns Deum interpretatur. Quo nomine omnis redemptorum hominum cætus designatur, propter quos ut Deum videre valeant, ipse Deus homo visibilis inter homines apparuit. Qui suscepit Israel quasi medicus ægrum quem curaret, quasi rex populum, quem ab hostium incursione defenderet, imo hoste prostrato liberum redderet, ac secum perpetuo regnare donaret. Et bene addidit, Puerum suum, videlicet humilem obedientemque significans: quia non nisi per virtutem humilitatis, quis ad sortem potest redemptionis attingere. Unde et Dominus ait [Matth. 18.]: Nisi conversi fueritis, et efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum. Bene quoque subjunxit, Memorari misericordiæ suæ, quia quod Deus hominem ut redimeret, assumpsit, non humanæ meritum conditionis, sed divinæ donum pietatis extitit. Quid enim post culpam prævaricationis, nisi justam conditoris iram meruimus? Unde restat, ut quotquot ad salutem vitamque recuperamur eternam, non hoc nobis, sed ejus gratiæ tribuamus, cui dictum est [Abac. 3.], In ira misericordiæ memor eris.

Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham et semini ejus in secula.] Patrum memoriam faciens beata Maria, recte Abraham nominatim exprimit: quia etsi multi patres ac sancti Dominicæ incarnationi testimonium

mystice protulerunt, ipsi tamen primo manifeste sunt ejusdem incarnationis, ac nostræ redemptionis arcana prædicta: ipsi specialiter dictum est [Genes. 12.], Atque in te benedicentur universæ cognationes terræ. Quod ad Dominum Salvatorem pertinere nullus fidelium dubitat, qui ad dandam nobis benedictionem perpetuam, de stirpe Abrahæ ad nos venire dignatus est. Semen autem Abrahæ non illos tantum dicit electos, qui ex Abrahæ progenie sunt corporaliter editi, verum etiam nos qui de gentibus ad Christum congregati, illis fidei societate patribus copulamur, a quibus prosapiæ carnalis origine longe segregamur. Et nos enim semen ac filii sumus Abrahæ, cum sacramentis nostri Redemptoris, qui de genere Abrahæ carnem assumpsit, renascimur. Nos sumus filii Abrahæ, cum illum videre solerti intentione quærimus, cujus diem ipse Abraham exultavit ut videret, et vidit et gavisus est. Hinc autem Apostolus ait, Si autem vos Christi, ergo semen Abrahæ estis, secundum promissionem hæredes. Recte autem in conclusione subjungitur, In secula: quia nimirum præfata promissio supernæ hæreditatis nullo unquam fine claudetur. Nam et usque in finem seculi hujus non deerunt, qui in Christum credendo semen fiant Abrahæ, et futuræ beatitudinis eidem semini manebit gloria perennis. Unde nos necesse est, fratres carissimi, quibus eterna merces a Domino promittitur, infesso nisu mentis pro ejus perceptione luctari. Oportet enim ut pro obtinendo bono, quod sine fine cupimus habere, sine ulla intermissione donec accipiamus, certare curemus. Verba igitur evangelicæ lectionis frequenti meditatione revolvamus, exempla beatæ Dei genitricis Mariæ semper animo retineamus, ut et in conspectu Dei humiles inventi, et proximis quoque honore debito submissi mereamur una cum ipsa perpetuo sublimari. Studeamus sollicite ne nos laudantium indebite favor extollat, cum illam videamus inter verba veræ laudatio-

nis inconcussam humilitatis tenuisse constantiam. Si immoderatus temporalium rerum nos appetitus delectat, reminiscamur quia iudex noster divites dimittit inanes : si temporalis afflictio forte mentem conturbat, recogitemus quia et humiles exaltat. Nunquam de impetranda admissorum venia desperemus, quia misericordia ejus a progenie in progenies timentibus eum. Nulli inter mala quæ fecit gravior impœnitendi culpa surripiat, quia Deus superbis resistit, eosque a beatorum sorte secernens, per varia pœnarum loca pro peccatorum varietate dispergit. Fit autem largiente Domino, ut si beatæ Mariæ semper actus et dicta recolamus, semper in nobis et observantia castitatis et virtutis opera perseverent. Nam et optimus ac saluberrimus in sancta ecclesia mos inolevit, ut hymnus ipsius quotidie cum psalmodia vespertinæ laudis ab omnibus canatur, quatenus ex hoc animos fidelium et frequentior Dominicæ incarnationis memoria ad affectum devotionis accendat, et recogitata sæpius exempla genitricis illius in virtutum soliditate confirment. Et hoc opportune ad vesperas fieri complacuit, ut videlicet fatigata per diem et distenta diversis cogitationibus mens nostra, incumbente tempore quietis ad unionem se suæ considerationis colligeret ; jamque salubriter admonita quicquid superfluum vel nocivum diurna negatione contraxisset, totum hoc nocturnis precibus denuo ac lacrymis ex tempore mundaret. Verum nos quia in longum duximus sermonem, jam conversi ad Dominum clementiam ipsius postulemus, ut et memoriam beatæ Mariæ congruis veneremur officiis, et ad celebranda Dominicæ nativitatis sollennia purioribus animis venire mereamur, adjuvante ipso ad facienda opera spiritualia, et ad percipienda dona cœlestia desiderium nostrum, qui pro nobis incarnari, atque inter homines vivendi formam dare voluit unigenitum suum Jesum Christum Dominum nostrum, cum quo vivit et regnat Deus in unitate spiritus sancti per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XLI.

MATTH. XX. MARCI X. *In illo tempore accessit ad Jesum mater filiorum Zebedæi cum filiis suis adorans, et petens aliquid ab eo, &c.*

DOMINUS Jesus Christus conditor ac Redemptor noster, vulnera superbiæ nostræ sanare desiderans, et ipse cum in forma Dei esset, forma hominis assumpta, humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem: et nos quoque, si culmen veræ sublimitatis conscendere volumus, iter humilitatis arripere præmonet: nos, si veram vitam videre cupimus, et adversa quæque præsentis seculi, et ipsam quoque mortem patienter ferre præcepit. Promisit nobis dona gloriæ, sed præmisit certamina pugnæ. Dixit promittens [Lucæ 6.], Erit merces vestra magna, et eritis filii altissimi: sed prædixit jubens, Diligite inimicos vestros, benefacite, mutuum date, nihil inde sperantes. Ita igitur præmia pollicetur electis, ut et digna præmiis merita præmonstret: sic vitam donat eternam, ut per angustam portam, et arctam viam ad hanc perveniendum esse decernat: unde ait [Lucæ 13.]: Contendite intrare per angustam portam. Contentione etenim non parva opus est, si quis ad alta velit ascendere. Nam cum tanto sudore vertices montium subeamus, quantum necesse est conari, ut conversationem in coelis habere, et in monte sancto Domini, de quo canit Psalmista, mereamur quiescere. Unde etiam in hodierna Evangelii sancti lectione cum filii Zebedæi ab eo sedes regni peterent, confestim illos ad bibendum calicem suum, hoc est, ad imitandum passionis suæ agonem revocat: ut meminissent quia cœlestium summa petere non nisi per abjecta et aspera terrestrium deberent.

Accessit, inquit, ad eum mater filiorum Zebedæi cum filiis suis adorans, et petens aliquid ab eo. Qui dixit ei: Quid vis? Ait illi: Dic ut sedeant hi duo filii mei, unus ad dextram tuam, et unus ad sinistram in regno tuo.] Nemo autem æstimet matrem hæc pro filiis absque illorum consensu ac voto petisse, sed potius intelligat unanimi omnium consilio eorum fuisse dispositum, ut per matrem quam maxime dilectam Domino noverant, suum illi desiderium discipuli patefacerent. Unde hæc referens Evangelista Marcus, tacito matris interventu, discipulorum vero solummodo, quorum cordis appetitum sciebat, facit mentionem. Et accedunt, inquit, ad eum Jacobus et Joannes, filii Zebedæi, dicentes: Magister, volumus ut quodcunque petierimus, facias nobis. At ille dixit eis: Quid vultis ut faciam vobis? Et dixerunt: Da nobis ut unus ad dextram tuam, et alius ad sinistram sedeamus in gloria tua. Illos ergo tantum accedere ad Dominum, et eum rogare asserit, quorum voluntatem in rogando potiore conspicit, et quorum hortatu matrem ad rogandum novit esse commonitam. Credendum est autem, quod illa maxime causa, vel muliebrem matris affectum, vel carnales adhuc discipulorum animos ad hæc postulanda concitaverit, quia meminissent sermonis Domini, quem ait [Matth. 19.]: Cum sederit filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis et vos super sedes duodecim judicantes duodecim tribus Israel, nossentque se inter discipulos specialius a Domino diligi, se specialius cum beato Petro consocios sæpe factos arcanorum, quæ ignorarent cæteri, quod frequens sancti Evangelii textus indicat. Hinc est enim quod ipsis quoque, quomodo Petro, novum ab illo nomen imponitur, ut sicut ille qui prius Simon dicebatur, per fortitudinem ac stabilitatem fidei impugnabilis vocabulum Petri meruit, ita et isti Boanerges, hoc est, filii tonitruum vocarentur: quia videlicet et vocem patris super Dominum in monte clarificatum, una cum Petro audirent, et

plura aliis discipulis mysteriorum secreta cognoscerent: quodque ad rem plurimum pertinebat, se integro corde Domino adhærere, et maxima illum dilectione sentiebant amplecti. Ideoque non discredebant fieri posse, ut circa eum vicinius ipsi in regno sederent: præsertim cum viderent Joannem pro singulari puritate mentis et corporis tanto amore habitum, ut in cœna in sinu ipsius recumberet. Sed quid eis dignitatem sedium quærentibus ipse cognitor meritorum ac sedium distributor responderit, audiamus.

Respondens autem Jesus, dixit: Nescitis quid petatis.] Nesciebant etenim quid peterent, qui in regno cœlestis patriæ quenquam ad sinistram Christi sessurum esse putabant: cum in illa discretionem novissimi examinis omnes electi ad dextram summi regis ac judicis legantur esse statuendi. Nil quippe sinistrum vita illa, nil habet felicitas eterna reprobum, nil pax sempiterna recipit caducum. Sinistra autem Christi cum in bono accipitur, præsens sanctæ ecclesiæ vita intelligitur, unde scriptum est [Proverb. 3.]: Longitudo dierum in dextra ejus, in sinistra ejus divitiæ et gloria. Longitudo quippe dierum in dextra, sapientia videlicet nostri Redemptoris est: quia in illa supernæ habitationis patria electis, et angelis et hominibus lux indefectiva donatur. In sinistra illius divitiæ et gloria, quia et in hujus exilio peregrinationis divitiis virtutum et gloria fidei, donec ad eterna perveniamus, reficimur. De qua videlicet gloria dicit Apostolus [Rom. 5.], Et gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei: non solum autem, sed et gloriamur in tribulationibus. De quibus item divitiis: Quia in omnibus, inquit [1 Cor. 1.], divites facti estis in illo, in omni verbo et in omni scientia. Nesciebant quid peterent, quia autumabant humano arbitrio prælegi posse, quibus quisque sedibus in futuro, qua retributione donetur. Et potius Dominum precabantur, ut fiduciam et gloriam spei quam habebant, usque ad finem

firmum bene merendo perducerent: scientes quia quicquid boni agerent, ipse inæstimabili mercede remuneraret. Et quidem laude digna est pia simplicitas eorum, qui fiducia devotæ mentis sedere in regno circa Dominum poscebant: sed multo dignius laudabitur prudens humilitas ejus, qui conscientia propriæ fragilitatis aiebat, Elegi abjectus esse in domo Dei mei magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum. Nesciebant quid peterent, qui sublimitatem potius præmiorum a Domino, quam operum perfectionem quærebant. Sed cœlestis eos magister quid primo quærendum esset insinuans, revocat ad viam laboris qua ad bravium pertingere possint retributionis.

Potestis, inquit, bibere calicem quem ego bibiturus sum?] Calicem suum dicit amaritudinem passionis, quæ infidelium acerbitate crebro justis offertur. Nam hanc quisquis humiliter, patienter, gaudenter pro Christo suscipit, merito cum illo sublimiter regnabit. Quia ergo filii Zebedæi cum illo sedere desiderabant, admonet eos primo passionis suæ sequi exempla, et ita demum aptare majestatis culmen appetere. Quem vivendi ordinem cunctis fidelibus sequendum docet Apostolus, dicens [Rom. 6.]: Si enim complantati facti sumus similitudini mortis ejus, simul etiam et resurrectionis ejus erimus.

Dicunt illi: Possumus.] Mentem quidem devotionemque suam, qualis in præsentī erat simpliciter Domino pandebant, dum se calicem ejus bibere posse testabantur: qui tamen quantæ infirmitatis adhuc essent, postmodum patenter ostendebant, dum adveniente tempore quo ipse Dominus eundem calicem biberet, etiam illi cum cæteris discipulis ejus relicto fugerunt. Sed non diu metus idem bibendi calicis eorum corda premebat, quin potius qui passuro Domino fugerunt, eo resurgente ocyus redierunt: et quia passionis turbine terrente trepidaverunt, fulgente resurrectionis ejus triumpho con-

firmati sunt : atque accepta sancti spiritus gratia firmum de reliquo pectus ad bibendum Domini calicem tenebant, quia ad patiendum moriendumque pro illo jam invincibiles esse cœperunt, impleta ejus promissione qua dixit, eos calicem suum esse bibituros. Nam sequitur.

Ait illis : Calicem quidem meum bibetis, sedere autem ad dextram meam et sinistram, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a patre meo.] Sedet ad dextram Salvatoris, qui in superna beatitudine de præsenti ejus visione lætatur : sedet ad sinistram, qui in hac peregrinatione sanctæ ejus ecclesiæ sacerdotali regimine præsidet. Sed intuendum solertius quomodo se petentibus discipulis dicat verax magister, Non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a patre meo, cum alibi dixerit ipse [Matth. 11.], Omnia mihi tradita sunt a patre meo, ideoque constet, quia quæcunque pater dederit, vel paraverit dona fidelibus, hæc eadem una cum eo filium parare sive dare. Nam et rursum dicit de patre Dominus [Joan. 5.], Quæcunque enim ille fecerit, hæc et filius similiter facit. Si ergo omnia quæcunque pater fecerit, hæc et filius similiter facit, quomodo dicit filius, Non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a patre meo, nisi quia idem filius et Deus et homo est? Ideoque per Evangelium suum aliquando ex voce divinæ majestatis, qua æqualis est patri, aliquando ex voce loquitur humanæ assumptionis, qua æqualis factus est nobis. In hac autem lectione quia humilitatis formam erat præbiturus hominibus, cuncta maxime ex assumpti hominis natura loquitur. Nam et in principiis, ut mater ad eum cum filiis petitura advenit, quæsivit ab ea quid vellet, interrogans quasi homo, quasi nescius occultorum, quasi ignarus futurorum, qui in eternitate divinæ potentiae omnia novit antequam fiant. Et quia illa in precibus humanitatis ejus, potius quam divinitatis memoriam prætulit, postulans sedem filiis a dextris ejus et sinistris, qui in habitu corporeo dextram habuit et sinistram, sed

in divina majestate nulla membrorum est compositione formatus, consequenter et ipse tacita impassibilis gloria deitatis memoriam passionis, quam humanitus erat suscepturus, in medium protulit, atque hanc discipulis imitandam proposuit, cum devotam eorum sponsonem sua etiam attestazione confirmasset, dicens: Calicem quidem meum bibetis, sedere autem ad dextram meam et sinistram, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a patre meo. Ac si aperte diceret: Passionem quidem quam secundum carnem subeo, vos patiendo estis secuturi: sed non est meum secundum ipsam in qua patior humanæ fragilitatis substantiam, donorum cœlestium vobis munera dare, quæ dignis quibusque ad percipiendum sunt a patre parata, me pariter cum illo in divinitate cum illo parante ac dante: quia omnia quæcunque ille fecerit, hæc et ipse per divinitatem potentiae similiter facio. Quia vero iidem filii Zebedæi promptum gerebant animum ad bibendum calicem Domini, constat eos cum cæteris Apostolis dignitatem sedium, quam quærebant, accepisse: non tamen ea distinctione qua petebant, ut unus a dextris in regno ejus, alter sederet a sinistris, sed juxta quod supra exposuimus, ambo prius ad sinistram ejus ad tempus, ambo nunc ad dextram ejus sedere perpetuo meruerunt. A sinistris quippe Christi sedebant, cum regendis in hac vita fidelium populis apostolico jure præsiderent, illo nimirum in regno, de quo ipse ait [Luca 17.]: Regnum Dei intra vos est. Sedent a dextris nunc in illa, quæ mortem nescit, vita, judices mundi cum illo, utramque hanc sedem illis ipso filio cum patre parante. Neque enim largitio donorum in eis separare potest, in quibus unitas naturæ semper inseparabilis manet, eodem filio attestante qui ait [Joan. 10.]: Ego et pater unum sumus. Neque enim hoc sine consideratione transeundum, quomodo dixerit Dominus indifferenter filios Zebedæi calicem suum bibituros, cum noverimus unum ex his,

Jacobum scilicet, per effusionem sanguinis vitam finire : alium vero, id est Joannem, in pace ecclesiæ quievisse. Nam de Jacobi martyrio Lucas aperte testatur, quia misit Herodes rex manus, ut affligeret quosdam de ecclesia, occidit Jacobum Joannis fratrem gladio. De cujus passione etiam historia ecclesiastica [Euseb. ii. 9.] rem quandam dignam memoria refert. Quandoquidem, inquit, et ei qui obtulerat eum judici ad martyrium, Jacobum scilicet, motus etiam ipse confessus est se esse Christianum, Ducti sunt, inquit, ambo pariter ad supplicium. Et dum ducerentur in via, rogavit Jacobum dare sibi remissionem. At ille parumper deliberans, Pax tibi, inquit, et osculatus est eum. Et ita ambo simul capite plexi sunt. Porro de Joanne narrant historiæ fideles, quia cum sciret sibi supervenisse diem recessus sui, convocatis discipulis suis in Epheso, per multa signorum experimenta promens Christum, descenderit in defossum sepulturæ suæ locum, et facta oratione positus sit ad patres suos, tam extraneus a dolore mortis, quam a corruptione carnis invenitur alienus. Quomodo ergo calicem Domini bibere dictus est, de quo constat, quia nequaquam per mortem passionis de corpore exivit; nisi quia duobus modis idem calix bibitur, uno videlicet cum a persecutore illata mors patienter suscipitur; alio, cum mens ad passionem prompta habetur, cum vita martyrio digna geritur? Nam et Joannes ipse quoniam sit paratus ad potandum pro Domino mortis calicem docuit, quando cum cæteris Apostolis, sicut in actibus eorum legimus, carcerem et verbera gaudenti animo tolerabat, quando propter verbum Dei et testimonium Jesu in Pathmos insulam exilio relegatus est, quando, sicut historia ecclesiastica narrat, a Domitiano principe missus est in ferventis olei dolium, de quo tamen propitio Domino tam sospes et mundus extitit, quam fuerat mente et vita castissimus: et in exilium ab eodem missus, quo magis humano solatio destitutus esse videbatur,

eo ampliori supernorum civium meruit frequentia consolari. Unde ipse quoque veraciter calicem Domini cum fratre Jacobo, qui occisus est gladio, bibisse intelligitur: quia qui tanta pro veritate sustinuit, quam promptus etiam ipsam mortem si offerretur, exciperet ostendit. Sed et nos, fratres carissimi, etiamsi nil tale perpetiamur, si non vincula, non verbera, non carceres, non supplicia corporis alia, non ullam hominum persecutionem, propter justitiam toleremus, calicem tamen salutaris accipere, et martyrii palmam obtinere valeamus, si castigare corpus nostrum et servituti subicere curamus, si in spiritu humilitatis et animo contrito Domino supplicare assuescimus, si illatas a proximo contumelias placida mente suscipere satagimus, si et eos qui nos odio habent, qui injurias nobis inferunt, diligere, his bene facere, pro horum vita et sospitate studemus exorare, si cum virtute patientiæ bonorum quoque operum fructibus adornari contendimus. Taliter enim conservantibus nobis, et corpora nostra, juxta Apostoli vocem, hostiam viventem, sanctam, Deo placentem exhibentibus, Domino largiente dabitur, ut communi cum eis qui membra sua in mortem pro Christo dederunt gloria remuneremur: quia sicut mors illorum, sic et vita nostra pretiosa fit in conspectu Domini, diruptisque vinculis carnis, et ipsi atria supernæ civitatis intrare, atque inter choros beatorum martyrum vota gratiarum Redemptori nostro reddere merebimur, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XLII.

LUCE VI. MATTH. VII. *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Non est arbor bona quæ facit fructus malos, neque arbor mala faciens fructum bonum. Unaquæque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Neque enim de spinis colligunt ficus, neque de rubo vindemiant uvam, &c.*

QUIA propitia divinitate, fratres carissimi, solennia dedicationis ecclesiæ celebramus, debemus ipsi congruere sollemnitati, quam colimus: ut sicut ornatis studiosius ejusdem ecclesiæ parietibus, pluribus accensis luminaribus, amplificato numero lectionum, addita psalmorum melodia, lætis noctem vigiliis ex more transegimus, ita etiam penetralia cordium nostrorum semper necessariis bonorum operum decoremus ornatibus. Semper in nobis flamma divinæ pariter et fraternæ caritatis augeat, semper in sanctuario pectoris nostri cœlestium memoria præceptorum, et angelicæ modulationis dulcedo sancta resonet. Hi sunt enim fructus bonæ arboris, hic boni thesaurus cordis, hæc fundamenta sapientis architecti, quæ nobis hodierna sancti Evangelii lectio commendat, nos non formam solummodo, sed virtutem potius habere pietatis. Quod etiam mystica veteris instrumenti nobis historia diligenter insinuat, quando vel Moyses tabernaculum, vel templum Domino Salomon, in sanctæ ecclesiæ typum condidit. Utraque enim domus firmiter fundata esse refertur: tabernaculum quidem, quia compactos de tabulis habebat parietes, super bases argenteas: templum autem super lapides quadros suppositos. Ligna quoque erant imputribilia, e quibus et tabernaculum omne factum, et templum intus ornatum, ac desuper tectum fulgebat. Aurum etiam de thesauro bono optimum proferebatur, de quo et tabernaculi parietes intus

et foris vestiti, et templi non tantum parietes, verum etiam laquearia, trabes, ostia, postes et pavimenta erant cooperta. Sed et vasa et utensilia domus utriusque cuncta pene aurea, neque hæc nisi de auro purissimo fieri licebat. Fructus etiam arborum qui in domum Domini offerebantur, purissimi et exquisiti esse juebantur: hoc est vitis, olivæ, thuris, myrrhæ, vel stactis, et cæterarum hujusmodi. Quæ videlicet cuncta spiritualiter intellecta, veram nostræ fidei et operationis sinceritatem denunciant. Domus namque utraque, ut diximus, universalis ecclesiæ figuram præmonstrat. Neque incongruum quis arbitretur, quod duæ sunt domus Domini in mysterio factæ, cum unam Christi domum esse ecclesiam nullus fidelis ambigat. Duæ etenim sunt conditæ domus ob significationem utriusque populi, in eandem fidem venturi, Judæi scilicet et gentilis. Unde bene tabernaculum sola plebs Hebræa condidit in eremo, templi autem structuram proselyti, id est, advenæ de gentibus quotquot in populo Israel tunc inveniri poterant, devota fide compleverunt. Sed et rex potentissimus Tyri conductus a Salomone, commodatis artificibus et lignis gratantissime jovit, quia nimirum ante incarnationem Dominicam notus tantum in Judæa erat Deus. At postquam ille in ea qua natus et passus est carne, resuscitatus a mortuis, et exaltatus est super cælos Deus, continuo super omnem terram nominis ejus gloria refulsit, orbisque universus ad ædificationem domus illius, accepta ab eo promissione donorum cœlestium, gaudens accurrit. Quid ergo ipse conditor et Redemptor noster de constructione suæ domus, qua nos sumus, in ea quæ nobis modo recitata est lectione Sancti Evangelii dicat, audiamus.

Non est arbor bona, quæ facit fructus malos: neque arbor mala faciens fructum bonum.] Bonas ergo arbores, et bonos harum fructus in constructionem sive ministerium sui templi rex sapiens quærit. At vero malæ ar-

boris quis sit finis, idem alibi docet, dicens [Matth. 3.] : Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur. Arbores namque homines, fructus autem dicit opera ipsorum. Vultis etenim nosse, qui sint arbores malæ, qui mali fructus? Apostolus docet, dicens [Galat. 5.] : Manifesta autem sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitiae, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, hæreses, invidiæ, homicidia, ebrietates, comessiones, et his similia. Vultis audire an arbores, quæ tales fructus faciunt, ad eterni regis templum cœleste pertineant? Subjungit Apostolus, dicens: Quæ prædico vobis sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Bonæ quoque arboris fructus subsequenter enumerat, dicens: Fructus autem spiritus est caritas, gaudium, pax, patientia, bonitas, benignitas, fides, mansuetudo, continentia, de quibus et alias admonens, ait [Ephes. 5.] : Ut filii lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate, et justitia, et veritate. Qui nimirum fructus cum arboribus e quibus procedunt, et hic ad domum fidei, et illic ad habitationem supernæ beatitudinis veraciter pertinent. Audiamus denique arborem bonam de bonorum fructuum proventu lætantem [Psal. 51.] : Ego autem sicut oliva fructifera in domo Dei, speravi in misericordia Dei mei in eternum, et in seculum seculi. Fructus quippe olivæ lucidum est opus misericordiæ, et ideo jure in misericordia Dei sperat in templo eternitatis, qui in domo Dei præsentis misericordiæ gratia resplendet. Jure se talis ad templum magni regis pertinere confidens, alibi dicit [Psal. 22.] : Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ, ut inhabitem in domo Domini in longitudine dierum. At contra mala arbor videamus quales fructus ferat, et tales ferre ipsi vitemus. Dicit propheta Hieremias [Hier. 17.] : Maledictus homo qui confidit in homine, et ponit carnem

brachium suum, et a Domino recedit cor ejus. Erit enim quasi myrica in deserto. Myrica namque est infructuosa arbor et humilis, gustu nimis amara, omnique humana cultura prorsus indigna, ac propterea fructificans in deserto. Cui merito comparatur is qui a divino timore et amore recedens, ab hominibus regnum vel divitias sperat. Qui quantum a decore domus Dei sit extorris judicandus, propheta subdendo manifestat [Ibidem]: Et non videbit cum venerit bonum, sed habitabit in deserto in siccitate, in terra salsuginis et inhabitabili. Nemo ergo sibi, fratres mei, in occulto male vivens, de favore vulgi quasi bonus sit, blandiatur: quia etsi folia verborum perpulchra, si florem fame gignit odoriferum, non est arbor bona, quæ facit fructus malos. Nemo, cum recto corde bona quæ valet operatur, de sua salute desperet: quia non est arbor mala, quæ facit fructum bonum.

Unaquæque enim arbor de fructu suo cognoscitur.] Hæc cognitio de apertis solummodo vitiis sive virtutibus accipienda est, qualia superius ex Apostoli sententia commemoravimus. Namque sunt nonnulla, quæ quo animo gerantur, ignoratur a proximis, unde et in utramque partem possunt interpretari. Sed ambigua quæque justius ab his, qui bona diligunt, interpretantur in bonum, ut impleatur illud Apostoli [1 Cor. 4.]: Nolite ante tempus judicare.

Neque enim de spinis colligunt ficus, neque de rubo vindemiant uvam.] Spinæ et rubus plenæ aculeis arbores, illorum corda designant, qui vel luxuriæ, invidiæ, concupiscentiæ stimulis ipsi fœdantur, vel certe iracundiæ, detractionis, odii, superbiæ, et amaritudinis asperitatibus insuaves proximis et quasi intractabiles existunt. Ficus autem dulcem regni cœlestis memoriam, uva fragrantiam Dominicæ dilectionis significat. Non ergo de spinis colligunt ficus, neque de rubo vindemiant uvam: quia quicumque adhuc vitiorum aculeis sordent, exempla vel

doctrinam virtutum ministrare proximis nequaquam digne prævalent.

Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum, et malus homo de malo thesauro cordis sui profert malum.] Thesaurus cordis, intentio est cogitationis, ex qua proventum operis internus arbiter judicat. Unde fit plerumque, ut minora bona nonnulli majori cœlestis gratiæ mercede operentur, videlicet propter intentionem cordis qua majora voluerant patrare bona si possent, et alii majora virtutum opera ostentantes, ob incuriam cordis tepidi minora a Domino præmia sortiantur. Denique opus viduæ, quæ duos nummos detulit ad templum, innumeris divitum donariis ab interno cordium scrutatore præfertur.

Ex abundantia enim cordis os loquitur.] Humanum quippe judicium sæpe fallit, quia cor proximi nescit nisi ex ore et opere pensare: Dominus autem ipsum opus et sermones ex cordis radice perpendit. Illius ergo ex abundantia cordis os loquitur, qui ex qua intentione promantur verba, non ignorat. Quod etiam subsequenter astruit, manifeste ostendens, quia locutio bona absque operum attestatione nihil omnino prosit.

Quid autem vocatis me Domine Domine, et non facitis quæ dico?] Dominum namque vocare boni donum thesauri, bonæ videtur esse fructus arboris. Omnis enim quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit. Sed si is qui invocatur nomen Domini, præceptis Domini perverse vivendo repugnat, profecto patet quia de bono cordis thesauro prolatus non fuit bonus, quod lingua sonuit: nec talem fructum confessionis fici radix, sed spinæ, hoc est, horrida vitiis, et non multitudine Dominicæ dilectionis, onusta conscientia procreavit. Quæ autem sit vera fructuum bonorum malorumque discretio, Dominus sub alia figura subdendo designat:

Omnis qui venit ad me, et audit sermones meos, et facit eos, ostendam vobis cui similis sit. Similis est ho-

mini ædificanti domum.] Homo autem hic domum ædificans, ipse est mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus, qui dilectam sibi domum sanctam videlicet ecclesiam, in qua perpetuo maneret, ædificare et consecrare dignatus est.

Qui fodit in altum, et posuit fundamenta supra petram.] Quia in corde suorum fidelium quicquid terrenæ intentionis invenit, funditus extirpare studuit, quatenus ejectis priscae consuetudinis rudibus, ac cogitationibus superfluis, stabilem in eis ipse et inconcussam possit habere mansionem. Ipse est enim petra, supra quam huiusmodi domus fundamenta collocavit. Nam sicut in domo ædificanda nil petrae, cui fundamentum imponatur, antefertur; ita sancta ecclesia petram suam, videlicet Christum, imo habet in corde reconditam: neque aliquid fidei illius ac dilectioni præponit, adeo ut pro hac etiam mortem pati non dubitet: cui nimirum petrae princeps ecclesiæ, quia firmissime inhæsit, ab ea nomen accepit, quando audivit [Matth. 16.], Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.

Inundatione autem facta, illisum est flumen domui illi, et non potuit eam movere: fundata enim erat supra petram.] Patet expositio, quia pulsata est sæpe pressuris ecclesia, nec dejecta. Quod si qui credentium male victi cesserunt, ad hanc utique domum non pertinebant: quia si supra petram fidei, et non potius super arenam perfidiæ vel levitatis fundati consisterent, labefactari prorsus nunquam valerent. Notandum autem, quod hæc inundatio tentationum tribus modis ecclesiam impugnat. Nam vel a sua concupiscentia tentatur quisque abstractus et illectus, vel falsorum fratrum improbitate fatigatur, vel aptioribus externorum appetitur insidiis. Quæ videlicet tentamenta Dominus alibi portas inferi nuncupat, et merito: quia nimirum si vicerint, in eternum trahunt interitum. Et super hanc petram, inquit [Matth. 16.], ædificabo ecclesiam meam, et portæ inferi

non praevallebunt adversus eam. Etsi ergo pulsan, non tamen dejiciunt ecclesiam Christi portæ diaboli: etsi irruit inundatio perfidiæ, non subruit domum fidei. Quæ enim adjutori suo veraciter dicere potest, Dum anxiaretur cor meum, in petra exaltasti me: non debellatur ab extraneis, quia rabiem persequentium infidelium cum corona martyrii patiundo superat: non corrumpitur a falsis fratribus, quia et hæreticorum dogmata recte credendo refutat, et vitiosa quorundam catholicorum exempla sobrie et juste, et pie vivendo devitat: non obcæcatur fumo propriæ cupiditatis, quia fervet interius solo ardore Dominicæ caritatis. Huic autem homini, id est, redemptori nostro, qui ecclesiam sibi universalem invincibili mentis fortitudine copulavit, pro modulo suo quique simulantur electi, quando quod ipse in tota ecclesia generaliter facit, hoc illi in suis singuli cordibus agere specialiter curant. Nam quasi in altum fodiendo, suam vigilanter conscientiam discutiunt: ne quid in ea sordidum lateat, solerter inquirunt: cunctas a fundo cordis supervacuorum cogitatum latebras, manu sedulæ discretionis exhauriunt, quatenus firmam quietamque fidem petrae illi fortissimæ, hoc est, Christo præparent: fitque ut per ejus præsentiam insuperabiles inter seculi torrentis adversa simul et prospera blandientis perdurent. Hæc, adjuvante Domino, fratres carissimi, de Evangelicæ lectionis expositione transcurrimus: sed videtur congruum solennitati quam colimus, de ædificatione templi aliqua commemorare, et quam decenter ornatus illius ecclesiæ significationi conveniat, indagare. Narrat ergo sacra scriptura, quia præceperit Salomon, ut tollerent lapides grandes, lapides pretiosos in fundamentum templi, et quadrarent eos. Lapidem autem grandes et pretiosi, qui in fundamento locati, totum onus templi sibi superimpositum portant, eximios sanctæ ecclesiæ doctores insinuant, grandes nimirum excellentia meritorum, pretiosos claritate signorum, quæ ab ipso

Domino verbum audientes totam ecclesiæ crescentis fabricam sua prædicatione genuerunt. Quando enim in scripturis fundamenta plurali numero dicuntur, vel prædicatores sanctos, vel firmas justorum cogitationes significant. Unde est illud Psalmistæ [Psal. 81.] : Fundamenta ejus in montibus sanctis. At cum singulari numero fundamentum ponitur, ipsum sæpius auctorem bonorum omnium indicat, de quo Apostolus ait [1 Cor. 3.] : Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus : et de quo rursus ad credentes, Sed estis, inquit [Eph. 2.], cives sanctorum, et domestici Dei, superædificati super fundamentum apostolorum et prophetarum. In hoc ergo fundamento, lapides grandes et pretiosi, qui templum omne gestarent sunt positi : quia per ipsum ad propagandam toto orbe ecclesiam, et prius patriarchæ et prophetæ, et postmodum sunt apostoli instructi, qui quo arctius amoris ejus inhærebant, eo fortius sectatores suos in ædificio cœlesti sustentabant. Quos videlicet lapides rex quadrare præcepit, ut magistros ecclesiæ compositos moribus, et immobiles animo esse debere signaret. Sicut enim quadratum quacunque vertitur parte, stat ; ita nimirum vita perfectorum, quæ ad veritatis lineam sollicite directa est, nullis tentationum impulsibus a sua novit stabilitate dejici. Erat autem templum de marmore Pario, qui est lapis albus, extructum, ut candorem ecclesiasticæ castitatis exprimeret ; de quo in amoris cantico Dominus ait [Cantic. 2.] : Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Habebat sexaginta cubitos in longitudine, et viginti cubitos in latitudine, et triginta cubitos in altitudine. Longitudo ergo templi fidem sanctæ ecclesiæ designat, per quam longanimiter inter opera sua bona pravorum adversa tolerat : latitudo caritatem, qua ipse intus per viscera pietatis spatiat : altitudo spem, qua propter bona, quæ per caritatem operatur, cœlesti vitæ præmia ex-

pectat. Et bene longitudo sexaginta est cubitorum. Senario enim numero, bonorum operum solet perfectio designari: quia et Dominus mundi ornatum sex diebus perfecit, et sex sunt hujus seculi ætates, in quibus sancta ecclesia pro eterna requie piis actibus instat. Bene viginti sunt cubiti latitudinis, quia geminum est præceptum caritatis, qua ecclesia in tribulatione dilatatur, quando perfectus quisque et conditorem ex toto corde, tota anima, tota virtute, et proximum tanquam seipsum diligere probatur. Bene triginta in altitudine sunt cubiti, quia omnis electorum spes ad visionem sanctæ trinitatis, quantum valet, se exercendo et purificando præparat. Sex igitur ad fidei longanimitatem, tria ad celsitudinem spei, duo pertinent ad latitudinem amoris, quibus tribus virtutum insignibus totum sanctæ ecclesiæ statum constat perfrui. Quod autem per denarium, qui perfectus est numerus, singula hæc multiplicantur, multiplex ejusdem perfectionis augmentum figurate denunciatur. Notandum sane quod triginta cubiti altitudinis non usque ad supremum templi fastigium, sed usque ad laquearia pertingebant: deinde ad laquearia medii cœnaculi alii triginta cubiti altitudinis assurgebant. Porro tertium cœnaculum quod supererat sexaginta habebat cubitos in altitudine, ac sic omnis altitudo domus in centum viginti erat cubitos extenta. Prima igitur domus triginta cubitis in altitudinem surgit, quia præsens ecclesia ad videndam speciem sanctæ trinitatis tota intentione suspenditur: superior domus triginta æque cubitis se in altum attollit, quia solutæ corporibus animæ perfectorum, usque ad diem universalis iudicii, ejusdem beatæ et individuae trinitatis præsentī visione fruuntur. Suprema domus bis tricenis alta est cubitis, quia resuscitati a mortuis omnes electi, in contemplatione ejusdem sui conditoris, qui in tribus personis unus est Deus, eterna spiritus simul et carnis immortalitate gaudebunt. Factus est autem medius paries

in templo de tabulatis cedrinis viginti cubitorum altitudinis, qui divideret oraculum, id est, sanctum sanctorum a priore parte templi, habebatque oraculum viginti cubitos longitudinis, et viginti cubitos altitudinis. Porro ipsum templum pro foribus oraculi quadraginta cubitorum erat, in quo erant mensæ et candelabra de auro: sed et altare aureum prope ostium tabernaculi, quatenus incenso in eo thymiamate, vapor fumi ascendens aperiret oraculum ubi erat arca testamenti, super quæ erant Cherubin gloriæ obumbrantia propitiatorium. Prior ergo domus præsentis ecclesiæ statum, interior vitæ cœlestis ingressum designat. Unde recte in priori mensa et candelabra sunt facta, quia nimirum in hac vita, lumine sanctarum scripturarum et sacramentorum cœlestium refectione, opus habemus: in futuro autem talibus non egemus subsidiis, ubi juxta Psalmistæ vocem quæcunque apparuerint cum justitia, satiabuntur manifestata gloria Christi. In hac quoque vita corda justorum, quasi altare incensi aureum, splendida fulgent per munditiam sanctitatis, aromatibus referta desideriorum spiritualium incendio flagrant amoris continui: et quasi in proximo cœlestis introitus positus, suavissimum suæ orationis vaporem juxta sancta sanctorum superna emittunt, ubi Christus est in dextra Dei sedens. Quem aptissime arca testamenti, quæ erat intra velum, designat, in qua urna erat aurea habens manna, et virga Aaron quæ fronderat, et tabulæ testamenti. Ipsa namque arca naturam humanitatis ejus, urna mannæ plenitudinem divinitatis, virga Aaron potentiam sacerdotii ejus inviolabilem, tabulæ testamenti designant: quia ipse legem dedit, quique etiam benedictionem his qui legem faciunt, dabit. Bene templum præ foribus oraculi quadraginta cubitorum erat longitudinis, quando in hac adhuc vita jejuniis, et continentia nos castigari oportet, ut ad internæ dulcedinis satietatem pervenire mereamur. Namque hoc numero castigationem vitæ

præsentis significare intelligit omnis, qui quadragenarium Moysi, vel Heliae, vel ipsius Domini jejunium recte intelligere novit. Bene ipsum oraculum, in quo arca per Cherubin gloriæ tegebatur, viginti cubitos longitudinis, latitudinis et altitudinis habebat, qui numerus perfectionem, ut diximus, geminæ dilectionis insinuat : quia quicquid in hac peregrinatione pro Deo geritur, totum hoc in illa mansione patriæ perennis, ubi magnificentia ejus continua beatorum spirituum laudatione sustollitur, in sola dilectionis amplitudine perficitur. Erat et porticus ante templum viginti cubitorum longitudinis, juxta mensuram latitudinis templi, et decem cubitorum latitudinis, habens ostium contra ostium templi ab oriente : quæ videlicet porticus illam sanctæ ecclesiæ plebem designat, quæ Dominicæ incarnationis tempora præcessit : nec tamen ab ejusdem incarnationis fide vacua remansit. Hoc est enim ostium porticus, contra ostium templi esse ad ortum solis, fidem populi prioris de Christo eandem esse quæ sequentis, eodemque gratiæ orientis lumine cunctorum fidelium corda illustrari. Unde bene in eadem porticu duæ columnæ ærææ, maximi et mirandi operis circa ostium templi narrantur esse statutæ, et his capitella quasi opere lilii superimposita. Columnæ enim stant ante ostium templi : quia adventum Redemptoris nostri qui ait [Joan. 10.], Ego sum ostium, per me si quis introierit, salvabitur : præcesserunt doctores egregii, de qualibus dicit Apostolus [Galat. 2.], Jacobus et Cephas et Joannes, qui videbantur columnæ esse, qui eidem adventui ejus testimonium perhiberent. Una enim a dextris ostii, alia stabat a sinistris : quia et populo Israel, qui tunc divina fide et caritate calebat, incarnationem sui redemptoris futuram præcinebant : et non minus gentibus, quæ adhuc quasi ad aquilonem positæ perfidiæ frigore torpebant, ejusdem Redemptoris ingressum prædicabant esse pandendum. Quod vero capitella columnarum quasi opere lilii fabricata erant,

significat quia tota prædicationis eorum summa, de claritate perpetuæ beatitudinis insonuit: ejusque videndam gloriam suis auditoribus promisit, qui eternus ante secula Deus existens, homo factus est in fine seculorum, ut quasi flos lili interius colorem aurosum, exterius haberet candidum. Quid namque auri rubor in candore, nisi fulgor est divinitatis in homine? Quem videlicet hominem et prius virtutibus clarum ostendit, et post mortem niveo incorruptionis splendore vestivit. Hæc nos, fratres carissimi, in præsentis festi nostri gaudium de structura templi pauca ex pluribus fraternitati vestræ exposuisse libuit, quatenus et miranda terrestris domus Domini fabrica delectaret auditum, et hæc spiritualiter intellecta mentes nostras ardentius ad amorem supernæ habitationis erigeret. Diligamus ergo, fratres mei, toto corde decorem domus eternæ, quam ex Deo habemus in cœlis, et de loco tabernaculi gloriæ ejus sedulo cogitare, ac nos alterutrum admonere curemus. Unum ante omnia petamus ab eo, et hoc infatigabili intentione quæramus, ut inhabitare mereamur in domo ejus omnibus diebus vitæ nostræ, hoc est, perenni vita ac luce felices. Non autem spernit neque despicit preces pauperum, quando hoc quod diligit ipse, precamur: sed clementer exaudiens donabit nos videre bona sua in terra viventium Christus Jesus Dominus noster, qui vivit et regnat in ævum.

HOMILIA XLIII.

JOAN. XII. *In illo tempore ante sex dies paschæ venit Jesus Bethaniam, ubi fuerat Lazarus mortuus, quem suscitavit Jesus, &c.*

MORIS esse prudentium solet, non solum ex eis, quæ recte apprehenderint, verumetiam ex illis, quæ aliter gesta seu dicta cognoverint, prudentiæ discere virtutem: hæc nimirum ut imitentur sequendo, illa ne incurrant devitando. Quod nos, fratres dilectissimi, in hodierna sancti Evangelii lectione facere ratio cogit, non tantum videlicet devotionem amatorum Christi ad exemplum discere virtutis, sed perfidiam considerare, et consideratam citius declinare persequentium. Sequamur enim necesse est illarum prudentiam fœminarum, quas tanta fide et dilectione Domino adhæsisse cognovimus: fugiamus insipientiam pontificum et pharisæorum, qui sapientiam Dei circumvenire insidiis et interficere quærebant: caveamus dementiam eorum, qui sanctificandi propter pascha Hierosolymam ascenderant, sed obliiti sanctificationis, in ipsa domo orationis de Salvatoris nece tractabant. Imminebat pascha, quo sanctificatum quemque ac mundum ad esum agni venire oporteret: et ipsi qui sanctificandi ad templum ascenderant, sordiores jam de conspiratione effundendi sanguinis descenderant. Curemus solerter, quia paschæ nostri tempus appropriat. In illo jam veniente sanctificati ad altare Dominicum accedamus, non agni carnes comesuri, sed nostri Redemptoris mysteria sancta sumpturi. Munde-
mus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, perfecti sanctificationem in timore Dei. Nemo domum orationis convertat in speluncam latronum: nemo membris Christi mortis laqueos substernat, nemo manens

adhuc in morte ad accipiendā vitæ mysteria præsumat accedere. Qui eum non diligit, manet in morte. Diligamus Christum in seipso, diligamus in membris ejus: quæramus Dominum, et vivet anima nostra: quæramus autem eum, non sicut impii ad occidendum, sed ut fideles perpetuo fruendum. Quærebant, inquit, Jesum, et colloquebantur adinvicem in templo stantes. Quid putatis, quia non venit ad diem festum? Quærebant enim Judæi Jesum, sed male: quærebant eum ut venientem ad diem festum interficerent. Quæramus autem nos illum stantes in templo Dei, et perseverantes unanimiter in oratione, et colloquamur adinvicem psalmis, hymnis, canticis spiritualibus, in gratia postulantes ipsum, ut venire ad diem festum nostrum, et sua nos præsentia illustrare, sua ipse nobis dona sanctificare dignetur.

Dederant autem pontifices et pharisæi mandatum, ut si quis cognoverit ubi sit, indicet, ut apprehendant eum.] Demus et nos invicem mandatum, fratres mei, ut si quis cognoverit in cujus corde fratris uberiora sint viscera misericordiæ, major humilitas, benignitas, modestia, potentia, cæterarumque abundantior copia virtutum, præsentis videlicet indicia Christi, indicet confestim ubi sit talis, ut vestigia Christi quæ apud eum sunt inventa fideliter imitando teneamus. Sciens autem Dominus conspirasse de se occidendo Judæos, non fugit insidian-
tium manus, sed certus de gloria resurrectionis primo venit Bethaniam, proximam Hierosolymis civitatem, ubi Lazarum suscitaverat a mortuis: deinde etiam Hierosolymam, ubi ipse pateretur et resurgeret a mortuis. Hierosolymam quidem, ut ipse ibi moreretur: Bethaniam vero, ut suscitatio Lazari cunctorum memoriæ arctius imprimeretur, et magis magisque confunderentur, atque inexcusabiles convincerentur impii principes, qui occidere non timerent eum, qui suscitare possit a mortuis, et nec beneficiis suscitationis provocati, nec divina suscitantis virtute perterriti, animos ab injusta cæde retra-

herent. Et ne dicerent machinatores calumniarum, phantastice suscitatum fuisse Lazarum, facta ibi Domino cœna, et ipse unus erat ex discumbentibus cum eo, ut dum viventem, loquentem, epulantem, cum suis familiariter conversantem viderent sive audirent, vel suscitantis potentiam agnoscerent, et acciperent gratiam, vel obdurato corde nolentes veritati acquiescere, incurrerent pœnam. Mystice autem cœna hæc Dominica, ubi Martha ministrabat, et Lazarus inter alios discumbibat, fides est ecclesiæ quæ per dilectionem operatur : unde alibi Dominus de credituris in se populis dicit ad discipulos [Joan. 4.] : Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Et hoc exponens adjunxit : Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus. In qua cœna Martha ministrat, cum anima quæque fidelis operam Domino suæ devotionis impendit : Lazarus vero unus fit ex discumbentibus cum Domino, cum etiam ii qui post peccatorum mortem resuscitati ad justitiam sunt, una cum eis qui in sua permansere justitia, de præsentia veritatis exultant, pœnitentes simul cum innocentibus cœlestis gratiæ muneribus aluntur. Et bene eadem cœna in Bethania celebratur, quæ est civitas in latere montis Oliveti, et interpretatur domus obedientiæ. Domus namque obedientiæ ecclesia est, quæ fideliter Domini jussis obtemperat : et ipsa est civitas, quæ super montem misericordiæ constituta, nunquam potest abscondi, ipsaque de de sui latere constructa Redemptoris, id est, aqua ablutionis et sanguine sanctificationis, quæ de ipsius latere pro se morientis exiere, imbuta est : ubi etiam altera soror Lazari Maria in magnæ indicium dilectionis, sicut sequentia monstrant Evangelicæ lectionis, accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi, et unxit pedes Jesu, et extersit capillis suis pedes ejus. Quo facto non solum suæ dat indicium devotionis, sed et aliarum fidelium Deo animarum signat pietatis obsequium. Sed prius notan-

dum, quod sicut narrantibus Matthæo et Marco didicimus, non solum pedes Domini Maria, sed et caput nardo perfudit. Nec dubitandum est quin et ipsa sit mulier, quæ, sicut Evangelista Lucas refert [Lucæ 7.], Quondam peccatrix ad Dominum cum alabastro venit unguenti, et stans retro secus pedes ejus, lacrymis cœpit rigare pedes ejus, et capillis capitis sui tergebat, et osculabatur pedes ejus, et unguento ungebat. Eadem ergo est mulier, sed ibi pedes solum Domini prona unguebat, et hoc inter pœnitentiæ lacrymis, hic autem gaudia justæ operationis et pedes ungere, et ad caput quoque ungendum non dubitavit erigi. Ibi quippe rudimenta pœnitentium, hic justitiam perfectarum designat animarum, unde recte tunc mensura unguenti non dicitur, nunc autem libra fuisse perhibetur. Quid namque per libram unguenti, nisi perfectio justitiæ exprimitur? Tunc quale fuerit unguentum, tacetur, nunc quia nardi pistici, id est, fidelis, neque extraneis speciebus adulterati, sed pretiosi fuerit indicatur, ut perfectæ fidei et actionis quæ sit castitas, intimetur. Per caput autem Domini quod unxit Maria, sublimitas divinitatis ejus, per pedes humilitas incarnationis exprimitur. Et pedes ungimus ejus, cum mysterium susceptæ incarnationis debita laude prædicamus; caput ungimus, cum excellentiam divinitatis digna verbi opinione veneramur. Quid enim per unguentum, nisi bonus odor opinionis insinuatur? Paulo attestante, qui ait [2 Cor. 2.]: Deo autem gratias, qui semper triumphat nos in Christo Jesu, et odorem notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco. Potest quoque per caput Domini mediator Dei et hominum, qui est caput ecclesiæ, recte significari; per pedes autem ultima quælibet membra ejus non inconvenienter intelligi, de quibus in fine dicturus est [Matth. 25.], Quamdiu fecistis uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Et caput ungimus Domini, cum divinitatis ejus gloriam digna fidei, spei, caritatisque dulcedine complectimur,

cum laudem nominis ejus bene vivendo dilatamus. Pedes unguimus Domini, cum pauperes ejus verbo consolationis ne desperare in pressuris debeant, refovemus. Eosdem capillis nostris extergimus, cum de rebus quæ nobis superfluunt, egentium necessitati communicamus: fitque de nobis quod sequitur,

Et domus impleta est ex odore unguenti.] Quia pro modulo nostro mundus impletur ex opinione devotionis, qua Deum et proximum simplici puroque corde venerari ac diligere probamur: fitque quod in amoris cantico sponsa gloriatur, dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum. Ubi aperte quid Maria semel fecerit, typice autem quid omnis ecclesia, quid anima quæque perfecta semper faciat, ostenditur.

Dixit ergo unus ex discipulis ejus Judas Iscariotes, qui erat eum traditurus: Quare hoc unguentum non vendidit trecentis denariis, et datum est egenis?] Væ impio traditori, væ complicitibus nequitiae ejus, etiam nunc membra Christi persequentibus, qui famam virtutis, quam ipsi habere non merentur, proximis, qui hanc habent, invidere non cessant! Et quidem putare possemus Judam cura pauperum hæc fuisse locutum, sed prodit mentem illius testis verax, qui ait:

Dixit autem hoc, non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat, et loculos habens, ea quæ mittebantur, exportabat.] Non ergo tunc Judas periit, quando pecunia corruptus Dominum prodidit, sed jam perditus Dominum sequebatur, qui loculos habens Dominicos, ea quæ mittebantur in iis, non solum in ejus ministerio portare, sed etiam furto exportare solebat. Videns enim Dominus cor Judæ cupiditatis jam sorde pollutum, prævidens pejoris prodicionis sorde polluendum, commisit ejus fidei quicquid habebat in sacculis, eumque de his quæ vellet facere, permisit, ut vel collati honoris, vel habitæ memoria pecuniæ mentem ab ipsius venditione revocaret. Verum quia semper avarus eget, neque un-

quam beneficiorum perfidus meminit, impius a furto pecuniæ quam portabat, pervenit ad traditionem domini qui commendabat.

Dixit ergo Jesus : Sine illam, ut in diem sepulturæ meæ servet illud.] Quasi innocenter interroganti Judæ Dominus simpliciter et mansuete, quo ministerium Mariæ pertineret, exposuit : quia ipse videlicet moriturus, et ad sepeliendum aromatibus esset ungendus. Ideoque Mariæ, cui ad unctionem mortui corporis ejus, quamvis multum desideranti pervenire non liceret, donatum sit viventi adhuc impendere obsequium, quod post mortem celeri resurrectione præventa nequiret : unde bene Marcus Dominum de illa dixisse testatur [Mar. 14.], Quod habuit, hæc fecit : prævenit ungere corpus meum in sepulturam. Quod est aperte dicere : Quia corpus meum jam defuncti tangere non poterit, solum quod nunc potuit, fecit, prævenit vivum adhuc funerandi officio donare.

Pauperes enim semper habetis vobiscum, me autem non semper habetis.] Et hic magnæ moderamine patientiæ Dominus non Judam arguit avaritiæ, et non pauperum gratia de pecunia loqui, sed ex ratione demonstrat non esse culpandos eos, qui ei inter homines conversanti de facultatibus suis ministrarent, cum tam parvo tempore ipse apud ecclesiam corporaliter mansurus, pauperes autem, quibus eleemosyna fieri posset, in ea semper essent habendi.

Cognovit ergo turba multa ex Judæis, quia illic esset, et venerunt non propter Jesum tantum, sed ut Lazarum viderent, quem suscitavit a mortuis.] Curiositas hos, non caritas, adduxit ad Jesum. Sed nos versa vice, fratres carissimi, si cognoscimus ubi Jesus est, ubi mansionem facit, ubi Bethaniam, id est, domum animæ obedientis in qua habitat, invenit, veniamus illuc contemplatione, non propter hominem tantum, quem a morte animæ suscitatum spiritualiter vivere donavit, sed ut bonam

hominis vitam imitando per hoc ad visionem Jesu per-tingere mereamur: quia pro certo cognovimus ubi Jesus est. Resurrexit enim post mortem, et ascendit in cœ- lum, ibi habet mansionem perpetuam. Ipsa est vera Bethania, civitas scilicet cœlestis, quam nullus valet nisi obediens intrare. Studeamus igitur venire illuc internis cordis affectibus, suspiremus illuc ipsum domus illius conditorem, petamus omnes, petamus singuli, ut inha- bitemus in domo ejus omnibus diebus vitæ nostræ: non ut Lazarum ibi videamus quem suscitavit a mortuis, sed ut ipsi cum Lazaro et cæteris sanctis resuscitati a mor- tuis, videamus voluntatem Domini, et protegamur a templo sancto ejus.

Cogitaverunt autem principes sacerdotum, ut Lazarum interficerent: quia multi propter illum abibant ex Judæis, et credebant in Jesum.] O cæca cæcorum versutia, occi- dere velle suscitatum, quasi non possit suscitare occi- sum, qui poterat defunctum! Et quidem se utrumque posse docuit, qui et Lazarum defunctum, et seipsum suscitavit occisum. Sed nos, fratres, relicta malitia per- fidorum, sequamur devotionem fidelium, abeamus ab impiorum contubernio, non sedeamus in consilio vani- tatis, et cum iniqua gerentibus non intremus: credamus in eum, qui non tantum corpus, sed et animam salvat a morte, servemusque operando quod credimus, ut cre- dentes vitam eternam habeamus in nomine ejus, qui cum patre et spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XLIV.

LUCE II. *In illo tempore exiit edictum a Cæsare Augusto, ut describeretur universus orbis, &c.*

AUDIVIMUS ex lectione Evangelica, fratres carissimi, quia nascituro in mundum Redemptore mundi, Deo et Domino nostro Jesu Christo, exiit edictum a Cæsare Augusto, qui tunc mundani regni apicem tenebat, ut mundus describeretur universus. Quod non casu contigisse putandum est, sed certissima dispensatione ejusdem nostri Redemptoris intelligendum esse provisum. Ipse etenim mediator Dei et hominum, sicut matrem sibi divinitus, quam voluit prævidit, de qua nasceretur, quando vellet, humanitus; ita etiam tempora nativitatis, quæ voluit elegit: imo ipse ea qualia voluit esse, donavit, talia videlicet in quibus sopito turbine bellorum, nova pacis insolitæ tranquillitas totum contegeret orbem. Quod enim majus in hac vita potuit esse pacis indicium, quam ab uno homine orbem describi universum, atque unius census numismate concludi? Matrem quippe elegit virginem, quia non aliter Dei filium nasci in carne, quam de intemerata genitrice decebat. Tempus quando nascere-tur summæ pacis elegit, quia hæc nimirum ei nascendi in mundo causa fuit, ut genus humanum ad supernæ pacis dona reduceret. Hinc etenim scriptum est [Ephes. 2.]: Ipse est pax nostra, qui fecit utraque unum: id est, qui de angelis et hominibus unam Dei domum pius mediator et reconciliator instituit. Pacis temporibus natus est Dominus noster, ut etiam statu temporis ipsum esse se doceret, de quo præmissa propheta dicebat: Multiplicabitur ejus imperium, et pacis non erit finis. Unde bene idem propheta alias cum incarnationem illius ac nostræ redemptionis sacramenta mystico ser-

mone descripsisset, dicens : Et erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, et elevabitur super colles, et fluent ad eum omnes gentes : serenitatem quoque pacis, quæ tunc esset futura, manifeste designavit, subjiciens : Et conflabunt gladios suos in vomeres, et lanceas suas in falces. Non levabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur ultra ad prælium. Propter quod et mox exhortando subjunxit : Domus Jacob, venite, et ambulemus in lumine Domini. Præmisit ergo tempora pacis, et sic apparens in carne ipse auctor pacis et temporum conditor, primo domui Jacob, id est, plebi Israeliticæ, deinde cunctis gentibus ad se confluentibus, januam lucis aperuit, et pacis eternæ gaudia prædicavit. Nec prætereundum, quod ejusdem pacis terrena serenitas nato regi cœlesti, non solum testimonium gratiæ perhibuit, sed et obsequium impendit : quia prædicatoribus verbi illius peragrandi orbem facultatem tribuit, et ubicunque vellent Evangelii gratiam disseminandi. Quod fieri minime posset, si non uno totus orbis regeretur imperio. Sed et ipsa totius orbis descriptio, quæ a terreno rege facta memoratur, cœlestis opera regis manifeste designat : qui ad hoc nimirum apparuit in mundo, ut de cunctis per orbem nationibus electos in unitatem fidei suæ colligeret, ac nomina eorum, sicut ipse promisit, in eternum scriberet in cœlo. Hoc quoque quod ad edictum Augusti ibant omnes, ut profiterentur, singuli in suam civitatem, in nostri regis est nobis servitio spiritualiter agendum. Nostra quippe civitas sancta ecclesia est, quæ partim adhuc peregrinatur a Domino in terris, partim jam cum Domino regnat in cœlis, et post finem hujus seculi perfecta, in eternum tota cum illo regnabit. In hanc ergo civitatem debemus omnes ire, nullum a tam salubri itinere oportet excusari. Omnes nos necesse est nato regi debitum pendere censum : hoc est, et in unitate nunc ecclesiæ præsentis jussis obtemperare divinis, et ad ingressum patriæ cœlestis

infatigabili bonorum operum cursu properare. Dabatur autem in professione census denarius, qui decem nummorum in se pondus habebat, Cæsaris imaginem continens et nomen. Quod nos quoque spiritualiter oportet imitari: solvimus enim regi nostro denarium, cum decem præcepta legis illius implere satagimus. In quo videlicet denario nomen ejusdem regis nostri conscriptum gestamus, cum in cunctis actibus nostris meminerimus nos a Christo Christianos vocari, et dignitatem nominis ipsius intemeratam in nobis conservare curamus. Imaginem quoque ejus in eodem denario bonæ nostræ conversationis exprimere debemus, illam utique, quam ipse docuit, dicens [Levit. 19.]: Sancti estote, quia et ego sanctus sum, Dominus Deus vester. Hæc est namque imago Dei, ad quam in primo homine conditi sumus, ut videlicet participatione divinæ sanctitatis perpetuo sancti essemus. Hinc etenim Psalmista ait [Psal. 4.]: Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine. Sed quia hoc lumen divini vultus homo peccando amisit, placuit Deo humani vultus habitum in carne nascendo assumere, quo nos doceret in spiritu debere renasci: placuit in similitudine carnis peccati sine peccato apparere, ut nos emundaret ab omni peccato, et claritatem in nobis suæ reformaret imaginis.

Ascendit autem, inquit, et Joseph a Galilæa de civitate Nazareth, in Judæam, civitatem David, quæ vocatur Bethleem, eo quod esset de domo et familia David, ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore prægnante. Divinitus constat esse procuratum, ut ad suam quisque civitatem pergens ibi censum profiteretur, quatenus hoc edicto generali parentes nostri Salvatoris de Nazareth in Bethleem venire contingeret, sicque ad complenda vaticinia prophetarum utraque civitas incarnationis ejus insigniretur arcanis; una videlicet conceptionis, altera nativitatis honore præfulgens. Testatur namque Esaias propheta, quod Redemptorem nostrum in Nazareth con-

cipi oporteret, cum dicit [Esaïæ 11.] : Egredietur virga de radice Jesse, et Nazareus de radice ejus ascendet. Interpretatur autem Nazareus flos svie mundus. Quo vocabulo incarnatus pro nobis Dei filius recte potuit cognominari, quia et ipse mundam vitiis omnibus naturam suscepit hominis, et in se credentibus cunctis fons spiritualium fructuum origoque processit, quibus recte ac beate vivendi et monstravit exempla, et dona concessit. Egressa est ergo virga de radice Jesse, et Nazareus de radice ejus ascendit, quia intemerata virgo Maria de stirpe David orta est, de cujus carne Dominus in civitate Nazareth veritatem carnis sine inquinamento carnis assumpsit. Quod vero in Bethleem esset nasciturus, hoc quoque propheticiis designatur oraculis, cum dicitur [Matth. 2.] : Et tu, Bethleem Ephrata, parvula es in millibus Juda : ex te enim egredietur, qui sit dominator in Israel. Qui bene in Bethleem natus esse dicitur, non solum propter judicium regii stemmatis, quia David inde fuit, sed et propter nomen ipsum, quia Bethleem domus panis interpretatur. Ipse namque ait [Joan. 6.] : Ego sum panis vivus qui de cœlo descendi. Quia ergo propterea de cœlo ad terram descendit, ut nobis vitæ cœlestis alimoniam donaret, nosque eternæ dulcedinis munere satiaret, merito locus in quo nascitur, domus panis vocatur. Est et alia ratio supernæ dispositionis, qua Dominus noster non in ea qua conceptus erat civitate, sed in alia nasceretur, ut videlicet ex hoc inimicos insidiantes facilius nativitatis ejus conscii vel ministri devitarent. Prævidebat quippe, quod eum mox natum Herodes persequi, atque ad mortem quærere inciperet : et propterea sic nativitatis ejus mysterium voluit in civitate David peragi, ut parentes ejus non ibi domum, non possessionem haberent, sed tantummodo tempore nativitatis ipsius illo novitii adventarent, hospites manerent, statimque completa eadem nativitate, ac declaratis signis cœlestibus quæ ei testi-

monium dare decebat, in Ægyptum cum ipso secederent. Sic etenim factum est, ut non solum eum dum quæreretur Herodes, minime reperiret: sed nec ullam cognatos ejus vexandi occasionem haberet, cujus parentes qui essent, explorare non poterat. Nec prætereunda silentio maxima conditoris et Redemptoris nostri dignatio, qui non solum incarnari pro nobis, sed et eo tempore voluit incarnari, quo mox natus professione census ascriberetur. Induit enim carnem, ut nos virtute spiritus indueret: descendit de cœlo ad terras, ut nos de terris elevaret ad cœlum: solvit tributum Cæsari, ut nobis perpetuæ libertatis gratiam donaret: servivit Dei filius in homine regi, qui divinæ servitutis ignorabat obsequium, ut nobis per hoc etiam humilitatis formam tribueret: insinuans videlicet quantum per caritatem servire debeamus invicem, cum ipse non despexerit ei, qui veræ caritatis erat nescius, impendere servitium. Ubi hoc quoque suo præmonstravit exemplo, quod postmodum principis Apostolorum erat verbo docturus [Rom. 13.]: Subditi, inquit, estote omni creaturæ humanæ propter Deum, sive regi quasi præcellenti, sive ducibus tanquam ab eo missis.

Factum est autem, inquit, cum essent ibi, impleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium suum primogenitum. Primogenitum vocat Dominum, non quia credendum sit beatam Dei genitricem alios post eum peperisse filios, quam perpetua castitate una cum viro suo Joseph constat esse memorabilem: sed ob id eum recte primogenitum appellat, quia sicut Joannes ait [Joan. 1.], Quotquot autem eum receperunt, dedit eis potestatem filios Dei fieri. In quibus filiis ipse jure primatum tenet, qui et antequam nasceretur in carne Dei filius, absque initio natus extiterat. Descendit autem ad terras, factus est nostræ particeps naturæ, largitus est nobis suæ participium gratiæ, ut sicut Apostolus ait [Rom. 8.], Sit ipse primogenitus in multis fratribus.

Et pannis eum, inquit, involvit, et reclinavit eum in præsepio, quia non erat ei locus in diversorio.] Et hic intuenda est, fratres carissimi, magna Redemptoris nostri dignatio, hic ex totis medullis cordis unicuique nostrum cum Propheta dicendum [Psal. 115.]: Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi. Ille enim cui veraciter canimus, Magnus Dominus et laudabilis nimis, et magnitudinis ejus non est finis: parvulus natus est nobis, ut nos renascendo de parvulis magnos, hoc est, de peccatoribus faceret justos. Qui ad dextram patris sedet in cælo, loco egebat in diversorio, ut nobis copiam felicium mansionum in domo patris sui donaret. Qui omnem creaturam sive in cælis invisibilem, sive visibilem in hoc mundo, multifariis induit ornatibus, qui in sua majestate, sicut de eo Propheta dicit [Psal. 103.], Amictus lumine sicut vestimento ipse in assumptione nostræ fragilitatis exiguis contegitur pannis, ut primam nobis stolam restituat, id est, ad gratiam nos immortalitatis, quam in primo parente amisimus, miseratus reducat. Ille per quem omnia facta sunt, manus pedesque suos, imo totum corpus quod induit, cunis involvi disposuit, ut manus nostras in bono opere promptas redderet, pedes nostros in viam pacis dirigeret, cuncta corporis nostri membra divinis manciparet obsequiis. Ille quem cælum et cæli cælorum non capiunt, parvi præsepis angustia continetur, ut amplitudinem nobis supernarum sedium tribueret. Et quadam præcipui gratia sacramenti in præsepio sibi sedem elegit, ubi animalia solent ad vescendum convenire. Insinuavit enim jam tunc, quia fideles omnes in sacrosancta altaris mensa ejusdem incarnationis suæ mysteriis esset refecturus: indicavit etiam, quia cum cunctos sibi humiliter obsequentes internæ suavitatis soleat gratia recreare, de quibus bene per Prophetam dicitur [Esaïæ 1.]: Bos cognovit possessorem suum, et asinus præsepe domini sui. In bove etenim designat populum Judæorum, qui ju-

gum legis portare, et ejus consueverat verba ruminare : in asino autem exprimit populum gentium, qui sordibus idololatriæ semper manebat immundus. Et quo utroque populo plurimi ad Evangelii gratiam conversi, et possessorem a quo creati sunt, cognoverunt, et cœlestibus ejus quærebant alimoniis ad perpetuam crescere salutem. Quorum primitias ei consecratas accipimus in pastoribus illis merito venerandis, qui natum eum primi, angelo nuntiante, videre et prædicare meruerunt ; et in Magis qui ad ejus cunabula de Oriente cum muneribus et precibus, stella duce, venerunt. Hi namque de Judæis ad Dominum, illi venere de gentilibus. Verum de Magis die sancto Epiphaniæ ipso ad quem venere, Domino propitiante, plenius audiemus : interim de pastoribus, qui primi ad eum venientes prioris populi fideles designant, quæ sint gesta videamus. Sequitur :

Et pastores erant in regione eadem vigilantes, et custodientes vigilias noctis super gregem suum. Et ecce, angelus Domini stetit juxta illos, et claritas Domini circumfulsit illos.] Aptè autem satis hoc superna est providentia dispositum, ut nascente Domino, pastores in vicinia civitatis ejusdem vigilarent, suosque greges a timore nocturno vigilando protegerent. Oportebat namque, ut cum magnus pastor ovium, hoc est, animarum nutritor fidelium in mundo natus est, testimonium ejus nativitati vigilantes super gregem suum pastores darent. Ipse est enim qui ait [Joan. 10.] : Oves meæ vocem meam audiunt, et ego cognosco eas, et sequuntur me, et ego vitam eternam do eis. Nam et futurum jam tunc erat, ut per orbem universum electi pastores, id est, prædicatores sancti, mitterentur, qui ad ovile Dominicum, videlicet sanctam ecclesiam, populos credentium cogerent : quorum primo, hoc est beato Petro, cum se Dominum amare profiteretur, idem Dominus ac princeps pastorum ad comprobandum eundem amorem præcepit, dicens [Joan. 21.] : Pasce oves meas. Quia nimirum

solus ille conditorem perfecte diligit, qui et proximis curam puri amoris impendit.

Et ecce, inquit, angelus Domini stetit juxta illos, et claritas Dei circumfulsit illos, et timuerunt timore magno.] Quid est quod, apparente angelo, divinæ quoque claritatis eos splendor circumdedit, quod nunquam in tota testamenti veteris serie reperimus, cum tam innumeris vicibus angeli prophetis et justis apparuerunt, nusquam eos fulgore divinæ lucis homines circumdedit legimus, nisi quod hoc privilegium recte hujus temporis dignitati servatum est? Cum enim vera lux mundi nascebatur in mundo, dignum profecto fuit, ut præco nativitatis illius etiam corporales hominum visus novitate cœlestis perfunderet lucis. Dicit namque de illius nativitate Propheta [Psal. 112.]: Exortum est in tenebris lumen rectis corde. Et quasi quæreremus quod esset lumen de quo diceret, continuo subdit [Ibidem]: Misericors, et miserator et justus Dominus. Cum ergo misericors et justus conditor ac Redemptor generis humani mundum gloria novæ nativitatis illustrare dignatus est, decebat omnimodis, ut ipsam etiam in qua natus est regionem claritas lucis novæ compleret. Apparens ergo cum claritate quid angelus pastoribus dicat, audiamus.

Nolite timere. Ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo.] Vere gaudium magnum, quia gaudium cœleste, gaudium eternum, gaudium quod nulla tristitia interveniente turbatur, quo cum solis civibus cœlestis patriæ frui donatur.

Quod erit omni populo.] Non omni populo Judæorum, neque omni populo gentium, sed omni populo credentium, qui vel de Judæis vel de gentibus orbis totius ad unam Christi confessionem aggregatur, ab una eademque mysteriorum Christi perceptione Christianus vocatur, de quo dicit Propheta [Esaïæ 9.]: Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam.

Quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus

Dominus, in civitate David.] Bene dixit, Hodie natus est. Non dixit, Hac nocte: quia videlicet cum luce cœlesti apparuit, qui diem natum evangelizabat his qui vigiliis noctis agebant, illum videlicet de quo Psalmista præcinit, dicens [Psal. 95.]: Bene nuntiate diem ex die salutare ejus. Salutaris quippe Dei, id est, Dominus Jesus, dies est ex die: quia qui temporaliter in civitate David homo ex virgine matre apparuit, ipse ante omnia tempora non localiter lumen de lumine, Deus verus de Deo vero natus est. Quia ergo habitantibus nobis in regione umbræ mortis lux orta est vitæ, apte nuntius ortus ejusdem dicit, Quia natus est nobis hodie Salvator: ut hoc quoque verbo admoniti, semper recordemur, quia nox præcessit antiquæ cæcitat, dies autem appropinquavit eternæ salutis: et ipsi abjiciamus opera tenebrarum, et ut filii lucis ambulemus. Fructus enim lucis est, sicut idem Apostolus ait [Ephes. 5.], in omni justitia, et bonitate et sanctitate.

Et hoc vobis signum: invenietis infantem pannis involutum, et positum in præsepio.] Hoc nobis signum nati in carne Salvatoris semper animo retinere condecet, ut semper ejus beneficiis gratias rependere bene vivendo discamus: quia ita voluit habitum nostræ fragilitatis assumere, ut paupertatis quoque generalis statum non refugeret. Est enim indicium assumptæ infirmitatis, quod infans et pannis involutus est: et paupertatis, quod non in stratu, sed in præsepio positus invenitur. Misericordias ergo Domini in eternum cantemus, quia ut nos perpetuo beate vivamus, ipse abjectionis ac mortalitatis nostræ socius fieri non abnuvit. Annuntiante autem angelo uno gaudium Dominicæ nativitatis, repente multitudo militiæ cœlestis adfuit, quæ eidem nato Domino obsequium suæ devotionis redderet: et quem in cœlo semper glorificare consueverat, nunc solita hymnorum laude apparente in terra concelebraret. Ubi nos quoque sua laudatione cœli cives instituunt, qualiter

hujus sacratissimæ sollemnitatis gaudia celebrare, quantas verbo Dei laudes dicere debeamus [Joan. 1.], quod in ea caro factum est, et habitavit in nobis, ut nos ad suæ gloriæ visionem sublevaret, nobis participium gratiæ et veritatis, qua ipsum plenum est, donaret. Laudant ergo Deum, et dicunt :

Gloria in altissimis Deo, et in terra pax hominibus, bonæ voluntatis.] Et aperte gloriam Deo dicunt, pacem prædicant hominibus, quia illum, in cujus nativitate lætantur, mediatorem Dei et hominum, hoc est, Deum esse verum et hominem norunt. Gloriam in excelsis Deo cantant : quia jam venisse tempus illud exultant, quo mundus abjectis diis, qui ab hominibus facti sunt, conditorem suum qui est in cælis, cognosceret. Pacem optant hominibus : quia quos ejectos prius ab eterna felicitate merito peccati despexerant, jam nunc redimente Domino in ejusdem supernæ habitationis gaudiis secum futuros intelligunt. Pacem hominibus mandant, quos in cœlesti Hierusalem, hoc est, in visione perpetuæ pacis, socios habere desiderant : ut ipsos quoque homines admonerent per observantiam pacis ad suum debere pervenire consortium. Et bene cum dicerent, *Et in terra pax hominibus*, adjungunt, *Bonæ voluntatis* : quia cum illis societatem pacis angelici spiritus habere festinant, quorum mentibus puritatem bonæ voluntatis inesse considerant. Illos secum post absolutionem carnis ad contemplationem veræ pacis subvehere lætantur, quos in carne commorantes omnia quæ agunt aut loquuntur, de radice bonæ voluntatis proferre conspiciunt. Tales namque et si infirmitas forte aliquando vel ignorantia, a perficiendo ea quam cupiunt, bona actione retardat, ante interni tamen arbitri oculos integritas, quam corde tenent, bonæ voluntatis excusat. Bona autem voluntas est conditorem nostrum ex toto corde, tota anima, tota virtute, diligere et proximos tanquam nosipsos, atque ejusdem dilectionis in nobis vigorem indiciiis quibus va-

lemus, piæ actionis ostendere. Quod cum omnibus horis ac momentis facere debeamus, quanto magis cum nativitate Domini ac Salvatoris nostri, vel annua festivitate colimus, vel frequentiori devotione recolimus: in qua specialiter angelica exhortatione docemur dona ei bonæ voluntatis offerre, in qua cives patriæ cœlestis eidem bonæ voluntati nostræ consortium suæ pacis promittunt, in qua ipsi quoque eundem hymnum angelici concentus Deo dicere solemus. Sit igitur nobis, fratres carissimi, communis ista sollennitas, sit terrestribus cum cœlestibus nec tantum ista sollennitas, sed et omnis nostra conversatio sit supernorum civium apta consortio. Meditemur interim in via quod habere desideramus in patria, concordemus etiam nos quantum valemus, vitæ illi mundissimæ beatorum spirituum, cui tunc associari speramus interna puritate mutuæ dilectionis: si divinæ laudationis dona, quibus in futuro vacare cupimus, etiam in præsentī sectemur, discamus cum Apostolo dicere [Philip. 3.]: Nostra conversatio in cœlis est, ut hoc quoque, quod sequitur, cum fiducia possimus addere, Unde etiam Salvatorem expectamus Dominum nostrum Jesum Christum. Illi namque Salvatorem ad iudicium venientem cum gaudio expectant, qui se ad ejus voluntatem cœlestem in terris vitam egisse meminerunt. Dat autem etiam fragilibus nobis ac minus perfectis magnam spem percipiendæ salutis ipse conditor et Salvator noster, qui pro nostra confirmatione fragilis apparens, mox ore consono militiæ cœlestis bonæ nostræ voluntati dona suæ perpetuæ pacis promisit Jesus Christus Deus et Dominus noster, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti, per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XLV.

LUCE 11. *In illo tempore pastores loquebantur adinvicem: Transeamus usque Bethleem, et videamus hoc verbum quod factum est, quod fecit Dominus et ostendit nobis, &c.*

NATO in Bethleem Domino salvatore, sicut sacra Evangelii testatur historia, pastoribus qui in regione eadem erant vigilantes et custodientes vigilias noctis super gregem suum, angelus Domini magna cum luce apparuit, exortumque mundo solem justitiæ non solum cœlestis voce sermonis, verum etiam claritate divinæ lucis astruebat. Nusquam enim in tota veteris instrumenti serie reperimus angelos, qui tam sedulo apparuere patribus, cum luce apparuisse: sed hoc privilegium recte hodierno tempori servatum est, quando exortum est in tenebris lumen rectis corde, misericors et justus Dominus. Verum ne parva unius angeli videretur auctoritas, postquam unus sacramentum novæ nativitatis edocuit, statim multitudo cœlestium agminum, quæ gloriam Deo caneret, pacemque simul hominibus prædicaret, adfuit: aperte demonstrans, quia per hanc nativitatem homines ad pacem unius fidei, spei et dilectionis, atque ad gloriam divinæ laudationis essent convertendi. Significant autem mystice pastores isti gregum doctores quosque ac rectores fidelium animarum. Nox, cujus vigilias custodiebant super gregem suum, pericula tentationum indicat, a quibus se suosque subjectos omnes qui perfecte vigilant, custodire non desistunt. Et bene nato Domino pastores super gregem suum vigilant. Ille etenim natus est, qui dicit [Joan. 10.]: Ego sum pastor bonus: bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis. Sed et tempus imminebat, quo idem pastor summe bonus, missis

in mundum pastoribus, oves suas, quæ longe lateque dispersæ errabant, ad semper virentia cœlestis vitæ pascua revocaret. Quorum summo pastori præcepit [Joan. 21.]: Si diligis me, pasce oves meas. Quod apertius aperiens, ait [Lucæ 22.], Confirma fratres tuos.

Et factum est: ut discesserunt ab eis angeli in cælum, pastores loquebantur adinvicem: Transeamus usque Bethleem, et videamus hoc verbum quod factum est, quod fecit Dominus, et ostendit nobis. Et venerunt festinantes, et invenerunt Mariam et Joseph, et infantem positum in præsepio.] Pastores quidem illi felici gaudio festinarunt videre quod audierant: et quia ardenti amore quæsierunt, continuo Salvatorem quem quæsierunt, invenire meruerunt. Sed et intellectualium pastores gregum, imo cuncti fideles qua mentis industria Christum quærere debeant, dictis pariter suis ostenderunt, et factis.

Transeamus, inquiunt, usque Bethleem, et videamus hoc verbum quod factum est.] Transeamus ergo et nos, fratres carissimi, cogitando usque Bethleem civitatem David, et recolamus amando quod in ea verbum caro factum est, atque ejus incarnationem dignis celebremus honoribus. Transeamus, abjectis concupiscentiis carnalibus, toto mentis desiderio usque Bethleem supernam, id est, domum panis vivi non manufactam, sed eternam in cœlis, et recolamus amando, quia verbum caro factum est. Illuc carne ascendit, ibi in dextra Dei patris sedet. Illo eum tota virtutum instantia sequamur, et sollicita cordis et corporis castigatione procuremus, ut quem illi in præsepio videre vagientem, nos in patris solio mereamur videre regnantem.

Et videamus, inquiunt, hoc verbum quod factum est.] Quam recta et pura fidei sanctæ confessio, In principio erat verbum, et verbum erat apud Deum, et Deus erat verbum! Hoc verbum natum ex patre, non factum est, quia creatura Deus non est. In qua nativitate divina

videri ab hominibus non potuit; sed ut videri posset, verbum caro factum est, et habitavit in nobis. Videamus ergo, inquit, hoc verbum quod factum est: quia antequam factum esset, hoc videre nequivimus. Quod fecit Dominus et ostendit nobis, quod incarnari fecit Dominus, et per hoc visibile nobis exhibuit.

Et venerunt festinantes, et invenerunt Mariam et Joseph, et infantem positum in præsepio.] Venerunt pastores festinantes, et invenerunt Deum hominem natum, simul et ejusdem nativitatis ministros. Festinemus et nos, fratres mei, non passibus pedum, sed bonorum perfectibus operum videre eandem glorificatam humanitatem cum ejusdem ministris digna servitutis suæ mercede remuneratis: festinemus videre illum in divina patris ac sua majestate fulgentem. Festinemus, inquam: nam non est tanta beatitudo cum desidia ac torpore quaerenda, sed alacriter sunt Christi sequenda vestigia. Nam ipse cursum nostrum data manu juvare desiderat, delectaturque audire a nobis: Trahe nos post te, curremus in odorem unguentorum tuorum. Citius ergo virtutum gressibus sequamur, ut mereamur consequi. Nemo tardat converti ad Dominum, nemo differat de die in diem, ipsum per omnia et ante omnia precantes, ut gressus nostros dirigat secundum eloquium suum, et non dominetur nostri omnis injustitia.

Videntes autem cognoverunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc.] Et nos, fratres dilectissimi, quæ dicta sunt nobis de Salvatore nostro Deo vero et homine, interim pia fide percipere, et plena dilectione festinemus amplecti, ut hæc in futuro perfectæ cognitionis visu comprehendere valeamus. Hæc etenim sola ac vera est beatorum non solum hominum, sed et angelorum vita, faciem perpetuo sui cernere creatoris, quam desiderabat ardentem Psalmista, qui dicebat [Psal. 42.]: Sitivit anima mea ad Deum vivum, quando veniam et apparebo ante faciem Dei? Cujus solius visione non autem ulla

terrenarum rerum affluentia desiderium suum satiare posse signavit, cum ait [Psal. 17.] : Satiabor dum manifestabitur gloria tua. Verum quia non otiosi ac desides, sed qui virtutum operibus insudant, divina contemplatione sunt digni, sollicite præmisit : Ego autem cum iustitia apparebo in conspectu tuo. Videntes ergo pastores cognoverunt de verbo quod dictum erat illis de Christo, quia visio Dei cognitio ejus est, et hæc est sola beata hominis vita, homine ipso dicente ac testante, qui nos patri commendans dicit inter alia [Joan. 17.] : Hæc est autem vita eterna, ut cognoscant te esse verum et unum Deum, et quem misisti Jesum Christum.

Et omnes qui audierunt, mirati sunt, et de his quæ dicta erant a pastoribus ad ipsos. Non celavere silentio pastores arcana quæ divinitus agnoverant, sed quibuscunque potuere dicebant : quia et spirituales ecclesiæ pastores in hoc maxime sunt ordinati, ut verbi Dei mysteria prædicent, et mira quæ in Scripturis didicerint, miranda suis auditoribus ostendant. Non solum autem pastores, episcopi, presbyteri et diacones, vel etiam rectores monasteriorum sunt intelligendi, sed et omnes fideles, qui vel parvulæ suæ domus custodiam gerunt, pastores recte vocantur, in quantum eidem suæ domui sollicita vigilantia præsent. Et quicumque vestrum saltem uni aut duobus fratribus quotidiano regimine præest, pastoris ejusdem debet officium implere. Quia in quantum sufficit, pascere hos verbi dapibus jubetur : imo unusquisque vestrum, fratres, qui etiam privatus vivere creditur, pastoris officium tenet, et spirituales pascit gregem, vigiliasque noctis custodit super illum, si bonorum actuum cogitationumque mundarum sibi aggregans multitudinem, hæc justo moderamine gubernare cœlestibus Scripturarum pascuis nutrire, et pervigili solertia contra immundorum spirituum insidias servare contendit.

Maria autem conservabat omnia verba hæc, conferens

in corde suo.] Maria virginalis pudicitiae jura custodiens, secreta Christi quæ noverat, nemini divulgare volebat, sed ipsum hæc quando vellet, et quomodo vellet divulgare, reverenter expectabat. Ipsa autem eadem secreta ore tacito, vigili tamen corde sedula scrutabatur. Et hoc est quod ait, Conferens in corde suo. Conferebat quippe ea quæ acta videbat his quæ agenda legerat. Videbat namque se de stirpe David ortam in Nazareth de spiritu sancto filium Dei concepisse. Legerat in propheta [Esaïæ 11.] : Egredietur virga de radice Jesse, et Nazareus de radice ejus descendet, et requiescet super eum spiritus Domini. Legerat et: Tu, Bethleem Ephrata, parvula es in millibus Juda, ex te enim egredietur qui sit dominator in Israel, et egressus ejus ab initio a diebus eternitatis. Videbat se in Bethleem peperisse dominatorem Israel, qui eternus ex patre Deus ante secula natus est: videbat se virginem concepisse et peperisse filium, et vocasse nomen ejus Jesum. Legerat in prophetis [Esaïæ 7.] : Ecce virgo concipiet, et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emanuel. Legerat: Bos cognovit possessorem suum, et asinus præsepe domini sui. Videbat Dominum positum in præsepi, quo bos et asinus solent nutriendi advenire. Meminerat sibi dictum ab angelo [Lucae 1.] : Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoque et quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Legerat modum nativitatis ejus, non nisi angelo revelante potuisse cognosci, dicente Esaia [Esaïæ 53.] : Generationem autem ejus quis enarrabit. Legerat [Micheæ 4.] : Et tu, turris gregis nebulosa, filia Syon, usque ad te veniet, et veniet potestas prima, regnum filiae Hierusalem. Audiebat angelicas virtutes, quæ sunt filiae supernæ civitatis, apparuisse pastoribus in loco, qui a conventu pecorum antiquitus turris gregis vocabatur, et est uno milliario ad Orientem Bethleem, ubi etiam nunc tria pastorum illorum monumenta in ecclesia monstrantur.

Noverat tunc venisse in carne Dominum, cui una et eterna est cum patre potestas, qui regnum daret ecclesiæ, filiæ scilicet et cœlestis Hierusalem. Conferebat ergo Maria ea quæ fienda legerat, cum his quæ jam facta cognovit: non hæc tamen ore promens, sed clauso servans in corde suo.

Et reversi sunt pastores, glorificantes et laudantes Deum in omnibus quæ audierant et viderant, sicut dictum est ad illos.] Discamus et nos, fratres carissimi, a contemplatione Dominicæ dispensationis qua nobis pie subvenire dignatus est, ad agendas semper beneficiis ejus gratias reverti. Si enim illi, sola adhuc nativitate ejus cognita, reversi sunt glorificantes et laudantes Deum in omnibus quæ audierant et viderant: quanto magis oportet nos, qui totam incarnationis illius seriem ex ordine cognovimus, qui sacramentis illius imbuti sumus, in omnibus gloriam ejus ac laudem non solum verbo, sed etiam factis prædicare: neque unquam obvisci quod ideo Deus homo natus est, ut nos ad imaginem et similitudinem suæ divinitatis renascendo reficeret: ideo namque baptizatus est aqua, ut ad nostrorum ablutionem scelerum omnium fluenta fœcundaret aquarum: ideo tentatus in eremo, ut vincendo tentatorem nobis quoque vincendi peritiam virtutemque tribueret: ideo mortuus, ut mortis destrueret imperium: ideo resurrexit et ascendit in cœlum, ut nobis resurgendi a mortuis, atque in cœlestibus perpetuo regnandi spem exemplumque præberet. Pro quibus singulis reversi ad intuitum piissimæ dispensationis ejus, glorificemus et laudemus ipsum Deum ac Dominum nostrum Jesum Christum, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti, per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XLVI.

JOAN. I. *In principio erat verbum, et verbum erat apud Deum, et Deus erat verbum, &c.*

QUIA temporalem mediatoris Dei et hominum, hominis Jesu Christi nativitatem, quæ hodierna die facta est, sanctorum verbis Evangelistarum, Matthæi videlicet et Lucæ, manifestatam cognovimus, libet etiam de verbi, id est, divinitatis ejus, eternitate in qua patri manet semper æqualis, beati Joannis Evangelistæ dicta scrutari, qui singularis privilegio meruit castitatis, ut cæteris altius divinæ Scripturæ conditoribus divinitatis ipsius caperet simul et patefaceret arcanum. Neque enim frustra in cœna supra pectus Domini Jesu recubuisse perhibetur, sed per hoc typice docetur, quia cœlestis haustum sapientiæ cæteris excellentius de sanctissimo ejusdem pectoris fonte potaverit. Unde et merito in figura quatuor animalium aquilæ volanti comparatur. Cunctis quippe avibus aquila celsius volare, cunctis animantibus clarius solis radiis infigere consuevit obtutus. Et cæteri Evangelistæ quasi in terra ambulant cum Domino, qui temporalem ejus generationem pariter et temporalia facta sufficienter exponentes, pauca de divinitate dixerunt: hic autem quasi ad cœlum volat cum Domino, qui per pauca de temporalibus ejus actis edisserens, eternam divinitatis ejus potentiam, per quam omnia facta sunt, sublimius mente volando, et limpidius speculando cognovit, ac nobis cognoscenda scribendo contradidit. Ergo alii Evangelistæ Christum ex tempore natum describunt, Joannes eundem in principio jam fuisse testatur, dicens: In principio erat verbum. Alii inter homines eum subito apparuisse commemorant, ille ipsum apud Deum semper fuisse declarat, dicens: Et verbum erat apud Deum.

Alii eum verum hominem, ille verum confirmat esse Deum, dicens: Et Deus erat verbum. Alii hominem eum apud homines temporaliter conversatum, ille Deum apud Deum in principio manentem ostendit, dicens: Hoc erat in principio apud Deum. Alii magnalia quæ in homine gessit, perhibent, ille quod omnem creaturam visibilem et invisibilem per ipsum Deus pater fecerit, ostendit, dicens: Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil. Et mire beatus Joannes in initio Evangelii sui de divinitate Salvatoris, et fidem recte credentium sublimiter imbuat, et hæreticorum perfidiam potenter exsuperat. Fuere namque hæretici, qui dicerent: Si ergo natus est Christus, erat tempus quando ille non erat: quos primo sermone redarguit, cum ait:

In principio erat verbum.] Neque vero ait, In principio cœpit esse verbum, sed in principio erat verbum: ut videlicet eum non ex tempore ortum, sed in exortu temporum jam existentem, ac per hoc sine ullo temporis initio de patre natum monstraret, juxta quod ipse loquitur in Proverbiis [Prover. 8.]: Dominus possedit me initio viarum suarum, antequam quicquam faceret a principio, ab eterno ordinatus sum. Item fuerunt hæretici, qui tres sanctæ trinitatis personas esse negantes, dicerent: Idem Deus quando vult, pater est: quando vult, filius est: quando vult, spiritus sanctus est: ipse tamen unus est. Quorum destruens errorem, subjungit:

Et verbum erat apud Deum.] Si enim alius apud alium erat, duo sunt profecto pater et filius, et non unus. Ipse modo pater, modo filius, modo etiam spiritus sanctus est: quasi mutabilis sit divinæ substantiæ natura, cum aper tissime Jacobus dicat Apostolus [Jacob. 1.]: Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Item fuere quidam pravi dogmatis auctores, qui Christum hominem tantum confitentes, Deum prorsus esse non crederent: quos consequenter exprimit, cum ait:

Et Deus erat verbum.] Fuere alii qui Deum quidem illum, sed ex tempore incarnationis factum, non autem eternum ante secula natum a patre putarent. Unde quidam talium dixisse commemoratur: Non invideo Christo facto Deo, quoniam et ego si volo, possum fieri secundum ipsum. Et horum nefandam refellit sententiam Evangelista, cum ait:

Hoc erat in principio apud Deum.] Id est, hoc verbum quod Deus est, non ex tempore cœpit, sed in principio erat Deus apud Deum. Item fuere veritatis inimici, qui Christum et ante partum virginis jam fuisse non negarent, non tamen natum ex patre Deum, sed factum a patre, et ideo minorem patre, quia creaturam, crederent. Etiam hos damnat evangelicus sermo, qui dicit:

Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil.] Si enim nihil creaturarum sine ipso factum est, patet profecto, quia ipse creatura non est, per quem omnis creatura facta est. Et ne quis audiens factam per Dominum creaturam, mutabilem crederet ejus voluntatem, quasi qui subito vellet facere creaturam, quam ab eterno nunquam ante fecisset, manifeste docet Evangelista, factam quidem in tempore creaturam; sed in eterna creatoris sapientia, quando et qualis crearetur, semper fuisse dispositum. Et hoc est quod ait:

Quod factum est, in ipso vita erat.] Id est, quod factum in tempore, sive vivum sive vita carens, apparuit, omne hoc in spiritali factoris ratione, quasi semper vixerat et vivit. Non quia coeternum est creatori quod creavit, sed quia coeterna est illi ratio voluntatis suæ, in qua ab eterno habuit et habet, quid et quando crearet, qualiter creatum gubernet ut maneat, ad quem finem singula quæ creavit, perducatur. Sequitur:

Et vita erat lux hominum.] Quo verbo aperte docetur, quod ipsa vitalis ratio, per quam omnia disposita sunt et reguntur, non omnem creaturam, sed rationabilem tantum ut sapere possit, illuminat. Homines

namque qui ad imaginem Dei facti sunt, percipere sapientiam possunt, animalia non possunt. Sed et animalis quicumque est homo, non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. Unde bene cum dixisset, *Et vita erat lux hominum*, subjunxit, *Et de his qui ab humanæ conditionis honore procul recedentes comparati sunt jumentis insipientibus, et similes facti sunt illis, atque ideo recte veritatis lumine privantur.*

Et lux, inquit, in tenebris lucet, et tenebræ eam non comprehenderunt.] Lux quippe hominum est Christus, qui omnia quæ illuminari merentur, corda hominum suæ præsentia cognitionis illustrat: tenebræ autem stulti sunt et iniqui, quorum cæca præcordia lux eternæ sapientiæ, qualia sint manifeste cognoscit, quamvis ipsos radios ejusdem lucis nequaquam per intelligentiam capere possint: veluti si quilibet cæcus jubare solis offundatur, nec tamen ipse solem, cujus lumine perfunditur, aspiciat. Sed non tamen tales omnino superna pietas despexit, verum medelam eis salutis, qua ad videndam lucem pervenire possent, adhibuit. Ipsa enim lux invisibilis, ipsa Dei sapientia, carnem, in qua videri posset, induta est, quæ in hominis habitu apparens, et loquens hominibus paulatim fide purificata eorum corda ad cognitionem suæ divinæ visionis proveheret. Missus est ante illum homo magni meriti, cujus testimonio pararentur omnes ad audiendam mox, ut appareret, ipsam Dei sapientiam, ad videndum ipsum solem justitiæ, nube jam corporis tectum: id est, ad videndum audiendumque hominem, qui Deus esset, plenum gratiæ et veritatis.

Fuit, inquit, homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum.] Non ait, ut omnes crederent in illum [Hier. 17.], Maledictus enim homo qui confidit in homine, et ponit carnem brachium suum: sed ut omnes crederent per illum, hoc est, ut per illius testimonium crederent in lucem, quam nec-

dum videre noverant, Dominum videlicet Jesum Christum, qui de seipso testatur [Joan. 8.], Ego sum lux mundi: qui sequitur me, non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Sequitur:

Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.] Et sancti quidem homines lux sunt recte vocati, dicente ad eos Domino [Matth. 5.]: Vos estis lux mundi, et Apostolo Paulo [Ephes. 5.]: Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino. Sed multum distat inter lucem quæ illuminatur, et lucem quæ illuminat: inter eos qui participatione veræ lucis accipiunt ut luceant, et ipsam lucem perpetuam, quæ non solum lucere in seipsa, sed et sua præsentia quoscunque attigerit, illustrare sufficit. Ad cujus comparationem veræ lucis non tantum minimi quilibet electi, verumetiam ipse Joannes, quo major inter natos mulierum nemo surrexit, lux non esse asseritur, ut videlicet Christus non esse, quod putabatur, monstretur. Ille enim, ut scriptum est [Joan. 5.], Erat lucerna ardens et lucens. Ardens scilicet fide et dilectione, lucens verbo et actione. Gratiam vero lucis peccatoribus infundere solius est ejus, de quo dicitur:

Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.] Omnem videlicet, qui illuminatur sive naturali ingenio, sive sapientia divina. Sicut enim nemo a seipso esse, ita etiam nemo a se ipso sapiens esse potest, sed illo illustrante, de quo scriptum est [Eccles. 2.]: Omnis sapientia a Domino Deo est. Cujus utramque naturam, et divinam scilicet, qua semper ubique totus manet, et humanam, ex qua in tempore natus loco inclusus apparuit, consequenter describit Evangelista, dicens:

In mundo erat, et mundus per ipsum factus est, et mundus eum non cognovit. In propria venit, et sui eum non receperunt.] In mundo quippe erat, et mundus per ip-

sum factus est, quia Deus erat, quia totus ubique, quia suæ præsentia majestatis sine labore regens, et sine onere continens quod fecit. Et mundus eum non cognovit, quia lux in tenebris lucet, et tenebræ eam non comprehenderunt. Mundum namque dicit hoc in loco, homines mundi amore deceptos, atque inhærendo creaturæ a cognoscenda creatoris sui majestate reflexos. In propria venit, quia in mundo, quem per divinitatem fecit, per humanitatem natus apparuit: in propria venit, quia in gente Judæa quam sibi præ cæteris nationibus speciali gratia copulaverat, incarnari dignatus est. In mundo ergo erat, et in mundum venit. In mundo erat per divinitatem, in mundum venit per incarnationem. Venire quippe vel abire humanitatis est, manere et esse divinitatis est. Quia ergo cum in mundo esset per divinitatem, mundus eum non cognovit, dignatus est venire in mundum per humanitatem, ut vel sic eum mundus cognosceret, sed videamus quod sequitur:

In propria venit, et sui eum non receperunt.] Quem enim in potentia deitatis cuncta creantem regentemque non cognoverunt, ipsum in carnis infirmitate miraculis coruscantem recipere noluerunt. Et quod est gravius, sui eum non receperunt, homines scilicet, quos ipse creavit. Judæi quos peculiarem sibi elegerat in plebem, quibus suæ cognitionis revelaverat arcanum, quos mirificis patrum glorificaverat actis, quibus suæ legis doctrinam contulerat, ex quibus se incarnandum promiserat, et in quibus se incarnatum, ut promiserat, ostendit, ipsi eum recipere venientem ex magna parte recusarunt. Neque enim omnes recusarunt, alioquin nullus esset salvus. Nunc autem multi eum ex utroque populo credendo receperunt, de quibus Evangelista consequenter insinuat dicens:

Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus.] Consideremus, fratres carissimi, quanta gratia Redemptoris

nostri, quam magna sit multitudo dulcedinis ejus. Unicus ex patre natus est, et noluit remanere unus: descendit ad terram, ubi fratres sibi, quibus regnum patris sui dare posset, acquireret: Deus ex Deo natus est, et noluit Dei tantum filius manere: hominis quoque filius fieri dignatus est, non amittens quod erat, sed assumens quod non erat, ut per hoc homines in Dei filios transferret, gloriæque suæ faceret cohæredes: ut quod ipse semper habebat per naturam, inciperent habere per gratiam. Consideremus quanta virtus est fidei, cujus merito potestas datur hominibus filios Dei fieri. Unde bene scriptum est [Abac. 2.], Quia justus ex fide vivit. Vivit enim justus ex fide non illa, quæ labiorum tantum confessione profertur, sed ea quæ per dilectionem operatur: alioquin fides si non habet opera, mortua est in semetipsa. Nullus seipsum despiciat, nullus de sua salute desperet: curramus omnes, curramus singuli, ut qui eramus longe, mereamur fieri prope in sanguine Christi. Videamus quod dicitur, Quia quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Quotquot, inquit, receperunt [Act. 10.]: Non est enim personarum acceptor Deus, sed in omni gente, qui timet Deum et operatur justitiam, acceptus est illi. Quo autem ordine credentes filii Dei possent fieri, et quantum hæc generatio a carnali distet, subsecutus Evangelista designat.

Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt.] Carnalis quippe nostra singulorum generatio ex sanguinibus, id est, ex natura maris et fœminæ, a complexu conjugii duxit originem: at vero spiritualis spiritus sancti gratia ministratur, quam Dominus a carnali distinguens ait [Joan. 3.]: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Quod natum est ex carne, caro est: et quod natum est ex spiritu, spiritus est. Verum ne quis hominum dubitet filium se Dei, et cohæredem Christi posse fieri, dat ex-

emplum Evangelista, quia et ipse filius Dei homo fieri, et inter homines habitare dignatus est, ut humanæ particeps existendo fragilitatis, homines divinæ virtutis suæ donaret esse participes.

Et verbum caro factum est, habitavit in nobis.] Quod est dicere: Et filius Dei homo factus est, et inter homines conversatus est. Solet namque scriptura modo animæ, modo carnis vocabulo totum designare hominem. Animæ videlicet, ut scriptum est [Gen. 46.]: Quia descendit Jacob in Ægyptum in animabus septuaginta: carnis vero, ut rursus scriptum est [Lucæ 3.], Et videbit omnis caro salutare Dei. Neque enim vel animæ sine corporibus in Ægyptum descendere, vel caro sine anima videre aliquid potest: sed hic per animam totus homo, ibi signatur per carnem. Sic ergo hoc loco quo dicitur: Et verbum caro factum est, nihil aliud debet intelligi, quam si diceretur: Deus homo factus est, carnem videlicet induendo et animam: ut sicut quisque nostrum unus homo constat ex carne et anima, ita unus ab incarnationis tempore Christus ex divinitate carnis et anima constet: Deus ab eterno in eternum existens verus ut erat, hominem ex tempore assumens in unitatem suæ personæ verum, quem non habuerat. Sequitur:

Et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a patre, plenum gratiæ et veritatis.] Gloriam Christi quam ante incarnationem videre non poterant homines, post incarnationem viderunt, aspicientes humanitatem miraculis refulgentem, et intelligentes divinitatem intus latitantem, illi maxime qui et ejus claritatem ante passionem transfigurati in monte sancto contemplari meruerunt, voce delapsa ad eum hujusmodi a magnifica gloria [Matth. 17.], Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: et post passionem resurrectionis ascensionisque ipsius gloria conspecta, spiritus ejus sunt dono mirifice reffecti: quibus omnibus manifeste cognoverunt, quod hujusmodi gloria non cuilibet sanctorum,

sed illi solum homini, qui esset in divinitate unigenitus a patre, conveniret. Quod autem sequitur :

Plenum gratiæ et veritatis.] Gratiæ plenus erat idem homo Christus Jesus, cui singulari munere præ cæteris mortalibus datum est, ut statim ex quo in utero virginis concipi, et homo fieri inciperet, verus esset et Deus ; unde et eadem gloriosa semper virgo Maria non solum hominis Christi, sed et Dei genitrix recte credenda et confitenda est. Idem veritatis plenus erat, et est ipsa videlicet verbi divinitate, quæ hominem illum singulariter electum, cum quo una Christi persona esset, assumere dignata est, non aliquid suæ divinæ substantiæ, ut hæretici volunt, in faciendam hominis naturam commutans : sed ipsa apud patrem manens, totum quod erat, totam de semine David naturam veri hominis, quam non habebat, suscipiens. Unde oportet, fratres carissimi, ut qui humanam Redemptoris nostri nativitatem hodie annua devotione recolimus, et divinam pariter et humanam ejus naturam non annuo, sed continuo semper amplectamur amore. Divinam, per quam creati sumus, cum non essemus : humanam, per quam recreati sumus, cum perditii essemus. Et quidem divina conditoris nostri virtus, sine assumptione humanitatis nos recreare erat idonea : humana autem ejusdem Redemptoris nostri infirmitas, sine assumente se, et inhabitante in se, et operante per se divinitate nos recreare nequivit. Atque ideo verbum caro factum est, id est, Deus homo factus est, et habitavit in nobis, ut per cognitum nobis hominis habitum nobis conversando congruere, nos alloquendo instruere, nobis vivendi viam præbere, pro nobis contra hostem configere, nostram mortem moriendo ac resurgendo posset destruere : per coeternam vero patri divinitatem nos interius vivificando ad divina sustolleret, remissionem nobis peccatorum pariter ac spiritus sancti dona concederet, et post bonorum perfectionem operum non solum nos ad videndam gloriam clarificatæ suæ per-

duceret humanitatis, sed et incommutabilem nobis essentiam suæ divinæ majestatis ostenderet, in qua vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XLVII.

LUCÆ 1. *In illo tempore missus est angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David, et nomen virginis Maria, &c.*

IXORDIUM nostræ redemptionis, fratres carissimi, hodierna nobis sancti Evangelii lectio commendat, quæ angelum a Deo de cælis missum narrat ad virginem, ut novam in carne nativitatem filii Dei prædicaret, per quam nos abjecta vetustate noxia renovari, atque inter filios Dei computari possimus. Ut ergo ad promissæ salutis mereamur dona pertingere, primordia ejus intenta curemus aure percipere.

Missus est, inquit, angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph.] Aptum profecto humanæ restaurationis principium, ut angelus a Deo mitteretur ad virginem partu consecrandam divino, quia prima perditionis humanæ fuit causa, cum serpens a diabolo mitterebatur ad mulierem spiritu superbiæ decipiendam: imo ipse in serpente diabolus veniebat, qui genus humanum deceptis parentibus primis, immortalitatis gloria nudaret. Quia ergo mors intravit per scæminam, apte redit et vita per scæminam. Illa a diabolo seducta per serpentem viro gustum necis obtulit, hæc a Deo edocta per angelum mundo auctorem salutis edidit.

Missus est ergo angelus Gabriel a Deo.] Raro autem legimus, quia apparentes hominibus angeli designantur ex nomine. Verum quotiescunque fit, ideo utique fit, ut etiam nomine ipso quod ministraturi veniant, insinuent. Gabriel namque fortitudo Dei dicitur. Et merito tali nomine præfulget, quia nascituro in carne Deo, testimonium perhibet. De quo Propheta in Psalmo [Psal. 24.] : Dominus, inquit, fortis et potens, Dominus potens in prælio. Illo nimirum prælio, quo potestates aereas debellare, et ab earum tyrannide mundum veniebat eripere.

Ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David, et nomen virginis Maria.] Quod dicitur de domo David, non tantum ad Joseph, sed etiam pertinet ad Mariam. Legis namque erat præceptum, ut de sua quisque tribu ac familia duceret uxorem, Apostolo quoque attestante, qui ad Timotheum scribens, ait [2 Tim. 2.] : Memor esto Dominum Jesum Christum resurrexisse a mortuis ex semine David secundum Evangelium meum. Ideo enim veraciter ex semine David ortus est Christus, quia incorrupta ejus genitrix veram de stirpe David originem duxit. Cur autem Dominus non de simplici virgine, sed de desponsata viro concipi et nasci voluerit, plurimæ a patribus rationabiles causæ proferuntur, e quibus permaxima est, ne velut stupri rea damnaretur, si virum non habens filium procrearet : deinde ut in his etiam, quæ domestica cura naturaliter exigebat, puerpera solatio sustentaretur virili. Oportebat ergo beatam Mariam habere virum, qui et testis integritatis ejus certissimus, et nati ex ea Domini ac Salvatoris nostri esset nutritius fidelissimus : quique et pro eo parvulo, secundum legem, hostias ad templum deferret, et eum instante persecutionis articulo in Ægyptum cum matre ferret ac referret, aliaque illi perplura, quæ assumptæ humanitatis fragilitas poscebat, necessaria ministraret. Nec multum obfuit, si quis illum ad

tempus ejus filium credidit, cum prædicantibus Apostolis post ascensionem ejus cunctis palam credentibus, quod de virgine natus esset, patuerit. Nec præter eundem, quod beata Dei genitrix meritis præcipuis etiam nomine testimonium reddidit. Interpretatur enim stella maris. Et ipsa, quasi sidus eximium inter fluctus seculi labentis, gratia privilegii specialis refulsit.

Et ingressus autem angelus ad eam, dixit : Ave gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.] Quæ salutatio quantum humana consuetudine inaudita, tantum est beatæ Mariæ dignitati congrua. Vere etenim gratia erat plena, cui divino munere collatum est, ut prima inter fœminas gloriosissimum Deo virginitatis munus offerret. Unde jure angelico aspectu simul et affatu meruit perfrui, quæ angelicam studebat vitam imitari. Vere gratia erat plena, cui ipsum, per quem gratia et veritas facta est, Jesum Christum generare donatum est. Et ideo vere Dominus cum illa erat, quam et prius novæ castitatis amore a terrenis ad cœlestia desideranda sustulit, et postmodum mediante humana natura omni plenitudine divinitatis consecravit. Vere quoque benedicta inter mulieres, quæ sine exemplo muliebris conditionis cum decore virginitatis gavisæ est honore parentis, quodque virginem matrem decebat, Deum filium procreavit. Quæ postquam more humanæ fragilitatis, et visione angelica, et insolita est salutatione turbata, mox idem angelus eam repetito sermone ne timeat, hortatur : quodque maxime timorem pellere consuevit, quasi bene cognitam ac domesticam proprio eam nomine vocat, et quare gratia plenam diceret, diligenter edocet.

Ne timeas, inquit, Maria, invenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in utero, et paries filium, et vocabis nomen ejus Jesum : hic erit magnus, et filius altissimi vocabitur.] Notandus solerter ordo verborum, et tanto arctius est cordi inserendus, quanto manifeste pa-

tet, quia in his tota redemptionis nostræ summa consistit. Nam manifestissime Dominum Jesum, id est, Salvatorem nostrum, et verum Dei patris, et verum hominis matris filium prædicat.

Ecce, inquit, concipies in utero, et paries filium.] Agnosce verum hunc hominem, veram de carne virginis assumpsisse substantiam carnis.

Hic erit magnus, et filius altissimi vocabitur.] Confitere eundem etiam Deum verum de Deo vero, et eterno patri filium semper esse coeternum. Quod autem futuro tempore dicitur, Hic erit magnus, et filius altissimi vocabitur, nemo ita intelligendum putet, quod Dominus Christus ante partum virginis non fuerit, sed ita hoc potius dictum intelligamus, quia potentiam divinæ majestatis quam Dei filius eternaliter habuit, hanc idem homo natus ex tempore acceperit, ut una in duabus naturis persona esset mediatoris ac Redemptoris nostri.

Et dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus.] Sedem David regnum dicit Israeliticæ plebis, quod suo tempore David jubente pariter et juvante Domino fidei devotione gubernavit. Dedit ergo Dominus Redemptori nostro sedem David patris ejus, quando hunc de genere David incarnari disposuit, ut populum quem David temporali rexit imperio, ipse gratia spirituali ad eternum proveheret regnum de quo Apostolus ait [Coloss. 1.] : Qui eruit nos de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum filii dilectionis suæ. Hinc est quod idem populus divino admonitus instinctu, cum passurus ille Hierosolymam properaret, in ejus laudem gaudens decantabat [Joan. 12.] : Benedictus qui venit in nomine Domini, rex Israel. Et juxta alium Evangelistam [Marci 11.], Benedictum quod venit regnum patris nostri David. Aderat enim tempus quo redempti per ejus sanguinem mundi rex agnosceretur, non solum domus David, sed et totius ecclesiæ, imo omnium conditor et rector seculorum. Unde recte angelus postquam dixit,

Et dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus: continuo subjunxit, Et regnabit in domo Jacob in eternum. Domum namque Jacob ecclesiam dicit universam, quæ per fidem et confessionem Christi ad patriarcharum pertinet sortem, sive in iis qui de patriarcharum stirpe carnis originem duxerunt, seu in illis qui de aliis nationibus carnaliter editi, spirituali lavacro sunt in Christo renati. In qua videlicet domo regnabit in eternum, et regni ejus non erit finis. Regnat quippe in ea in præsentī vita, cum electorum corda per fidem et dilectionem suam inhabitans regit, atque ad percipienda supernæ retributionis dona continua protectione gubernat. Regnat in futuro, cum eosdem, finito statu temporalis exilii, ad habitationem patriæ cœlestis introducit: in qua præsentī ejus visione semper admoniti nihil aliud agere, quam ejus vacare laudibus gaudent.

Dixit autem Maria ad angelum: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Quomodo, inquit, fieri potest, ut concipiam pariamque filium, quæ in castimonia virginitatis vitam consummare disposui? Non autem quasi incredula verbis angeli, quomodo hæc impleri valeant, inquit, sed certa quia oportebat impleri quod et tunc ab angelo audiebat, et prius a Propheta dictum legerat, quo id ordine implendum sit, interrogat: quia videlicet Propheta qui hoc futurum prædixit, quomodo fieri posset non dixit, sed angelo dicendum reservavit.

Respondens ergo angelus dixit ei: Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoque et quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Superveniens in virginem spiritus sanctus duobus modis, in ea divinæ suæ potentiae efficaciam ostendit: quia et mentem illius adeo, quantum humana fragilitas patitur, ab omni vitiorum sorde castificavit, ut cœlesti digna esset partu; et in utero illius sanctum ac venerabile Redemptoris nostri corpus sola sui operatione

creavit: id est, nullo interveniente virili attactu, carnem de carne virginis sacrosanctam intemerata formavit. Quem enim prius aperte spiritum sanctum dixit, hunc ipsum denuo virtutem altissimi nominavit: juxta hoc quod Dominus, cum ejusdem spiritus adventum discipulis promitteret, ait [Lucæ 24.]: Et ego mitto promissum patris mei in vos: vos autem sedete in civitate, quoadusque induamini virtute ex alto. Obumbravit autem beatæ Dei genetrici virtus altissimi: quia spiritus sanctus cor illius cum implevit, ab omni æstu concupiscentiæ carnalis temperavit, emundavit a desideriis temporalibus, ac donis cœlestibus mentem simul illius consecravit, et corpus. Ideoque et quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei: quia quod de sanctificatione spiritus concipies, sanctum erit quod gignitur. Congruit conceptioni nativitas, ut quæ contra humanæ conditionis morem virgo concipis, supra humanæ consuetudinis modum Dei filium generes. Omnes quippe homines in iniquitate concipimur, et in delictis nascimur: quotquot autem donante Deo ad vitam præordinati sumus eternam, ex aqua et spiritu sancto renascimur. Solus vero Redemptor noster pro nobis incarnari dignatus, mox sanctus natus est: quia sine iniquitate conceptus est. Possumus sane in eo quod dicitur, Et virtus altissimi obumbrabit tibi, altius quiddam de sacramento Dominicæ incarnationis intelligere. Obumbrari enim nobis dicimus cum, fervente meridiano sole, vel arborem mediam, vel aliud quodlibet umbraculi genus inter nos et solem opponimus, quo ardorem ejus vel lucem nobis tolerabiliorem reddamus. Redemptor ergo noster non immerito solis luce vel ardore designatur, qui nos veritatis scientia illustrat et amore inflamat; unde ipse per Prophetam dicit [Malach. 4.]: Vobis autem timentibus nomen meum orietur sol justitiæ. Cujus scilicet solis radios beata virgo suscepit, quando Dominum concepit. Sed idem sol, id est, divinitas Redemptoris nostri,

tegumine se humanæ naturæ quasi umbraculo quodam obtexit, quo mediante virginis cum viscera ferre sufficerent: sicque virtus altissimi obumbravit ei, dum divina Christi potentia et eam præsentialiter implevit, et ut capi ab illa posset, substantia se nostræ fragilitatis obnubilavit.

Et ecce Elizabeth cognata tua, et ipsa concepit filium in senectute sua.] Non quasi incredulam exemplis hortatur ad fidem, sed ut bene jam credenti quæ audierat, ampliora supernæ dispensationis miracula replicat, ut quæ Dominum virgo erat paritura, præcursorem quoque Domini de anu ac diu sterili parente cognosceret esse nasciturum. Nec mirandum juxta historiam, quod Elizabeth cognata dicatur Mariæ, cum superius hæc de domo David, illa de filiabus Aaron orta esse narratur. Legimus namque quod ipse Aaron de tribu Juda, de qua David ortus est, uxorem acceperit, videlicet Elizabeth filiam Amminadab, sororem Naason, qui fuit dux tribus Juda in deserto, cum egrederentur ex Ægypto. Rursusque regnantibus David posteris legimus, quod Joiada pontifex maximus uxorem habuerit de tribu regali, hoc est, Josabeth, filiam regis Joram. Ipse est Joiada, cujus filium Zachariam virum æque sanctissimum lapidaverunt inter templum et altare, sicut etiam ipse Dominus beatorum martyrum mentionem faciens in Evangelio testatur. Unde tribus utraque, hoc est, regia et sacerdotalis, cognitione semper adinvicem probatur esse conjuncta. Potuit autem hujusmodi conjunctio etiam recentiori tempore fieri, datis nuptum fœminis de tribu in tribum, ut manifeste beatam Dei genitricem, quæ de tribu regia descendit, cum tribu sacerdotali cognitionem generis habuisse constaret, quod ministeriis cœlestibus aptissime congruit. Oportebat namque ut apparens in mundo mediator Dei et hominum de utraque tribu carnis originem haberet: quia nimirum ipse in humanitate assumpta utramque habiturus erat personam, sacerdotis

scilicet et regis. Siquidem de regia ejus potestate, qua electis suis regnum perenne tribuit, et præsens sancti Evangelii lectio testatur: quia regnabit in domo Jacob in eternum, et regni ejus non erit finis. Porro de pontificali ejus dignitate, in qua pro nostra redemptione hostiam suæ carnis offerre dignatus est, testatur Propheta, qui ait [Psal. 110.]: Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech. Accepta autem tanta gratia, videamus beata Maria in quanta humilitatis arce persistat.

Ecce, inquit, ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.] Magnam quippe humilitatis constantiam tenet, quæ se ancillam sui conditoris dum mater eligitur, appellat. Beata in mulieribus angelico oraculo prædicatur, incognita adhuc cæteris mortalibus arcana nostræ Redemptionis edocetur: nec se tamen de singularitate meriti excellentioris singulariter extollit, sed potius suæ conditionis ac divinæ dignationis in omnibus memor, famularum se Christi consortio humiliter adjungit, famulatum Christo devota quod jubetur, impendit. Fiat, inquit, mihi secundum verbum tuum, fiat ut spiritus sanctus adveniens me cœlestibus dignam mysteriis reddat, fiat ut in meo utero filius Dei humanæ substantiæ habitum induat, atque ad Redemptionem mundi tanquam sponsus suo procedat de thalamo. Cujus vocem mentemque nos, fratres carissimi, pro modulo nostro sequentes, famulos esse nos Christi in cunctis actibus nostris motibusque recolamus, ejus semper obsequiis omnia corporis nostri membra mancipemus, ad ejus implendam voluntatem totum mentis nostræ dirigamus intuitum: sicque perceptis ejus muneribus gratias recte vivendo reddamus, ut ad majora percipienda digni existere mereamur. Precemur seduli cum beata Dei genitrice, ut fiat nobis secundum verbum ejus, illud videlicet verbum, quo rationem suæ incarnationis ipse exponens, dicit [Joan. 3.]: Sic enim dilexit Deus mun-

dum, ut unigenitum filium suum daret, ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam eternam. Nec dubitandum, quin nos de profundis ad se clamantes citius exaudire dignabitur, propter quos nec dum se cognoscentes, ipse ad profundam hanc vallem lacrymarum descendere dignatus est Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XLVIII.

MARC. XIV. *In illo tempore fuit Joannes in deserto baptizans et prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum.*

ADVENTUM Dominicæ prædicationis Joannes præveniens, sicut ex lectione sancti Evangelii, fratres carissimi, audistis, fuit in deserto baptizans et prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Ubi solerter intuenda distinctio verborum qua dicitur, quia fuit baptizans et prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Baptizabat namque ipse baptismo pœnitentiæ in confessionem et emendationem peccatorum, et prædicabat baptismum pœnitentiæ futurum in Christo in remissionem peccatorum: in cujus solo baptismo peccatorum remissio nobis donatur, Apostolo attestante, qui ait: Unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus [Eph. 4.]. Quod baptisma pœnitentiæ recte vocatur, quia non ob aliud quis in fonte vitæ baptizari desiderat, nisi quia pœnitet se noxa primæ prævaricationis animæ simul et corporis morte constringi. Quod si quærimus quare Joannes baptizaverit, cujus baptis-

mate peccata remitti nequiverunt; patet aperta ratio, quia præcursionis suæ servans officium, sicut ante Dominum nasci, prædicare et mori; ita etiam baptizare debebat: simul ne Domini dispensationem, si primus ipse baptisma hominibus daret, Pharisæorum et Scribarum carperet invidiosa contentio: sed si interrogare voluissent in qua potestate baptizaret, statim audirent: Baptismus Joannis unde erat? E cœlo, an ex hominibus? [Marc. 11.] Quod cum e cœlo esse negare non auderent, etiam ejus quem Joannes prædicebat opera cœlitus acta cogerentur fateri. Nec tamen baptisma Joannis, quamvis peccata non relaxaverit, infructuosum omnimodis accipientibus extitit: quia ipse etsi non pro remissione peccatorum, pro signo tamen fidei et pœnitentiæ dabatur: ut videlicet recolerent se omnes qui hoc initiabantur a peccatis continere, eleemosynis insistere, in Christum credere, atque ad ejus baptisma quo in remissionem peccatorum abluerentur, mox ut appareret, properare debere. Quod autem Joannes in deserto baptismum suum dat, et baptisma Christi prædicat, immo totam a puero in desertis agit vitam: ideo fit ut summus doctor quod verbis prædicabat, exemplis astrueret; et qui suos auditores a peccatis pœnitendo discedere suadebat, ipse peccantium vitia, non solum munditia mentis, sed corporis situ declinaret. Typice autem desertum in quo Joannes manebat, segregatam a mundi illecebris sanctorum vitam designat, qui sive solitarii, sive turbis admixti vivant, tota semper intentione animi præsentis seculi desideria spernunt, soli Deo in abscondito cordis adhærere, et in illo spem ponere delectantur: quam dilectissimam Deo solitudinem mentis, juvante spiritus sancti gratia desiderabat adire Propheta qui dicebat: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ? et volabo et requiescam [Psal. 55.]; eamque se mox Domino juvante consecutum gratulatus, quasi communibus terrenorum desideriorum implicamentis insultans adjungit:

Ecce elongavi fugiens, et mansi in solitudine [Ibidem]. Denique Dominus liberatum sanguine agni populum de Ægypto, et per mare rubrum eductum, prius in deserto quadraginta annis instituit, et sic in terram repromissionis induxit: quia nimirum populus fidelium non statim post baptismum cœlestis patriæ gaudia potest subire, sed primo longis virtutum exercendus agonibus; ac deinde perpetuis supernæ beatitudinis est donandus muneribus. Quo autem fructu prædicaverit Joannes, consequenter ostenditur cum dicitur:

Et egrediebatur ad eum omnis Judæa regio et Hierosolymitæ universi, et baptizabantur ab illo in Jordane flumine, confitentes peccata sua.] Patet literæ sensus, quia qui viciniore vel doctiores erant, primi affluenter verbum susceperunt salutis. Sed quia Judæa confessio, et Hierosolyma visio pacis dicitur, possumus intelligere eos mystice qui confessionem rectæ fidei didicerint, qui visionem supernæ pacis amaverint, in Judæa et Hierosolymitanorum appellatione designatos. Nam tales maxime tunc ad Joannem in desertum pro accipiendo baptismo exisse credendi sunt. Tales etiam nunc audito Dei verbo de prisca sua conversatione egredi, ac solitudinem vitæ spiritualis ad exemplum fidelium doctorum constat ingredi: quia nimirum vita novæ conversationis quotidie castigati, quasi quotidiano Jordanis baptismo lacrymis suæ compunctionis ab omni vitiorum subripiendum contagione purgantur, juxta eum qui dicit: Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis stratum meum rigabo [Psal. 6.]. Unde recte Jordanis rivus judicii interpretatur: quia nimirum electi quo sollicitius suam conscientiam discutiendo examinant; eo latiores ex intimo cordis fonte lacrymarum fluvios fundunt, ut, quia minus perfectos se esse deprehendunt, sordes suæ fragilitatis undis poenitentiae diluant. Sequitur:

Et erat Joannes vestitus pilis cameli, et zona pellicea circa lumbos ejus, et locustas et mel silvestre edebat.]

Quantum ad literam indumenti et escae vilitas quæ solitarium et pœnitentiæ præconem decebat ostenditur. Sed et figurate pilis cameli, e quibus cilicium fit, pœnitentia vel continentia, qua et ipse exercebatur et cæteros instituebat, exprimitur. Zona pellicea quæ ex mortuo tollitur animante, et ipsum mortificasse membra sua terrena, et auditores suos idem docuisse signatur. Constat namque per lumbos sæpe luxuriam designari: unde propter hanc capessendam et castitatis gloriam nanciscendam Dominus præcepit: Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris [Lucæ 12.]. Qui ergo venereæ motus concupiscentiæ funditus edomuit, lumbos utique zona pellicea cinxit. Locustis, quæ alacriter a terra evolant, sed citius ad terram redeunt, et melle silvestri quod simul edebat, brevitatis pariter et dulcedo prædicationis ejus intimatur: quia et libenter a populis audiebatur prædicans, et citissime Domino veniente prædicationi ac baptismati suo terminum posuit. Quod si quis habitum vel victum Joannis ad figuram Domini Salvatoris interpretari desiderat, opportunum ducens, ut quem prophetando monstrabat, etiam vivendo significaverit, libenter hujus est intentio sequenda. Intelligendumque quod pili cameli propter cilicium, eos qui peccata pœnitendo, jejunando, et flendo abstergere curant; zona pellicea propter mortem animantis de quo fit, illos significet qui carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis. Et quia scriptum est: Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis [Gal. 3.]; cum tales Christo intentione seduli amoris adhærent, quasi pilis cameli vestiuntur, et zona pellicea circa lumbos accinguntur. Locusta propter brevem volatum mobilem Judaicæ gentis animum, quo inter Dominum et idola sursum et deorsum ferebatur insinuat. Mel silvestre dulcedinem naturalis ingenii qua inculti externarum nationum populi reficiebantur significat. Et dum ex utroque populo Dominus

quos in unitatem sui corporis, quod est ecclesia, docendo trajiciat eligit; locustis nimirum et melle silvestri pascitur: quia et ex ea quæ instabili intentione cœlestia quæsierat, et ex illa gente quæ terrenæ solum philosophiæ saporem noverat, multos in membra sua convertit. Descripto autem Joannis loco, ministerio, habitu et alimento, mox etiam prædicationis forma subinfertur. Nam sequitur:

Et prædicabat dicens: Venit fortior me post me.] Fortis quidem est multum, qui in confessionem peccatorum; fortior, qui in remissionem baptizat: fortis, qui spiritum sanctum habere dignus est; fortior, qui tribuere: fortis, quo in natis mulierum nemo major est; fortior, cui minorato paulo minus ab angelis omnia subiecta sunt sub pedibus ejus: fortis, qui regnum cœlorum primus venit prædicare; fortior, qui hoc solus potuit dare: Cujus non sum dignus, inquit, procumbens solve corrigiam calceamentorum ejus [Marc. 1.]. Et si ad hoc tantum ministerium, quo calceamentorum ejus corrigiam procumbens solveret, se dignum fateretur; magnæ profecto esset devotionis indicium: nunc autem præ miræ humilitatis virtute, ne hoc quidem ministerio digne se fungi posse testatur. Quod si mysterio intendimus, patet legis decretum: quia qui debitam sibi propinquitatis jure uxorem non ipse accipere, sed alteri accipiendam permittere voluisset, in signo permissionis ejusdem calceamentum de pede solutum, ei qui hanc acciperet dare jubebatur. Et quia Joannem merito virtutum populi Christum esse credebant, sponsum profecto ecclesiæ credebant. Sed ipse Joannes, ut quis sit ostendat, ait: Qui habet sponsam, sponsus est; amicus autem sponsi, qui stat et audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi [Joan. 3.]. Non ergo se sponsum patitur credi, ne amicitiam sponsi perdat, quod est ad solutionem calceamentorum ejus se dignum non esse testari. Denique Moyses et Josue cum duces synagogæ

constituerentur, calceamentum solvere præcepti sunt, ut intelligerent eum qui hæc mandabat sponsum, id est, Dominum synagogæ credendum : se autem amicos sponsi, in eo quod eidem synagogæ præessent, appellari et esse debere.

Ego baptizavi vos aqua, ille vero baptizabit vos spiritu sancto.] Apud Evangelistam Matthæum fertur dixisse Joannes : Ego quidem baptizo vos in aqua in pœnitentiam [Matth. 3.]. Ob hoc ergo baptizabat aqua Joannes, ut omnes quos ad pœnitendum Christoque credendum persuadere potuisset, sui signaculo baptismatis ab infidelium et impœnitentium turba secerneret : qui ne hoc sibi baptisma sufficere ad salutem crederent ; sed ad Christi potius baptisma festinarent, consequenter adjunxit : Ille vero baptizabit vos spiritu sancto. Baptizat quippe spiritu sancto, qui munere spiritus sancti peccata dimittit ; et accepta remissione peccatorum, etiam spiritus ejusdem gratiam tribuit. Nam et dationem carismatum in spiritu baptisma spiritus recte vocari testatur ipse qui ascensurus in cœlum discipulis promittit, dicens : Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini spiritu sancto non post multos hos dies [Act. 1.], significans decimo Ascensionis suæ die spiritum sanctum super eos in linguis igneis esse venturum. Quæritur sane, utrum Dominus qui cunctos fideles spiritu baptizat, ipse aliquos etiam baptizaverit aqua. Neque indignum tantæ majestati ducendum est baptizandi ministerium aliquibus discipulorum suorum exhibuisse, per quos in cætera sua membra baptismi dona propagaret, qui memorabile illud lavandi pedes discipulorum munus subire non despexit. Sed sive tunc per se, seu deinceps per suos aqua baptizaverit, solus tamen ipse spiritu sancto baptizat, qui spiritum nobis tribuit et operatur in nobis virtutes. Cujus in nobis gratiam, fratres mei, integram semper illibatamque conservare curemus, omni videlicet tempore bonis insistendo operi-

bus, sed maxime nunc cum nativitatem ipsius Domini nostri Salvatoris proxime celebrare debemus, diligentius solito invigilando, ut quicquid negligentiae subripientis nobis inesse deprehenderimus, citius abstergere satagemus: quicquid habendae virtutis deesse nobis inspexerimus, citius adquirere studeamus, evulsis discordiarum, vituperationum, jurgiorum, murmurationum, cæterorumque frutetis vitiorum, plantemus in nobis caritatem, gaudium, pacem, patientiam, bonitatem, benignitatem, fidem, mansuetudinem, continentiam, et cætera fructus spiritus insignia: quatenus in illa die mundo corpore et pura conscientia ad altare Dominicum accedere, et ejus sacrosanctis mysteriis mereamur communicare sacramentis, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA XLIX.

JOAN. I. *In illo tempore Joannes testimonium perhibet de Domino, et clamat dicens, Hic erat quem dixi vobis, qui post me venturus est, ante me factus est, quia prior me erat.*

EDEMPTORIS nostri præcursor testimonium de ipso perhibens, certitudinem humanitatis ejus pariter et divinitatis eternitatem manifesta voce pronunciat. Clamat enim dicens, sicut modo cum Evangelium legeretur vestra fraternitas audivit: Hic erat, quem dixi vobis, qui post me venturus est, ante me factus est, quia prior me erat. In eo namque quod ait, qui post me venturus est, ordinem humanæ dispensationis qua post eum natus, post eum etiam prædicaturus, baptizaturus, signa facturuset mortem erat passurus, insinuat. In eo vero quod subjungit,

Ante me factus est, sublimitatem ejusdem humanitatis, quæ cæteris omnibus creaturis erat merito præferenda, designat. Quod enim ait, Ante me, non ad ordinem temporis, sed ad distantiam pertinet dignitatis, juxta quod de Joseph filiis, benedicente Jacob, scriptum est: Constituitque Ephraim ante Manassem [Gen. 48.], ubi recte potuit dicere: Manasses, qui post me venit, ante me factus est. Id est, qui post me natus est, potentia regni me antecessit. Quamobrem Joannes de Domino, qui post me, inquit, venturus est, ante me factus est: id est, qui post me ad prædicandum venturus est, culmine me regni et sacerdotii perennis antecellit. Quare autem is qui post eum venturus erat, eum dignitate antecelleret, aperuit cum subjungit, Quia prior me erat, id est, quia æternus ante secula Deus erat: propterea me, licet posterior natus, gloria majestatis etiam in assumpta humanitate præbuit. Exposito autem Evangelista præcursoris Domini testimonio quod de illo perhibuerat, reddit statim suæ assertionis, quod cœperat illi dare, testimonium. Nam sequitur:

Et de plenitudine ejus omnes nos accepimus, gratiam pro gratia.] Superius namque dixit, quia Verbum caro factum est, et habitavit in nobis, et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a Patre, plenum gratia et veritate [Joan. 1.]. Quod cum præcursoris quoque ejus testimonio confirmasset dicentis: Hic erat quem dixi vobis, qui post me venturus est, ante me factus est, quia prior me erat [Ibidem]; rursus ipse quæ cœperat exequitur dicens: *Et de plenitudine ejus omnes nos accepimus, gratiam pro gratia* [Ibidem]. Plenus quippe erat Dominus spiritu sancto, plenus gratia et veritate, quia sicut Apostolus ait, In ipso habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter [Colos. 2.]: de cujus plenitudine nos omnes juxta modum capacitatis nostræ accepimus, quia unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. De solo namque mediatore

Dei et hominum homine Jesu Christo veraciter dici potuit: Et requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis, et replebit eum spiritus timoris Domini [Esaïæ 11.]. Omnes vero sancti non plenitudinem spiritus ejus, sed de plenitudine ejus quantum ille donat, accipiunt: Quia per spiritum alii datur sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ secundum eundem spiritum, alteri fides in eodem spiritu, alii gratia sanitarum in uno spiritu, alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum. Hæc autem omnia operatur unus ac idem spiritus, dividens singulis prout vult [1 Cor. 12.]. Quia ergo de plenitudine nostri conditoris non quiddam, sed omne quicquid boni habemus, accepimus, curandum summopere est, ne quispiam se de bona actione vel cogitatione incautus extollat; ne si ingratus largitori remanserit, perdat bonum quod accepit, ac digne apostolica increpatione percellatur, qua dicitur: Quid enim habes quod non accepisti? Si autem acceperis, quid gloriaris quasi non acceperis? [1 Cor. 4.] Unde ipse Apostolus, quia nihil dignum nosse vel operari posset, si non de plenitudine Christi acciperet, alibi testatur manifeste dicens: Non quia sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est [2 Cor. 3.]. Et alio loco: Et gratia ejus, inquit, in me vacua non fuit, sed plus illis omnibus laboravi: non autem ego, sed gratia Dei mecum [1 Cor. 15.]. Quod ipsum suis auditoribus humiliter cogitandum sedulus inculcat; unde est illud: Cum tremore et metu vestram salutem operamini. Deus est enim qui operatur in vobis et velle et perficere pro bona voluntate [Phil. 2.].

Cum autem dixisset Evangelista nos omnes de plenitudine Christi accepisse, confestim subjunxit, et ait: Gratiam pro gratia. Geminam ergo nos gratiam acce-

pisce testatur, unam videlicet in præsentī, alteram in futuro: in præsentī quidem fidem quæ per dilectionem operatur: in futuro autem vitam eternam. Fides quippe quæ per dilectionem Dei operatur, gratia Dei est; quia ut crederemus, ut diligamus, ut operemur bona quæ novimus, non ullis præcedentibus meritis nostris, sed ipso largiente percipimus, qui dicit: Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, et posui vos ut eatis, et fructum afferatis, et fructus vester maneat [Joan. 15.]. Et ut vitam propter fidem, dilectionem, et opera bona percipiamus eternam, gratia Dei est: quia ne a bono deviemus itinere, ipso duce semper opus habemus, cui dicitur: Deduc me in via tua, et ambulabo in veritate tua [Psal. 86.]: ac si aperte dicatur: Nisi te duce ingrediens viam veritatis quam cœpi, tenere nequaquam sufficio. Ne in bonis operibus deficiamus, illius auxilio debemus semper inniti, qui ait: Quia sine me nihil potestis facere; unde bene Psalmista, ut initium fidei et bonæ actionis a Domino nobis dari signaret, ait: Deus meus, misericordia ejus præveniet me [Psal. 59.]. Et ut bona quæ agimus illo opitulante perficienda doceret, iterum dicit: Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ [Psal. 23.]. Ut mercedem vitæ eternæ, quæ bonis redditur operibus, gratis nobis tribui ostenderet, ait: Qui coronat te in miseratione et misericordia [Psal. 103.]. In misericordia quippe et miseratione nos coronat, quando propter bona opera quæ nobis ipse misericorditer exercenda donavit, supernæ beatitudinis præmia retribuit. Et hoc est quod dicitur accipere nos gratiam pro gratia, quia nimirum pro gratia bonæ conversationis quam dedit, et ne deficere possit, ipse servans adjuvat, dabit gratiam beatæ remunerationis, in qua misericordias ejus in eternum cantemus. Denique Apostolus ipsam vitæ eternæ perceptionem, quæ utique meritis præcedentibus redditur gratiam vocare non dubitavit: qui cum præmisisset stipendium

peccati esse mortem, noluit e contrario dicere stipendium justitiæ esse vitam eternam; sed ait: Gratia autem Dei vita eterna in Christo Jesu Domino nostro [Rom. 6.]. Non quia non juste meritis bonis a justo judice datur, sed quia ipsa merita quibus dantur primo sunt a pio Salvatore gratis data. Sequitur:

Quia lex per Moysen data est, gratia et veritas per Jesum Christum facta est.] Lex quidem data est per Moysen, in qua quid agendum, quid vitandum sit cœlesti jure decernitur; sed quod illa præcipit, non nisi gratia Christi completur. Illa quidem monstrare peccatum, justitiam docere, et transgressores sui reos ostendere valebat: porro gratia Christi diffusa per spiritum caritatis in cordibus fidelium, facit ut quod lex præcipit impleatur: unde illud quod scriptum est, Non concupisces [Deut. 5.], per Moysen lex est quia jubetur; sed per Christum fit gratia, quando quod jubetur impletur. Veritas autem facta est per Christum, quia umbram habebat lex bonorum futurorum, non ipsam imaginem rerum. Et sicut alibi dicit Apostolus: Omnia in figura contingebant illis [1 Cor. 10.]; sed pro umbra lucem veritatis, pro figura legis ipsam imaginem rerum quæ figurabatur exhibuit Christus, quando data spiritus gratia, aperuit discipulis suis sensum ut intelligerent scripturas. Lex per Moysen data est, cum populus aspersione sanguinis agni mundari præceptus est: gratia et veritas quæ in lege figurabatur, per Jesum Christum facta est, cum ipse passus in cruce lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Lex per Moysen data est, quia populum præceptis salutaribus instituens, si hæc observaret, terram repromissionis intraturum, et in ea perpetuo victurum; sin alias, prosternendum ab hostibus prædixit. Gratia et veritas per Jesum Christum facta est, quia dato spiritus sui dono, et legem spiritualiter intelligi et servari posse donavit, et eos qui servant in veram cœlestis vitæ beatitudinem, quam terra repro-

missionis signabat, introducit. Quæ sit autem summa gratiæ et veritatis quæ per Jesum Christum facta est, Evangelista subdendo manifestat:

Deum nemo vidit unquam. Unigenitus qui est in sinu patris, ipse narravit.] Nulla etenim gratia major hominibus dari, nulla veritas altior potest ab hominibus cognosci, quam ea de qua unigenitus Dei filius suis fidelibus narrans; Beati, inquit, mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt [Matth. 5.]; et de qua patri supplicans ait: Hæc est autem vita eterna, ut cognoscant te verum et unum Deum, et quem misisti Jesum Christum [Joan. 17.]. Quæ nimirum beatissima perceptio gratiæ et veritatis, quoniam in hujus seculi vita fieri non potest, recte dicitur: Deum nemo vidit unquam [1 Joan. 4.], id est, nemo corruptibili adhuc et mortali carne circumdatus incircumscriptam divinitatis potest lucem contueri: unde manifestius dicit Apostolus: Quem nemo vidit hominum, nec videre potest [1 Tim. 6.]. Nemo enim hominum dicitur, nemo humano adhuc habitu aggravatus, humana conversatione caducus. Hinc est enim quod Moyses qui Deum, quem in angelo videbat, in ipsa ejus natura videre desiderans, orabat: Si inveni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi gloriam tuam, audivit [Exod. 33.]: Non poteris videre faciem meam, non enim videbit me homo, et vivet [Ibidem]. Neque huic assertioni putandum est esse contrarium, quod aliquotiens patriarchæ vel prophetæ Deum vidisse perhibentur. Apparuit enim Dominus Abrahæ in convalle Mambre. Et ait Jacob: Vidi Dominum facie ad faciem [Genes. 32.]. Item Esaïas: Anno quo mortuus est rex Ozias, vidi Dominum sedentem super solium excelsum et elevatum [Esaïæ 6.]. Sed recte intelligendum in cunctis hujusmodi visionibus homines sanctos Deum non per ipsam naturæ suæ speciem, sed per quasdam imagines esse contemplatos. Et viderunt ergo sancti Deum per subjectam creaturam, verbi gratia, ignem, angelum, nu-

bem, electrum: et tamen veraciter attestatur Joannes, quia Deum nemo vidit unquam [1 Joan. 4.]. Veraciter dicitur Moysi: Non enim videbit me homo, et vivet [Exod. 33.]: quia fragili adhuc vasculo carnis inclusi per circumscriptas rerum imagines videre possunt, quem per incircumscriptum eternitatis suæ lumen nequaquam valent intueri.

Qua autem ratione ad visionem incommutabilis et eterni luminis pervenire debeat Evangelista consequenter exposuit, dicens: Unigenitus filius qui est in sinu patris ipse narravit [Joan. 14.]. Cui simile est quod ipse Dominus ait: Nemo venit ad patrem nisi per me [Matth. 11.]. Et alibi: Nemo novit filium nisi pater, neque patrem quis novit nisi filius, et cui voluerit filius revelare. Ipsius quippe ducatu ad patrem venire, ipsius magisterio patrem et filium, nec non et spiritum sanctum, unum Deum ac Dominum nosse debemus: quia nimirum ipse homo factus pro nobis, in hominis habitu loquens, nobis quid de sanctæ trinitatis unitate recte sentiendum, qualiter ad ejus contemplationem fidelibus properandum, quibus actibus ad hanc sit perveniendum, clara luce revelavit. Ipse sacramentis suæ incarnationis nos imbuens, sui nos spiritus carismatibus sanctificans, ut ad hanc venire valeamus adjuvat. Ipse peracto in hominis forma iudicio novissimo, ad visionem nos divinæ majestatis sublimiter introducet, atque arcana nobis regni cœlestis mirabiliter enarrabit.

Sane quod ait: Qui est in sinu patris, in secreto patris significat. Neque enim sinus patris pueriliter est cogitandus in similitudinem nostri sinus quem habemus in vestibus; aut putandus est Deus, qui humanorum forma membrorum compaginatus non est, sic sedere quemadmodum nos: sed quia sinus noster intus est, more nostro loquens scriptura, in sinu patris esse dicit quem in secreto patris, quo humanus intuitus pertinere non valet, semper manentem vult intelligi. Non

tunc autem solum enarrabit unigenitus filius Deum, id est, sanctæ et individuae trinitatis, quæ est unus Deus, gloriam manifestabit hominibus, cum post universale iudicium omnes pariter electos ad visionem claritatis ejus introducet. Sed et quotidie narrat, cum singulis quibusque fidelibus perfectorum mox a carnis corruptione solutis implere cœpit quod promisit: Qui diligit me, diligetur a patre meo, et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum [Joan. 14.]. Me ipsum, inquit, manifestabo dilectoribus meis, ut quem in sua cognovere mortalem, in mea jam natura patri et spiritui sancto videre possint æqualem. Verum hoc de apostolis, martyribus, confessoribus, cæterisque arctioris ac perfectioris vitæ viris fieri credendum est; quorum unus certaminum suorum conscius non dubitavit de seipso testari, Cupio dissolvi et cum Christo esse [Phil. 1.]. Cæterum sunt plures in ecclesia justi, qui post carnis solutionem continuo beata paradisi requie suscipiuntur, expectantes in magno gaudio, in magnis gaudentium choris, quando recepto corpore veniant et appareant ante faciem Dei. At vero nonnulli propter bona quidem opera ad electorum sortem præordinati, sed propter mala aliqua, quibus polluti de corpore exierunt, post mortem severe castigandi excipiuntur flammis ignis purgatorii, et vel usque ad diem iudicii longa hujus examinatione a vitiorum sorde mundantur; vel certe prius amicorum fidelium precibus, eleemosynis, jejuniis, fletibus, hostiæ salutaris oblationibus absoluti pœnis, et ipsi ad beatorum perveniunt requiem: quibus tamen omnibus unigenitus filius qui est in sinu patris, Deum juxta modum suæ capacitatis cuique narrabit, cum tempore resurrectionis benedictionem dederit, qui legem dedit, ut ambulantes de virtute fidei et spei in virtutem contemplationis videant Deum deorum in Sion, id est, incommutabilis specula veritatis, cujus beneficiis et muneribus eternis laus et gratiarum actio in omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA L.

MATTH. I. *In illo tempore cum esset desponsata mater Jesu Maria Joseph, antequam convenirent, inventa est in utero habens de spiritu sancto.*

NATIVITATEM Domini et Salvatoris nostri Jesu Christi, qua eternus ante secula Dei filius, hominis ex tempore filius apparuit, Matthæus Evangelista brevi quidem sermone, sed plena veritate, describit, qui cum patrum generationes ab Abraham usque ad Joseph virum Mariæ perduxisset, omnesque communi humanæ creationis ordine genitos simul et generantes ostendisset, mox de ipso locuturus, quantum ejus generatio a cæteris distaret aperuit: quia videlicet cæteri per conjunctionem maris et fœminæ solitam, ipse autem per virginem, utpote Dei filius, nasceretur in mundum. Et quidem decebat omnimodis, ut cum Deus homo propter homines fieri vellet, non alia quam virgine matre nasceretur; cum virginem generare contingeret, non alium quam qui Deus esset filium procrearet.

Cum esset, inquit, desponsata mater ejus Maria Joseph, antequam convenirent, inventa est in utero habens de spiritu sancto.] Quo hæc ordine, vel qua in civitate sit celebrata conceptio, Lucas Evangelista sufficienter exponit: quod quia vestræ sanctitati constat esse notissimum, dicendum paucis de his quæ Matthæus scribit, notandumque in primis in eo verbo quod ait: Antequam convenirent, verbo conveniendi non ipsum concubitum, sed nuptiarum quæ præcedere solent tempus insinuat, quando ea quæ prius sponsata fuerat, esse conjux incipit. Ergo antequam convenirent dicit, antequam nuptiarum sollennia rite celebrarent, inventa est in utero habens de spiritu sancto. Si quidem memorato ordine postea con-

venerunt, quando Joseph ad præceptum angeli accepit conjugem suam, sed non concumbebant, quia sequitur, Et non cognoscebat eam. Inventa est autem in utero habens a nullo alio quam Joseph, qui licentia maritali futuræ uxoris pene omnia noverat, ideoque tumentem ejus uterum mox curioso deprehendit intuitu. Sequitur:

Joseph autem vir ejus cum esset vir justus, et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam.] Videns Joseph sponsam concepisse suam, quam bene noverat a nullo viro fuisse attactam, cum esset justus et juste omnia vellet agere, optimum duxit, ut neque hoc aliis proderet, neque ipse eam acciperet uxorem, sed mutato occulte nuptiarum proposito, in conditione eam sponsæ manere pateretur ut erat: nam et in Esaia legerat virginem de domo David concepturam et parituram Dominum, de qua etiam domo noverat genus duxisse Mariam, atque ideo non discredebat in ea prophetiam hanc fuisse complendam; sed si eam occulte dimitteret, neque acciperet conjugem, et illa sponsa pareret, nimirum perpauca essent qui eam virginem et non potius autumarent esse meretricem. Unde consilium Joseph repente consilio meliore mutatur, ut videlicet ad conservandam Mariæ famam, ipse eam, celebrato nuptiarum convivio, conjugem acciperet; sed castam perpetuo custodiret. Maluit namque Dominus aliquos modum suæ generationis ignorare, quam suæ castitatem infamare genitricis. Nam sequitur:

Hæc autem eo cogitante, ecce angelus Domini in somnis apparuit ei, dicens: Joseph, fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam. Quod enim in ea natum est, de spiritu sancto est. Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum. Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum.] Quibus profecto verbis modus conceptionis simul et dignitas partus edocetur: quia videlicet de spiritu sancto concepit, et paritura sit

Christum : quem etsi aperta voce angelus Christum non appellat, in eo tamen quod etymologiam nominis Jesu exponens, ipsum salutis ostendit auctorem populi que Salvatorem, cum populum ejus nuncupat, manifesta ratione quia sit Christus significat, ut per hæc et quæ nescierat discat Joseph, et a contactu Dei genitricis funditus mentem amoveat. Quam tamen dispensatione justæ necessitatis accipere jubetur solo de nomine conjugem, ne videlicet quasi adultera lapidaretur a Judæis, et ut in Ægyptum fugiens haberet solatium masculi, qui familiari cura, et tutor fœminæ fragilitatis, et testis esset ejus perpetuæ virginitatis. Produnt catholici expositores et alias causas quare Dei genitricem Joseph accipere debuerit conjugem, quas in suis qui vult inveniet locis. Adhibet autem Evangelista partui virginali etiam prophetici sermonis exemplum, ut tantæ miraculum majestatis eo certius crederetur, quo hoc non solum ipse factum prædicaret, sed etiam a Propheta prædictum recoleret. Nam et huic Evangelistæ, id est, Matthæo, moris est omnia quæ narrat etiam prophetis affirmare testimoniis : scripsit namque Evangelium suum ob eorum vel maxime causam qui ex Judæis crediderant, nec tamen a legis cerimoniis, quamvis renati in Christo, valebant evelli ; et propterea satagebat eos a carnali legis et prophetarum sensu ad spiritualem, qui de Christo est, erigere : quatenus sacramenta fidei Christianæ tanto securius perciperent, quanto hæc non alia esse quam quæ Prophetæ prædixerant agnoscerent. Ecce virgo, inquit, in utero habebit, et pariet filium, et vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod est interpretatum nobiscum Deus [Esaïæ 7.]. Nomen Salvatoris, quod nobiscum Deus a Propheta vocatur, utramque naturam unius personæ ipsius significat. Qui enim ante tempora natus ex patre Deus est ; ipse in plenitudine temporum Emmanuel, id est, nobiscum Deus in utero matris factus est : quia nostræ fragilitatem naturæ in unitatem suæ personæ susci-

pere dignatus est, quando verbum caro factum est et habitavit in nobis: mirum videlicet in modum incipiens esse quod nos sumus, et non desinens esse quod erat: sic assumens naturam nostram, ut quod erat ipse non perderet.

Exsurgens autem Joseph a somno, fecit sicut præcepit ei angelus Domini, et accepit conjugem suam, et non cognoscebat eam.] Accepit eam ad nomen conjugis ob causas quas prædiximus; et non cognoscebat eam ad opus conjugale ob arcana quæ didicerat. Quod si quis huic nostræ expositioni obsistere, et contendere voluerit, beatam Dei genitricem nunquam a Joseph celebratis nuptiis in nomen conjugis assumptam, exponat ipse melius hunc sancti Evangelii locum, pariterque ostendat licitum fuisse apud Judæos, ut sponsæ suæ quisque carnali copula misceretur, et sano ejus intellectui libenter cedimus: tantum ne erga matrem Domini quicquam gestum, quod publica opinio possit infamare, credamus. Quod vero additur, Donec peperit filium suum primogenitum, nemo ita intelligendum putet, quasi post natum filium eam cognoverit, ut quidam perverse opinantur. Scire enim debet vestra fraternitas, quia fuere hæretici qui propter hoc quod dictum est, Non cognoscebat eam donec peperit filium, crederent Mariam post natum Dominum cognitam esse a Joseph, et inde ortos eos quos fratres Domini scriptura appellat, assumentes et hoc in adjutorium sui erroris, quod primogenitus nuncupatur Dominus. Avertat Deus hanc blasphemiam a fide omnium nostrum, donetque nobis catholica pietate intelligere parentes nostri Salvatoris intemerata semper fuisse virginitate præclaros, et non filios, sed cognatos eorum fratres Domini consueto scripturarum more nuncupari, sed ob id Evangelistam an post natum ei filium eam cognoverit dicere non curasse, quia nulli hoc ambigendum putaverit. Et revera nulli ambigendum est quod justī conjugēs, quibus in virginitatis castimonia

permanentibus Dei filium nasci singulari gratia datum est, nullatenus ex eo castitatis jura temerare, et templum Dei sacrosanctum suæ semine corruptionis attaminare potuerint. Notandum quoque est, quod primogeniti non juxta hæreticorum opinionem soli sint quos fratres sequuntur alii, sed juxta auctoritatem scripturarum omnes qui primi vulvam aperiunt, sive fratres eos aliqui, seu nulli sequantur. Attamen Dominus speciali ratione potest primogenitus dictus intelligi, juxta hoc quod in Apocalypsi dicit de illo Joannes: qui est testis fidelis, primogenitus mortuorum, et princeps regum terræ [Apoc. 1.]. Et Apostolus Paulus: Nam quos præscivit et prædestinavit conformes fieri imaginis filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus [Rom. 8.]. Primogenitus quippe mortuorum vocatur, quia post multos licet fratres incarnatus, primus omnium surrexit a mortuis, et viam de morte credentibus vitæ coelestis aperuit. Primogenitus est in multis fratribus, quia quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, quorum recte primogenitus appellatur, quia omnes adoptionis filios, etiam illos qui incarnationis ejus tempora nascendo præcesserunt, dignitate prægreditur. Si quidem illi possunt cum Joanne veracissime testari, quia qui post nos venit, ante nos factus est, id est, post nos quidem in mundo genitus, sed merito virtutis et regni primogenitus omnium nostrum jure vocatus. Qui et in ipsa divina nativitate non inconvenienter potest primogenitus dici, quia priusquam creaturam faciendo gigneret aliquam, coeternum sibi pater eternus genuit filium, priusquam verbo veritatis adoptionis sibi filios redimendo gigneret aliquos, coeternum sibi Pater eternus genuit verbum: unde ipsum verbum, ipse Dei filius, videlicet virtus et sapientia loquitur: Ego ex ore altissimi prodivi, primogenita ante omnem creaturam [Eccl. 24.]. Peperit ergo Maria filium suum primogenitum, id est, suæ substantiæ filium: peperit eum qui et ante omnem

creaturam Deus de Deo natus erat, et in ea qua creatus est humanitate omnem merito creaturam præibat.

Et vocabis, inquit, nomen ejus Jesum.] Jesus Hebraice, Latine Salutaris sive Salvator dicitur: cujus vocationem nominis prophetis liquet esse certissimam: unde sunt illa magno visionis ejus desiderio cantata: Anima autem mea exultabit in Domino, et delectabitur in salutari ejus [Psal. 35.]. Defecit in Salutari tuo anima mea. Ego autem in Domino gloriabor [Psal. 118.]. Gaudebo in Deo Jesu meo [Abac. 3.]. Et maxime illud: Deus in nomine tuo saluum me fac [Psal. 53.], ac si diceret: nominis tui gloriam qui Salvator vocaris, in me salvando clarifica. Jesus ergo nomen est filii qui ex virgine natus est, angelo exponente, significans quod ipse salvet populum a peccatis eorum. Qui autem salvat a peccatis idem utique a corruptionibus mentis et corporis, quæ ob peccata contigerunt, salvabit. Christus vero vocabulum est sacerdotalis vel regiæ dignitatis. Nam et sacerdotes ac reges in lege a carismate, id est unctione olei sancti appellabantur Christi: significantes eum qui verus rex et pontifex apparens in mundo unctus est oleo lætitiæ præ participibus suis. A qua unctione, id est carismate, ipse Christus; et ejusdem unctionis, id est gratiæ spiritualis participes sunt christiani vocati. Qui per id quod Salvator est, nos salvare a peccatis; per id quod pontifex est, nos reconciliare Deo patri; per id quod rex est, regnum nobis patris sui dare dignetur eternum Jesus Christus Dominus noster, qui cum patre et spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA LI.

JOAN. I. *In illo tempore voluit Jesus exire in Galilæam, et invenit Philippum, et dicit illi Jesus, Sequere me.*

AUDIVIMUS ex lectione Evangelii, fratres carissimi, benignam Redemptoris nostri gratiam, quia non solum nos misericorditer ad se sequendum vocare, sed et venientes grate suscipere, atque ad cognoscendam divinitatis suæ claritatem pie consuevit provehere. Audivimus devotam discipulorum fidem, caritatem et operationem, quibus nimirum tribus vitæ cœlestis virtutibus tota præsentis ecclesiæ perfectio consistit, quia et sine fide impossibile est placere Deo, et fides sine operibus otiosa est; et quibuslibet quis sit præditus virtutibus, quantalibet fide profecerit, si caritatem non habuerit, nihil illi prodest. Quod enim vocantem se Jesum Philippus non tantum ipse sequitur, verum etiam Nathanaeli sequendum prædicat, fides profecto est quæ per dilectionem operatur: fides videlicet, quia in Jesum credere non distulit, quem Christum esse cognovit: opus autem dilectionis, quia quantum diligeret quem cognovit, mox sequendo patefecit: quantum etiam proximi amore flagraret, eidem evangelizando perdocuit. Ipse quoque proximus ejus Nathanael quantum curæ ac dilectionis erga magistrum veritatis haberet ostendit. Ad quem mox vocatus venire non tardavit, quantum ejus magnitudinem fidei perfectione caperet intimavit: quem continuo filium Dei et regem Israel, id est, Christum aperta voce confessus est. Verum quia ista breviter prælibavimus, libet ab exordio repetentes totam evangelicæ lectionis seriem latius scrutando percurrere.

Voluit Jesus, inquit, exire in Galilæam, et invenit Philippum, et dicit ei, Sequere me.] Jam patet ex su-

perioribus unde voluerit Jesus exire in Galilæam, videlicet a Judæa, ubi erat Joannes baptizans, et testimonium illi perhibens quod esset agnus Dei. Duos ex discipulis suis ad eum sequendum provocavit, e quibus unus Andreas ad illum etiam fratrem Petrum adduxit. Patet juxta sensum spirituales, et crebra expositione vestræ fraternitati jam cognitum est quid sit Dominum sequi. Sequitur namque Dominum, qui imitatur: sequitur Dominum, qui quantum fragilitas humana patitur ea quæ in homine monstravit filius Dei, humilitatis exempla non deserit: sequitur, qui socius passionum existendo, ad consortium resurrectionis ejus et ascensionis pertingere sedulus exoptat. Sed non sine certi ratione mysterii refertur quod dicturus Philippo Jesus Sequere me, voluit exire in Galilæam. Galilæa namque transmigratio facta dicitur, profectum fidelium designans, quo vel de vitiis ad virtutum celsitudinem transmigra- re, vel in ipsius virtutibus paulatim proficere, ac de minoribus ad majora quotidie subire contendunt, quo usque de hac valle lacrymarum ad arcem lætitiæ cœlestis Domino auxiliante perveniant. In eo autem quod revelationem sonat, ipsam vitæ eternæ beatitudinem, pro qua in præsentī laborant insinuans, cujus utramque interpretationem nominis Psalmista uno versiculo comprehendit, ubi ait: Ambulabunt de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Sion [Psal. 83.]. Hæc namque visio de qua dicit Apostolus: Nos autem revelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur a gloria in gloriam tanquam a Domini spiritu [2 Cor. 3.]. Bene ergo vocaturus ad sequendum se discipulum voluit exire in Galilæam, id est, in transmigrationem factam sive revelationem, ut videlicet sicut ipse, teste Evangelio proficiebat ætate et sapientia et gratia apud Deum et homines, sicut passus est et resurrexit, et ita intravit in gloriam suam; sic etiam suos sequaces ostenderet proficere virtutibus, ac per passiones

transitorias ad eternorum dona gaudiorum transmigrare debere.

Erat autem Philippus a Bethsaida civitate Andreae et Petri.] Non est putandus Evangelista fortuitu et absque ratione mystica nomen civitatis de qua esset Philippus, et quod eadem Andreae quoque et Petri esset voluisse monstrare: sed per nomen civitatis typice qualis tunc animo Philippus, qualis officio esset futurus, qualis etiam Petrus et Andreas ostenderet curasse. Bethsaida quippe domus venatorum dicitur, et venatores utique erant qui audiebant a Domino: Venite post me et faciam vos fieri piscatores hominum [Matth. 4.]: Venator et ille qui et antequam ad prædicationis officium ordinaretur a Domino, quantum capiendis ad vitam animabus esset intentus, mox sponte prædicando monstravit. Invenit enim Nathanael, et dicit ei: Quem scripsit Moyses in lege et prophetæ invenimus, Jesum a Nazareth. Videamus quantum rete fidei, quam capacibus devotæ prædicationis maculis intextum invento fratri circumdet: quem ad eternam cupit providus captare salutem. Illum dicit inventum quem Moyses et prophetæ venturum suis scriptis signaverint, ut eo cunctis sequentibus intelligatur, quod ipse sit cujus adventui præconando universa veterum scripta servierint. Ideo nuncupat, quod nomen Christi futurum prophetarum oracula concinebant. Dicit namque Abacuc per gratiam ejus salvari desiderans, Ego autem in Domino gloriabor, gaudebo in Deo Jesu meo [Abac. 3.]. Sed et Zacharias tentationis in qua diabolus vicit mentionem faciens, et ostendit, inquit, mihi Jesum sacerdotem magnum, et stabat coram angelo Domini, et Satan stabat a dextris ejus, ut adversaretur ei [Zach. 3.]. Item Jacob patriarcha mysterium incarnationis ejus a longe salutans, et expectans, Salutare tuum, inquit, expectabo, Domine [Gen. 48.]. Quod enim Hebraice Jesu, Latine dicitur Salutaris sive Salvator. Item Psalmista eternam

ejus visionem fidelium populo promittens, dicit ex persona Dei patris: Longitudine dierum replebo eum, et ostendam illi Salutare meum [Psal. 90.]. Symeon quoque venerabilis ille senex ac Novi Testamenti propheta, cum eum parvum corpore in manibus acciperet, sed magnum divinitate mente sentiret, eodem spiritu instructus, ita gratias egit: Nunc dimitte servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace, quia viderunt oculi mei Salutare tuum [Luc. 2.]. Filium Joseph appellat, non ut hunc ex conjunctione maris et feminae natum asseveret, quem de virgine nasciturum in prophetis didicerat; sed de domo ac familia David unde noverat Joseph ortum, secundum vaticinia prophetarum eum venisse doceret. Neque enim mirandum si Philippus eum filium Joseph quem intemeratae genitricis illius virum noverat vocet; cum ipsa genitrix intemerata semper virgo consuetudinem vulgi sequens, sic locuta legatur: Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes quærebaramus te [Luc. 2.]. Addit et patriam a Nazareth, ut ipsum esse signaret, de quo legerant in prophetis quoniam Nazaræus vocabitur. Non ergo mirum si mox ad consensum credendi ac veniendi ad Christum captavit Philippus Nathanael, cui tantos undique veritatis casses prætendit, quem scripsit Moyses in lege, et prophetæ, invenimus Jesum filium Joseph a Nazareth [Cant. 2.]. Neque immerito Bethsaida, id est domo venatorum oriundus asseritur, qui tantam Deo dilectæ venationis curam pariter et gratiam accepisse monstratur. Nam sequitur,

Et dixit ei Nathanael: a Nazareth potest aliquid boni esse? Nazareth munditiæ, sive flos ejus, aut separata interpretatur. Annuens ergo verbis evangelizantis sibi Philippi Nathanael, A Nazareth, inquit, potest aliquid boni esse? Ac si aperte dicat: Potest fieri ut a civitate tanti nominis aliquid summæ gratiæ nobis oriatur? Vel ipse videlicet mundi Salvator Dominus qui singulariter

sanctus est, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, quique loquitur in Canticis canticorum, Ego flos campi et lilium convallium; et de quo propheta, exiet, inquit, virga de radice Jesse [Esa. 11.], et Nazareus, id est flos de radice ejus, ascendet, vel certe aliquis doctor eximius, qui florem nobis virtutum munditiamque sanctitatis prædicare sit missus. Possumus hunc locum et ita recte intelligere, quod dicente Philippo, quem scripsit Moyses in lege et prophetæ invenimus Jesum filium Joseph a Nazareth, Nathanael bene intellexerit, miratus sit autem quomodo a Nazareth Christum venisse dixerit, quem de domo David et de Bethlehem civitate, ubi erat David, venturum prophetæ canebant; ideoque admirando responderit a Nazareth; sed continuo reminiscens quantum etiam vocabulum Nazareth mysteriis Christi congrueret, caute assenserit prædicanti, potest, inquit, aliquid boni esse? Utrique sensui potest convenire quod sequitur:

Dicit ei Philippus: Veni et vide.] Ipsum namque venire et videre monebat, ut si quid ei ad verba prædicantis ambigui in corde resedisset, totum hoc visio et allocutio præsens ejus quem prædicabat abstergeret. Nec distulit pius auditor prædicatum sibi lumen veritatis sollicitè quærendo ac pie pulsando, ut percipere mereretur insistere: unde mox Dominus satiare in bonis desiderium ejus accelerans, salutaria ejus cœpta provida laudatione remunerat, ut hunc paulatim ad altiora quærenda simul et capienda provehat.

Vidit namque eum venientem ad se, et dixit de eo: Ecce vere Israelita in quo dolus non est.] Ubi notandum quod laudans hominem qui novit corda Deus, non eum absque peccato, sed absque dolo extitisse confirmat. Non est enim homo justus in terra qui faciat bonum et non peccet: multi autem sine dolo incessisse, id est simplici et mundo corde conversati esse leguntur: immo cuncti fideles taliter vivere docentur, dicente

scriptura, Sentite de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis quærite illum [Sap. 1.]. Et ipse Dominus, Estote, inquit, prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ [Matth. 10.]. Talis erat exemplar patientiæ Job, de quo scriptum est: Erat autem vir ille simplex et rectus [Job. 1.]. Talis Jacob patriarcha, de quo dictum est: Jacob autem vir simplex habitabat in tabernaculis [Gen. 25.]: qui quoniam puritate conscientiæ simplicis Deum videre meruit, etiam Israel, id est vir videns Deum, appellatus est. Talis iste Nathanael quem Dominus ob parilitatem innoxie conversationis, ejusdem patriarchæ meritis simul et nomine dignum ducit, Ecce, inquit, vere Israelita, in quo dolus non est [Joan. 1.]. Ecce qui vere a patriarcha Deum vidente genus ducit, cui sicut et ipsi patriarchæ doli duplicitas nulla inesse probatur. O quam pulchrum auspicium venienti ad Deum et videre illum cupienti! Ecce vere Israelita in quo dolus non est. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt [Matth. 5.]. Et hic videre Deum desiderans, non ab alio, sed ab ipso qui scrutatur renes et corda Deo, mundus corde laudatur et Israelita, hoc est a viro Deum vidente generatus astruitur. O quam magna nobis quoque, qui de gentibus ad fidem venimus, in hac sententia nostri Redemptoris spes aperitur salutis! Si enim vere Israelita est qui doli nescius incedit, jam perdidere Judæi nomen Israelitarum, quamvis carnaliter nati de Israel quotquot doloso corde a simplicitate patriarchæ sui degeneraverunt, et asciti sumus ipsi in semen Israelitarum, qui quamlibet aliis de nationibus genus carnis habentes, fide tamen veritatis et munditia mentis ac corporis vestigia sequimur Israel juxta illud Apostoli: Non enim omnes qui ex Israel, hi sunt Israelitæ. Neque quia semen sunt Abraham, omnes filii, sed in Isaac vocabitur tibi semen [Rom. 9.], id est, non qui filii carnis, hi filii Dei; sed

qui filii sunt reppromissionis æstimantur in semine. Sequitur :

Dicit ei Nathanael : Unde me nosti ? Respondit Jesus et dixit ei, Priusquam te Philippus vocaret cum esses sub ficu, vidi te. Respondit ei Nathanael, et ait : Rabbi, tu es filius Dei, tu es rex Israel.] Quia cognovit Nathanael, vidisse et nosse Dominum quæ alio in loco gerebantur, id est quomodo et ubi vocatus sit a Philippo, cum ipse ibi corporaliter non esset, divinæ hic majestatis intuitum considerans, protinus eum non solum Rabbi, id est magistrum, sed et filium Dei ac regem Israel, id est Christum confessus est. Et libet intueri quam prudens laudanti Domino confessio respondet servi. Ille vere hunc Israelitam, id est virum qui Deum videre posset, eo quod dolum minime habet, astruxit: iste eum non magistrum tantummodo qui utilia præciperet, verum etiam filium Dei qui cœlestia dona tribueret, et regem Israel, id est populi Deum videntis, religiosa devotione fatetur, ut hac confessione suum quoque hunc regem, et se ejus regni militem significet. Potest autem hæc Domini sententia, qua dixit se Nathanael, priusquam vocaretur a Philippo cum esset sub ficu, vidisse, super electionem spiritualis Israel, id est populi Christiani, mystice intelligi, quem Dominus necdum se videntem, necdum per Apostolos ejus ad fidei gratiam vocatum, sed sub tegmine adhuc peccati prementis abditum misericorditer videre dignatus est, Paulo attestante, qui ait: Qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti et immaculati in conspectu ejus in caritate [Eph. 1.]. Et quidem fici arbor aliquando in scripturis dulcedinem supernæ dilectionis insinuat, unde scriptum est: Qui servat ficum, comedit fructum ejus; et qui custos est Domini sui, glorificabitur [Prov. 27.]; sed

quia primi parentes nostri, reatu prævaricationis confusi, de fici sibi foliis succinctoria fecerunt, potest arbor fici non incongrue male dulcoratam generi humano consuetudinem peccandi signare, sub qua positos electos suos adhuc, sed necdum electionis suæ gratiam cognoscentes, quasi sub ficu constitutum, nec se jam videntem Dominus videt Nathanael. Novit enim Dominus qui sunt ejus: quorum salvationi ipsum quoque nomen Nathanael aptissime convenit. Nathanael namque donum Dei interpretatur, et nisi dono Dei quisque vocatus, nunquam reatum primæ transgressionis, nunquam male blandientia algescentium quotidie peccatorum umbracula evadit, nunquam salvandus venire meretur ad Christum: unde dicit Apostolus: Gratia enim salvati estis per fidem [Eph. 1.]. Et hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, ut ne quis glorietur. Sequitur:

Respondit Jesus, et dixit ei: Quia dixi tibi: Vidi te sub ficu, credis. Majus his videbis.] Quid sit majus de quo dicit, ipse subsequenter aperit, futuram credentibus spondendo apertionem regni cœlestis, et prædicandam mundo utramque unius suæ naturam personæ, quod revera multo excellentius est arcanum, quam quod nos in peccati adhuc umbra positos a se illuminandos prævidit. Majus est enim quod nos salvatos gratia suæ cognitionis imbuat, quod cœli nobis gaudia pandit, quod prædicatores suæ fidei in mundo dispersit, quam quod nos salvandos potentia suæ majestatis ante secula præscivit.

Amen amen, inquit, dico vobis, videbitis cælum apertum et angelos Dei ascendentes et descendentes supra filium hominis.] Jam completum cernimus promissi hujus effectum: vidimus etenim cælum apertum, quia postquam cælum Deus homo penetravit, etiam nobis in nomine ejus credentibus supernæ patriæ patefactum cognoscimus ingressum. Videmus angelos Dei

ascendentes et descendentes supra filium hominis, quia prædicatores sanctos novimus sublimitatem divinitatis Christi simul et humanitatis ejus infirma nuntiare. Ascendunt supra filium hominis angeli, cum docent doctores quia in principio erat verbum, et verbum erat apud Deum, et Deus erat verbum [Joan. 1.]. Descendunt super filium hominis angeli, cum adjungunt iidem quia verbum caro factum est, et habitavit in nobis. Neque immerito prædicatores sancti typice angeli vocantur, quibus consuete derivatum ab angelis nomen Evangelistarum conceditur, ut sicut hi nuntii, ita et illi propter idem summæ prædicationis officium boni nuntii cognominentur. Et notandum quod Dominus seipsum filium hominis nuncupat, Nathanael eundem filium Dei prædicat. Cui simile est quod apud alios Evangelistas ipse discipulos interrogat, quem eum dicant esse homines filium hominis; responditque Petrus: Tu es Christus filius Dei vivi [Matth. 16.]. Et quidem justo dispensationis moderamine actum est, ut cum utraque ejusdem mediatoris Dei et Domini nostri vel ab ipso Domino, vel ab homine puro esset commemoranda substantia, Deus homo fragilitatem assumptæ a se humanitatis, purus homo virtutem eternæ in eo divinitatis astrueret; ipse suam humilitatem, ille ejus fateretur altitudinem. Notandum etiam quod Dominus qui beatum Nathanael vere Israelitam nuncupat, in hoc quoque verbo quod ait, Videbitis cælum apertum, et angelos Dei ascendentes et descendentes supra filium hominis [Joan. 1.], visionem Jacob patriarchæ qui per benedictionem vocatus est Israel ad memoriam reducit. Is namque cum volens in quodam loco requiescere lapidem capiti suo subposuisset, vidit in somnis scalam stantem super terram, et cacumen illius tangens cælum; angelos quoque Dei ascendentes et descendentes per eam, et Dominum innixum scalæ, dicentem sibi, Ego sum Deus Abraham patris tui, et Deus Isaac; surgensque mane, et debito

cum pavore laudes Domino reddens, tulit lapidem ipsum, et erexit in titulum fundens oleum desuper. Hujus ergo loci Dominus facit mentionem, et de se ac suis fidelibus figuratum manifestissime testatur. Scala quippe quam vidit, Ecclesia est, nativitatem de terra, sed conversationem habens in cœlis, per quam ascendunt et descendunt angeli, cum Evangelistæ nunc perfectis auditoribus supereminencia divinitatis ejus arcana, nunc rudibus adhuc humanitatis ejus infirma denuntiant. Vel certe ascendunt cum ipsi ad cœlestia contemplanda mente transeunt. Descendunt vero cum auditores suos qualiter in terris vivere debeant instruunt. Lapis sub capite Jacob Dominus est, in quo tanto magis omni intentione debemus inniti, quanto nobis certum liquet, quia sine ipso nihil facere possumus. Unxit lapidem Jacob et erexit in titulum, quia verus Israelita intelligit Redemptorem nostrum unctum a Patre oleo lætitiæ præ consortibus suis: a qua unctione, id est chrismate, Christus nomen accipit, cujus mysterium incarnationis nostræ profecto est titulus redemptionis. Et bene cum lapis in terra ungitur atque in titulum erigitur, Dominus in cœlo revelatur, quia nimirum ipse in tempore apparuit inter homines homo, qui eternus permanet apud patrem Deus: qui morte devicta ascendit super cœlos cœlorum ad orientem, ipse in titulum nostræ salvationis manet nobiscum omnibus diebus usque ad consummationem seculi, corpus quidem assumptum de terra cœlo transferens, sed præsentia divinitatis terram pariter complectens et cœlos. Igitur Dominus veterem nobis exponens historiam in Israel simplicitatem populi fidelis, cujus membrum erat Nathanael, figuratam demonstrat; in lapide super quem angeli ascende-bant et descende-bant, se significatum revelat, cujus utramque naturam vicissim magistri spirituales annuntiant. Nam quasi lapidem ungit Israel oleo, cum confitetur Nathanael quomodo unxit Jesum Deus spiritu

sancto et virtute dicens, Rabbi, tu es filius Dei, tu es rex Israel [Joan. 1.]. Patet jam, exposita lectione sancti Evangelii, fratres mei, quod non sine ratione magni mysterii in capite ipsius prædictum sit, quia voluerit Jesus exire in Galilæam, ac deinde subjunctum quomodo vel Philippum ipse vocaverit, vel vocatum ab eo Nathanael susceperit, ac luce veritatis instruxerit. Galilæa namque, ut diximus, Transfiguratio facta vel Revelatio interpretatur. Et recte in Galilæam voluisse exire dictus est, cum sacramenta suæ majestatis fidelibus revelare dignatus est: ad quorum perfectam cognitionem, quæ est sola hominis vita beata, tanto tunc sublimius ascendemus, quanto nunc instantius de terrenis ad cœlestia transmigrare, ac per gradus virtutum proficere curamus, adjuvante ipso qui bonorum desideria ascendere, provehere, et coronare consuevit, Jesu Christo Domino nostro, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA LII.

JOAN. VIII. *In illo tempore perrexit Jesus in montem Oliveti, et diluculo iterum venit in templum, et omnis populus venit ad eum, et sedens docebat eos.*

PRÆSENTEM sancti Evangelii lectionem tanto intentius considerare, fratres carissimi, debemus ac semper reminisci, quanto maximam nobis commendat gratiam nostri conditoris. Ecce enim, ut audivimus, oblatam sibi ab impiis accusatoribus mulierem peccatricem, non juxta legis præceptum lapidare, sed ipsos accusatores primo semetipsos considerare, et sic in peccantem sententiam dare præcepit, ut ex consideratione propriæ fragilitatis, qua-

liter aliis misereri debuissent, agnoscerent. Sed quia moris esse solet scripturarum, ut aliquando a statu temporis, aliquando a statu loci, aliquando ab utroque qualia sint post narranda significant, relaturus Evangelista temperatam legis districtiorem misericordia Redemptoris, præmisit, quia Jesus perrexit in montem Oliveti, et diluculo iterum venit in templum. Mons quippe Oliveti sublimitatem Dominicæ pietatis et misericordiæ designat, quia Græce oleos misericordia, olivetum vocatur oleon, et ipsa unctio olei fessis ac dolentibus membris solet afferre levamen. Sed et hoc quod oleum et virtute ac puritate præeminet, et quemcumque ei liquorem superfundere volueris, confestim hunc transcendere eique superferri consuevit, gratiam misericordiæ cœlestis non inconvenienter insinuat, de qua scriptum est, Suavis Dominus universis, et miserationes ejus super omnia opera ejus [Psal. 144.]. Tempus quoque diluculi exortum ejusdem gratiæ, qua remota legis umbra lux evangelicæ veritatis erat revelanda demonstrat. Pergit ergo Jesus in montem Oliveti, ut arcem misericordiæ in se constare denuntiet: venit iterum diluculo in templum, ut eandem misericordiam cum incipiente Novi Testamenti lumine fidelibus, templo videlicet suo pandendam præbendamque significet.

Et omnis, inquit, populus venit ad eum, et sedens docebat eos.] Sessio Domini humilitatem incarnationis ejus, pro qua nobis misereri dignatus est, insinuat: unde etiam nobis præcipitur: Surgite postquam sederitis [Psal. 126.], ac si aperte dicatur: non ante sed posteaquam vera vos humilitate castigaveritis, præmium supernæ exaltationis vos accepturos sperate. Bene autem dicitur, quia cum sedens doceret Jesus, omnis populus venit ad eum: quia postquam humilitate suæ incarnationis proximus hominum factus est, libentius est a multis ejus sermo receptus: a multis, inquam, est ejus sermo receptus: namque a pluribus est superba impietate contemptus. Audierunt

namque mansueti et lætati sunt, magnificantes Dominum cum Psalmista, et exaltantes nomen ejus ad invicem. Audierunt invidi, et dissoluti sunt, nec compuncti sunt; tentaverunt eum et deriserunt, derisum striderunt in eum dentibus suis. Denique tentantes adduxerunt mulierem in adulterio deprehensam, interrogantes quid de ea fieri juberet: quoniam Moyses talem lapidare mandaverit, ut si et ipse hanc lapidandam decerneret, deriderent eum quasi misericordiæ, quam semper doceret, oblitum: si lapidari vetaret, striderent in eum dentibus suis, et quasi fautorem scelerum legisque contrarium velut merito damnarent. Sed absit ut terrena stultitia quid diceret inveniret; et cœlesti sapientiæ quid responderet deficeret. Absit ut impietas cæca soli justitiæ ne mundo luceret obsisteret.

Jesus autem inclinans se deorsum, digito scribebat in terra.] Per inclinationem Jesu humilitas, per digitum qui articulorum compositione flexibilis est, subtilitas discretionis exprimitur: porro per terram cor humanum, quod vel bonarium vel actionum malarum solet reddere fructus, ostenditur. Postulatus ergo Dominus judicare de peccatrice, non statim dat judicium, sed prius inclinans se deorsum digito scribit in terra, ac sic demum quia obnixè rogatur judicat: nos videlicet, nos typice instituens, ut cum quælibet proximorum errata conspicimus, non hæc antea reprehendendo judicemus, quam ad conscientiam nostram humiliter reversi digito eam discretionis solerter exsculpamus, et quid in ea conditori placeat, quidve displiceat, sedula examinatione dirimamus, juxta illud Apostoli, Fratres, etsi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite hujusmodi in spiritu mansuetudinis ejus, considerans te ipsum ne et tu tenteris [Gal. 6.].

Cum autem perseverarent interrogantes eum, erexit se, et dixit eis: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat.] Quia hinc et inde Domino Scribe

et Pharisei tendebant laqueos insidiarum, putantes eum vel immisericordem futurum in iudicando, vel injustum: prævidens ille dolos, quasi fila transit aranæ, et iudicium justitiæ per omnia, et mansuetudinem pietatis ostendens: completumque est in eis illud Psalmistæ quod diximus, quia dissoluti sunt, nec compuncti sunt [Psal. 34.]. Dissoluti sunt, namque ne Dominum insidiis concluderent; nec compuncti sunt, ut eum dilectionis sequerentur officiis. Vis enim audire temperantiam miserendi? qui sine peccato est vestrum. Vis iterum audire justitiam iudicandi? primus in illam lapidem mittat. Si Moyses, inquit, mandavit vobis mulierem huiusmodi lapidare, videte quia non hoc peccatores, sed justos facere præcepit. Primo vos ipsi justitiam legis implete, et sic innocentes manibus et mundo corde ad lapidandam ream concurrите. Primo spiritualia legis edicta, fidem, misericordiam, et caritatem perficite; et sic ad carnalia iudicanda divertite.

Dato autem iudicio, Dominus iterum se inclinans scribebat in terra.] Et quidem juxta morem consuetudinis humanæ potest intelligi quod ideo Dominus coram tentatoribus improbis inclinari et scribere in terra voluerit, ut alio vultum intendens, liberum eis daret exire arbitrium: quos sua responsione percussos citius exituros, quam plura interrogaturos esse præviderat.

Denique audientes unus post unum exhibant incipientes a senioribus.] Sed figurate nos ammonet in eo quid ante datam et post datam sententiam inclinans se scribit in terra, et ut priusquam peccantem proximum corripiamus, et postquam debitæ castigationis illi ministerium reddiderimus, nosipsos digna humilitatis investigatione perpendamus, ne forte aut eisdem quæ in ipsis reprehendimus, aut aliis quibuslibet simus facinoribus irretiti. Evenit enim sæpe, ut qui, verbi gratia, homicidam publice peccantem iudicant, pejus odiorum malum quo ipsi in secreto depopulantur non sentiant: qui fornicam

torem accusant, pestem superbiæ, qua ipsi de sua castitate extolluntur, ignorent: qui ebriosum condemnent; virus invidiæ quo exeduntur ipsi non videant. Quid ergo nobis in hujusmodi periculis remedii, quid restat salutis? nisi ut cum peccantem conspiciamus alium, mox inclinemur deorsum, id est quam dejecti ex nostræ conditione fragilitatis simus, si non nos divina pietas sustentet, humiliter inspiciamus. Digito scribamus in terra, id est discrimine solerti pensemus, an cum beato Job dicere possimus, neque enim reprehendit nos cor nostrum in omni vita nostra [Job. 27.]; et meminerimus seduli, quia si reprehenderit nos cor nostrum; major est Deus corde nostro, et novit omnia. Possumus autem et ita recte intelligere, quod veniam peccatrici daturus, digito Dominus in terra scribere voluerit, ut ipsum se esse monstraret, qui legis decalogum suo digito, id est spiritus sancti opere quondam scripsit in lapide. Et bene lex in lapide scripta est, quæ ad edomanda duri et contumacis populi præcordia dabatur. Bene in terra scripsit Dominus, gratiam remissionis daturus contritis et humilibus corde, qui fructum ferre possent salutis. Bene inclinans se deorsum digito scribit in terra, qui quondam sublimem se ostendens in monte digito scribebat in lapide, quia per humiliationem susceptæ humanitatis, spiritum gratiæ fructiferis fidelium cordibus infudit, qui excelsus in angelo apparens, duris dura quondam dedit mandata populis. Bene qui inclinatus scribit in terra, erectus misericordiæ verba depromit, quia quod per humanæ infirmitatis societatem promisit, per divinæ virtutem potentiæ hominibus donum pietatis impendit.

Erigens, inquit, se Jesus, dixit ei: Mulier, ubi sunt qui te accusabant? Nemo te condemnavit? Quæ dixit: Nemo, Domine.] Nemo condemnare ausus est peccatricem, quia in se singuli cernere cœperant quod magis damnandum cognoscerent. Sed qui accusantium tur-

bam prolato justitiæ pondere fugavit, videamus accusatam quanto misericordiæ munere sublevet. Sequitur:

Dixit autem Jesus: Nec ego te condemnabo, vade et amplius jam noli peccare.] Impleta est hoc loco sententia Psalmographi, qui in Domini laudibus canit: Prospere procede et regna, propter veritatem et mansuetudinem et justitiam, et deducet te mirabiliter dextra tua [Psal. 44.]. Propter veritatem quippe regnat, quia viam veritatis mundo prædicando catervis credentium regni sui gloriam dilatat. Propter mansuetudinem et justitiam regnat, quia plures ideo se regno subjiciunt illius, quod eum mansuetum in liberandis a peccato pœnitentibus, et justum in damnandis pro peccato contumacibus esse cognoscunt: mansuetum in largienda gratia fidei et virtutum cœlestium: justum in reddenda mercede perpetua pro fidei et cœlestium certamine virtutum. Deduxit eum mirabiliter dextra sua, quia habitans in homine Deus mirabilem eum in omnibus quæ faceret et doceret ostendit; sed insidias quas astuti hostes excogitare poterant, mirabili prudentia semper ducentem monstravit. Nec ego te, inquit, condemnabo. Vade, et amplius jam noli peccare. Quoniam misericors et pius est et justitiam diligit, ne amplius peccet interdicit. Verum quia poterant dubitare aliqui an posset Jesus, quem verum hominem noverant, dimittere peccata, dignatur ipse apertius qui divinitus valeat ostendere. Post repulsam namque tentatorum nequitiam, post solutam peccatricis culpam, iterum loquitur eis dicens:

Ego sum lux mundi, qui sequitur me non ambulat in tenebris; sed habebit lumen vitæ.] Ubi manifeste docet, non solum qua auctoritate mulieri peccata dimiserit; sed quid etiam figuraliter expresserit ipse pergendo in montem Oliveti, quid diluculo iterum veniendo in templum, quid digito scribendo in terra: arcem videlicet se

esse misericordiarum, et Deum totius consolationis, præconem simul et largitorem lucis indeficientis, legis pariter latorem et gratiæ. Ego sum, inquit, lux mundi. Ac si aperte dicat: Ego sum lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in mundum: ego sol justitiæ qui timentibus Deum orior, etsi nube carnis ad tempus videor tegi. Tegor enim nube carnis, non ut abscondar quærentibus, sed ut temperer infirmis. Sannent oculos mentis, fide purificent corda sua, ut meipsum mereantur intueri: Beati enim mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt [Matth. 5.].

Qui sequitur me non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitæ.] Qui meis modo jussis et exemplis obsequitur, non timebit in futuro tenebras damnationis, sed lucem potius vitæ, ubi nunquam prorsus moriatur, habebit. Sequamur igitur, fratres, modo lucem justitiæ fide quæ per dilectionem operatur, ut eam tunc consequi mereamur specie, quæ dilectionis meritum et remuneret et addat, ipso attestante, qui ait: Qui autem diligit me, diligetur a patre meo, et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum [Joan. 14.]. Veniamus tota mentis intentione ad eum qui in invisibili monte Oliveti locum habet: unxit enim eum Deus, Deus ejus, oleo lætitiæ præ consortibus ejus, ut et nos consortes ejusdem suæ unctionis, id est gratiæ spiritualis dignetur facere participes. Quod non tamen aliter quam diligendo justitiam et odiendo iniquitatem adipisci merebimur. Nam et de ipso psalmus qui hæc loquitur præmisit: dilexisti justitiam et odisti iniquitatem [Psal. 44.], ut prædicando videlicet gloriam capitis, membra quæ ad hoc pertinere possent qualiter conversari debeant ostenderet. Reminiscamur quia ipse diluculo venit in templum, atque inter docendum peccatricem solvit a crimine, et studeamus ipsi templum existere nostri conditoris, studeamus discussis vitiorum tenebris in luce proficere virtutum, quatenus etiam nostra præcordia

visitare Dominus, nos cœlestibus instruere disciplinis, et quicquid in nobis sordidum repperit protinus emundare dignetur, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA LIII.

JOAN. II. *In illo tempore descendit Jesus Capharnaum ipse, et mater ejus, et fratres ejus, et discipuli ejus, et ibi remanserunt non multis diebus.*

SOLET movere quosdam quod in exordio lectionis hujus evangelicæ dictum est, quia descendente Capharnaum Domino, non solum mater et discipuli, sed et fratres ejus secuti sunt eum. Nec defuerunt hæretici, qui Joseph virum beatæ semper Virginis Mariæ putarent ex alia uxore genuisse eos quos fratres Domini scriptura appellat. Alii majori perfidia hos eum ex ipsa Maria post natum Dominum generasse putarunt. Sed nos, fratres carissimi, absque ullius scrupulo quæstionis scire et confiteri oportet, non tantum beatam Dei genitricem, sed et beatissimum castitatis ejus testem atque custodem Joseph ab omni prorsus actione conjugali mansisse semper immunem; nec natos, sed cognatos eorum, more scripturis usitato, fratres sororesve Salvatoris vocari. Denique Abraham hoc modo loquitur ad Loth: Ne quæso sit jurgium inter me et te, et pastores meos et pastores tuos; fratres enim sumus. Et Laban ad Jacob: Num quia frater meus es, gratis servies mihi? [Gen. 29.] Et quidem constat quia Loth filius Aran fratris Abraham et Jacob sit filius Rebeccæ sororis Laban: sed propter cognationem sunt fratres nuncupati. Hac ergo regula in scripturis sanctis, ut dixi, frequentissima, etiam cog-

natos Mariæ vel Joseph fratres Domini appellatos oportet intelligi. Quod autem propinquant Pascha Jesus ascendit Ierosolymam, nobis profecto dat exemplum quanta animi vigilantia dominicis subjici debeamus imperiis, cum ipse in hominis infirmitate apparens, eadem quæ ex divinitatis auctoritate statuit decreta custodiat. Ne enim putarent servi absque crebris orationum bonorumque actuum victimis vel flagella evadere, vel præmia se posse percipere, et ipse inter servos ad orandum immolandumque Dei filius ascendit: qui veniens Ierosolymam quid ibi gerentes invenerit, quid ibidem ipse gesserit videamus.

Et invenit, inquit, in templo vendentes boves et oves, et columbas, et nummularios sedentes. Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes ejecit de templo, boves quoque et oves, et nummulariorum effudit æs, et mensas subvertit.] Boves, oves, et columbæ ad hoc emebantur, ut offerrentur in templo. Nummularii ad hoc sedebant ad mensas, ut inter emtores venditoresque hostiarum prompta esset pecuniæ taxatio. Videbantur ergo licite vendi in templo quæ ad hoc emebantur ut offerrentur in eodem templo Domino: sed nolens ipse Dominus aliquid in domo sua terrenæ negotiationis, nec ejus quidem quæ honesta putaretur exhiberi, dispulit negotiatores injustos, et foras omnes simul cum his quæ negotiabantur ejecit. Quid ergo, fratres mei, quid putatis faceret Dominus, si rixis dissidentes, si fabulis vacantes, si risu dissolutos, vel alio quolibet scelere reperiret irretitos, qui hostias quæ sibi immolarentur ementes in templo vidit, et eliminare festinavit? Hæc propter illos diximus qui ecclesiam ingressi non solum intentionem orandi negligunt, verum etiam ea pro quibus orare debuerant augment, insuper et arguentes se pro hujusmodi stultitia convitiis odiisque vel etiam detractionibus insequuntur: addentes videlicet peccata peccatis, et quasi funem longissimum incauta eorum augmentatione texentes, nec

timentes ex eo districti iudicis examinatione damnari. Nam bis quidem in sancto Evangelio legimus quod veniens in templo Dominus huiusmodi negotiatores eiecerit, nunc videlicet, id est tertio ante passionem suam anno, sicut ex Evangelii sequentibus scriptis agnoscimus, et ipso quo passus est anno, cum ante quinque dies Paschæ sedens asino Ierosolymam venisset. Sed hoc idem eum in templo, sanctæ ecclesiæ examine quotidianæ visitationis agere, omnis qui recte sapit intelligit: unde multum tremenda sunt hæc, dilectissimi, et digno expavescenda timore, sedulaque præcavendum industria, ne veniens improvisus perversum quid in nobis unde merito flagellari ac de ecclesia ejici debeamus inveniat: et maxime in illa quæ specialiter domus orationis vocatur observandum, ne quid ineptum geramus, ne cum Corinthiis audiamus ab Apostolo, numquid domos non habetis ad agenda vel loquenda temporalia, aut ecclesiam Dei contemnitis? Et a Propheta cum Judæis: Dilectus meus in domo mea fecit scelera multa [Jer. 11.]. Et quidem gaudendum est quia ipsi sumus in baptismo templum Dei facti, teste Apostolo qui ait: Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos [1 Cor. 3.]. Ipsi civitas regis magni, de qua canitur: Fundamenta ejus in montibus sanctis [Psal. 87.], id est fundamenta ecclesiæ in soliditate fidei Apostolorum et Prophetarum; sed nimis tremendum, quia præmisit Apostolus dicens: Si quis autem templum Dei violaverit, disperdet illum Deus [1 Cor. 3.]. Et ipse Judex justus, disperdam, inquit, de civitate Domini qui operantur iniquitatem [Psal. 101.]. Gaudendum, quia in nobis Paschæ sollemnitas celebratur, cum de vitiis ad virtutes transire satagimus. Pascha quippe transitus dicitur. Gaudendum quia Dominus nostra pectora, civitatem videlicet suam visitare, quia idem Pascha nostræ bonæ actionis præsentia suæ pietatis inlustrare dignatur: sed timendum satis ne nos in civitate sua aliud quam ipse diligit

agentes inveniatur, et ipse se nobis qualem non diligimus districtus redditor ostendat, ne nos in templo nummularios, ne venditores boum, ovium, columbarumve reperiens damnet. Boves quippe doctrinam vitæ cœlestis, oves opera munditiæ et pietatis, columbæ spiritus sancti dona designant, quia nimirum boum juvamine solet ager exerceri. Ager autem est Domini cor cœlesti excultum doctrina, et suscipiendis verbi Dei præparatum rite seminibus. Oves innocentes sua vellera vestiendis hominibus præstant. Spiritus super Dominum in columbæ specie descendit. Vendunt autem boves, qui verbum Evangelii non divino amore, sed terreni quæstus intuitu audientibus impendunt, quales reprehendit Apostolus quia Christum annunciarent non sincere. Vendunt oves, qui humanæ gratia laudis opera pietatis exercent, de quibus Dominus ait: quia receperunt mercedem suam [Matth. 6.]. Vendunt columbas, qui acceptam spiritus gratiam, non gratis, ut præceptum est, sed ad præmium dant, qui impositionem manus qua spiritus accipitur, etsi non ad quæstum pecuniæ, ad vulgi tamen favorem tribuunt, qui sacros ordines non ad vitæ meritum, sed ad gratiam largiuntur. Nummos mutuo dant in templo, qui non simulate cœlestibus, sed aperte terrenis rebus in ecclesia deserviunt, sua quærentes non quæ Jesu Christi. Verum hujusmodi operarios fraudulentos quæ merces maneat ostendit Dominus, cum facto de funiculis flagello, omnes ejecit de templo. Ejiciuntur enim de parte sortis sanctorum, qui interpositi vel fide bona vel aperte faciunt mala opera. Oves quoque et boves ejecit, quia talium vitam pariter et doctrinam ostendit esse reprobam. Funiculi quibus flagellando impios de templo expulit, crementa sunt actionum malarum, de quibus materia damnandi reprobos districto judici datur: hinc etenim dicit Esaias: Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis [Esa. 5.]. Et in Proverbiis Salomon: iniquitates, inquit, suæ capiunt im-

pium, et funibus peccatorum suorum constringitur [Prov. 5.]. Qui enim peccata peccatis pro quibus acrius damnetur accumulatur, quasi funiculos quibus ligetur ac flagelletur paulatim augendo prolongat. Nummulariorum quoque quos expulsat effudit æs, et mensas subvertit, quia damnatis in fine reprobis etiam ipsarum quas dilexere rerum tollet figuram, juxta quod scriptum est: Et mundus transivit et concupiscentia ejus.

Et eis qui columbas vendebant dixit: Auferte ista hinc, et nolite facere domum patris mei domum negotiationis.] Venditionem columbarum de templo auferri præcepit, quia gratiam spiritus qui gratis accepit gratis debet dare: unde Simon magus ille qui hanc pecunia emere voluit, ut majore pretio venderet, auditur: Pecunia tua tecum sit in perditione, non est tibi pars, neque sors in sermone hoc. Notandum autem quod non soli venditores sunt columbarum, et domum Dei faciunt domum negotiationis, qui sacros ordines largiendo pretium pecuniæ vel laudis vel etiam honoris inquirunt. Verum hi quoque qui gradum vel gratiam in ecclesia spiritualem, quam Domino largiente percipere, non simplici intentione, sed cujuslibet humanæ causa retributionis exercent, contra illud Apostoli Petri: Qui loquitur, quasi sermones Dei; qui ministrat, tamquam ex virtute quam administrat Deus, ut in omnibus honorificetur Deus per Jesum Christum [1 Pet. 4.]. Quicumque ergo tales sunt, si nolunt veniente Domino de ecclesia auferri, auferant ista de suis actibus, ne faciant domum Dei domum negotiationis. Nec prætereundum quia sollicitè nobis scriptura utramque Salvatoris nostri naturam, et humanam videlicet commendat et divinam. Ut enim verus Dei filius intelligatur, audiamus quod ipse dicit: Nolite facere domum patris mei domum negotiationis. Aperte namque se filium Dei patris ostendit, qui templum Dei domum patris sui cognominat. Et rursum ut verus filius hominis sentiatur, recolamus

quod in hujus capite lectionis descendens in Capharnaum, matrem habuisse perhibetur. Sequitur:

Recordati vero sunt discipuli ejus, quia scriptum est : Zelus domus tuæ comedit me.] Zelo domus patris Salvator ejecit impios de templo. Zelemus et nos, fratres carissimi, domum Dei, et quantum possumus, ne quid in ea pravum geratur insistamus. Si viderimus fratrem qui ad domum Dei pertinet superbia tumidum, si de tractionibus assuetum, ebrietati servientem, luxuria enervatum, si iracundia turbidum, si alio cuiquam vitio substratum, studeamus in quantum facultas suppetit castigare, polluta ac perversa corrigere, et si quid de talibus emendare nequimus, non sine acerrimo mentis sustinete dolore, et maxime in ipsa domo orationis, ubi corpus Domini consecratur, ubi angelorum præsentia semper adesse non dubitatur, ne quid ineptum fiat, ne quid quod nostram fraternamve orationem impediat, totis viribus id agamus. Sequitur:

Responderunt ergo Judæi, et dixerunt ei : Quod signum ostendis nobis quia hæc facis ? Respondit Jesus, et dixit eis : Solvite templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud.] De quo templo diceret Evangelista, post aperuit, videlicet de templo corporis sui, quod ab illis passione solutum ipse post triduum excitavit de morte. Quia ergo signum quærebant a Domino, quare solita commercia projicere debuerit e templo, respondit ideo se rectissime impios exterminare de templo, quia ipsum templum significaverit templum corporis sui, in quo nulla esset prorsus alicujus macula peccati. Neque immerito typicum purgaverit a sceleribus templum, qui verum Dei templum ab hominibus morte solutum divinæ potentia majestatis excitare posset a mortuis.

Dixerunt ergo Judæi : Quadraginta et sex annis ædificatum est hoc templum, et tu tribus diebus excitabis illud ?] Quomodo intellexerunt, ita responderunt: sed ne nos quoque spirituales Domini sermonem carnaliter

sentiremus, Evangelista consequenter de quo templo loqueretur exposuit: Quod autem aiunt templum quadraginta et sex annis ædificatum, non primam, sed secundam illius ædificationem significant. Primus enim Salomon templum in maxima regni sui pace citissimo septem annorum opere perfecit, quod destructum a Chaldæis post septuaginta annos ad jussionem Cyri Persæ, relaxata captivitate, reædificari cœptum est: sed filii transmigrationis opus quod sub principibus Zorobabel et Jesu faciebant, propter impugnationem gentium vicinarum ante quadraginta et sex annos implere nequiverunt. Qui etiam numerus annorum perfectioni Dominici corporis aptissime congruit. Tradunt etenim naturalium scriptores rerum formam corporis humani tot dierum spatio perfici, quia videlicet primis sex a conceptione diebus lactis habeat similitudinem; sequentibus novem convertatur in sanguinem, deinde duodecim solidetur; reliquis decem et octo formetur usque ad perfecta liniamenta omnium membrorum; et hinc reliquo jam tempore usque ad tempus partus magnitudineaugeatur. Sex autem et novem et duodecim et decem et octo quadraginta quinque faciunt, quibus si adjecerimus unum, id est ipsum diem quo discretum per membra corpus crementum sumere incipit, tot nimirum dies in ædificatione corporis Domini, quot in fabrica templi annos invenimus. Et quia templum illud manufactum sacrosanctam Domini carnem quam ex virgine sumsit, ut ex hoc loco discimus, figurabat: quia æque corpus ejus quod est ecclesia, quia uniuscujusque fidelium corpus animamque designabat, ut in plerisque scripturarum locis invenimus, libet aliqua de templi ipsius factura commemorare, quibus vestra fraternitas quomodo omnia quæ de eo scripta sunt Christo et ecclesiæ convenient agnoscat. Conversum stabat ad orientem, habens ostium contra ortum solis, qui statim exortus cuncta ejus interiora suo jubare perfunderet. Et ecclesia sancta

totam mentis intentionem ad illius dirigit gratiam, de quo Zacharias ait: Visitavit nos oriens ex alto inluminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent [Lucæ 1.]. Memorque semper promissi ipsius quo dicit, Dilata os tuum, et ego adimplebo illud [Psal. 80.]; læta respondet: Os meum aperui et attraxi spiritum, quia mandata tua desiderabam [Psal. 118.]: quod est dicere: Devotionem cordis mei aperui, et lucem tui spiritus haurire promerui, quia non alia in mundo, quam observationem mandatorum tuorum observare didici. Foris albo lapide constructum parebat, intus laquearia, parietes, pavementum, trabes, ostia, et quicquid erat vasorum aurum tegebat obrisum. Et ecclesia foris quidem omnibus fortitudinem perfectæ monstrat actionis; sed soli qui hanc pie considerando intrare didicerint, quot animæ virtutibus præmineat interius, quanta in singulis his caritatis luce flagret intelligunt. Ipsæ auri laminæ cedrinis sunt tabulis affixæ vel abiegnis, vel certe de lignis olivarum paratis: quæ omnia ligna esse egregia constat. Et fulgor Dominicæ dilectionis per memoriam sacratissimæ passionis ipsius, quæ pretioso crucis ligno consummata est, fidelium cordibus, ne labatur imprimitur. Templum ipsum velamento medii parietis discretum est, domusque exterior sanctuarium, interior autem ubi arca testamenti posita erat, sanctum sanctorum vocabatur. Et ecclesia partim in terris peregrinatur a Domino, partim cum Domino regnat in cælis. Medius namque paries ipsum intelligitur cælum, arca testamenti Dominus, qui solus paternorum conscius arcanorum, cæli interna penetravit. Ascensus qui in superiorem et tertiam domum ducebat per viscera meridiani parietis quasi invisibili gressu factus est: ita ut initium tantum ejusdem ascensus ab orientali angulo memorati parietis appareret; profectum vero ascensionis ipsius solus qui scanderet nosset, cujus scriptura ita meminit: Ostium autem lateris medii in parte erat do-

mus dextræ, et per cocleam ascendebant in medium cœnaculum, et a medio in tertium [1 Reg. 6.]. Passo in cruce Domino, unus militum lancea latus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis et aqua. Hæc est aqua baptismi qua abluimur, et hic sanguis calicis Domini quo sanctificamur. Per hæc sancti mysteria lateris merito invisibilis fidei ascendimus de præsentī ecclesiæ vitæ, quæ peregrinatur in terris, in vitam supernæ beatitudinis, qua exutæ corporibus fruuntur animæ justorum. Sed et de illa vitæ receptis in resurrectione corporibus, usque ad supernam perpetuæ felicitatis gloriam ejusdem Dominicæ passionis fide prævia transimus; de qua nimirum gloria dicit Esaias: In terra sua duplicia possidebunt, lætitia sempiterna erit eis [Esa. 61.], id est, in terra viventium, quæ sola sanctorum terra est, carnis simul et animæ felicitis gaudia eterna percipient. Inferior ergo domus præsentem sanctorum conversationem significat: superior requiem animarum quæ post hanc vitam percipitur; suprema gloriam resurrectionis quæ nullo umquam fine mutabitur: ostium lateris medii, quod in parte domus dextræ positum iter ad superiora pandebat, fides est passionis Christi, cujus dextrum latus foratum in cruce nobis emanavit sacramenta, quibus imbuti ad cœlestis vitæ gaudia possumus ascendere. Septem annis et totidem mensibus prima templi structura perfecta est, octavo autem anno, et octavo mense ex quo ædificari cœpit, dedicationis sollennitas secuta est; et ecclesia per totum præsens seculum, quod septem diebus volvitur, spiritualia suorum sumere non desinit incrementa membrorum usque ad tempora futuræ resurrectionis eterna, quando cum pacifico rege festa suæ dedicationis introibit. Nam quia Dominus octava die, id est post septimam sabbati a morte surrexit, merito hic numerus etiam nostræ resurrectionis futura gaudia designat.

Hæc de factura pauca ex pluribus commemorasse

sufficiat, ut quam cuncta spiritali intellectu refulgeant clarius appareat. Sed finituri sermonem redeamus ad Domini sententiam, qua quærentibus signum Judæis dicit: Solvite templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud [Joan. 2.], agamusque gratias misericordiæ ejus, qui mysterium suæ passionis et excitationis a mortuis, quod tentantibus se infidelibus clauso sermone proposuit, nobis jam in se credentibus clara luce reseravit. Et quia jam prope est tempus quo solutionem ejusdem templi venerabilis quæ facta est a perfidis, simul et excitationem, quam ipse tertia die, sicut ipse promisit, mirabiliter exhibuit, annua sollemnitate celebrare desideramus, mundemus templa corporum cordiumve nostrorum, ut spiritus Dei habitare dignetur in nobis, et juxta quod Apostolus admonet, abjectis operibus tenebrarum induamus nos arma lucis, sicut in die honeste ambulemus; non in comessationibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudiciis, non in contentione et æmulatione; sed induamus nos Dominum Jesum Christum [Rom. 13.], qui cum patre et spiritu sancto vivit et regnat Deus ante omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA LIV.

JOAN. V. *Erat dies festus Judæorum et ascendit Jesus Ierosolymam.*

DUO pariter miracula humanæ sanationis hodierna nobis sancti Evangelii lectio tradit; unum invisibiliter per angelicam administrationem; alterum per dominicam præsentiam visibiliter exhibitum: sed utriusque nobis sunt breviter exponenda mysteria, ne prolixæ lectionis prolixa quo-

que explanatio cuiquam forte gravis existat. Probatica piscina quæ quinque porticibus cingebatur, populus est Judæorum, legis undique custodia, ne peccare debeat, munitus. Recte etenim lex quæ quinque libris Moysi descripta est quinario numero figuratur: recte populus qui in quibusdam munditiam vitæ servare, in quibusdam vero solebat immundorum spirituum tentamentis agitari, per aquam signatur piscinæ, quæ nunc placida ventis stare, nunc eis inruentibus turbari consueverat. Et bene piscina eadem probatica vocatur. Probaton quippe Græce oves dicuntur: quia nimirum in illo populo qui dicere Domino nossent: Nos autem populus tuus et oves gregis tui confitebimur tibi in secula [Psal. 78.]. Vulgo autem probatica, id est pecualis piscina fertur appellata, quod in ea sacerdotes hostias lavare consueverint. Multitudo languentium quæ in memoratis porticibus jacebat, eorum catervas significat, qui legis verba audientes, suis se hanc viribus implere non posse dolebant, atque ideo Dominicæ auxilium gratiæ totis animæ affectibus implorabant. Cæci erant; qui necdum perfectum fidei lumen habebant: claudi, qui bona quæ noverant operandi gressibus implere nequibant: aridi, qui quamlibet oculum scientiæ habentes, pinguedine tamen spei et dilectionis egebant. Tales in quinque porticibus jacebant, sed non nisi in piscina angelo veniente sanabantur: quia per legem cognitio peccati, gratia autem remissionis nonnisi per Jesum Christum facta est. Hunc designat angelus qui invisibiliter descendens in piscinam ad suggerendam vim sanandi movebat aquam. Descendit enim carne indutus magni consilii Angelus, id est paternæ voluntatis nuntius in populum Judæorum, et movit peccatores factis ac doctrina sua, ut occideretur ipse qui sua morte corporali non solum spiritualiter languentes sanare, sed et mortuos vivificare sufficeret. Motus ergo aquæ passionem Domini quæ mota turbataque Judæorum gente

facta est insinuat. Et quia per eandem passionem redempti sunt credentes a maledicto legis, quasi descendentes in aquam piscinæ turbatam sanabantur qui eatenus jacuerant in porticibus ægroti. Legis siquidem litera, quæ nescientes quid agendum, quid vitandum esset edocuit, nec tamen edoctos ut sua decreta complerentur adjuvit, quasi eductos de sedibus ignorantiae prioris in porticibus suis continebat, nec sanabat languidos. Gratia autem Evangelii quæ per fidem ac mysterium Dominicæ passionis sanat omnes languores iniquitatum nostrarum, a quibus in lege Moysi non potuimus justificari, quasi ejectos de porticibus legis ægrotos in aquam piscinæ turbidam immittit, ut sanari possint: quia a peccatis quæ lex ostenderat per aquam baptismatis abluit, testante Apostolo, quia quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus. Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem, ut quomodo surrexit Christus a mortuis per gloriam patris, ita et nos in novitate vitæ ambulemus [Rom. 6.]. Bene autem dicitur, quia qui primus descendisset post motum aquæ sanus fiebat a quocumque languore detineretur, quia unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus: et qui in unitate Catholica Christi mysteriis imbuitur sanus fit a quocumque peccatorum languore detineatur: quisquis autem ab unitate discrepat, salutem quæ ab uno est consequi non valet.

Hæc de primo evangelicæ lectionis miraculo quod Dominus dedit locuti, nunc de secundo quod ipse dederit fraternitati vestræ loquamur: in quo etiam ipso unus commendatur sanatus, non quia omnipotentis pietas Salvatoris omnes quos ibi languentes invenit sanare nequiverit; sed ut doceret præter unitatem catholicæ fidei nullum cuilibet patere locum salutis.

Erat autem quidam homo ibi, inquit, triginta et octo annos habens in infirmitate sua.] Homo iste multorum

infirmirate detentus annorum significat peccatorem quemlibet enormi scelerum magnitudine vel numerositate depressum, cujus significando reatui etiam modus temporis quo iste languebat congruit. Nam duodequadrageſaginta annos habebat in infirmitate. Quadrageſagarius autem numerus qui denario quater ducto conficitur pro perfectione rectæ conversationis solet in scripturis accipi; quia quisquis perfectæ conversationis opera egerit, legis profecto decalogum per quatuor S. Evangelii libros implet: a qua nimirum perfectione duo minus habet, qui a Dei et proximi dilectione, quam legis pariter et Evangelii scriptura commendat, vacuus incedit. Quod etiam Dominus mystice sanans infirmum docuit, cum ait: Surge, tolle grabatum tuum et ambula. Surge cum dicitur, vitiorum torporem in quibus diu languebas excute, et ad exercitium virtutum, quibus perpetuo salveris erigere. Tolle grabatum tuum: porta diligens proximum tuum, patienter ejus infirma tolerando, qui te adhuc tentationum fasce depressum diu patienterque sustinuit. Alter enim alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi [Gal. 6.]. Et sicut alibi dicit: Supportantes invicem in caritate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis [Ephes. 4.]. Ambula autem: toto corde, tota anima, tota virtute Deum dilige: et ut ad ejus visionem pertingere merearis, quotidianis bonorum operum passibus de virtute in virtutem progredere, nec fratrem, quem sufferendo ducas, ob amorem ejus ad quem pergis deserens, nec ob fratris amorem ab illo quærendo cum quo manere desideras intentionem recti incessus avertens; sed ut perfecte possis salvari, Surge, tolle grabatum tuum et ambula: id est, relinque peccata pristina, necessitatibus fratrum succurre, et in universis quæ agis vide ne in hoc seculo mentem figas; sed ad videndam faciem tui festines Redemptoris. Surge bona operando, porta grabatum diligendo proximum, et ambula expectando beatam spem et adventum gloriæ

magni Dei. Sed mira perfidorum dementia, qui ad tam inopinatam diu languentis sanationem credere, ac spiritualiter sanari debuerant, e contra scandalizantur, et salvato pariter ac Salvatori calumnias struunt: salvato quidem, quia sabbato grabatum tulerit; Salvatori autem, quia sabbato et illum salvari, et grabatum tolli præceperit, quasi melius ipsi de sabbato quam tanta divinitatis potentia nosset.

Dicebant ergo Judæi illi qui sanatus fuerat : Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum tuum.] Litteram legis stultè defendebant, ignorando dispensationem ejus qui legis quondam edicta per servum decernens, nunc ipse adveniens eandem legem gratia mutare disposuit, ut quod juxta litteram diu carnales carnaliter observabant, deinceps spirituales spiritualiter observandum cognoscerent. Sabbato quippe carnali, quod juxta litteram custodiebatur, populus ab omni opere servili die septima vacare præceptus est; spirituale autem sabbatum est in luce gratiæ spiritualis, quæ septiformis accipitur, non una, sed omni die, nos ab omni inquietudine vitiorum manere feriatos. Si enim juxta vocem dominicam, omnis qui facit peccatum, servus est peccati, patet liquido quia peccata recte opera servilia intelliguntur, a quibus quasi in die septima in perceptione gratiæ spiritualis immunes incedere jubemur: nec solum a pravis continere, sed et bonis insistere factis. Quod in hac quoque lectione Dominus typice ostendit, cum eum qui duodequadraginta annos languebat, in die sabbati non solum surgere, verum etiam grabatum tollere et ambulare præcepit: videlicet insinuans, eos qui longo vitiorum languore tabescunt, et Dei ac proximi dilectionis inanes, quasi a perfecta virtutum summa duo minus habent, jam per donum sancti spiritus a vitiis posse resurgere; eorumque discusso torpore, cum fraternæ dilectionis onere ad visionem debere sui properare conditoris. Quod autem is qui sanatus est Jesum non in turba ad-

huc positus, sed post in templo cognoscit, mystice nos instruit, ut si vere conditoris nostri gratiam cognoscere, si ejus amore confirmari, si ad ejus visionem pervenire desideramus, fugiamus sollicitè turbam non solum nos turbantium cogitationum affectuumque pravorum; verum etiam hominum nequam qui nostræ sinceritatis possint impedire propositum, vel malum videlicet exemplum suum monstrando, vel bona opera nostra deridendo, aut etiam prohibendo. Confugiamus seduli ad domum orationis, ubi secreta libertate Dominum invocantes, et de perceptis ab eo beneficiis gratias agamus, et de percipiendis humili devotione precemur: immo etiam templum Dei sanctum, in quo venire et mansionem facere dignetur, existere curemus, audientes ab Apostolo, quia corpora vestra templum est spiritus sancti qui in vobis est [1 Cor. 6.]. Inter quæ diligentius intuendum, fratres mei, quod inveniens in templo quem sanaverat Dominus, ait illi: Ecce sanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Quibus verbis aperte monstratur quia propter peccata languebat, nec nisi dimissis eisdem poterat sanari: sed qui foris ab infirmitate, ipse etiam intus salvavit a scelere: unde et caute præmonuit ne amplius peccando gravioris sibi sententiam damnationis contraheret: quod non ita sentiendum est, quasi omnis qui infirmatur, ob peccata infirmetur. Quinque etenim modis in scripturis infirmitas corporalis data reperitur; peccatoribus videlicet, ut vel corrigantur per pœnitentiam, vel si corrigi non merentur, etiam in hac vita qualiter eterna morte damnandi sint appareat: justis vero, ut vel majorem patientiæ palmam percipiant, vel infirmitatibus admoniti humiliter justitiæ meritum servant. Plerisque autem ob hoc aliquoties infirmitas datur carnis, ut in eorum sanatione vel Domini Salvatoris vel sanctorum ejus latius gloria, vel utriusque patescat. Nam quod peccatores ob quærendam mentis incolumitatem infirmitate

plectantur corporis, testatur hodierna lectio, ubi sanatus qui languebat audivit: Ecce sanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat: testatur et illa in qua sanando paralytico Dominus ait: Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua. Quod hi qui gravioribus sunt flagitiis involuti, neque ad veniam pervenire merentur, aliquotiens etiam in præsentī initium sempiternæ damnationis accipiant, pœna prodit Herodis regis, qui ob reatum blasphemix ante oculos viventium consumtus a vermibus expiravit, illo utique post mortem properans, ubi vermis ejus non moreretur, et ignis ejus non exstingueretur. Quod justī ad amplificandam patientiæ suæ palmam doloribus afficiantur corporeis, beati Job indicat historia, cui cum nullus esset similis super terram, pœnas corporis quas adversarius immanis graviores poterat excogitare, non pro diluendis reatibus, sed pro augendis meritis mira constantiæ virtute superavit. Quod item justī ob custodiam humilitatis disciplinæ feriantur ægritudine, ostendit Apostolus qui ait: Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ angelus satanæ qui me colaphizet [2 Cor. 12.]. Unde iterum dicit: Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi [Ibid. 9.]. Quod ob ostendendam conditoris sanctorumque ejus gloriam nonnulli sæpe languescant, ipse manifestat, qui de cæco nato sciscitantibus discipulis ait: Neque hic peccavit, neque parentes ejus ut cæcus nasceretur, sed ut manifestentur opera Dei in illo [Joan. 9.]. Et de Lazaro languente sororibus, Infirmitas, inquit, hæc non est ad mortem, sed pro gloria Dei, ut glorificetur filius Dei per eam [Joan. 11.]. Verum quia nobis utrum propter augenda merita bona, an propter mala minoranda puniamur incertum est, curandum summopere est, ut quotiens molestia corporali pulsamur, ad discutienda protinus mentis nostræ interna redeamus, et quidquid in nobis contra voluntatem auctoris nostri

egisse reperimus, digna pœnitentiæ castigatione mun-
demus; nec prius corpori medelam quæramus, quam
nos ad interioris hominis puritatem pervenisse cogno-
verimus, ne forte exterius adhibitæ curationi carnis ob-
stet latens intrinsecus valetudo mentis. Discamus fla-
gellis pii conditoris humiliter substerni, arbitantes minus
pati quam meremur, semper illius sententiæ memores,
quia beatus homo qui corripitur a Domino [Job. 5.].
Et ipse in Apocalypsi, Ego, inquit, quos amo arguo et
castigo [Apoc. 3.].

Longævo autem languenti interius exteriusque sanato,
eodem et a flagellis apertæ castigationis et a peccatis
quibus hæc merebatur erepto, Judæi e contra male intus
languidi jam deterius ægrotare incipiunt, persequendo
videlicet Jesum, quia hæc faceret in sabbato. Perse-
quebantur autem eum, quasi legis auctoritatem simul
et divinæ operationis exempla secuti: quia et Dominus
sex diebus mundi perfecta creatione, septimo requieverit
ab omnibus operibus suis, et populum sex diebus ope-
rari, septimo vacare præceperit, non intelligentes quia
carnalia legis decreta paulatim erant spirituali inter-
pretatione mutanda, apparente illo qui non tantum legisla-
tor, sed et finis legis est Christus ad justitiam omni
credenti: neque animadvertentes quia conditor in die
septima non ab opere mundanæ gubernationis et annuæ,
immo quotidianæ rerum creatarum substitutionis, sed a
nova creaturarum institutione cessavit; sed nec maxi-
mum illud sabbati mysterium cognoscentes, quo vel
ipse Dominus sexta feria crucifixus operatusque salutem
nostram in medio terræ, id est, carnis quam assumserat,
septima requieturus erat in sepulcro, donec octava re-
surgeret, vel quo sancti illius post sex hujus seculi ætates
in quibus bona operando laborant, septimam quietis
animarum in alia vita percipiunt, donec in octava re-
surrectionis corporum quoque incorruptibilium recep-
tione donentur. Verum indoctis legis defensoribus quid

ipse gratiæ simul et legis auctor respondeat, qua cervicem eorum rationis virtute frangat audiamus.

Pater meus, inquit, usque modo operatur et ego operor.] Quod non ita dictum est, quasi patre eatenus operante, ipse tunc post patrem operari inciperet; sed ita potius quia ab initio creaturarum patre semper operante, ipse eadem opera cum eo pariter semper operetur. Ut enim scias Deum patrem non primis tantum sex diebus, sed usque modo operari, lege illud ad Prophetam: Priusquam te formarem in utero novi te [Jerem. 1.]. Et in Psalmo: Qui finxit singillatim corda eorum [Psal. 33.]. Et alibi: Qui operit cælum nubibus, et parat terræ pluviam, qui producit in montibus fœnum [Psal. 147.], et cetera hujusmodi. Notandum quippe quod non præteriti temporis verbum posuit dicens: Qui operuit, et paravit, et produxit: sed præsentis, operit, parat, producit, ut quotidie patrem operari demonstraret, nec minus sabbato, quam ceteris diebus. Ut filium pariter cuncta operari non dubites, recale illud Psalmistæ: Dixit et venit cynomia et scynifes. Dixit et venit locusta et bruchus. Dixit et stetit spiritus procellæ [Psal. 105.]. Si enim ipse dixit et facta sunt, per verbum utique fecit. Verbum autem patris filius est, de quo Joannes ait: Omnia per ipsum facta sunt [Joan. 1.]. Item Psalmista cum non solum primordiale mundi creationem, sed et quotidianam creaturæ gubernationem ad laudem Creatoris referret, ait inter cetera: Omnia in sapientia fecisti [Psal. 104.]. Si autem Christum Dei virtutem et Dei sapientiam recte confitemur; et omnia in sapientia fecit ac regit Deus; constat nimirum quia pater usque modo operatur, operatur et filius. Ergo pater meus inquit, non sex solum, ut putatis, diebus prius operatus est: verum usque modo operatur [Joan. 5.], non novum creaturæ genus instituendo, sed quæ in principio creaverat, ne deficient propagando. Et ego operor, subauditur usque modo, cum ea cuncta disponens, regens, accumulans, ac

si aperte dicat: Quid mihi invidetis? Cur me vituperatis, cæci legislatores, quod in forma hominis sabbato salutem unius hominis operatus sum, qui in natura divinitatis una cum Deo patre totum genus humanum, immo totam mundi machinam, et cuncta visibilia et invisibilia quietus semper operor? Sed ipsi talis ac tanti mysterii minus capaces, propterea magis quærebant eum interficere, quia non solum solvebat sabbatum, sed et patrem suum dicebat Deum, æqualem se faciens Deo. In eo maxime dolebant, quia his qui verum ex infirmitate carnis hominem cognoverant; verum se Dei filium credi voluisset, id est, non gratia adoptatum ut ceteros sanctos, quibus loquitur Propheta: Ego dixi dii estis, et filii excelsi omnes [Psal. 82.]; sed natura patri per omnia æqualem, illum videlicet de quo pater ipse loquitur in aspectu filiis suis, id est, prophetis, gratia videlicet adoptatis in filios. Ipse invocavit me: Pater meus es tu, Deus meus et susceptor salutis meæ. Et ego primogenitum ponam illum excelsum præ regibus terræ [Psal. 89.]. Intelligebant enim interfectores Christi Judæi, quod confessores nominis Christi intelligere nequeunt Arriani in eo quod ait Christus: Pater meus usque modo operatur, et ego operor [Joan. 5.], æqualem se Deo patri prædicasse: quia quorum una eademque operatio, eorum esset æqualis et majestas. Verum ad unum finem utrorumque tendit impietas, quorum uni quid diceret Dominus intelligentes, vera eum dixisse negabant: alteri vera quidem de se Dominum testatum fatentur; sed in his sensum veritatis sequi et comprehendere detrectant: quorum finem teterrimum ut vitare queamus, necesse est, fratres carissimi, ut et verba nostri Salvatoris veritate plena credamus, et hæc recte intelligere curemus, insuper in his spem nostræ salutis omnem ponere studeamus. Credamus veraciter se esse patri æqualem potestate, gloria, eternitate, et regno, prædicasse: et bene agendo satagamus ad unam utriusque

visionem pervenire: de qua roganti Philippo ac dicenti: Domine, ostende nobis patrem et sufficit nobis [Joan. 14.], respondit ipse Dominus dicens: Qui videt me, videt et patrem meum. Notandum sane quod dictum est æqualem se faciens Deo, a Judæorum persona dictum, qui putabant Dominum Jesum prædicando se facere quod non esset, et non veraciter intimare quid esset. Nos autem, fratres, qui fidei catholicæ sacramentis et doctrina sumus imbuti, credamus et confiteamur Dominum nostrum Jesum Christum et in humanitate nobis factum naturæ æqualem, et in divinitate patri mansisse semper æqualem. Neque in ultralibet naturæ se fecisse fingendo quod non erat; sed in utraque monstrasse veraciter prædicando quod erat, qui nos ad vindicandam perpetuo gloriam suæ majestatis introducere dignetur, in qua vivit et regnat una cum patre et spiritu sancto Deus per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA LV.

LUCÆ XXIV. *In illo tempore una sabbati valde diluculo venerunt mulieres ad monumentum portantes quæ paraverant aromata, et invenerunt lapidem revolutum a monumento, et ingressæ non invenerunt corpus Domini Jesu.*

APERTA nobis est, fratres, de resurrectione Domini et Salvatoris nostri lectio recitata: neque exponendo laborare opus est, ubi notissima fidei nostræ mysteria evangelicis replicantur oraculis, sed breviter oportet intimare quæ nobis sint ex ejus lectionis imitatione facienda.

Una, inquit, sabbati valde diluculo venerunt mulieres ad monumentum.] Una sabbati prima est dies post diem

sabbati, quam nunc ob reverentiam Dominicæ resurrectionis Dominicam vocare solemus. Sic enim secunda sabbati, tertia sabbati et cæteri ex ordine dies in scriptura sacra nomen a numero sortiuntur. Idipsum autem significat, ubi una sabbatorum legitur, unam videlicet, sive primam diem post sabbatorum, hoc est requiectionum diem ostendens. Quod autem mulieres Dominum quæsituræ valde diluculo venerunt ad monumentum, magnam sui amoris erga illum devotionem demonstrant, ad cujus obsequium mox ut noctis umbra dicessit, ut luce apparente facultas eundi dabatur, festinare contendunt. Sed et nobis typicum præbent exemplum, ut si Dominum invenire, si angelorum desideramus præsentia confortari, abiciamus opera tenebrarum, et induamus nos arma lucis, sicut in die honeste ambulemus. Decet autem nos sicut operum bonorum luce fulgidos, ita etiam spiritualium orationum gratia refertos quærere Dominum. Unde bene mulieres quæ ad monumentum venerunt, aromata quæ paraverant secum portasse referuntur. Aromata etenim nostrarum voces sunt orationum, quibus desideria cordis nostri Domino commendamus, attestante Apostolo Joanne, qui mundissima sanctorum præcordia mystice describens, habebant, inquit, phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes sanctorum [Apoc. 5.]. Quæ enim Græce aromata, Latine odoramenta vocantur. Diluculo igitur aromata ad monumentum Domini ferimus, cum memores passionis ac mortis quam pro nobis suscepit, et actionum bonarum proximis foris lucem monstramus, et suavitate puræ compunctionis intus in corde fervemus: quod et omnibus horis, et tunc maxime fieri oportet, cum ecclesiam oraturi ingredimur, cum appropiamus altari Domini corporis et sanguinis mysteria sumturi. Si enim mulieres tanta cura corpus Domini mortuum quærebant, quanto magis nos convenit, qui eum resurrexisse a morte, qui ad cælos ascendisse, qui potentia divinæ majestatis

ubique præsentem cognovimus, cum omni reverentia ejus adstare conspectibus, ejus mysteria celebrare? Bene autem dicitur: Portantes quæ paraverant aromata. Aromata namque quæ ad obsequium Domini portemus prius parasse est ad eum cor ante tempus orationis a supervacuis expurgare cogitationibus, ut in ipso tempore orandi nihil sordium mente recipere, nihil rerum labentium cogitare, nulla præter ea quæ precamur, et ipsum cui supplicamus meminisse noverimus, juxta exemplum ejus qui ait: Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum: cantabo, et psalmum dicam Domino [Psal 108.]. Nam qui ad orandum ecclesias ingressus inter verba obsecrationis consuetudinem superflue cogitationis ab animo repellere negligit, quasi Deum quærens, minus parata secum aromata detulit.

Invenerunt autem mulieres lapidem revolutum a monumento, et ingressæ non invenerunt corpus Domini Jesu.] Notum juxta historiam est, narrante Evangelista Matthæo, quia descendens de cælo angelus revolvit lapidem ab ostio monumenti, non quidem ut exeunti Domino viam faceret, sed ut apertus vacuusque monumenti locus hominibus eum resurrexisse proderet. Mystice autem revolutio lapidis sacramentorum est revelatio divinorum, quæ quondam littera legis claudebantur occulta. Lex enim in lapide scripta est. Etenim et nobis singulis cum fidem Dominicæ passionis et resurrectionis agnovimus, monumentum profecto illius, quod clausum fuerat, apertum est. Ingredivimur et ipsi monumentum, nec corpus Domini invenimus, cum ordinem incarnationis ac passionis illius sedulo corde retractantes, resurrexisse illum a mortuis, neque ultra in carne mortali videndum esse recolimus. At vero Judæis ac paganis, qui mortem quidem Redemptoris nostri quam credunt irrident, triumphum veræ resurrectionis ejus prorsus credere recusant, quasi clausum lapide adhuc monumentum permanet, nec valent ingredi, ut cernentes ab-

latum resurgendo corpus Domini resipiscant, quia duritia suæ infidelitatis repelluntur ne animadvertant, quia non potest in terris inveniri mortuus, qui destructo mortis aditu, jam cœlorum alta penetravit. Hoc quoque quod mulieres non invento corpore Domini mente consternabantur, nos congruit imitari. Meminisse etenim continue debemus, quia corpus Domini nostri in terris invenire nequimus; et eo magis humiliari, quo nos constat de profundis clamare ad eum qui habitat in cœlo: eo amplius mente consternari, quo nos videmus longe adhuc peregrinari ab illo, in cujus solum præsentia beate vivere valemus, omnique nisu virtutis agere, ut magis peregrinari a seculo et præsentis esse mereamur ad illum. Mœstis autem de ablato corpore Jesu mulieribus apparuerunt angeli, qui illis, patefacta ejus resurrectione, consolationis remedia ferrent: quod nunc quoque invisibiliter nobiscum agi minime dubitare oportet, cum de longitudine præsentis incolatus, ac de absentia nostri conditoris salubriter afflicti, repente supernorum civium quæ sint gaudia eterna recolimus, ac recordata illorum beatitudine, in qua etiam nos futuros speramus, exilii quam patimur ærumnam levius ferre incipimus: et quo resurgens a morte Redemptor noster ascendit, illo nos quoque quos redimere dignatus est, sequi posse confidimus. Nec latet angelos crebro electis invisibili adesse præsentia, ut eos vel ab hostis callidi defendant insidiis, vel majori cœlestis desiderii gratia sustollant, Apostolo attestante, qui ait: Nonne omnes administratorii sunt spiritus in ministerium missi propter eos qui hereditatem capient salutis? [Heb. 1.]. Maxime tamen angelici nobis spiritus adesse credendi sunt, cum divinis specialiter mancipamur obsequiis, id est, cum ecclesiam ingressi vel lectionibus sacris aurem accommodamus, vel psalmodiæ operam damus, vel orationi incumbimus, vel etiam missarum sollennia celebramus. Unde monet Apostolus mulieres in ecclesia

velamen habere super caput propter angelos. Et Propheta ait: In conspectu angelorum psallam tibi [Psal. 138.]. Nec dubitare licet ubi corporis et sanguinis Dominici mysteria geruntur, supernorum civium adesse conventus, qui monumentum quo corpus ipsum venerabile positum fuerat, et unde resurgendo abscesserat, tam sedulis servant excubiis. Unde studendum solerter, fratres mei, ut cum ecclesiam vel ad divinæ laudis debita solvenda, vel ad agenda missarum sollennia intramus, semper angelicæ præsentiae memores, cum timore ac veneratione competenti cœleste compleamus officium in exemplum feminarum Deo devotarum, quæ apparentibus ad monumentum angelis timuisse, ac vultum declinasse narrantur in terram. Notandum vero quidnam sit quod in hac lectione angeli secus mulieres stetisse perhibentur, qui apud alios Evangelistas sedentes eas alloqui memorantur. Sedere quippe in throno regis est stare ad aram pontificis. Quia igitur Redemptor noster rex nobis pariter et sacerdos fieri dignatus est; sacerdos videlicet, ut nos a peccatis hostia suæ passionis emundet; rex, ut regnum nobis perenne tribuat; apparent angeli sedentes, qui resurrectionis ejus gloriam nuntiant, ut hunc significant sedem regni cœlestis devicta morte petiisse: apparent et stantes, ut eum in secreto patris etiam pro nobis quasi pontificem interpellare demonstrent, juxta quod de illo loquens Apostolus ait: Qui est ad dextram Dei, qui etiam interpellat pro nobis [Rom. 2.].

Dixerunt angeli mulieribus: Quid quæritis viventem cum mortuis? Non est hic, sed surrexit.] Quod aperte est dicere: Quid quæritis in tumulo, qui locus est proprie mortuorum, eum qui ad vitam jam surrexit a mortuis? Recordamini qualiter locutus est vobis, cum adhuc in Galilæa esset, dicens: Quia oportet filium hominis tradi in manus peccatorum hominum, et crucifigi, et die tertia resurgere [Luc. 24.]. Plana sunt hæc verba an-

gelorum et cunctis nota fidelibus, utpote sine quorum scientia nullatenus possunt esse fideles. Sed est quod in illis fraternitatem vestram una nobiscum admonere debeamus, ut, juxta quod angeli præcipiunt, recordemur sæpius, ac sollicita mente versemus, quia filius Dei hominis fieri dignatus est filius, ut nos in se credentes Dei faceret filios. Traditus est in manus hominum peccatorum, ut nos a consortio hominum peccatorum segregaret, simul a spirituum malignorum potestate liberaret. Crucifixus die tertia resurrexit, ut nobis virtutem pro se patiendi, et spem in se resurgendi, ac secum vivendi donaret. Hæc Dominicæ dispensationis arcana et semper nos animo decet retinere, et intentius solito ubi beatissimæ passionis sacramenta conficiuntur, ubi mors Salvatoris nostri quam citissima resurrectionis virtute in eternum conculcavit, mysticis in altari renovatur officiis. Nec sine discussione prætereundum quare Dominus ac Redemptor noster tertia die resurgere, hoc est duabus noctibus et una die voluit in sepulcro quiescere: siquidem sexta sabbati qua passus est sero positus est in monumento, mane prima sabbati surrexit. Duabus etenim mortibus natura humana tenebatur obnoxia, animæ videlicet et carnis: animæ quidem, propter peccatum; carnis vero, propter pœnam peccati. Mors namque animæ est cum propter peccatum suum deseritur a Deo qui est vita ejus: mors corporis cum per judicium divinum deseritur ab anima, quæ est vita illius. Sicut etiam resurrectio animæ est abjecta labe peccati in se recipere Deum; ita resurrectio est carnis soluta pœna corruptionis in se recipere animam. His itaque duabus mortibus a primo parente generis nostri tenebamur obnoxii; sed venit mediator Dei et hominum homo Christus Jesus: suscepit unam misericorditer, et juste utramque damnavit. Sola namque carne mortuus, sola carne resurrexit; quia animæ suæ vitam, quam pœnitendo reciperet, nunquam peccando amisit, ut et omne genus huma-

num in iudicio de morte carnis surrecturum, exemplo suæ resurrectionis ostenderet, et omnes electos ante iudicium de morte animæ suscitandos sacramento ejusdem suæ resurrectionis intimaret. Qui ergo sua simpla morte duplam nostram destruxit, recte duabus noctibus et una inter has die in monumento jacuit, ut per ipsum quoque tempus suæ sepulturæ signaret, quia tenebras nostræ duplæ mortis suæ simplæ mortis luce discuteret.

Regressæ autem mulieres a monumento, nuntiaverunt apostolis quæ ibi viderant, vel ab angelis audierant.] Quod divinæ pietatis actum dispensatione cognoscitur, ut a sexu femineo primæ prævaricationis tolleretur opprobrium. Ecce enim mortem, quam una mulier mundo a diabolo seducta intulerat, plures ab angelis edoctæ jam destructam prædicant. Una egrediens a cœlestibus gaudiis iter aperuit: multi egredientes de exilio præsentem ad patriam supernam repetendi januam jam reseratam astruunt. Sed quia non immerito movet eos qui simplicia tantum monumenta norunt, quomodo factum fuerit monumentum illud dominicum, ut tot homines una cum angelis caperet; opportunum putamus simpliciter caritati vestræ quæ de illo comperimus explicare, juxta relationem illorum qui nostra ætate Hierosolymis fuerunt, quæque ibi viderunt redeuntes nobis scripta reliquerunt. Domus igitur rotunda erat, excisa in petra, tantæ altitudinis, ut qui in medio staret manu culmen tangere posset. Habebat autem introitum ab oriente, cui lapis ille magnus, de quo Evangelia narrant, appositus est. Hanc ingredientibus erat a dextris ille locus, qui specialiter Dominici corporis receptui paratus est, septem quidem pedum longus, trium vero mensura palmarum reliquo pavimento eminentior qui non vulgare more sepulcrorum desuper, sed a latere meridiano per totum factus est patulus, unde corpus posset imponi. Et hoc est quod Evangelista Marcus ait: quia introeuntes in monumentum mulieres viderunt juvenem sedentem a

dextris, quia nimirum angelus qui ad locum Dominici corporis sedebat intransibis erat a dextris, sed et ipse eidem loco sepulcri dexter sedebat. Cuncta autem hæc continuata et non ab invicem erant separata, utpote in una eademque petra excisa. Talem quidem Dominici monumenti primo positionem fuisse percepimus. At nunc tradunt ecclesiam ibi esse rotundam eximii operis, triplici pariete distinctam, in cujus medio sit monumentum, et hoc de foris marmorum crustis usque ad summa culminis tecta: ipsum vero culmen auro vestitum auream crucem gestare non modicam, cujus ad orientem ecclesiæ Golgothana est ecclesia, quæ inter alia ornamenta tali loco congrua crucem argenteam habet pergrandem in loco quo Dominus crucifigi pro nostra est salute dignatus; pendente magno pharo desuper, id est, ærea rota cum lampadibus, quæ ipsam crucem debita lucis veneratione coronent. Sed et hujus ad orientalem plagam ecclesiæ proxima est ecclesia Constantianiana, quæ alio nomine martyrium vocatur: ubi crux Domini ab Helena Constantini matre reperta est, et ob id ipse ibidem ecclesiam magnifico ac regio cultu construxit. His de sanctorum situ locorum, prout dicere potuimus explanatis, libet intueri adimpletam esse prophetiam Esaïæ, quam de sepultura ac resurrectione dominica simul et de nostra fide ac salute prædixit: In die illa radix Jesse qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur, et erit sepulcrum ejus gloriosum [Esaïæ 11.]. Radix quippe Jesse Dominus est, natus quidem ex stirpe Jesse secundum humanitatem, sed conditor ipsius Jesse secundum divinitatem, qui stat in signum populorum, quia signum salutis quo credentium populi a callidi hostis malitia muniuntur, ipsius est passione sacratum. Ipsum gentes deprecabuntur, quia non solum Judæos, sed et nos qui de finibus terræ ad eum clamare noscimus, gratia suæ visitationis advocavit. Et est sepulcrum ejus gloriosum, quia locum in quo regnum

mortis diruit, palmæ perennis indicii memorabilem servavit. Quapropter, dilectissimi, tota ad ipsum mente conversi deprecemur, ut nos signo suæ protectionis ab hostium liberet insidiis, ipse nos et redemptionis nostræ sacramenta digne celebrare et ad beatæ resurrectionis tribuat gaudia pervenire Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA LVI.

LUCÆ 11. *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis: Petite, et dabitur vobis; quærite, et invenietis; pulsate, et aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, et qui quærit invenit, et pulsanti aperietur, &c.*

DOMINUS et Redemptor noster ad cœlestis regni gaudia nos pervenire desiderans, et nos eadem gaudia a se petere docuit, et nobis petentibus se hæc daturum esse promisit. Petite, inquit, et dabitur vobis; quærite, et invenietis; pulsate, et aperietur vobis. Quæ nobis sunt verba Domini nostri, fratres carissimi, magnopere ac toto corde pensanda: quia videlicet regnum cœlorum non otiosis et vacantibus; sed petentibus, quærentibus, pulsantibus dandum, inveniendum et aperiendum esse testatur. Petenda est ergo janua regni orando, quærenda recte vivendo, pulsanda perseverando. Non enim sufficit verbo tantummodo rogare, si non etiam quæsierimus diligentius, et qualiter nobis sit vivendum ut digni simus impetrare quæ poscimus, ipso attestante qui ait: Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum; sed qui facit voluntatem patris mei qui in cœlis

est, ipse intrabit in regnum cœlorum [Matth. 7.]. Nec aliquid prodest bona inchoasse, si non quisque studeat ea quæ bene inchoaverat usque ad finem firma perducere: quin immo melius erat non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti: unde necesse est, fratres mei, ut petamus seduli, sine intermissione oremus, et procidamus ante Dominum, ploremus coram Domino qui fecit nos. Et ut exaudiri mereamur, videamus sollicitè qualiter nos vivere velit, quid nos facere jusserit qui fecit nos. Quæramus Dominum et confirmemur, quæramus faciem ejus semper; et ut hunc invenire et videre mereamur, mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus: quia nonnisi casto corpore in die resurrectionis ad cœlos sublevari, nonnisi mundo corde gloriam divinæ majestatis intueri. Pulseamus et infatigabili desiderio eternæ beatitudinis aures pii conditoris, nec deficiamus a cœptis priusquam, illo aperiente, de carcere mortis hujus eripi ac portam mereamur patriæ cœlestis ingredi. Nemo sibi de innocentia blandiatur, nullus suis actibus quasi qui misericordia justī judicis non egeat a precibus cesset: quin potius, etiam cum se aliquid boni quis egisse cognoverit, quia qua hoc districtione judicetur ignorat, tremens cum Propheta proclamet: Ne intres in iudicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens [Psal. 143.]. Et cum beato Job: si justificare me voluero, os meum condemnabit me: si innocentem ostendero, pravum me comprobabit [Job. 9.]. Memor illius semper apostolici sermonis, quia si confiteamur peccata nostra, fidelis et justus est, ut remittat nobis peccata nostra, et emundet nos ab omni iniquitate. Si dixerimus quoniam non peccavimus, mendacem facimus eum, et verbum ejus non est in nobis [1 Joan. 1.]. Neque rursus quispiam considerata peccatorum suorum qualitate, seu quantitate, ab appetenda venia mentem desperando revocet. Neminem visa suorum putredine

vulnerum, sui magnitudo languoris a salute quærenda retrahat. Magnam præbeat obtinendæ sanitatis fiduciam, quod ipse conditor noster medicus nobis fieri, ipse ad nos venire in carne, ipse infirmitates nostras suscipere ut sanaret, dolores nostros ut auferret, portare dignatus est. Ipse suum sanguinem pro nobis fudit, pro vita nostra mortem obtulit, ipse magis peccantium admissis pœnitentiæ remedia ostendit, dicens per præcursorem suum: Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ [Lucæ 3.]. Et paulo post, Qui habet, inquit, duas tunicas, det non habenti: et qui habet escas, similiter faciat [Lucæ 3.]. Ipse levioribus quotidianisque nostris erratibus, sine quibus hæc vita transigi non potest, quotidiana confessionis et intercessionis mutuæ medicamenta concessit, dicens per Apostolum Jacobum: Confitemini alterutrum peccata vestra, et orate pro invicem ut salvemini [Jac. 5.]. Ipse rogari ut præstet admonet, qui animos inopum ad se rogandum largus donator erigit, Omnis, inquit, qui petit accipit, et qui quærit invenit, et pulsanti aperietur. Non ergo dubitandum quod petentes accipimus, quærentes invenimus, pulsantibus nobis aperietur: quia nimirum fallere non potuit veritas quæ promisit. Sed hoc est vigilantius intuendum, quia non omnes qui coram hominibus orare videntur, in conspectu eterni arbitri petere, vel quærere, vel cœlestis regni aditum pulsare probantur. Neque enim Propheta diceret: Prope est Dominus omnibus invocantibus eum in veritate [Psal. 145.]; si non aliquos invocare Dominum, sed non in veritate cognosceret: invocant quippe Dominum in veritate, qui in hoc quod orando dicunt vivendo non contradicunt: invocant Dominum in veritate, qui suas ei preces oblaturi primo jussa illius implere satagunt, qui dicturi ei in oratione: Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris [Matth. 6.], illud ejus

mandatum impleverunt quod dicit: Et cum stabitis ad orandum, remittite si quid habetis adversus aliquem, ut et pater vester qui in cœlis est dimittat vobis peccata vestra [Marc. 11.]: unde de talibus apte Propheta subjungit: Voluntatem timentium se faciet, et orationes eorum exaudiet, et salvos faciet eos [Psal. 145.]. Illi itaque in veritate Dominum invocant, qui eum timere comprobantur. Horum ipse, cum clamaverint, orationes exaudiet; horum, cum ad se suspiraverint pia devotione, perficit. Hos, cum ex hac vita transierint, ad salutem sustollet eternam. At contra sunt qui Deum, sed non in veritate invocant; quos redarguens Jacobus ait: Petitis et non accipitis, eo quod male petatis [Jac. 4.]. Male namque petunt, qui perseverantes in peccatis pro eisdem peccatis, quæ ipsi minime dimittunt, ut sibi a Domino dimittantur, imprudenter exorant: quales ipse per Esaiam reprobatur dicens: Et cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos a vobis; et cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam: manus enim vestræ sanguine plenæ sunt [Esa. 1.]. Quibus adhuc consulendo qua oratione possent impetrare quæ poscerent ostendit cum subdidit: Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis [Ibid.]. Male petunt qui vocem Domini jubentis venire, audire obtemperando contemnunt; et nihilominus Dominum suam vocem supplicantium exaudire miserando deposcunt: quos ipse repellens in Evangelio loquitur: Quid autem vocatis me, Domine, Domine, et non facitis quæ dico? [Lucæ 6.] De quibus et Salomon in Proverbiis, Qui declinat, inquit, aurem suam ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis [Prov. 28.]. Male petunt, quia non supernæ mercedis intuitu, sed ad exemplum Phariseorum humanæ gratia laudis longis incubant precibus, de quibus ipse testis et iudex terribilis terribiliter protestatur, quia receperunt mercedem suam. Male petunt et ipsi qui terrena magis in ora-

tione quam cœlestia bona requirunt, quorum preces Apostolus in ipsa, de qua loquimur sententia, specialiter reprehendit. Cum enim dixisset: Petit, et non accipitis, eo quod male petatis; adjunxit continuo, ut in concupiscentiis vestris insumatis [Jac. 4.]. Neque autem prohibentur cives patriæ cœlestis in terra peregrinantes pro pace temporum, pro salute corporum, pro ubertate frugum, pro serenitate aurarum, pro ceteris vitæ hujus necessariis Dominum petere, si tantum hæc minime petantur, et si ob hoc solummodo petantur, ut abundante viatico in præsent, liberius ad futura dona tendatur: sed quia sunt qui temporalem quietem et prosperitatem a suo creatore requirunt, non quidem ut eidem devotioribus animis obediant, sed ut abundantius comessionibus et ebrietatibus vacent, ut securius et licentius suis concupiscentiis, suæ carnis serviant illecebris, merito tales male petere dicuntur. Verum quod omnes hujusmodi petitiones, eo quod male petunt, accipere non merentur, studeamus nos, dilectissimi, et bene petere, et digni ad obtinenda quæ petimus existere: quod ita fit, si ea quæ Dominus jussit orando quærimus, et quales nos ipse fieri docuit, tales ad orandum procedimus, et intenti in precibus donec impetremus insistimus. Si autem scire cupimus quæ ipse nos petere velit, audiamus nos illud evangelicum; quærite primum regnum Dei et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis [Matth. 6.]. Regnum autem Dei et justitiam ejus quærere est et cœlestis patriæ dona desiderare, et quibus justitiæ meritis ad hæc pervenire debeat inde sinenter inquirere, ne si a via forte quæ illuc ducit oberremus, pervenire quo nitimur minime queamus. Quod si verba Domini et Salvatoris nostri quibus nos de exemplo terreni parentis ad rogandum Deum patrem hortatur, diligenter inspicimus, citius agnoscimus quæ sit justitia, maxime quæ iter nobis cœlestis regni aperiat. Quis, inquit, ex vobis

patrem petit panem, numquid lapidem dabit illi? aut si piscem, numquid pro pisce serpentem dabit illi? aut si petierit ovum, numquid porriget illi scorpionem? Aperta etenim est comparatio hæc et cunctis audientibus ad intelligendum facillima, quia si homo quilibet mortalis ac fragilis et peccati adhuc carne gravatus petentibus se filiis quos diligit quæ bona habet, quamvis terrena et fragilia dare non denegat; multo magis pater cœlestis petitoribus suis, suo timore et amore præditis, non defectiva in cœlis bona largitur. Juxta typicam intelligentiam panis dilectionem significat; quia sicut ille principalis est cibus, ita ut sine eo mensa inops esse videatur, ita dilectio principalis est virtus, ita ut sine illa virtutes reliquæ spirituales virtutes esse videri nequeant: quia nimirum quicquid boni agitur in sola dilectione perficitur: unde dicit Apostolus, quia si linguis hominum loqueretur et angelorum, et si habuerit prophetiam, et noscet mysteria omnia et omnem scientiam, et si habuerit omnem fidem, ita ut montes transferret; et si distribueret omnes facultates suas in cibos pauperum; et si traderet corpus suum, ita ut arderet, caritatem autem non haberet, nihil illi prodest [1 Cor. 13.]. Caritas vera est, qua et Deum ex toto corde, tota anima, tota virtute; et proximum tanquam nos diligere præcipimur. Nec tantum proximis et amicis, verum etiam inimicis perfectus quisque beneficium dilectionis impendere debet, Domino dicente: Diligite inimicos vestros, bene facite his qui oderunt vos. Orate pro persequentibus et calumniantibus vos, ut sitis filii patris vestri qui in cœlis est [Matth. 5.]. In pisce autem fides non ficta exprimitur. Quomodo enim piscis sub tegmento aquarum nascitur, vivit, et alitur; sic et fides quæ in Deum est quæ alterius vitæ gaudia per lamenta præsentia fletusque requirit, invisibiliter in corde gignitur, invisibili gratia spiritus per aquam baptismatis consecratur, invisibili auxilio divinæ protectionis ne deficiat nutritur,

invisibilium præmiorum intuitu quæque valet bona operatur, memor illius apostolici quia ea quæ videntur temporalia sunt, quæ autem non videntur eterna sunt [2 Cor. 4.]. Possumus et in hoc dicere, quia piscis in eo fidei typum teneat, quod sicut inquietis maris fluctibus tunditur, nec perimitur; ita fides firma, quantislibet adversantis mundi pressuris impugnetur, inconversa persistat, immo etiam de certamine gloriosior existat: adjuvante illo qui missis ad prædicanda ejusdem fidei dona discipulis ait: In mundo pressuram habebitis, sed confidite, ego vici mundum [Joan. 16.]. Porro per ovum spei nostræ certitudo figuratur, quia in ovo nondum factus cernitur, sed futuræ avis fœtus speratur; et fideles quique nondum in præsentī supernæ patriæ gloriam, quam credunt, intuentur, sed futuram sperando præstolantur. Unde dicit Apostolus: Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus [Rom. 8.]. Hæc igitur sunt, fratres carissimi, bona quæ principaliter a Deo petere: hæc justitia regni quam ante omnia quærere debeamus, fides videlicet, spes, caritas: quia sicut scriptum est: Justus ex fide vivit [Rom. 1.]. Sperantes autem in Domino misericordia circumdabit [Psal. 32.], et, Plenitudo legis est dilectio. Omnis enim lex in uno sermone impletur: Diliges proximum tuum sicut teipsum [Rom. 13.]. Et iterum: Dilectio proximi malum non operatur [Gal. 5.; 1 Cor. 13.] Non est autem metuendum ne si gratiam dilectionis a Domino pia devotione quæramus, si intimo ex corde dicamus: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie [Lucæ 11.]; illorum cor nostrum rigore odiorum constringi permittat. Hunc etenim rigorem per duritiam lapidis insinuat, cum dicit: Quis autem ex vobis patrem petit panem, numquid lapidem dabit illi? [Ibid.] Non est formidandum, ne si fortitudinem fidei contra hostis antiqui tentamenta precemur, toto ex corde dicentes, Domine, auge nobis fidem; ille nos infidelitatis sinat interire venenis.

Jure enim nomine serpentis virus infidelitatis, quod per ipsum generi humano aspersum est, exprimitur, cum dicitur: Aut si pisce[m] petit, numquid pro pisce serpentem dabit illi? Non est timendum ne si spem bonorum coelestium, per quam præsentia adversa simul et prospera contemnere possimus, a Domino postulemus; ille auditum avertat, et nos desperatione futurorum retro respicere, id est ea quæ reliquimus patiat[ur] labentis seculi commoda virentia requirere. Recte namque immutatio boni propositi nociva, et concupiscentiæ carnalis repetitio, veneno scorpionis, quod retro est, quod in cauda gestat, comparatur, cum dicitur: Aut si petierit ovum, numquid porriget ei scorpionem? Hæc itaque petamus a Domino, fratres, ut scilicet alimentum nobis puræ caritatis, sinceræ fidei, certæ spei tribuat, ut duritiam odiorum, ut perfidiæ virus, et aculeum nobis desperationis qui ad vitam caducam retrahere solet auferat, et absque ulla dubietate quod petimus accipiemus. Ait enim veridica voce Joannes Apostolus, quia quodcumque petierimus secundum voluntatem ejus, audit nos; sed et ipse Dominus certam nobis fiduciam dat impetrandi quæ recte petimus, cum subjungit: Si ergo vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis pater vester de cælo dabit spiritum bonum petentibus se? Malos autem discipulos vocat, qui utique quantum ad humanum judicium spectat, boni erant, quia nimirum nemo est qui in hac vita a cunctis valeat immunis esse delictis, Salomone attestante qui ait: Quia non est homo justus in terra qui faciat bonum et non peccet [Eccl. 7.]. Unde providens qui gravibus peccantium reatibus grandiora pœnitendi medicamenta demonstrat, ipse quotidianos electorum erratus, qui verbo maxime vel cogitatu contingunt, quotidianis orationum studiis docet debere curare: quos inter alia sic orare præcipit: Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris [Matth. 6.]. Vel certe malos

appellat discipulos, quia in comparatione divinæ bonitatis omnis creatura mala esse probatur, dicente Domino : Nemo bonus nisi unus Deus [Marcæ 10.] : cum tamen participatione ejusdem bonitatis divinæ rationabilis creatura bona fieri posse cognoscitur : unde et Dominus pia promissione testatur, quia pater de cœlo dabit spiritum bonum petentibus se [Luçæ 11.] : ut profecto ostendat, quia qui seipsis mali sunt, per acceptam spiritus gratiam boni possunt effici. Spiritum bonum petentibus dandum a patre pollicetur, quia sive fidem, spem, caritatem, sive alia quælibet bona cœlestia desideramus adipisci, non aliter nobis hæc quam per sancti spiritus donum tribuuntur. Hinc est enim quod idem spiritus in Esaia spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis, spiritus timoris Domini ; et in alio loco spiritus dilectionis et pacis, spiritus gratiæ et precum nominatur : quia nimirum quicquid boni veraciter habemus, quicquid bene agimus, hoc eodem spiritu largiente percipimus : quod intelligens Propheta, cum cordis munditiam quæreretur dicens : Cor mundum crea in me Deus ; continuo subjunxit : Spiritum rectum innova in visceribus meis [Psal. 51.] : quia si non interiora nostra spiritus Domini rectus impleverit, cor in nobis mundum unde sit non habet. Cum in operibus bonis profectum concupiscens dixisset : Domine, ad te confugi, doce me facere voluntatem tuam [Psal. 143.] ; statim quo hunc ordine consequi deberet ostendit cum dicit : Spiritus tuus bonus deducet me in viam rectam [Ibid.], cujus vestigiis juxta modulum nostrum, fratres carissimi, adhærentes, petamus Deum patrem, ut spiritus sui gratia nos in viam rectæ fidei, quæ per dilectionem operatur, inducat. Et ut optata mereamur obtinere, taliter vivere studeamus, ne tanto patre simus indigni, quin potius mysterium regenerationis quo in baptismo filii Dei sumus electi, illibato semper corpore pariter et mente servemus. Certum

namque est, quasi summi patris mandata sectamur, remunerabit nos hereditate sempiternæ benedictionis, quam nobis ante secula paravit, per Jesum Christum Dominum nostrum, qui cum eo vivit et regnat Deus in unitate spiritus sancti per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA LVII.

LUCÆ XXIV. *In illo tempore dixit Jesus discipulis suis :*

Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi et Prophetis et Psalmis de me.

ASCENSURUS in cælum Dominus primo discipulos de mysterio suæ fidei diligenter instruere curavit, ut tanto certius hanc mundo prædicarent, quanto eam et ab ipso veritatis ore percepissent, et prophetarum ore jamdudum præsignatam fuisse cognoscerent. Apparens enim post resurrectionis triumphum, juxta hoc quod modo, cum Evangelium legeretur, audivimus : Hæc sunt, inquit, verba quæ locutus sum ad vos cum essem vobiscum, id est cum simile vobis adhuc corpus corruptibile ac mortale gestarem, quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi et prophetis et psalmis de me. Impleta in se dicit sacramenta quæ Moyses, prophetæ et psalmista prædicaverunt : unde liquido patet quia una est ecclesia in omnibus sanctis ejus, eadem fides electorum omnium, præcedentium videlicet et subsequendum carnalem ejus adventum : quia nimirum sicut nos per fidem transactæ incarnationis, passionis, ac resurrectionis illius salvamur ; ita et illi futuram

ipsam incarnationem, passionem, ac resurrectionem certissime credentes, per eundem vitæ auctorem salvari sperabant: quod bene duo viri illi qui botrum de terra repromissionis ad populum in deserto expectantem in vecte portabant, insinuant. Botrus quippe vecti impositus Dominus est in cruce exaltatus, qui dicit: Ego sum vitis vera [Joan. 15.]. Et alibi poculum vini discipulis porrigens; hic est calix, inquit, novum testamentum in meo sanguine, quod pro vobis fundetur [Lucæ 22.]. De quo et ecclesia, Botrus Cypri, inquit, dilectus meus mihi [Cant. 1.]. Portant autem botrum in vecte duo viri, per quem populo ubertatem terræ repromissionis astruant: quia prædicatores utriusque testamenti, qui gloriam patriæ cœlestis Domino revelante didicerunt, iidem passionis illius arcanum populis intimare non cessant, quo per hoc conjici possit quanta fidelibus præmia sit daturus in cœlis, qui pro illorum salute filium suum unigenitum passurum misit ad terras. Quod autem duo portantes botrum similiter quidem eum portare, sed non similiter valebant intueri, hoc nimirum significat, quod Salvator ipse discipulis suæ visionis gratia glorificatis ait: Beati oculi qui vident quæ vos videtis. Dico enim vobis, quia multi prophetæ et reges voluerunt videre quæ vos videtis, et non viderunt, et audire quæ auditis, et non audierunt [Matth. 13.]. Vel certe illud quod unum eundemque Dominicæ crucis triumphum prius Prophetæ et Moyses quam Apostoli noverant et prædicabant; sed Prophetæ aliquotiens hoc figuratis velatisque sermonibus: Apostoli autem Apostolorumque successores patefacta luce Evangelii semper aperte prædicabant: ita ut nunc omnis populus Christianus scire et confiteri debeat fidem quam eo tempore pauci admodum et perfectiores quique noverant, quamvis omnis populus etiam tunc ejusdem mysteria fidei in legalibus cerimoniis typice portaret: unde hic dicitur quia Dominus, consummatis incarnationis suæ sacra-

mentis, aperuit discipulis suis sensum ut intelligerent scripturas. Aperuit discipulis sensum, ut ea quæ obscure Prophetæ dixerunt, ipsi palam intelligere, atque intelligenda credentibus tradere possent. Aperuit illis sensum ut intelligerent: quia quæcunque ille in carne gessit vel docuit, hæc eadem eum Prophetæ acturum docturumque esse prædixerant.

Et dixit eis: Quoniam sic scriptum est, et sic oportebat pati Christum, et resurgere a mortuis die tertia, et prædicari in nomine ejus pœnitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Ierosolyma.] Nomen Christi et ante passionem resurrectionemque illius jam olim Prophetarum, ut diximus, patrumque fides noverat, Petro attestante, qui de eisdem loquens ait: Sed per gratiam Jesu credimus salvari quemadmodum et illi [Act. 15.]. Peracta autem passione ac resurrectione, sed et ascensione ejus ad cœlos, ejusdem nominis illius fides non solum posteris eorum, genti videlicet Judææ, latius apertiusque prædicatur, sed et exteris nationibus eadem superna miseratione revelatur. Ideo ergo Christum venire in carne, pati, ac resurgere oportebat, quia genus humanum aliter ad vitam institui, a morte redimi, ad spem resurrectionis informari, quam per ipsius præsentiam, passionem, et resurrectionem, minime valebat. Bene autem prædicatio pœnitentiæ et remissionis peccatorum in confessione nominis Christi ab Ierosolymis incipit, ut ubi doctrinæ et virtutum ejus magnificentia, ubi passionis triumphus, ubi resurrectionis et ascensionis sunt gaudia perfecta, ibi prima fidei illius radix ederetur, primus ecclesiæ nascentis quasi magnæ cujusdam vinæ surculus plantaretur: quæ perinde multiplicato verbi germine in totam mundi latitudinem doctrinæ suæ palmites extenderet, completo Esaiaë vaticinio quo dixit: quia de Sion exhibit lex et verbum Domini de Jerusalem, et judicabit gentes, et arguet populos multos [Esaiaë 2.]. Bene autem prædicatio pœni-

tentiæ et remissionis peccatorum, quæ in gentes idolatras et variis pollutas sceleribus erat evangelizanda, ab Ierosolymis sumit initium, ne ullus scilicet suorum magnitudine facinorum perterritus, de impetranda venia, si dignum pœnitentiæ fructum faceret, dubitaret, quando etiam Ierosolymitis, qui filium Dei blasphemavere et crucifixere indultum esse constaret.

Vos autem, inquit, estis testes horum: et ego mitto promissum patris mei in vos.] Promissum patris gratiam dicit spiritus sancti, de quo in Evangelio Joannis multa illis ante passionem suam loquutus est, ex quibus est illud: Cum autem venerit Paracletus, quem ego mittam vobis a patre, spiritum veritatis, qui a patre procedit, ille testimonium perhibebit de me, et vos testimonium perhibebitis [Joan. 15.]. Et in Actibus Apostolorum: Præcepit eis ab Ierosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem patris, quam audistis, inquit, per os meum: quia Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini spiritu sancto non post multos hos dies [Act. 1.]. De cujus promissi expectatione hic quoque subinfertur cum dicitur:

Vos autem sedete in civitate quoadusque induamini virtute ex alto.] Virtutem autem eis ex alto superventuram pollicetur, quia quamvis et antea spiritum sanctum habuerint; plenius tamen hunc, illo ad cœlos ascendente, perceperunt. Nam et ante passionem ejus per spiritus sancti potentiam multa demonia ejiciebant, multos sanabant ægrotos, verbum vitæ quibus valere prædicabant, et ipso resurgente a mortuis specialius sunt ejusdem spiritus gratia recreati, quando sicut Joannes scribit, insufflavit et dixit eis: Accipite spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, remittuntur eis [Joan. 20.]. Sed majori ejus virtute sunt ex alto induti, cum post decem dies assumptionis Dominicæ, hunc in linguis igneis susceperunt, et tanta per eum sunt fiducia fortitudinis inflammati, ut nullis principum terroribus, quin

omnibus in nomine Jesu loquerentur, possent prohiberi.

Eduxit autem eos foras in Bethaniam, et elevatis manibus suis benedixit eis.] Quia Redemptor noster in carne apparuit, ut peccata tolleret, meritum primæ maledictionis auferret, hereditatem credentibus perpetuæ benedictionis donaret, recte cuncta quæ in mundo gessit, in verba benedictionis conclusit; ostendens se ipsum esse de quo dictum est: Etenim benedictionem dabit qui legem dedit [Psal. 83.]. Et bene eos quibus benediceret, in Bethaniam, quæ Domus obedientiæ interpretatur, eduxit: quia nimirum contemptus et superbia maledictionem, obedientia meruit benedictionem. Nam et ipse Dominus, ut amissam benedictionis gratiam mundo restitueret, factus est obediens patri usque ad mortem, et solis eis, qui in sancta ecclesia divinis student obtemperare præceptis, benedictio vitæ cœlestis tribuitur. Nec prætereundum est quod Bethania in latere montis Oliveti posita narratur. Sicut enim Bethania obedientem Domini mandatis ecclesiam; ita mons Oliveti ipsam Redemptoris nostri personam multum decenter exprimit, qui in carne apparens, et altitudine dignitatis, et spiritualis gratia virtutis, omnes qui puri homines sunt sanctos antecellit: unde et illi canitur in psalmis, quia unxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis [Psal. 45.]. Et ipse, sicut etiam præsens sancti Evangelii lectio testatur, ejusdem sanctæ unctionis munus suis consortibus, hoc est fidelibus promisit, nec multo post tempore, sicut novimus, quod promiserat misit. Si autem quem delectat audire quomodo domus obedientiæ, id est ecclesia sancta, in ejusdem montis Oliveti sit latere constructa, legamus Evangelium Joannis, ubi passione ejus in cruce completa, unus militum lancea latus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis et aqua. Hæc sunt etenim sacramenta quibus ecclesia in Christo nascitur et nutritur: aqua videlicet baptismatis, qua ab-

luitur a peccatis; et sanguis calicis Dominici, quo confirmatur in donis. Quæ quia spiritus quoque sancti chrismate, ut perfici valeat in die redemptionis, signatur, recte mons in cujus latere civitas sancta sita est, in quo benedictionis gratia datur, mons Olivarum vocatur.

Et factum est, inquit, dum benediceret illis, recessit ab eis, et ferebatur in cælum.] Notandum quod benedictione discipulis data, Salvator ascendit ad cœlos, simulque memoriæ commendandum quod sicut in Actibus eorum legimus, ipsis ascensum ejus aspectantibus apparentes angeli dixerunt: Sic veniet quemadmodum vidistis cum euntem in cælum [Act. 1.], atque omni instantia laborandum, ut sicut in eadem carnis forma ac substantia qua ascendit Dominus, ad judicandum descendet, sic etiam qui benedicens Apostolis abiit, benedictione sua nos, cum redierit, dignos efficiat, eorumque in sorte collocet, quibus ad dextram stantibus dicturus est: Venite, benedicti patris mei, percipite regnum [Matt. 25.].

Et ipsi adorantes regressi sunt in Jerusalem cum gaudio magno, et erant semper in templo, laudantes et benedicentes Deum.] Et semper, et in hoc maxime loco, fratres carissimi, meminisse nos decet sermonis Domini, quo discipulos glorificans, sicut paulo superius retulimus, Beati, inquit, oculi qui vident quæ vos videtis [Matth. 13.]. Quis etenim dicere, quis digne valeat cogitare quam beata compunctione oculos ad terram deflexerint, quibus ipsum quem adorabant cœli regem, devicta mortalitate quam assumerat ad paternæ claritatis solium jam redire conspexerint? quam dulces lacrymas, quanta spe ac lætitia ferventes, pro ingressu patriæ cœlestis fuderint, quo Deum ac Dominum suum partem suæ naturæ jam ferre cernebant? Merito ergo tali spectaculo refecti, postquam adoraverunt in loco ubi steterunt pedes ejus, postquam vestigia quæ novissime fixit lacrymis rigavere profusis, confestim rediere Ierosolymam, ubi adventum sancti spiritus expectare sunt jussi, et ut digni promiss-

sis cœlestibus existerent, erant semper in templo laudantes, et benedicentes Deum, scientes certissime, quia illa solummodo corda spiritus sanctus invisere et inhabitare dignatur, quæ locum orationis frequentantia, quæ laudi et benedictioni divinæ viderit esse dedita. Unde in Actibus Apostolorum legitur de ipsis: Hi omnes erant perseverantes unanimiter in oratione [Act. 1.]. Quod nobis est testimonium operis apostolici solerter imitandum, videlicet, ut qui cœlestia promissa habemus, qui pro his accipiendis sedulo supplicare præcipimur, et omnes ad orandum conveniamus, et in oratione persistamus, et unanimi Dominum devotione precemur. Nec dubitandum est quod sic nobis orantibus pius conditor auditum accommodare, et spiritus sui gratiam nostris quoque cordibus infundere dignabitur, quod nostros quoque beatos faciet oculos, etsi non ut Apostolorum, qui commorantem in mundo Dominum, qui docentem et miracula facientem, qui post triumphum mortis resurrexisse atque ad cœlos redeuntem videre meruerunt; certe ut eorum de quibus Thomæ Apostolo dicit, quia vidisti me, credidisti: beati qui non viderunt et crediderunt [Joan. 20.]. Cunctis etenim credentibus, sive illis qui incarnationis ejus tempora nascendo præcesserunt, sive his qui eum in carne viderunt, sive nobis qui post ejus ascensionem credimus, communis est illa piissima ejus repromissio qua dicit: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt [Matth. 5.].

Hæc de lectione Evangelii, prout potuimus, exponendo transcurrimus; sed quia in eadem lectione apertum discipulis sensum ad intelligendum Scripturas audivimus; libet de ipsis Prophetarum scripturis aliqua ad memoriam reducere, gaudiumque evangelicæ sollemnitatis etiam propheticæ assertionis accumulare ac condire præconiis. Loquitur ergo de hac sollemnitate Psalmista: Ascendit Deus in jubilatione: Dominus in voce tubæ [Psal. 47.]. Ascendit quippe in jubilatione, quia

lætantibus de sublevationis ejus gloria discipulis, cœlum petit. Ascendit et in voce tubæ, quia præconantibus angelis reditum ejus ad judicandos vivos et mortuos, sedem regni cœlestis adiit. Qualiter autem Deus ascenderit, qui semper ubique præsens de loco ad locum mutabilis non est, idem alibi testatur dicens: Qui ponit nubem ascensum, qui ambulat super omnes pennas ventorum [Psal. 104.]. Nubem namque dicit substantiam humanæ fragilitatis, qua se sol justitiæ ut ab hominibus ferri posset induit. Unde dicit Esaias: Ecce Dominus ascendet super nubem levem, et ingredietur Ægyptum, et commovebuntur simulacra Ægypti a facie ejus [Esaiæ 19.]. Super nubem quippe levem Dominus ascendit, ut ingressus Ægyptum ejus simulacra subverteret, quia Verbum caro factum est, et habitavit in nobis [Joan. 1.], quia immune ab omni sorde iniquitatis corpus assumpsit, in quo mundum ingrediens idolatriæ ritum destrueret, nigrisque ac tenebrosis gentilium cordibus verum divinitatis lumen aperiret. Per naturæ humanæ nubem de loco ad locum venire dignatus est qui loco non clauditur: in hac irrisiones, et flagella, et mortem quoque voluit pati qui impassibilis semper in divinitate permanet: per hanc resurrectionis virtute coronatam ascendit in cœlum qui potentia divinitatis cœlum implet et terram. Hanc super pennas ventorum evexit, cum assumptam de terris non solum super universa aëris hujus spatia, sed etiam ætheris altitudinem sustollens, in majestatis paternæ dextra collocavit. De hac assumptæ humanitatis gloria etiam Amos ait: Qui ædificat in cœlum ascensionem suam, et promissionem suam super terram fundit [Amos 9.]. In cœlum quippe ascensionem suam ædificavit, qui humanam sibi carnem et animam, in qua cœlum subire posset, ipse creavit. Promissionem vero suam super terram fudit, quia misso desuper spiritu, omnes terrarum fines gratia suæ fidei ut promiserat implevit: cujus gratiam promissionis

Psalmista et venturam in spiritu prævidens, et citius venire desiderans, ait: Exaltare super cœlos, Deus, et super omnem terram gloria tua [Psal. 57.]. Ubi aperte significat, quia priusquam Redemptor noster assumpta mortali carne mortis regnum dirueret, notus tantum in Judæa erat Deus, in Israel magnum nomen ejus. At ubi resurgens a mortuis cœli alta Deus homo penetravit, toto jam terrarum orbe nominis ejus gloria prædicatur et creditur.

Nec verbis solummodo prophetæ, verum etiam gestis ejusdem Dominicæ ascensionis prædicavere mysterium. Nam et septimus ab Adam Enoch translatus de mundo, et Elias in cœlum sublevatus ærium, ascensuro super cœlos Domino testimonium præbuerunt. Et quidem Enoch in eo quod septimus ab Adam progenitus est figuravit Dominum, non consueto mortalis naturæ ordine, sed spiritus sancti potentia concipiendum et nasciturum, spiritus sancti gratiam omnem, quæ septiformis a propheta describitur, in eo singulariter requieturam, ipsum in spiritu sancto baptizaturum, et ejusdem spiritus dona credentibus esse daturum. In eo autem quod trecentis sexaginta quinque annis priusquam transferretur apud homines vixit, qui est numerus dierum anni solaris, ejus futuram in carne conversationem designavit, qui ascensurus ad cœlos unicam se mundi lucem esse monstravit. Ego sum, inquit, lux mundi; qui sequitur me non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ [Joan. 8.]. Unde a propheta sol mystice vocatur, quia ipse nimirum cunctas mundi partes a solis ortu usque ad occasum, ab aquilone usque ad meridiem, gratia fidei et veritatis illustrare dignatus est. Porro hoc quod Enoch qui translatus est Dedicatio interpretatur, significat eum qui resurgens a mortuis ascendit in cœlum, et nunc ad consecranda corda fidelium pignus sui spiritus dare, et in futuro perfectam ex omni parte ec-

clesiam in gaudio resurrectionis et perpetuæ sollemnitate inducere dignatur.

At vero Elias abundantiore miraculo figuram hujus Dominicæ festivitatis prætulit. Cum enim instaret tempus quo tolleretur de mundo, venit ad Jordanem cum discipulo Elizeo, et involuto pallio suo percussit aquas: quæ divisæ sunt, et transierunt ambo per siccum, dixitque ad Elizeum: Postula quid vis ut faciam tibi antequam tollar a te. At ille, Obsecro, inquit, ut fiat duplex spiritus tuus in me [2 Reg. 2.]. Cum incedentes sermocinarentur, ecce curru igneo repente raptus Elias, ut Scriptura ait, ascendit quasi usque in cælum. Qua adjectione significatur quod Elias non in ipsum cælum, ut Dominus noster, sed in alta tantum aëris hujus sublevatus est, ac deinde invisibiliter ad paradisi gaudia relatus. Levavitque Elizeus pallium Eliæ quod ceciderat ei. Et veniens ad Jordanem percussit eo aquas, atque invocato Deo Eliæ, divisit et transiit. Notet ergo dilectio vestra, fratres mei, quam ordinate figura concinat veritati. Venit Elias ad Jordanem, et exutus pallio suo percussit aquas ac divisit. Venit Dominus ad fluvium mortis, quo genus humanum mergi consueverat; et exuens se ad tempus habitu carnis quam assumpserat, mortem moriendo percussit, ac vitæ nobis iter resurgendo patefecit. Recte etenim per Jordanem fluxus nostræ mortalitatis ac defectus exprimitur: quia et Jordanis Latine Descensus coram dicitur, et ipse fluvius in mare mortuum influens laudabiles suas ibi perdit aquas. Transit autem Elias diviso amne per siccum, transit et Elizeus, quia resurgens a mortuis Salvator fidelibus suis quoque spem resurgendi tribuit. Transito Jordane, Elias dedit optionem Elizeo postulandi quæ vellet: et Dominus impleta resurrectionis gloria, plenius discipulorum sensibus inseruit quod et antea promisit: quia quodcumque petieritis in nomine meo, hoc faciam [Joan. 15.]. Petiit

Elizeus ut fieret spiritus Eliæ duplex in se, et edocti a Domino discipuli promissam spiritus gratiam accipere desiderabant: quam non uni tantum genti Judææ, quam ipse præsens in carne docuit, sed et cunctis per orbem nationibus prædicare sufficerent. Annon duplicem spiritus sui gratiam pollicebatur, cum ait: Qui credit in me, opera quæ ego facio et ipse faciet, et majora horum faciet [Joan. 14.]? Sermocinantibus Elia et Elizeo subito currus et equi ignei rapuerunt Eliam quasi usque ad cælum: qui profecto currus et equi angelicæ sunt intelligendæ virtutes, de quibus scriptum est: Qui facit angelos suos spiritus, et ministros suos ignem urentem [Psal. 104.]. Horum namque Elias subsidio, utpote homo purus, quo a terra tolli posset egebat, et Dominus cum apostolis colloquens subito videntibus illis elevatus est, etsi non angelico fultus auxilio, angelico tamen comitatus obsequio, vereque assumptus est in cælum, angelis quoque id ipsum attestantibus, qui illis dixerunt: Hic Jesus qui assumptus est a vobis in cælum [Act. 1.]. Sublevatus ad cælum Elias dimisit Elizeo pallium quo erat indutus. Ascendens in cælum Dominus sacramenta humanitatis assumptæ discipulis, immo omni ecclesiæ, quibus sanctificaretur et in virtute dilectionis calefieret, reliquit. Assumens Elizeus pallium Eliæ percussit eo aquas Jordanis, et ubi invocavit Deum Eliæ, divisæ sunt, et transiit. Assumpserunt apostoli, assumpsit instituta per eos ecclesia sacramenta sui Redemptoris, quibus spiritualiter erudita, abluta, et consecrata; ipsa quoque invocato nomine Dei patris, impetum mortis superare, ejusque obstaculo contempto ad vitam transire didicit sempiternam.

Hanc ergo Dominicæ ascensionis gloriam, fratres carissimi, quæ prius prophetarum et dictis signabatur et gestis; et post in ipso Mediatore nostro completa est, tota devotione veneremur, et ipsi quoque ut ejus vestigia sequi, atque ad cælos mereamur ascendere, interim

salubriter humiliemur in terra, memores semper, quia sicut Salomon ait: Superbum sequitur ignominia, et humilem spiritu sequitur gloria [Prov. 29.]. Ecce in ascensione Redemptoris nostri, quo nostra sit omnis intentio dirigenda didicimus: ecce ascendente ad cœlos Mediatore Dei et hominum patefactam hominibus cœlestis patriæ januam cognovimus. Ad hujus ergo patriæ perpetuam felicitatem omni studio festinemus. In hac quia necdum corpore possumus, desiderio semper et mente versemus. Juxta vocem egregii prædicatoris, quæ sursum sunt quæramus, ubi Christus est in dextra Dei sedens, quæ sursum sunt sapiamus, non quæ super terram. Quæramus illum et confirmemur spe inventionis. Quæramus faciem ejus semper, ut cum ipse qui placidus ascendit terribilis redierit, nos paratos inveniat, quos secum ad festa supernæ civitatis introducat Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti per omnia secula seculorum, Amen.

HOMILIA LVIII.

MATTH. VIII. *In illo tempore ascendens Jesus in naviculam, secuti sunt eum discipuli multi. Et ecce motus magnus factus est in mari, ita ut navicula operiretur fluctibus; ipse vero dormiebat. Et accesserunt, et suscitaverunt eum discipuli ejus, dicentes: Domine, salva nos, perimus, &c.*

INGREDIENTE Domino in naviculam, secuti sunt eum discipuli ejus; non imbecilles, sed firmi et stabiles in fide, mansueti et pii, spernentes mundum; non duplici corde, sed simplici. Hi ergo secuti sunt eum, non tantum gressus

ejus sequentes, sed magis sanctitatem comitantes et justitiam ejus consecrantes.

Et ecce tempestas magna facta est in mari ita ut navis operiretur fluctibus.] Cum enim multa magna et miranda ostendisset in terra, transiit in mare, ut et ibidem adhuc excellentiora opera demonstraret, quatenus terræ marisque Dominum se esse cunctis ostenderet. Fecit turbare mare, commovit ventos, concitavit fluctus. Cur hoc? ideo ut discipulos mitteret in timorem, et suum auxilium postularent, suamque potentiam rogantibus manifestaret. Illa tempestas non ex sese oborta est, sed potestati paruit imperantis ejus qui educit ventos de thesauris suis, qui terminum mari arenam constituit. Dixit enim ei: Usque huc venies et non supergredieris, sed in temetipso confringentur fluctus tui. Hujus ergo jussione et præcepto orta est tempestas in mari, propter occasiones superius memoratas. Facta est tempestas magna et non pusilla, ut magnum opus et non pusillum ostenderetur: quantoque fluctus naviculæ inruebant, tanto magis timor discipulos conturbabat, ut plus magis desiderarent ad liberandum se mirabilia Salvatoris. Dominus vero dormiebat. O res mirabilis et stupenda! is qui nunquam obdormiit, dormit; is qui cælum et terram gubernat, dormit; is qui non dormit neque dormitat, ipse dormire dicitur. Dormiebat quidem corpore, sed vigilabat deitate, dormiebat corpore, sed conturbabat mare, erigebatque fluctus, et apostolos conterrebat suam ostensurus potentiam; dormiebat corpore sicuti et ad puteum de itinere lassus vel fatigatus sedebat, demonstrans quia vere humanum portabat corpus, quod corruptibile induerat. Ipso corpore dormiebat, deitate vero concitabat mare et iterum deplacabat. Dormiebat itaque corpore ut apostolos suscitet et evigilare faceret. Præcipue autem omnes nos nequaquam animo dormiamus, neve intellectu aut prudentia, sed vigilare in omni tempore, et jubilaré Domino,

et salutem ab eo postulare studeamus. Nam ipse qui dormiebat corpore, illud sanctum verbum dicit : Ego dormio et cor meum vigilat [Cant. 5.]. Ad quem accedentes discipuli suscitabant eum dicentes : Domine, salva nos, perimus. Tanto fuerant metu conterriti et pene animo alieni, ut irruerent in eum, et non modeste, aut leniter suggererent, sed turbulenter suscitarent eum dicentes : Domine, salva nos, perimus. O beati, o voraces Dei discipuli, Dominum Salvatorem vobiscum habetis, et periculum timetis ! Vita vobiscum est, et de morte solliciti estis ; maris turbatorem trementes, creatorem ejus præsentem ita suscitatis, quasi non possit dormiente corpore fluctus sedare vel mitigare. Sed quid respondent hi dilectissimi discipuli ? Parvuli, inquirunt, sumus adhuc infirmi et nondum robusti, ideoque timemus, ideoque trepidamus : necdum vidimus crucem, necdum nos confirmavit passio Domini et resurrectio, non ascensio in cœlis, nec missi descensio sancti spiritus Paracleti ; propterea fragilitate nutamus, a Domino increpationem pusillæ fidei supportamus, toleramus libenter, voluntarie sustinemus : unde et nunc dicente Domino : quare conturbati estis pusillæ fidei ? cur non habetis fortitudinem, cur non confidentiam et fiduciam apud vos tenetis ? Et si mors irrueret, nonne eam debuistis constantissime sustinere ? Ad omne enim quidquid evenerit fortitudo necessaria est, ad omne periculum vel tribulationem usque ad animæ exitum. Similiter et contra delicias et divitias et honores terrenos animi fortitudo tenenda est, ut neque extollaris, o homo, neque in superbiam erigaris, non despicias inimicos, neque humiles spernas, neque obliviscaris Dominum, neque derelinquas creatorem, nec existas ingratus. Si ergo in necessitate et in periculis fortitudo necessaria est, ut viriliter cum fide toleres universa ; multo magis contra delicias, ut dictum est, et luxurias fortitudo necessaria est, ne in muscipulam incidas diaboli. Quare ergo

turbati estis pusillæ fidei, si potentem me super terram cognovistis? Quare non creditis quod et in mari potens sim? Si Deum me vere esse creatorem omnium suscepistis, quare non creditis quod ea quæ a me facta sunt in mea habeam potestate? quare ergo dubitastis modicæ fidei? Qui pusillum credit arguetur, et qui nihil credit contemnetur; fragiles in fide corripientur, alieni omnino a fide punientur. Tales fuerunt Judæi et pagani, ideoque in malis suis evanuerunt. Tales etiam hæretici, ideoque in die iudicii damnabuntur.

Tunc surgens imperavit ventis et mari, et facta est tranquillitas magna.] Scriptum fuit: Et exsurrexit tamquam dormiens Dominus, tamquam potens crapulatus a vino. Et percussit omnes inimicos suos in posteriora [Psal. 78.]: et nunc surgens imperat ventis et mari sicut creator, sicut suis, ut potens, ut Dominus imperavit ventis et mari primitus ante discipulos, ut venientes firmarentur in fide; et potentia deitatis occulta imperabat et comminabatur ei, magis autem regebat, et placabat illud secundum quod quidam ait: Potentia mitigavit mare. Imperavit ergo ventis et mari, et facta est tranquillitas magna. De magno vento et tempestate, magno mari conturbato et tumentis, facta est magna tranquillitas. Decet enim hunc magnum magna et miranda facere: ideoque paullo ante magna accinctus potentia magnifice conturbavit profundum maris; et nunc iterum in eo ipso ostendens suæ magnificentiam potestatis, tranquillitatem magnam fieri jussit. Hæc ideo ut nimium conturbati magnifice exhilarati lætarentur. Dedit enim per hæc omnia nobis Dominus figuram et doctrinæ imaginem, ut et in omni conturbatione et contumelia teneamus patientiam, stabiles simus, fidem non deseramus: et si omnis iste mundus tamquam mare ebulliat, atque in furore consurgat; et si omnes venti et vertigines dæmonum undique sæviant, et si omnis, ut diximus, tempestas maris, id est omnis principatus

et potestates mundi concitentur, et in tumore iracundiæ spument aut furiant super sanctos; et si adhuc usque ad cælum sese extollant, ut tempestates maris malignantes et dolos et fremitus concitantes adversum aliquem vestrum; nolite timere, nolite turbari, nolite contremiscere, nolite deficere. Omnes enim quotquot in fidei navicula cum Domino navigatis: omnes enim quotquot in hac nimium sanctæ ecclesiæ navicula cum Domino per hunc undosum supernatatis mundum, etsi ipse Dominus dormiat, pio somno vestram patientiam et tolerantiam expectans, vel impiorum pœnitentiam et conversionem sustinens, alacriter accedite ad eum, orationibus instantes, atque cum propheta dicentes: Exurge, quare obdormis, Domine? exurge, et ne repellas nos in finem [Psal. 44.]. Et iterum: Exurge, Domine, adjuva nos, et redime nos propter nomen tuum [Ibidem]. Et ipse surgens increpat ventis, his aëris dæmonum spiritibus. Ipsi enim maris tempestates commovent, hoc est amaros et elatos concitant fluctus hujus principes mundi, ad persecutiones sanctis omnibus immittendas, ad contumelias fidelibus ingerendas. Omnibus Dominus increpat, et comminatur, omnia mitigat, facitque tranquillitatem magnam circa corpus et spiritum, pacem ecclesiæ et serenitatem mundo. Quomodo namque sæpius consilia infidelium commota sunt adversus veram fidem et firmam ecclesiam, aliquotiens paganorum, aliquotiens hæreticorum, quemadmodum sæpius sicut maris fluctus irruerant comminantes et conterrentes hujus principes mundi, per omnia perdere se ecclesiæ filios arbitantes; sed surgens Dominus increpavit dæmonum ventis, et omnes evanescere fecit audaces adversarios fidei, magnamque pacem et tranquillitatem dedit ecclesiæ suæ.

Homines autem illi in navicula mirati sunt. Qui homines? scilicet hanc habentes naviculam. Naviculæ nomine ne putes hic apostolos significatos. Nusquam

enim invenimus præter errorem sic cognominari Domini discipulos: sed semper aut apostoli aut discipuli nominantur. Mirabantur ergo illi homines, hi qui cum illo ambulabant, hi quorum erat navicula, illi qui in eadem navicula sese transigebant: hi mirabantur. Et admiratione dignum fuit mare a profundo commotum mitigari, ejusque elatos deplacari fluctus, ventos siti-entes compesci. Mirabantur ergo dicentes: Qualis est iste, quia venti et mare obediunt ei! Non interrogantes dicunt: Qualis est cui mare et venti obediunt! Qualis est iste! hoc est quantus, quam fortis, quam potens, quam magnus! Qualis est iste, major Moyse, potentior Helia! Illi enim ambo, quorum unus ligno mare percusso cum labore discedit, alius Jordanem pertransiit: iste vero uno verbo mandat illis qui non habent verba, et obediunt ei: hi qui non habent auditum obtemperant; hi qui prudentiæ et intellectus expertes sunt inclinantur jubenti: quibus neque loquela, neque, ut diximus, sermo est obediunt, in eadem substantia in qua sunt, et sua natura moventur, et jussioni deserviunt ad confusionem mortalium, ad condemnationem corruptibilium. Jubet mari, et non contemnit; dicit ventis et tempestatibus, et mox compescuntur; jubet omni creaturæ, et non supergreditur jussionem ejus: et unum hominum genus, et unum quod secundum similitudinem Dei honorificandum est, cui verbum et prudentia data est, hi soli homines resistent, hi tantum inobedientes sunt, hi soli contemnunt, ideoque et hi soli in judicio damnabuntur, et a justitia punientur velut deteriores mutis animalibus, vel his qui sine spiritu et anima sunt in isto mundo. Mirabantur ergo illi quia mare compescuit et venti mitigati sunt. Admiremur et nos quando benignitates et benevolentias ostendit circa nos Dominus, quando de periculis nos salvare dignatur, quando de tumultibus nos liberat, quando ab inimicis insequentibus eruit nos. Miremur,

et mirantes gratias agamus, gratiæ obaudiamus, obaudientes timeamus, timentes diligamus, ut eternæ caritatis ab eodem heredes efficiamur. Mirabantur dicentes, qualis est iste! Sicut homo videtur, et sicut Deus potentiam ostendit: sicut unus carnalium putatur esse, et super omnia carnalia magna ostendit mirabilia: dormit sicut homo, et imperat mari et ventis sicut Deus: in navicula sedet, et omnem creaturam jussione inclinat ubi vult Jesus Christus Dominus noster, qui cum Deo patre vivit et regnat in secula seculorum, Amen.

HOMILIA LIX.

JOANNIS XIII. *Ante diem festum Paschæ, sciens Jesus quia venit hora ejus ut transeat ex hoc mundo ad patrem, cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Et cæna facta, cum diabolus jam misisset in cor, ut traderet eum Judas Simonis Iscariotes, &c.*

SCRIPTURUS Evangelista Joannes memorabile illud Domini mysterium, quo discipulis in Pascha, priusquam ad passionem iret, pedes lavare dignatus est, primo ipsum nomen Paschæ, quid mystice significaret, aperire curavit, ita incipiens: Ante diem festum Paschæ, sciens Jesus quia venit hora ejus, ut transeat ex hoc mundo ad patrem, cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Pascha quippe transitus interpretatur, nomen ex eo vetus habens, quod transierit in eo Dominus per Ægyptum, percutiens primogenita Ægypti, et filios Israel liberans, et quod ipsi filii Israel transierint illa nocte de Ægyptia servitute, ut venirent ad terram promissæ olim hæreditatis et pacis. Mystice autem signifi-

cans, quod in eo Dominus transiturus esset ex hoc mundo ad patrem, et quod ejus exemplo fideles abjectis temporalibus desideriis, abjecta vitiorum servitute, continuis virtutum studiis transire debeant ad promissionem patriæ cœlestis. Quomodo autem transierit Jesus ex hoc mundo ad patrem, pulcro sermone designat Joannes Evangelista, cum dicit: Cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos [Joan. 13.], id est, in tantum dilexit, ut ipsa dilectione vitam ad tempus finiret corporalem, mox de morte ad vitam, de hoc mundo transiturus ad patrem. Majorem namque hac dilectionem nemo habet, ut animam suam quis ponat pro amicis suis. Unde recte uterque transitus, et legalis videlicet et evangelicus, sanguine consecratus est. Ille agni paschalis, iste ejus de quo dicit apostolus: Etenim pascha nostrum immolatus est Christus [1 Cor. 5.]. Iste sanguine fuso in cruce, ille in crucis modum medio limine, et superluminari mediis asperso in postibus.

Et cœna, inquit, facta, cum diabolus jam misisset in cor ut traderet eum Judas Simonis Iscariotes, sciens quia omnia dedit ei pater in manus, et quia a Deo exivit, et ad Deum vadit, surgit a cœna, et ponit vestimenta sua.] Locuturus de maxima humilitate assumptæ humanitatis prius commemorat eternitatem divinæ potestatis, ut et ipsum verum Deum hominemque demonstret, et ut nos illius præcepti admoneat, ut quanto magni sumus, humiliemur in omnibus. Homo namque erat verus, qui hominum pedes tangere ac lavare, per hominem tradi, atque ab hominibus poterat crucifigi: Deus erat verus, cui omnia dedit pater in manus, quia a Deo exivit, et ad Deum rediit. Sciebat ergo Dominus, quia diabolus jam miserat in corde Judæ, ut traderet eum, sciebat quia omnia dedit ei pater in manus: inter quæ omnia et ipsum traditorem, et eos quibus tradendus erat, et mortem quam erat passurus, ut de his omnibus quæ vellet, faceret, malumque eorum sua potentia converteret in

bonum. Sciebat quia per humilitatem incarnationis a Deo exivit, et per victoriam resurrectionis ad Deum erat rediturus, nec Deum cum inde exiret, nec nos deserens cum rediret. Sciebat quidem omnia hæc, et tamen in magnæ suæ indicium pietatis, in magnæ nostræ exemplum humilitatis surgit a cœna, et ponit vestimenta sua, lavit pedes discipulorum, non Dei Domini, sed hominis servi implens officium, ut ejus quoque pedes humiliter ablueret, cujus manus in sua traditione noverat procaciter esse polluendas. Quod si altiori indagine mysterium hoc humillimum nostri Salvatoris pertractare delectat, cœna hæc sacrosancta, in qua cum discipulis recubuit Dominus, tempus significat universum, quo corporaliter in ecclesia demoratus, et dapibus verbi salutaris ac miraculorum suorum dulcedine cunctos longe lateque pavit, et ipse audientium fide ac dilectione pastus est: quia quotquot ad gratiam veritatis convertit, per hos nimirum corporis sui, quod est ecclesia, quasi more vescentium fecit augmentum. Surrexit autem a cœna, et posuit vestimenta sua, quando temporaliter cum hominibus amplius conversari desistens, membra corporis assumpti deposuit in cruce. Accepto linteo præcinxit se, quando accepto a patre mandato patiendi, pro nobis in ipso passionis exercitio sua membra circumdedit. Solet namque per linteam, quod multifario tormentorum labore conficitur, afflictio passionum figurari. Et Dominus ponens vestimenta linteo præcingitur, ut significet se habitum corporis, quem induit, non sine pressura dolorum, sed longa crucis tribulatione deponere. Misit aquam in pelvim, et cœpit lavare pedes discipulorum, et extergere linteo quo erat præcinctus, quando defunctus in cruce aquam una cum sanguine de latere suo profundit in terram, quibus credentium opera mundaret, eademque opera non solum passionis sacramentis sanctificare, sed etiam ejusdem exemplis confirmare dignatus est. Quod autem inchoata pedum lavatione dicitur, venit ergo ad

Simonem Petrum, non ita intelligendum est, quasi post aliquos ad illum venerit: sed quia ab illo qui primus apostolorum erat, cœperit, et ille tale ministerium, quia mysterium nesciebat, non frustra horruerit. Quod etiam quilibet eorum acturus fuisse non dubitatur, si non illa terreretur sententia, qua Petro dictum est:

Si non laverō te, non habebis partem mecum.] Ubi aperte monstratur, quod hæc pedum lavatio spiritualem carnis et animæ purificationem, sine qua ad consortium Christi pervenire non potest, insinuat. Unde Petrus hæc audiens, solito mox amoris divini fervore correptus, respondit,

Domine, non tantum pedes meos, sed et manus et caput.] Ac si aperte dicat: Quia, jam te docente intelligo, quod lavando pedes meos errata mea te mundare significas, non solum pedes, sed et manus et caput tibi lavandum offero; quia non solum incessu, sed etiam actu, visu quoque, auditu, gustu, olfactu et tactu, multa me committere, quæ a te debeant dimitti, non ambigo. Sed fervido amatori quid respondeat Dominus, quomodo hunc ad intelligentiam mysticæ lavationis paulatim provocet, audiamus.

Qui lotus est, inquit, non indiget, nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus.] Manifeste denuntiat, quod lavatio pedum illa remissionem quidem peccatorum designaret: non tamen ea quæ semel in baptismo datur, sed illa potius qua quotidiani fidelium reatus, sine quibus in hac vita non vivit, quotidiana ejus gratia mundantur. Pedes namque, quibus incedentes terram tangimus, ideoque eos a contagio pulveris, sicut reliquum corpus, immunes custodire nequimus, ipsam terrenæ inhabitationis necessitatem designant, qua in quantum quotidie desides nos et negligentes afficimur, in tantum etiam ut magni quique et summæ conversationis viri a cœlesti, quam maxime diligunt, contemplatione revocantur, ut si dixerimus, Quia peccatum non habemus, nos ipsos seducamus, et

veritas non sit in nobis [1 Joan. 1.]. Qui ergo lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus: quia qui ablutus est fonte baptismatis in remissionem omnium peccatorum, non indiget rursus, imo non potest eodem modo ablui, sed quotidiana tantum mundanæ conversationis contagia necesse habet, quotidiana sui Redemptoris indulgentia tergantur. Est enim toto actionum suarum corpore mundus, exceptis duntaxat iis quæ menti necessitate curæ temporalis adhæserunt, ob quorum quotidianam sordidationem simul et emundationem quotidie dicimus orantes, Et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris [Mat. 6. Luc. 11.]. Verum hæc de apostolis eorumque similibus dicta sunt: Beati videlicet et immaculati, qui timentes Dominum ambulant in viis ejus [Psal. 119.]. At, nos, qui, divini sæpe timoris oblii, iter lævum incedimus, non illa levi et quotidiana orationum sollennitate possumus ab erratum nostrorum sorde liberari, sed major necesse est inquinatio majori orationum, vigiliarum vel jejuniorum, lacrymarum atque elemosynarum exercitio purgetur; ipso nimirum interius vestigia cordis nostri mundante, qui sedens in dextra Dei per assumptæ habitum humanitatis quotidie interpellat pro nobis. Postquam vero lavit pedes discipulorum Dominus, accepit vestimenta sua, et cum recubisset, iterum aperuit verbo ministerium lavationis, quod eis paulo ante facto necdum scientibus exhibuerat. Quia postquam patiundo in cruce lavacrum nobis remissionis consecravit, accepit membra jam immortalia quæ mortalia posuerat; ac cum post resurrectionem apparuisset discipulis, ac familiariter cum eis esset etiam in convalescendo per dies quadraginta conversatus, exposuit eis utilitatem suæ passionis, cujus eatenus, quia virtutem mysticam nesciebant, eventum satis timebant [Act. 1.].

Si ergo, inquit, lavi vestros pedes, Dominus et magister, et vos debetis alter alterius lavare pedes.] Quæ videlicet

sententia et ad literam et ad mysticum sensum recte accipi, et devote debet impleri: ad literam quidem, ut per caritatem serviamus invicem, non solum in lavando pedes fratrum, sed etiam in quibuslibet eorum necessitatibus adjuvandis; ad mysticum vero intellectum, ut sicut Dominus nobis peccata pœnitentibus dimittere consuevit, ita etiam nos peccantibus in nos fratribus dimittere festinemus [Mat. 6. Marc. 11.]. Sicut ille lavit nos a peccatis nostris interpellando patrem pro nobis, ita et nos, si scimus fratrem nostrum peccare peccatum non ad mortem, petamus ut detur ei vita peccanti non ad mortem [1 Joan. 5.]. Et sicut Jacobus apostolus admonet, Confiteamur alterutrum peccata nostra, et oremus pro invicem, ut salvemur [Jac. 5.]: sicut ille pro nobis animam suam posuit, sic et nos instante temporis articulo pro fratribus animas ponamus [1 Joan. 3.]. Sequitur,

Amen dico vobis, non est servus major domino suo, neque apostolus major eo qui misit illum.] Hoc ideo dixit, quia laverat pedes servorum suorum Dominus, et ipse qui misit eorum quos misit. Apostolus Græce, Latine dicitur missus, ut ostenderet ea quæ excelsus fecit humiliter, multo magis humilibus et infirmis humiliter esse facienda. Sed ut hoc in loco spiritualis intellectus commoneret, quia si ipse qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus [1 Pet. 2. Esa. 53.], interpellat pro nostris excessibus, multo magis ipsi debeamus orare pro invicem. Sed etsi dimittit nobis ille, cui non habemus quod dimittamus, multo magis oportet nos alterutrum dimittere nobis debita nostra. Quod ipsum apostolus quoque præcipiens, ait, Estote autem invicem benigni, misericordes, donantes invicem, sicut et Deus in Christo donavit vobis [Eph. 4.].

Si hæc, inquit, scitis, beati eritis si feceritis ea.] Salutaris hæc multum nostri Salvatoris, et sedulo est cogitanda sententia, quia beati erimus sciendo cœlestia præcepta, si tamen ea quæ novimus operando sectemur.

Qui enim cognita ejus mandata servare negligit beatus esse non valet: qui hæc vel cognoscere contemnit, multo longius a beatorum sorte secluditur. Congruit his Psalmista, qui mortalium corda perpendens, æque omnes beatitudinem amare, sed paucos ubi est quærere conspiciens, ipse quæ sit maxima in hac vita hominis beatitudo manifeste protestatus est, dicens, Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini [Psal. 119.]. Et ne putaretur hæc via immaculorum ac beatorum ab imperitis passim et rudibus posse comprehendere, consequenter adjunxit et ait, Beati qui scrutantur testimonia ejus; in toto corde exquirunt eum. Quapropter, carissimi, rogemus ejus clementiam, qui mandavit mandata sua custodiri nimis, ut dirigat ipse vias nostras ad custodiendas justificationes suas, ipse post custodiam mandatorum suorum ad beatitudinem nos suæ perpetuæ visionis inducat Jesus Christus Dominus noster, qui vivit et regnat cum patre in unitate spiritus sancti per omnia secula seculorum, Amen.

